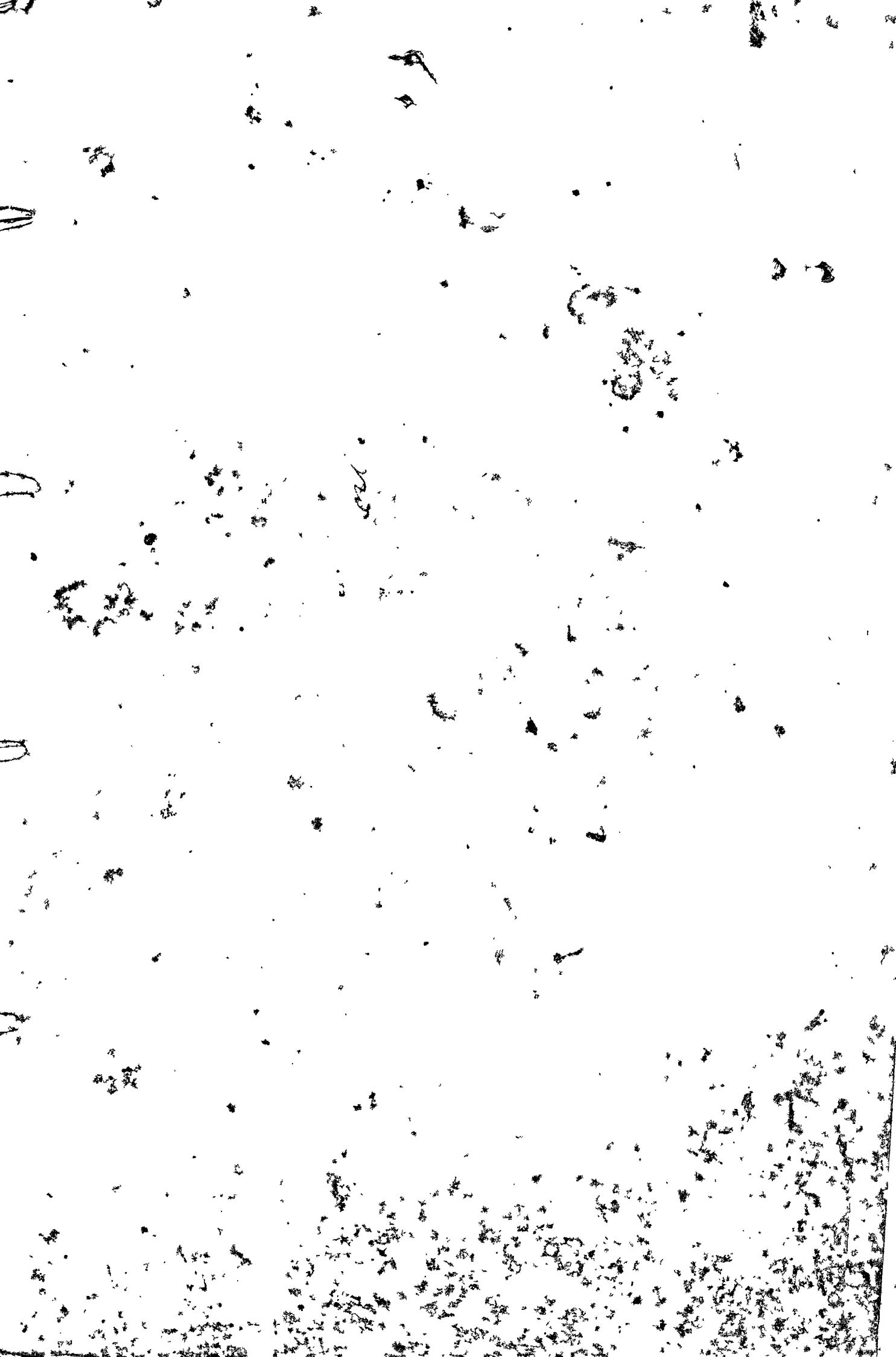

D i f te R . 2a
Avri 1 2

HENRICI CORNELII AGRIPPAE

AB NETTESHEYM A' CONSILIIS ET ARCHI-
uis Inditiarii ſacræ CAESAREAE
Maieſtatis: De OCCVL-
TA PHILOSO-
PHIA Libri
Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

☞ Nihil eſt opertum quod non reueletur,
& occultum quod non ſciatur.
Matthæi X.

Cum gratia & priuilegio Cæſareæ Maieſtatis ad triennium.

CHARLES

Par la diuine clemẽce eſlu Empereur des Romaines touſiours Auguſte: roy de Germanie, de Caſtille, de Leon, Darragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des Iſles Indes, & de la mer Occeane: Archiduc Dauſtrice: duc de Bourgongne, de Lothringe, de Brabant, de Lembourg de Lucembourg &c. Conte de Flandres, Dartois, de Bourgongne: Palatin de Haynau, de Hollande, de Zeellande, de Ferrette, de Haquenault de Namur & cæt. Prince de Zwaue: Marquis du ſainct empire: Seigneur de Friſe, de Salins, de Malines des pais Dutretht & dominateur en Aſie & en Affricque.

A tous ceulx qui ces preſentes lettres verront ſalut, De la part de noſtre ame & feal conſilier indiciare & hiſtorographe meßire Henri Cornille Agrippa docteur es deux droitz cheualier nous a eſte expoſe: Comme ledit expoſant ait nagaires fait & compoſe quatre liures oeuures & volumes intitulez en latin,

De Occulta philoſophia, De Vanitate ſcientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lulij commentaria: Et Tabula abbreuiata. Orationes & Epiſtolæ leſquelz liures & volumes ledit expoſant feroit volentiers imprimer en noz pais & ſeigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pais aiant recoure de chaſcun de ſes volumes vng liure les contreferont que luy retourneroit a grant regret & dommaige, ſe par nous ne luy eſt pourueu de grace. Ennous ſuppliant treſhumblement que actendu ce que dit eſt, il nous pläiſe luy octroier & accorder quil puiſt faire imprimer leſdis quatres liures & uolumes par tel imprimeur en noſdis pais que bon luy ſemblera ſans ce que les aultres les pourrõt imprimer en dedens le terme de ſix ans prochain venant, & ſur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource eſt il, que nous ces choſes conſiderees. Et apres que noz amez & feaulx maiſtres George de Themſeke preuoſt de Caßel, & Herman Sunderhuiſen conſeilliers & maiſtres des requeſtes ordinaires de noſtre hoſtel par noſtre ordonance aient bien au long veu, viſite & ſigne leſdis liures. Audit expoſant inclinans fauourablement a ſadicte ſupplication & requeſte. Auons par bon auis & deliberation de conſeil octroie conſenti & accorde, octroions conſentons & accordons en lui donnant congie & licence de grace eſpecialle par ces preſentes quil puiſt & pourra faire imprimer leſdis quatres liures & volumes en tel nombre & quantite, & par tel imprimeur de noſdis pais que bon luy ſemblera. Et affin que icellui imprimeur ne perde ſes paines fraiz & deſpens qui luy conuiendra faire & ſupporter pour ladicte nouuelle impreßion, & ce qui en depend auõs deffendu & deffendons par ceſdictes preſentes a tous aultres imprimeurs & aultres que endedens le temps & terme de ſix ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer leſdis liures ne aucuns diceulx, ſans le conſentement dudit imprimeur ſur paine de confiſcation des liures & volumes quilz auroient ainſi imprime & pardeßus ce deſtre pugniz & corrigez arbitrairemẽt. Si donnons en mandement a noz amez & feaulx les chiefz preſidens & gens de noz priue & grans conſeaulx Chancelier & gens de noſtre conſeil en Brabant preſident & gens de noſtre chambre de conſeil en Flandres, & a tous noz aultres iuſticiers officiers & ſubiectz qui ce peult & pourra toucher, & a chaſcun deulx endroit ſoy & ſi comme luy appartiẽdra que de noſtre preſente grace octroie congie & licence durant le temps ſelon & par la maniere que dit eſt, ilz facent ſouffre & laiſſent ledit expoſant enſemble ledit imprimeur plainement & paiſiblemẽt ioir & vſer ſans leur faire mettre ou donner ne ſouffrir eſtre fait mis ou donne aucuns deſtourbier ou empeſchement au contraire. Car ainſi nous plaiſt il, en teſmoing de ce nous auõs fait mettre noſtre ſeel a ces preſentes. Donne en noſtre ville de Malines le xij. iour de Ianuier, lan de grace mil cinqcens & vingt & neuf. Et de noz regnes aßauoir des Romains le xi. & de Caſtille & aultres le xiij. ſigne ſus le reply par Lempereur en ſon conſeil.

L. de Zoete.

ON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NOstri de Occulta philoſophia, ſiue de Magia, raritate ſua q̃plurimos alliciat ad legendum, inter quos nõnulli ob liquæ opinionis mẽte languidi, multi etiã maligni & in ingenium noſtrum ingrati accedent, qui temeraria ſua ignorantia magię nomen in deteriorẽ partem accipientes, uix conſpecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæreſum ſemina iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis ſcãdalo eſſe, maleficũ eſſe, ſuperſtitioſum eſſe, dæmoniacũ eſſe, magus qui ſim. Quibus ſi reſpondeam magũ apud literatos uiros non maleficum, non ſuperſtitioſum, non dæmoniacum ſonare, ſed ſapientem, ſed ſacerdotem, ſed prophetam: Sibyllas magas fuiſſe, proinde de Chriſto tã apertiſſime prophetaſſe: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipſius mundi autorem Chriſtũ cognouiſſe natum, omniumq; primos ueniſſe ad illum adorandum, ipſumq; magiæ nomen acceptum philoſophis, laudatũ à theologis, etiam ipſi euangelio non ingratum. Credo ego iſtos tã pertinacis ſupercilii cenſores Sibyllis & ſanctis magis, & uel ipſo euangelio prius ſibi interdicturos, quã ipſum magiæ nomen recepturi ſint in gratiam, adeo conſcientiæ ſuæ cõſulentes, ut nec Apollo, nec Muſæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorũ execratione uendicare queant. Quibus & ego nunc cõſulo ne noſtra ſcripta legãt, nec intelligant, nec meminerint: nã noxia ſunt, uenenoſa ſunt, Acherontis oſtiũ eſt in hoc libro, lapides loquitur, caueãt ne cerebrũ illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, ſi tantam prudentiæ diſcretionem adhibueritis, quantam in melle legẽdo apes, iam ſecuri legite, puto nãq; uos & utilitatis haud parũ, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod ſi qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa nõ probo, ſed narro. Cætera tamen propterea non reſpuite, nam & medicorũ uolumina inſpicientibus cõtingit cum antidotis & pharmacis ſimul etiã uenena legere. Fateor præterea magiã ipſam multa ſuperuacua, & ad oſtentationẽ curioſa docere prodigia, ſimul hęc ut uana relinquite, cauſas tamen illorũ ne ignorate. Quæ uero ad hominũ utilitatẽ, ad auertẽdos malos euentus, ad deſtruendũ maleficia, ad curãdos morbos, ad exterminãda phantaſmata, ad conſeruandã uitę, honoris, fortunæ dexteritatẽ, ſine dei offenſa, ſine religionis iniuria fieri poſſunt: quis illa non tã utilia cenſeat, q̃ etiã neceſſaria? Sed quia admonui uos, multa me narrãdo potius q̃ affirmãdo ſcripſiſſe: ſic enim opus eſſe uiſum fuerat quo pauciora p̃teriremus, multa inſuper Platonicorũ cæterorumq; gentiliũ Philoſophorũ placita ſecuti ſumus, ubi inſtituto noſtro ſcribẽdi ſuggerebant argumentũ: ideo ſi alicubi erratum ſit, ſiue quid liberius dictũ, ignoſcite adoleſcentiæ noſtræ, qui minor quàm adoleſcens hoc opus compoſui, ut poſſim me excuſare ac dice-

re,dum eram paruulus,loquebar ut paruulus:ſapiebam ut paruulus,factus autem uir,euacuaui quæ erant paruuli,ac in libro noſtro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum,hunc librũ magna ex parte retractaui.Sed hic me iterum forte redarguetis inquiẽtes:Ecce iuuenis ſcripſiſti,& ſenex retractaſti, ut quid ergo edidiſti? Fateor iuuenis admodum hos libros ſcribere aggreſſus ſum,ſpe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emiſſurus,atq;ea cauſa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondã Spanhemenſi,uiro arcanarum rerum admodum induſtrio,primum illos obtuli corrigendos.Contigit autem poſtea,ut interceptum opus, priusquàm illi ſummam manum impoſuiſſem,corruptis exemplaribus truncum & impolitũ circumferretur,atq; in Italia,in Gallia,in Germania,per multorum manus uolitaret,iamq; nonnulli impatientius neſcio an impudẽtius,ipſum informe opus ſub prælum exponere uolebant,quo uno perculſus malo, ipſe edere cõſtitui,cogitans minus periculi fore,ſi libri iſti paulo caſtigatiores mea manu prodirent, quàm ſi laceri per incondita fragmẽta inuulgarentur per manus aliorũ.Præterea nullum nefas ratus,ſi iuuentutis meę ſpecimen perire non ſinerem.Addidimus autem nõnulla capitula,inſeruimus etiã pleraq; quę prętermittere incurioſum uidebatur,quod curioſus Lector ex ipſius phraſis inæqualitate facile deprehẽdere poterit,noluimus enim opus ipſum totũ innouare,& (ut aiunt) totã telam retexere,ſed paululum caſtigare,atq; aliquid ſplẽdoris infundere. Quapropter iterũ nunc quæſo te candide Lector,ne de præſenti tempore editionis iſta libres,ſed ueniam des curioſæ iuuentuti,ſi quid forte ſecus quàm placeat in iſtis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI in ſuburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

CVm nuper tecum (reuerẽde pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu cõuerſatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabaliſticis cæterisq; quæ adhuc in occulto deliteſcunt arcanis ſcientiis atq; artibus unà cõtuliſſemus: magna inter cæteras quæſtio erat, cur Magia ipſa, cum olim primum ſublimitatis faſtigium uno omnium ueterum philoſophorum iudicio teneret, & à priſcis illis ſapientibus, & ſacerdotibus ſumma ſemper in ueneratione habita fuerit: deinde ſanctis patribus à principio naſcẽtis eccleſię catholicæ odioſa ſemper & ſuſpecta, tandem exploſa à Theologis, damnata à ſacris canonibus, porrò omniũ legum placitis fuerit proſcripta, eius cauſam ſpeculatus meo iudicio nõ alia eſt, niſi quòd fatali quadam temporũ hominumq; deprauatione ſubintroierunt multi pſeudophiloſophi, ac mẽtito nomine Magi, qui per uarias errorum ſectas & falſarum religionum factiones, multas admodũ execrandas ſuperſtitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione ſcelerata ſacrilegia, in naturæ perſecutionẽ hominumq; perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie circunferri uidemus reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honeſtiſſimum nomen atq; titulum furto & rapina pręfixerunt. Hi itaq; cum ſacroſancto hoc magiæ titulo ſuis execrandis nugis fidem ſeſe cõciliaturos ſperarent, id egerũt, quòd laudatiſſimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odioſiſſimum redditum ſit, ac capitale crimẽ habeatur ſi quis doctrina operibus'ue magum ſeſe audeat profiteri, niſi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotẽs, ut (ſi cut ait Apuleius) poſſit cœlum deponere, terram ſuſpẽdere, fontes durare, montes diluere, manes ſublimare, deos infimare, ſydera extinguere, tartarũ ipſum illuminare, ſiue ut canit Vergilius:

Quæ ſe carminibus promittat ſoluere mentes
Quos uelit, aſt aliis duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuiis, & uertere ſydera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Tum quæ referũt Lucanus de maga illa Theſſala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorũ plurima fateor tam fallacis opinionis, tam ſuperſtitioſæ diligentiæ perniciofiq; labores exiſtunt, ut cum ſub artẽ non nefandam cadere nequeant, tamẽ magię uenerabili titulo ſeſe ueſtiri poſſe pręſumũt. Cum hæc igitur ſic ſe haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitiſſe, qui tam ſublimem ſacramq; diſcipli-

nam ac impietatis crimine uindicaſſet, aut illam nobis pure ſyncereq; tradi diſſet, ſiquidem quos ex recẽtioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldũ de Villa noua, Anſelmũ Parmenſem, Picatricem Hiſpanũ, Cicchum Aſculum Florentinum & pleroſq; alios, ſed obſcuri nominis ſcriptores cũ ſe magiam tradere pollicentur, non niſi aut deliramenta quædam nulla ratione ſubnixa, aut ſuperſtitiones probis omnibus indignas preſtiterũt. Hinc cõcitus eſt in me ſpiritus meus, atq; propter ipſam cum admirationẽ tum indignationem, uolui & ego philoſophari, nõ illaudabile opus me facturum exiſtimans, qui ab ineunte ætate ſemper circa mirabilium effectuum & plenas myſtericrũ operationes curioſus intrepidusq; extiti explorator, ſi Magiam ipſam uetuſtam ſapientumq; omnium diſciplinam ab impietatis erroribus redimitam purgatamq;, & ſuis rationibus adornatam reſtituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipſe mecum deliberaui, nunq̃ tamen in hanc arenam deſcendere hactenus auſus fui, uerum poſt collatum inter nos Herbipoli de his rebus ſermonẽ tua præcellens peritia & doctrina tuaq; ardẽs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq; electis è Philoſophorum exploratæ fidei ſentẽtiis, purgata introducti one malignorum, qui ſimulata ſcientia mentientes magos; traditiones ab ipſis tenebrarũ reprobatis libris, uelut ab ipſis adytis mirandorum operati ones requirendas docebant, diſcuſſis tenebris tres libros de Magia compendio breuitatis cõplexos recentibus his diebus compoſui, & de Occulta philoſophia minus infenſo titulo inſcripſi, quos nunc tuo exanimi, qui harum rerum pleniſſimã peritiam tenes caſtigandos, cenſendos, indicãdosq; ſubmitto, ut ſi quid in illis à me ſcriptum ſit, quod aut in naturę contumeliam, aut cœlitum offenſam, religionis ue iniuriam uergere queat, cõdemnes errorem: ſin autem diſſoluta & purgata ſint impietatis ſcandala, ueritatis traditionẽ tueare: ſicq; cum his libris noſtris, atq; cum ipſa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodeſſe queat, nec probetur quod poſſit non niſi nocere, quo ſic tandem libri iſti tuo examine probati, digni ſint qui aliquando fœlicibus auſpiciis in publicum egrediantur, nec timeãt iudicium ſubire poſteritatis. Vale, & his audacibus parcęto cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis quondam Spanhemenſis, ſuo Henrico Cornelio Agrippæ ab Netteſzheym, ſalutem & charitatem.

OPVS tuũ ornatiſſime Agrippa de occultiore Philoſophia prę noratum, quod nobis examinãdum per latorem præſentium obtuliſti, quãta cum uoluptate ſuſceperimus, nec lingua mortalis unquàm poteſt exprimere, nec ſcribentis calamus refera re. Admiratione maxima ducimur ſuper eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam ſecreta penetras & arcana, multis etiã uiris doctiſſimis abſcondita, nõ ſolum pulchre ac uere, ſed etiam proprie & ornate proferre in lucẽ potuiſti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & ſi poterimus unquàm, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus, quod nemo doctiſſimorum etiam uirorũ ſatis laudare ſufficiet, probamus: deinde ut ſtudio pergas in altiora, quo cœpiſti, nec ſinas tam excellentes ingenii tui uires otio tepeſcere, te qua poſſimus inſtantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora ſemper exercites, & lumen ueræ ſapientiæ quo maxime & diuinitus illuſtraris, etiam ignorantibus demonſtres. nec te retrahat à propoſito quorumcunq; cõſideratione bulonũ, de quibus uere dictum eſt: Bos laſſus fortiter figit pedem. Cum nemo, ſapientum iudicio, ueraciter doctus eſſe queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & ſublimi, non ergo boues imiteris, ſed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi eſſe morandum: ſed uniuerſalibus confidenter intendito animum, tanto enim quiſq; doctior eſſe putatur, quanto ignorat pauciora. Ingeniũ uero tuum ad omnia pleniter aptum nõ paucis nec infimis, ſed multis & ſublimioribus eſt rationabiliter occupandũ. Vnũ hoc tamen te monemus cuſtodire præceptũ, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus, atq; ſecretis tantum cõmunices amicis. Da fœnũ boui, ſaccarũ pſitaco tantum: intellige mentẽ, ne boum calcibus, ut pleriſq; contigit ſubiiciaris. Vale fœlix amice, & ſi quid penes nos eſt quod tibi conducere queat, iube & factum ſine mora intelliges, & uires ut noſtra dietim ſumat amicitia, ſæpius ad nos ſcribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito inſtanter oramus. Iterum uale. Ex noſtro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRI-
TO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HER-
manno è comitibus Wydæ, Dei gratia ſanctæ Colonienſis eccleſię Archiepiſcopo, ſacri Romani Imperii Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Weſtphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym. S. D.

A EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CElebritas reuerēdiſſime & illuſtriſſime Princeps, ea uirtutum tuarū magnitudo & doctrinę ſplendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cū ſolida prudētia grauis oratio, & elegās dicēdi promptitudo, multarū rerum cognitio, conſtans religio, ac mores laudatiſſimi, quibus ſupra communē aliorū conſuetudinē prædītus es: taceo priſcas eminētis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum tum nouarum theſauros, amplitudinē dominii, ſacrarumq; dignitatū mitras, quorum etiam præſtantia anteſtas cū corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima ſint, ego te tñ his omnibus longe maiorem exiſtimo heroicis illis & ſuperilluſtribus tuis uirtutibus, quibus ſane effeciſti, ut quanto quiſq; doctior eſt, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ ſeſe cupiat inſinuari, unde & ipſe etiam illud decus tuum petendū mihi conſtitui, ſed Parthorū more, hoc in quam eſt, non ſine munere. Quem equidem ſalutandi Principis morem à priſcorum uſq; ſeculis in hæc noſtra tempora deriuatum, & aduſq; huc obſeruatū uidemus. Cumq; uiderē alios quoſq; uiros egregie doctos, doctrinarū ſuarū pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne ſolus ego uelut cultus & uenerationis tuæ defertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus applicare auſim: cogitabundus ac circunſpiciens in cella mea libraria, quo munere te tam inſignem Principem condonare poſſem, en inter recondita offerebant ſeſe ſubito libri dē Occulta philoſophia, ſiue de Magia, quos iuuenis admodū ſcribere aggreſſus, & iam multis annis uelut oblitus intermiſeram: mox tuæ amplitudinis ueneratiōe ad illos cōſummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quòd perſuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare poſſe, quàm antiquiſſimæ abſtruſiſſimæq; doctrinæ nouū opus, opus inquam curioſæ iuuentutis noſtræ, ſed antiquitatis doctrinam, auſim dice-

re,à nullis hactenus reſtituere tentatã. Attamen non in hoc tibi adſcribun tur hæc noſtra,quod te digna ſint:ſed ut patefaciant mihi aditum ad bene uolentiam tuam. Quæſo itaq;,ſi non eſt improbum,habeant apud te quan dam excuſationem. Omnia tibi uota præfaturus,ſi hæc iuuentutis meæ ſtu dia,tuæ amplitudinis auſpicio in notitiam ueniant,ac fugata inuidia peren nitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructũ bonę conſcientiæ, cum plura in illis etiam ſeniori mihi uiſa ſint cũ utiliſſima, tum cognitu ne ceſſaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis,quã etiã præſentis ætatis noſtrę,multa ſiquidem iuuenilis operis errata caſtigaui,multa cõpluribus locis interfulſi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipſa orationis inæqualitate facile deprehendi poſſunt, atq; ſic cognoſces me omnem ætatem meam tuis obſequiis fore deuotum. Vale fœlicis Coloniæ fœliciſſimus Princeps. Ex Mechlinia. Anno M. D. XXVIII. Menſe Ianuario.

CAPITVLO

REM OMNIVM QVAE IN HOC OPE RE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

1.cap. VOMODO A' TRIPLI ci mundo Magi virtutes colligant, tribus his libris monstrabitur FOLIO 1.

2 Quid sit Magia, q̃ eius partes, & qualẽ oporteat esse Magiæ professorem eodem

3 De quatuor elementis. & eorundẽ qualitatibus & in seinuicem permixtionibus 3

4 De triplici elementorũ ratiõe cõsideranda 4

5 De mirabilibus ignis, ac terræ naturis 5

6 De admirandis aquæ, & aëris atq; ventorũ naturis 6

7 De generibus compositorũ, quomodo se habeant ad elemẽta, atq; quid elementis ipsis cõueniat cum anima, & sensibus, & moribus 10

8 Quomodo elemẽta sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo 12

9 De virtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus 13

10 De virtutibus rerum occultis 14

11 Quomodo virtutes occultæ infundũtur rerũ speciebus ab ideis, per rationes animæ mũdi, stellarum q; radios: & quæ res hac virtute magis abundant. 15

12 Quomodo diuersis indiuiduis, etiã eiusdẽ speciei, diuersæ virtutes influuntur 16

13 Vnde proueniãt virtutes rerũ occultę. eodẽ

14 De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum 18

15 Quomodo debemus inuestigare, et experiri virtutes rerũ, p viã sumptã à similitudine 20

16 Qualiter diuersarum virtutum operatiões transfundantur ab vna re in aliam, & sibi mutuo communicantur 21

17 Qualiter per litem & amicitiã, virtutes rerũ inuestigandæ, & experiundæ sunt 22

18 De inimicitiarum inclinationibus 23

19 Quomodo inuestigandę & experiũdæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. 25

20 Quod virtutes naturales quibusdam insunt per totam suã substantiam, quibusdã vero in certis suis particulis aut membris 26

21 De virtutibus rerum quę insunt ipsis in vita tantum, & quę remanent in illis etiam post interitum eodem

22 Quomodo res inferiores subsunt corporibꝰ cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur 28

23 Quomodo cognoscendũ, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quę res sunt solares 29

24 Quæ res subsint Lunæ 31

25 Quæ subsunt Saturno 32

26 Quæ sunt Iouialia 33

27 Quæ referunt Martem 34

28 Quæ sint Venerea eodem

29 Quæ sequuntur Mercurium 35

30 Quod totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur eodem

31 Qualiter prouincię, & regna planetis distribuuntur 36

32 Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus eodem

33 De signaculis & characteribus rerum naturalium 38

34 Quomodo per res naturales earumq; virtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; virtutes corporum cœlestium 40

35 De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem earumq; utilitate 41

36 De vniõe rerum cõmixtarum, atq; introductiõe nobilioris fõrmæ vitæq; sensibilis 42

37 Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus 43

38 Quomodo dona, non solum cœlestia & vitalia, verumetiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus 44

39 Quod certis quibusdã mundi materijs mundana numina, & horum numinum ministros dæmones allicere possumus 45

40 De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri eodem

41 De veneficijs, earundemq; potentia 46

42 De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus 47

43 De suffitibus, & earũ ratiõe & potentia 49

44 Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum 51

45 De collyrijs, vnctionibus, philtris, eorumq; virtutibus 52

46 De alligationibus, & suspensionibus physicis 53

47 De annulis & eorum compositionibus 55

48 De locorum virtutibus, & quæ loca cuique stellarum correspondent eodem

49 De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, qbus stellis, domibus & elementis distribuantur 57

50 De Fascinatione, atq; eius artificio 58

51 De certis obseruationibus, admirandas virtutes producentibus 59

52 De vultu, ac gestu, corporis q; habitudine & figura, & quæ ex his quibus stellis respondeant, vnde physiognomonia, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationũ artificia, sua fundamenta habeant 61

53 De diuinatione auspicioꝝ, & augurioꝝ 63

54 De diuersis quibusdã animãtibus, & alijs rebus, quã in augurijs significationẽ habeãt 64

55 Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis 68

56 De aruspicina fulguꝝ & fulminũ, & quõ por

portenta & prodigia interpretanda ſint 72
57 De Geomãtia, Hydromãtia, Aëromãtia, Pyromãtia quatuor elemẽtorũq; diuinatiõibus 73
58 De mortuorum reuiuiſcentia, de longæua dormitione atq; inedia 74
59 De diuinatione, quæ per ſomnia fit 77
60 De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potẽtia, quo etiã dæmones nonnunquàm in humana corpora illiciuntur 78
61 De formatione hominis, de ſenſibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac paſſionibus voluntatis 80
62 De paſſionibus animi, & earum origine, differentia & ſpeciebus 82
63 Quõ paſſiões animi mutãt corpus propriũ permutando accidẽtia, & mouẽdo ſpiritũ 83
64 Quõ paſſiões animi immutãt corpus p modũ imitationis à ſimilitudine. Item de trãsformatione ac translatione hominũ, & quas vires vis imaginatiua non ſolum in corpus, ſed etiam in animam obtineat 84
65 Quomodo paſſiones animi etiam operantur extra ſe in corpus alienum 86
66 Quòd paſſiones animi plurimũ iuuãt ab opportunitate cœleſti: & quàm neceſſaria ſit in omni opere ipſa animi conſtantia 87
67 Quõ aius hũanus poteſt coniũgi cũ cœleſtiũ aĩs & intelligẽtrĩs, atq; ſimul cũ illis mirabiles quaſdã virtutes reb⁹ inferiorib⁹ imprimere 88
68 Quõ animus noſter poteſt permutare & ligare res inferiores, ad id quod deſiderat 89
69 De ſermone, atq; virtutibus verborum 90
70 De virtute propriorum nominum eodem
71 De ſermonibus cõplexis, & carminibus, incantamẽtorũq; virtutibus & aſtrictiõibus 91
72 De incantamentorũ mirabili potentia 93
73 De virtute ſcripturę, & de imprecationibus & inſcriptionibus faciendis 94
74 De proportiõe, correſpẽdentia, reductione literarũ ad ſigna cœleſtia & planetas ſecundũ varias linguas cũ tabella hoc indicãte eodem

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

1 DE neceſſitate Mathematicarũ diſciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, q̃ ſolis mathematicis artibus perpetrantur 99
2 De numeris eorundẽq; potẽtia & virtute 101
3 Quantas virtutes numeri poſſideant in rebus cũ naturalibus tum tranſnaturalibus 102
4 De vnitate & eius ſcala 103
5 De dualitate & eius ſcala 104
6 De triade & eius ſcala 106
7 De quaternario & eius ſcala 108
8 De quinario & eius ſcala 111
9 De ſenario & eius ſcala 113
10 De ſeptenario & eius ſcala 114
11 De octonario & eius ſcala 122
12 De nouenario & eius ſcala 124
13 De decade & eius ſcala 126
14 De vndenario & duodenario cũ duplici duodenarij ſcala, Cabaliſtica & Orphica 130
15 De numeris qui ſupra duodenarium ſunt, eorumq; potentia & virtutibus 136
16 De numerorum notis incertis geſticulationibus conſtitutis 138 (obſeruatis 139
17 De varijs numerorũ notis apud Romanos
18 De notis Græcorum 140
19 De notis Hebræorum & Chaldæorũ, & quibuſdam alijs Magorum notis 141
20 Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eoſdem 143
21 Qui numeri quibus dijs ſacri ſunt, & qui q̃bus elementis adſcripti 144
22 De Planetarũ menſulis, earumq; virtutibus & formulis, & quę illis pręficiantur, diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia 145
23 De Geometricis figuris atq; corporibus qua virtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant atq; cœlo 154 (tia 155
24 De Muſicali harmonia eiusq; virib⁹ ac potẽ
25 De ſono atq; concentu, & vnde illis mirabilitas in operando 156
26 De cõuenientia eorũ cũ cœleſtibus: & qui cõcẽtus quiq; ſoni ſingulis ſtellis reſpõdent 158
27 De humani corporis proportione & menſura harmonia atq; 160
28 De aĩę humanę cõpoſitiõe & harmonia 170
29 De obſeruatione cœleſtium, in omni opere Magico neceſſaria 171
30 Quãdo planetę ſunt potẽtioris influẽtię 172
31 De obſeruatione ſtellarum fixarum, earumq; naturis eodem
32 De Sole & Luna, eorũq; magicis ratiõib⁹ 174
33 De xxviii. manſionibus Lunæ earundemq; viribus 175
34 De vero cœleſtiũ motu in octaua ſphęra obſeruando, ac de ratiõe horarũ planetariarũ 178
35 Quomodo res quęq; artificiales vt imagines & ſigilla ſimiliaq;, virtutem aliquam ſortiantur à corporibus cœleſtibus eodem
37 De imaginibus Zodiaci, quas inſculptæ à ſuis ſtellis concipiant virtutes 197
38 De imaginibus facierũ earumq; virtutibus, atq; de his q̃ extra zodiacũ ſunt imaginibus 180
38 De imaginibus Saturni 183
39 De imaginibus Iouis 184
40 De imaginibus Martis eodem
41 De imaginibns Solis eodem
42 De imaginibus Veneris 185
43 De imaginibus Mercurij eodem
44 De imaginibus Lunæ eodem (næ 186
45 De imaginibus capitis & caudæ dracõis Lunę
46 De imaginibus Manſionũ Lunę eodem
47 De imaginibus ſtellarũ fixarũ beheniarũ 188
48 De figuris geomanticis, q̃ inter imagines & characteres medię ſunt, & earundẽ tabula 189
49 De imaginibus, quarũ figura eſt nõ ad ſimili tudinẽ alicuius figurę cœleſtis, ſed ad ſimili tudinẽ illius q̃d deſiderat anim⁹ operantis 191
50 De obſeruatiõib⁹ quibuſdã cœleſtib⁹, & practica quarũdam eiuſdẽ imaginum eodem
51 De characteribus q̃ ad cœleſtiũ normam imitationẽq; fabricati ſunt, & quõ ex geomanticis figuris deducũtur cũ eorundẽ tabula 194
52 De characteribus qui à rebus ipſis ſimilitudine quadam abſtrahũtur 196 (cta 198
53 Quod nulla diuinatio ſine aſtrologia ſit pfe-
54 De ſorte, & quando, ac vnde illi diuinatiõis virtus contingat 199
55 De anima mundi & cœleſtium iuxta traditiones poëtarum & philoſophorum 200
56 Idem confirmatur ratione 201
57 Quod animæ mundi ac cœleſtes aĩę ſint rationales, ac mentẽ participantes diuinam 202

De no-

58 De nominibus animarum cœlestium, eorũdemq; dominio in hũc inferiorem mundũ videlicet hominem 203

59 De septem mũdi gubernatoribus planetis, eorundemq; varijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus 204

60 Quod humanæ imprecatiões naturaliter imprimũt suas vires in res exteriores. Et quõ animus humanus p singulos dependentiarũ gradus ascendit in mundũ intelligibilẽ, fitq; similis spiritib⁹ & intelligẽtijs sublimioribus 206

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

1 De necessitate, virtute & vtilitate Religionis 211 (religione sunt eodem

2 De silẽtio & occultatiõe eorũ, quę secreta in

3 Quæ dignificatio requiratur, vt qs euadat in verum Magũ, & mirãdorum operatorẽ 213

4 De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione 215

5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis semitam perducunt 217

6 Quõ his ducibus aĩa humana scãdit in naturã diuinã, efficitq; miraculorũ effectrix 218

7 Necessariã eẽ Magoveri dei cognitionẽ, & qd de deo veteres senserũt magi atq; philosophi 219

8 Quid de diuina trinitate veteres senserint philosophi 221 (orthodoxa fides 223

9 Quę sit vera de deo & sanctissima Trinitate

10 De emanatiõibus diuinis quas Hebræi Numerationes, alij attributa, Gẽtiles, deos & numina nũcupabant: de q; decẽ Sephiroth, ac de cẽ sacratissimis dei nominibus illis præsidẽtibus, eorundemq; interpretatione 224

11 De diuinis nominibus, eorundemq; potẽtia & virtute 227

12 De influxu diuinorũ nominum per singula media in hæc inferiora 232 (fluxu 234

13 De mẽbris dei, & de eorũ in nostra mẽbra in-

14 De dijs gẽtiũ, & animis cœlestiũ corporũ, & qbus numinibus, q̃ loca olim sacra fuerũt 235

15 Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi 238

16 De intelligẽtijs & dęmonib⁹, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomẽtis varijs, de q; infernis & subterraneis dæmonibus 239

17 De eisdẽ iuxta Theologorũ sententias 242

18 De ordinibus malorum dæmonũ, eorundẽq; casu & naturis varijs 243

19 De corporibus dæmonum 246

20 De infestatione malorũ dęmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum 248

21 De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda 250

22 Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant 252

23 De lingua angelorum, eorumq; cum inter se tum nobiscum collocutionibus 253

24 De nominibus spirituũ, eorumq; varia impositiõe, de q; spiritibus q præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis 254

25 Quõ Hebręorũ mecubales sacra angelorũ nomina è sacris scripturis eliciãt, atq; de septuagĩta duobus angelis q ferũt nomẽ dei, cũ tabulis ziruph, & cõmutationũ literarũ & nũerorũ 256

26 De inueniẽdis nominibus spirituũ & genio rum à dispositione corporum cœlestium 266

27 De arte calculatoria nominũ eiusmodi ex tra ditione Cabalistarum 267

28 Quomodo nonnunq; spirituũ nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiũtur 271

29 De characteribus & sigillis spirituum 272

30 Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus 273

31 Adhuc ali⁹ characterũ mod⁹, atq; de signacu lis spirituũ q̃ sola reuelatiõe recepta sunt 276

32 Quõ allicianť à nobis boni dęmones, & quõ mali dæmones à nobis conuincantur 278

33 De vinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminijs 280

34 De ordine animastico atq; heroibus 281

35 De dijs mortalibus atq; terrenis 283

36 De hoie q̃modo creatus ad imaginẽ dei 284

37 De anima humana, & per quæ media iungatur corpori 289

38 Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorũ & intelligẽtiarũ ordinib⁹ accipiat 290

39 Quomodo superni influxus cum sint naturæ boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur 291

40 Quod vnicuiq; homini impressus est character diuinus cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia 293

41 Quid de hoie post mortẽ, opiniões varię 240

42 Quibus ratiõibus Magi & Necromãtes mortuorum animas euocare se posse putabãt 304

43 De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo 306

44 De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate 309

45 De vaticinio & furore 310

46 De prima specie furoris à Musis 311

47 De secunda specie à Dionysio 313

48 De tertia specie furoris, ab Apolline 314

49 De quarta specie furoris à Venere 316

50 De raptu & extasi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt eodem

51 De somnio prophetico 318

52 De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus 320

53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula 322

54 De munditia & quomodo obseruanda 323

55 De abstinẽtia & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu 325

56 De pœnitentia & eleemosyna 327

57 De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt 328

58 De adorationibus & votis 329

59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus & modis 331

60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus 334

61 Quomodo hęc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt 335

62 De cõsecrationibus & earum ratione 336

63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus 338

64 De religijosis qbusdã obseruatiõibus, cęremonijs & ritibus suffituũ, vnctionũ & similiũ 341

65 Operis totius conclusio 345

CAPITVM LIBRORVM FINIS.

Nobi-

NOBILIS VIRI HEN

RICI CORNELII AGRIPPAE EQVITIS AVRATI, & utriuſq; Iuris Doctoris, Sacræ Cæſareæ Maieſtatis à Conſilio & archiuis indiciarii, dé Occulta Philoſophia, ſiue de Magia Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monſtrabitur. Caput primum.

VM TRIPLEX SIT MVNDVS, elementalis, cœleſtis & intellectualis, & quiſq; inferior à ſuperiori regatur, ac ſuarum uirium ſuſcipiat influxũ, ita ut ipſe archetypus & ſummus opifex, per angelos, cœlos, ſtellas, elementa, animalia, plãtas, metalla, lapides, ſuæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum miniſterium hęc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putãt Magi, nos per eoſdem gradus, per ſingulos mũdos, ad eundem ipſum archetypum mundum, omnium opificem, & primam cauſam, à qua ſunt omnia, & procedũt omnia, poſſe conſcendere: & non ſolum his uiribus, quæ in rebus nobiliori bus præexiſtunt, frui poſſe, ſed alias præterea nouas deſuper poſſe attrahere. Hinc elementalis mundi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philoſophia uenantur: deinde cœleſtis, mundi radiis & influxibus, iuxta aſtrologorum regulas, & mathematicorũ diſciplinas, cœleſtes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuerſarum poteſtatibus per religionum ſacras ceremonias corroborãt atq; confirmant. Horum omnium ordinem & proceſſum, tribus his libris nunc tradere conabor: quorum primus cõtineat Magiam naturalem, alter cœleſtem, tertius ceremonialem. Sed neſcio an planè uenia dignum ſit, me hominem ingenii ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduũ, tam intricatum negotium, in ipſa mea adoleſcentia tam libere aggreſſum eſſe: quamobrem quæcunq; hic à me dicta ſunt; & inferius dicentur, his nolo quenq; plus aſſentiri, neq; ipſe ego plus aſſentior, niſi quatenus ab eccleſia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid ſit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat eſſe Magiæ profeſſorem. Caput II.

Agica facultas poteſtatis plurimæ cõpos, altiſſimis plena myſteriis, profundiſſimam rerum ſecretiſſimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, ſubſtantiam, & uirtutẽ, totiusq; naturæ cognitonẽ complectitur: & quomodo res inter ſe differũt,

& quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens, uniẽdo uirtutes rerũ per applicationẽ earũ adinuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorũ dotibus ac uirtutibus passim copulãs atq; maritãs. Hæc perfectissima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hęc deniq; totius nobilissimæ philosophię absoluta consummatio. Nã cũ oĩs philosophia regulatiua diuisa sit in physicã, mathematicã & theologiã: physica docet naturã eorũ q̃ sunt in mũdo, illoꝝq; causas, effectus, tẽpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,
Quid generent; unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarũ speculatrix physica cõplectit, & quę canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
Omne genus fructicum, lapidum quoq;, reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planã, & in tres porrectã dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq; labores,
Arcturum pleiadesq; hyadas, geminosq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat,quando armatas deducere claſſes,
Aut tempeſtiuam in ſyluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipſa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ ſacra inſtituta, ritus, phana, obſeruationes ſacraq; myſteria: inſtruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerboꝝ & figuraꝝ, de arcanis operationibꝰ & myſteriis ſignaculorũ, & quod ait Apuleius, docet nos rite ſcire atq; callere leges ceremoniarũ, fas ſacroꝝ, atq; ius religionũ. Sed iã me recolligã. Has tres imperioſiſſimas facultates Magia ipſa cõplectitur, unit, atq; actuat, merito ergo ab antiquis ſumma ſanctiſſimaq; ſcientia habita eſt. Hæc grauiſſimis autoribus clariſſimisq; ſcriptoribus reperitur illuſtrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaſter effulſerunt adeo, ut inuentores huius ſcictiæ à pluribus crediti ſint. Horum ueſtigia ſecuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alii extiterunt antiſtites, ut triſmegiſtus Mercurius, Porphyrius, Iãblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Oſthanes etiã egregie ſcripſit in hac arte: cuius libros è ſepulchro eruios Abderites Democritus ſuis cõmentariis illuſtrauit. Prẽterea ad hãc artẽ Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobiliſſimi philoſophorũ diſcendã nauigarũt: hanc reuerſi ſumma ſanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerũt. Quin & Pythagorã Platonemq; ob eam diſcendã compertũ habemus, Memphiticos uates acceſſiſſe, & penè totã Syriam, Aegyptũ, Iudeam, & Chaldeorũ ſcholas peragraſſe, ne ſanctiſſima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerẽtur. Quicunq; igitur nũc in hac facultate ſtudere affectat, ſi non fuerit eruditus in Phyſica, in qua declarãtur qualitates rerũ, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & ſi nõ fuerit opifex mathematicæ, & in aſpectibus, & figuris ſtellarum, ex quibus cuiuslibet rei ſublimis uirtus & proprietas dependet: & ſi nõ fuerit doctus in theologia, ubi manifeſtantur ſubſtãtiæ immateriales, quæ diſpenſant & adminiſtrant omnia, nõ poterit intelligere Magiæ rationabilitatẽ: nullũ enim opus ab ipſa magia perfectum extat, nec eſt aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & inſeinuicem permixtionibus. Caput III.

Quatuor ſunt elemẽta & primaria fundamẽta rerũ oĩm corporaliũ, ignis, terra, aqua, aër: ex qbus oĩa elemẽtata in iſtis inferioribus cõponunt: nõ per modũ coaceruatiõis, ſed ſecũdũ trãſmutationẽ & unionẽ: rurſuſq; cũ corrũpunt in elemẽta reſoluuntur. Nullum aũt ſenſibilium elementorũ purũ eſt, ſed ſecundũ magis & minus permixta ſunt. & inſeinuicem tranſmutabilia: quemadmodũ terra luteſcens diſſolutaq; fit aqua, atq; illa ingroſſata denſataq; fit terra: per calorẽ

autem euaporata tranſit in aërem,& ille ſupercaleſcens in ignem:& hic extinctus reuertitur in aërem,infrigidatus autem ex ſuperaduſtione,fit terra aut lapis,aut ſulphur,ſicut hoc ex fulmine manifeſtum eſt. Plato aũt cenſet terrã omnino intranſmutabilẽ eſſe, cætera aũt elementa & in hanc,& in ſeinuicẽ trãſmutari. Diuiditur itaq; terra à ſubtilioribus nõ trãſmutata,ſed ſoluta aut permixta in illa,quæ illam diſſoluunt, rurſusq; in ſeipſam remigrans. Vnũquodq; aũt elementorũ duas ſpecificas qualitates habet,quarũ priorẽ ſibi propriã retinet, in altera tanq̃ media cõuenit cum ſequenti. Eſt enim ignis calid⁹ & ſiccus, terra ſicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atq; hoc modo ſecundũ duas qualitates contrarias elementa ſibi contraria ſunt,ut ignis aquæ,& terra aëri. Adhuc ſecundũ alium modũ elemẽta ſibi opponũtur:Nam quędã grauia ſunt,ut terra & aqua: & alia leuia,ut aër & ignis: quamobrem priora paſſiua, poſteriora uero actiua Stoici nuncuparũt. Proinde adhuc Plato ſecundũ aliũ modũ diſtinguens, tres unicuiq; aſſignat qualitates:igni uidelicet acuitatẽ, raritatẽ & motũ:terræ aũt obſcuritatẽ,denſitatẽ & quietẽ. Et ſecundũ has qualitates contraria ſunt elementa ignis,& terra. Reliqua autẽ elementa ab illis qualitates mutuant,ita ut aër duas accipiat qualitates ignis,raritatẽ & motũ:atq; unã terræ uidelicet obſcuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obſcuritatẽ & dẽſitatẽ:& unã ignis uidelicet motũ. Sed ignis aere duplo rarior,triplo mobilior,quadruplo acutior: Aer autem duplo acutior aqua,triplo rarior,quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior quadruplo mobilior. Quemadmodum itaq; ſe habet ignis ad aerẽ, ſic aer ad aquã, & aqua ad terram. rurſusq;, ſicut terra ad aquã, ſic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc eſt radix & fundamentum omnium corporum, naturarũ, uirtutum & operum mirabilium:& qui has elementorum qualitates,& eorundem mixtiones cognouerit,facile perficiet opera miranda atq; ſtupenda, eritq; conſummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione conſideranda. Cap. IIII.

Vatuor itaq; quę diximus ſunt elemẽta, ſine quorũ notitia perfecta nullum in Magia producere poſſumus effectum. Sunt autem ſingula triplicia, ut ſic quaternarius cõpleat duodenarium:& per ſeptenarium in denarium progrediens, ad ſupremam unitatem,unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progreſſus. Primo igitur ordine elementa pura ſunt, quæ nec componuntur, nec mutantur,nec patiũtur commixtionem,ſed incorruptibilia ſunt,& nõ à quibus,ſed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectũ. Virtutes illorum à nullo explicari poſſunt: quia in omnia poſſunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere poteſt. Secundi ordinis elemẽta cõpoſita ſunt multiplicia,& uaria,& impura,reducibilia tamẽ per artem ad purã ſimplicitatẽ:quibus tunc

ad ſuam ſimplicitatem reuerſis, uirtus eſt ſuper omnia cõplementum dans omnium operationum occultarum & operationũ naturæ: & hæc ſunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertii ordinis elementa hæc primo & per ſe non ſunt elementa, ſed decompoſita, uaria, multiplicia, & inter ſe inuicem permutabilia: ipſa ſunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, ſiue anima mediæ naturæ: pauciſſimi ſunt qui illorum profunda myſteria intelligant. In ipſis per certos numeros, gradus & ordines eſt conſummatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœleſti & ſupercœleſti, miranda ſunt, & plena myſteriis quæ operari poſſunt in Magia tam naturali q̃ diuina: per ipſa enim omnium rerum ligationes etiam ſolutiones & trãſmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum ſpirituum conciliatio ab illis deſcendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat ſe in occultis Magiæ & naturæ ſcientiis quicq̃ poſſe operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in ſimplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, poteſtatem in numero, gradibus & ordine, ſine diuiſione ſubſtantiæ diſcernere ſciuerit: is facile obtinebit omniũ naturalium rerũ, & cœleſtiũ ſecretorũ ſcientiam & operationẽ perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo ſufficiunt, ignis & terra: hæc eſt patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionyſius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus eſt, ſimul & occultus incognitusq;: ipſe quãdo per ſeipſum eſt, non accedente materia in qua propriam manifeſtet actionem immenſus eſt, & inuiſibilis, per ſeipſum potẽs ad actionem propriam, mobilis tradens ſeipſum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturę cuſtodia, illuminatiuus, circũuelatis ſplendoribus incomprehenſus, clarus, diſcretus, reſiliens, ſurſum ferẽs, acute means, excelſus, nõ receptus contumelia minorationis, ſemper motus mouens, alterum comprehendens, incomprehenſus, non indigus alterius, latenter creſcens à ſeipſo, & ad ſuſceptas materias manifeſtãs ſuimet magnitudinem, actiuus potens ſimul omnibus præſens inuiſibiliter, neglectus eſſe nõ patitur, ad certa autem ſicut quædam uindicta generaliter & propriæ ſubito reducens in rationem, incomprehenſibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditiſſimus ſuimet traditionibus. Immenſa & improba rerũ naturæ portio ignis eſt (ut ait Plinius) & in quo dubium ſit plura abſumat, an pariat. Ignis ipſe unus eſt, & per omnia penetrãs, ut aiunt Pythagorici, ſed in cœlo dilatatus, colluſtrans, in inferno uero coarctatus, tenebroſus, & crucians, in mediullio de utroq; participans. Ignis itaq; in ſe unus, in recipiente multiplex, & in diuerſis diuerſa nota diſtributus, ut apud Ciceronẽ teſtatur Cleanthes. Eſt itaq; ignis hic adinuentitius quo utimur: eſt in lapidibus, qui ictu cha-

ignis

lybis excutitur:eſt in terra, quę ex refoſſione fumat:eſt in aquis, q̃ fontes & puteos calefacit:eſt in profundo mari,quod uẽtis agitatũ tepeſcit:eſt in aëre,quẽ ſępe ferueſcere uidemus: & animalia quæq; & uiuẽtia omnia,& uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit,propter incluſum ignem uiuit. Superni ignis propria ſunt calor oĩa fœcundans,& lux omnibus uitam tribuẽs. Inferni ignis propria ſunt ardor oĩa cõſumẽs, & obſcuritas cuncta ſterilitate cõplens. Fugat itaq; cœleſtis & lucidꝰ ignis tenebroſos dęmones: fugat & hic noſter ligneus eoſdẽ,quatenus haber ſimulachrum, & uehiculũ lucis illius ſuperioris. Quin & illius, qui ait: Ego ſum lux mundi, qui uerus ignis eſt,pater luminum,à quo omne datũ optimũ uenit,ſplẽdorẽ ignis ſui emittens & communicans primo ſoli, & cæteris cœleſtibus corporibus, & hæc tanq̃ per media inſtrumenta illũ in hũc ignem noſtrũ influens. Sicut ergo tenebrarũ dęmones in tenebris ipſis robuſtiores ſunt: ſic boni dæmones,qui ſunt angeli lucis, incremẽta ſuſcipiunt à luce,non ſolum diuina,ſolari,& cœleſti,ſed etiam eiꝰ qui apud nos eſt ignis. Hinc primi religionũ & ceremoniarum ſapientiſſimi inſtitutores orationes & pſalmodias, & ſacra quæq; non niſi accenſis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ ſymbolum:Ne loquare de deo abſq; lumine, iuſſeruntq; ad fugãdos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi,& ignes, nec illa amoueri,quouſq; pfectis ſacro ritu expiationibus terra cõdantur:ipſęq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia ſua ſacrificia igne offerri,atq; ut in altari ſemper ignis arderet,quẽ etiã apud Romanos Veſtæ ſacerdotes perpetuum ſeruabãt cuſtodiebãtq;. Omnium autem elementorũ baſis & fundamentum,terra eſt:ipſa enim eſt obiectum,ſubiectum,& receptaculũ omnium radiorum influxuumq; cœleſtium:ipſa in ſe cõtinet omnium rerum ſemina ſeminalesq; uirtutes:ideo ipſa dicitur animalis,uegetalis,& mineralis:quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcũdata, omnium ex ſeipſa eſt gignitiua. Ipſa eſt receptiua omnium fœcunditatum,& ueluti prima parens etiam omnium pululatiua, centrum & fundamentum & mater omniũ. Tolle de illa quantumcunq; ſecreta,lota, depurata, ſubtiliata, ſi dimiſeris aliquãdiu ſub diuo, mox cœleſtibus uiribus fœcundata & prægnãs, ex ſeipſa producet plantas,producet uermiculos & animalia,producet lapillos,lucidasq; metallorum ſcintillas. In ea ſunt ſecreta maxima, ſi quãdo fuerit per artificium ignis purgata,& ad ſimplicitatem ſuam congrua lotione reducta. Ipſa eſt prima creationis noſtræ materia & reſtauratiõis ac conſeruationis noſtræ ueriſſima medicina.

De admirandis aquæ, & aẽris atq; uentoꝝ naturis. Cap. VI.

NOn minoris potẽtię ſunt reliqua duo elemẽta,aqua uidelicet & aër:nec in illis natura ceſſat mirabilia operari. Aquæ enim tanta neceſſitas eſt,ut abſq; illa nullũ animal degere poſſit: nulla herba,nec plãta quęuis,circa aquę humectationẽ poſſit ꝓger-

minare. In ipſa eſt ſeminaria oīm rerū uirtus aīalium primo, quorū ſemen aqueū eſſe manifeſtū eſt: ſed & fruticū, & herbarū ſemina licet terrea ſint, ta befieri tamē aqua neceſſe eſt, ſi fœcūda eſſe debeāt: ſiue id fiat humore terrę imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de induſtria adiecta aqua. Sola ſiquidē terra & aqua, à Moſe deſcribunt producere animā uiuentē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natantiū uidelicet in aqs, & uolantiū in aēre ſupra terrā. Terrenaꝝ etiā productionū ipſi aquę partim deberi, eadē ſcriptura teſtatur, inquiēs, quod poſt creationē uirgulta & plātæ nō germinauerāt, qa deus nō pluerat ſuper terrā. Tāta eius elemēti poteſtas eſt, ut nec ſpūalis regeneratio fiat ſine aqua, ſicut ipſe Chriſtus ad Nicodemū teſtatus eſt. Maxima quoq; eius in religione uis eſt, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̄ ignis neceſſitas. Infinitæ ei⁹ utilitates ſunt, & uſus multiplex, reſq; oēs ex eius poteſtate conſiſtunt: ut quę generandi, alendi, augmentādi uim poſſidet. Inde Thales Mileſius atq; Heſiodus, aquam oīm rerum principium ſtatuerunt, omniumq; elementorum antiquiſſimum eſſe dixerunt atq; potentiſſimū, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nā, ut ait Plinius, terras deuorāt aquę, flāmas necāt, ſcandūt in ſublime, & nubium obtētu cœlū ſibi uendicāt: eædē cadentes oīm terra naſcentiū cauſa fiūt. Innumera ſunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; hiſtoricis deſcripta, de quarū mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uerſibus:

Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida eſt, ortuq; obituq; caleſcit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna receſſit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis, inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris ueſtris conterminus oris,
Electro ſimiles faciunt, auroq; capillos.
Quodq; magis mirum, ſunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita eſt obſcœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq; lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate ſoporem.
Clitorio quicunq; ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abſtemius undis.
Hinc fluit effectu diſpar Lyncæſtius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm ſi mera uina bibiſſet.
Eſt lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis ſuſpectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte nocent potæ, ſine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Ioſephus fluminis cuiuſdam inter Arceam & Raphanea Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum ſabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per ſex integros dies ſiccum aluei ſui præbet tranſitum: rurſusq; ſeptimo die ignotis naturæ cauſis ad priorem redit aquarum abũdantiam: quãobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob ſacrum Iudæis ſeptimum diem. Teſtaturq; nobis euãgelium de piſcina probatica, in quam poſt commotam ab angelo aquam qui prior in illam deſcendiſſet, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; poteſtas fuiſſe legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore deſcẽdiſſet, abacto omni corporis uitio ſanus & integer inde exiret. Narrat Pauſanias eſſe in Lycæo Arcadiæ mõte fontẽ qui Agriæ uocabatur, ad quẽ quoties regionis ſiccitas frugũ interitum minaret, ingreſſus Iouis Lycæi ſacerdos, poſt immolatas hoſtias ſacris precibus ſacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenẽs, ad ſacrati fontis ſummos latices demittebat: tũc commotis aquis uapor exinde in aëra ſurſum latus in nubes cõflabatur, cõcurrentibusq; nebulis cœlũ omne obducebatur nubibus: quibus paulo poſt in pluuiam reſolutis, omnem regionẽ ſalubriter irrigabãt. Verũ de aquarũ miraculis præter cæteros autores multos ſcripſit Ruffus Epheſius medicus mirãda, & apud nullum alium quod ſciam autorem reperta. Supereſt de aëre dicere. Hic ſpiritus eſt uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & conſiſtentiam præbens, ligans, moũs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elemẽta numerant, ſed uelut medium & glutinum, diuerſa inſimul coniungens, & tanquã ſpiritum mundani inſtrumenti reboantẽ habẽt. Ipſe enim proxime cœleſtium omnium influxus in ſe concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis ſingulis communicat, nõ minus etiam rerũ omnium cum naturalium tum artificialium, & ſermonum quorumcunq; ſpecies, uelut deificum quoddam ſpeculum in ſe ſuſcipit & retinet: illasq; ſecum ferẽs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in ſomno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium ſomniorum, præſagiorum & auſpiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur tranſiens locum, in quo homo occiſus fuerit, uel cadauer recens abſconditum, timore atq; pauore cõcitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidii ſpeciebus, ſpiritum hominis, dum unà inſpiratur, ſimilibus ſpeciebus afficit atq; perturbat, unde contingit ſequi pauorem: Omne nanq; ſubito imprimens, naturã ſtupefacit. Hinc multi philoſophi arbitrati ſunt, aërẽ cauſam eſſe ſomniorum, pluriumq; aliarum animæ impreſſionum, per dilationẽ idolorũ, ſeu ſimilitudinum, ſeu ſpecierũ, quæ deciduntur à rebus & ſermonibus in ipſo aëre multiplicatis, quo uſq; perueniant ad ſenſus, & tandem ad phãtaſiam, & animam recipientis, uidelicet quæ ſoluta curis, nec impedita, ſpecies hu-

iuſmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipſæ nanq; rerum ſpecies, licet ex propria natura deferãtur ad ſenſus hominũ & animalium, poſſunt tamen à cœlo, dum ſunt in aëre, acquirere aliquam impreſſionẽ, ex qua unà cum aptitudine, à diſpoſitione recipiẽtis magis ferantur ad ſenſum unius, quàm alterius. Atq; hinc poſſibile eſt naturaliter, & procul omni ſuperſtitione, nullo alio ſpiritu mediante, hominẽ homini ad quãcunq;, longiſſimã etiã uel incognitã diſtantiã & manſionẽ, breuiſſimo tẽpore poſſe nunciare mentis ſuæ conceptũ: etſi tẽpus in quo iſtud fit, non poſſit præciſe menſurari, tamen intra uigintiquatuor horas id fieri omnino neceſſe eſt: & ego id facere noui, & ſæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Tritemius. Quõ etiã idola quædã, non modo ſpiritalia, ſed etiã naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendã corporum à corporibus, atq; in ipſo aëre conualeſcant, tum per lumen, tum per motũ, tum ad uiſum, tũ ad alios etiam ſenſus, ſeſe nobis offerant & oſtendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo auſtro flãte aër denſatur in tenues nubes, in quibus ueluti in ſpeculo reflectuntur imagines ualdè diſtãtes caſtrorũ, montium, equorũ & hominũ, & aliarũ rerum, quæ decedẽtibus nubibus mox euaneſcunt. Et in Meteoris prodit Ariſtoteles, quoniam in nube aëris concipiatur iris, quadam ſpeculi ſimilitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi poſſunt eodem modo, quo imagines rerum ſunt in rebus. Et narrat Ariſtoteles, cuidã ex uiſus debilitate contigiſſe, ut ſpeculum illi fieret propinquus aër, & radius uiſiuus ad ipſum repercuteret, nec poſſet penetrare, unde quorſum ibat, idolum ſuum aduerſa facie, ſeſe præcedere arbitrabatur. Similiter ſpeculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aëre, etiam remote, extra ſpecula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras ſed uidere putant: cum tamẽ non ſint, niſi ſimulacra quædam ſibiipſis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum eſt, ſi quis in loco obſcuro, & omnis luminis experte, niſi quod per minimũ foramen ſolis radius alicubi ingrediatur, ſuppoſita illi papyro alba, aut ſpeculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à ſole illuſtrata agantur. Et eſt aliud præſtigiũ admirandũ magis, ubi pictis certo artificio imaginib⁹, ſcriptis'ue literis, quis nocte ſerena plenæ lunæ radiis opponat, quarum ſimulacris in aëre multiplicatis, ſurſumq; raptis, & unà cũ lunæ radiis reflexis, alius quiſpiam rei conſcius per longam diſtantiam uidet, legit, & agnoſcit, in ipſo diſco, ſeu circulo lunæ: quod equidem nũciandorũ ſecretorũ obſeſſis uillis, & ciuitatibus utiliſſimũ artificiũ eſt, olim à Pythagora factitatũ, & hodie aliqbus adhuc, pariter & mihi nõ incognitũ. Atq; oĩa hæc, & multo plura, maioraq; in ipſa aëris natura fundata ſunt: & ex mathematica, atq; optica, ſuas rationes habent. Et ſicuti hæc ſimulacra reflectũtur ad uiſum, ita nõnunq; etiam ad auditum, quod in echo manifeſtum eſt. Sed ſunt illis occultiora

artificia,quo quis etiam per remotam diſtantiã,audire & intelligere quear, quid alius loquatur,uel ſuſurret in occulto. Ex aëreo elemento ſunt etiam uenti: ipſi enim nihil aliud ſunt,quã motus aër,& concitatus. Horum quatuor ſunt principales,à quatuor cœli cardinibus flãtes, uidelicet Notus ab auſtro,Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidẽte, & ab oriente Apeleotes ſiue Eurus:quos Pontanus his duobus uerſiculis complexus ait:

A ſummo Boreas,Notus imo ſpirat olympo.
Occaſum inſedit Zephyrus,uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis eſt,nebuloſus & humectus,& calidus,& morboſus,quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius ſic deſcribit:

Madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine uultum,
Barba grauis nimbis,canis fluit unda capillis,
Fronte ſedent nebulæ,rorant pennæq; ſinusq;.

Boreas autem Noto contrarius,ſeptentrionalis uentus eſt,uiolentus & ſonorus,qui nubes diſcutiens aërem ſerenum reddit, aquam gelu cõſtringit: hunc Ouidius de ſe ſic inducit loquentem:

Apta mihi uis eſt,qua triſtia nubila pello,
Et freta concutio,nodoſaq; robora uerto,
Induro nubes,& terras grandine pulſo:
Idem ego,quum fratres cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt)tanto molimine luctor,
Vt medius noſtris concuſſibus inſonet æther,
Exiliantq; cauis eliſi nubibus ignes.
Idem ego,cum ſubii conuexa foramina terræ,
Suppoſuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes,totumq; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero,qui & fauonius,uentus leuiſſimus ab occidente flans,& placide ſpirans,frigidus eſt & humidus,reſoluẽs hyemes,germina floresq; producens,huic cõtrarius Eurus,qui & ſubſolanus,& Apeleotes,ab oriente,uentus aquoſus & nubificus,& rapidæ uoracitatis. de iſtis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram,Nabathæaq; regna receſſit,
Perſidaq;,& radiis iuga ſubdita matutinis.
Veſper,& occiduo quæ littora ſolæ tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro,Scythiam ſeptemq; triones,
Horrifex inuaſit Boreas:contraria tellus
Nubibus aſſiduis,pluuioq; madeſcit ab Auſtro.

De generibus compoſitorum,quomodo ſe habeant ad elementa, atq; quid elementis ipſis conueniat cũ anima,& ſenſibus,& moribus. Cap. VII.

POſt quatuor ſimplicia elemẽta, proxime ſequuntur ex illis cõpoſita perfectorum quatuor genera, quę ſunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad ſingulorum generationẽ omnia elementa in cõpoſitionem cõueniat, ſingula tamen unũ præcipuum elementũ ſequuntur imitanturq;: Nam lapides omnes terrei ſunt, natura ſiquidem graues ſunt, & deſcẽdunt, & ita concreti ſiccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla aũt aquea ſunt & liquabilia, & quod confitentur phyſici, experiuntur alchimici, ex aqua uiſcoſa, ſiue ex aqueo argẽto uiuo generata ſunt. Plantæ ſic cum aëre conueniunt, ut niſi ſub diuo non pullulent, neq; coaleſcant. Sic animalibus omnibus,

Igneus eſt ollis uigor & cœleſtis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis eſt, ex eo extincto mox tota uita deficiat. Rurſus unumquodq; illorum generum in ſe diſtinctum eſt per elemẽtorum gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci ſunt, & grauiores: aquei aũt, qui tranſparentes ſunt: & qui ex aqua concreti ſunt, ut cryſtallus, berillus, & margaritæ in conchis: & ſunt aërei qui aquę ſupernatãt, & ſpõgioſi ſunt, ut lapis, ſpõgiæ, & pumex, & tophus: ſunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipſum aliquando reſoluitur, aut ex ipſo geniti ſunt: ſicut lapis fulminis, & lapis pyrites atq; asbeſtus. Similiter inter metalla, terrea ſũt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuũ: aërea, cuprum, & ſtannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terrã imitãtur radices, propter dẽſitatem: folia autem, aquam propter ſuccum: flores aërem, propter ſubtilitatem: ſemina ignem, propter ſpiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ ſiccæ, elemẽtorumq; nomina ab eorum qualitatibus ſibi mutuantes. Inter animalia etiã quædam præ cæteris terrea ſunt, & terræ uiſcera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea ſunt, ut piſces: alia aërea, quæ extra aërem uiuere nequeant: ſunt & ignea ignem habitãtes, ut ſalamandræ, & quędã cicadæ, pyrauſtas uocant, & quæ igneo quodam calore feruẽt: ut columbæ, ſtrutiones, leones, & quas uocat Sapiens beſtias uaporem igneum ſpirãtes. Præterea in animalibus terram referunt oſſa, caro aërem, & ſpiritus uitalis ignẽ, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti ſunt, nã rubra cholera cedit igni, ſanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipſa deniq; anima, teſte Auguſtino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquã imaginatio, terram uero ſenſus. Atq; hi etiam inter ſe elementis diſpartiuntur, nam uiſus igneus eſt, nec enim ſine igne & luce percipit: auditus aëreus eſt, nam aëre percuſſo ſonus efficitur: olfactus autem & guſtus ad aquam referũtur, ſine cuius humore nec ſapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus eſt, & craſſiora corpora ſibi adſciſcens. Actus quoq; & operationes hoĩs ab elementis moderant: tardus enim motus & ſolidus, à terra ſignatur: pauorẽ, & inertiã, & remiſſum opus, aqua ſignat: alacritatẽ, & amicabiles mores, aër: impetũ

acutũ & iracundũ,ignis. Elementa itaq; omniũ prima ſunt,&omnia ex illis & ſecundũ illa ſunt,atq; ipſa in omnibus,& p omnia uires ſuas diffundunt.

Quomodo elementa ſunt in cœlis,in ſtellis,in dæmonibus,in angelis,in ipſo deniq; deo. Cap. VIII.

EST Platonicarum omnium unanimis ſententia,quemadmodum in archetypo mundo omnia ſunt in omnibus,ita etiam in hoc corporeo mũdo,omnia in omnibus eſſe, modis tamẽ diuerſis,pro natura uidelicet ſuſcipientiũ:ſic& elementa non ſolum non ſunt in iſtis inferioribus,ſed & in cœlis,in ſtellis,in dæmonibus, in angelis,in ipſo deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in iſtis inferioribus elemẽta ſunt craſſæ quædam formæ,immenſæ materiæ,& materialia elementa:in cœlis autem ſunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœleſti & multo excellentiori,quàm infra lunam. Nam cœleſtis terræ ſoliditas illic eſt abſq; craſſitudine aquæ:& aeris agilitas procul ab efluxu:ignis calor ibi non urens,ſed lucens omniaq; ſuo calore uiuificans. Ex ſtellis præterea ignei ſunt Mars,atq; Sol:aërei,Iupiter & Venus: aquæi, Saturnus & Mercurius:terrei,qui incolant orbem octauũ, atq; Luna (quæ tamẽ à pleriſq; aquea putatur)quãdo uidelicet terræ inſtar cœleſtes aquas attrahit,quibus imbibita uicinitate ſua illas nobis influit & cõmunicat. Sũt etiam inter ſigna quædam ignea,quædam terrea,quędã aërea,quędã aquea: reguntq; in cœlis elementa,quatuor illas triplicitates diſtribuentes illis cuiuſq; elementi principium,medium & finem:ſic & principium ignis Aries, progreſſum & augmentũ Leo,finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus,progreſſum Virgo,extremum Capricornus:aeris principium Gemini,proceſſum Libra,terminũ Aquarius:aquæ principium Cancer, medium Scorpius,finem Piſces poſſident. Ex horũ itaq; planetarum & ſignorum mixtionibus ſimul cum elementis,conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à ſe diſtincti ſunt: ut alii dicãtur ignei, alii terreſtres,alii aërei,alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii,ignеus Phlegethon,aëreus Cocytus,Styx aqueus,terreus Acheron. Quin & in euangeliis legimus ignẽ gehennæ,& ignem æternum,in quem ire iubebuntur maledicti:& in Apocalypſi legit, ſtagnũ ignis:& Eſaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto:& apud Iob: Ad nimium calorẽ tranſilient ab aquis niuium:& apud eundem legimus,terrã tenebroſam & opertam mortis caligine,terrã miſeriæ tenebrarum. Proinde etiã in ſupramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponunt:eſt enim in ipſis eſſentiæ ſtabilitas,terrea uis,qua ſunt firma dei ſedilia:eſt & clementia pietasq;,aquea uirtus mundans:Hinc à Pſalmiſta uocantur aquæ,ubi de cœlo ait,Qui regis aquas ſupiora eis:ſunt etiã in illis aër ſubtilis ſpiritus,& amor ignis relucens:hinc uocãtur à ſacris literis,pennæ uentorum:& alibi de illis ait Pſalmiſta:Qui facis angelos tuos ſpiritus,&miniſtros tuos ignẽ urentẽ.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei ſunt ſeraphin, & uirtutes & poteſtates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aërei dominationes & principatus. De ipſo etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legit, Aperiat terra, & germinet ſaluatorē? nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mūdificans & regenerans? nōne idē ſpiritus ſpirans ſpiraculū uitæ: idēq; etiā Moſe & Paulo teſtibus, ignis conſumens eſt? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri ſuo modo, nemo negare poteſt: primū in iſtis inferioribus, ſed fecu lēta & craſſa, in cœleſtibus aūt puriora & nitida: in ſupracœleſtibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis diſtributæ poteſtates, in cœlis uirtutes, in inferioribus craſſiores formæ.

Elemēta oībus inſunt rebus.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Caput IX.

VIrtutes rerum naturales quędā ſunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exſiccare: & uocantur operationes ſeu qualitates primæ, & ſecundū actū: hæ enim qualitates ſolę totā omnino tranſmutāt ſubſtantiā, quod aliæ qualitatū nulla facit: quędā uero inſunt rebus ab elemētis cōponentibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut ſunt maturatiuæ, digeſtiuæ, reſolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, ſtypticę, abſterſiuæ, corroſiuę, cauſticæ, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuæ, mitigatiuæ, cōglutinatiuæ, opilatiuæ, expulſiuæ, retētiuæ, attractiuæ, repcuſſiuæ, ſtupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per ſe nō operat. Et hæ opationes dicunt qualitates ſecūdarię, q̄a ſequunt naturā & mēſurā mixtionis primæ uirtutū: quēadmodū de his in medicorū libris copioſe tractat: ſicut maturatio, quę eſt opatio caloris naturalis ſecūdū certā mēſurā in ſubſtantia materiæ: induratio operatio eſt frigoris: ſimiliter & cōgelatio, & ſic de ſimilibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menſtrua, & dicūtur qualitates tertiæ, quę ſequuntur ſecundas, ſicut ſecundæ primas. Secundū has itaq; primas, ſecundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quę homines ualde admirātur: ſicut eſt ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpoſitiones docet Ariſoteles in tractatu de hoc ſingulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat deſuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel ſole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notiſſima eſt, qui nihil cōſumit præter ſeipſum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombuſtibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui poſſunt: quod penitus incredibile uidet, niſi fuiſſet famoſiſſima illa lampas, quę in templo Veneris quōdam lucebat, in qua ardebat lapis asbeſtus, qui ſemel accenſus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

Virtutes naturales rerum uariæ.

Artificioſa multa admiranda.

tra etiam præparatur lignum,uel aliud quoddam combuſtibile,ut ab igne lædi nō poſſit. & fiūt cōfectiones qbus inunctis manibus poſſumus portare ferrū ignitū,aut mittere manū in metallum liquefactū,ſeu toto corpore ire in ignē abſq; ullo malo,& hoꝝ ſimilia. Et eſt genꝰ lini,quod Plinius asbeſtū uocat,Græci ἄσβεστον dicūt,quod ignibus nō abſumitur,de quo Anaxilaus ait,circundatam eo arborē ſurdis,& qui non exaudiant ictibus cędi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

INſunt præterea rebus uirtutes aliæ,quæ non ſunt alicuius elemēti,ſicut fugare uenenū,pellere anthraces,attrahere ferrum, uel quid aliud:& hæc uirtus eſt ſequela ſpeciei,& formæ rei huius,uel iſtius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum:quod non eſt elementali qualitati conceſſum. Nā hæ uirtutes,quia multum formales ſunt,ideo cum minima materia plurimū poſſunt:elementalis aūt uirtus,quia materialis eſt, ut multū agat, multā etiā deſiderat materiā. Vocātur aūt proprietates occultę:quia cauſę eaꝝ latentes ſunt,ita quod humanus intellectus non poteſt eas uſquequaq; inueſtigare:quare philoſophi maximā earū partē longa experiētia,plus q̄ rationis indagine adepti ſunt. nā ut in ſtomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoſcimus:ſic transformatur per uirutē quādam occultam, quam ignoramus:non quidē per calorē,quia ſic in foco potius apud ignē q̄ in ſtomacho transformaretur. Sic ſunt rebus ultra elemētales qualitates quas cognoſcimus innatæ quædā aliæ uirtutes,& ita à natura cōcreatæ,quas admiramur,ac ſæpe ſtupeſcimus nobis ignotas,uel raro uel nusq̄ conſpectas:ut de phœnice aue unica ſeipſam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna eſt quæ reparat,ſeſe ipſa reſeminat ales,
Aſſyrii phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uiſus,
Et raram uolucrem turba ſalutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de ſe Matreas peperit:Is dicebat feram à ſe nutriri,quæ ipſa ſemet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi ſcrutantur,quę nam ſit Matreæ fera. Quis non miretur foſſiles ex terra piſces,de quibus Ariſtoteles,Theophraſtus & Polybius hiſtoricus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pauſanias, oīa ſunt occultaꝝ uirtutū opa. Sic auis ſtruthio ferrū frigidū atq; duriſſimū coqt,& digerit in corporis ſui nutrimentū: cuiꝰ ſtomachus tradit etiā ferro ignito nō lædi. Sic piſciculus ille echines,ita frenat uctorū impetꝰ,& domat æquoris rabiē,ut quantūcunq; etiā imperēt & ſæuiāt procellæ,infinitis etiā uelis per uentū tenſis,tamē uſq; adeo ſolo tactu compeſcit & cogit ſtare nauigia,ut moueri nullo modo poſſint:ſic ſalamādræ & pyrauſtæ beſtiolę uiuunt in igne:& licet quandoq; ardere uideantur,tamē non lædūtur. Simile eſt de quodam bitumine,quo oblita dicuntur fuiſſe arma Amazonū,quod

Matreæ fera.

nec ferro,nec igne ſoluitur:cũ quo etiam & portæ Caſpiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno:ſimili etiam bitumine legitur arcã Noë cõglutinatam fuiſſe,ipſa à tot milibus annorum ſuper montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipſa cognita ſunt:cuiuſmodi de Satyris prodit antiquitas,quæ animalia ſemihumana ac ſemibruta figura conſtant,ſermonis tamen & rationis capacia: quorũ unũ quempiam beato Antonio eremitæ quondã locutũ,& gentilem errorem in ſe animalibus colendis dãnaſſe, cõmunemq; deum pro ſe precandũ oraſſe,ipſe refert ſacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Conſtantinum principem deſtinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum ſpeciebus ab ideis,per rationes animæ mundi,ſtellarumq; radios:& quæ res hac uirtute magis habundant. Cap. XI.

PLatonici omnia inferiora ferũt eſſe ideata à ſuperioribus ideis: ideam aũt definiunt eſſe formã ſupra corpora,animas, mẽtes, unam,ſimplicem,puram,immutabilem,indiuiſibilẽ,incorporeã & æternã:atq; eandẽ idearũ oĩm eſſe naturã. Ponũt aũt ideas primo in ipſo quidẽ bono,hoc eſt deo,per cauſæ modũ,ſolũ eſſe relatiuis quibuſdam rationibus inter ſe diſtinctas:ne,quicquid eſt in mundo, ſine ulla uarietate ſit unicũ:conuenire tamen inter ſe eſſentia,ne deus ſit ſubſtantia multiplex. Ponunt ſecundo in ipſo intelligibili,hoc eſt in anima mũdi, per formas proprie,atq; inſuper abſolutis formis inuicem differẽtes, ita ut ideæ in deo quidẽ omnes una forma ſint:in anima mundi uero multæ:ponuntur in ſequentibus mentibus ſiue corpori coniunctis,ſiue à corpore ſeparatis,participatione iam quadam,& gradatim iam magis magisq; diſtinctæ. Ponunt in natura tanq; ſemina quædã infima formarũ ab ideis infuſa, ponunt in materia deniq;,ut umbras. Accedit adhæc, quòd totidẽ ſunt in anima mundi rationes rerũ ſeminales,quot ideę ſunt in mente diuina:quibus ipſa rationibus ædificauit ſibi in cœlis ultra ſtellas etiã figuras,impreſſitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; ſtellis,figuris ac proprietatibus omnes ſpecierũ inferiorum uirtutes & proprietates depẽdent,ita, ut quælibet ſpecies,habeat figurã cœleſtẽ ſibi conuenientẽ,ex qua etiã prouenit ſibi mirabilis poteſtas in operãdo,qualem per rationes animæ mũdi ſeminales propriam ab idea ſua ſuſcipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo cauſæ eſſendi alicuius ſpeciei,ſed etiã ſunt cauſæ cuiuſq; uirtutis,quæ tali ſpeciei ineſt: & hoc eſt,quod multi dicunt philoſophorũ,quod uirtutibus certis,ſcilicet certam & ſtabilem rationẽ habentibus,non fortuitis,nec caſualibus,ſed efficacibus,ſed potentibus & indeficientibus,nihil fruſtra,nihil incaſſum agẽtibus,mouentur uirtutes in natura rerũ exiſtentes,quæ quidẽ uirtutes ſunt idearũ operationes:quæ nõ errant niſi per accidens ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniũtur res etiã eiuſdẽ ſpeciei magis ac minus potentes, ſecundũ puritatẽ uel confuſionẽ materię, omnes enim influxus cœleſtes impediri poſſunt per cõfuſionem & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipſis in prouerbio fuit, ſecundũ merita materiæ infundi uirtutes cœleſtes: de quo & Virgilius meminit ubi canit:

Igneus eſt ollis uigor, & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc eſt, quæ ſeparatorum maiorem accipiunt ſimilitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, ſimiles operationi ideæ ſeparatæ. Scimus itaq; ſitum ac figuram cœleſtium, cauſam eſſe omnis nobilis uirtutis, quæ eſt in ſpeciebus inferioribus.

Quomodo diuerſis indiuiduis, etiam eiuſdem ſpeciei, diuerſæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

INdiuiduorum ſingulares etiã dotes plurimis inſunt, tam mirabiles, quàm in ſpeciebus, etiam à figura cœleſtium ſituq; ſtellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit eſſe ſub determinato horoſcopo & conſtellatione cœleſti, contrahit cũ eſſe mirabilem quandam uirtutem operãdi & patiendi, rem mirabilem, etiam pręter eam quam habet à ſua ſpecie, cum per influxum cœleſtium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis eſt, qualis eſt obedictia noſtri corporis ad noſtras animas. Nos enim ſentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus noſtrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: ſic frequenter animæ cœleſtes, quando diuerſa concipiunt, tũc materia mouetur per obedientiam ad illud: ſic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione ſuperiorum motuum: ſic etiam uirtutes diuerſas, nõ modo res naturales, ſed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime ſi anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet prę exiſtere in motibus & conceptionibus ſtellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarie diſpoſita, ut pleriq; opinantur, ſed ab influxu uario & forma diuerſa: nõ quidem diuerſitate ſpecifica, ſed particulari & propria. Et horum gradus uarie diſtribuuntur ab ipſa omnium prima cauſa deo, qui idem manens diſtribuit ſingulis ut uult, cui tamen cooperantur ſecundæ cauſæ, angelicæ & cœleſtes, corpoream materiam, & alia illis commiſſa diſponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præſidentium, & concurſu radiorum & aſpectuum ſtellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. Caput XIII.

Mnibusnotum eſt,uirtutem quādam magneti ineſſe,qua ferrum attrahit:& quòd adamas ſua præſentia uirtutem magnetis tollit:ſic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt,lapis asbeſtus accenſus, nunquam aut uix extingui tur:carbunculus in tenebris lucet:aëtites fœtus mulierum & plātarum, ſuperpoſitus corroborat,ſuppoſitus trahit:iaſpis ſanguinem cōprimit: echineis nauem ſiſtit:rabarbarum,cholerā depellit. Chamæleontis iecur ſummis tegulis exuſtum,imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uiſum perſtringit,& geſtantē inuiſibilem reddit:lyncurius lapis præſtigia ab oculis aufert:lipparis ſuffitus omnes beſtias euocat:Synochitides umbras inferorum educit:anachitides diuorū imagines apparere facit:Ennectis ſomni antibus ſuppoſitus oracula reddit. Eſt herba Aethiopica,qua ferunt ſiccari ſtagna,& clauſa omnia aperiri,& latacem herbam legimus à Perſarum regibus dari legatis,ut quocunq; ueniſſent,rerum copia abundarent. Eſt & herba Spartanica,ſiue Scythica,qua guſtata uel ſaltē in ore detenta,ferunt Scythas duodecim dies fame & ſiti durare. & dicit Apuleius ſe à numine edoctū multa herbarum & lapidum genera eſſe, quibus homines etiam perpetuā uitam ſibi contribuere poſſunt:ſed fas non eſſe,ſcientiam eorum homines cognoſcere:qui cum paruū tempus uiuentes, malis auide ſtudeant,& nullum non ſcelus audeant, ſi prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipſis parſuros. Verum unde nam ſint hæ uirtutes,nemo ex his prodidit,qui de rerum proprietatibus ingentia uolumina ediderūt,nō Hermes, nō Bochus, nō Aaron,nō Orpheus,nō Theophraſtus,nō Thebith,nō Zenothemis,nō Zoroaſter,nō Euax,non Dioſcorides,non Iſaac Iudæus,nō Zacharias Babylonius,non Albertus,non Arnoldus:& tamen omnes hi faſſi ſunt,quòd Zacharias ad Mithridatem ſcribit,magnā uim,& humana fata lapidū herbarumq; uirtutibus ineſſe. Vnde igitur hæc ueniant altior ſpeculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus,à ſuis ſenſibus & qualitatibus nō diſcedens,hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire:quod forte uerum putari poſſet,niſi qualitates illæ ſint eiuſdem ſpeciei,operationes autem lapidum multæ,nec in ſpecie,nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum ſuo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuūt: Auicenna autem ad intelligentias,Hermes ad ſtellas, Albertus ad formas rerum ſpecificas huiuſmodi operationes reducunt. Et quāuis hi autores ſibi inuicem aduerſari uideantur,nullus tamen eorū,ſi recte intelligatur,à ueritate diſcedit:cum omnia eorum dicta ad eundem effectū in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutū finis & origo,ſigillū idearū miniſtris ſuis præſtat intelligētiis:qui tanquā fideles executores, res quaſq; ſibi creditas ideali uirtute conſignāt cœlis atq; ſtellis,tanquā inſtrumenta, materiam interim diſponentibus ad ſuſcipendum formas illas,quę in maieſtate diuina,ut ait Plato in Timæo,per aſtra deducenda reſidēt: easq; da-

tor formarum diſtribuit per miniſterium intelligentiarũ,quas ſuper opera ſua conſtituit rectrices & cuſtodes,quibus ea facultas in rebus ſibi commiſſis credita eſt,ut omnis uirtus lapidum,herbarum,metallorum & cæterorum omnium ſit ab ipſis intelligentiis præſidentibus.Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis,deinde ab intelligentiis præſidentibus & regentibus,poſtea à cœlorum aſpectibus diſponentibus,porro ab elementorum diſpoſitis complexionibus correſpondentibus cœlorum influxibus,à quibus ipſa elementa diſponuntur.Habent igitur operationes eiuſmodi in rebus iſtis inferioribus per expreſſas formas,in cœlis autem per uirtutes diſponentes,in intelligentiis per rationes mediantes,in archetypo per ideas & formas exemplares,quas omnes in cuiuſq; rei effectus & uirtutis executione conuenire neceſſe eſt.Virtus igitur & mirabilis operatio eſt in unaquaque herba & lapide,ſed maior in ſtella,ultra quã etiam ab intelligentiis preſidentibus unaquæq; res multa ſibi comparat: potiſſime autem à ſuprema cauſa,cui omnia mutua & conſummata correſpondent,conſonãtia ſuo harmonico concẽtu,ueluti hymnis quibuſdam,ſemper ſummum illum opificem collaudãtes,quemadmodum in fornace Chaldaica à ſanctis illis pueris inuitantur cantantibus:Benedicite dominum uniuerſa germinantia in terra,& omnia quæ mouentur in aquis,omnes uolucres cœli,beſtiæ & pecora ſimul cum filiis hominum.Nulla itaq; eſt cauſa neceſſitatis effectuũ, quàm rerum omnium connexio cum prima cauſa,& correſpondentia ad illa diuina exemplaria & ideas ęternas,unde unaquęq; res determinatũ habet in archetypo particularem locum,unde uiuit & originẽ trahit:omnisq; uirtus herbarum,lapidum,metallorum,animalium,uerborum & orationum & omnium quæ ſunt à deo,inſita eſt. Qui licet per intelligentias,& cœlos in hæc inferiora operatur,nõnunquam tamen omiſſis his mediis,aut ſuſpenſo eorum miniſterio,immediate ex ſeipſo illa facit deus,quæ opera tũc miracula uocantur:nam cũ primæ cauſæ imperio & ordine,ſecundariæ cauſæ, quas miniſtras Plato & alii uocant,neceſſario agãt,& effectus ſuos neceſſario producãt,nõnunq; tamẽ pro libitu ſuo ſic illas abſoluit aut ſuſpẽdit deꝰ, ut ab illius imperii & ordinis neceſſitate penitus deſiſtant.Et hæc maxima dei ſunt miracula.Sic ignis in fornace Chaldaica nõ cõbuſſit pueros:ſic ſol ad imperium Ioſue à curſu ſuo unius diei ſpatio retroceſſit: ſic ad Ezechiæ petitionem,per decem lineas ſiue horas regreſſus eſt: ſic patiente Chriſto in plenilunio defectum ſol ſuſtinuit.Et harum operationũ rationes nullo rationis diſcurſu,nulla magia,nulla quantumcunq; occulta ſeu profunda ſcientia inueſtigari aut attingi poſſunt,ſed ſolis diuinis oraculis addiſcenda ſunt & exquirenda.

De ſpiritu mundi quis ſit,& quod ſit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIIII.

DEmocritus aũt & Orpheus,& multi Pythagoricoꝝ, cœleſtium uires inferorumq́; naturas diligẽtiſſime perſcrutati,omnia plena diis eſſe dixerunt:nec abs re,ſiquidẽ nulla res eſt tã præſtantibus uiribus,quæ uiduata diuino auxilio ſui natura contenta ſit. Deos aũt uocabãt uirtutes diuinas in rebus diffuſas:quas Zoroaſter diuinas illices,Syneſius ſymbolicas illecebras,alii uitas,alii etiã aĩas nominabãt:& ab his uirtutes rerum depẽdere dicebãt:quia ſolius animæ ſit, ab una materia extendi in res alias,circa quas operatur:ſicut homo,qui extẽdit intellectũ ad intelligibilia,& imaginationẽ ad imaginabilia: & hoc eſt quod intelligebant dicẽtes,uidelicet unius entis animã egredi,& in aliud ingredi, & faſcinare ipſum,& ſuas operationes impedire:quẽadmodum adamas impedit magnatem,ne ferrum attrahat. Cũ uero anima primũ mobile ſit,& ut dicunt,ſponte & per ſe mobile: corpus uero uel materia per ſe ad motũ inefficax,& ab ipſa anima longe degenerans,iccirco ferunt opus eſſe excellentiori medio,ſcilicet,quod ſit quaſi non corpus,ſed quaſi iam anima, ſiue quaſi non anima,& quaſi iam corpus,quo uidelicet anima corpori cõnecta tur. Medium aũt tale fingunt eſſe ſpiritum mundi,ſcilicet, quem dicimus eſſentiã quintã:quia non ex quatuor elementis,ſed quoddam quintum ſuper illa aut præter illa ſubſiſtens. Talis igitur ſpiritus neceſſario requiritur tanq̃ mediũ,quo animæ cœleſtes inſint corpori craſſiori,& mirificas dotes largiantur. Hic quidem ſpiritus talis formæ eſt in corpore mundi,qualis in humano corpore noſter:ſicut enim animæ noſtræ uires per ſpiritum adhibentur membris,ſic uirtus animæ mundi per quintam eſſentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod ſuæ uirtutis ſcintilla careat. Magis tamẽ ac maxime infunditur his,q̃ huiuſmodi ſpiritus plurimum hauſerint:hauritur aũt per radios ſtellarũ,quatenus res his ſe reddũt conformes. Per hunc itaq; ſpiritũ oĩs occulta proprietas propagat, in herbas,lapides & metalla,& in animantia,per ſolẽ,per lunã,per planetas,perq́; ſtellas planetis ſublimiores. Poteſt aũt hic ſpiritus nobis prodeſſe magis,ſi quis illũ ſciuerit ab aliis elementis plurimũ ſegregare: aut ſaltem his rebus plurimũ uti,quæ hoc ſpiritu plurimũ abundant. Hę ſiquidem res,in quibus ſpiritus ille minus immergitur corpori,ac minus cohibetur materia,potentius perfectiusq́; agunt,tum etiã promptius generant ſibi ſimile: eſt enim omnis generatiua & ſeminaria uirtus in eo:quare Alchymiſtæ nituntur eũ ſpiritum ex auro argentoq́; ſecernere:quem rite ſegregatum & extractũ, ſi poſtea illum cuiuis eiuſdem generis materiæ,hoc eſt,cuiuis metalloꝝ adhibuerint,aurũ ſtatim argentum'ue conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquãdo uidimus:ſed non plus auri fabricare potuimus,niſi quantũ erat illud auri pondus,de quo ſpiritũ extraximus. Nam cum ſit ille ſpiritus forma extenſa & nõ intenſa,non poteſt ultra ſuã menſurã imperfectũ corpus in perfectum permutare:quod tamen fieri poſſe alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inueſtigare,& experiri uirtutes rerum,per uiam ſumptam à ſimilitudine. Cap. XV.

Atet ergo in rebus proprietates occultas non ab elemẽtali natura,ſed cœlitus inſitas, ſenſibus noſtris occultas, rationi uix deniq; notas,quæ quidem à uita ſpirituq; mundi per ipſos ſtellarum radios proficiſcuntur: quę à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari poſſunt. Vnde ô cupiẽs, qui in hoc ſtudio operari affectas,conſiderare debes,quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad ſuum ſimile,& inclinat ad ſeipſum,ſecũdum totum poſſe ſuum, tam in proprietate,ſcilicet in uirtute occulta,quàm in qualitate,ſcilicet uirtute elementali. Quandoq; etiam in ipſa ſubſtantia,ſicut in ſale uidemus, nã quicquid diu ſteterit cum ſale,fit ſal:omne enim agens cũ agere cœperit,non ad inferius ſeipſo mouet:ſed quodammodo quoad fieri poteſt,ad ſui par & cõſentaneum:quod etiam manifeſte uidemus in animantibus ſenſibilibus,in quibus cibum non in herbam,uel plantam, nutritiua uirtus trãſmutat,ſed in carnem conuertit ſenſibilem. Quibus igitur in rebus ineſt alicuius qualitatis uel proprietatis exceſſus,ut calor,frigus,audacia,timor,triſtitia,iracundia,amor,odium,uel quæuis alia paſſio,aut uirtus,ſiue inſit ipſis per naturam,ſiue quandoq; etiam per artem uel caſum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem,paſſionem,uirtutem,maxime mouent & prouocãt. Sic ignis mouet ad ignẽ,& aqua mouet ad aquam,& audax mouet ad audaciam. Et eſt notum apud medicos,quòd cerebrum iuuat ad cerebrum & pulmo iuuat ad pulmonem:ſic ferunt,quòd ranæ dexter oculus dextro, ſiniſter ſiniſtro,ſuſpenſi è collo natiui coloris panno, lippitudines ſanant: ſimile etiam de cancri oculis ferunt: ſic pedes teſtudinis conferunt podagricis,adalligati ita,ut pes pedi,manus manui,dextro dexter,ſiniſtro læuus ſuſpendatur. Hoc modo dicũt,quòd omne animal ſterile prouocat ad ſterilitatem:& ex eo maxime teſticuli,& matrix uel urina. Sic ferũt mulierem non concipere quæ accipit omni mẽſe de urina mulæ,uel aliquid infuſum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquã proprietatem uel uirtutem,quæramus animantia,uel alias res,quibus talis proprietas excellentius ineſt, & ex his aſſumamus nobis partem,in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget:ut ſi quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit,cuiuſmodi ſunt columba,turtur,paſſer,hirũdo, motacilla:& ex his aſſumamus mẽbra uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus,quæ ſunt,cor,teſticuli,matrix,priapus,ſperma,menſtruum. Atq; id fiat eo tẽpore,quãdo hæc animalia tali affectu maxime capiuntur,& intendunt:tunc enim ualde prouocant amorem,& inferunt. Simili modo ad augendam audaciam,quæramus leonẽ,uel gallum, & ex his capiamus cor,uel oculos,uel frontem. Et ſic intelligendum eſt, quod dicit Pſellus Platonicus,quòd canes,& corui,& galli, conferunt ad uigiliã:etiam

philomela,& ueſpertilio,& noctua,atq; ex his maxime caput,cor,& oculi. Ideo dicunt,ſi quis cor corui,uel ueſpertilionis ſuper ſe portauerit, nō dormitabit donec deponatur. Idem facit caput ueſpertilionis aridum alligatū in dextro brachio uigilantis:nam ſi ponatur ſuper dormientem, fertur nō excitari,donec depoſitum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem,& ex his maxime lingua & cor:ſic lingua ranæ aquaticæ ſuppoſita capiti,facit loqui in ſomnis:& cor bubonis impoſitū mammæ mulieris dormientis ſiniſtræ,fertur efficere,ut omnia ſecreta pronūciet:idem fertur efficere cor noctuæ,& ſepum leporis poſitum ſupra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitā conferunt longæuam:& quęcunq; habentia in ſe uirtutem renouatiuam,conferunt ad noſtri corporis renouationem & iuuentutis reſtitutionem,quod medici ſe noſſe multoties oſtenderunt:ſicut manifeſtum eſt de uipera & ſerpentibus. Et notū eſt, quòd cerui renouant ſenectutem ſuam comeſtione ſerpentum:eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem ſibi conſtruit,& ſimilis uirtus eſt in pellicano,cuius dexter pes ſi ſub fimo calido ponatur,poſt tres mēſes regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibuſdam confectionibus ex uipera & elleboro,& ex quorundā eiuſmodi animaliū carnibus cōfectis,promittunt reſtituere iuuentutē,& reſtituūt quandoq;, nōnunq; etiā talem,qualē Medea Peliæ ſeni promiſſam reſtituit. Creditū quoq; eſt, urſi ſanguinē applicato ore è recenti uulnere hauſtū, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari:quia id animal robuſtiſſimū ſit.

Qualiter diuerſarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam,& ſibi mutuo communicantur. Caput XVI.

SCire debes,tantam eſſe rerum naturalium potētiam,quòd nō modo cunctas res ſibi propinquantes ſua uirtute efficiant,uerumetiā præter hoc,infundunt ipſis cōſimilē potētiā per quā hac eadē uirtute ipſę etiā cętera afficiāt,quēadmodū in magnete uidemus:qui quidē lapis nō ſolū annulos ferreos trahit, ſed uim etiā annulis ipſis infundit:qua hoc idē efficere poſſunt,qualē ſe uidiſſe referūt Auguſt. & Albertus. Hoc modo fert,quòd meretrix publica in qua eſt audacia & impudētia exterminata,hac ipſa proprietate cūcta ſibi propinqua afficit quæ deinde reddūt eā aliis. Ideo dicūt,quòd ſi qs induat ueſtē uel camiſiam meretricis,uel ſecū habuerit ſpeculum in quo ipſa ſe quotidie ſpeculauerit, reddetur audax,intimidus,impudēs & luxurioſus:ſimili modo dicūt pānū, qui fuerit in funere,concipere ex hoc proprietatē aliquā triſtitiæ & ſaturnalem:& laqueū ſuſpendioſi ſimiliter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile eſt quod narrat Plinius,ſi quis terram ſubſternat lacertæ uiridi excæcatæ,& unà in uitreo uaſe annulos includat ferro ſolido uel auro, cum recepiſſe uiſum lacertam apparuerit, per uitrum emiſſa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in muſtela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, conſtat etiam uiſum reuerti: ſimili modo ponũtur annuli per certum tempus in nido paſſerum ſiue hirundinum, quibus poſtea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inueſtigandæ, & experiundæ ſunt. Cap. XVII.

REſtat nunc uidere, quod omnes res habent inter ſe amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & deſtructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: ſic in elementis, ignis aduerſatur aquæ: & aër terræ: cæterum inter ſe conueniunt. Rurſus in cœleſtibus Saturno amici ſunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici ſunt omnes planetæ præter Martem: ſic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes pręter Saturnum: Mercurii amici ſunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autẽ amici ſunt, Iupiter Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Eſt alia ſtellarum inimicitia, quando uidelicet habẽt domus oppoſitas: ſicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia eſt eorũ, quorũ exaltationes oppoſitæ ſunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortiſſima autem eſt amicitia eorum qui cõcordant in natura, qualitate, ſubſtantia, poteſtate, ſicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, ſimiliter Iupiter cum Venere: & eſt amicitia eorũ quorum exaltatio eſt in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiuſmodi ſunt amicitiæ & inimicitię ſuperiorũ, tales ſunt inclinationes rerum illis ſubditarũ in iſtis inferioribus. Habitudines ergo iſtæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud ſunt, quàm inclinationes quędam rerum in ſeinuicem, appetendo talem uel talem rem, ſi abſit: & moueri ad illã, niſi impediatur, & requieſcere in adepto, fugiendo contrariũ, & horrẽdo proximationem eius, nec quieſcere in illo. Hac itaq; ſentẽtia ductus Heraclitus, profeſſus eſt omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus ſunt, qualem habet magnes attractiuã in ferrum: & ſmaragdus in diuitias, & gratiam: iaſpis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, profilitq; in eã undecunq; uiſam: ſimiliter aproxis herbę radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & ſimilis inclinatio eſt inter palmam maſculinã & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant ſe in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina abſq; maſculo: & amygdala ſolitaria minus fœcunda eſt. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: ſimiliter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia eſt inter merulã

& turdum, cornicẽ & ardeolam, inter pauones & columbas, turtures & pſi-
tacos. Vnde ſcribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur ſæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rurſus amici ſunt muſculus & balena. Nec ſolum animalium inter ſe ami-
citia eſt, ſed etiam cũ aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegeta- *Animalium cũ alijs rebꝰ amicitia.*
libus ſic feles ſiue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem conci-
pere tradit, & defectũ maſculi ſupplere: & equæ in Cappadocia ſe flatui uen-
ti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu cõcipiunt: ſic ranæ, buffones, ſer-
pentes, & quæcunq; uenenoſa reptilia, gaudent in planta quæ apium riſus
dicitur, de qua ferunt medici, ſi quis comederit, ridendo moritur. Rurſus te
ſtudo quando uenatur à ſerpente, comedit origanum, & confortatur per il-
lud: & ciconia in ſerpentum paſtu origano ſibi ſalutem quærit: & muſtella
pugnatura cõtra regulum, comedit rutam: unde cognoſcimus origanum
& rutam uirtutem poſſidere contra uenena. Sic in quibuſdam animalibus
eſt naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nã buffo quãdo alieno mor-
ſu & ueneno uulneratur, ſolet adire rutam, uel ſaluiam, & locum uulneris
affricare, & ſic ſe à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa ad- *Homines à brutis quæ nã didicerint.*
modum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti ſunt: ſic chelidoniã
uiſui ſalubrem herbam hirundines monſtrauere, quæ cum ea pullorũ ſuo-
rum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immit-
tit, & ita conualeſcit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulę lauri foliis
annuum faſtidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum ex-
tinguunt: & leo ſi febricitat, uorata ſimia cõualeſcit: upupa uua paſta læſa,
adianto ſibi medetur: ſic dictamnum herbam ad extrahendas ſagittas uti-
lem cerui docuerunt: ſiquidem percuſſi telo, hoc eius herbæ paſtu eiiciunt:
idem faciunt capræ Cretenſes: ſed & ceruæ paulo ante partum, purgant ſe
quadam herba, quæ ſeſelis dicitur: ſimiliter phalangio tacti, cãcros edendo
ſibi ſalutem quærunt: Sues etiam à ſerpentibus læſæ, eodem ſibi paſtu me-
dentur: & corui cũ uenenatos ſe ſentiũt toxico Gallico, quercũ, uel ut alii di
cunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamæleonte deuorato,
ſibi ſuccurrunt oleaſtro: Vrſi à mandragora læſi deuoratis formicis eua-
dunt: medentur ſibi anſeres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba ſideriti-
de: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantherę con-
tra aconitum ſibi humanis ſtercoribus medentur. Apri hedera: Ceruæ her
ba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. Cap. XVIII.

Conuerſo ſe habent inimicitiarum inclinationes: ſunt autem
ſicut odium naturę inclinationes eiuſmodi, & tanquam ira, in-
dignatio & contrarietas quædam imperioſa, ut res fugiat ſuũ
contrariũ, ut propellat tanq̃ fugientia à facie eius. Eiuſmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram,theriaca in uenenum,ſapphirus in anthracem,& ardores febriles,& ægritudines oculorum:amethyſtus in ebrietatem:iaſpis in fluxum ſanguinis,& noxia phātaſmata:ſmaragdus, & agnus caſtus in libidinem:achates in uenena:Pæonia in morbum caducum,corallus in atrę bilis illuſiones,& dolores ſtomachi:topazius in ardores ſpirituales,ut ſunt auaritiæ,luxuriæ,& omnes exceſſus amoris. Similis eſt inclinatio formicarum ad origanum herbam,&ad alam ueſpertilionis, & ad cor upupæ,à quorum præſentia fugiunt:eſtq; etiam origanum ſolifugis contrarium, & ſalamandris reſiſtit: & cum braſſica tam pertinaci odio diſſentit,ut alternatim ſeſe conficiant:ſic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum ſeſe curuent,ne attingāt:& dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi abſconditum fuerit cum quibuſdam aliis rebus:ſic adamas diſſidet cum magnete,ut iuxta poſitus non ſinat ferrū attrahi: & apiū raninum fugiunt oues tanq̄ mortiferum:& quod mirabilius eſt,ſignum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini deſcripta naturaliter apparet:ſimiliter capræ ſic odiunt ocimum, ut nihil ſibi ducant peſtilentius. Rurſus inter animalia diſſentiunt mures & muſtelæ: unde caſeos, ſi cerebrum muſtelæ coagulo addatur,negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetuſtate: ſic ſcorpionibus contrarius eſt ſtellio intātum,ut uiſu quoq; pauorem eis afferat,& torporem frigidi ſudoris:itaq; in oleo putrefaciunt,& interficiūt cum eo ictus inungētes ſcorpionum. Eſt etiam inimicitia inter ſcorpiones & mures:quare etiam mus ſup poſitus punctura ſcorpionis,curare eam traditur. Inimicantur etiam ſcorpius & ſtalabotes,aſpides,& ichneumones. Fertur quoq; ſerpentibus nihil æque aduerſari quàm cancros,ſuesq; percuſſos hoc pabulo ſibi mederi. Sol etiam cum ſit in cancro torqueri ſerpentes. etiam ſcorpius & crocodilus ſe mutuo perimunt:& ſi quis crocodilum ibidis penna tangat,immobilē reddet:otidis auis euolat uiſo equo,& ceruus fugit uiſo ariete: fugit etiam uiſa uipera:elephas audito grunnitu ſuis,& leones uiſo gallo timēt:& pantheræ non attingūt perunctos iure gallinarum,præcipue ſi allium ei fuerit incoctum. Eſt etiā inimicitia inter uulpes,cygnos,tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ,miluius & coruus,pitalles & turtures,bicuthus & pagrus,clorius & turtur,ægepii & aquilæ,cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici ſunt,delphines & balenæ,ceſtris& lupus,muræna & congrus. Itē polypum intantū locuſta pauer,ut ſi iuxta uideat omnino moriatur. Locuſtam congri,rurſus polypum congri lacerant:pantheris quoq; eſſe in metu hyæna dicitur,ut ne conetur quidem reſiſtere,& aliquid de corio earū attingere:& ſi pelles utriuſq; contrarie ſuſpēdātur,ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis,ſi quis hyænæ pelle ſuccinctus medios feratur in hoſtes,à nullo lędetur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

Animalium antipathia atq; diſſidium.

contra ſe,& horret & fugit ipſum atq; timet. Et dicunt quòd ſi ſuſpendatur cauda,uel pellis,uel caput lupi ſupra præſepe triſtãtur oues, nec comedũt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius,quòd eſalon parua auis oua cor ui frangens,cuius pulli infeſtantur à uulpibus,inuicem hæc catulos ipſius, ipſamq; uellit:quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduerſus communem hoſtem. Acanthis auicula in ſpinis uiuens,iccirco aſinos odit flores ſpinos deuorantes,Egithus uero auis minima intantũ cum aſino diſſentire fertur,ut ſanguinem eorum conſtet non coire,quo etiã rudente egithi oua,& pulli pereunt Oliua quoq; cum meretrice intantũ diſſentire fertur,quòd ſi ab eadem plantata fuerit uel infructuoſa perpetuo manere, uel omnino areſcere dicitur. Nihil magis timet leo,q̃ faces ardentes,neque ulla alia re atq; his domari creditur:& lupus neq; ferrum timet,neq; haſtam,ſed lapidem,cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes:reformidat camelum equus,adeo ut nec quidem ſpeciem eius intueri nec ſentire ſuſtineat. Elephas furẽs uiſo ariete miteſcit. coluber nudũ hominẽ timet,quem ueſtibus perſequitur:taurus ferociens ſi ficui alligetur conflacceſſit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita ſunt, cum quibus naturali quadam antipathia diſſidet.

Quomodo inueſtigandæ & experiundæ ſunt rerum uirtutes,quę illis à tota ſpecie inſunt,aut particulari ipſius indiuidui dono alicui rei ſunt agnatæ. Cap. XIX.

INſuper conſiderare debes uirtutes rerũ ineſſe quibuſdã ſecundum ſpeciem:ut audacia & animoſitas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno,rapacitas ſeu uoracitas in lupo,inſidioſitas & fraudulentia in uulpe,adulatio in cane,auaritia in coruo & cornice,ſuperbia in equo,ira in tygride & apro,triſtitia & melancholia in cato,libido in paſſere,& ſic de ſimilibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum ſpecies comitatur. Quædam uero inſunt rebus ſecundum indiuiduum,quemadmodum ſunt quidã homines,qui uehementer abhorrent aſpectum cati,ita ut ſine horrore grauiſſimo aſpicere non poſſint, qui quidem horror non ineſt ipſis ſecundum ſpeciem humanam, quod manifeſtum eſt. Et narrat Auicenna,tempeſtate ſua uixiſſe hominem, quem fugerent uenenata omnia,morientibus omnibus,quæ forte mordicus illum apprehendiſſent,ipſo omnino illæſo & refert Albertus ſe in Agrippina Colonia uidiſſe puellã,quæ araneas in eſcam uenabatur,eoq; cibi genere oblectata inſigniter aleretur. Sic ſunt audacia in meretrice,timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philoſophi,quòd indiuiduum aliquod quod nunquam paſſum ſit ægritudinem,confert omni ægritudini:ideo dicunt quòd os hominis motui,qui nunquam habuerit febres,ſuſpenſum ſupra patientem,liberat à quartana. Inſunt etiam indiuiduis ſingulares multæ uirtutes,à corporibus cœleſtibus infuſæ,quod ſuperius monſtrauimus.

Virtutes rebus dupliciter inſunt.

Quod uirtutes naturales quibuſdam inſunt per totam ſuam ſubſtantiam, quibuſdam uero in certis ſuis particulis aut membris. Cap. XX.

RVrſus conſiderare debes, uirtutes rerum quibuſdam ineſſe ſecundum totum, hoc eſt, ſecundum totam ſuam ſubſtantiam, uel eius omnes partes: ſicut piſciculus ille echeneis, qui ſolo tactu fertur nauem ſiſtere, hoc non agit ſecundum aliquam principuā ſuam partē, ſed ſecundū ſuā totā ſubſtantiam: Sic hyęna habet ſecundum ſuam totam ſubſtantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: ſic chelidonia confert uiſui, non ſecundū aliquā, ſed ſecundū oēs ſuas partes non minus radice, q̄ foliis & ſemine: & ſic de ſimilibus. Quædā autē uirtutes inſunt rebus ſecundum aliquas eius partes, puta ſolū in lingua, uel oculis, uel aliis quibuſdam membris, ſiue partibus: ſic in oculis baſiliſci & cātablepæ eſt uirtus uiolentiſſima occidendi homines, ubi ipſos uiderit: ſimilis uirtus eſt in oculis hyænæ, quæ quodcunq; animal luſtrauerit, eueſtigio hæret ſtupeſcit, & mouere ſe non poteſt: ſimilis uirtus eſt in oculis luporū quorundā, qui ſe quē prius uiderint, ſtupeſcit, & rauceſcit adeo, ut ſi clamare uoluerit, nō habeat uocis miniſteriū: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipſa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quotiēs quem iratæ aſpexerant, interemiſſe feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi legūtur fuiſſe, qui omnia aſpectu ſuo in peius cōmutauerāt, propterea à Ioue ſubmerſi. Iccirco faſcinatores huiuſmodi animaliū oculis in collyriis utuntur ad ſimiles paſſiones, per faſcinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, nō ex capite, pede uel oculis: ſic fel ſtellionum in aqua tritum, fertur cōgregare muſtelas, non cauda, uel caput: & fel caprarū uaſe æneo in terrā cōcluſum, ranas congregat: & iecur caprinū papilionibus & tineis omnibus cōtrariū eſt: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingūt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuerſas uirtutes per diuerſas ſuas partes diuerſimode diſperſas, prout ipſis ſecundum receptibilium diuerſitatē cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano oſſa non recipiūt niſi uitam, oculi uero uiſum, & aures auditum. Et eſt in humano corpore os quoddam minimū, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mūdati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, ſed ſemper conſeruatur illæſum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex ſemine, in reſurrectione mortuorum corpus noſtrum animale repullulaſcet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, ſed experientia.

Cur oculis & non aliis partibus potiſſimū utātur faſcinatores.

De uirtutibus rerum quæ inſunt ipſis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam poſt interitum. Cap. XXI.

Cire præterea oportebit quaſdã proprietates ineſſe rebus tantummodo in uita, quaſdam etiam permanere poſt mortem: ſic echeneis ſiſtit nauigia: & regulus, & catablepa interimũt uiſu, quando uiuunt: poſt mortem uero nihil tale agunt: ſic tradunt in torminibus anate uiua appoſita uentri tranſire morbum, anatemq; emori: ſimile eſt quod dicit Archytas: ſi accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens ſuſpendatur ſupra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic ſi quis tranſglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel muſtelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiſcẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum eſt generale præceptum, quod ſcilicet quæcunq; colligẽda ſunt ex animalibus, ſiue lapides, ſiue membra, ſiue excrementa, ut pili, ſtercus, ungulæ, hęc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiã, ſi fieri poteſt, ipſis poſtea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: ſi colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & ſic de ſimilibus. Sic tradit Democritus, ſi quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhęrente, ipſaq; demiſſa in mare, imponat ſupra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera reſponſuram. Simili modo oculos ranarum ante ſolis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquã, tertianas abigi promittunt: eoſdemq; cum carnibus luſciniæ in pelle ceruina adalligatos præſtare uigiliam ſomno fugato, tradũt. Similiter paſtinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, ſi uiuenti ablatus ſit, ipſaq; denuo in mare demiſſa. Sic ferũt ſerpentis oculum dextrum adalligatũ contra epiphoras prodeſſe, ſi ſerpens uiuus dimittatur. Et eſt quidam piſcis, ſiue ſerpens maximus nomine myrus, cui ſeruatur oculus, & alligetur frontẽ patientis, ophthalmiam ſanare dicitur, piſci uero oculum renaſci: ſed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiſerit. Itẽ dentes omnium ſerpentum, quando uiuis exempti ſunt, ſuſpenſi ſupra patientẽ, quartanã ſanare dicuntur: ſimiliter dente talpæ uiuæ exempto ea dimiſſa, ſanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam muſtelæ, quæ dimiſſa ſit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, ſi uiuẽti erepta ſit, ad iudiciorũ euentũ pollere, eandemq; ſalutarem eſſe parturientibus circa domũ: cauendũ aũt, ne domo inferatur, quia eſſet pernicioſiſſimũ. Sunt adhuc proprietates poſt mortẽ remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc poſtquã mortuæ ſunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale eſt, mirabilia operari non ceſſat: ſic in herbis & plantis, auulſis & arefactis adhuc uiget & operatur ipſa uirtus ab idea quondam infuſa. Inde eſt, quòd ſicut aquila in uita ſua omnes aues ſuperat & uincit: ſic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auiũ pẽnas & plumas deſtruunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuẽtibus auferri debent.

Quæ poſt mortẽ uires ſuas retinent.

cõſumit:& pellis hyænæ,deſtruit pelles pantheræ:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt ſolum in contactu corporeo,ſed etiã quandoq; in harmonia uocali:ſic tympanum factum de pelle adib,hoc eſt lupi,obmuteſcere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini,procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; diſtantiam ſonus eiuſmodi auditus fuerit:& fides factæ ex inteſtinis lupi,ſi cum ouinis fidibus in lyra,aut cythara tẽſæ fuerint, nullam inde fieri poſſe conſonantiam,manifeſtum eſt.

Tympanorũ ex diuerſis pellibus, diuerſi effectus.

Quomodo res inferiores ſubſunt corporibus cœleſtibus,& quomodo humanum corpus,ipſaq; hominum exercitia & mores,ſtellis atq; ſignis diſtribuuntur. Cap. XXII.

MAniſeſtum eſt,quòd omnia inferiora ſubſunt ſuperioribus, & quodam modo(ut inquit Proclus)ſibi inuicem inſunt, ſcilicet in infimis ſuprema,& in ſupremis infima:ſic in cœlo ſunt terrena,ſed ſicut in cauſa modoq; cœleſti: & in terra ſunt cœleſtia, ſed modo terreſtri, ſcilicet ſecundum effectum. Sic dicimus eſſe hic entia quædam ſolaria,quædam lunaria,in quibus ſol & luna cauſant aliquid ſuæ uirtutis. Vnde res huiuſmodi recipiunt plures operationes & proprietates cõſimiles operationibus ſtellarũ ac figurarũ,quibus ſubſunt:ſic cognoſcimus ſolaria eſſe reſpectiua cordis & capitis,propter leonẽ ſolis domũ,& arietẽ ſolis exaltationẽ:ſic Martialia conferũt capiti & teſticulis,propter arietem & ſcorpionem:hinc quibus uino inebriatis,ſenſus titubant & caput dolet,miſſis in aquam frigidam teſtibus,aceto'ue dilutis,præſentaneum remedium eſt. Sed circa iſta neceſſarium eſt ſcire, quomodo corpus humanum diſtribuitur planetis atq; ſignis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionẽ,ſolem præeſſe cerebro,& cordi,femori, medullis,oculo dextro & ſpiritui uitæ:linguæ uero & ori,& cæteris inſtrumẽtis ſiue organis ſenſuum, tam interioꝝq; exteriorũ:inſuper manibus,pedibus,cruribus,neruis,& uirtuti phantaſticæ præeſſe:Mercurium ſpleni,lieni,ſtomacho,ueſicæ, matrici ac auri dextræ, ipſiq; receptiuæ uirtuti:Saturnũ hepati & carnoſiori parti ſtomachi: uentri quoq;,& umbilico louẽ:unde in louis Ammonii tẽplo effigiẽ umbilici repoſitã tradit antiquitas. Sũt pręterea q illi etiã coſtas,pecten,inteſtina,ſanguinẽ,brachia & dextrã manum,ac ſiniſtram aurẽ,ac uirtutẽ naturalem attribuunt:ſanguini autem & uenis,& renibus,& chyſti fellis,natibus,& dorſo,& decurſui ſpermatis,& ui iraſcibili,pręficiant Martem. Iterũ renibus & teſticulis,uuluæ,& matrici,& genitali ſemini,& ui concupiſcibili Venerem:inſuper & carni,& pinguedini,uentri,pectini,& umbilico, & eiuſmodi omnibus quæ operi Venereo inſeruiunt,ut oſſi ſacro,& ſpinæ dorſi,& lumbis:præterea,capiti & ori,quo oſculũ amoris pignus donat, præeſſe dicit. Luna uero etſi totũ corp⁹,& ſingula mẽbra pro uarietate ſignorũ ſibi uẽdicet,tamẽ peculiariter ſibi adſcribunt cerebrũ, pulmo,medulla ſpinæ dorſi, ſtomachus,

Vmbilici effigies cur in tẽplo Iouis Ammonij

& menſtrua,& omnia excrementa,atq; oculus ſiniſter cum creſcendi uigore. Ipſe uero Hermes in animalis capite ſeptē dicit eſſe foramina,ſeptē planetis diſtributa:uidelicet aurem dextram,Saturno:ſiniſtram, Ioui: narem dextram,Marti:Veneri ſiniſtram:oculum dextrum,Soli:ſiniſtrum,Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde ſigna zodiaci ſua membra curant: ſic Aries caput atq; faciem regit: Taurus,collum:Gemini,brachia atq; humeros:Cancer præeſt pectori,pulmoni,ſtomacho & lacertis:Leo præeſt cordi,& ſtomacho,& iecori,atq; dorſo:Virgo reſpicit inteſtina,& fundum ſtomachi:Libra gubernat renes,& femur,atq; nates:Scorpius genitalia,& uuluam,& matricē:Sagittarius dominatur femori atq; ſubinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias:Piſces regūt pedes. Et ſicut horum ſignorū triplicitates ſibi correſpondent, & conueniunt in cœleſtibus: ſic etiam conueniunt in membris,quod ea experientia ſatis cōſtat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus,quæ membra eidem triplicitati reſpondent. Vnde & medela uni appoſita,alteri prodeſt: ut calefactis pedib⁹ ceſſat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, ſcias quòd res quæ alicui planetarum ſubſunt,ſingularem quendam habent aſpectum, ſiue inclinationem ad membra eidem planetæ,& ſuis præcipue domiciliis & exaltationi attributa:reliquæ enim dignitates,ut triplicitates & termini,& facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia,citraria,gariophyllon, cortices citri,amaracus,dorycniū,cinnamomum,crocus, lignum aloës, thus, ambra,muſcus,& partim myrrha,medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: ſic arnogloſſa herba Martis, medetur capiti & teſtib⁹ propter Arietem & ſcorpionem:& ſic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad triſtitiam & melancholiam:Iouialia ad lætitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam,rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animoſitatem:Venerea ad amorem,libidinem & concupiſcentiam. Mercurialia ad facundiam:Lunaria ad uulgarem uitam. Ipſaq; hominum exercitia & mores ſecūdum planetas diſtributa ſunt:Nam Saturnus regit ſenes, & monachos,& melancholias,& theſauros abſconditos,& quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur:Iupiter uero habet religioſos, prælatos,reges & duces,& lucra licite acquiſita: Mars tonſores,chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, piſtores,milites,qui paſſim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ ſtellæ ſua exercitia ſignificāt, prout hæc in Aſtrologorum libris deſcripta ſunt.

Humani corporis partes qb⁹ planetis atq; zodiaci ſignis ſubſint.

Hominū mores & exercitia planetis ſubiacēt.

Quomodo cognoſcendum,quibus ſtellis res naturales ſubſunt, atq; quæ res ſunt ſolares. Cap. XXIII.

Væ uero res cui ſtellę uel ſigno ſubſint,cognoſcere difficile eſt ualde:cognoſcuntur tamen per imitationem radiorū, uel motus,uel figuræ ſuperiorū:quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per ſuarum operationum effectus quibuſdam

ſtellis conſonantes. Sic ſolaria ſunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus ſanguis purior, & ſpiritus uitæ: inter ſapores, qui eſt acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter ſplẽdorem: habetq; à Sole, quòd ſit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis ſolares radios imitantur: ſicut lapis aëtites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: ſic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens ſimilẽ pupillæ oculi ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uiſui: ſic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporoſum: ſic chryſolithus lapis habens in colore tenuem et lucidam uiriditatẽ, in qua quãdo Soli opponitur ſtella aurea emicat, cõfortat ſpiritualia, cõfert aſthmaticis: & quando perforatur, et ſetis aſini in foramen repletus, ſiniſtro brachio alligatus, fugat phãtaſmata, et terrores melancholicos ſtultitiamq; repellit: ſic lapis Iris ſimilis in colore cryſtallo, qui ut frequẽter, reperitur hexagonus, quãdo ſub tecto pars eius radiis Solis opponitur, et pars altera in umbra tenet, colligit radios in ſe ſolares, quos proiicit̃s reflectẽdo facit apparere Irim in oppoſito pariete. Itẽ heliotropius lapis uiridis ad modũ iaſpidis, uel ſmaragdi, guttis rubeis ſtellatus facit cõſtantẽ, glorioſum et bonæ famæ, cõfert ad uitæ longitudinẽ: & eſt uirtus eius mirabilis, quã habet in radios ſolares, quos in ſanguinẽ cõuertere dicit, hoc eſt, apparere ſanguineos, quaſi Sol pateret eclipſim, quãdo uidelicet inungitur ſucco herbæ eiuſdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & eſt alia uirtus eius mirabilior in oculos hominũ, quorum aciem ita prẽſtringit, atq; ita obcæcat uiſum hominum, ut uideri non permittat geſtantẽ ſe, quod tamen non facit ſine adiutorio herbæ eiuſdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc eſt ſolſequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Pariſienſis in ſcripturis ſuis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole cõtra uenena, & peſtiferos uapores, reddit geſtantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniũ, confortat cor: retentus in ore, uehementer animũ exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teſte Alberto refert Aeſculapius in una epiſtolarum ſuarum ad Octauium Auguſtum, quòd aliquod uenenũ eſt tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interẽpti conſeruat ab uſtione, ita quòd ſi aliquãdiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic eſt ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilem uirtutẽ cõtra uenena, & reddit geſtantem glorioſum, & formidoloſum aduerſariis. Præ omnibus autẽ ſolaris eſt lapis, quem inueniſſe fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad ſe trahit, quemadmodum magnes ferrum, cõtra omnia uenena efficaciſſimus, ab aliis pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoſo adſimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illũ Euanthum nũcupat. Solares præterea ſunt, topazius, chryſopaſſus, rubinus, balagius: Item ſolaria ſunt auripigmentum, aureiq; colo

Chryſolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

ris,& luminis plurimi. Ex plãtis uero & arboribus,ſunt ſolares, quæ uertuntur ad ſolẽ,ut heliotropium,& quæ implicant in ſe folia recedẽte Sole,orientẽ uero,explicant paulatim:ut lotos,quam quidam arbuſculam ſolarẽ eſſe, & fructuum & foliorum figura teſtatur:Sic Pæonia,chelidonia,citraria,zinziber,gentiana,dictamnus,uerbena quoq; præſtans uaticinium & expiationem,fugansq; cacodęmones. Laurus etiam Phœbo ſacer,ac cedrus,palma, & fraxinus,& hedera,& uitis:& quæcũq; uenena, & fulgura repellũt,& perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item ſolaria ſunt mẽta,maſtix, zedoaria,crocus,balſamus,ambra,muſcus,mel flauum,lignũ aloës,gariophyllum,cinnamomum,calamus aromaticus,piper,thus,amaracus,& Libanotis:quod Orpheus uocat ſolis thymiama. Inter animalia uero ſolaria ſunt magnanima,animoſa,ſtudioſa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarum rex, crocodilus,lynx,aries,caper,taurus armentorũ rex,ab Aegyptiis apud Heliopolim ſoli ſacratus,quem ueritem nominãt:& bos Apis in Memphi,& in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ ſacer eſt. Præterea ſolaris eſt cynocephalus,qui per ſingulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per ſingulas horas mingit: idem & in nocte,unde illum in hydrologiis ſculpebant Aegyptii. Item ſolares ſunt inter aues,phœnix auis unica,& aquila auiũ regina: item uultur, olor ſiue cygnus:& quæ quaſi quibuſdam hymnis applaudunt ſurgẽti ſoli, & quaſi aduocant,ut gallus & coruus,accipiter etiam,quia in Aegyptiorum theologia ſpiritus & lucis ſymbolum eſt,à Porphyrio inter ſolares numeratur. Præterea ſolaria ſunt quęcunq; colligunt ſolis operũ ſimilitudinem,ut uermiculi nocte lucentes,ſcarabeus quoq; quẽ felẽ uocãt,forma lucida,quẽ etiam cantharum dicunt,qui pilulas uoluit,ac deſuper incubat,aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipſo ſolis operum ſimilitudinem colligens,cuius oculos etiam iuxta ſolis curſum uariari conſtat,ſolaris eſſe iudicatur:& quæ ex eis ſunt. Ex piſciculis autẽ maxime ſolaris eſt uitulus marinus,fulguri reſiſtens,item dactylus,& pulmo nocte lucentes,& Stella ob adurentem feruorem,ſtrombi regem ſecuti:ſimiliter & margari regem habentes,exſiccatiq; in lapidem aurei coloris dureſcunt.

Cynocephalũ in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res ſubſint lunæ. Caput XXIIII.

VNaria uero ſunt inter elementa terra,deinde aqua,tam maris quàm fluuiorũ,& omnia humida,humores arborũ,& animalium,maxime albi,ut albumina ouorũ,pinguedines,ſudores, pituitę & ſuperfluitates corporũ. Ex ſaporibus ſalſus & inſipidus:Inter metalla uero argentũ:Inter lapides illius eſt cryſtallus, argentea marcaſita,& omnia alba & uirida. Item lapis ſelenites,id eſt lunaris,ex candido tranſlucens,melleo fulgore,motum imitans lunarem,lunæ figuram in ſe habẽs,reddensq; eã in dies ſingulos creſcẽtis,minuẽtis ue numero. Itẽ margaritæ,q̃ ex aquę ſtillicidiis in conchis generant:ſimiliter & cryſtallus,

& berillus. Inter plantas & arbores lunares ſunt, ſelenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad ſolem, & palma arbor ad ſingulum lunæ ortum, ſingulum ramum emittens: hyſſopus etiam ſpecies roriſmarini, minima arbor & maior plantarum, de utriſq; participans: eſt etiam lunaris hagnus caſtus, ſiue caſta arbor, & oliua. Similiter & herba chinoſtates, quæ creſcit & decreſcit cum luna: ſcilicet in ſubſtantia & numero foliorum, non ſolum in humore & uirtute: quod ſingulæ plantę quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ ſolæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ ſimul ac ſoli inimiciſſima eſt.

Arbores & plantæ lunares.

Animalia lunaria.

Animalia lunaria ſunt quæ humana conſuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam eſt chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti ſimilem ſemper induit: quẽadmodum luna pro uarietate ſigni, in quo reperit, naturã uariat. Item lunares ſunt porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obſeruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere ſimilem lunæ maculam creſcẽtem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares ſunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiuſmodi ſunt, ut ſanguis mẽſtruus, cum quo multa mira & monſtrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam ſexũ mutans, uariiſq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram ſimul cum aqua incolunt: ut caſtores & lutres, & quæ uenantur piſces: præterea animalia omnia monſtroſa, & quæ abſq; manifeſtis ſeminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ computreſcentia. Inter aues, lunares ſunt anſeres, anates, merguli, & oẽs aquatiles & piſcium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producunt, ut ueſpæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: muſciliones ex uino corrupto, & ſcarabei ex carnibus aſinorum. Maxime uero lunaris eſt ſcarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiẽs, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, nono autem & uigeſimo die, quibus luminariũ coniũctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tũc prodeunt ſcarabei. Inter piſces lunares ſunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obſeruant, ut torpedo, echeneis, cancer, oſtrea, conchylia & ranæ.

Aues lunares.

Piſces lunares.

Quæ ſunt ſub Saturno. Cap. XXV.

Saturnalia ſunt inter elemẽta terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter aduſtam: Ex ſaporibus acetoſi, acriores, & graues. Inter metalla plumbum, & propter pondus aurũ, aurea q̃; Marcaſita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, ſapphirus, fuſcus iaſpis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fuſca, & ponderoſa. Inter plantas & arbores, aſpho-

delus,ſerpentaria,ruta,cyminum,helleborus,ſilphium,mandragora,opiũ: & quæ ſtupefaciũt,& quæ neq; ſeruntur unquã,neq; fructus ferũt,& quæ nigrantes baccas,nigros'ue fructus producũt:ut ficus atra, pinus & cupreſſus arbor feralis,& non regerminans baccis,torua,ſapore amara,odore uiolenta, umbra nigrata,pice acerrima,fructu ſuperuacua,duratione incorrupta, funeſta & diti ſacra ſicut apium,quo antiquitus tumulorũ thecas, antequã in illis mortuorũ imponerẽt corpora,ſternere conſueuerũt: quãobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus paſſim herbis & floribus ſerta nectere fas erat præterquã ex apio:quoniã lugubre ſit,& hilaritati non conueniat. Animalia reptilia ſegregata,ſolitaria,nocturna,triſtia,cõtemplatiua uel penitus bruta,auara, timida,melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus,& quæ fœtus ſuos deuorant. Ex iſtis ergo ſunt, talpa,aſinus,lupus,lepus,mulus,catus,camelus,urſus,ſus,ſimia,draco,baſiliſcus,buſo,ſerpentia omnia & reptantia,ſcorpiones, formicæ,& quæ ex putrefactione naſcuntur in terra,in aquis,in ædium ruinis,ut mures uermésque multiplices. Inter aues uero Saturniæ ſunt, quæ ſunt longi colli & groſſæ uocis, ut grues, ſtruthiones, & pauones, Saturno & Iunoni ſacræ. Item bubo,noctua,ueſpertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidioſiſſima. Ex piſcibus uero anguilla,ſeorſum ab aliis piſcibus degens, muſipula, & canicula fœtus ſuos deglutientes. Item teſtudines,oſtreæ,conchylia,& ſpongiæ marinæ,& quæ ex eis ſunt.

Cupreſſus feralis arbor.

Apiũ coronamentis olim interdictum.

Quæ ſunt Iouialia. Caput XXVI.

QVialia ſunt inter elementa aër:inter humores ſanguis, & ſpiritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimentúmque & uegetationem ſpectantia. Ex ſaporibus, qui ſunt dulces & ſuaues. Ex metallis, ſtannum,argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, ſapphirus, tuthia, ſmaragdus, iaſpis uiridis, & perpetuo uirides,aërei'que colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis,ocymum, bugloſſa, macis,ſpica,menta, maſtychæ,inula, uiola, lolium, hyoſcyamus,populus: & quæ fœlices arboret traduntur,ut quercus, æſculus, ilex, phagus, corilus, populus, ſorbus, ficus alba,pirus,malus,uitis,prunus,fraxinus, & cornus, atque oliua & oleum. Inſuper frumẽtum,hordeum,triticum,paſſulæ, liquiricia, zaccharum, & omnia quorum dulcedo eſt manifeſta & ſubtilis,participans aliquid ſtyptici & acuti ſaporis,ut ſunt nuces,amygdalæ,pineæ,auellanæ,piſtaceæ,radices pæoniæ,myrobalani,& rabarbarum,& mãna.Orpheus quoq; illi attribuit ſtyracem. Inter animalia ſunt,quæ præferũt aliqualem dignitatẽ & ſapientiã:& quæ ſunt mitia & bonæ diſciplinæ,ac bonorũ morum,ut ceruus, taurus,elephas:& manſueta quęq; animantia,ut ouis & agnus. Ex auibus autem quæ ſunt complexionis temperatæ,ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phaſianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues

Aquila imperatorum insigne, & iustitiæ symbolum.

piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphynus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

Artialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scãmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabũdantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiũt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreũ: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autẽ quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpẽtes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiũt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircũ, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. Cap. XXVIII.

Enerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argẽtum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolitus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis acutites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanũ, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicũt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, delicioſa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generãs, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amãtes. Item

Hirci salaci tes.

coruus & columba Veneri ſacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus, paſſer etiam Veneri ſacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil ęque proficuum reſiſtit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocāt, quòd ſit in Venerē prona, terdecies enim in die oppreſſa, ſi mas uocet, denuo accurrit. Ex piſcibus uero Venerei ſunt, grues libidinoſi, ſcari ſalaciſſimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & ſuauitatem.

Quæ ſequuntur Mercurium. Cap. XIX.

MErcurialia ſunt inter elemēta aqua, licet indiſtincte omnia moueat: ſimiliter & humores, præcipue tamē permixtos: ſed & ſpiritum animalem regular, ſaporesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius ſunt, argentum uiuum, ſtannū, marcaſita argentea. Inter lapides, ſmaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui ſunt diuerſorum colorum, & quibus figurę uarię à natura inſitæ, aut qui ab arte factitii ſunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miſcent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroſelinum, & quæ breuiores & minores in foliis ſunt, mixtisq; naturis & uario colore compoſitæ. Animalia ſagacia, ingenioſa, ſtrennua, uerſatilis ingenii, uelocis curſus, & facilem cōſuetudinē cum hominibus habentia, ut canes, ſimiæ, uulpes, muſtelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; ſexum uiciſſim mutant, ut lepus, & hyæna & ſimilia. Inter aues quæ à natura ingenioſæ, canoræ & muſicæ ſunt & uerſatiles, ut carduelis, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, pſitacus, pica, ibis, porphyrio, & ſcarabeus unicornis. Inter piſces uero trochus qui ſeipſum init, quo circa maſculo, fœminā uocāt. Item polypus fraudulentus & colore uerſatilis, & paſtinaca ob ſolertiam: ſimiliter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus ſub lunaris mundus, & quæ in eo ſunt, planetis diſtribuitur. Cap. XXX.

PRæterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; ſortitur: ſic in igne uiuificum lumen Soli, calor Marti in terra, ſuperficies uaria Lunæ & Mercurio & ſtellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aēreus ſubiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura cauſæ agentes ſequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas cauſarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; uirtutē: cūctorum autē continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue eſt, & omne flores ferens à Venere,& omne ſemen & cortex à Mercurio,omnis aũt radix à Saturno,& lignũ omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non floreſcũt,Saturni & Iouis ſunt: quæ uero floreſcunt,& ſemina,non autem fructum producunt,hæc Veneris ſunt,atq; Mercurii:quæ autem ſine ſemine ſponte producũtur, à Luna & Saturno ſunt:pulchritudo omnis à Venere eſt,& robur à Marte: & unuſquiſq; planetarum regit & diſponit id,quod ei aſſimilatur. Similiter in lapidibus,pondus glutimen & ſtypticitas eſt à Saturno,beneficium & temperamentum à Ioue,durities à Marte,uita à Sole,gratia & pulchritudo à Venere,occulta uirtus à Mercurio,commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ,& regna planetis diſtribuuntur. Caput XXXI.

IPſe etiam terrarum orbis per ſua regna & prouincias, planetis atq; ſignis diſtributus eſt:Nam Saturno cum Capricorno ſubiiciuntur Macedonia,Thracia,Illyria,India,Arriana,Gordiana quarum regionum multæ ſunt in Aſia minori. Cum Aquario autẽ ſubſunt illi,Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media,Aethiopia,& hæ regiones pro maiori parte ad Aſiam interiorẽ pertinent. Ioui autem ſubiiciuntur cum Sagittario,Tuſcia,Celtica, Hiſpania, & fœlix Arabia. Cum piſcibus,Lycia,Lydia,Cilicia,Pamphylia,Paphlagonia,Naſamonia,& Garamantica. Mars regit cum Ariete,Britaniam, Galliam,Germaniã, Barſtaniam,concaua Syriæ,Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem,Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum ſuo Leone ſubiectæ ſunt Italia, Apulia,Sicilia,Phœnices,Chaldæi,Orſenii ſiue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades,maritima paruæ Aſiæ,Cyprum,Parthiam,Mediã & Perſidẽ. Cum Libra autem imperat,Bactrianis,Caſpiis,Sericæ,Thebaidi,Oaſidi,& Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam,Cyrenaicam,Marmaricam,& inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero,Græciam,Achaiam,Cretam,Babylonem, Meſopotamiam, Aſſyriam,& Elam,unde Elamitę in ſcriptura dicti ſunt. Lunam cũ Cancro ſequuntur, Bithynia,Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomęi ſententia collegimus:quibus iuxta aliorum aſtrologorum ſcripta alia multa addi poſſent. Verum qui has prouinciarum partitiones ſupra ſyderalem hanc diſtributionem cum regentium intelligẽtiarum miniſteriis,ac Iſraëliticorum tribuum benedictionibus,apoſtolorum ſortionibus,ac ſacrarum literarum typicis ſignaculis cõferre nouerit,grandia,quin & prophetica ſuper unamquamq; regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ ſubſunt ſignis,ac ſtellis fixis,earumq; imaginibus. Caput XXXII.

Imilis eſt per omnia ratio de figuris ſtellarum fixarum habenda: ſic Arieti cœleſti uolũt ſubiici arietem terreſtrem, & Tauro cœleſti, taurum, atq; bouem terreſtrem: ſic Cancro, cãcros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præſidere ſcorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & ſigno Piſciũ ſubeſſe piſces. Similiter Vrſa cœleſtis præſidet urſis: Hydra ſerpentibus, & cani ſubſunt canes: & ſic de ſingulis. Ipſe uero Apuleius ſignis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quaſdam herbas diſtribuit, uidelicet Arieti eliſphacon, Tauro periſtereona orthion, Geminis periſtereona hyption, Cãcro ſymphyton, Leoni cyclaminũ, Virgini calamynthũ, Libræ ſcorpiuron, Scorpioni arthemiſiã, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario draconteã, Piſcib⁹ ariſtolochiã. Planetis uero, Saturno ſemperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, ſiue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verũ Hermes, quem ſequitur Albertus, Planetis dat Saturno aſphodelũ, Ioui hyoſcyamum, Marti arnogloſſam, Soli polygoniam, Veneri uerbenã, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenoſtacen. Iamq; etiam experiẽtia cognoſcimus, aſparagos ſubeſſe Arieti, & baſilicon Scorpioni. Nam ſeminata raſura cornu arietis, naſcuntur aſparagi, & baſilicon cõtritum inter duos lapides gignit ſcorpiones. Præterea ex ſtellis inſignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præeſt ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemiſiæ. Sequuntur Pleiades, præſidentes ex lapidibus cryſtallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea ſubeſſe ſibi uolunt ex metallis argẽtum uiuum. Tertia Aldeboran habet ſub ſe ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plãtis tithymallum, & matriſyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapibus, ſapphirũ, ex plantis, marrubium ſiue praſium, mentam, Arthemiſiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus ſub ſe berillum: ex plantis ſauinam, Arthemiſiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemiſia, & maſtyche. Octaua cauda Vrſæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad ſeptrentrionem, & Arthemiſiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicit Ala corui, huic ſubeſt ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoſcyamus, & conſolida: ex animãtibus uero, lingua ranæ. Decima ſpica, habet ſub ſe ex lapidibus, ſmaragdum: ex plantis, ſaluiam, trifolium, peruincam ſeu promarullam, Arthemiſiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præeſt ex lapidibus, iaſpidi: ex plãtis, plantagini, Duodecima Elpheia, huic ſubeſt ex lapidibus, topazius: ex plãtis præeſt,

Aſparagorum ſatio mira.

Scorpionũ productio.

rorimarino,trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic ſubeſt ex lapidibus,ſardonius,& amethyſtus:ex plantis ariſtolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic ſubeſt ex lapidibus chryſolithus:ex plantis ſatureia,& fumus terræ. Decimaquinta,cauda capricorni dicitur,hæc tenet ex lapidibus chalcedonium:ex plantis maioranam, Arthemiſiam,nepetam,& quam calaminthã dicunt,pulegio ſimilem,& radicem mandragoræ. Illud præterea ſciendum eſt,non quamlibet, aut lapidẽ, aut plantam, aut animal,aut aliud uno ſolo ſydere regi,ſed multa etiã à pluribus recipere influxum, & non tam ſeparatum, quàm coniunctum: ſic inter lapides chalcedonius ſubeſt Saturno & Mercurio,cum cauda Scorpionis,&Capricorni,ſapphirus autem Ioui & Saturno,& ſtellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & lumiuaribus:ſmaragdus Ioui,Veneri & Mercurio,ac ſpicæ: Amethyſtus autore Hermete, ſubeſt Martí cum Ioue,& corde Scorpionis: iaſpis multigenus Marti, & Ioui, ac ſtellæ Alchamech: chryſolithus Soli, Veneri & Mercurio,& ſtellæ quæ dicitur Vultur cadens:topazius Soli,& Elpheiæ:adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba ſerpentaria ſubeſt Saturno & Serpentario cœleſti: maſtyche & menta Ioui atq; Soli,ſed maſtyche etiam cordi Leonis,& menta hirco adhærent: ſic elleborus Marti & capiti algol. Muſcus & ſandali,Soli cum Venere:coriandrum Veneri cũm Saturno dicata ſunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus ſubeſt Soli ac Ioui. Vulpes & ſimiæ Saturni ſunt & Mercurii, & canes domeſtici Mercurii ſunt,& Lunæ,& iã plura ex iſtis in ſupiorib⁹ docuim⁹.

De ſignaculis & characteribus rerũ naturalium. Cap. XXXIII.

Omnes ſtellæ ſuas proprias habent naturas,proprietates,conditiones:quorum ſignacula & characteres per ſuos radios etiã in iſtis inferioribus producunt,in elemẽtis,in lapidibus,in plãtis,in animalibus & eorum membris. Vnde unaquęq; res à diſpoſitione harmonica, & à ſua ſtella ipſam irradiante ſortitur ſpeciale aliquod ſignaculum,ſeu characterem ſibi impreſſum,illius ſtellæ ſiue harmoniæ ſignificatiuum,ac ſpecialem in ſe continentem uirtutem,ab aliis differentem,uel genere,uel ſpecie,uel numero præiacentis materię. Habet itaq; quælibet res ſuum characterem ad aliquem peculiarem effectum ſibi à ſua ſtella impreſſum,maxime ab illa quæ in ipſa præ cæteris obtinet principatum:& hi characteres has ſtellarum ſuarum proprias naturas,uirtutes & radices in ſe continent atque retinent,earumq; conſimiles operationes in res alias,ſuper quas reflectuntur,producunt,& ſtellarum ſuarum influxus prouocant adiuuantq;,ſiue planetarum,ſiue etiam ſtellarum fixarum,& imaginum, & ſignorum cœleſtium,quoties uidelicet in debita materia,ſuo tẽpore debitisq; ſolennitatibus fuerint fabricati. Quod conſiderantes antiqui ſapientes,qui ad inueſtigandas occultas rerũ conditiones plurimum laborauerunt, ſtellarum imagines, figuras, ſignacula, ſigilla, characteres

Res quælibet ſuũ habet characterem.

adnotarunt, quos natura ipſa per ſtellarum radios in iſtis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plãtis, & ramuſculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuerſis: Nam laurus, lotus, heliotropiũ, plantę ſolares in ſuis radicibus ac nodis prȩciſis, Solis characteres oſtendũt, ſic & in animalium oſſibus, & ſpatulis: unde ſpatularia diuinationis ſpecies proceſſit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœleſtium non raro inuentæ ſunt. Sed cum in tanta rerum diuerſitate non ſit tradibilis ſcientia, niſi in paucis, quæ humana prudẽtia percipi poſſunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorũ animalium membris inueſtigari poſſunt, in ſola humana natura gradum ſiſtamus: quæ cum ſit totius uniuerſi completiſſima imago, in ſe ipſa omnẽ cœleſtem continens harmoniam, proculdubio in ea ipſa omnium ſtellarũ, cœleſtiumq; influxuum ſignacula characteresq; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœleſti natura minus ſunt remota. Verum ſi cut ſtellarum numerus ſoli deo cognitus eſt, ſic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & ſignacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoſcenda aſcendere poteſt. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philoſophi & Chiromantici partim ratione, partim experientia ſunt adſecuti, & multa adhuc in naturæ theſauris deliteſcunt occluſa. Igitur pauca quædam planetarum ſignacula, ſiue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromãtici in hominum manibus cognouerũt. Has Iulianus ſacras, ſiue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum ſcripturæ ſacræ, per illas ſcripta ſit uita hominum in manibus eorum: ſuntq; ubilibet nationum & linguarum ſemper eædem atq; ſibi conſimiles permanenteſq;: quibus adinuenerunt poſtea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui noſſe uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic eſt oſtendiſſe undenam characteres naturæ ſuam ducãt originem, atq; in quibus rebus ſunt perquirendi.

Spatularia unde proceſſerit.

In hũana natura cœleſtium influxuum ſignacula abũde reperiuntur.

SEQVVNTVR FIGVRAE LITERARVM DIVINARVM.

Literæ ſeu characteres Saturni.

Literæ ſeu characteres Iouis.

Literæ ſeu characteres Martis.

Literæ ſiue characteres Solis.

Literæ ſiue characteres Veneris.

Literæ ſiue characteres Mercurii.

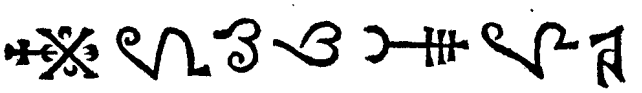

Literæ ſiue characteres Lunæ.

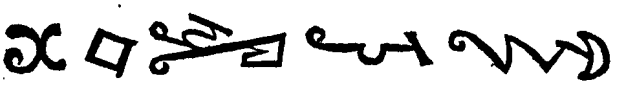

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, poſſumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœleſtium. Cap. XXXIIII.

NVnc ſi optas ex aliqua mundi parte ſtella'ue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad ſtellam hanc attinent, eius proprium ſubis influxum, uelut lignum per ſulphur, picem & oleum, paratum ad ſuſcipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum ſpeciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ ſparſa ſunt eiuſdem inter ſe ideæ ac ſtellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratã ſingulare munus ab idea infunditur per rationem animę mundi. Dico autem opportune paratã, ſcilicet ſub harmonia ſimili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita deliteſcentes ſunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: ſed ſicut in grano ſinapis contuſo latentem excitat acuitatem: & ſicut calor ignis literas ſcriptas ſucco cepæ uel lacte, producit in aſpectum prius deliteſcentes: & literæ hirci adipe lapidi inſcriptæ, & prorſus occultæ, quãdo ſubmergitur lapis aceto, prodeunt, & quaſi ſculptæ eminẽtes extant, atq; ſicut tactus ſcopo uel arbuti rabiem ſuſcitat conſopitam, ſic ipſa harmonia cœleſtis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifeſtã efficit, atq; ut ita loquar, de potentia producit in actum: quando res illi ſub cœleſti opportunitate rite exponuntur. Exempli gratia: ſi cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ ſunt ſolaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

Simile.

hæc ſunt adhibenda,hæc ſumẽda:potiſſime uero quæ in ordine ſolari ſunt ſuperiora,hæc enim magis cõferunt: ſic ſingulare munus à Sole trahes per radios Solis ſimul opportune ſuſceptos,perq; ſpiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate. Cap. XXXV.

COmpertum habemus in natura inferiori,non inueniri in uno quodam comprehenſas cũctas ſuperiorum corporum dotes, ſed per plures apud nos ſpecies eſſe diſperſas, ſicut ſunt plures res ſolares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes:ſed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando neceſſe eſt,in operationibus fieri mixtiones,ut ſi centum uel mille Solis uirtutes per tot plãtas,animalia & ſimilia ſparſæ fuerint, poſſumus has ſimul cõflare & in unam redigere formam, in qua dicta uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Eſt autem in commixtione uirtus duplex:una uidelicet,quæ partibus ſuis prius inſita eſt,& cœleſtis,alia per certam & artificioſam multarum rerum inuicem confuſarum,& ſecundum certas proportiones commiſtionum,quales cum cœlo conſentiant ſub certa conſtellatione acquiſita:& hæc uirtus deſcẽdit per ſimilitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum ſuperioribus, inquantum ſequentes uirtutes antecedẽtibus gradatim correſpondent,ubi præſertim patiens ad ſuũ inſuper agens accommodatur:ſic ex certa quadam herbarum,uaporum & ſimilium compoſitione,cum phyſicè,tum aſtronomicè confecta, reſultat quædam communis forma, pluribus ſyderum dotata muneribus: ſicut in melle apum,quod ex innumerabilium florum ſuccis exceptum & in unam formam redactum,omnium continet uirtutem,diuino propè & admirabili muſcarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum eſt, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio,quod gigãtum in Libya gens quædam ex floribus cõficere nouit optimum,adeo ut ab apum melle minimum diſtare uideatur. Omnis autem commixtio,quæ conſtat ex pluribus,tunc eſt perfectiſſima,quando ita ex ſuis partibus conglutinatur,ut unum fiat,undiq; ſibi conſtet,neque facile diſſipetur:ſicut uidemus aliquando lapides & corpora diuerſa,ui quadã naturali ſic conglutinari & uniri, ut penitus unũ uideantur:ſicut duæ arbores per inſitionem, & oſtreæ cũ lapidibus ui quadam naturę occulta:uiſaq; ſunt animalia in lapides uerſa,atq; ſic cum lapidis ſubſtantia unita,ut iam unum corpus,& illud homogeneum efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere,modo lignum,modo lapis eſt. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis ſub cœleſtibus influxibus,tũc uarietas illinc quidem cœleſtiũ actionũ, hinc uero potentiarũ naturaliũ cõgregata,facit q̃dã mirabilia,per unguẽta,per collyria, per ſuffumigationes,per ſimilia,qualia uidelicet legũtur in libris Chiramidis,Archytæ,Democriti & Hermetis q̃ Alchorat inſcribit,& aliorũ pluriũ.

Duplex in cõmixtione uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; ſenſibilis Cap. XXXVI.

Ciendum uero, quo alicuius rei nobilior forma eſt, eo res ipſa prõptior eſt, & propẽſior ad recipiendum, eo etiã potẽtior ad agendũ. Reddunt itaq; incõprehenſibilia rerũ mirabilia, quando ſcilicet materiis commixtis, opportunisq; tẽporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex ſtellis, animamq; ſenſibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe eſt in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipiſci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregiſſe uidetur: perfectiorem uero adeptæ ſunt uitam, quatenus complexio à contrarietate eſt remotior. Cœlum uero cauſa prępotens ab initio cuiuſq; rei generandæ, concoctione materiæ & digeſtione perfecta, cœleſtes influxus dotesq; mirificas cũ uita ſimul largit, quatenus in ipſa uita animaq; ſenſibili eſt cõprehẽſio ad nobiliores uirtutes ac ſublimiores cõcipiẽdas. Virtus præterea cœleſtis alibi quidem ſopita iacet, ceu ſulphur à flamma remotum: in uiuẽtibus autem corporibus ſæpe flagrat, ſicut ſulphur accenſum: tum uapore ſuo proxima omnia complet: ſic miranda quædam opera procreãtur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legũ Plutonis inſcribitur, quia eiuſmodi generationes monſtroſæ ſunt, neq; ſecundum leges naturæ producunt.

Varia uario rũ ãialium procreatio.

Nos enim ſcimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo ueſpæ, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur ſcorpius, ex anate toſta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: ſi autem in paſtillo cocta & per fruſtra inciſa in loco humido & ſubterraneo dimittatur, generãtur bufones: ex baſilicone herba inter duos lapides trita, generantur ſcorpiones: & ex capillis mulieris menſtruatæ ſub fimo locatis, fiunt ſerpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãſit in uermem pernicioſum. Et eſt artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma ſimilis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoſcere, quę & quales materiæ, ſiue natura ſiue arte inchoatæ uel perfectæ, ſiue ex pluribus aggregatę, quales cœlitus influxus ſuſcipere poſſunt. Cõgruitas enim rerum naturalium ad cœleſtia ſufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœleſtia lumen ſuum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore ſuæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum eſt, ad cœleſtem influxum nõ ineptum eſt. Ea enim eſt colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit ſuper naturalia, & ſuper omnia quæ natura præparauit, ut impoſſibile ſit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Materiæ ad animã mũdi colligantia.

Quomodo certis quibuſdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam & uitalia dona deſuper trahimus. Cap. XXXVII.

DIcunt Academici ſimul cum Triſmegiſto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatẽtur, omnia quæ ſunt ſub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni ſubiecta, eadem etiam eſſe in cœleſti mũdo, ſed modo quodam cœleſti, deinde etiam in mundo intellectuali, ſed multo perfectiori & meliori nota, perfectiſſimo tandem in archetypo. Atq; hac ſerie unumquodq; infernum ſuo ſuperiori, & per hoc ſupremo, pro ſuo genere reſpondere: & ab eiſdem ſuſcipere, è cœlis quidem uim illam cœleſtem, quam quintam eſſentiam, ſiue ſpiritum mundi, ſiue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo ſpiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem tranſcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu ſuo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab iſtis inferioribus ad ſydera, ab illis ad eorũdem intelligentias, & inde ad archetypum una quæq; res aptè reduci poteſt: ex quarum ſerie tota magia, & omnis occultior philoſophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artẽ, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuẽtes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc eſt, uim ipſam magicam, in attractu ſimilium per ſimilia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiuſmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad ſe inuicem ſuperiorum cũ inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: ſic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cũ cœlo in materia: nec miſcetur ignis cum aqua, niſi per aërem, nec aër cum terra, niſi per aquam. Sic nec miſcetur anima corpori, niſi per ſpiritum: nec intellectus ſpiritui, niſi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipſo præparamento, ſpiritum ſtatim ab uniuerſo deducit: ſpiritus hic fomes eſt in ſpiritu corporeq; ad intelligẽtiam, mentemq; diuinitus conſequendam: ſicut in ligno ſiccitas parata eſt ad penetraturũ oleum: oleum huic imbibitum eſca eſt ad ignem: ignis ipſe luminis eſt uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibuſdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam dona deſuper ſuſcipere poſſumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & iſtæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipſo deo, ad cuius ſimilitudinem, & imaginem omnia creata ſunt. Prima autẽ dei imago, mundus: mundi homo, hominis animal, animalis zoophytũ, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides ſimilitudines imaginesq; repræſentant. Rurſus in ſpiritualibus conuenit planta cũ bruto uegetatione, brutum cum homine ſenſu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Magia unde emanet.

mortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intẽtioni, hæc imagini: illa ſenſationi, ea ſenſibus, ipſi tandẽ rebus. Ea enim eſt naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus ſuperior per ſingula inferiora longa & continua ſerie radios ſuos diſpertiendo uſq; ad ultima fluat: & inferiora per ſingula ſua ſuperiora ad ſuprema perueniãt. Sic enim inferiora ad ſuperiora inuicẽ connexa ſunt, ut influxus ab eorum capite prima cauſa, tanquam chorda quædam tenſa, uſq; ad infima procedat: cuius ſi unum extremum tangatur, tota ſubito tremat, & tactus eiuſmodi uſq; ad alterum extremum reſonet, ac moto uno inferiori, moueatur & ſuperius, cui illud correſpondet, ſicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira colligantia.

Quomodo dona, nõ ſolum cœleſtia & uitalia, uerũetiam intellectualia quædã & diuina deſuper ſuſcipere poſſumus. Cap. XXXVIII.

Radunt Magi per inferiora ſuperioribus conformia, poſſe opportunis cœli influxibus cœleſtia dona trahi: atq; ſic quoq; per hæc cœleſtia cœleſtes dæmones, quatenus ſtellarũ pediſſe quos nobis cõciliari & inſinuari. Quare certis quibuſdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc eſt, quæ naturaliter ſuperis cõſentaneæ ſunt, rite collectis, partim phyſicè, partim aſtronomicè, undiq; opportune conflatis, dona non ſolum cœleſtia aut uitalia, uerumtiam intellectualia, quædam dæmoniaca & diuina deſuper ſuſcipi poſſe, Iamblichus, Proclus, atque Syneſius, cũ tota Platonicorum ſchola confirmant: & Mercurius Triſmegiſtus ſcribit ex propriis certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compoſitam rite ſtatuam, confeſtim per dæmonem cõgruum animari. Cuius etiam meminit Auguſtinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim eſt mundi concordia, ut etiam ſupercœleſtia trahantur à cœleſtibus, & ſupernaturalia à naturalibus conſpirẽt ac trahantur: quia una uirtus opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidẽ uirtus opifex, ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magus aſſumit manifeſta, occulta ut attrahat: puta, per ſtellarũ radios, per ſuffumigationes, per lumina, per ſonos, per res naturales cœleſtibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates inſunt etiam rationes, & ſenſus, & numeri, & menſuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus ſæpe diuinum aliquod & mirandum ſuſcipere ſolitos: ſic lapis qui naſcitur in pupilla oculorum hyænæ, ſub lingua retentus, diuinationem prẽſtare dicitur. Idem fertur ſelenites lapis lunaris, efficere: ſic anchitide dicũt euocari imagines deorum, ſynochitide umbras inferorum euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ naſcens Perſico latere, efficit, ut narrat Plinius, atque magos ea uti, cum uelint deos euocare, eſſeq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam eſſe herbas quaſdam, quibus mortui reuocẽtur ad uitam, unde Xanthus hiſtoricus narrat herba quadã nomine bali,

Magus per manifeſta, occulta attrahit.

occiſum draconis catulum, uitæ reſtitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quē draco occiderat, reſuſcitatū: Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an poſſint talia re uera fieri ui herbarū, uel cuiuſuis alterius rei naturalis in hominem, in ſequētibus diſſeremus: poſſe autem fieri in cæteris animantibus certū & manifeſtum eſt. Sic muſcæ ſubmerſæ ſi ponātur in cineribus tepidis, reuiuiſcunt: & apes ſubmerſæ ſimiliter uitam recuperant in ſucco nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, ſi corpore integro exiſtēte ponātur ſub fimo in aceto, & addatur de ſanguine uulturis, poſt paucos dies oēs recuperāt uitā. Echeneim ſi quis in fruſtra diſcerpſerit, & in mare proiecerit, paulo poſt partes cōuenire, & reuiuiſcere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos ſuos reuocare ad uitam proprio ſanguine.

Tillo p herbā uitæ reſtitutus.

Alia ad uitā reuocari poſſunt, homo non ita.

Quod certis quibuſdam mundi materiis mundana numina, & horū numinū miniſtros dæmones allicere poſſumus. Cap. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici poſſe, quemadmodum narrat Pſellus Gnoſticos magos conſueuiſſe, quos pene execrandę & abhominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in ſacris Priapi, & in ſeruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis diſcoopertis ſacrificabatur. Neq; iſtis diſſimile eſt, ſi modo ueritas & non fabula eſt, quod legit̄ de tēplariorū deteſtanda hæreſi, & ſimilia horū de maleficis mulieribus cōſtāt, quę quidē anilis demētia ſæpe in ciuſmodi flagitiis errare dep̄henditur. His igit̄ & horū ſimilibus mali dęmones alliciuntur, atq; conſpirant: quēadmodum malignus dæmon de Cyrope mago ad Ioannem: omnis, inquit, poteſtas ſatanæ illic inhabitat, & coniurationē init cū uniuerſis principatibus &, pariter noſipſi cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uiciſſim obedimus illi. Nemo rurſus ignorat ecōuerſo bonis operibus, pura mente, myſticis orationibus, deuotis ſuppliciis, & ſimilibus, ſupercœleſtes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur dubitet ſimili modo certis quibuſdā mūdi materiis mūdana numina quoq; allici poſſe, uel ſaltē dæmones hos numinū miniſtros ſiue pediſſequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non ſupercœleſtes, nedū ſublimiores. Sic legimus ueteres ſacerdotes feciſſe ſtatuas & imagines futura prænūtiātes ſpiritusq; ſtellarum ipſis infundiſſe, nō tam materiis certis cohibitos, q̄ eiſdē gaudentes: quatenus uidelicet eiuſmodi materias ſibi ipſi congruas dignoſcentes, ſemper libenterq; habitant in eiſdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, nō ſecus atq; ſoleāt dæmones humana corpora occupantes.

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

Angeli boni bonis cōciliātur opibus.

De ligationibus cuiuſmodi ſunt, & quibus modis ſoleāt fieri. Ca. XL.

DIctum eſt de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturaliū. Reſtat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipſa eſt ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & ſanitates, & eiuſmodi. Item ligatio furū & latronū, ut in aliquo loco

Ligatio multiplex.

furari non poſſint:ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uende re nequeant:ligatio exercitus, ut metam aliquã tranſire non poſſit: ligatio nauium,ut nulla ui uentorum,etiam infinitis uelis per uentum tenſis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molẽdini, ut nullo impetu uolui poſſit:ligatio ciſternæ uel fontis,ut aqua exinde hauriri nequeat:ligatio agri,ut fruges in eo produci nequeant:ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil poſſit:ligatio ignis,ut in aliquo loco accendi non poſſit:& quod aliquod combuſtibile appoſito fortiſſimo igne nõ ardeat. Item ligatio fulgurum & tempeſtatum,ut nocere non poſſint. Item ligatio canum,ut latrare non poſſint:ligatio auium & ferarum,ut uolare uel fugere nequeant:& horum ſimilia uix credibilia, quæ tamen ſæpius experiẽtia cognita ſunt. Fiũt autem ligationes huiuſmodi per ueneficia, per collyria, unguẽta, potiones ſiue philtra,per alligationes & ſuſpenſiones,per annulos, per faſcinationes, per fortes imaginationes & animi exceſſus,per imagines & characteres,per incãtationes & imprecationes,per lumina,per ſonos,per numeros,per uerba & nomina,inuocationes,ſacrificia,adiurationes,exorciſmata,conſecrationes, deuotiões,perq; uarias ſupſtitiones & obſeruationes,horũq; ſimilia.

Ligationes p quæ fiant.

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

VEneficiorum tanta narratur eſſe potentia,ut credantur omnia inferiora ſubuertere, & tabeſcere & permutare poſſe, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas,atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipſe dedit Mœris.naſcuntur plurima Ponto:
His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis,
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Item alibi de ſociis Vlyſſis:

Quos hominum ex facie dea ſæua potentibus hẽrbis
Induerat Circe,in uultus ac terga ferarum.

Et paulo poſt:

Picus equum domitor,quem capta Cupidine coniunx,
Aurea percuſſum uirga,uerſamq; uenenis
Fecit auem Circe,ſparſitq; coloribus alas.

Sunt autem huiuſmodi ueneficiorum ſpecies, cuiuſmodi recitat Lucanus de uenefica illa Theſſala,manes euocante,inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura ſiniſtro
Miſcetur,non ſpuma canum,quibus unda timori eſt,
Viſcera non lyncis,non duræ nodus hyænæ
Defuit,& cerui paſti ſerpente medulla.
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis echeneis aquis,oculiq; draconum:

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detõſos, pro Bœotii adoleſcentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum ſcã dulare conſcendit, quod altrinſecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aſpectus peruium maxime his artibus ſuis cõmodatum ſecreto colit, priusq; apparatu ſolito inſtruxit feralem officinã, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durãtibus clauis defletorum, ſepultorum etiam cadauerum expoſitis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnoſi claui pendentium, alibi trucidatorum ſeruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis ſpirantibus fibris litat uario latice, nũc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle mõtano libat & mulſa: ſic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ diſciplinæ poteſtate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant ſtridentes capilli, ſpiritum mutuantur humanum, & ſentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor ſuarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum geſtientes fores inſiliũt. Auguſtinus quoq; perhibet ſe in Italia audiuiſſe mulieres quaſdas ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caſeo ſtatim homines conuerterent in iumenta, quæ neceſſaria portarent, & hos finito opere in homines iterum reſtituerent.

Hoĩes ſubito in iumenta uerſi.

De quorundam ueneficiorũ admirãdis uirtutibus. Cap. XLII.

NVnc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo ſit parata uia ad totam hanc conſiderationem. Ex eis igitur ſunt ſanguis menſtruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideam°: Nam ut dicunt, aceſcunt eius ſuperuentu muſta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, ſterileſcunt tactæ fruges, moriunt inſitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, ſpeculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur, & acies ferri in cultris tonſoriis eboriſq; nitor preſtringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiã contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur guſtato eo canes, atq; inſanabili ueneno morſus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactiſq; aluearii fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigreſcunt, equæ ſi ſint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitũ prægnantibus. Aſinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo cõta cta comederint: ciniſq; pannorum mẽſtruoſorum ſi quis eum aſpergat lauandis ueſtibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menſtruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluſo. Præterea tertianis quartaniſq; efficaciſſimum dicitur plantas ægri cum eo ſubterlini: multoq; efficacius ab ipſa muliere etiã ignorãti: ſic & comitiales impetus morboſq; ſanari. Inter omnes autem conuenit, ſi

Sanguinis menſtrui uires.

Hydropho bi remediũ. aqua potus'ue formidetur à morſu canis, ſuppoſita tantũ calyci lacinia mẽ ſtruo tincta, ſtatim metum eius diſcuti. Præterea ferũt nudatas in menſe, ſi ſegetem ambiant, erucas ac uermiculos, ſcarabeoſq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente ſole faciãt, ſementẽ enim areſcere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodeſſe. horum plura Plinius ipſe recitat. Illud ſcias, maius uenenum eſſe, ſi decreſcente luna accidat: ſed uim eius maiorem eſſe, ſi in ſilente luna contingat: ſi uero in defectu lunæ ſolis'ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentiſſimi uigoris eſſe, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima ſit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino poſtibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferũt, quòd fila ueſtis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; ſi in incendium proiiciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd ſi radix pæoniæ cum caſtoreo & litura pannorum menſtruoſorum detur patienti, ſanari morbum comitialem. Præterea ſi ſtomachum cerui cremaueris uel aſſaueris, adiungasq; de pannis menſtruoſis ſuffitus, eo baliſtas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menſtruoſæ, ſi ſub fimo ponantur, generari ſerpentes: ac etiam ſi crementur, fugari eorũ odore ſerpentes, tanta uis eius ueneficii eſt, ut etiam uenenoſis ſit uenenum. Eſt & hippomanes carũcula, inter ueneficia haud parũ famoſa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte naſcentis pulli equini apparet: quam niſi ſtatim mater uorauerit, animũ à filio penitus auerſum habet, & fœtum nõ alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uerſa cum amantis ſanguine propinatur in poculis. Eſt & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicũt, uirus ſcilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tẽpore ferũtur in amoris furorẽ, cuius meminit Vergil. ubi canit:

Hippomanes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Paſtores, lentum diſtillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam ſæpe male legere nouercæ,
Miſcentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iunenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq; loquor, coctumq; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonius in ſuis Argonauticis, Promethei herbam quam natam ait ex ſanie & cruore in terrã ſtillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaſo laceraret ac depaſceretur: cuius flos, inquit, aſſimilis croco, colore coryćto, caule gemino, cubiti menſura prominens, radix ſub terra uelut caro recenter inciſa ſuccum nigricãtem tanq; phagi emittit: Quo ſi quis Proſerpinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frotoni cuidam ueſtẽ fuiſſe, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue-

neficiis inficitur: nam ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiorū infeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cum ſanguine muſtellæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulam inteſtini contra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euctus pollere, ſi omnino aliquantulum quis ſecum habeat, eiuſdem quoque cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatoriū eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frontis uero corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoq; ſanguinē, quem & Saturni ſanguinem uocāt, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, ſi euellatur ex aure leua canis, cui nō inſit alius, q̄ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere, nam ſi æger reſpondeat ei, qui intulerit à pedibus ſtanti interroganteq; de morbo, certam eſſe ſpem uitę: moriturū uero, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioſo morſum, habere uim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cum herba eiuſdē nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idem fieri membranam ex ſecundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, eſſe ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri: nam oſſiculo quod eſt in ſiniſtro latere, deiecto in aquam frigidam, ſtatim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatū, ſtimulare contrà oſſiculo quod eſt in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec poſtea feruere niſi exempto, quartanas cū eo ſanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipſis efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occiſus ſit, mirandam inter ueneficia uim habere: nam ſi fiant ex eo morſus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferociſſimū facilime regi & ſuperari. Et ſi ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipſum uelociſſimum fieri, nec ullo labore laſſeſcere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inſcribi debere. Dicūt etiam, ſi quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicūt etiā poculum ex urſino cerebro confectum, & ex eiuſdem craneo propinatum, urſinā rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, ſe in urſam trāsfiguratum putet, omniáque uiſa ſub urſorum ſpecie diiudicet, & ſic in illa rabie perſeuerare, quouſque poculi uis fuerit reſoluta, nullo alio malo in complectione ſua inde percepta.

Hiænæ uenificia.

Baſiliſci, & illius ſanguinis uenificia.

De ſuffitibus, & earum ratione & potentia. Cap. XLIII.

Vffumigationes etiam quædam ad ſtellas accõmodatæ plurimum poſſunt, quatenus aërem ſpiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœleſtes opportune ſub ſtellarum radiis capeſſendas: ſpiritus enim noſter ab huiuſmodi uaporib⁹ plurimũ trãſmutatur, ſiquidem uterq; ſit uapor quidam alterius ſimilis. Aër etiam per dictos uapores inferiorum & cœleſtium qualitatibus facilime affectus, in præcordia aſſidue & repente penetrans, ad ſimiles nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi ſolent ſuffumigationes ad phantaſiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus conſentaneæ ad diuinam inſpirationem ſuſcipiendam nos accõmodant: ſic dicũt quòd ſuffitus ex ſemine lini, & ſemine pſyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantũ uero ſuffumigationes in aërem poſſint nemo miretur, qui ſentiat cum Porphyrio certis quibuſdã uaporibus à propriis ſuffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones ſtatim allici & inſinuari, tonitrua & fulmina induci, & ſimilia: quemadmodum iecur chamæleontis in ſummis tegulis uſtum, conſtat imbres & fulmina incitare: ſimiliter caput & guttur, ſi roboreis lignis accẽdatur, imbrium & tonitruum cõcuſſus facere. Fiũt etiam ſuffumigationes ſub opportunis ſtellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, ſi ex coriandro, & apio ſiue hyoſcyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones ſtatim congregari: hinc illas herbas ſpirituum uocant. Similiter dicunt, ſi ex radice cannę ferulæ cum ſucco cicutæ & hyoſcyami, & taſſi, barbaſſi, & ſandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat ſuffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & ſi iſtis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & deſtruit idola illorum. Simili modo ſuffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Chriſti, omnes malos ſpiritus & noxia phantaſmata propellit. Præterea certis ſuffumigiis, quædam animalia cõgregari uel fugari tradunt, ſicut de lipare ſuffito refert Plinius, omnes beſtias euocari: ſic è ſummo gutture cerui uſtis oſſibus congregari ſerpentes, cornu uero ceruino ſuffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonũ ſuffitæ. Similiter accenſo pulmone aſini, uenenata omnia fugere: ungula eq ſuffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muſcas quoq; ea fugari, ſi de ſiniſtro pede fuerit. & dicunt, quòd ſi ſuffumigetur domus aut locus aliquis cum felle ſepiæ, confecto cum thimyamate, & roſis, & ligno aloës, ſi tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de ſanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut ſanguinis: & ſi proiiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autẽ eiuſmodi corpus aliquod efficere, & uirtutẽ huic infundere atq; diutiſſime perſeuerare, nõ ſecus arbitrãdũ eſt, atq; cõtagioſus aliquis aut uenenoſus peſtilẽtiæ uapor etiã ultra bienniũ in pariete domus ſeruat⁹, habitãtes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latẽs in ueſte calamitas, diu poſtea inficit utẽtẽ. Iccirco imaginib⁹

Suffitus ad prophetiam conducens.

Spirituum herbæ.

& annulis,& ſimilibus magiæ inſtrumentis,& theſauris abſconditis ſuffumi gationes certæ adhibentur,quas haud parũ conferre Porphyrius teſtatur. Sic dicunt,ſi quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretioſum,luna ſoli coniuncta in imo cœli,& ſuffumigauerit locum cũ coriandro,& croco,& hyoſcyamo,& apio,& papauere nigro æquisponderibus contuſis,& cũ ſucco cicutæ diſtẽperatis,nunq̃ inueniri aut auferri poterit quod ſic abſcõditũ eſt,ſemperq; dæmones cuſtodiẽt illud:& ſi qs nitatur inde aliquid auferre,infeſtabit ab illis,& incidet in phreneſim. & dicit Hermes, quod ſperma ceti in ſuffitũ non habet ſibi par ad alliciendos dæmones: quare ſi ex eo & ligno aloës,coſto,muſco,croco,thymiamate,cũ ſanguine upupę diſtem peratis fiat ſuffitus,ualde cito cõgregat ſpiritus aëreos:& ſi ex eo ſuffumige tur circa ſepulchra mortuorũ,cõgregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad ſolem opus aliquod dirigimus,ſuffumigamus cum ſolaribus: ſi ad lunam,cũ lunaribus,& ſimiliter de cęteris faciebant. Et eſt ſciendũ,quòd ſicut cõtrarietas & inimicitia eſt in ſtellis & ſpiritibus, ita etiã in ſuffumigiis ad eoſdẽ:ſic contrariãtur inuicem lignum aloës & ſulphur:thus,& argentũ uiuum:& ſpiritus inducti per ſuffitũ ligni aloës,accenſo ſulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus ſpiritum ſolitum apparere in forma leonis,obiecto gallo,mox diſparuiſſe, quia gallus contrariatur leoni, & ſic de ſimilibus conſiderandum & practicandum eſt.

Cõpoſitio quorundã ſuffituũ planetis accõmodatorũ.Cap.XLIIII.

Sic cõficimus pro Sole ſuffumigationem,ex croco,ambra, muſco,ligno aloës,ligno balſami,& ex fructibus lauri,cum gariophyllis,& myrrha,& thure,quę omnia contuſa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ ſuauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ,uel ſanguine galli albi,in modum pilularum uel trochiſcorum.

Lunarem uero ſuffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri,& ſemine papaueris albi cũ thure & camphora,quæ incorporabuntur cum ſanguine menſtruo,uel ſanguine anſeris.

Pro Saturno capitur ſemen papaueris nigri,ſemen hyoſcyami,radix mã dragoræ,lapis magnes & myrrha,& conficiuntur cum cerebro cati uel ſanguine ueſpertilionis.

Pro Ioue accipitur ſemen fraxini,lignum aloës,ſtorax, gummi benzae, lapis lazuli,& de ſummitate pennarum pauonis,& incorporantur cum ſanguine ciconiæ,uel hirundinis,uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium,bdelliũ,armoniacũ,radices utriuſque ellebori,lapidem magnetis & parum ſulphuris,& incorporantur omnia cũ cerebro corui,ſanguine humano,& ſanguine cati nigri.

Pro Venere cõficim⁹ fumigiũ ex muſco,ambra, ligno aloës,roſis rubeis, & corallo rubeo,& cõficiuntur cũ cerebellis paſſerũ & ſanguine colũbarũ.

Pro Mercurio fit ſuffumigium,ex maſtyche,thure,gariophyllis & herba pentaphyllo,ac lapide achate,& incorporantur omnia cũ cerebro uulpis uel muſtelæ,& cum ſanguine picæ.

Sunt præterea ſuffitus Saturni, omnes odoriferæ radices,ut coſti & herbæ thuris. Iouis ſuffitus,odoferi quiq; fructus,ut nux muſcata,ut gariophylli. Martis,omne odoriferum lignum,ſandalorum, cupreſſi,balſami, & ligni aloës. Solis omne gũmi,thus,maſtyche,benzaë, ſtorax, ladanũ,atq; ambra & muſcus. Veneris ſunt flores,roſæ,uiolæ,crocus, & conſimiles. Mercurii oës cortices lignorũ & fructuũ,ut cinnamomũ,caſſia lignea,macis,cortices citri,& lauri grana,& quæq; etiã odorifera ſemina. Luna habet pro ſuffitu uegetabiliũ omniũ folia,ut foliũ Indum,& folia myrti,& lauri. Scias præterea iuxta magorum ſententias,quòd in omni opere bono,ut ſunt amor, beneuolentia & ſimilia,ſuffumigium debet eſſe bonum,redolẽs & pretioſum. In malo aũt opere,ut ſunt odiũ,ira,calamitas & ſimilia, ſuffumigium debet eſſe fœtidum & uile. Habent etiam duodecim ſigna Zodiaci ſuos ſuffitus,ut Aries,myrrham: Taurus,coſtũ: Gemini,maſtychen: Cãcer,cãphorã: Leo, thus: Virgo,ſandalos: Libra,galbanum: Scorpius,opopanacen: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus,aſam: Aquarius,Euphorbium: Piſces,thymiama. Potẽtiſſimum aũt ſuffituum deſcribit Hermes,ex ſeptem aromatibus, iuxta ſeptem planetarũ uires conflatũ: recipit nanq; à Saturno coſtũ, à Ioue nucem muſcatã,à Marte lignũ aloës,à Sole maſtychem, à Venere crocum,à Mercurio cinnamomum,à Luna myrtum.

De Collyriis,unctionibus,philtris,eorũq; uirtutibus. Cap. XLV.

Ollyria etiã & unguẽta naturalium cœleſtiumq; uires conſpirantia circa ſpiritum noſtrũ,poſſunt eum multiplicare,tranſmutare,transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & tranſpoſitionem inducere potentiarum illarum, quæ ſibi inſunt, ut iam non ſolum poſſit in proprium corpus agere,ſed etiam in propinquũ,atq; illud per radios uiſuales,per faſcinationes,perq; cõtactus quadam ſimili afficere qualitate. Spiritus autẽ noſter, quia uapor eſt ſanguinis ſubtilis,purus,lucidus,aëreus,atq; unctuoſus: iccirco conducit collyria ex ſimilibus uaporibus conficere,qui cum ſpiritu noſtro magis conſonant in ſubſtantia,tum propter ſimilitudinem magis alliciunt,attrahunt ſpiritũq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones poſſident: hinc per contactus quãdoq; ægritudines,ueneficia,uel amores inducuntur quibuſdam rebus manibus uel ueſtibus inunctis: ſimiliter per oſcula quibuſdam rebus in ore retentis amores inducuntur,ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam eſſe:

Vt te gremio accipiat lætiſſima Dido
Regales inter menſas,laticemq; Lyæum
Et dabit amplexus,atq; oſcula dulcia figet,

Occultum inſpires ignem, fallasq; ueneno.

Viſus autem quia eſt purius, & reliquis ſenſibus clarius ſentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maxime ac plus aliis conuenit cũ ſpiritu phantaſtico, quod apparet in ſomniis, ubi ſæpius nobis uiſa ſeſe offerũt quàm audita, uel reliquæ ſenſationes. Iccirco collyria quando uiſuales ſpiritus transformant, ſpiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuerſis ſpeciebus ac formis affecta, ipſas per eundem ſpiritum tranſmittit ad ſenſum exteriorem uiſus, quo caſus cauſatur in eo talium ſpecierũ ac formarum ſenſatio ſuo modo, ac ſi ab exteris obiectis moueretur, ut putet ſe uidere imagines terribiles, dæmones & ſimilia: ſic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aſpicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibuſdam aliis rebus conficere. Simile huic etiam ex ſanguine upupæ, ueſpertilionis & hirci conficitur: & dicunt, ſi inungatur ſpeculum chalybeum cum ſucco arthemiſiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos ſpiritus. Sic fiunt etiam quędam ſuffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix poſſint uel auſint. Quædam nos faciunt audire ſonos horrendos, uel delectabiles nusq̃ præſentes & eiuſmodi. Hæc eadem cauſa eſt cur maniaci ac melancholici credunt ſe ea uidere uel audire extrinſecus, quæ non niſi intrinſecus imaginatio phantaſticatur, hinc timẽt non timenda, & in ſuſpiciones mirabiles, ac falſiſſimas incidunt, & fugiunt nemine perſequente, iraſcuntur & luctãtur nemine præſente, timent ubi non eſt timor: cuiuſmodi paſſiones etiam magicæ confectiones inducere poſſunt, per ſuffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per ſpecula, per imagines, incantamenta & carmina, per ſonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia conſtantibus, etiã per uarios ritus, obſeruationes, ceremonias, religiones, & ſuperſtitiones, ſicut hæc ſuis locis tractabuntur. Neq; ſolum his artificiis eiuſmodi paſſiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, ſed etiam res ipſę atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, ſicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erifichthonis filia narrãt poëtæ: ſic Circe ſocios mutauit Vlyſſis: & quondam in Iouis Lycæi ſacris guſtatis ſacrificiorum extis, homines in lupos uertebãtur, quod dicit Plinius accidiſſe cuidam Demarcho, putat idem Auguſtinus. Narrat etiam dum eſſet in Italia, accepiſſe quaſdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caſeo, eos in iumenta uertiſſe, rurſusq; cũ portaſſent, quæ uoluiſſent onera, in homines reſtituiſſe, idq; patri cuidam Præſtantii nomine tunc accidiſſe. & ipſæ ſacræ literæ teſtantur magos Pharaonis mutaſſe uirgas ſuas in dracones, & aquam in ſanguinem, & alia quędã.

Viſus purior eſt q̃ uiditus.

Maniacorũ & melãcholicorũ affectiõs unde.

De alligationibus, & ſuſpenſionibus phyſicis.

Caput XLVI.

Nima mundi quando per ſuam uirtutem omnia uel naturaliter generata,uel artificialiter facta fœcundat,infundendo ipſis proprietates cœleſtes,ad aliquos mirabiles effectus quos operantur,tunc res ipſæ nō ſolum applicatę per ſuffumigationes, uel collyria,uel unguenta,uel potiones,uel aliquo eiuſmodi modorum,ue rumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo ſuſpendū tur,uel alio quouis modo ſupponuntur, uel leuiſſimo contactu approximantur,ſuam nobis imprimunt uirtutem:per has itaq; alligationes,ſuſpēſiones,inuolutiones,ſuppoſitiones cōtactusq;,corporis & animæ accidentia mutantur,in ægritudines,in ſanitates,in audaciam,in timorem,in triſtitiam,in lætitiam,& ſimilia:& reddunt geſtantes gratioſos uel terribiles, acceptos uel reprobatos,honoratos & dilectos,uel odioſos & abominabiles. Paſſiones autem eiuſmodi per ſupradicta infundi non ſecus arbitrantur, q̄ in inſitionibus arborum manifeſtum eſt,ubi uirtus uitalis transfunditur à trunco in ſurculum illi inſitum cum alia ligatura, qua cōtactus ſibi inuicē non hæreant:ſic in palma fœminina quādo appropinquat ad maſculinam, rami eius declinant ad maſculum & incuruantur:quod uidentes hortulani, ligant funes de maſculo ad fœminam,quæ redit erecta ſuper ſeipſam, tanq̄ iam adepta ſit per cōtinuationem funis maſculi uirtutem. Simili modo uidemus,quòd torpedo marina etiam per longiſſimam uirgam procul tactæ ſubito manum ſtupefacit tāgentis. Quod ſi quis etiam leporem marinum attingat,aut manu aut baculo dum in morbo eſt,animi defectum incurrit. Similiter dicunt,quòd ſtella marina uulpino ſanguine & clauo æreo ianuæ affixa,mala medicamenta nocere non poſſe:dicitur etiā,quòd ſi mulier accipiat acum,inficiatq; fimo,deinde inuoluat luto in quo cadauer humanū defoſſum fuerit,& ſecum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quiſpiam cum ea coire q̄ diu ſecum habuerit. Iam his exēplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel ſuſpenſionibus,& quodam ſimplici contactu, aut per alicuius fili cōtinuationē quaſdā uirtutes inde ſuſcipere poſſumus. Oportet autem noſſe certam alligandi & ſuſpendendi legem & modum huic artificio congruentem, ſcilicet ut fiant ſub certa conſtellatione & conſona,fiantq; dictæ alligationes& ſuſpēſiones cum filis metallicis uel ſericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis,uel ſetis certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiāt in foliis herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis pāniculis & ſimilibus,quatenus res inter ſe conſentiant:ut ſi ſolarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hāc inuolutam lauri folio,uel pelle leonis,filo aureo,uel ſericeo crocei coloris, collo ſuſpēdas,Sole in figura cœli regnāte: ſic enim ſolaris uirtutis illius rei poteris euadere cōpos. Quod ſi Saturnalis rei alicui⁹ uirtutē optas,hāc ſimili mō,Saturno domināte,īuoluas pelle aſini,uel pāniculo funerali,p̄ſertim ſi ad triſtitiā oparis,& filo nigro ſuſpēdas:Simili mō de reliq̄s ęſtimādū eſt,

Palmæ fœminæ ad maſculinam inclinatio.

Torpedo ſtuporem inducit.

Alligatiōes & inuolutiones quomō fieri debeant.

De annulis & eorum compoſitionibus Cap. XLVII.

ANnuli etiã quos ſemper magnifecit antiquitas, quando oppor-
tune fabricantur, ſimili modo ſuam in nobis promunt uirtutẽ,
quatenus geſtantem, eiusq; ſpiritum afficiunt lætum, uel triſtẽ,
manſuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem
uel odioſum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, ho
ſtes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eiſdem.
Modus autem conſtruendi annulos eiuſmodi, talis eſt: quando uidelicet *Annulorum*
ſtella aliqua aſcendit fortunata, & à Luna fœliciter aſpecta, uel ſibi coniun- *compoſitio.*
cta, debemus lapidem herbamq; huic ſtellæ ſubditam accipere, atq; annulũ
ex metallo huic ſtellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere herba
uel radice ſubiecta: deniq; inſcriptiones imaginum, nominum, characterũ,
præterea ſuffumigationes nõ prętermittere: ſed hæc alibi diſcutiemus, ubi
de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philo-
ſtratum Iarcham ſapientum Indorum principem, ſeptem annulos hac le-
ge confectos & ſeptem planetarũ uirtutibus, ac nominibus inſignitos tra-
didiſſe Apollonio, quos ille ſingulis diebus ſingulos geſtauerit, iuxta dierũ
nomina diſtinguens, quorum beneficio ipſe ſupra annum centeſimum ac
triceſimũ uixerit: inſuper & iuuẽtę nitorem ſemper retinens. Simili modo
Moſes Hebræorũ legiſlator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annu
los amoris & obliuionis confeciſſe legitur apud Ioſephũ. Erat etiã narrante
Ariſtotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens
argumentum. Legimus inſuper Eudamum quendam philoſophum annu-
los cõtra ſerpentũ morſus, faſcinationes atq; dæmonia cõfeciſſe. Idẽ de Sa-
lomone narrat Ioſephus. Quin & apud Platonẽ legimus Gygi Lydoꝝ regi
annulum fuiſſe mirandæ ac inuſitatę uirtutis, cuius ſigillum cũ ille in pal-
mã conuertiſſet, à nullo uidebatur, ipſe omnia uidens: qua annuli opportu-
nitate fretus, reginæ ſtuprum intulit, regem dominum occidit, & quoſcũq;
ſibi obſtare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uide
re poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus eſt.

De coloꝝ uirtutibus, & q̃ loca cuiq; ſtellarũ correſpõdent. Ca. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab
influxibus ſtellarũ illa comitantes, aut alio quouis modo ad-
uentitiæ: Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco pri-
mũ audiat alitẽ illã, ſi dexter pes circũſcribat, ac ueſtigiũ id ef-
fodiatur, nõ gigni pulices ubicunq; ſpargatur. Sic ferunt puluerẽ è ueſtigio
anguium collectum, ſi cũ eo reſpergantur apes, in alueare reuerti: ſimiliter
puluerem in quo ſe mula uolutauerit inſperſum corpori, mitigare ardores
amoris: puluerẽ aũt in quo ſe accipiter uolutauerit, ſi alligeť linteolo rutilo,
ferũt ipſum quartanis remedio eſſe: ſic & è nido hirũdinũ lapillus collectus,
recreare cõfeſtim dicit comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potiſſime

ſi ſanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus:& fertur,ſi quis inciſa uena & ieiunus tranſierit ſuper locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali,in eum trāſire morbum.& narrat Plinius,quòd clauum ferreum defigere in quo loco primum caput defixerit corruēs morbo comitiali,abſolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite ſtatuæ natam collectamq; alicuius,in ueſtis panno adalligatam lino ruffo,capitis dolorem cōfeſtim ſedare tradunt:& herbam quamcunq; è riuis,aut fluminibus collectam ante ſolis ortum,ut nemo colligentem uideat,tertianam leuo brachio, ita, ut æger quid ſit illud ignoret. Ex locis uero quæ ſtellis appropriata ſunt,Saturno correſpondent loca quęuis fœtida,tenebroſa,ſubterranea,religioſa & funeſta,ut cœmiteria,buſta,& hominibus deſerta habitacula, & uetuſtate caduca,loca obſcura,& horrenda,& ſolitaria antra,cauernæ,putei. Præterea piſcinæ,ſtagna,paludes,& eiuſmodi. Ioui adſcribuntur loco quæuis priuilegiata,purpuratorum conſiſtoria,tribunalia,cathedræ,gymnaſia,ſcholæ,& omnia loca nitida, munda,uariis ſuauibus odoramentis reſperſa. Mars tenet loca ignea & ſanguinolenta,fornaces,piſtrinas,macella,cruces,patibula,& loca in quibus bellorum ſtrages, cedésque factæ ſunt, & carnificinas,& eiuſmodi. Ad Solem pertinent lucida,aër ſerenus,palatia regum,& principū aulæ,pulpita,theatra,throni,& omnia regia,& magnifica quæq;. Venus autem incolit fontes amœnos,uiridantia prata, floridos, hortulos, ornata cubilia,& lupanaria,(& ut Orpheo placet)cerulea, littora & balnea, choreārum palæſtras,& muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas,ſcholas, tabernas,mercatorum foros & cōſimilia. Luna habitat deſerta, ſyluas, rupes, & immania ſaxa,montes, nemora,fontes,aquas,flumina,maria, litora,naues:dicitur quoque uarios lucos inerrans,poſſidetq; uias publicas,& reconditoria frugum,& ſimilia. Hac ratione ad amorem operaturi,ſolent ſuæ artis inſtrumēta,ſiue annulos,ſiue imagines,ſiue ſpecula,ſeu alia per aliquod certum tempus ſepelire,aut abſcondere in lupanari, quod ex loco illo Venerea quadam facultate adficiātur:quod nō ſecus fieri putant,q̄ res quæ ſtāt in loco fœtido,efficiuntur fœtidæ:& quæ in loco aromatico,fiunt aromaticæ & redolentes. Ipſi etiam mundi ſitus huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem,uel Martialem,uel Iouiam,iubent ad oriētem ſpectare,uel ad meridiem. Primum,quia gaudent eſſe orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia,ſcilicet, Aquarius,Scorpius, Sagittarius, ſigna ſunt meridionalia:Similiter Capricornus & piſces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarē, ſpectare iubent uerſus occidentem,quia gaudent eſſe occidentales:uel contra ſeptentrionem, quia domicilia eorū principalia,quæ ſunt, Taurus, Gemini, Cācer, Virgo, ſigna ſunt ſeptentrionalia: ſic in opere ſolari ſpectādum eſt contra orientem,uel meridiem,quin potius ſemper ad ipſum ſolare corpus atq; lumen.

Loca planetis reſpondentia.

Mundi plagæ planetis ſubiectæ.

De lumine & coloribus,de lychnis & lampadibus,

& q colores, qbus ſtellis, domibus & elementis diſtribuant. Ca. XLIX.

VMen etiam qualitas multum formalis, & ſimplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffuſa, ſed in ipſo deo patre, qui eſt pater luminũ, eſt prima uera lux: deinde in filio illius illuſtrans ſplendor & exuberans: in ſpiritu ſancto ardens fulgor, ſuperans omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionyſius, ſeraphinorum. In angelis itaq; diffuſa fit ſplendens intelligentia, profuſumq; gaudium ſupra omnis rationis terminos, diuerſis tamen gradibus ſecundum ſuſcipientis intelligentiæ naturã ſuſcepta: deſcẽdit deinceps in cœleſtia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiã uiſibilis ſplendor: In igne uero naturalis quidã uigor à cœleſtibus inſitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis diſcurſus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: ſed & hæc multiplex, aut diſpoſitione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius eſt, pro libito cauſæ largientis, qui diuidit ſingulis prout uult: tranſit inde ad phantaſiam, ſupra ſenſum tamen: ſed ſolum imaginabilis tãdem ad ſenſum maxime uero oculorum. In eo fit uiſibilis claritas, porrigiturq; alternis perſpĩcuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; uſq; ad centrum, ubi radiis eius in anguſtum collectis, fit caliginoſus calor, cruciãs & exæſtuãs, adeo omnia lucis uigorem, pro eorũ capacitate perſentiunt, quæ cuncta ad ſe uiuifico calore connectens, tum cũcta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiuſq; infirmi aſpergi, uel infirmi alicuius urinam cõtra ſolem lunam'ue nudari: quia radii luminis penetrantes, ſubito morboſum corpus noxias qualitates ſecum ferentes, traiiciunt in aduerſum, atq; illud eiuſmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio eſt, cur faſcinantes obſeruant, ut umbra ſua faſcinatum contegant: ſic hyæna umbræ ſuæ cõtactu facit obmuteſcere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, cãdelas, & eiuſmodi ex certis qbuſdam rebus & liquorib⁹, ad ſtellarũ normã opportune electis, & ad eorũdem cõgruitatẽ inter ſe compoſitis, quæ quãdo accẽduntur, atq; ſolæ lucent, ſolent nonnullos mirabiles & cœleſtes producere effectus, quos ſæpe homines admirantur, quemadmodũ ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accenſum, equinorũ capitum uiſum, monſtrifice repræſentare: ſimile fieri etiam ex aſinis. & muſciliones cum cera diſtemperatæ & accenſæ, faciunt uidere muſcas: & corium ſerpentis accenſum in lampade, facit apparere ſerpentes. Et dicunt quando uuæ ſunt in flore, ſi quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiſerit ita donec fuerint maturæ, illuminato illo poſtea in lãpade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod ſi centaurea permiſceatur cũ melle & ſanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circũſtãtes apparebũt ſolito maiores: et ſi per noctẽ illuminetur in ſereno, uidẽt, quòd ſtellę diſcurrãt

adinuicem. Piſcis ſepiæ atramento etiam ea uis eſt, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq; quòd candela ex quibuſdam Saturnalibus rebus confecta, ſi accenſa extinguatur in ore hominis recenter mortui, poſtea quoties ſola luceat, inferre circunſtãtibus triſtitiam maximam, atq; timorem. Huiuſmodi plures conſimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex poſterioribus Albertus, in quodã tractatu de hoc ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt, qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus, quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dicemus, quorum colorum ſint planetarũ lumina: ſecundum quos etiam fixarum ſtellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis

Planetarum colores.

diſtribuantur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plũbei, fuſci, Saturnum referentes. Colores uero ſapphirei, aërei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obſcuriores, aureiq; argẽteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei ſiue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quin etiam ex domibus cœli, prima & ſeptima, habẽt colorem

Domorum cœli colores.

album: ſecunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: ſexta & octaua, nigrũ. Habent etiam elementa ſuos colores, per quos phyſici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido ſiccoq; conductus, fuſcus & niger eſt, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus

Humorum colores.

ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit, humidum, ſiccumq; denigrat: ſubrubeus color ſanguinem indicat: ſed igneus, ſiue flãmeus excandeſcens choleram: quæ cum propter ſubtilitatem ſuam, omnibus facile eſt cõmixtibilis, uarios deinceps cauſat colores: nam ſi ſanguini miſcetur, illo dominante rubore uiget: ſi dominetur cholera, ſubruffum efficit: ſi æqualis mixtio eſt, ruffum facit: ſed ſi cum ſanguine eſt cholera adu-ſta, canabinum reddit: rubeum cum ſanguine dominante, aut ſubrubicundum, præualente cholera: quod ſi cum humore melãcholico miſceatur, nigredine tingit, ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: ſi ſuperabũdat phlegma, luteum: ſi melãcholia uincit, glaucum: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit citrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autẽ colores omnes magis potentes, quando ſunt ſericei uel metallei, uel in ſubſtantiis perſpicuis, uel lapidibus pretioſis, & in his, quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

De faſcinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

FAſcinatio eſt ligatio, quæ ex ſpiritu faſcinãtis per oculos faſcinati ad cor ipſius ingreſſa peruenit. Faſcinationis autẽ inſtrumẽtum ſpiritus eſt, ſcilicet uapor quidam purus, lucidus, ſubtilis, à cordis calore ex puriori ſanguine generatus: hic ſimiles ſibi radios per oculos ſemper emittit: radii iſti emiſſi uaporẽ ſpiritalẽ ſecũ ferunt: uapor ille ſanguinem, ſicut apparet in lippis ac rubẽtibus oculis, cuius radius uſq; ad obuios ſpectantis oculos emiſſus, uaporem unà ſecũ corrupti ſanguinis trahit, cuius contagione cogit ſpectantis oculos morbo ſimili laborare. Sic patefactus, & in aliquẽ intentus oculus cum forti imaginatione pro ſuorum radiorũ aculeis, qui ſpiritus uehicula ſunt, ipſos in aduerſos oculos iaculatur: qui quidẽ lentus ſpiritus faſcinati diuerberans oculos, cũ à percutientis corde incitatur, percuſſi præcordia, tanq; regionẽ propriã ſortitus, cor uulnerat, & ſpiritum inficit peregrinus hic ſpiritus. Vnde Apuleius: Iſti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapſi p̃cordia, acerrimũ meis medullis cõmouẽt incendiũ. Scias itaq; hoĩes tũ maxime faſcinari, quando frequẽtiſſimo intuitu aciẽ uiſus ad aciẽ dirigẽtes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iungũtur, tũc ſpiritus ſpiritui iũgitur, & ſcintillas defigit, ſic fortiſſimæ ligationes, ſic amores acerrimi ſolis oculorum radiis accenduntur etiam uel repẽtino quodam intuitu, ueluti iaculo ſeu ictu totũ corpus penetrante: unde tũc ſpiritus & ſanguis amatorius ſic uulnerati, non aliter in amãtem & faſcinantẽ feruntur, q̃ ſanguis & ſpiritus uindictæ alicuius cæſi prolabuntur in cædentem: unde Lucretius de his amatoriis faſcinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens unde eſt ſaucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem, ſanguis quaq; icimur ictu,
Et ſi cominus eſt, hoſtem rubor occupat humor.

Faſcinatio quid.

Faſcinatiõis inſtrumẽtũ, ſpiritus.

Radij, uehicula ſpũs.

Faſcinatio quõ fiat.

Tanta eſt faſcinationis potentia, præſertim quando affectui uapores oculorum ſubſeruiunt. Iccirco utuntur faſcinantes collyriis, unctionibus, alligationibus & huiuſmodi, ad ſpiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, ſanguine columbarum uel paſſerum, & ex ſimilibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & ſimilibus. Ad calamitatem uel ęgritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de ſingulis ratio eſt habenda.

De certis obſeruationibus, admirandas uirtutes producentibus. Cap. LI.

ACtus quoque certos & obſeruationes, certam naturalium uim poſſidere tradunt, ut credãt morbos quoſdam ſic uel ſic auferri poſſe aliquando, uel inferri: ſic ferunt quartanas abigi, ſi reſegmina unguiũ ægri ligẽtur ad collũ anguillæ uiuæ in linteolo,

Reſegmina unguiũ effectus.

ipſa ſic in aquã remiſſa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro reſegmina unguiũ è pedibus manibuſq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; ſic ante ſolis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia reſegmina unguium, ſi ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo ſubnecti, atq; ita diſcuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto poſt terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmentum claui è cruce inuolutum lana, ſubnectunt collo, aut ſpartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam ſol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, ſtrumas parotidas gutture tacto, ſanari affirmãt. Item dicunt difficiles partus ſtatim ſolui, cũ quis lectum in quo ſit grauida tranſmiſerit, lapide uel miſſili, ex his quæ tria animalia ſingulis ictibus interfecerũt, ſcilicet, hominem, aprum, urſam. Idem quoq; efficere haſtam militarem, euulſam à corpore hominis, ſi terram non attigerit, ſagittas etiã corpore eductas, ſi terram non attigerint, ſubiectas cubantibus, ferunt amatorium eſſe. dicunt etiam comitiales morbos ſanari cibo è carne feræ occiſæ eodem ferro quo homo interfectus ſit: negãtur oculorum uitia fieri, nec lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis ſeptenis'ue nodis adalligãtes, ad ſingulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien ſuper dolentes lienen extenditur, dicente eo qui medetur lieni ſe remedium facere: poſt hæc iubent ipſum in pariete dormitorii, tecto'ue includi & obſignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur ſuſpẽſa, ita quòd æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicũt: qui uero in urinam canis ſuã ingeſſerit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborũ torporẽ ſentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari ſuam cuiq; urinam matutinis horis inſtillatam in pedem. Eſt rana parua arborem ſcandens, in eius os ſi quis expuat, ipſamq; dimittat, tuſſim liberare dicitur. Mirum quoq; eſt, ſed experimẽto facile quod narrat idem Plinius, ſi quẽ pœniteat ictus eminus cominus'ue illati, & ſtatim expuat, mediam in manum qua percuſſit, leuatus ilico percuſſus à pœna, hoc delũbata quadrupede approbari, ſtatim à tali remedio correcto animalis ingreſſu: quidam etiã aggrauãt ictus ante conatum. ſimili modo ſaliua manu ingeſta, expuere ſimiliter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum eſt, cum quis tranſit locum, in quo aliquod periculũ aderit. Deſpuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis ſpei alicuius audacioris petunt ali qui in ſinum deſpuẽdo. Simili modo terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, ſi capti unius pedibus infractis, cultróque adacto paulatim

Sputi uel ſaliuæ efficacia.

Lupi qũo à finib⁹ arcẽdi

ſanguis circa fines agri ſpargatur,atq; ipſe fodiatur in eo loco,à quo cœperit primo trahi. Methanenſes Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præſeruandas uites præſentaneũ remediũ certiſſimo ſemper experimẽto cõpertũ habuerunt,ſi flante adhuc uento,gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuerſum trahentes diſcerperent mediũ,et uterq; ſuã partẽ retinens uineta perluſtrarẽt,quouſq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco,ambo ſibi obuii rediſſent,tũcq; eo loci gallinacei fruſta defodiſſent. Tradunt etiã ſi quis uiperam in uaporẽ baculo ſuſtineat,eum futura præcinere,baculum quoq; quo angui rana excuſſa ſit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipſe recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunſcribere,poſtea effodere, cauere præterea contrarium uentũ. Item dicitur,quòd ſi quis menſurauerit hominem mortuum cum fune,primo à cubito ad maiorem digitum,deinde ab humero ad eundem digitum, & poſtea à capite uſq; ad pedes, faciendo ter omnes iſtas menſurationes, ſi alius quiſpiam poſtea cum eodem fune ſimili modo menſuretur, ferunt illum improſperari,& infortunari,ac cadere in calamitatem & triſtitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide,quòd ſi qua mulier te ligauit maleficiis in amorem ſuum,accipe camiſiam ſuam & per caputium, & per manicã eius dextram minge foras & diſſoluetur maleficium. Et narrat Plinius,quòd adſidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter ſeſe complexis,ueneficium eſſe,idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, ſi circa unum ambo'ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficiũ eſt: ideoq; hęc in conſiliis dicum poteſtatumq; fieri uetitum,uelut omnes actus impedientia: & dicitur ſi quis ante oſtium ſtans nomine uocet cum muliere iacentem atq; ille reſpondeat, ſi tũc aut cultrum,aut acum infigat oſtio,frangatq; acie demiſſa, non poterit iacens coire cum illa,quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac geſtu,corporisq; habitudine & figura,& quæ ex his quibus ſtellis reſpõdeãt,unde phyſiognomonia,& metopoſcopia,& chiromãtia,diuinationũ artificia,ſua fundamenta habeãt Ca. LII.

VLtus uero ac geſtus,corporisq; motus & ſitus, & figuræ nobis inſuper adhibitæ, ad cœleſtia munera capienda conducunt, nosq; ſuperis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non ſecus atq; in elleboro, quam quidẽ herbam colligens, ſiue folium ſurſum trahat,ſiue deorſum,hoc ipſo motu cauſat,ut humores ſurſum trahat,uel deorſum. Quantum etiam uultus atque geſtus,uiſum, imaginationem ſpiritumq; animalem afficiunt,nemo ignorat: ſic coëuntes ad prolem,plerunq; uultus quos ipſi tunc uel agunt,uel imaginantur, ſolent naſcituris filiis imprimere: ſic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel triſtis,repẽte perterret: ſic facile miſericordiam mouet geſtus ac figura lugẽtis: ſic facile amorem excitat amabilis perſonæ

Vultus atq; geſtus cũ imaginationẽ afficiãt.

figura. Scire autem debes huiuſmodi geſtus ac figuras tanquam corporis harmonias ipſum non ſecus exponere cœleſtibus, quàm odores & medicinæ ſpiritum, atq; paſſiones interiores animam. Nã quemadmodũ medicinæ & paſſiones animi certis cœli diſpoſitionibus coaleſcũt: ſic etiam geſtus ac motus corporis certis cœleſtium influxibus efficaciã nanciſcũtur. Sunt autem geſtus Saturnum referentes, qui ſunt triſtes ac mœſti, ut ſunt planctus, capitis ictus: item religioſi, ut genuflexio aſpectu deorſum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; conſimiles, & auſteri ac Saturnini hominis, qualem deſcribit Satyricus:

Qui geſtus, quoſnã refe rãt planetas.

Obſtipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum ſecum, & rabioſa ſilentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honeſti, geſtus honorifici; manuum coniunctio, quaſi plaudentis, ſiue laudantis: item genuflexio capite ſurſum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, geſtus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; conſimiles. Solares ſunt animoſi, honorifici, uultusq; conſimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei ſunt, ut choreæ, amplexus, riſus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales ſunt inconſtabiles, ſtrennui, lubricoſi & huiuſmodi, uultusq; cõſimiles. Lunares ſunt mobiles, uenefici, pueriles & eiuſmodi. Et quemadmodum de geſtibus loquuti ſumus, ſic etiam hominum figuræ diſcretæ ſunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aſpera, eminentibus uenis, corpore piloſum, paruis oculis, iunctis ſuperciliis, rara barba, groſſis labris, aſpectu in terram demerſo, ponderoſo inceſſu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingenioſum, ſeductorem, interfectorem. Iupiter uero hominẽ ſignificat colore album, rubore ſuffuſum, pulchri corporis, bonæ ſtaturæ, caluũ, habentẽ oculos maiuſculos, nõ prorſus nigros, pupillã latã, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiuſculos, barbam criſpam, boni animi & bonorũ morũ. Mars hominẽ facit rubeũ, capillitio ruffo, facie rotũda, oculis croceis, horribilis & acuti proſpectus, audacẽ, feſtiuũ, ſuperbũ, callidum. Sol hominem ſignificat colore fuſcum, inter croceum & nigrum, cum rubore ſuperfuſum, ſtaturæ breuioris, pulchri tamẽ corporis, corpore caluũ, & criſpum, oculis croceis, ſapientem, fidelem, laudis cupidũ. Venus hominẽ ſignificat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albũ, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo eſt intenſior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius ſignificat ex figuris hominem non multum album, neque nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, nõ ex toto nigris, naſo recto & longiuſculo, rara barba, & lõgos habentẽ digitos, ingenioſum, ſubtilẽ inquiſitorem, uerſipellem & uariis

Figuræ quibus planetis reſpõdeant.

fortunis ſubiectum. Luna uero ſignificat hominẽ colore album, mixto rubore, pulchra ſtatura, facie rotũda, & ſæpe ſignata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; ſuperciliis, beneuolum, facilem & ſociabilem. Habent etiã Signa, & facies ſignorum ſuas figuras, quas qui ſcire uelit in Aſtrologorum libris eas requirat. Ex iſtis deniq; figuris & geſtibus, phyſiognomonia, & metopoſcopia, diuinationũ artes dependent: ipſaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut cauſæ, ſed ut ſigna per effectus cõſimiles, ab eadem cauſa cauſatos: & licet hæ diuinationum ſpecies per inferiora & debiliora ſigna uaticinari uideantur, non tamen aſpernanda nec damnanda ſunt eorum iudicia, quãdo nõ ex ſuperſtitione, ſed ex partiũ omniũ corporis harmonica correſpõdẽtia prognoſticãtur. Quicũq; aũt nũc natura, ſtudio, actione, motu, geſtu, uultu, animi affectibus tẽporisq; opportunitate cœleſtia melius imitat, is tanq; ſupis illis ſimilior, ampliores inde põt recipere dotes.

De diuinatione auſpiciorum, & auguriorum. Cap. LIII.

Vnt quædam alia diuinationũ genera à naturalibus cauſis dependentia, quæ ſua arte & experientia cõſtant in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, paſtores, nautæ, unuſquiſq; ex probabilibus ſignis prognoſticãtur: quorum multa tradidit Ariſoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auſpicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorũ quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauſpicate perfecerint: populum uero Hetruſcum hoc artificio maxime præſtitiſſe, Cicero in libro Diuinationum, copioſe declarat. Sunt uero auſpiciorum plures ſpecies: nam quædam dicuntur pedeſtria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædã cœleſtia, quæ ex tonitruis & fulmine: quędam caduca, ut cũ in templo uel alibi, quid decidiſſet: quædam ſacra, quæ ex ſacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & triſtia auſpicia, ut cum hoſtia profugiſſet ab ara, uel percuſſa mugitum dediſſet, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cõcidiſſet. His ſuperadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidiſſet qua contemplari & auſpicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, ſex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponẽthem, ſonnaſarnoua, ſonnaſaruetus: & alia ſex à ſiniſtris, quorum nomina ſunt, confernoua, conferuetus, uiarã, herrenam, ſcaſſarnoua, ſcaſſaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua eſt augurium, quãdo tu exiueris domum tuam cauſa faciendi aliquid, & eundo uides hoĩem, uel auẽ, eundo uel uolando, ita quòd ſe ponat ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi ſignum bonæ ſignificationis ſuper negotiũ. Feruetus eſt auguriũ, quando tu exiueris domũ cauſa faciendi aliquid, & eũdo prius inuenis uel uides auem, uel hoĩem pauſantẽ ante te in ſiniſtra parte tui: iſtud eſt tibi malum ſignum ſuper negotio. Viaram eſt

Romani nil inauſpicatũ fecerunt.

Auſpiciorũ ſpecies.

Auguriorũ genera duodecim.

augurium,quando homo,uel auis,ſuo itinere uel uolatu ante te tranſit,ue niens à dextra parte tui,& tẽdens in ſiniſtram, euaneſcit:iſtud eſt tibi bonũ ſignum ſuper negotio. Confernoua eſt augurium quando prius inuenis hominem uel auem,euntem uel uolantem,& pauſet ante te à dextris,te uidente:iſtud eſt tibi bonum ſignum ſuper negotio. Conferuetus eſt augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auẽ,reclinantem à dextris tuis uidente te:eſt tibi ſignũ malum ſuper negotio.Scimaſarnoua auguriũ eſt,quãdo homo uel auis poſt terga conſequit̃ te,& trãſit te,ſed anteq̃ perueniat ad te,uel tu ad eam,alicubi pauſet te uidente à dextris tuis:eſt tibi ſignum bonum.Scimaſaruetus eſt augurium quando uides poſt te hominẽ uel auem à dextro latere pauſantem: eſt tibi ſignum malum. Scaſſarnoua eſt,ſi uideris poſt te hominem uel auem, ſed antequam perueniat ad te uel tu ad eam,pauſet in loco te uidente:ſignum eſt bonum. Scaſſaruetus eſt, ſi uideris hominem uel auem prætereuntem,& in loco pauſantem à ſiniſtro latere:ſignum eſt tibi malum. Emponenthem,quando homo uel auis ueniniens à ſiniſtris,& tranſiens ad dextrã,euaneſcit à conſpectu tuo abſq; quod uideas repauſantem:ſignum eſt tibi bonum. Hartenam auguriũ eſt, ſi homo uel auis à dextris ueniens,poſt terga tua trãſiens in ſiniſtram, uideriſq; eam alicubi pauſantem:hoc ſignum eſt malum. hæc Scotus hactenus. Augurabant etiam ueteres ex ſternutamentis,quorum meminit etiam Homerus in Odyſſea libro decimoſeptimo,quia putabant illa procedere ex loco ſacro uidelicet capite,in quo uiget & operatur intellectus:unde & ſermo q̃cunq; mane ſurgenti inopinato in buccam mentem'ue uenerit, præſagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuerſis quibuſdam animantibus,& aliis rebus,quã in auguriis ſignificationem habeant. Cap. LIIII.

Rima q̃q; auſpicia in opis cuiuſq; initio accipienda ſunt:ut ſi ueſtẽ tuã in initio opis à foricibus corroſam ſenſeris, deſine ab incœptis: ſi egrediẽs offenderis in limine,aut in uia impegeris pedẽ,cõtine iter: ſi q̃d mali ominis in principio negotiorũ tuorũ tibi occurrerit,differ inchoata:ne,uel tota intentio fruſtet̃,aut inutiliter cõpleat̃:ſed expecta donec omine meliore fauſtã agẽdis arripias horã. Videm⁹ aĩalia pmulta ex ui quadã ipſis à natura inſita,prẽſtigioſa atq; fatidica:nõne gallus cãtu horas ſolertiſſime indicat:& alis aptis leonẽ fugat? aues cõplures cãtu & garritu,muſcæ acri pũctura pluuiã p̃nũciant: & delphines crebris ſupra aquas ſaltibus tẽpeſtates p̃currũt. Lõgũ eſſet retexere oĩa præſagia q̃ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii,Cilices,Arabes,Vmbri,Tuſci,& alii populi,q̃ auguriã ſequuti ſunt:q̃ p illos multis expimẽtis & exẽplis cõprobata fũr. In oĩbus nãq; ſunt abſcõdita futurorũ oracula:maxima aũt q̃q; tibi aues omina les,p̃nũtiabũt. Hę ſunt quas ex hoĩb⁹ in aues cõuerſas eẽ referũt poẽtę. Itaq; quid cornix loquat̃ diligẽter auſculta,ſitũq; ei⁹ ſedẽtis, aut uolãtis à dextris

Ominales aues quæ ſint.

an à ſiniſtris,loquax an clamoſa an ſilens, præcedat an ſequatur, tranſeuntis ue expectet aduentum,an fugiat,quo ue diſcedat,omnia diligēter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias ſignificant,quoniā hoc animal duo oua parit,ex quibus marem & fœminam generari oportet: ſi autē,quod rariſſime euenit,duo mares generētur, aut duæ fœminæ,iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiſcētur: itidem neq; fœminæ alteri mari,ſed diſſociatæ,ſolæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes,augurantur futurum,ut uiduali uita ſibi uiuēdum ſit. Idē etiam portendit columba nigra: hæc enim poſt maris interitum, ſemper ſola degit. Coruos autem non minore diligentia obſeruabis, hos nanq; rebus maioribus præferri,& cornici prę iudicare dicūt: & ſenſit Epictetus Stoicus philoſophus & grauis autor, ſi cui coruus aduerſum crocitaret, uel corpori uel fortunæ,uel honori,uel uxori,aut natis aduerſa portēdere. Deinde cygnos, qui aquarum ſecreta prænoſcunt conſiderabis, eorum nanq; hilaritas non modo nautis,ſed quibuſq; præterea peregrinātibus felices præſagiunt euentus, niſi fortioris ſuperentur ſuperuentu, ut puta aquilæ, quæ potentiſſima imperii ſui maieſtate, omnium auium fidem, ſi contra loquatur, euacuat: cunctis ſiquidem auibus altius uolat, profundiusq; perſpicit, & ab ipſius Iouis arcano nunq; excluditur: altitudinem & uictoriam, ſed per ſanguinē portendit: quia non aquam, ſed ſanguinem bibit. Locrenſibus aduerſus Crotonienſes dimicantibus, aquila ſuperuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improuiſo reſidens in clypeo, regem illum futurum prænuntiauit. Naſcente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die ſupra domū ſedentes, omen duplicis imperii Aſiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Priſco Demarathi Corinthii filio ob ſeditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileū auferens ac alte uolans rurſum capiti reponēs, Romanorū regnū illi portendit. Iam uero & uultures ſignificant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis cōdendæ experictia uerificatū eſt: futuræ quoq; ſtragis loca oſtendunt ſeptem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem reſpiciunt, in qua altera pars inferior futura eſt, tanquā inhiās occidendorum maiori numero, ideo ſolebant antiqui reges ſpeculatores mittere, qui renuntiarent, quam in partem uerſi reſpicerent uultures. Phœnix autē ſingularis fœlicitatis ſucceſſus pollicetur, qua uiſa noua Roma, melioribus auſpiciis condita eſt. Pellicanus, quia filiorum cauſa periclitatur, ſignificat hominem amicitiæ ſuæ pietate ſubiturum diſcrimen. Picta auis Pictauorū urbi nomen dedit, ac gētis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auſpicium eſt. Ciconia, concordiæ auis, concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quaſi congruere dicti, ſemper adferūt quod expedit, atq; inimicorum inſidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinē indicat, ſola enim hæc parentibus ſenio confectis gratiam refert: contra Hip-

Auguria à maioribus auibus ſumenda.

popotamus paricida,ingratitudinem meritorũ &iniuſtitiã nunciat. Origis auis inuidioſiſſima,inuidiã ſignificat. Iamq; etiã ex minoribus auibus,Pica loquax,hoſpites nuntiat:albanellus præteruolans,ſi à ſiniſtris ad dextrã feratur hoſpitii hilaritatẽ:ſi contrario,contrarium indicat. Stryx auis ſemper infauſta eſt,& etiam noctua:quæ quia noctu ex improuiſo aggreditur pullos,quẽadmodum mors de improuiſo ſuperuenit,ideo mortem prænunciare dicitur,nonnunq; tamen quia noctis tenebris non cæcatur,hoĩs diligẽtiã & uigilantiã ſignificat,quod reſidens in Hieronis haſta cõprobauit. Bubonẽ uero Dido dũ miſceret Aeneæ infauſtum ſenſit,inde cecinit Poëta:

A minorib. quæ ſumantur auguria.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces. &alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit,quum res Romana apud Numãtiã inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factã in Romanos coniurationẽ ſunt diruteę. Inquit Almadel,bubones & nycticoraces cum ad inſolitas regiones manſionesq; diuertũt,iudicio eſſe earundẽ regionũ & ædiũ hoĩes morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus,eaq; præſentiunt:morituri aũt homines,iã poteſtate cadauera ſunt. Sed & de accipitre litis p̃nũtio canit Naſo

Odimus accipitrem,quia uiuit ſemper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hiſpania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter ſupra caput uolitans,ſibi prænũtiaſſe dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiuſdem ſpeciei aues inter ſe pugnãtes, regni mutationem ſignificãt: ſi uero ſpecie diuerſæ contra ſe inuicem bellum gerant,& quæ amplius non uiſæ conueniant,nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel receſſu ſuo familiam augeri uel minui portẽdunt: earum uero uolatus quanto ſerenior,tanto laudabilior. Vnde Melampus augur,ex auicularum uolatu Græcorum ſtragem coniecit,quando ait: Vides ut nulla ſerenos ales agit curſus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant,patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Veſpertilio fugienti occurrens,euaſionem ſignificat:nã ipſa licet pennas non habeat,tamen euolat. Paſſer autem fugienti malum omen eſt,ipſe enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit,apud quam æque periclitatur:tamen in amoribus boni auſpicii eſt, ſiquidem libidine cõcitus,ſepties in hora coit. Apes regibus bona omina ſunt,nam populũ obſequentẽ monſtrant:muſcæ uero importunitatem & impudentiã ſignificant, quia ſæpius abactæ,continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domeſticæ,auguriorũ non ſunt expertes,nam galli cantu ſuo ſpem & iter inchoantis promouẽt. Quin & Tiberio naſcituro prægnans Liuia mater ouum gallinę ſubductũ, eouſq; ſinu ſuo fouit,donec gallus inſigniter criſtatus excluſus eſt,unde augures interpretati ſunt,naſciturum puerum fore regnaturum. Et ſcribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotiis,

Domeſtica rũ auguria.

aduerſus Lacedęmones præſagiſſe uictoriam: quod augures ita interpreta-
ti ſunt, quoniã auis illa uicta ſilet, canit autẽ ſi uicerit. Simili ratione etiã ab animalibus & beſtiis, euentuũ omina capiuntur, nã occurſus muſtelæ omi-
noſus eſt. Leporis occurſus, itinerãti timẽdus eſt, niſi captũ cęperit. Mulus quoq; infenſus eſt, quia ſterilis eſt. Porcus uero pernicioſus, talis eſt enim eius natura, ideo pernicioſos homines ſignificat. Equus iurgioſ & pugnę ra tionem habet: Vnde apud Vergilium uiſis equis albis exclamat Anchiſes:

Ab ãialibus omina quæ ſumantur.

Bellum ô terra hoſpita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iunẽti occurrunt, quia concordi iugo trahũt, pacem ſignificant ſperandam. Aſinus inutilis eſt: profuit tamen Mario, qui cum hoſtis patriæ pronunciatus, uidit aſinum oblatum pabulum ſpernẽtem, ad aquam properantem, quo augurio oſtenſam ſibi ſalutis uiam ratus, auxiliarẽ amicorũ turbã orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & ſe ad mare cõducerẽt, quo impetrato, paruæ ſuperimpoſitus carinæ Syllę uictoris minas euaſit: utcunq; tamen aſellus in augurio occurrat, ſemper laborẽ, patiẽtiam, impedimenta ſignificat. Lupus uero obuius bonus nuncius eſt, cuius efficacia uiſa eſt in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiẽs, ſucceſſum regni firmauit: tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit. P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis ſuperatur. Quin & perfidos ſignifi cat, & malæ fidei homines: quod notum eſt in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim ſuxerunt, & ſibi inuicem ab initio ſeruauerũt, uelut lege quadam naturæ, manauit ad poſteros. Leoni occurrere, cũ ſit hoc animal inter cętera fortiſſimũ, omnibus terrorẽ incutiens, bonum eſt: ſed leænam mulieri occurrere, malum eſt quia conceptũ impedit, nam leæna non parit ſecundario. Ouibus & capris occurſare bonum eſt. Legitur quoq; in Oſtentario Tuſcorum, ſi hoc animal inſolito colore fuerit indutum, portẽdi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipſa ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiã eſt occurrere bobus triturantibus, ſed melius arãtibus, qui etſi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auſpicii gratia compenſant. Canis in itinere fauſtus eſt, quod Cyrus expoſitus in ſyluis, à cane ad regnũ enutritus eſt: quẽ & angelus, Tobiæ ſocius, nõ eſt aſpernatus comitẽ. Caſtor quia uenatoribus teſticulos ſuos demordens, abiectos relinquit, mali ominis eſt, & homini ſibiipſi damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex minutis animalibus mures dãnũ ſignificãt: quę quũ in capitolio aurũ roſerũt, eodẽ die ambo cõſules iuxta Tarẽtum inſidiis ab Annibale intercepti ſunt. Locuſta quaſi loco ſtare faciẽs, aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi-

Minutorum omina animalium.

nis eſt: contrà cicadę iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à ſuperioribus filum ducens, ſpem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norũt ſibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo ſecuritatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitũ ſignificãt. Hinc cum Tiberii Cæſaris manſuefactum draconẽ formicæ deuoraſſent, reſponſum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio mẽbro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio caſum ſuum augurata eſt. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti ſunt, dictum illi ab aruſpice, ſi marem aut fœmellam emitteret, aut ſibi aut uxori breui moriendũ: ille uxoris uitam ſuæ præferẽs, occiſo mare fœmellam emiſit, paucisq; poſt diebus uita exceſſit. Sic uipera mulieres prauas ſceleſtosq; filios ſignificat, & anguilla hominem ſignificat omnibus infenſum: hæc enim ſeorſum ab aliis piſcibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autẽ auſpicia & omina, nullum homine efficacius eſt, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occurſanti cõditionem, ætatem, ſexum, profeſſionem, ſitum, geſtum, motum, exercitium, complexionem, habitũ, nomen, uerba ſermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa inſunt præſagiorum lumina, non dubiũ eſt, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ eſſe infuſa, quod & Tullius ipſe teſtatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auſpiciũ ineſſe ſuæ æternitatis, ad omnes rerum ſeries & cauſas cognoſcẽdas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præſagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in caſtrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduerſæ rei augurium ilicò trucidarẽt, tamen infeliciter pugnatũ eſt, atq; Brutus & Caſſius ambo duces interiere. Ipſe etiam monachorum occurſus uulgo ominoſus habetur, magis autem ſi matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficaciſſimũ ab hoie auſpicium.

Quomodo uerificantur auſpicia per lumen ſenſus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

AVſpicia & auguria, quę ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheum illum theologum primò monſtraſſe legimus, quæ depoſt apud omnes gentes magni habita ſunt. Verificantur autem ipſa per luminoſitatem ſenſus naturæ, quaſi ab hoc quædam lumina diuinationis deſcẽdant ſuper quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis dẽ euentibus humanis præſagire: quod etiam ſentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia ſit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior,

Eiuſmodi aũt ſenſus naturæ, ut inquit Guilielmus Pariſienſis, ipſe eſt omni humana apprehenſione ſublimior, & prophetiæ uicinisſimus uehemẽterq; ſimilis. Ab hoc ſenſu mirabilis quidam diuinationis ſplẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus eſt: quẽadmodum in quibuſdam canibus manifeſte apparet, qui latrones & occultos homines, & ſibi & hominibus penitus incognitos, huiuſmodi ſenſu agnoſcunt, inueniunt, inueſtigant, cõprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruẽtes. Simili ſenſu uultures futuras præuident ſtrages ex præliis, & cõgregantur in locis ubi futuræ ſunt, tanquam præuideant ſibi futuram eſcam cadauerum. Eodem ſenſu perdices cognoſcũt matrem ſuã, quã nunquam uiderũt, & relinquũt perdicem quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodẽ ſenſu, omnino ignorante anima humana ſentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiuſmodi ſentiẽtes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi eſſe neſciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiuſdem domus habitatoribus, fortaſſe non omnibus, quia eiuſmodi ſplendor nõ omnibus hominibus ineſt, ſed paucis. Sic meretrix abſcõdita in domo aliqua ampliſſima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi eſſe ſentitur. Proditum eſt hiſtoriis, Heraiſcũ quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirũ, immundas mulieres nõ oculis tantũ ſed uoce procul audita cognouiſſe, ſtatimq; capitis dolore eã ob rẽ non mediocriter affectũ. Refert quoq; Guilielmus Pariſienſis mulierẽ quandã ſuo tẽpore, uirũ quẽ adamabat, quando adiret locũ in quo ipſa morabat, eiuſmodi ſenſu lõge à duobus miliaribus præſenſiſſe ueniẽtẽ. Refert etiã tẽpore ſuo ciconiã quandã adulterio cõuictã per olfactũ maſculi cõgregata à maſculo multitudine ciconiarum ac detegẽte ipſo crimẽ fœmellę, ipſam à tota illa multitudine tanq; omniũ iudicio reã iudicatã, deplumatã ac laceratã fuiſſe. Recitat etiã de quodã equo, qui cũ ignorans cũ matre ſua cõcubuerat, poſtea id deprehendens, ipſum ſibi propriis dẽtibus, genitalia abſcidiſſe, tanq; uindicantẽ in ſe inceſtũ. Similia de equis recitant Ariſtoteles, Varro & Plinius. Narrat ipſe Plinius de aſpide quadã ſimile factũ, q; cũ ad mẽſam cuiuſdã ueniẽs in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorũ ab uno filius hoſpitis interẽpt⁹ eſt, illa reuerſa & cognita culpa, necẽ intuliſſe catulo, nec poſtea in tectũ id reuerſam fuiſſe. Iam his exẽplis uidemus, quõ ſup animãtia quædam præſagiorũ lumina deſcẽdere poſſunt, uelut ſigna rerũ in eorũ geſtu, motu, uoce, uolatu, inceſſu, cibo, colore, & eiuſmodi cõſtituta. Nam iuxta Platonicorũ doctrinam, eſt rebus inferioribus uis quædam inſita, per quã magna ex parte cũ ſuperioribus conueniũt, unde etiam animaliũ taciti cõſenſus cũ diuinis corporibus conſentire uidentẽ, atq; his uiribus eorũ corpora & affectus affici, quarum nomine ſuis adſcribuntur numinibus. Conſiderare igitur oportet quæ animantia ſunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & ſic de ſingulis, & ſecũdum eorũ

Senſus naturæ ſublimitas.

proprietates elicere præſagia: ſic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas ſupra recitauimus, bubo quoq;, quia auis Saturnalis ſolitaria & nocturna inauſpicatiſſimi ominis eſſe fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq; ſic uolucris uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis delicioſa, Venerea, atq; etiam Phœbo ſacra, feliciſſimi dicitur eſſe præſagii, præſertim in auſpiciis nautarũ, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auſpiciis ſemper lætiſſimus ales.

Oſciuæ aues.

Sunt præterea oſciuæ aues, quæ ore cantuq; auſpicium faciunt: ut ſunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiũ uolatu quid cõſiderandũ.

Aues uero quæ futura uolatu portendunt ſunt, ſicut buteones, ſanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & ſimiles: in uolatu nanq; conſiderantur, utrũ tarde an feſtinanter uolant, ſi quando ad dextram, uel ad ſiniſtram uolitẽt, quot numero inſimul conuolitent: hoc modo grues quando feſtinãter uolant, ſignificant tempeſtatem: quando ſilenter, ſerenitatẽ. Item quando duę aues ſimul cõuolant & ferales ſunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus confuſionis eſt. Simili modo de cæteris inueſtigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea ſimilitudinem obſeruare in his coniecturis magiſtrale eſt, quemadmodũ apud Vergilium diſſimulata ipſa Venus filiũ Aeneam his carminibus edocet:

Ni fruſtra augurium uani docuere parentes,
Aſpice bis ſenos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam deſpectare uidentur:
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantuſq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia uelo.

Mirabiliſſimum autẽ augurandi genus eſt eorũ, qui audiunt & intelligunt ſermones animaliũ ſicuti apud ueteres Melãpus & Tireſias & Thales atque quo legitur excelluiſſe Apollonius Tyaneus, quem auium ſermonem calluiſſe ferunt: de quo narrat Philoſtratus & Porphyrius, quòd cũ olim Apollonius in cœtu amicorum conſediſſet, ſpectans ad paſſeres in arbore conſidentes, ueniſſe unum aliunde paſſerculum garritu & uoce obſtrepentem, cunctoſq; illum ſequutos euolaſſe, dixit ad ſocios, paſſer ille reliquis nũciauit aſinum prope urbem in angiportu onuſtum tritico cecidiſſe, triticũq; humi diffuſum: his uerbis affatim permulti commoti iuere ſpectatũ, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinẽ fuisse dicit. Certũ enim est, quia omnis uox cuiuscũq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cõfuso sanguine serpens gignatur: quẽ quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes. Si quis certo die kalendarũ Nouẽbriũ egressus ad uenandũ, primam auem quã ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconũ comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpę ad præsagia cõferre. Erant etiã diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorũ capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animalium uoces, passionũ diæ significatiuæ sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages:

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cõstitutis capitibus, quorũ unũ ciui, alterũ hosti nũcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronũtiabãt uictoriã, quẽadmodũ apud Lucanũ Põpeianorũ cædẽ, ac Cæsareanorũ uictoriã exta significasse legimus in his uersib⁹:

Iecur extorum caput.

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erãt auspicia, & piacularia dicebãtur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliã quàm oporteret corporis partẽ cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die uestę purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificãti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolãti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurũ armis interiit, extis ita prędicẽtibus: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momẽti habitum est, quoties insolitũ quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cũ regno portẽdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uescerętur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipſe color uatem, nam pallida tetris
Viſcera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus aſperſo uariabat ſanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentiſſimi & ſapientiſſimi quiq; uiri illas ſectarentur, imò ſenatus atq; reges nihil inauſpicate agerẽt. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita ſunt.

De aruſpicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portentã & prodigia interpretanda ſunt. Cap. LVI.

Aeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, oſtentorumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda ſunt, Hetruſci uates, & ſacerdotes ſcientiam tradiderunt. Statuerunt enim ſexdecim cœli regiões, & cuiq; ſua numina adſcripta, prę terea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte ſignificent. Portẽta uero, & prodigia, oſtẽtaq; quotieſcunq; contingũt, ſemper aliquid magnum prænũtiare certum eſt. Oportet autem illorum interpretem eſſe ſimilitudinum optimum cõiectorem ſimul ac curioſum indagatorem, eorum qui in tempore illo uerſantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum ſiquidem principũ, & populorũ prouinciarumq;, ea cœleſtium cura eſt, ut præ cæteris per aſtra, per ſydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quod ſi etiam præteritis ſæculis idem aliquod, uel cõſimile quid apparuerit, idipſum quoq; & quid inde ſecutũ ſit conſiderare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel conſimilia prædicere, quia eadem ſunt ſigna rebus eiſdem, ſimiliaq; ſimilibus. Sic multos excellẽtes uiros & reges, prodigia pręuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarũ. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore conſediſſent, orationis ſuauitas prænunciata eſt. Hecubæ Paridem parituræ, uiſum fuit párere ardẽtem facem, quæ Troiam & totam Aſiam incenderet. Matri Phalaridis uiſum fuit Mercurii ſimulachrum ſanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionyſii uiſum fuit párere ſatyriſcum, quæ prodigioſa ſomnia, ipſe euentus ſecutus eſt & comprobauit. Tarquinii Priſci uxor ui dẽs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi prędixit. Simili modo poſt captam Troiam diſceptante Aenea cum Anchiſe patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Aſcanii, nullamq; eis inferens lęſionem: quod cum Aſcanio regnum portenderet, diſcedere perſuaſit, omnes & inſignes clades portentis & prodigiis præuentæ ſunt. Sic legimus apud Plinii: M. Attilio & C. Portio conſulibus lac & ſanguinem pluiſſe, quod ſequenti anno peſtem ualidam Romam inuaſuram prænuntiauit. Item in Lucanis pluit ferrum ſpongiarum fere ſimile anno antequã M. Craſſus in Parthis

Prodigiorũ interpretẽ qualem eſſe oporteat.

interemptus eſt: omnesq; Lucani milites, quorũ magnus numerus in exercitu erat, cum eo occiſi ſunt. Item L. Paulo, & C. Marcello conſulibus lana pluit circa caſtellum Coriſanum, iuxta quod poſt annum T. Annius Milo occiſus eſt. Item Cimbricis bellis armorũ crepitus & tubę ſonitus è cœlo auditus eſt. & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo diſceſſit Annibal per biduum pluit ſanguis. Item de ſecundo bello Punico, refert aquã ſanguini permixtam de cœlo deſcendiſſe in modum pluuię, tẽpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatẽ in phano Herculis arma ſonuerunt, & eodẽ tempore Thebis in tẽplo Herculis ualuæ clauſæ repagulis ſeipſas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta ſunt. Similes euẽtus de ſimilibus prognoſticare cõuenit, quẽ admodũ diuerſis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum eſt. Sed & oportet circa iſta etiam cœleſtium influxuum iudicia nõ negligere, de quibus latius loquemur in poſterioribus.

De Geomantia, Hydromãtia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII.

IAmq; etiam ipſa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famoſa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, nomen adepta ſunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa ſeſe iactare uiſa eſt quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,
Equoraq;, & campi, Rhodopeiaq; ſaxa loquentur.

Geomantia.

Prior itaq; Geomantia, ex terrę motibus, crepitu, tumore, tremore, ſciſſura, uoragine, exhalatione, cæteriſq; impreſſionibus ſuis futura præmonſtrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed eſt & alia Geomantiæ ſpecies, quæ per puncta ui quadam, in caſu terræ inſcripta diuinatur, quæ præſentis ſpeculationis non exiſtit, ſed de illa inter ſortes dicemus in ſequẽtibus. Hydromantia autem uaticinia præſtat, per impreſſiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excreſcentias & depreſſiones, tempeſtates & colores, & ſimilia: cui iunguntur etiam uiſiones quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Perſis repertum, qualem refert Varro puerum uidiſſe in aqua Mercurii effigiẽ quæ centum quinquaginta uerſibus omnem Mithridatici belli euentũ prænuntiauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuiſſe: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura diſcebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore poſt Numam exercuit. Erat etiam olim apud Aſſyrios in magno pretio hydromantiæ ſpecies, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretioſi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inſcriptæ: ad quam etiam referri poteſt artificiũ, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam ſcire cupimus, manifeſtis

Lecanomantia Hydromantiæ ſpecies.

exprimunt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, ſicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebaſ aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in ſequentibus ubi de oraculis loquemur. Verũ huc etiã referri poterit Aru ſpicina piſcium cuiuſmodi olim apud Lycios capiebaſ in loco q̃ Dina dicebaſ iuxta mare in ſacro Apollinis luco ſicca in arena excauatus, in quẽ conſulturus de futuris aſſatas carnes demittẽs, ſubito locus ille aquis replebaſ, magnaq̃; piſciũ multitudo ac admirabiliũ figuraꝝ hoĩbus ignotorũ apparebat, è quorũ formis uates quod futurũ eſſet prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorũ hiſtoriis refert Atheneus: Simili modo Aëromãtia prognoſtica præbet, per impreſſiones aëreas, per uentorũ flatus, per irides, per halones, p̃ nebulas & nubes perq̃; imaginationes in nubib⁹, & uiſiones in aëre. Ita etiã Pyromãtia diuinaſ p̃ impreſſiones igneas, p̃ ſtellas caudatas, per igneos colores, perq̃; uiſiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illũ ſequẽti anno conſulẽ futurũ p̃dixit, eo quod cũ quẽdã poſt peracſtũ ſacrificiũ in cineribus conſpicere uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis ſunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq̃;, tẽpeſtatum nuntii ſentiuntur: pluuiæ etiã ſi in lucernis fungi: ſi flexuoſe uolitet flãma, uentũ portendi: & lumina cũ præ ſe flãmas elidũt aut uix accenduntur: itẽ cũ in eo pendentes coaceruantur ſcintillæ, uel cũ tollentibus ollas carbo adhæreſcit, aut cum contentus ignis è ſe fauillã diſcutit, ſcintillam'ue emittit, uel cũ cinis in foco cõcreſcit, & cũ carbo uehemẽter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo ſic dicta, quia flammã & fumũ ſcrutatur, eorũque colores, ſonos & motus: quãdo in rectũ protenditur, uel in obliquũ fertur, ſiue in orbẽ uoluiſ, quẽadmodũ de his legitur apud Statiũ his uerſibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus ſuperos, facit illa acieq̃; ſagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq̃; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ faſtidia lucis
Orto, docet tunc in ſpeciem ſerpentis ianem
Ancipiti gyro uolui, frangiq̃; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nympheis cãpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur lęta quidem, ſi quæ iniecta fuiſſent corriperent: triſtia, ſi reſpuiſſent. Atq; de his etiam in poſterioribus inter oraculorum reſponſa dicemus.

De mortuoꝝ reuiuiſcẽtia, de lõgæua dormitione atq; inedia. Ca. LIII.

Onueniunt philoſophi Arabes, quod aliqui homines poſſunt ſe eleuare ſupra uires corporis, & ſupra uires ſenſitiuas, illisq̃; ſuperatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in ſe recipere uigorem. Cũ itaq; animæ hominũ omnes perpetuæ ſint, perfectis quoq; animis omnes ſpiritus obediũt, putant magi perfectos homines per ſuæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo ſepa

ratas moribundis corporibus ſuis poſſe reſtituere, rurſusq; inſpirare, non ſe cus atq; muſtela interempta ſpiritu & uoce parentis reuocatur in uitã: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniã, ut aiunt, omnia ſimilia ſimilibus applicata ſimiliũ naturarũ efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in ſe recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc uiuificationẽ haud parum cõferre, etiã herbas quaſdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & ſerpentum exuuiis confici tradunt, quod tamen pleriſq; fabuloſum & multis etiã impoſſibile uideri poſſet, niſi hiſtorica fide haberetur cõprobatum. Nam pleroſq; aqua ſubmerſos, alios ignibus iniectos, & rogo impoſitos, alios in bello occiſos, alios aliter exanimatos poſt plures etiã dies reuixiſſe legimus, quẽadmodum de Auiola uiro conſulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & pleriſq; aliis teſtatur Plinius. Similiter Aeſopũ fabulatorem, Tindoreum quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thaliæ filios mortuos iterum reuixiſſe legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitam reuocatos, ſicut de Aeſculapio ab hiſtoriis proditũ eſt, & nos ſuperius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philoſtrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quiſpiã mortuꝰ, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ reſtitutum dicũt: alii guſtato mellito pharmaco reuixiſſe aiunt, unde ortũ eſt adagium: Glaucus poto melle reſurrexit. Apuleius etiam ritum huiuſmodi reuocationũ referens de Zachla Aegyptio ꝓpheta inquit: Propheta ſic propitiatus herbulam quampiã ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientẽ obuerſus, uel incremẽta ſolis auguſti tacitus imprecatus, uenerabili ſcena facies ad ſtudia præſentiũ tãtum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam ſalubris uena pulſari, iam ſpiritu corpꝰ impleri, & adſurgit cadauer, & profatur adoleſcẽs. Quæ ſi uera eſſe debeant, oportet moribundas animas nõnunquam in corporibus ſuis latere uehementioribus extaſibus oppreſſas, & ab omni corporea actione ſolutas: ſic ut uita, ſenſus, motus, corpus omne deſerant, ita tamen, quod homo uere nondum mortuus ſit, ſed iaceat exanimis, & tãquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id ſæpiſſime compertum eſt, peſtilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur in ſepulchris reuixiſſe: multoties etiam mulieribus accidiſſe legimus ex ſuffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyſes ex libro Galeni, quẽ tranſtulit Patriarcha, quod accidit homini ſuffocatio quæ durauit diebus ſex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex aquã, amittit pulſus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet ſicut mortuꝰ. Et dicit quod accidit ex caſu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora ſub aqua ſyncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo ſicut mortuus,

Suffocatiõis & extaſis mira exempla.

in cuius facie ſurgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui ſepeliuit mortuum ante ſeptuaginta duas horas poſt mortem ipſius,& interfecit eum,quia ſepeliuit eum uiuum,& dedit ibi ſigna quibus cognoſcitur, quod iſti ſint uiui licet iaceant ſimiles mortuis, & certo moriantur niſi ſuccurratur illis,aut per phlebotomiam,aut alias curationes:& hęc ſunt ex his quæ ualde raro contingunt. Hic eſt modus per quem intelligimus magos & medicos ſuſcitare mortuos,ſicut per ſerpẽtum ictus examinati olim per Marſorum & Pſillorum gentem uitæ reſtituebantur. Poſſe autem huiuſmodi extaſes longo tempore durare, abſq; hoc quod homo uere mortuus ſit,non ſecus arbitrandum eſt atque in gliribus & crocodilis,& pleriſque ſerpentibus,quæ per totam hyemem ſic obdormierunt, ſic ſomno expirant, ut uix igne reuocari queant:& ego ſæpe uidi diſſectum glirem immobilem manere,tanquam mortuum,donec coqueretur,atq; tunc primum in bulienti aqua diſſecta membra uitam demonſtraſſe. Similiter licet difficile creditu ſit,legimus tamen apud probatos hiſtoricos,etiam homines quoſdam longæuo ſomno plurimos annos continuos dormiuiſſe, interim donec eui gilaſſent, nihil ſeniores effecti:quod ipſe teſtatur Plinius,de puero quodã, quem æſtu & itinere feſſum in ſpecu ſeptem & quinquaginta annos dormiuiſſe narrat. Legimus etiam Epimenidem Gnoſium annis quinquaginta ſeptem dormiuiſſe in ſpelunca. Hinc natum adagiũ: Vltra Epimenidẽ dormire. Narrat M. Damaſcenus ſuo tempore in Germania defeſſum ruſticũ ſub fœni tumulo per totũ autumnũ, ſequentemq; hyemem continuo dormiuiſſe,donec æſtate fœno paulatim depaſto experrectus tãquã ſemimortuus,totusq; extra ſe poſitus,inuentus eſt. Confirmant hanc opinionẽ eccleſiaſticæ hiſtoriæ de ſeptem dormientibus, quos annos centum & nonaginta ſex dormiuiſſe ferũt. Eſt in Noruegia ſub eminenti littore antrũ,ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr ſcribunt, ſeptem uiri dormientes iacuerunt ſopiti longo tempore ſine ulla corruptione, & ſæpe populos ad ipſos lædendum ingreſſos cõtinuo fuiſſe contractos: deniq; accolas pœna præſenti cautos ab ipſorum læſione deſtitiſſe aiũt. Ipſe autem inter philoſophos non infimi nominis Xenocrates, longæuã hanc indormitationẽ, quandã naturalẽ pœnã, certis quibuſdã animabꝰ demeritis ab æterno deputatã putauit. Ipſe M. Damaſcenus multis rationibꝰ poſſibilẽ & omnino naturalẽ probat, nec abſurdũ putat, quod cũ cæteris animãtibus quibuſdã conceſſum eſt, ut ſine cibo & potu, ſine excretione, ſine tabefactione & corruptione pluribꝰ mẽſibus dormire poſſint: id etiã homini, ſiue hic accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine ſoporifera, ſeu meticuloſo quodã ſopore, aut ſimilibus de cauſis, pluribus diebus, aut mẽſibus, aut annis, ſecũdũ intentionẽ uel remiſſionẽ uiriũ, & paſſionũ aĩæ ſuę poſſe cõtingere. Et narrãt medici antidota, de quibus ſi quis nimiã portiũculã ederit, diuturnã deinde poſſe pferre inediã, ceu quondã Helias certo eſculẽto ab angelo paſtꝰ,

Sõni diuturni exempla.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioānes Bocatius, fuiſſe ſuo tempore uirum apud Venetias, qui in ſingulos annos per quadraginta dies abſq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum eſt, fuiſſe eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in triceſimum annum nihil unquā cibi ſumpſiſſet, quod quidem nobis incredibile uideri poſſet, niſi confirmaret hanc rem recens, & noſtri ſeculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quouſq; uita exceſſit, ſine omni cibo uixiſſe cōſtat. Mirum & illud quod prodidit Theophraſtus, fuiſſe Philinū quendam qui nullo ſit uſus potu uel cibo, præterquā lactis. Et ſunt graues authores qui herbā quā dam Spartanicam deſcribunt, qua Scythas duodecim dies durare ſine cibo & potu, ea ſemel guſtata, uel in ore retenta tradunt. *Mira ieiuniorū exempla.*

De diuinatione, quæ per ſomnia fit. Cap. LIX.

EST etiam diuinationis ſpecies, quæ inter dormiendum fit, ſomniorum ſcilicet, & philoſophorū traditionibus, & theologorum autoritatibus hiſtoriarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, nō quod phantaſma, uel inſomnium: hæc enim uana ſunt, & nihil diuinationis habēt: ſed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione naſcuntur: quoties nanque oppreſſi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis ſe ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in ſomnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in ſpiritu phātaſtico, animo & corpore bene ſe habentibus, cœleſtiū cauſatur influxu. Huius quidem interpretādi regula apud aſtrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæſtionibus inſcribitur, ſed tamē parū ſufficiēs, quia ſomnia huiuſmodi diuerſis hominibus, diuerſimode uſuueniūt, iuxta diuerſam ſpiritus phātaſtici qualitatem ac diſpoſitionem: quapropter non poteſt eādem cōmuniſq; regula ſomniorum interpretandorum ſingulis adhiberi: ſed iuxta Syneſii ſententiam, cum accidentia ſunt eadem rebus, eiſdem ſimiliaq; ſimilibus, ſic qui in idem aut ſimile uiſum ſæpius inciderit, eandem aut ſimilē ſibi deſignauerit ſententiā, paſſionē, fortunā, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Ariſtoteles, ſenſu confirmatur memoria, ex memoria uero eiuſdem rei ſæpius obtēta naſcitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & ſcientia: ſimili ratione & circa ſomnia oportebit incedere. Vnde iubet Syneſius, unumquenq; ſomnia ſua & ſuos inde obſeruare euentus, ſcilicet, quæ uiſa in quales euentus inciderint, ac huiuſmodi regulas, ſcilicet uiſa & accidentia, cum ſomniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque ſedula quadam hac obſeruatione huiuſmodi per plurimas regulas penes ſeipſum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & ſuorum cuique ſomniorum interpretandorum paulatim conſurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem ſunt ſomnia, quan- *Somnium.*

do luna illud prœuertit ſignum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono ſigno à ſigno profectionis. Veriſſima autem atq; certiſſima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, ſed purgatis mentibus prouenit, inſpiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula ſpectat diſcutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap. LX.

Furor diuinationis ſpecies,

COntingit etiam, nō modo dormientes, ſed & uigilantes nōnunquam ſoluto animo, ſuiſq; ſtimulis impulſo diuinare, quam diuinationem Ariſtoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitū imaginantur facillimeq; cœleſtium recipiunt impreſſionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracuſanum, & Amonem à naturali melancholica complexione fuiſſe diuinatores atq; poëtas. Cauſa itaq; furoris, ſi qua intra humanum corpus eſt, humor eſt melācholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribiliſq; res eſt, ut impetus eius à phyſicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obſidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorē igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad ſcientiam nobis ad diuinationem conducētem, maxime autem ſi iuuetur influxu aliquo cœleſti, præcipue Saturni, qui cum ipſe frigidus ſit atq; ſiccus, qualis eſt humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conſeruat. Præterea cum ſit ipſe arcanæ contēplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altiſſimus, animā ipſam cum ab externis officiis ad intima ſemper reuocat, tum ab inferioribus aſcendere facit, trahendo ad altiſſima ſcientiasq; ac futuroꝝ præſagia largitur: & hoc eſt quod intendit Ariſtoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiēs, quidam facti ſunt ſicut diuini prædicentes futura, & quidam facti ſunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis ſcientia præſtantes, ut plurimū extitiſſe melancholicos: quibus etiā Democritus & Plato atteſtantur aſſerentes melācholicos nonnullos intantū præſtare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melācholicos perplures primū rudes, ineptos, inſanos, quales extitiſſe aiunt Heſiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinenſem, Homerū & Lucretiū, ſæpe furore ſubito corripi, ac in poëtas euādere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipſimet uix intelligāt. Vnde diuus Plato in Ione, Plericq;, inquit, uates poſtquā furoris remiſſus eſt impetus, quæ ſcripſerūt nō ſatis intelligūt, cū tamē recte de ſingulis artibus in furore tractauerint, quod ſinguli harū artifices legendo diiudicāt. Tantū præterea tradūt melancholici hu-

Melancholici ingenio pollent.

moris imperium esse,ut suo impetu etiã cœlestes dæmones in humana cor pora nonnunquã rapiantur,quorũ præsentia,& instinctu,hoïes debacchari,& mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas:idq; sub triplici differẽtia,iuxta triplicẽ animæ apprehensionẽ,uidelicet imaginatiuã,rationalẽ & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;,quando anima melancholico humore impulsa,nullo cohibente,habenas corporis,mẽbrorumq; uincula transgressa,tota in imaginationẽ transfertur,subito efficitur inferiorũ dæmonũ habitaculũ,à quibus manualiũ artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum,uel alterius cuiusq; artis euadere magistrũ. Quando uero ciusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorũ turbationes,temporumq; uicissitudines attinent,ut futuram pluuiam,tempestatẽ,inundationem,terræmotũ,mortalitatem,famẽ,stragem & eiusmodi:quẽadmodum apud Aulũ Gelliũ legimus,Corneliũ sacerdotem,quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant,Pataui furore correptum,& tempus,& ordinem,& exitum pugnæ prænarrasse. Quãdo uero anima tota in rationem conuertitur,mediorũ dæmonum efficitur domicilium:hinc rerũ naturaliũ humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum uel oratorem egregiũ euadere,ex futuris aũt prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorũ restitutiones pertinent,quẽadmodum Sibylla Romanis. Cũ uero anima tota in mẽtem assurrexerit, tunc sublimiũ dæmonum receptaculum effecta,ab illis arcana ediscit diuinorũ, puta dei legem,ordines angelorum,& quæ ad æternarum rerum cognitionẽ animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet,quæ diuinæ prouidentiæ adiacẽt,ut futura prodigia seu miracula,futurũ prophetã,uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens,Cumanæ Sybillæ recordatus,cecinit ad Pollionem:

Melancholici humoris imperium.

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo,redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore,ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita,perpetuo soluent formidine terras.

& subiungit:

Ille deũm uitam accipiet,diuisq;uidebit
Permixtos heroës,& ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri,inquiens:

Occidet & ſerpens,& fallax herba ueneni.

Manſuram tamen originalis peccati fomitem innuit,cum dicit:

Pauca tamen ſuberunt priſcæ ueſtigia fraudis.

Tandem,qua poteſt maxima hyperbole hanc prolem acclamãdo dei ſobolem,adorat his uerbis:

Chara deûm ſoboles magnum Iouis incrementum
Aſpice conuexo nutantem pondere mundum
Et terras,tractuſq; maris,cœlumq; profundum,
Aſpice uenturo lætentur ut omnia ſeclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum ſat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognoſtica,quæ inter confinia naturalis & tranſnaturalis diuinationis media ſunt,ut in his qui morti proximi, & ſenecta debilitati,nonnunquam futura præuident,quia ut inquit Plato,in repub.qui ſenſibus minus præpediti ſunt,eo acutius intelligunt,& quia loco quo ſunt migraturi uiciniores ſunt,& quaſi iã paululũ relaxatis uinculis,cũ oĩno corpori amplius obnoxii ſunt,diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis,de ſenſibus exteris & intimis ac mente:de triplici animæ appetitu,ac paſſionibus uoluntatis. Cap LXI.

ET Theologorum quorũdam opinio,deum ipſum hominis primæui corpus non immediate creaſſe,ſed cœlitũ adiutorio ex elementis cõpoſuiſſe atq; formaſſe,cui opinioni adſtipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putãs ſummũ deũ mundi totius deorumq; & dæmonũ creatorem eſſe,atq; illa iccirco immortalia eſſe,cętera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum ſummi dei procreaſſe:nam ſi ipſe hæc etiam genuiſſet,immortalia nata fuiſſent. Dii itaq; ex terra & igne aëreq; & aqua,portiones quaſdã mutantes ligantesq; inuicem,corpus unum ex omnibus confecerũt, quod animæ ad miniſterium ſubiecerunt ſingulis illius potentiis ſingulas in eo prouincias aſſignãtes,humilioribus quidem humiliores ſedes aſſignantes: quippe iracundiæ præcordia,cupidini uterum, nobiliores autem ſenſus in caput,ueluti in totius corporis arcem:deinde ſermonis organa multifaria.

Senſus exteriores quibus elementis reſpondeant.

Diuidunt autem ſenſus in externos & intimos:externos deinde in quinque omnibus notiſſimos partiũtur,quibus pariter quinq; organa ſiue ſubiecta, quaſi fundamenta quædam attribuuntur ſic diſpoſita,ut quæ eminentiore parte corporis collocantur,potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim ſupremo loco collocati puriſſimi ſunt,ignis lucisq; naturę ſunt cognati:deinde aures ſecundum & loci & puritatis ordinem obtinentes,cõparantur aëri:tertium poſſident nares,mediam inter aërem aquamq; continentes:deinceps uero guſtandi organum craſſius & aqueæ naturæ ſimillimum:poſtremo gradu tactus per totũ diffuſus,terræ craſſitudini deputa-

tur. Puriores autem ſenſus ſunt,qui non appropinquantes ſenſibilibus à longinquo percipiunt,ut uiſus,& auditus:deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit:guſtus autem nō niſi propinqua ſentit. Tactus utroq; modo ſe habet,nam appropinquantia corpora ſentit: & quemadmodum uiſus per medium aërem cernit,ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum,dura,mollia & humida ſentit. Verum tactus ſolus è ſenſib⁹ omni animali communis eſt:certiſſimum autem hūc ſenſum homo poſſidet,hoc nanq; & guſtu reliqua animalia præcellit,ſed in aliis tribus ſenſibus à quibuſdam animalibus euincitur,ſicut à cane qui homine acutius uidet,audit, atque olfacit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus & homines uident lynces & aquilæ. Senſus uero interiores,ut uult Auerrois,in quatuor partiti ſunt,quorum primus cōmunis appellatur, eo quod omnes quę per externos ſenſus hauriuntur imagines primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua,cuius officium eſt cum ipſa nihil præſentiat,imagines à prioribus ſenſibus acceptas retinere, easq; tertiæ ſentiendi naturæ,quæ phantaſia exiſtimandi atq; cogitādi uis eſt,offerre, cuius opus eſt,acceptis imaginibus,quid aut quale ſit id cuius illæ imagines ſunt, percipere atq; iudicare,atq; ea ipſa quæ ſic diſcreuerit,coniunxerit,perceperit,iudicauerit quartæ potentiæ,quam memoriam dicimus,ſeruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes ſunt,diſcurſus,diſpoſitiones,perſecutiones & fugæ,atq; cōcitationes ad agendum. At in ſpecie intellectualiū intellectiones,uirtutes,diſciplinæ ratio,conſiliū,electio. Hæc aūt eſt, quæ per ſomnia nobis futura monſtrat:unde phantaſia aliquādo nominatur intellectus phātaſticus:eſt enim ultimū ueſtigiū intelligentiæ,quæ ut ait Iamblichus,omnibus animi uiribus adnata,omnes figuras effingit, ſimilitudines ſpecieꝝ,&operationes,uiſaq;,ſeu impreſſiones uiriū aliaꝝ trāſmittit in alias: quæ quidē à ſenſu micāt,in opinionē excitat:quæ uero ab intellectu, ſecundo loco offert opinioni,ſed à ſeipſa ab omnibus imagines ſuſcipit,atq; p ſuā proprietatē,ſecundū aſſimilationē proprie deſignat,omnes actiōes animæ fingit,atq; externas accōmodat intimis,etiā corpori impreſſiōes imprimit. Habēt aūt ſenſus iſti ſua organa in capite,nā ſenſus communis cū imaginatione,priores cerebri cellulas poſſidet,licet Ariſtoteles organum ſenſus cōmunis poſuerit in corde,cogitatiua aūt uirtus,ſupremum,& medium capitis obtinet,deinde memoria poſtremum. Porro organa uocis,atq; ſermonis,multa ſunt,ſiquidem interni pectoris inter latera,muſculi,thorax,pulmo,thracea,arteria,fauces,& horū maxime,quod eſt cartilaginoſum,ſecundū recurrentes neruos,& plectrū linguæ,& omnes hæ particulæ & muſculi, q exufflationis organa ſunt. Sermonis uero organū propriū, os eſt,in quo plaſmantur,formantur,& figurantur uerba & loquelæ,lingua,& gurgulione,in illo plectri obtinentibus uicem,& palato ſonum faciente, dentium & oris apertione,ueluti in lyra chordarum ſimilitudinem referentibus naſo,

Guſtu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

Senſuū organa in capite

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressúsque perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quę agēda, qu'æque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā naturæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q̄ sequitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illoꝝ, quę possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamen libera est per essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, q̄bus similiter corpus nonnūquam afficit, quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quędā mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime consentit, paret, atq; obsequit: quā iccirco definiunt esse inclinationē animi ad emollientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atque intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq́; se diffundit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiēs, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quędam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitus aūt sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorē, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodū misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

Mentis gemina natura

Triplex in anima appetitus.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.

Cap. LXII.

PAſſiones animi nihil aliud ſunt, quàm quidam motus ſiue inclinationes prouenientes ex apprehenſione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel diſcõuenientis. Apprehenſiones autem huiuſmodi ſunt triplices, uidelicet ſenſuales, rationales, mentales. Et ſecundum has triplices ſunt in anima paſſiones: nã quandoq; ſequuntur apprehenſionem ſenſitiuam, & tũc reſpiciũt bonũ aut malum temporale, ſub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offenſiui, & dicuntur paſſiones naturales ſiue animales: quandoq; ſequuntur apprehenſionem rationalem, & ſic reſpiciunt bonum aut malum ſub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honeſti & turpis: & dicuntur paſſiones rationales ſeu uoluntariæ: quandoq; ſequuntur apprehenſionem mentalẽ, & reſpiciunt bonum & malum ſub ratione iuſti & iniuſti, ueri & falſi, & tunc dicuntur paſſiones intellectuales, ſiue ſyndæreſis. Subiectũ autem paſſionum animę, eſt ipſa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiſcibilem & iraſcibilem, & utraq; reſpicit bonũ & malũ, ſed diuerſimode: Vis enim concupiſcibilis quandoq; reſpicit bonum & malum abſolute, & ſic cauſatur amor ſeu libido, & è contrario odium: uel reſpicit bonum, ut abſens, & ſic cauſatur cupiditas: ſeu deſiderium & malũ ut abſens, ſed ut imminens, & ſic cauſatur horror, fuga & obominatio: uel reſpicit bonũ & malum ut præſens & adeptum, & ſic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde triſtitia, anguſtia, dolor. Vis autem iraſcibilis reſpicit bonum & malum ſub ratione difficultatis ad adipiſcendum ſiue obtinendũ, fugiendũ uel depellendũ: & hoc quandoq; cum fidentia: & ſic cauſatur, hinc quidem ſpes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & ſic oritur deſperatio, & metus, ſiue timor. Quandoq; uis ipſa iraſcibilis ſurgit in uindictam, & hoc fit ſolum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ ſeu læſionis, & cauſatur ira. Et ſic reperimus undecim paſſiones in ipſo animo, quæ ſunt, amor, odium, deſiderium, horror, lætitia, dolor, ſpes, deſperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo paſſiones animi mutant corpus propriũ permutando accidentia, & mouendo ſpiritum. Cap. LXIII.

PAſſionum autem animæ quando ſenſualem apprehenſionem ſequuntur, uim regitiuam habet phantaſia, ſeu uirtus imaginatiua. Hæc enim de ſua potentia iuxta paſſionum diuerſitatem primo diuerſimode alterat & tranſmutat corpus proprium tranſmutatione ſenſibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo ſpiritum ſurſum uel deorſum, ad extra uel ad intra, & diuerſas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio ſpiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in triſtitia conſtringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, ſed ſubito. Rurſus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum ſaporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis

trepidationem,uocis defectum,atq; pallorem. Triſtitia ſudorem,& albedinem cæruleam. Miſericordia etiam quæ triſtitia quædam eſt,ſæpe miſerātis corpus male afficit,ut alterius corpus uidetur affectū. Palam quoq; eſt inter amantes aliquos, tam fortem eſſe ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum,patiatur & alter. Anxietas etiam inducit ſiccitatem,& nigredinem:quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulſu, noſcunt medici,eo iudicio nomen amatæ in paſſione heroica deprehēdentes. Sic Nauſtratus cognouit Antiochum amore Stratonicę captum. Manifeſtū præterea eſt paſſiones ciuſmodi quando uehementiſſimæ ſunt,poſſe mortē inferre:& hoc apud uulgus palam eſt,nimia lætitia,triſtitia,amore,odio,interdum mori homines,ſæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionyſium Siciliæ tyrannum,utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio,ſubito mortuos. Sic mater uiſo filio è Cānenſi prælio redeunte, repente obiit. Quid etiam triſtitia poſſit,omnibus notū eſt. Scimus etiam canes nimia triſtitia de morte dominorum ſuorum ſæpe mortuos fuiſſe. Nonnunquam etiam ex huiuſmodi paſſionibus morbi diuturni ſequūtur, & quandoq; curantur. Sic ex alto deſpicientes aliqui prę timore nimio contremiſcunt,caligant,infirmantur,quandoq; ſenſus amittunt. Sic ſingultus, febres,morbi comitiales quandoq; ſequuntur,quādoq; uero recedunt,quādoq; mirabiles quidam effectus proueniūt,ut in Crœſi filio,quem genitrix mutum ediderat metus uehemens auiditasq; uocem excuſſit,quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam cāſu affectū,ſępe uita,ſenſus,motus, ſubito membra deſerunt, ac ſæpe ſtatim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ,uehemens ira faciat,ipſe oſtendit magnus Alexander,qui in India prælio circunuentus, lumen & ignem ex ſe profundere uiſus eſt. Theodorici pater ignis ſcintillas ex toto corpore profudiſſe legit, ita,ut ſcintillantes flammæ hinc inde etiam cum ſono proſilirent. Atq; horum ſimilia nonnunquam in beluis apparent, ſicut de Tiberii equo, quem ore flammigeraſſe proditum eſt.

Animi paſſiones mortē nonnunq; inferunt.

Quomodo paſſiones animi immutant corpus per modum imitationis à ſimilitudine. Item de transformatione ac trāſlatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non ſolum in corpus, ſed etiam in animam obtineat. Cap. LXIIII.

PAſſiones ſupradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis,propter uirtutem quam habet ſimilitudo rei ad transmutandum,quam uehemens mouet imaginatio, ſicut in ſtupore & congelatione dentium ex uiſu uel auditu aliquo, uel qa uidemus uel imaginamur alium comedere res acres:ſic uidens aliū oſcitare etiā oſcitat,& aliqui cum audiunt acida nominare, lingua aceſcit:moleſtia etiā tetri alicuius ſpectaculi guſtum inficit, & prouocat nauſeam:quidam ſanguinis humani aſpectu ſyncopantur: nonnulli cum alicui animarum

cibū afferri uident,ſentiūt in ore ſaliuā amarā. Et narrat Gulielmus Pariſien ſis ſe uidiſſe hominē,qui ſolo aſpectu medicinæ mouebaſ quoties opus erat motu expurgatiōis: cū tñ nec ſubſtātia medicinæ,nec ſapor nec odor ipſius ad ipſum peruenisſet: ſed ſola ſimilitudo apprehenſa. Hac ratiōe ſomniātes ſe ardere,uel eſſe in igne,quandoq; cruciātur intolerabiliter,tanq̄ ſi uere ardeant,cū tñ ueritas & ſubſtantia ignis apud eos non eſt,ſed ſola ſimilitudo per imaginationem apprehenſa. Nonnunq̄ etiā ipſa humana corpora transformant trāsfiguranturq́; & transportātur,ſæpe quidem in ſomniis,nonnunq̄ etiā in uigilia. Sic Cyppus qui poſtea electus eſt rex Italię,dū tauroꝝ pugnā uictoriāq́; uehementius admirās meditatur,in illa cura obdormiens noctē, mane corniger repertus eſt,nō aliunde q̄ uirtute uegetatiua uehementi imaginatione ſtimulata,corniferos humores in caput eleuāte, & cornua producente. Vehemēs enim cogitatio,dum ſpecies uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit,quam illi in ſanguine effingunt,ille nutritis à ſe imprimit membris,cum propriis,tum aliquando etiam alienis: ſicut imaginatio prægnātis in fœtum imprimit rei deſideratæ notā, & imaginatio morſi à cane rabido,in urinam imprimit imagines canū. Sic multi ſubito caneſcunt: alius è puero,unius noctis ſomnio,in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices,& Franciſci ſtigmata referre uolūt, dum ille correptionem uehementer timet, alter Chriſti uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiā tranſportantur de loco ad locū tranſeuntes flumina,& ignes,& loca inacceſſa: quādo uidelicet uehemētis alicuius cōcupiſcentiæ,aut timoris,uel audaciæ ſpecies ſpiritibus impreſſæ, uaporibus permixtæ mouēt organū tactus in ſua origine,unà cū phātaſia, quæ motus localis principiū eſt. Vnde cōcitātur mēbra & organa motus ad motū,mouēturq́; ſine errore ad locū imaginatū,non quidē ex uiſu,ſed ex phantaſia interiore. Tāta eſt uis animæ in corpus,ut quorſum ipſa imaginatur & ſomniat,ipſum corpus ſimul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla quibus uis animę in corpus cū admiratione explicaſ,quale illud ſcribit Auicenna de quodā,qui cū uellet,corpus ſuū paralyſi oblædebat. Narraſ de Gallo Vibio,cui hoc accidit uni,ut in inſaniā nō caſu incideret,ſed iudicio pueniret: nam dū inſanos imitaſ,dū ingenii lenociniū furorē putat,quā adſimulabat inſaniā,ad uerā redegit. Et Auguſtinꝰ refert quoſdā q̄ aures pro arbitrio mouerēt,& q̄ immoto capite uerticē totā deponerēt ad frontē, reuocarēt́q; cū uellent: & aliū quendā ſolitū ſudare ubi uellet. Notū quoq; eſt aliquos flere cū uolūt,& ubertim lachrymas profundere: quoſdā etiā repertos,qui eoꝝque deglutiſſent,uaria paulatim tanq̄ de ſacculo,quod placuiſſet,proferrēt. Et hodie adhuc uidemus plures,qui auium,pecorū,canū hominumq́; quorunq; uoces ſic imitātur exprimunt́q;,ut diſcerni omnino nō poſſint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuiſſe,multis exemplis narrat Plinius: ſimilia & ſuo tēpore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadā muliercula Caie

Mira imaginationis uis.

Franciſci ſtigmata.

tana,& altera quadam Aemilia,quæ cum utraq; nupta,poſt plures annos in uiros mutatæ ſunt. Quantum aũt ipſa imaginatio poſſit in animam,nemo ignorat:eſt enim ſubſtantiæ animæ uicinior quàm ſenſus,quare etiam plus agit in animã quàm ſenſus:ſic mulieres per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes,ſomnia,ſuggeſtiones,ſępiſſime ligantur in amorem alicuius arctiſſimũ.Sic perhibent Medeam ex ſolo ſomnio exarſiſſe in amorẽ Iaſonis. Sic anima nonnunquã per uehemẽtem imaginationem uel ſpeculationem à corpore omnino abſtrahitur,quemadmodum Celſus narrat de quodã presbytero,qui quoties collibuiſſet auferebat ſe à ſenſibus & iacebat ſimilis mortuo,ut cum pungeretur & ureretur,nõ ſentiret ullum dolorẽ,iacebatq;immotus & ſine anhelitu:hominũ tamen uoces,ſi altius inclamaſſent,tanquã ex longinquo ſe audiſſe poſtea referebat. Verum de his abſtractionibus latius in poſterioribus differemus.

Quomodo paſſiones animi etiam operantur extra ſe in corpus alienum. Caput LXV.

PAſſiones animę quę phantaſiam ſequuntur,quando uehementiſſimę ſunt, non ſolum poſſunt immutare corpus proprium, uerumetiam poſſunt tranſcendere ad operandũ in corpus alienum,ita,quod admirabiles quędam impreſſiones inde producantur in elementis & rebus extrinſecis, atq; etiam morbos quoſdam animi ſiue corporis,ſic poſſent auferre uel inferre:Nam paſſiones animæ ſunt potiſſima cauſa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accenſa,immittit ſanitatem uel ægritudinem,nõ ſolum in corpore proprio,ſed etiam in corporibus alienis.Sic putat Auicẽna,quòd ad imaginationẽ alicuius cadat camelus.Sic qui morſus à cane rabido in rabiem incidit,apparent in urina eius figurę canum. Sic prẽgnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit,quando inficit fœtum in aluo,rei deſideratę nota.Sic multę monſtroſæ generationes prodeũt ex monſtroſis prẽgnantiũ imaginibus, ceu qualẽ refert Marcus Damaſcenus apud Petrã ſanctam,oppidum in Piſanis confinibus ſitũ,Carolo Boëmiæ regi & Imperatori oblatam puellã,toto corpore feræ inſtar hirſutã & uilloſam,quã mater religioſo quodam horrore,in imaginẽ diui Ioannis Baptiſtæ,quæ ad lectulum erat,dum conciperet affecta,talẽ poſtea progenerauit. Atq; id non ſolũ in hominibus,ſed etiã in brutis animãtibus fieri ſpectamus. Sic legimus Iacobũ patriarchã,uirgis in aquã proiectis,diſcoloraſſe oues Laban. Sic pauonũ aliarũq;uolucrũ cubãtiũ imaginarię uires,pẽnis colorẽ imprimũt:unde albos producimus pauones,cubantiũ habitacula albis linteis circũpendẽtes.Iamq; his exẽplis patet,quomodo phantaſiæ affectus,ubi uehemẽtius ſe intenderint,non modo corpus propriũ,ſed & alienũ afficiũt.Sic etiã malefi corũ nocendi cupiditas,fixis obtutibus q̃ pernicioſiſſime homines faſcinat. Aſſentiunt iſtis Auicẽna,Ariſtoteles,Algazel & Galenus.Manifeſtũ enim

Pauones albi quõ producantur.

eſt, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime inſici, quod in peſte & lepra palam uidemus. Rurſus, in uaporibus oculorũ tãta uis eſt, quod poſſunt proximum faſcinare atq; inficere, ſicut regulus & catablepa aſpectu ſuo homines interimũt: & fœminę quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aſpexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius poſſe ſimiliter affici, cum ſit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam deſunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus ſubiicitur corpus alieno animo, quã alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, ſolo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philoſophi, conſortium malorũ atq; infœliciũ hominũ procul fugiendum, horum ſiquidẽ anima noxiorum plena radiorum, calamitoſa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac fœliciũ conſortia præcipiũt appetenda, quoniam ſua propinquitate multum nobis proſunt. Sicut enim odor ex aſa fœtida, uel muſco, ſic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid proſilit in proximum, ac diu quandoq; perſeuerat, infuſum. Nũc uero ſi paſſiones ſupradictæ tantam uim habent in phantaſia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipſa, phantaſia eſt excellentior. Multo denique maiorem in mente, hæc enim quãdo ad beneficium aliquod, tota animi intẽtione erga ſuperos defigitur, ſæpe corpus tã proprium quàm alienum, circa quod eſt affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiã noſtræ religiõis ſanctis, miracula facta fuiſſe. De his latius patebit inferius, ubi de religione diſſeremus.

Ratio excellẽtior phantaſia.

Quòd paſſiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœleſti: & quàm neceſſaria ſit in omni opere, ipſa animi conſtantia.

Caput. LXVI.

PAſſiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentiſſimæq; euadunt, quatenus cum cælo conſentiunt uel naturali quodã pacto, uel uoluntaria electione ſeu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius eſt, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli ſuſcipienda, ſi cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & ſimilibus, nos quoq; cœlo cõſonos præſtiterimus. Paſſiones enim eiuſmodi ſpiritũ noſtrũ ad ſimilitudinẽ ſuam uehementer agitãt, ac ſubito nos noſtraq; ſuperis exponũt eiuſmodi paſſiones ſignificãtibus: tũ etiã ob dignitatẽ & propinquitatẽ ſuam cũ ſuperioribus multo magis atq; amplius cœleſtia capiũt, quã res quæuis materiales. Poteſt enim animus noſter p imaginatiõnẽ uel rationẽ quadã imitatione, ita alicui ſtellæ cõformari, ut ſubito eiuſdẽ ſtellæ muneribus impleat, tanquã ſui influxus proprium receptaculum

Mens uero cõtemplatrix quatenus ſe ab omni ſenſu, imaginatione, natura deliberatione ſeuocat, & ad ſeparata ſe reuocat, niſi quatenus Saturno ſe exponit, preſentis indagationis non exiſtit. Multa enim mens noſtra p fidem operat, quæ eſt firma adhæſio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut ſuſcipientis, in quacunq; re ad ipſum cooperantem & dantem uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodãmodo in nobis idolũ uirtutis ſuſcipiẽdæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igit in quouis opere & rerũ applicatiõe uehemẽter affectare, imaginari, ſperare firmiſſimẽ que credere, id enim plurimũ erit adiumẽto. Et uerificatum eſt apud medicos, firmã credulitatẽ, ſpem indubiã, & amorẽ erga medicũ, & medicinã, ad ſanitatẽ plurimũ cõferre, etiã aliquãdo uel plus q̃ medicinã. Nã cũ hoc quod operatur medicinæ uirt⁹ & efficax uis, operatur etiã medici fortis anim⁹, potẽs immutare qualitatis in corpore ægroti, maxime quãdo ille medico adhibens fidẽ eo ipſo ſeſe diſponit ad medẽtis & medicinæ uirtutẽ ſuſcipiendam. Ideoq; oportet in magia operantẽ eſſe cõſtanti credulitate, confidentem, & de conſecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hęſitare. Nã ſicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiã nonnunquam in operibus falſis, ſic diffidẽtia atq; hæſitatio uirtutẽ animi operãtis, quæ inter utrunque extremũ mediũ eſt, diſſipat atq; frangit, unde cõtingit optatũ à ſuperioribus influxũ fruſtrari atq; deperdi, q̃ ſine animi noſtri ſtabili ac ſolida uirtute rebus & operibus noſtris coniungi atq; uniri minime poteſt.

Quomodo animus humanus poteſt coniungi cũ cœleſtium animis & intelligentiis, atq; ſimul cum illis mirabiles quaſdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

DIcũt Philoſophi, maxime Arabes, animũ humanũ quãdo per ſuas paſſiones & effectus ad opus aliquod attentiſſimus fuerit, cõiungi ipſum cũ ſtellar⁹ animis, etiã cũ intelligẽtiis: & ita quoque coniunctũ cauſam eſſe ut mirabilis quędã uirtus operibus ac rebus noſtris infundatur, cũ quia eſt in eo rerũ omniũ apprehẽſio & poteſtas, tũ quia omnes res habẽt naturalẽ obedientiã ad ipſum, & de neceſſitate efficaciã, & mouent ad id quod deſiderat nimis forti deſiderio. Et ſecundum hoc uerificatur artificiũ characterũ, imaginum, incantationũ & ſermonum quorundã, & plurimorũ aliorũ experimentorũ mirabilium ad omnem rem quã animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemẽter amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortiſſime odiẽtis, habet efficaciam nocendi & deſtruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti deſiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, ſermonibus, geſtibus & eiuſmodi, omnia ſunt adiuuantia appetitum animæ & acquirũt mirabiles quaſdam uirtutes, tũ ab anima operantis in illa hora quando ipſam appetitus eiuſmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœleſti animum tunc taliter mouente

Res oĩs naturalem habet ad animũ humanũ obedientiã.

Animus enim noſter quando fertur in aliquem magnũ exceſſum alicuius paſſionis uel uirtutis, arripit ſepiſſime ex ſeipſo horam uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cõtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quaſdam operationes cauſantur, & ſequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed ſcias eiuſmodi res nihil, uel ſaltem parum niſi authori eas conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac ſi iam eſſet author illarum: & hic eſt modus per quem inuenit efficacia ipſarũ. Et eſt generalis regula in iſtis, quòd omnis animus qui eſt magis excellẽs in ſuo deſiderio & affectu ipſo, efficit ſibi res huiuſmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quẽcunq; uolentẽ operari in magia, ſcire & cognoſcere ſuæ ipſius animæ propriorate, uirtutẽ, menſurã, ordinem & gradum in potentia ipſius uniuerſi. *Regula generalis.*

Quomodo animus noſter poteſt permutare & ligare res in feriores, ad id quod deſiderat. Cap. LXVIII.

NEſt etiam hominum animis uirtus quædam immutãdi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod deſiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum exceſſum alicuius paſſionis uel uirtutis intantũ, ut ſuperet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius eſt, & ad ſe conuertit, & inferius eadem ratione ad ſuperius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ ſuperiorem alicuius ſtellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter ſe conueniunt uel diſconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præſentia ſolaris uirtutis conuenit gallo magis q̃ leoni: ſic magnes trahit ferrũ, quia in ordine cœleſtis urlæ ſuperiorẽ obtinet gradum: ſic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio ſibi eſt ſuperior. Simili modo homo aliquis cum per ſui animi affectiones, tum etiam per rerum naturaliũ ritas adhibitiões cœleſtibus dotibus opportunè expoſitus, ſi in uirtute ſolari fortior euaſerit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad ſeruitutẽ uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel triſtitiam: in Iouio ad ueneration em exhibendam: in Martio ad timorem uel diſcordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam: in Mercuriali ad perſuaſionem & obſequiũ, & ſimilia. Radix uero eiuſmodi ligationis ipſa eſt affectio animæ uehemens & exterminata, cum concurſu ordinis cœleſtis. Diſſolutiones autẽ uel impeditiones huiuſmodi ligationis fiunt per contrariũ effectum, & illũ excellentiorem & fortiorem: nam ſicut maior animi exceſſus ligat, ita etiam ſoluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martẽ, Venerẽ oppone uel Iouẽ: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferũt eſſe aſtrologi. Hoc intellige, affectus diuerſos & contrarios in iſtis inferioribus cauſantes: nam in cœlo quidem ubi ni- *Ligationis radix.*

hil deficit,ubi amore cũcta regunt, odiũ ſeu inimicitia eſſe minime poteſt.

De ſermone,atq; uirtutibus uerborum. Cap. LXIX.

OStenſo itaq; nunc in animi affectibus magnam reſidere uirtutem,ſciendum inſuper eſt, nõ minorem ineſſe uerbis rerumq; nominibus,maximam præterea in ſermonibus & orationibus complexis. Quibus potiſſimum à brutis differimus & rationales dicti ſumus,non à ratione quæ ſecundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant,quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiſcum habere communem,licet alia magis, alia minus:ſed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & ſermone intelligitur,quæ uocatur ratio enunciatiua qua parte cæteris animãtibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & ſermonem & uerbum ſonat. Eſt autem uerbum duplex,internum uidelicet & prolatum:internum uerbum eſt conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præſentia ſine uoce fit:quẽ admodum dum in ſomniis nobis loqui & diſputare uidemur,& in uigilia etiam ſilentes ſæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis,oris apertione & ſermone linguæ profertur:in quo parẽs natura corpoream uocem & ſermonem,menti & intellectui copulauit,enũciatiuam & conceptuum intellectus noſtri interpretem illam faciens ad audientes,de quo nobis hic dicendum eſt. Sunt itaq; uerba aptiſſimum medium inter loquentem & audientem deferentia ſecum non tantum conceptũ, ſed & uirtutẽ loquentis energia quadam transfundentes in audientes & ſuſcipientes,tanta ſæpe potentia, ut non immutent ſolummodo audientes, ſed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficacię ſunt,quæ res maiores,puta intellectuales,cœleſtes,& tranſnaturales,cũ expreſſius,tũ myſteriosius repræſentant:quæq; à digniore lingua,& ſanctiori dignitate inſtituta ſunt,hæc enim ueluti ſigna quædam & repræſentationes, ſeu ſacramenta rerum cœleſtium & ſupernaturalium uim obtinẽt,cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula ſunt, tum ex ui inſita illis à uirtute inſtituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris ſint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. Cap. LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plurimum neceſſaria teſtantur fermè omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad ſenſus, deinde ab his ad imaginationem,ab hac deniq; ad mentem,in qua concipitur quidem primo,deinde p uoces & uerba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipſa uoce, ſiue uerbo,ſiue noie iã ſuis articulis formato ipſam uim rei ſub ſignificatiõis forma quaſi uitã aliquã latere: primo ab ipſa mẽte quaſi p ſemina rerũ conceptã, porro p uoces ſiue uerba quaſi partũ æditã, poſtremo etiã ſcriptis ſeruatã. Hinc dicũt Magi propria rerũ noĩa eſſe quoſdã rerũ radios ubiq; ſemp præſentes, rerũq; uim ſeruantes, quatenus eſſentia rei ſignatæ in

ipſis dominat & diſcernit, atq; res per illa tāq̄ p proprias & uiuas imagines agnoſcūt. Sicut enim ex cœlorū influxibus & elemētis cū uirtutibus planetarū ſummus opifex producit diuerſas ſpecies & res particulares: ſic ſecūdū ea rundē influxuū & influentiū proprietates propria rebus nomina reſultāt & impoſita ſunt ab eo, qui numerat multitudinem ſtellarū omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Chriſtus: nomina ueſtra ſcripta ſunt in cœlis. Hos itaq; cœleſtiū influxus rerūq̄; ſingularū proprietates cognoſcēs protoplaſtes, noīa rebus ſecundū earū quiditates impoſuit ſicut ſcriptū eſt in Geneſi: quia adduxit de⁹ cūcta quę creauerat corā Adā ut nomina ret illa: & ſicut ipſe uocauit rē, hoc eſt nomē illius, quæ quidē noīa profecto admirandas in ſe rerū ſignificatarū continent uires. Omnis itaq; uox ſignificatiua primo ſignificat per influxū harmoniæ cœleſtis, ſecūdario per impoſitionē hominis, licet frequētius aliter & aliter per hanc atq; per illā: quando aūt in aliqua uoce ſiue nomine concurrūt utræq; ſignificationes, quę ab harmonia, & quæ ab hominibus impoſitæ ſunt, tūc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomē illud ad agendū redditur efficaciſſimū quoties debitis locis & tēporibus & ſolēnitate cū intentiōe exacta in materiā diſpoſitā, & à natura ſua ab illo patibilē fuerit prolatū. Sic legimus apud Philoſtratū, quod cū Romę puella quędā nuptiarū die mortua Apollonio oblata eſſet, cōtacta uirgine nomē eius accurate inq̄ſiuit, quo cognito aliquod occultū pronūciaſſe, quo puella reuixerit. Erat etiā Romanis in ſacrorū ritu obſeruatio, ut cū urbē aliquā obſiderēt, eius propriū nomē, nomenq̄; illius numinis in cuius tutela eſſet urbs illa, diligēter exquirerēt: quibus cognitis carmine quodā tunc eius urbis tutelares deos euocarēt, urbēq̄; ipſam habitantesq̄; deuouerēt, atq; ſic tandē abſentibus diuis deuincerēt, ſicut canit Vergilius:

Exceſſere omnes, aditis arisq̄; relictis,
Dii quibus imperium hoc ſteterat.

Carmē uero quo euocabātur numina hoſtesq̄; deuouebantur cū oppugnatione ciuitas cingeretur, qui noſſe uelit apud Liuium & Macrobiū requirat ſed & plura illorū narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

Propria nomina rerum radij quidā ſunt.

p 47 v 1

luc. 10. 20.

De ſermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq̄; uirtutibus & aſtrictionibus. Cap. LXXI.

VLtra uerborū atq; nominū uirtutes alia quoq; maior uirtus reperit in orationibus cōplexis à ueritate in eis cōtenta, quę maximā uim imprimēdi, immutandi, ligādi & ſtabiliēdi habet, adeo ut exagitata magis ſplēdeat, impugnata magis firmetur & conſolidetur: quę ueritatis uirtus nō eſt in uerbis ſimplicibus, ſed in enūciationibus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiuſmodi ſunt carmina, incantamēta, imprecationes, deprecatiōes, oratiōes, inuocationes, obteſtationes, adiurationes, exorciſmata & huiuſmodi. In cōponendis itaq; carminibus & orōibus pro attrahēda ſtellę aut numinis alicuius uirtute, oportet diligēter

conſiderare quas in ſe quælibet ſtella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inſerere laudando, extollẽdo, ampliando, exornando, quæ ſolet ſtella huiuſmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ ſolet deſtruere & impedire, ſupplicando & obteſtando pro eo quod cupimus adipiſci, accuſando & deteſtando id quod uolumus deſtrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegãtem, ac per articulos certis competentibus numeris & proportionibus debite diſtinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiuſdem ſtellæ ſiue nominis, quibus tale carmẽ attinet, & per ſua mirabilia ſiue miracula, per curſus ſuos & uias ſuas in ſphęra ſua, per lumen ſuum, per nobilitatem regni ſui, per gratiam & claritatẽ quæ in eo eſt, per fortes & mirabiles uirtutes ſuas, & per horum ſimilia. Quemadmodũ apud Apuleium Pſyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexterã conſtanter deprecor per lætiferas meſſium ceremonias, per tacita ſecreta ciſtarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ ſulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarũ Proſerpinæ nuptiarum demeacula, & luminoſarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ ſilentio tegit Eleuſis, Attice ſacrarium. Prętera cũ multiiugis ſtellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipſis ſtellis præſidentium, de quibus ſuo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei ſcrutetur, quibus nihil in magia naturali eſt efficacius, ſi illis debita harmonia cum omni attentione cęteræq; circunſtantiæ, quas norunt ſapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propoſitum noſtrum reuertamur. Eiuſmodi itaq; carmina apte atq; rite ad ſtellarũ normã cõpoſita intellectu ſenſuq; pleniſſima, uehemẽti affectu opportune pronunciata, tum ſecũdum eorum articulorum numerũ & proportionem, atq; ſecundum formam ex articulis reſultantem unà, atq; per imaginationis impetum uim maximam conſpirant in incantante, atque ſubinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorſum affectus ſermonesq; incantantis intenduntur. Inſtrumentũ uero ipſum incantantium eſt ſpiritus quidam puriſſimus harmonicus, calens, ſpirans, uiuens, motum, affectum, ſignificatum ſecũ ferens, ſuis articulis compoſitus, præditus ſenſu, ratione deniq; conceptus: per huius itaq; ſpiritus qualitatem, per cœleſtem eius ſimilitudinem, pręter ea quæ dicta ſunt, etiam ex opportunitate tẽporis excellẽtiſſimas cœlitus cõcipiunt carmina uirtutes, multo quidem ſublimiores & efficaciores q̃ ſpiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gũmis, aromatibus, ſuffitibus, & his ſimilibus exhalantes. Atq; ideo ſolent Magi incantantes res ſimul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipſo ſpiritu inſpirare, ut ſic tota ănimæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad ſuſcipiendam dictam uirtutem diſpoſitam. Atq; hic eſt notandum, quod omnis oratio, & ſcriptura, & uerba, ſi

uerba,ſicut per conſuetos ſuos numeros & proportiones atq; formam conſuetos inducunt motus,ita etiam præter ſolitũ ordinem & retrograde prolata aut ſcripta ad inſolitos mouent effectus.

De incantamentorũ mirabili potentia. Cap. LXXII.

INcantationum itaq; ſiue carminum tantam ferunt eſſe potentiam, ut penè omnem naturã poſſe ſubuertere credantur, quẽadmodũ inquit Apuleius: Magico ſuſurramine amnes agiles reuerti,mare pigrum colligari,uentos unanimes expirari, ſolẽ inhiberi,lunam deſpumari,ſtellas euelli,diem tolle,noctem teneri.& de eiſdem canit Lucanus:

Ceſſauere uices rerum,dilataq; longa
Hæſit nocte dies,legi non paruit æther.
Torpuit,& præceps audito carmine mundus. & paulo ante:
Carmen Theſſalidum dura in præcordia fluxit,
Non ſatis adductus amor. & alibi:
Mens hauſti nulla ſanie polluta ueneni
Excantata perit. Item Vergilius in Damone:
Carmina uel cœlo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &:
Atq; ſatas alió uidi traducere meſſes.

Et Ouidius in,Sine titulo,inquit:

Carmine læſa Ceres ſterilem uaneſcit in herbam,
Deficiunt læſi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit,& nullo poma mouente fluunt.

Quæ ſi uera non eſſent,non tam arcte ſtatuta pœna legibus ſancitũ eſſet cõtra eos qui fruges excantaſſent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem ſydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; ſolum, manesq; ſepulchris
Elicit,& tepido deuocat oſſa rogo.
Cum libet hæc triſti depellit nubila cœlo,
Cum libet æſtiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa ſe multum iactare uidetur apud Ouidium cum ait:

Cum uolui ripis ipſis mirantibus amnes
In fontes redire ſuos,concuſſaq; ſiſto,
Stantia concutio cantu freta,nubila pello,
Nubilaq; induco,uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq; ſaxa ſua conuulſaq; robora terra,
Et ſyluas moueo, iubeoq; tremiſcere montes,
Et mugire ſolum, manesq; exire ſepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poëtæ canũt, & philoſophi non negant, poſſe carminibus miranda multa effici: ut pelli ſegetes, cogi fulmina uel imperari, curari morbos & eiuſmodi. Nã & Cato in re ruſtica contra beſtiarũ morbos quibuſdã utebatur cantionibus, quæ adhuc in ſcriptis eius extant. Solomonem quoq; eiuſmodi incãtationes calluiſſe, Ioſephus teſtat. Narrat quoq; Celſus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta ſignorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem ſcilicet triginta ſex dęmones curari, quorum ſinguli propriam partem ſuſcipiunt atq; tuentur, quos nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis ſuis uitiatas corporis partes ſanitati reſtituunt.

De uirtute ſcripturæ, & de imprecationibus & inſcriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

OFficium uerborum atq; ſermonis eſt interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum ſecreta depromere, uolũtatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipſa ultima mentis expreſſio eſt, ſermonis uocisq; numerus, collectio, ſtatus, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in ſermone eſt, totum hoc, & omne etiam in ſcriptura eſt. Et ſicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: ſic nihil quod exprimitur, nõ etiam ſcribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inſcriptiones, quibus operans ſuum exprimat affectum: ut ſi herbam colligat, uel lapillum, proferat ad quem uſum id faciat: ſi fabricet imaginem, dicat & inſcribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inſcriptiones etiam Albertus in ſpeculo ſuo non improbat: ſine quibus opera noſtra non deducerentur in effectum: ſiquidem diſpoſitio nõ cauſat effectum, ſed actus diſpoſitionis. Inuenimus quoq; idem prȩceptorum genus antiquis in uſu fuiſſe, quod uel ipſe teſtatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo poſt:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, &, Veneris, dic, uincula necto. & ibidem
Limus ut hic dureſcit, & hæc ut cæra liqueſcit
Vno eodemq; igni, ſic noſtro Daphnis amore.

De proportiõe, correſpondẽtia, reductione literarũ ad ſigna cœleſtia & planetas ſecũdũ uarias linguas cũ tabella hoc indicãte. Ca. LXXIIII.

Edit deus homini mentem atq; ſermonem,quę(ut ait Mercuri us Triſmegiſtus)eiuſdem uirtutis,potẽtiæ,atq; immortalitatis prẽmium cenſentur.Sermonem uero hominum ipſe omnipotens deus ſua prouidentia in diuerſas linguas diuiſit:quę quidẽ linguæ iuxta ſuam diuerſitatem etiam diuerſos ac proprios receperunt ſcripturæ characteres, ſuo quodam certo ordine, numero & figura conſtantes, non fortuito,nec caſu,nec fragili hominum arbitrio ſed diuinitus ſic diſpoſitos atq; formatos, quo cum cœleſtibus atq; ipſis diuinis corporibus uirtutibusq; conſentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebræorũ ſcriptura omnium ſacratiſſima eſt in figuris characterum, punctis uocaliũ & apicibus accentuum: ueluti in materia,forma & ſpiritu conſiſtens: In ſede dei, quod cœlum eſt,ſiderum poſitione primum exarata, ad quorum figuram, ut teſtantur Hebræorum magiſtri,ſunt formatæ ipſæ literæ myſteriorũ cœleſtium pleniſſime, cum per eorum figuram & formam & ſignificata, tum per numeros in illis ſignificatos,tum per earundem uariam colligantię harmoniam. Vnde ſecretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura &characterũ formis earundemq; ſignatura,ſimplicitate,compoſitione, ſeparatione, tortuoſitate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate,coronatione,apertura,clauſura,ordine,tranſmutatiõe,colligantia,reuolutione literarum & punctorum & apicum,ac ſupputatione numerorum per literas ſignificatorum omnia explicare promittunt,quomodo à prima cauſa profecta ſunt,& rurſus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiũtur Hebræi alphabeti ſui literas,uidelicet in duodecim ſimplices, ſeptem duplices,& tres matres:quas tanquàm characteres rerum ſignificare dicunt duodecim ſigna, ſeptem planetas,& tria elementa, uidelicet ignem, aquam,terram:nam aẽrem non elementum,ſed uelut elemẽtorum glutinũ & ſpiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & ſignorũ aſpectibus ſimul cum elementis opifice ſpiritu & ueritate omnia producta ſunt & producũtur,ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta ſignificantibus conſtituuntur rerum omnium nomina,ueluti ſacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum eſſentiam & uires ubiq; ſecũ ferentes. Horum profunda ſenſa & ſacramenta in characteribus illis illorumq; figuris,numeris,ſitu,ordine & reuolutiõe inhærent, ut Origenes iccirco exiſtimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere:quia non retineant ſuam naturalem ſignificationem:ſola enim nomina primaria quæ ſunt recte impoſita, quia ſignificant naturaliter,actiuitatem habent naturalem: non ſic eſt de his quæ ſignificant ad placitum,quæ actiuitatem non habent ut ſignificatiua ſed ut in ſe res quædam naturales. Si qua autem eſt lingua prima & cauſalis,cuius uerba habent naturalem ſignificationem,hanc cõſtat eſſe Hebraicam, cuius ordinem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili-

Hebræorum ſcriptura ſanctiſſima.

ter reuoluere nouerit,cuiuſcunq;idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentũ mundi & omnium creaturarum quæ ſunt & nominãtur in eo,& omne dictum,& omne creatum,ex illis ſunt,& ex earum reuolutiõibus nomen,& eſſe,& uirtutem ſortiuntur. Oportet autem illarum inueſtigatorem per ſingulas literarum cõbinationes tam diu diſcurrere,quouſq; pateat uox dei,& apertus ſeſe offerat ſacratiſſimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciã habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox eſt dei. Sed hæc altioris ſpeculationis exiſtunt quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres ſunt uidelicet: א ו י Septem duplices, uidelicet, בגדכפרת Reliquæ duodecim uidelicet, הזחטלמנסעצקש ſimplices ſunt. Par ratio apud Chaldæos eſt. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ ſignis & planetis atq; elementis ſuo quodam ordine diſtribuuntur: Nam ex Græcis A E H I O Y Ω ſeptem planetis reſpondẽt, B Γ Δ Z K Λ M N Π P Σ T duodecim ſignis zodiaci attribuũtur. Cęterę quinq; Θ Ξ Φ X Ψ quatuor elementa & mundi ſpiritũ repręſentãt. Apud Latinos uero hæc eadem,ſed alio ordine ſignificantur: Nam uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V conſonantes ſeptem planetis adſcribuntur: Conſonantes uero B C D F G L M N P R S T præſunt duodecim ſignis: Cæteri, ſcilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aſpiratio mundi ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis uerbis ſolum inſeruiens,ſui idiomatis ſequitur naturam. Verum illud nõ eſt ignorandum,Hebræas literas compertum à ſapientibus omnium eſſe efficaciſſimas,quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mundo. Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere,quia ab illis remotius diſtant. Harum uero diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habent etiã literæ quæq; ſui ordinis numeros duplices, extenſos uidelicet qui quotas literarum ſecundum ſuum ordinem ſimpliciter exprimũt: atq; collectos,qui præcedentium omnium literarum numeros ſecũ recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarũ nominibus iuxta uarios numerandi modos reſultant. Quorum numerorum uires qui cognouerit,poterit in unaquaque lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt inſuper & alia literarũ cum numeris myſterioſa coniugia,ſed de his omnibus in ſequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈			Β	B
♉			Γ	C
♊			Δ	D
♋			Ζ	F
♌			Κ	G
♍			Λ	L
♎			Μ	M
♏			Ν	N
♐			Π	P
♑			Ρ	R
♒			Σ	S
♓			Τ	T
☊			Α	A
☋			Ε	E
♂			Η	I
☉			Ι	O
♀			Ο	V
☿			Υ	I conſo.
☽			Ω	V cõſo.
Terra			Θ	K
Aqua			Ξ	Q
Aer			Φ	X
Ignis			Χ	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO, AB Vuyda, Principi electori, Vueſtphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræſuli Colonienſi & Padebornenſi, Domino ſuo gratioſiſſimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym. S. D.

NNVNC (princeps illuſtriſſime ampliſſime'que præſul) reliquos occultioris philoſophiæ ſiue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuiſſe, quãdo priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiſerã: ſed repentina fermè & inopinata Diuæ Margaretæ Auſtriacæ principis meæ obitus ſuperueniens, ab illo eden di ſtudio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederen tur, obſtitit nonnullorum roſtratorum ſycophantarũ, atq; ſcholaſticorũ aliquot ſophiſtarum improbitas, ob editam de Vanitate ſcientiarum & excellentia uerbi dei declamationẽ, ſine intermiſſionè contra me ſæuientiũ, & acerba odii, inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione cõtra me certantium, quorum alii elato ſupercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in templis apud promiſcuum populum me impietatis traducebãt: alii angularibus ſuſurramentis per ſingulas domos uicatim imperitorũ aures mea infamia complebant: alii per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipſumq; Cæſarem contra me inſtigabãt. Hinc hæſitare cœpi, eſſem'ne reſiduos hos libellos editurus, quum ſubdubitarẽ hoc ipſo me maioribus obiicere calumniis, & ueluti ex fumo in flammã coniicere, timorq; quidã ruſticus inuaſit, ne illos edendo tibi moleſtus plus quàm officioſus uiderer, ac etiam tuę ſublimitati zoilorum illorum conflarẽ inuidiam, pariterq; detrahentium linguis te obiicerẽ. Quæ omnia cum me uaria deſperatione perturbarent, hæſitationem meam tuæ intelligẽtiæ perſpicacitas, exacta diſcretio, candor iudicii, ſine ſuperſtitione religio, cęteræq; in te nobiliſſimæ uirtutes, & maior omni exceptiõe autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facile cõtinere atq; etiam refrenare poſſent, excuſſo timore erexerunt impuleruntq; id rurſum audẽtius adgredi, quod iã propè ex deſperatione deſeruerã. Accipe igitur nunc (Princeps illuſtriſſime) bono animo hunc ſecundũ occultioris philoſophię librũ, in quo cœleſtis magię myſteria intimamus, patefactis omnibus atq; mõſtratis quæ de iis peritа rerũ prodit antiquitas, quęq; ad notitiã noſtrã peruenerunt, quo ſtudioſis & horũ arcanorũ curioſis poſt naturalium uirium oſtenſionẽ, etiam cœleſtis magię arcana (hactenus neglecta et parum iuſta notitia à poſteris aprehẽſa) nũc tuo auſpicio per nos proponãtur: è quibus quotuſquiſq; poſt hac profecerit aut aliquid fructus excerpſerit, tibi referat adſcribatq; gratiam, qui huius editionis occaſio fuiſti, quodq; foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem præſtitiſti. VALE.

HENRICI CORNE
LII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOsophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarũ disciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hãc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustraq; laboret, minimeq; desideratum adsequatur effectũ: quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dędali simulachra & αὐτόματα appellata sunt, & quorũ Aristoteles meminit, Vulcani & Dędali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat Homerus, & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam conuiuis prę stasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Cassiodorus Boëthii miracula, Dió medem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenę dulcedinẽ emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionẽ. Sic fiunt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere: & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidẽtissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & matheseos, cognitisq; mediis scitis ex his utrisq; existẽtibus, Arithmetica, Musica,

speculorũ mira artificia.

Geometria,Optica,Aſtronomia,& quæ ponderibus,menſuris,proportionibus,articulis & iuncturis ſcientiæ ſunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis reſultantibus, quid mirum ſi ſupra cæteros homines arte & ingenio præcellens,mirabilia multa operetur,quæ etiam prudentiſſimi quiq; & ſcientiſſimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem ueſtigia extãt antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caſpiæ ex ære conflatæ,& ferreis trabibus obſeratæ,ut nullo ingenio nec arte elidi poſſint? & Iulii Cæſaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes,& arces ſaxorumq; moles,cuiuſmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congeſtas. Et legimus apud fidos hiſtoricos,ſimilibus artibus olim abſciſſas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfoſſa ſaxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiſcera, diducta flumina,iuncta maribus maria, coërcita æquora, ſcrutataq; maris profunda,exhauſtos lacus,exiccatas paludes, factas nouas inſulas rurſuſq; alias reſtitutas continenti,quæ omnia etſi cum natura ipſa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum ueſtigia, cuiuſmodi uulgus dæmonum opera fuiſſe fabulatur,cum eorum artes atque artifices à memoria perierint,nec ſint qui curent ea intelligere atq; ſcrutari. Ideoq; mirandum ſpectaculum aliquod uidentes,cæcutientes intellectu,effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum diſciplinarum ſunt opera. Vt ſi quis ignoret uirtutẽ magnetis,uideatq; graue ferrũ ſurſum ferri,aut in ærа ſuſpendi,ſicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur ſuſpenſum,hoc atteſtante uerſiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet,quoniam dæmonum opus eſt? ſi uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, ceſſat omnis ſua admiratio,& nullus ſupererit ſcrupulus illud eſſe opus naturæ. Atque hic uos ſcire conuenit, quòd ſicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abſtractas mathematicas & cœleſtes, uirtutes ſuſcipimus cœleſtes,puta motum,uitam,ſenſum,ſermonem,præſagium & diuinationem, etiam in materia minus diſpoſita, ut quæ non natura, ſed arte ſola fabricata ſit: & ita dicuntur fieri poſſe imagines loquentes & futura prædicentes, ſicut narrat Gulielmus Pariſienſis de capite æneo ſub ortu Saturni conflato,quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam diſpoſitam & patiendi paratiſſimam,agenſque fortiſſimum, hic indubios potentioreſque producet effectus. Eſt enim Pythagoreorum generalis ſententia,ſicut mathematica ſunt formaliora Phyſicis, ita eſſe actualiora: & ſicut in ſuo eſſe minus dependent, ita etiam in ſuo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut ſunt formaliores, ita etiam eſſe

actualiores,quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malũ, non ſolum ethnicorum philoſophi, ſed etiam Hebræorum ac Chriſtianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute. Cap. II.

NQuit Seuerinus Boëthius,omnia quæcunq; à primęua rerum natura conſtructa ſunt, numerorum uidentur ratione forma ta, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata eſt, hinc temporum uices, hinc motus aſtrorum & cœli conuerſio,omniumq; ſtatus numerorum colligatione ſubſiſtit.Sunt itaq; numeri magnarum ſublimiumq; uirtutum potẽtes.Neq; enim mirum eſt, cum in rebus naturalibus ſint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifeſtarum operationũ, eſſe in ipſis numeris multo quidem maiores,occultiores,mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipſi ſunt formaliores,perfectiores,cœleſtibus inſiti,ſeparatis ſubſtantiis immixti,deniq; maximam & ſimpliciſſimam habentes cum ideis in mẽte diuina commixtionem, à quibus proprias & efficaciſſimas uires ſortiuntur:quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera conſequenda plurimum ualent,plusq; poſſunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in tranſmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; poſſunt. Rurſus omnia quæ ſunt atq; fiunt, certis numeris ſubſiſtunt uirtutemq; ſortiuntur. Tempus enim conſtat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui ſubiecta ſunt:concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; conſtant, proportionesq; ex numeris ortæ,per lineas & puncta conſtituunt characteres & figuras: & hi ſunt proprii operibus magicis, medio exiſtente inter utroſque appropriato per declinationem ad extrema, ut in uſu literarum. *Omnia certis conſtant numeris.*

Denique omnes ſpecies naturalium & eorum quæ ſupra naturam ſunt,certis numeris aſtringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum eſſe inquit quo cuncta conſtant,diſtribuitq; ſingulis ſingulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus ſemper exiſtit:alius tamen in uoce,alius in earum proportione,alius in anima & ratione,& alius in diuinis. Themiſtius uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, ſic numeros extollunt,ut neminem abſque illis poſſe recte philoſophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali,non de materiali,ſenſibili ſiue uocali, numero mercatorũ,de quo Pythagorici & Academici,& Auguſtinus noſter nihil curant, ſed intendunt ad proportionem ex illo reſultantem,quem numerum naturalem,& formalem & rationalem uocant, ex quo magna ſacramenta emanant,tam in naturalibus,quàm diuinis atq; cœleſtibus. Per illum habetur uia ad omnia ſcibilia indaganda & intelligẽda.Per illum habetur proximus acceſſus ad prophetiam naturalem:atque ipſe abbas Ioachim in prophetis ſuis alia uia quàm per numeros formales non proceſſit.

Quantas uirtutes numeri poſſideant in rebus cum naturalibus tum tranſnaturalibus. Cap. III.

N numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo ſplendidiſſimi philoſophi unanimiter docent, ſed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alii confirmant. Hinc Hilarius in commentariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundum numerorum efficaciam pſalmos in ordinẽ redegiſſe. Rabanus quoque doctor præclarus, de numerorũ uirtutibus ſingularem librum compoſuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes poſſident numeri, patet in herba quæ pẽtaphyllon, hoc eſt quinquefolium dicitur: hæc enim uirtute quinarii reſiſtit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino ſumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter ſeminis heliotropii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodeſſe dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, ſi in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto inciſa fuerit. Serpens ſi ſemel calamo percutiatur, interit: ſi ſecundario, confirmatur. Hæc & eiuſmodi plura apud uarios autores teſtificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, cauſam certe habent, quæ eſt ipſa uaria uariorum numerorum ad ſeinuicem proportio.

Pentaphylli herbæ uirtutes.

Septenarij mirũ experimentum.

Mirum quoque de ſeptenario experimentum, quòd maſculus omnis ſeptimus abſque fœmella intermedia natus, uim habet curãdi ſtrophulas, ſolo tactu uel uerbo. Similiter filia quæque ſeptima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, ſed formalis ratio quæ eſt in numero. Illudq; quod ſupra diximus, ſemper mente teneatur, nõ in uocalibus & mercatoriis numeris has uires eſſe, ſed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ ſacramenta diſtincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem conſonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiam cognoſcere. Pythagorici etiam multa ſeſe prognoſticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto niſi magnum aliquod lateret myſterium, non dixiſſet Ioannes in Apocalypſi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis, & hic modus computandi, penes Hebræos & Cabaliſtas celeberrimus eſt, ſicut infra oſtendemus. Sed illud ſciendũ eſt, quod numeri ſimplices ſignificant res diuinas: denarii, cœleſtes: centenarii, terreſtres: millenarii, quæ futuri ſunt ſeculi. Præterea cum partes animi ſecundum Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem ſeu exceſſuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, ſecũdum Geometricam mediocritatem compoſitum ſit: animal

In numeris hic quid cõſiderãdum.

Numerorũ ſignificatio.

uero ipſum ex utroque, anima ſcilicet ex corpore, ſecundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem conſtet, hinc eſt quod numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipſum animal.

De unitate & eius ſcala. Cap. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipſis determinemus: quia uero numerus nihil aliud eſt quàm unitatis repetitio, primo ipſam unitatem conſideremus. Vnitas enim omnem numerum ſim pliciſſime penetrat, omniumq; numerorum communis menſura, fons & origo, omnem numerum in ſe unice coniunctum continet, multitudinis omnis inſors, ſemper eadem & immutabilis: unde etiam in ſe ipſam multiplicata, nihil producit niſi ſeipſam: indiuiſibilis eſt, partium omnium expers: quod ſi diuidi aliquando fingatur, non ſecatur, ſed multiplicatur ſcilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior uel minor eſt tota unitate, quemadmodum pars minor eſt toto: multiplicatur itaque non in partes, ſed in ſeipſam: ideoque hanc alii concordiam, alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non ſecetur in partes: ſed & Martianus ex Ariſtotelis ſententia, Cupidinem aſſerit nominatam, ex eo quòd unum ſolum ipſa ſit, & ſe quæri ſemper uelit, & ultra nihil habeat, ſed expers totius elationis aut copulæ, in ſe proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium eſt & finis, neque ipſum principium aut finem habens: nihil uno prius eſt, nihil uno poſterius. *Vnitatis nomina.*

Vnum omnium rerum principium eſt, & uſque ad unum omnia ſunt, & ultra ipſum nihil eſt, & omnia quæ ſunt, unum ipſum deſiderant, quia omnia ab uno proceſſerant, & ut ſint eadem omnia, ab illo uno participare neceſſe eſt: & ſicut omnia ab uno in multa proceſſerunt, ſic cuncta quæ ad illud unum à quo proceſſerunt redire conãtur, neceſſe eſt exuere multitudinem. *Vnitatis excellentia.*

Vnum igitur ad ſummum refertur deum, qui cum ipſe ſit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de ſe creat & intra ſe continet. Vnus itaque eſt deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus ſol, unus quoque in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam ſequuntur, & multa alia animantia unitatem ueneran-tur. Inter membra corporis, unum eſt principium à quo reliqua reguntur, ſiue id ſit caput, ſiue (ut alii uolunt) cor. Vnum eſt elementum uincens & omnia penetrans, ignis. Vna res eſt à deo creata, ſubiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis eſt, ipſa eſt actu animalis, uegetalis & mineralis, ubique reperta, à pauciſſimis cognita, à nullis ſuo proprio nomine expreſſa, ſed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, ſine qua neque Alchymia, neque naturalis magia, ſuum completum poſſunt attingere finem. *In rebus unũ quæ ſint.*

Ab uno homine Adamo, omnes producti ſunt: ab uno illo omnes mortui ſunt: ab uno IESV CHRISTO, rurſus regenerati ſunt:

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptiſma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominũ, unus altiſſimus creator qui ſuper omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum: unus deus ſpiritus ſanctus, in quem omnia, & nos in ipſum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	Iod	*Vna diuina eſſentia, fons omnis uirtutis & poteſtatis, eiuſq; nomen unica ſimpliciſſima litera expreſſum.*
In mundo intellectuali	Anima mundi.	*Vna ſuprema intelligẽtia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœleſti	Sol	*Vnus rex ſtellarum, fons lucis.*
In mundo elemẽtali	Lapis philoſophorum.	*Vnum ſubiectum & inſtrumẽtum omnium uirtutum naturalium & tranſnaturalium.*
In minore mundo	Cor	*Vnum primum uiuens & ultimum moriens.*
In mundo infernali	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorũ & tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala. Cap. V.

BInarius primus numer⁹ eſt, quia prima multitudo eſt, à nullo poteſt numero metiri præterquã à ſola unitate omnium numerorum menſura communi: non eſt compoſitus ex numeris, ſed ex ſola unitate una & una coordinatus: nec dicit numerus incompoſitus, ſed magis propriè, non compoſitus: ternarius autem primus numerus incompoſitus dicitur: Binarius aũt primum unitatis germẽ & prima procreatio: hinc Geneſis dicitur, & luno, & opinabilis corporatio, motuſq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iuſtitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter põderatis: diciturq; numerus ſcientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & ſocietatis, ſicut dictum eſt à domino: Erunt duo in carnem unã. & Eccleſiaſticus ait: Melius duos eſſe ſimul quàm unũ, habent enim emolumentũ ſuæ ſocietatis: ſi unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe: & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefient? & ſi quiſpiam præualeat contra unum, duo reſiſtunt ei. Et dicitur numerus connubii & ſexus, duo enim ſunt ſexus, maſculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo maſculum, ex ſecundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par

Binarij appellationes.

Eccl. 4. 2

ticipans,principiũ diuiſionis,multitudinis & diſtinctionis,& ſignificat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus diſcordiæ & confuſionis, infortunii & immunditię. unde diuus Hieronymus contra Iouinianũ inquit, quod ideo in ſecundo die creationis mundi non fuit dictũ,& uidit deus quoniam bonũ:qa binarius numerus ſit malus.Hinc eſt etiã,quare iuſſerit deus omnia animalia immũda in arcã bina ingredi:quiabinarius (ut dixi) numerus immũditiæ eſt,eſtq; in auſpiciis infeliciſſimus,præſertim ſi res illæ à quibus auſpiciũ capitur,Saturniæ ſint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab aſtrologis. Fertur etiã binariũ adferre occurſacula umbrarũ, terriculamenta laruarũ,nocumenta malorũ ſpirituũ his qui nocte iter faciunt.Pythagoras(ut Euſebius refert)unitatem deum eſſe dicebat, & bonum intellectum:dualitatem uero dæmonem ac malũ,in quo materialis eſt multitudo:quare Pythagorici dicunt binariũ nõ eſſe numerũ, ſed confuſionem quandam unitatũ. Et Plutarchus ſcribit, Pythagoricos unitatẽ Apollinem nuncupare:diada litẽ & audaciã:triada iuſtitiã, q̃ eſt ſumma perfectio, neq; tamen uacat multis myſteriis.Hinc duæ tabulæ legis in Sina,duo cherubin reſpicientes in propitiatoriũ apud Moſen,duę oliuæ ſtillantes oleum apud Zachariam,duæ naturæ in Chriſto, diuina & humana:hinc duas dei appariti ões,uidelicet facies & poſteriora,uidit Moſes,itẽ duo teſtamenta,duo pręcepta charitatis,duæ primæ dignitates,duo primi populi,duo genera dęmonum,boni & mali,duæ creaturæ intellectuales,angelus & anima,duo luminaria magna,duo ſolſtitia,duo æquinoctia,duo poli,duo elementa producentia animam uiuentem,terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	יה Iah אל El		*Nomina dei duarum literarum*
In mũdo intellectuali	Angelus	Anima	*Duæ ſubſtantiæ intelligibiles*
In mundo cœleſti	Sol	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elemẽtali	Terra	Aqua	*Duo elemẽta producẽtia animã uiuentem*
In minori mundo	Cor	Cerebrum	*Duæ principales ſedes animæ*
In mundo infernali.	Beemoth Fletus	Leuiathan Stridor dẽtiũ	*Duo duces dæmoniorum* *Duo quæ cõminatur Chriſtus damnatis*

De Triade & eius ſcala. Cap. VI.

Ternarius primus numerus incompoſitus, numerus ſacer, numerus perfectionis, numerus potentiſſimus: tres enim ſunt perſonæ in deo, tres ſunt uirtutes theologales in religione. Hinc eſt quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auſpicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in ſanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter ſocios pura circumluit unda.

Eſtq; etiam ligationibus aptiſſimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuerſa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulo poſt:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita ſiſtunt.

Et apud Pliniũ, Terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius ſiquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimenſionis progreſſio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi poteſt. Quare Ariſtoteles in principio ſermonum de cœlo, illum quaſi legem uocat, ſecundum quam omnia diſponuntur. Tribus enim corporalia & ſpiritualia conſtant, principio, medio, fine. tribus (ut Triſmegiſtus ait) perficitur mũdus, Hemarmene, neceſſitate & ordine, hoc eſt, conuentione cauſarum adinuicem, quam plerique fatum dicũt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita diſtributione. Tota tẽporis menſura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præſenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, ſuperficie, corpore. Tribus interuallis conſtat omne corpus, longitudine, latitudine, craſſitudine. Tres ſymphonias cõtinet harmonia, diapaſon, hemiolion, diateſſaron. Tria quoque ſunt animarum genera, uegetatiua, ſenſitiua & intellectualis: atque hanc rationis, iracundiæ cupiditatisq; diſtribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo diſponitur mundus, numero, pondere, & menſura: deputaturq; idealibus formis, ſicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes diſtribuunt, Oromaſim, Mitrim, Araminim, hoc eſt, deum, mentem & ſpiritum. Per ternarium cubicum ſiue ſolidum, diſtribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

In rebus tria q̃ ſunt.

Ternarius idealibus formis deputatus.

delicet ſupercœleſtium, in nouem intelligẽtiarum ordines: cœleſtium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti ſeptem, omnes muſicæ proportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa ſerie differunt. habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres ſunt angelicorum ſpirituum hierarchiæ. Tres ſunt intellectualium creaturarũ potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres ſunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confeſſorum, innocentum. Tres ſunt cœleſtium ſignorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, cõmunium: ſimiliter & domorum, uidelicet cardinum, ſuccedentium & cadentium. Tres quoq; ſunt in quouis ſigno facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres ſunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianę. Tres perſonæ in ſuperſubſtantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, ſpes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piſcis: totidem Chriſtus in ſepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	*Pater*	שדי *Sadai* *Filius*	*Spiritus ſanctus*	*Nomen dei trium literarum.* *Tres perſonæ in diuinis*
In mundo intelle ctuali	*Suprema* *Innocentes*	*Media* *Martyres*	*Infima* *Confeſſores*	*Tres hierarchiæ angelorũ.* *Tres gradus beatorum.*
In mundo cœleſti	*Mobilia* *Cardines* *Diurnus*	*Fixa* *Succedentes* *Nocturnus*	*Communia* *Cadentes* *Particeps*	*Tres quaterniones ſignorum.* *Tres quaterniones domorum.* *Tres dñi triplicitatũ.*
In mũdo elemẽtali	*Simplicia*	*Compoſita*	*Decompoſita*	*Tres gradus elemẽtorum.*
In minore mũdo	*Caput, in quo uiget intellectus reſpondens mundo intellectuali.*	*Pectus, ubi cor ſedes uitæ, reſpondens mundo cœleſti.*	*Vẽter, ubi genitiua uirtus membraq; genitalia, reſpõdens mũdo elementali.*	*Tres partes reſpondentes triplici mundo.*
In mũdo infernali	*Alecto* *Minos* *Malefici*	*Megera* *Aeacus* *Apoſtatæ*	*Cteſiphone* *Rhadamantus* *Infideles*	*Tres furiæ infernales.* *Tres iudices infernales* *Tres gradus dãnatorũ.*

De Quaternario & eius Scala. Caput VII.

QVaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipſumq; omnibus numerorum uirtutibus præferũt, quia ipſe fundamentum & radix omnium aliorum numerorũ, unde & omnia fundamenta tã in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata ſunt, ut infra oſtendemus: ſignificatq; ſoliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonſtratur. Eſt enim quaternarius, quadratus planus primus, qui conſtat duabus proportiõibus, quarũ prior eſt unius ad duo: poſterior, duorum ad quatuor: naſciturq; gemina proceſſione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate deſinens: quæ proportiões in eo differũt, quod iuxta arithmeticam, ſunt ſibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adſcribitur: quin & totius trinitatis myſterium complectitur: nam ipſius ſimpla proportione, prima ſcilicet unius ad unũ, unitas paternæ ſubſtantię ſignificatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem proceſſiõe, etiam ſimpla, uidelicet duorũ ad duo, notatur ſecunda proceſſione ex utroq; ſpiritus ſanctus, ut ſic ſit æqualis patri filius, proceſſione prima: æqualis utriq; ſpiritus ſanctus, proceſſiõe ſecũda. Hinc ſuperexcelſum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrãmaton eſt, ſcilicet Iod, He & Vau, He: ubi aſpiratio He, ſpiritus ab utroq; proceſſionem denotat: ipſa enim He duplicata, utranq; ſyllabam totumq; nomen terminat, pronunciatur autẽ Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiũ ille Iouis, quẽ & ueteres quatuor auribus pingebãt. Vnde quaternarius eſt fons et caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipſum perpetuũ naturæ fontẽ: quatuor enim ſunt gradus in ſcala naturæ, ſcilicet eſſe, uiuere, ſentire, intellige
1 re. Quatuor ſunt in natura motus, ſcilicet aſcendẽs, deſcendens, progredi
2 ens, circularis. Quatuor ſunt in cœlo cardines, ſcilicet ortus, occaſus, medi
3 um cœli et imũ cæli. Quatuor ſunt ſub cælo elemẽta, ſcilicet ignis, aër, un-
4 daq;, tellus: ſecundum hæc, quatuor in cælo triplicitates: quatuor ſub cælo
5 qualitates primæ, ſcilicet frigidum, calidum, ſiccum, humidum, ab his qua
6 tuor humores, ſanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuidi tur in quatuor partes, quæ ſunt uer, æſtas, autumnus et hyems: ſimiliter aër in Eurum, Zephyrum, Auſtrũ & Boreã, diuiditur: quatuor quoq; ſunt flumina paradiſi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet ſcientiam: primo omnem numerorum ſimplicem progreſſum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, conſtituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parẽ, & primũ imparẽ in ſe continens. Habet in muſica diateſſaron, gratiã uocis

quartæ:item tetrachordum & diagramma Pythagoreum,quo ille primum muſicos concentus inuenit, omnemq; muſicæ harmoniam cõtinet: nam dupla,tripla,quadrupla,ſeſquialtera,ſeſquitertia,diapaſon,diſdiapaſon,diapente,diateſſaron,omnisq; conſonantia inter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur,ſcilicet puncto,linea,planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit,ſcilicet ſubſtantia,qualitate,quantitate & motu. Omnem etiam phyſicam implet,in qua ſunt naturæ uirtus ſeminaria,naturalis,pullulatio,adolens forma,& compoſitum. Quatuor etiam terminis metaphyſica complectitur,ſcilicet eſſe,eſſentia,uirtute & actione. Complectitur moralem philoſophiam quatuor uirtutibus,ſcilicet prudẽtia,iuſtitia,fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iuſtitiæ:hinc quadruplex lex,ſcilicet prouidentiæ,à deo:fatalis,ab anima mundi:naturæ,à cœlo: prudentiæ,ab homine. Quatuor inſuper iudiciariæ potentiæ in rebus exiſtentibus,ſcilicet intellectus,diſciplina,opinio,ſenſus. Multam quoq; & maximã in myſteriis uim habet:hinc Pythagorici ipſum quaternarium iureiurando teſtabantur,tãquam ſummum quo fides niteretur & credulitas firmari poſſit: hinc dictum Pythagoricum iuſiurandum,quod in his uerſibus ſic expreſſit:

Iuro ego per ſanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor ſunt flumina paradiſi,quatuor euangelia,à totidem euangeliſtis per uniuerſam eccleſiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomen quatuor literis ſcriptum acceperunt:Similiter Aegyptii,Arabes,Perſæ,Magi, Mahumetiſtæ,Græci,Tuſci,Latini,tantum quatuor literis nomen dei ſcribunt:ita,ſcilicet Theut,alla,ſire,orſi,abgdi,θεὸς,eſar,deus. Hinc Lacedæmonii ſummum Iouem quatuor auribus depingere ſolebant. Hinc apud Orphicam theologiam,fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque ſunt diuini furoris ſpecies,à ſingulis numinibus procedentes, ſcilicet à muſis,Dionyſio,Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar,& quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem,quatuor animalia magna aſcendebant de mari,& pugnabant quatuor uenti. Itẽ in Apocalypſi,quatuor animalia plena oculis ante & retro,ſtabant in circuitu ſedis dei,& quatuor angeli,quibus datum eſt nocere terræ & mari,ſtabant ſuper quatuor angulos terræ,tenentes quatuor uentos ne flarent ſuper terram,neque ſuper mare,neque in ullã arborem.

Nomen dei ubiq; fere tetragrammaton.

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum correſpondentiam.

SCALA.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				In mundo archetypo unde lex prouidentiæ
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	Dominationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mundo intellectuali, unde lex fatalis
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli	מיכאל Michael	רפאל Raphael	גבריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Aßer Nephtalim	Iehuda Isachar Zabulon	Manaße Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor triplicitates apostolicæ.	Matthias Petrus Iacobus maior	Symon Bartolomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor euangelistæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mundo cœlesti à quo lex naturæ
Stellæ & planetæ ad elemẽta relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aer	מים Aqua	עפר Terra	In mundo elementali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum.	Siccum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progressiua	Volatilia	Natantia	Reptilia	

Quæ reſpõdẽt elementis in plãtis	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis	Aurũ & ferrũ	Cuprũ & ſtannũ	Argentũ uiuum	Plumbũ et argentũ	
Quæ in lapidibus	Lucẽtes & ardẽtes	Leues & trãſpẽtes	Clari et cõgelati	Graues et opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mũdo ſcilicet homine à quo ſex prudentiæ
Quatuor potentiæ animæ	Intellectus	Ratio	Phantaſia	Senſus	
Quatuor iudiciariæ poteſtates	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor uirtutes morales	Iuſtitia	Temperantia	Prudentia	Fortitudo	
Senſus reſpondentes elementis	Viſus	Auditus	Guſtus et olfactus	Tactus	
Quatuor humani corporis elemẽta	Spiritus	Caro	Humores	Oſſa	
Quadruplex ſpũs	Animalis	Vitalis	Gignitiuus	Naturalis	
Quatuor humores	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
Quatuor cõplexionum mores	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes dæmoniorum nocẽtes in elemẽtis	סמאל Samaël	עזאזל Azazel	עזאל Azaël	מחזאל Mahazaël	In mundo infernali, ubi lex iræ & punitionis.
Quatuor flumina inferna	Phlegethon	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes dæmoniorũ ſuper quatuor angelos orbis	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon	

De Quinario & eius Scala. Cap. VIII.

VInarius numerus haud paruæ eſt potẽtię, cõſtat enim ex primo pari & primo impari, tãquã ex fœmina, & maſculo: impar enim numerus maſ eſt, par uero fœmina. Vnde Arithmetici illũ quidẽ patrẽ, hũc uero matrẽ uocant. Igitur haud paruæ perfectiõis atq; uirtutis eſt quinarius, qui ex horũ numerorũ permixtiõe generatur: eſtq; pręterea uniuerſi numeri, uidelicet denarii, iuſtiſſima medietas. Nã ſi altrinſecus circa quinariũ, denariũ diuidendo adſumas, hinc nouẽ, inde uero unũ: uel, hinc octo, inde uero duo: ſiue ſeptẽ & tria, ſeu ſex & quatuor, unaqũq; collectio denariũ cõſtituit, & ſemper eius perfectũ mediũ eſt quinarius, & eius ęquediſtans: & iccirco numerus cõnubii appellatur à Pythagoricis, dicitur & iuſtitiæ, quia denariũ ex æquilibrio ſecat. Senſus in homine quinq; ſunt, uiſus, auditus, olfactus, guſtus, tactus: quinque in anima poteſtates, uegetatiua, ſenſitiua, cõcupiſcibilis, iraſcibilis, rationalis: quinq; *Quinarij nomenclaturæ.*

ſunt in manibus digiti, quinq; ſunt in cœleſtibus errantes planetę, ſecundũ quos quintuplices in quouis ſigno termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptãtia, natãtia, uolantiæ. Sunt & quinq; genera quibus à deo cõponuntur omnia, ſcilicet eſſentia, idem, alterũ, ſenſus, motus. Hirundo non niſi quinq; pullos parit, quos magna paſcit æquitate, incipiẽs ab eo qui maximus eſt natu, & ita in cæteris ortus rationẽ habens. Habet quoq; hic numerus uim magnã in expiationibus: nã in ſacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus fœlicitatis & gratiæ, & eſt ſigillũ ſpiritus ſancti, & nexus omnia ligãs, atq; numerus crucis, etiam Chriſti uulneribus principalibus, quorũ cicatrices etiam in glorificato corpore ſuo ſeruare dignatus eſt, inſignis. Gentiũ philoſophi illũ Mercurio ſacrũ dedicarunt, tanto q; uim eius quaternario excellentiorẽ, quantum animatum inanimato prę cellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam corã domino, & præſeruatus fuit in diluuio aquarũ. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria ſterilię; fœmina, ſupraquã à natura conceſſum eſt, genuit filium, creuitq; in populum magnũ. Hinc in tempore gratię, quinq; literis inuocatur nomen diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen dei trigrammaton, שדי ſadai: in tempore legis, nomẽ dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimũt ארני ado nai. In tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton effabile יהשוה Iheſu, quod non minore myſterio etiam triliterum inuocatur ישו.

SCALA OVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomẽ Chriſti pẽtagrãmaton.		אדרין אלהים יהשוה Elohim Iheſuh				In mundo Archetypo.
Quinq; ſubſtãtiæ intelligibiles.	Spiritus primæ hierarchiæ, uocati dij, ſiue filij dei	Spiritus ſecũdæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ	Spiritus tertiæ hierarchiæ, uocati angeli, qui mittũtur	Animæ corporum cœleſtium.	Heroes ſiue animæ beatæ	In mundo intellectuali
Quinq; ſtellæ erraticæ, domini terminorum	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœleſti.
Quinq; genera corruptibilium	Aqua	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	In mundo elementali
Quinq; ſpecies mixtorum	Animal	Planta	Metallum	Lapis	Zoophytum	
Quinq; ſenſus	Guſtus	Auditus	Viſus	Tactus	Olfactus	In minore mundo
Quinq; tormẽta corporalia	Amaritudo mortificans	Vlulatus horriſoni	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis	Fœtor penetrans	In mundo infernali.

De ſenario & eius ſcala. Cap. IX.

Enarius numerus eſt perfectionis, quia perfectiſſimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate uſq; ad denariũ, ſolus ipſe adeo eſt perfectus, ut collectione ſuarum partium idem reſultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia ſuperfluus. Nam ſi partes eius, mediam ſcilicet, tertiam & ſextam, quæ ſunt tria, duo, unum, congregantur, totum ſenarii corpus perfecte implẽt: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis geneſi, nuptiisq; prorſus accommodatus aſſeritur, mundiq; ſignaculum appellatur: ſenario enim numero conſtitutus mundus, neq; immoderata abundantia ſuperfluus, neq; fruſtratus egensq; neceſſariis. Hinc eſt, quoniam die ſexto perfectus eſt & conſummatus à deo mundus: ſexto enim die uidit Deus cũcta quę fecerat, & erãt ualde bona. Igitur perfecti ſunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiã numerus hominis, quia ſexto die homo creatus eſt: & dicitur etiam numerus redemptiõis, nam ſexta die Chriſtus pro redemptiõe noſtra paſſus eſt: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & ſeruitutis: hinc in lege præceptum erat, ſex diebus faciendum opus, ſex diebus colligẽdum manna, ſex annis ſeminanda terra, & quod ſeruus Hebræus ſex annis ſeruiat domino ſuo. Sex diebus gloria domini inclinauit ſuper monte Sina, cooperiens eum nube: ſex alæ ſunt cherubinis, ſex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. ſex ſunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per ſigniferi latitudinem ultra citraq; ecliptican diſcurrentes. Sex ſunt in elementis ſubſtantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum oppoſita, obtuſitas, dẽſitas, quies. Sex ſunt differentiæ poſitiõis, ſurſum, deorſum, ante, retrò, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Sex ſunt naturalia officia, ſine quibus eſſe nihil poteſt, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, ſtatus, motus, ſolida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet. Totius harmoniç toni ſunt ſex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui eſt ſextus.

SCALA SENARII.

In Archetypo		אל גבור אלוהים					*Nomina dei ſex literarum.*
In mundo intelligibili	*Seraphin*	*Cherubin*	*Throni*	*Dommationes*	*Poteſtates*	*Virtutes*	*Sex ordines angelorũ qui ad inferiora non mittuntur.*
In mũdo cœleſti	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*Luna*	*Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrãtes.*
In mundo elementali	*Quies*	*Raritas*	*Acuitas*	*Obtuſitas*	*Denſitas*	*Motus*	*Sex ſubſtantificæ qualitates elementorum.*
In minore mundo	*Intellectus*	*Memoria*	*Senſus*	*Motus*	*Vita*	*Eſſentia*	*Sex gradus hominis.*
In mundo infernali	*Acteus*	*Megaleſius*	*Ormenus*	*Lycus*	*Nicon*	*Mimon*	*Sex dæmones calamitatũ omnium autores.*

De ſeptenario & eius ſcala. Cap. X.

Eptenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ eſt, conſtat enim ex uno & ſex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde ſi ſingula eius membra eorum'que compagines conſideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex ſuarum partium colligantia, quàm ſeorſum ſua plenitudine, omni maieſtate eſſe pleniſſimum. Vocant'que ipſum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus ſuis mutuatur, quàm totalitatis ſuæ proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus conſtat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam ſpectat, propter triplicem uim eius, ſcilicet rationalem, iraſcibilem & concupiſcibilem. Septenarius itaque, quia ex tribus conſtat & quatuor, animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominem'que concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omnino'que conſtare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale ſemen receptum eſt, ſi per horas ſeptem abſque effuſione permanſerit, hæſiſſe in uitam certum eſt: tum primis ſeptem diebus coagulatur, fit'que ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui ſeptimeſtres uocantur, hoc eſt, qui ſeptimo mẽſe nati. Poſt partum deinde an uicturus ſit infans, ſeptima hora diſcernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum ſuſtinuerit, intelligitur natus ad uitam. Poſt dies ſeptem, iactat reliquias umbilici: poſt bis ſeptem, incipit ad lumen uiſus eius moueri: in tertio ſeptenario, iam libere oculos totam'que faciem uertit: poſt ſeptem menſes, fiunt dentationes: poſt ſecundum menſium ſeptenarium, ſedet ſine caſus timore: poſt tertium ſeptenarium, ſonus eius in uerba prorumpit: poſt quartũ ſeptenarium, ſtat firmiter & ambulat: poſt quintum ſeptenarium menſium, incipit lac nutricis horreſcere: poſt annos ſeptem, cadunt primi dentes, & naſcuntur alii ad cibum ſolidum aptiores, abſoluitur'que integritas loquendi: poſt ſecundum annorum ſeptenarium, pueri pubeſcunt, fit'que generationis initium: ad tertium annorum ſeptenarium, creſcit homo in longum, oſtendit'que flores & lanugines, fit'que genitura pollens atque robuſta. Vſque ad quartum ſeptenarium, creſcit homo in latum, & conſummantur incrementa ſtaturæ. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum ſeptenarius, uires ſeruat collectionis: ſeptimo ſeptenario conſummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decadas ſeptenas peruenitur, ubi ſeptenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communẽ uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis. Summus etiam humani corporis creſcendi modus, eſt ſe-

ptem pedum. Septem quoque ſunt gradus in corpore, qui dimenſionem altitudinis ab imo complẽt in ſuperficiem, ſcilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem ſunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem ſunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedeſque & pudendum. De ſpiritu quoq; & cibo conſtat, quod ſine hauſtu ſpiritus ultra horas ſeptem uita non durat: tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt ſeptimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur ſeptenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus ſeptimis, quos medici creticos, hoc eſt iudiciarios uocant. Ex ſeptenis quoq; portiõibus creat deus animam, ut teſtis eſt diuus Plato in Timæo. Anima quoq; ſeptenario recipit corpus. Ad ſeptimũ uſq; gradũ omnis uocum progreditur diſcrepantia, poſt quem fit eadem reuolutio. Rurſus ſeptem ſunt ipſarum uocum modulamina, ditonus, ſemiditonus, diateſſaron, diapẽte cum tono, diapente cum ſemitonio, & diapaſon. Eſtq; in cœleſtibus potentia ſeptenarii potentiſſima: nam cum ſint quatuor cœli cardines diametraliter ſeſe contuentes, qui quidem aſpectus pleniſſimus & potentiſſimus habetur, ſeptenario numero conſtat: fit ſiquidem à ſeptimo ſigno, crucemq; conſtituit, figuram omnium potẽtiſſimam, de qua ſuo loco dicemus. Sed illud nõ ignoretur, ſeptenarium magnam habere in cruce cõmunionem. Simili radiatione & numero diſtãt ſolſtitiũ à bruma, & æquinoctiũ hyemale ab æſtiuali, quæ omnia ſeptenis ſignis fiunt. Septẽ præterea in cœlo ſunt circuli, iuxta axis longitudinem: ſeptem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item ſeptem Vergiliæ quas Pleiades uocant, ſeptẽ quoq; planetæ, ſecundum illos quoq; ſeptem dies conſtituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum ſeptima, & nobis proxima, hunc numerum præceteris obſeruat, motumque eius ac lumen hic numerus diſpenſat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, ſeptenarius ſeptem ſuis terminis, ab uno uidelicet uſque ad ſeptem, quantum ſinguli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitque quatuor ſeptenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atque latitudinem emetiendo remetiendoque circum perque diſcurrit: ſimilibusque dierum ſeptenariis lumen ſuum ſempiterna lege uariando diſpenſat: Primo enim ſeptenario uſque ad medietatem tanquàm diuiſi orbis, creſcit: ſecundo ſeptenario orbem totum lumine complet: tertio decreſcendo, rurſus in orbem contrahitur diuiſum: poſt quartum uero ſeptenarium ultima luminis ſui diminutiõe renouatur, eiſdemque ſeptenariis maris incrementa decrementaque diſponit, nam primo ab initio creſcentis lunæ ſeptenario, minuitur pauliſper: ſecundo, gradatim augetur: tertius quoque ſeptenarius fit ſimilis primo,

& quartus eadem facit quæ ſecundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus aſcendendo ſeptimus eſt planetarum, qui requiem innuit, cui ſeptimus dies adſcribitur, qui millenarium ſeptimũ indicat, quo (teſte Ioanne) captiuato dracone, malorum ſuggeſtore diabolo, quieſcent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellãt: quia primus eſt, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim poteſt in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex ſe etiã numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem conſtat eſſe numerorum: & iccirco ſeptenarium Palladi ſacrum fecere. Habet & in religione potentiſſima ſuæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramẽti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur ſeptenare, quaſi per ſeptẽ obteſtari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, ſtatuit ſeptem agnas in teſtimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O terq; quaterq; beati.

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Moſen ſabbathum appellatur, hoc eſt, dies quietis. hinc ſeptimo die Chriſtus in ſepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut ſuperius demonſtratum eſt, & cum Chriſto magnam communionem. In Chriſto enim omnis noſtra beatitudo, quies & felicitas: eſtq; præterea purificationibus aptiſſimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi ſtudio marino lauachro trado, ſepties ſubmergo fluctibus capite. Et leproſus quoq; mũdandus in lege, ſepties aſpergebatur paſſeris ſanguine, & Helizæus propheta, ut ſcriptum habetur Regum libro quarto, ait leproſo: Vade & lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatẽ caro tua, & mundaberis. & ſequitur paulopoſt: Et lauit ſe ſepties in Iordane, iuxta ſermonem prophetæ, & mundatus eſt. Eſtq; numerus pœnitentię & remiſſionis. Hinc ſtatuta ſeptennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis ſententiam dicentis: & ſuper peccatorẽ ſeptuplum: ſeptimo quoq; anno fiebant remiſſiones, & poſt quadratum ſeptenarium dabatur plena remiſſio, ut in Leuitico legitur. Septẽ petitionibus cõſummauit Chriſtus orationẽ expiationis noſtræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia ſeptimo anno ſeruus Hebræus libertatem ſibi uendicabat. Eſtq; diuinis laudibus accõmodatiſſimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultiõis, ſicut dicit ſcriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Pſalmiſta ait: Redde uicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum. Hinc ſeptem nequitiæ apud Salomonẽ, & ſeptem ſpiritus nequiores aſſumpti leguntur in euangelio. Significat etiã præſentis circuli tempus, quod ſeptem dierũ circulo peragitur: eſtq; ſpiritui ſancto ſacer, quem ſeptuplum iuxta eius dona propheta Eſaias deſcribit, uidelicet Spiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilii & fortitudi

C. 11. 2.

nis,ſpiritum ſcientiæ & pietatis,& ſpiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus ſeptem oculos dei. Septem quoq; ſunt angeli ſpiritus adſtantes ante faciem dei,ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypſi, ſeptem lampades ardebant ante thronum dei,& ſeptem candelabra aurea,& in medio eorum ſimilis filio hominis,& habebát in dextra ſua ſtellas ſeptẽ. Item ſpiritus ſeptem erant in conſpectu throni dei, & ſeptem angeli adſtabãt in conſpectu dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem ſeptem cornua,& ſeptem oculos, & uidit librum obſignatum ſeptem ſigillis,& cum apertum fuiſſet ſeptimum ſigillum, factum eſt ſilentium in cœlo. Ex ſupradictis omnibus apparet, ſeptenarium inter cæteros numeros merito dici omnis efficaciæ pleniſſimum. Habet præterea ſeptenarius magnam cum duodenario conformitatem:nam ſicut tria & quatuor ſeptẽ conſtituunt:ſic ter quatuor duodecim reddũt, qui ſunt numeri cœleſtium planetarum & ſignorum, ex eadem radice reſultantes, & per ternarium de diuinitate,per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum eſt in ſacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obſeruantia, magnaq; & multiplicia eius myſteria, quorum multa è ſacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus:quibus facile conſtabit, ſeptenarium plenitudinem quandam ſacrorum myſteriorum ſignificare. Legimus enim in Geneſi,ſeptimum diem quietis domini,ſeptimũ ab Adam Enoch, uirum ſanctum & pium, & alium etiam ab Adam ſeptimum uirum nequã & digamum nomine Lamech,item ſeptima generatione abolitum peccatum Cain: ſicut ſcriptum eſt: Septuplum punietur Cain: & ſeptem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magiſter hiſtoriæ ſeptem colligit fuiſſe peccata Cain. Item ſeptena & ſeptena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, ſimiliter & de uolatilibus: deinde poſt ſeptem dies pluiſſe dominum ſuper terram,ſeptimo'que die ruptos omnes fontes abyſſi,& inundaſſe aquas ſuper terram. Item ſeptem aguas Abraham dedit Abimelech: & ſeptem annis ſeruiuit Iacob pro Lia,& aliis ſeptem pro Rachel: & ſeptem diebus populus Iſraël luxit mortem Iacob. Præterea ſeptem boues,& ſeptem ſpicas,ſeptem annos fertilitatis & ſeptem ſterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, ſeptimo die præcipitur ſabbathum ſabbathorum,requies ſancta domino:quia ſeptimo die ab opere quieuit dominus. Item ſeptimo die ceſſauit orare Moſes. Septimo die erit ſolennitas domini, ſeptimo anno liber egredietur ſeruus, ſeptem diebus bos & ouis ſit cum matre ſua, ſeptimo anno dimittetur quieſcere terra ſeminata ſex annis, ſeptimus dies erit ſanctum ſabbathum & requies: ſeptimus dies quia ſabbathi eſt, uocabitur ſanctus. In Leuitico etiam ſeptimus dies erit celebrior & ſanctior, & ſeptimi menſis primus dies erit ſabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocauſta domino, ſeptem diebus celebrabantur feriæ domini, ſeptem diebus per

Zach. 3. 9.

annum legitimũ ſempiternum erit in generationibus ueſtris. Septimo mẽ ſe feſta celebrabitis,& habitabitis in tabernaculis ſeptẽ diebus: ſepties aſperget coram domino qui tinxerit digitũ in ſanguine: ſepties tinget in ſanguine paſſeris mundatus à lepra: ſeptem diebus lauabitur aquis uiuẽtibus qui patitur fluxum ſanguinis: ſepties aſperget digito in ſanguine uituli: ſepties percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio ſeptẽ populi terram promiſſionis habebant. Legitur & ſeptimus annus remiſſionis,& ſeptẽ lucernę candelabrorũ in auſtrali parte erectæ. Et in Numeris leguntur ſeptẽ agnas immaculatas obtuliſſe filii Iſraël, & quod ſeptem diebus ueſcebãtur azymis,& quod ſeptem agnis & hirco expiabatur peccatũ, & ſeptimus dies erat celeberrimus & ſanctus,& ſeptimi menſis dies uenerabilis & ſanctus,& ſeptimus menſis ſcenopegiæ,& ſeptem uitulos offerebat die ſeptimo, & ſeptem aras erexit Balaã, ſeptem diebus Maria ſoror Aaron leproſa egreditur extra caſtra, ſeptem diebus immũdus erit qui tetigerit cadauer. Et in Ioſue, ſeptem ſacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & ſeptem diebus circuibant ciuitates, & ſeptem buccinæ portabantur per ſeptem ſacerdotes,& die ſeptimo buccinabant ſeptem ſacerdotes. Item in libro Iudicum ſeptem annis Abeſſa regnauit in Iſraël, ſeptẽ diebus fecit nuptias Samſon,& ſeptimo die expoſuit uxori problema, ſeptem funibus neruiceis ligatus eſt & ſeptem crinibus capitis ſui, ſeptẽ annis oppreſſi ſunt filii Iſraël per regem Madian. Et in libris Regum ſeptem uicibus & ſeptima uice ecce dicit Helias nubecula parua, ſeptem diebus filii Iſraël dirigebãt acies,& ſeptimo die commiſſum eſt bellum: ſeptem annorum cõminata eſt fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & ſepties oſcitauit puer reſuſcitatus per Heliſęum,& ſeptem uiri crucifixi ſunt ſimul in diebus meſſis primæ: ſeptem lotiõibus mundatur Naaman per Heliſæum, ſeptimo menſe occiſus eſt Golias. Et in Paralipomenis legitur, quod ſeptimo menſe cõpletus eſt aceruus fundamentorum: & in Heſter legimus ſeptem eunuchos regis Perſarum: & in Tobia, ſeptem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem ſeptem uicibus incenditur fornax Nabuchodonoſor,& ſeptem leones erant in lacu,& ſeptima die uenit Nabuchodonoſor. In libro Iob exprimuntur ſeptem filii Iob,& ſeptem diebus & noctibus ſediſſe amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, ſeptimo non tanget te malũ. In Eſdra legimus ſeptem hebdomadas annorum, ſeptem cõſiliarios Artaxerxis: & ibidem ſeptimo menſe clãges buccina: ſeptimus menſis ſcenopegiæ ſub Eſdra erat, dum filii Iſraël erant in ciuitatibus: & ſeptimi menſis primo die Eſdras legit legem populo. Et in Pſalmis ſepties in die laudem dicit Dauid: ſeptuplum probatur argentum, ſeptuplum reddit uicinis noſtris in ſinu eorum. Et Salomon ait ſeptem columnas excidiſſe ſibi ſapientiam,& ſeptem uiros loquentes ſentẽtias, ſeptem quæ odit & deteſtatur dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores, ſeptẽ oculi in-

prou. 9. 1.

insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritussancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in euangeliis leguntur septem beatitudines, septem uirtutes quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxores unam habentes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Cana Galilææ, septem iræ quæ dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia ciecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in sacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidem'que mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & septem sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores imperii, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamento, septem sunt pœnæ ciuiles, & septem canoni

cæ,& ſeptem horæ canonicæ,ſepties ſalutat ſacerdos in miſſa,ſeptem ſacramenta & ſeptem ordines clericorum,& ſeptem annorum puer poteſt ordinari ordine minori,& poteſt obtinere beneficium ſine cura. Septem ſunt pſalmi pœnitentiales, & ſeptem mandata ſecundæ tabulæ,& ſeptem horis Adam & Eua fuerunt in paradiſo,& ſeptem ſunt uiri per angelum prænuntiati antequam naſcerentur,uidelicet Iſmaël,Iſaac,Samſon,Hieremias,Ioannes Baptiſta,Iacobus frater domini,& Chriſtus Ieſus. Denicq; hic numerus & in bono & in malo omnium eſt potentiſſimus: de hoc Liuius uetuſtiſſi-

SCALA.

In Archetypo	Ararita	אראריתא		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœleſti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter	מאדים Mars	שמש Sol
In mundo elemẽtali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor vitul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbũculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris ſiniſtra	Manus dextera Naris dextra	Cor Ocul⁹ dexter
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portę mortis וצל מות	Vmbra mortis ירעש תום	Puteus interitus באר שחת

malo omniũ eſt potentiſſimus: de hoc Linus uetuſtiſſimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta abſoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis eſt ſeptima & ipſa.
Eſt etiam rerum cunctarum ſeptima origo,
Septima prima eadem, perfecta & ſeptima ſeptem:
Vnde etiam cœlum ſtellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARII.

Aſſer Eheie	אשר אהיה	Nomina dei ſeptem literarum
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel	*Septem angeli qui adſtant ante faciem dei.*
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	*Septem Planetæ*
Columba	Ciconia	Noctua	*Septem aues planetarum*
Thimallus	Mugil	Aelurus	*Septem piſces planetarum*
Hircus	Simia	Feles	*Septem animalia planetarum*
Cuprum	Argẽtum	Argentum	*Septem metalla planetarum*
Smaragdus	uiuum Achates	Cryſtallus	*Septem lapides planetarum*
Pudẽdum	Manus ſiniſtra	Pes ſiniſter	*Septem membra integralia planetis diſtributa.*
Naris ſiniſtra	Os	Oculus ſiniſter	*Septem foramina capitis planetis diſtributa.*
Lutum fecis טיט היון	Perditio אבדון	Fouea שאול	*Septẽ habitacula inferorũ, quæ deſcribit Rabi Ioſeph Caſtilienſis cabaliſta in Horto nucis.*

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Ctonarium uero uocant Pythagorici numerũ iuſtitiæ & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet inquatuor: diuiſio quoq; ipſa in bis bina eadẽ ratione contexitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuiſionis æqualitatem, iuſtitię ſibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ ſoliditatis cõtextum: primus ſiquidem ſolidum corpus efficit. Hinc Orphei inſtitutũ per octo numina iurãtis, ſicubi diuinã iuſtitiam obteſtari uellet, quorum nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; ſunt duntaxat cœlorum uiſibiles ſphæræ: corporalisq; naturæ proprietas per illum nobis ſignificatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus eſt. Eſtq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circũciſionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta eſt. Octo etiã erant in uetere lege ornamẽta ſacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, ſtola talaris, ſuperhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem & mũdi conſummationẽ, quia ſub ſequitur ſeptenarium, qui temporis ſymbolum eſt: hinc etiã hic numerus beatitudinis eſt, tot enim beatitudinis gradus docet Chriſtus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus ſalutis & conſeruationis, tot nanq; animę in arca Noë ſaluæ factæ ſunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerũt filii Ieſſe, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohãnis pater octauo die recepit loquelã. Hunc numerum Dionyſio ſacrum perhibent, qui octauo menſe in lucẽ editus eſt, in cuius ſempiternum teſtimonium Naxos inſula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, ut ſolæ Naxię mulieres octauo menſe ſalubriter pariant, fœtusq; uitales edant, cum ubiq; ferè gentium omnes ſic geniti intereant, & etiam matres manifeſto uerſentur in periculo.

SCALA SEPTENARII.

Nomina decem octo literarum	Eloha Vedaath אלוה ודעת			Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת					In Archetypo.
Octo beatorum præmia	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili.
Octo cœli uisibiles	Cœlum stellatũ	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlũ Solis	Cœlum Veneris	Cœlũ Mercurij	Cœlũ lunæ	In mũdo cœlesti.
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elemẽtali
Octo beatorum genera	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu	Lugẽtes	In minore mũdo.
Octo damnatorũ præmia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

NOuenarius numerus musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumẽto: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundum illas nouem sunt musę, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem musæ nouem sphæris nouem sunt adcõmodatæ, ita ut prima referat supremam sphæram, quam uocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, usque ad ultimam quæ referat sphęram lunæ, ita scilicet, Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoquè sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbũculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultũ crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est, ut quando leges cõdendę, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est nouenarios, in hominum ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarii nõ pertingat perfectionẽ, sed unitate minor, citra illũ deficiat, sicut super euangelio de decẽ leprosis interpretatur Augustinus: nec uacat mysterio longitudo nouẽ cubitorum Og regis Basan, quĩ typus est diaboli.

SCALA NOVENARII

Nomina decinouem literarum.	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו			Elohim Gibor. אלהים גיבר			In Archetypo.
Nouem chori angelorum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Poteſtates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	
Nouem angeli præſidentes cœlis.	Metattron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camaël	Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel.	In mundo intelligibili.
Nouem ſphæræ mobiles.	Primum mobile.	Cœlum ſtellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra lunæ	In mundo cœleſti.
Nouẽ lapides repræſentantes nouẽ choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chryſolithus	Iaſpis	Topazius	Sardius	In mundo elementali.
Nouem ſenſus cũ extimi tum intimi.	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Senſus communis	Auditus	Viſus	Odoratus	Guſtus	Tactus	In minore mundo.
Nouem ordines cacodæmonum.	Pſeudothei	Spiritus mendacij.	Vaſa iniquitatis.	Vltores ſcelerum	Præſtigiatores.	Aëreæ poteſtates.	Furiæ ſeminatrices malorũ.	Criminatores ſiue exploratores	Tentatores ſiue inſidiatores	In mundo infernali.

I III:

De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

Enarius. Hic dicitur omnis numerus ſiue uniuerſus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, niſi per replicationē: uniuerſosq; numeros uel intra ſe implicat, uel per ſe ſuosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potētiæ animisq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut ſacra adituri eſſent, per decem continuos dies à certis quibuſdam rebus abſtinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui ſacris Iſidis initiari uellet, decem dierum ieiuniū indici ſolitum, quod teſtatur Apuleius de ſeipſo inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal eſſem, & inuinius eſſem. Decem ſunt ſanguinei hominis partes, menſtruū, ſperma, plaſmatiuus ſpiritus, maſſa, humores, organicum corpus, uegetatiua, ſenſitiua, ratio & mens. Decem quoq; ſimplicia integralia hominem cōſtituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus conſtat intrinſecus homo: ſpiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, ſplen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinę erant in templo, decem chordæ erant in pſalterio, decē inſtrumenta muſica quibus canebantur pſalmi, quorum nomina ſunt, Neza, in quo canebantur odę: Nablum, idemquod organum: Mizmor, in quo pſalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudatiōes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Aſre, in quo alicuiusfœlicitas: Halleluiah, in quo laudes dei tantū atq; contemplationes. Decem quoq; ſunt cantores pſalmorum, uidelicet, Adam, Abraham, Melchizedec, Moſes, Aſaph, Dauid, Salomon, & tres filii Choræ. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die poſt aſcenſionem Chriſti, deſcendit ſpiritus ſanctus. Hic deniq; eſt numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus eſt, & uocatum eſt nomen eius Iſrael. In hoc numero Ioſue uicit triginta unum reges: & Dauid uicit Goliam & Philiſtæos: & Daniel pericula euaſit leonū. Hic numerus ſicut unitas etiam circularis eſt, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipſe numerorum omnium finis eſt & complementum, & principiū decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua proceſſit, ſic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principiū ſui fluxus. Sic aqua ad mare curit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua ſumptum eſt reuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum ex quo creata eſt, nec niſi diuino uerbo ſuſtentatur, in quo condita ſunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia,

& in ipſum deſinentia. Deus quoq; ipſe prima Monas priuſquam ſeſe inferioribus communicet, primo ſe in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & menſuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebrei decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de cauſa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in ſe habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, ſimul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quęque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis eſt omnium.

SCALA DENARII.

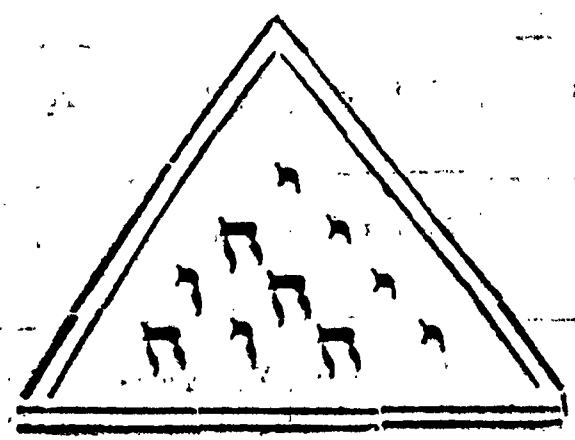

Inarchetypo	יהוהיהוהי Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			יאו הא Nomen quadriliterum ex	
	אהיה Eheie כתר kether	יהוה Iod tetragrammaton חכמה Hochmah	יהוה אלהים Tetragrammatõ elohim בינה Binah	אל El חסד Hæſed	אלהים גיבר Elohim gibor גבורה Geburah
In mundo intelligibili	Seraphim Haioth hakados Metattron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Dominationes Haſmallim Zadkiel	Poteſtates Seraphim Camael
In mundo cœleſti	Reſchith hagallalim Primum mobile	Maſloth Sphæra zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedeck Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis
In mundo elemẽtali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo.	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infernali.	Pſeudothei	Spiritus mendacij	Vaſa iniquitatis.	Vltores ſcelerũ.	Præſtigiatores.

NARII.

יוד הא tenſum decem literarum.	אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem literarum.
אלוה Eloha	יהוה צבאות Tetragrāmaton Sabaoth	אלהים צבאות Elohim Sabaoth	שדי Sadai	אדני Adonai melech	Decem nomina dei.
תפארת Tiphereth	נצח Nezah	הוד Hod	יסוד Ieſod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth.
Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decē ordines beatorū ſecundū Dionyſi.
Malachim	Elohim	Bne Elohim	Cherubim	Iſsim	Decē beatorū ordines iuxta traditiōes Heb.
Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel	Anima Meſsihæ	Decem angeli præſidentes.
Schemes	Noga	Cochab	Leuanah	Holom ieſodoth	Decem ſphæræ mundi.
Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	Sphæra elementorum	
Leo	Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia ſanctitatis ad ſuperos relata.
Cor	Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinſeci hominis.
Aëreæ poteſtates	Furiæ ſeminatrices malorum	Criminatores ſiue exploratores	Tentatores, ſiue inſidiatores	Animæ prauæ & damnatæ	Decem damnatorū ordines.

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabaliſtica & Orphica. Cap. XIIII.

Ndenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri undecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugẽtium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractum, nec ſcalam ad ſupera tendentem: nec ullum meritum habet, ſed tamen aliquando gratuitam gratiã percipit à deo, ſicut ille qui ad undecimã horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedẽ illorũ, qui portauerunt onus diei & æſtus. Duodenarius autẽ numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiũtur: eſt enim ſignorum cœleſtium ſpirituumq; principatui adiumẽto. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſubfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iũcturæ, ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus & uertebris pedum. Magna

inſu-

inſuper in diuinis myſteriis duodenarii uis eſt. Elegit deus duodenam familiam Iſraël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore ſacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propoſitionis, & totidem lapidibus alta re conſtructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones ſuſtinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores miſſi ad terrā promiſſionis, totidem Chriſti apoſtoli duodecim tribubus prefecti, duodecim milia numerantur populi ſignati & electi, duodecim ſtellis cœli regina coronata: & in euangelio, excreſcentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præſident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœleſtis Ieruſalem. In inferioribus etiam creſcentia multa hoc numero progrediuntur: ſic lepus & cuniculus fœcundiſſimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem menſibus fœtum gerit, & pauo duodecim oua ponit.

SCALA.

Nomina dei duodecim literarum			הוא Sanctus	ברוך Benedictus	הקדש ipſe	
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההין
Duodecim ordines beatorũ ſpirituum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Poteſtates	Virtutes
Duodecim angeli præſidentes ſignis.	Malchidiel	Aſmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehũda	Manaſſe	Aſſer	Symeon
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oſeas	Micheas
Duodecim Apoſtoli.	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim ſigna zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menſes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Auguſtus
Duodecim plantæ	Eleliſphacos	Periſtereon orthios	Periſtereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaſpis	Smaragdus
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pſeudothei	Spiritus mendacij	Vaſa iniquitatis	Vltores ſcelerum	Præſtigiatores	Aëreæ poteſtates

DVODENARII.

		אב בן ורוח הקדש Pater, filius & ſpiritſanctus.				In Arche typo.
והיה	יוהה	והוי	היהו	הוה	הוהי	
Principa tus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Cõfeſſores	In mũdo intelligi bili
Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabiel	Barchiel	
Iſachar	Beniamin	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Iohel	
Barptolo mæus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piſces	In mũdo cœleſti
Septẽber	October	Nouember	December	Ianuarius	Februa- rius	In mũdo elemẽtali.
Scorpiu ros	Artemiſia	Anagallis	Lapathus	Dracontea	Ariſtolo chia	
Berillus	Amethyſtus	Hyacinthus	Chryſopaſſus	Cryſtallus	Sapphy- rus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo.
Furiæ, ſemi natrices malorũ	Criminatores ſi ue explorator s	Tentatores, ſiue inſidiatores.	Malefici	Apoſtatæ	Infideles	In mũdo infernali

SCALA DVODE-

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim ſigna zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgō
Duodecim mēſes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Auguſtus
Duodecim ſacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Paſſer
Duodecim ſacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca
Duodecim ſacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aeſculus	Pomus
Duodecim hominis mēbra ſignis diſtributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	Mars	Diana	Veſta	Iuno	Neptunus	In mundo intelligibili
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Piſces	In mundo cœleſti
September	October	November	December	Ianuarius	Februarius	In mundo elementali
Anſer	Picus	Cornix	Ardea	Pauo	Cygnus	
Aſinus	Lupus	Cerua	Leo	Ouis	Equus	
Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo

De nūeris qui ſupra duodenariū ſunt, eorūq; potētia & uirtutibus. XV.

RElIqui etiā ultra duodenariū numeri multis & uariis effectibus decorati ſunt, quorū uirtutes ex origine partibusq; eorū deprehēdere oportet, quatenus ex ſimpliciū aggregatiōe uaria, aut multiplicatiōis ductu cōſtituuntur: nonnunq; etiā ex diminutione aut ſupergreſſione alterius præcedētis, præcipue perfectioris, ſignificata eorū reſultant, tum etiā ex ſeipſis myſteriorum quorundā ſacramēta
XIII. continent: ſic tertius ſupra decimū numerus, apparitionis Chriſti ad gentes myſterium indicat: decimotertio nanq; poſt eius natalē diē, ſtella duce
XIIII. magis facta eſt. Decimuſquartus & ipſe Chriſti typū gerit, qui decimaquarta luna primi mēſis pro nobis immolatus, quo die & filii Iſrael Phaſe domino, hoc eſt, tranſitum celebrare iuſſi ſunt. Hunc numerū tam ſolicite obſeruat Matthæus, ut quo poſſet illum in generationibus Chriſti ubiq; retinere, nōnullas generationes prætermiſerit. XV. numerus ſpiritualiū aſcēſionū ſymbolū eſt, ideoq; canticū graduū in quindecim pſalmis illi adaptatum eſt: cui etiā XV. anni additi regi Ezechię deputant: & decimuſquintus
XVI. dies ſeptimi menſis erat uenerabilis & ſanctus. XVI. numerū ex quadrato æquilatere & parente denarii cōpoſitum, iccirco Pythagorici numerū feliciſſimum appellant: ipſe etiam ueteris teſtamenti prophetas oēs, tum noui teſtamenti apoſtolos & euangeliſtas cōplectitur. Numerum XVIII. & uige
XVIII.XX. ſimum, utrunq; infauſtum interpretantur theologi: nā in priore ſeruiuit Iſraēl Eglon regi Moab: in altero ſeruiuit Iacob, & uēditus eſt Ioſeph. Denīq; inter polypoda nullū eſt quod uicenum pedum numerum excedat. Nu
XXII. merus autē XXII. plenitudinē ſapientiæ ſignificat, totidē ſiquidē ſunt Hebraicarum literarum characteres, totidemq; libris totū uetus teſtamentū
XXVIII. cōtinetur. Numero autē uiceſimooctauo lunę fauor deſignatur, eius enim motus diſtans à curſu aliorū ſyderum, quaſi ſolitarius uiceſimooctauo die cōpletur, quo redit ad idē punctum zodiaci unde proceſſit. Hinc & uiginti octo māſiones lunæ, ſingulari uirtute & influentia pollentes, in cœleſtibus
XXX. numerantur. Triceſimus numerus multis myſteriis memorabilis eſt, quo dominus noſter Ieſus Chriſtus appretiatus, qui ipſe quoq; triceſimo ſuæ ætatis anno baptizatus eſt, cœpitq; facere miracula, & docere regnū dei. Ipſe etiā Ioannes Baptiſta triceſimū annū agebat, cū incœpiſſet prędicare in deſerto, & præparare uias domini. Ipſeq; Ezechiel eadē annorum ætate in cœpit prophetare: & Ioſeph triceſimo ſuæ ætatis anno eductus de carcere,
XXXII. à Pharaone accepit Aegypti principatū. Triceſimumſecūdū numerū Hebræorum doctores ſapientię adſcribunt, totidem enim ſunt ab Abrahamo deſcriptæ ſemitæ ſapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iuſtitiæ appellant, quia ſemper diuiſibilis in partes ęquales uſq; ad unitatē. Quadrage
XL. narium numerum ueteres magna obſeruatione colebant, de quo & feſtum celebrabant teſſeracoſton. Fertur ad partus rationē efficere, totidē diebus

ſemē aptari & transformari in utero, quouſq; in corpus organicū perfectū, ſuis debitis & harmonicis menſuris conducatur diſpoſitum, ad ſuſcipiendū animam ratiōalem. Totidem diebus mulieres poſt partū grauiori morbo conflictari, quouſq; adaptētur muliebria in partu commota, antequā puri ficentur: totidē etiam diebus infantes riſum continere, morbidos eſſe, magnoq; diſcrimine uiuere: eſtq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentię, magnorumq; myſteriorum ſignificatiuus: ſiquidem quadraginta dies & noctes diluuii tēpore pluit dominus ſuper terrā: quadraginta annis filii Iſraēl habitarunt in deſerto: quadraginta dies dilata eſt ſubuerſio Niniuæ. Idemq; numerus ſanctorum ieiuniis ſacer habitus eſt: ſiquidē per quadraginta dies Moſes, Helias & Chriſtus ieiunauerūt. Quadraginta ſeptimanis Chriſtus in utero uirginis portatus eſt: quadraginta diebus à natiuitate mā ſit Chriſtus in Bethlehem antequàm offerretur in tēplo: quadraginta menſibus publice prędicauit: quadraginta horis mortuus delituit in ſepulchro: quadrageſimo die poſt reſurrectionem in cœlos aſcendit, quæ omnia nō ſine huius numeri occulta proprietate & myſterio facta fuiſſe noſtri tradūt theologi. Quinquagenarius numerus eſt remiſſionis peccatorū & ſeruitutis libertatisq; ſignificatiuus: ſecundū legem enim quinquageſimo anno rę mittebātur debita, & reuertebatur unuſquiſq; in poſſeſſionem ſuam. Hinc per Iubilæi annū atq; per pœnitentiæ pſalmū, indulgentiæ atq; pœnitentiæ ſacramentū oſtendit. Lex quoq; & ſpiritus ſanctus in eodē declarantur: nā quinquageſimo die poſt exitū Iſraēl de Aegypto, lex data eſt Moſi in mōte Sina. Quinquageſimo die poſt reſurrectionē deſcēdit ſpiritus ſanctus ſuper apoſtolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur ſpiritui ſancto. Erat & ſexagenarius numerus Aegyptiis ſacer: nā crocodilo proprius, ut qui ſexagenis diebus oua ſexaginta pariat, totidemq; diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodē numero habere: deniq; totidē diebus in ſeceſſu quieſcere quotannis ſine cibo. Habet & ſeptuagenarius numerus ſua myſteria, nam totidē annis ignis ſacrificii in Babylonica captiuitate ſub aqua latens uixerat: totidē annos prædixerat Ieremias templi deſtructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica, totidem annis cōplebatur deſolatio Ieruſalem. Item ſeptuaginta palmæ erant in loco ubi caſtrametati ſunt filii Iſraēl: ſeptuaginta animabus deſcenderūt patres in Aegyptum: ſeptuaginta reges amputatis manuū & pedū ſummitatibus, colligebāt cibū ſub menſa Adonibeſech: ſeptuaginta filii egreſſi ſunt de fœmore Ioas, ſeptuaginta uiri omnes filii Ieroboal: ſeptuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidē uiros occidit Abimelech ſuper uno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui aſcendebant ſuper ſeptuaginta pullos aſinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati ſunt. Septuaginta iuxta pſalmiſtam ſunt anni annorum ætatis noſtræ. Se-

Quinquagenarius.

ptuageſies ſepties iudicatū eſt deLamech:ſeptuageſies ſepties peccata donantur delinquenti. Eſt &numerus ſecundus ſupra ſeptuageſimū totidem linguarum ſermonibus,totidem Synagogæ ſenioribus, totidem ueteris teſtamenti interpretibus,totidemq; Chriſti diſcipulis inſignis: habetq; cum duodenario magnā communiōem; hinc in cœleſtibus quouis ſigno in ſex partes diuiſo,reſultant ſeptuaginta duo quinarii, quibus præſidēt totidem angeli,& totidē influūt nomina dei,& quilibet quinarius uni præeſt idiomati,tanta efficacia,ut inde Aſtrologi & Phyſiognomi cognoſcere queant cuius idiomatis quiſq;fuerit oriundus:reſpondent iſtis etiam totidē patentes in humano corpore articuli, quorū in quouis digito manuū & pedū habentur tres:qui cum principalibus duodecim ſuperius in duodenario numeratis,conſtituunt ſeptuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta,qui etiā de ſiniſtra tranſit ad dexteram,ſacratus inuenitur:tum quia ex denario in ſeipſum ductu gignitur, completam deſignat perfectiōem. Complementum uero omniū numerorū millenarius eſt, qui eſt cubus denarii,ſignificans conſummatam&abſolutam perfectionē. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati,&ab Ariſtotele in ſuis Politicis non improbati,quibus ciuitatibus magnę mutatiōes portenduntur: hi ſunt duodenarii quadratꝰ, & eiuſdē cubus uidelicet quadrageſimus quartus ſupra centenariū,& ſeptingenteſimus uiceſimus octauus ſupra millenariū,qui numerus fatalis eſt: ad quē cū ciuitas quæuis ſiue reſpublica peruenerit,cōpleto cubo poſtea declinabit:in quadratis tamen mutationē ſubit, ſed in melius,ſi prudenti diſciplina regatur:nec fato tunc,ſed imprudentia collabi poterit:atq; hæc de numeris particulatim dicta ſufficiant.

De Numerorū notis in certis geſticulatiōibus cōſtitutis. Ca. XVI.

Legi ſępiſſime in magicis libris eorundēq;operibus &experimētis mirabiles quoſdā,&quales mihi uidebant ridiculas geſticulationes,& putabā illa eſſe occulta quædā dæmonū pacta,propter quod reſpuebā&proieci ea:ſed poſtquā rē profundius examinaui,tunc primū intellexi in illis magicis geſticulationibus, nō dæmonū fœdera,ſed numerorū deliteſcere rationē,qua ueteres per manuū&digitorū uarios inflexus & reflexus numeros repręſentabāt:quorū geſticulatione magi,ineffabiliū uirtutū uocabula,ſono ignota,nūeris uaria,iugatis alternatisq; digitis tacitus inclamāt,ueneranturq; ſacro ſilentio mūdi præſules deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arithmetica,inquiēs:Digiti uero uirginis recurſantes,&quadā incōprehenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati,quę mox ingreſſa,ſeptingentos decē &ſeptē numeros cōplicatis digitis,Iouē ſalutabunda ſurrexit. Tum Philoſophia,ut Tritonidē propter adſtabat, quid nūero tali Arithmetica intuliſſet,exquirit. Cui Pallas: Proprio,inqt,Iouē nomine ſalutauit. Vt ergo hæc melius intelligātur,placuit illa ex traditiōe Bedæ hic ſubiūgere,inquit itaq;:Cū dicis unū,minimū

in leua digitũ inflectens, in medium palmæ locũ figes: cũ dicis duo, ſecundum à minimo inflexũ ibidem impones: cũ dicis tria, tertiũ ſimiliter inflectes: cũ dicis quatuor, itidẽ minimũ leuabis: cũ dicis quinq;, ſecundũ à minimo ſimiliter eriges: cũ dicis ſex, tertiũ nihilominus leuabis, eo ſolo qui medicus appellatur, in mediũ palmę fixo: cum dicis ſeptem, minimum ſolum ſupra palmæ radicem, cęteris interim leuatis, impones, iuxta quem cum dicis octo, medicum: cum dicis nouem, medium è regione compones: cũ dicis decẽ, unguẽ indicis in medio figes articulo pollicis: cũ dicis uiginti, ſummitatẽ medii digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cũ dicis triginta, ungues indicis & pollicis blando cõiunges amplexu: cũ dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorſo indicis ſuperduces, ambobus dũtaxat erectis: cũ dicis quinquaginta, pollicẽ exteriore articulo inſtar Græcę literę gãma, curuatim ad palmã inclinabis: cũ dicis ſexaginta, pollicẽ ut ſupra curuatim indice circũflexo diligenter à fronte pręcinges: cũ dicis ſeptuaginta, indicẽ ut ſupra circũflexũ, pollice in longũ tẽſo implebis, ungue illius duntaxat erecto trans mediũ indicis articulũ: cum dicis octoginta, indicẽ ut ſupra circunflexũ pollice in longum extenſo implebis, unguẽ uidelicet illius in medium indicis articulũ fixo: cumdicis nonaginta, indicis inflexi unguẽ radici pollicis erecti cõfiges. Hactenus in leua. Centũ uero in dextra, quo modo in leua decem facies, ducẽta in dextra, quomodo uiginti in leua ſiniſtraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. uſq; ad nouẽ milia. Porro decẽ milia cũ dicis, leuã in medio pectoris ſupinã appones, digitis tantũ in cœlũ erectis: uiginti milia cũ dicis, eandem pectori expanſam late ſuperpones: triginta milia cũ dicis, eadem prona ſed erecta, pollicẽ cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cũ dicis, eãdem in umbilico erectã ſupinabis: quinquaginta milia cũ dicis, eiuſdem pronę, ſed erecto pollicem umbilico impones: ſexaginta milia, eadem prona femur leuum deſuper comprehendes: ſeptuaginta milia cũ dicis, eandem ſupinã femori ſuperimpones: octoginta milia cũ dicis, eandem pronã femori ſuperpones: nonaginta milia cũ dicis, eadẽ lumbos cõprehendes, pollice ad ima uerſo. At uero centũ milia, ducenta milia, &cætera uſq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cõplebis. Decies autẽ centena milia cùm dicis, ambabus ſibi manibus cõſertis, inuicẽ digitos implicabis. Hęc ex Beda adnotata hactenus ſufficiãt. Plura de iſtis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in ſua magna Arithmetica comperies.

De uariis numerorum notis apud Romanos obſeruatis. Caput XVII.

Lucas de S. Sepulchro.

NVmerorum notę apud uarias gentes diuerſimode pinguntur: Romani illos ſequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis deſcribit Valerius Probus, & hodie adhuc in uſu ſunt, ſic uidelicet:

Vnum. Quinq. Decem. Quinquaginta. Centum. Ducenta. Quingenta.
I. V. X. L. C. ↄ.CC. D.

Mille. Quinq; milia.
M. S. I. CXↃ. IↃↃ. ICC. V.

Decem milia. Quinquaginta milia.
CCIↃↃ. CMↃ. ↃMC. IMI. X. IↃↃↃ. DↃↃ. L.

Centum milia. Ducenta milia.
CCCIↃↃↃ. CM. C. CC.

Quingenta milia. Mille milia.
DM. ϘↃ. D. CMↃ. CϘↃ. M. S.

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quæ licet numerum nullum significet, alios tamē aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quę lineā contingat, nō autem secet: unitatem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: ✝ significat decem: ✝ significat decē & quinq;: ✝ significat sexdecim: ✝ decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur cētenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II °, ducenta, sic ooo, uel sic III °, trecenta: ✝° quingenta: ✝° decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectę cō spiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

NOtis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι
10	11	12	13	14	15	16	17	18
Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ
19	20	21	22	23	24.			
Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω.			

Et hic est primus ordo numerorū apud Græcos. Secundario diuidūt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho,eſt centenariorum: & hic ordo à poſterioribus Græcorum ita ad Hebræorum imitatiõem inſtitutus eſt. Quia uero Alphabetũ eorum ab ea regula tribus literis mancum eſt,neceſſe fuit illis tres figuras adfingere,& literis intercalare,quibus uidelicet ſextum,nonageſimum & noningenteſimũ numeros explicarent,ut in ſequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Η	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quod ſi alicui harum literarum ſubſignetur uirgula toni acuti,tunc totidẽ millenarios ſignificat,ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
Α′	Ι′	Ρ′

Tertio modo ſex duntaxat literis deſignandis numeris Græci utuntur, uidelicet Ι,pro unitate: Π,pro quinario,quia caput eſt dictiõis πέντε, hoc eſt quinq;: Δ,pro denario,à Δέκα: Η,pro centenario, ab ἑκατὸν: Χ pro millenario,à uoce χίλια: Μ,pro decẽ milibus,à μύρια. Ex quibus ſex literis ſuo modo uſq; ad quatuor numero iunctis,uel aliis adiũctis, cæteros numeros formant,præter Π,quæ non multiplicatur,nec ſibi iungitur,ſed ſemper aliorum quinarios ſignificatur,ut in ſequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	Πι	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ

50	60	100	200	5000	1000	5000	10000	50000
ΓΔ⌉	ΓΔ⌉Δ	Η	ΗΗ	Γ͵Η⌉	Χ	Γ͵Χ⌉	Μ	Γ͵Μ⌉

De notis Hebræorum & Chaldæorum,& quibuſdam aliis Magorum notis. Cap. XIX.

Ebræorum etiã literę numerorum notas habent,ſed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateãt in Hebraicis numeris myſteria,ſicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ,q̃ Notariacon uocãt. Sunt aut Hebræorũ literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinq; alias quaſdam diuerſas figuras in fine dictiõis ſortiuntur,quas iccirco quinq; finales uocant:quæ ſuperioribus additæ,uiginti ſeptẽ cõſtituunt:quę deinde in tres gradus partitę, quæ in primo gradu ſunt,unitates referunt:quæ in ſecundo,denarios: quæ uero in tertio gradu ſunt,centenarios ſignificant:quælibet autẽ illarum, ſi grandi depingatur charactere,totidem ſignificat millenarios,ut hic:

3000	2000	1000
ג׳	ב׳	א׳

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt.

1000	900	800	700	600	500
א	קתת	תת	שת	רת	קת

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione &cõpositione reliquos omnes compositos numeros describunt, ut undecim, duodecim, cẽtum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimumquintum numerum, nõ per decem & quinq; sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq; ob reuerẽtiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptii & Aethiopes, & Chaldęi & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipsę sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldæi nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebręorum more, signãt: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegãtissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autẽ in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

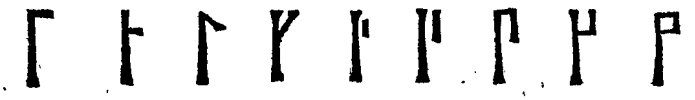

Istis aũt notis in sinistris latus cõuersis, constituuntur denarii, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compoſitione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compoſiti numeri elegantiſſime exeunt, ſicut hoc in his paucis facile deprehendi poteſt.

1510. 1511. 1471. 1486. 1421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compoſitis procedendum eſt: atque hæc de notis numerorum hactenus ſatis ſint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eoſdem. Cap. XX.

RAdunt Pythagorici, adſentiunt Ariſtoteles & Ptolemæus, ipſa literarum elementa certos quoſdam diuinosq; poſſidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in ſummã collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus ſententiã. Vnde hanc diuinationis ſpeciem Arithmantiã uocant, quia uidelicet per numeros fit, ſicut de illa meminit Terentianus in his uerſibus: *Arithmantia diuinationis ſpecies.*

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa ſint minutis,
Quandoq; ſubibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua ſteterit, fauere palmam:
Præſagia læti minima patere ſumma.
Sic & Patroclum Hectorea manu periſſe,
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impoſitiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorum'ue orbitatem, ac ſimiles caſus, ſi ſint dextris adſignatę partibus: parem uero numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philoſophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorũ horoſcopia dominatricesq; ſtellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus ſit aut ſuperuicturus, cęterorumq; operum noſtrorum próſperos infœlices'ue euentus, eiuſque traditiones hic ſubiungere libuit etiam à Ptolemæo aſtrologo non improbatas. Sed qui numeri ſingulis literis deputentur, ſuperius in Græcis & Hebraicis oſtendimus, diuiſo Alphabeto in tres claſſes, quarum prima eſt unitatum, ſecunda denariorum, tertia centenariorum. Cum'que in Romano alphabeto ad complementum uigintiſeptem characterum deſint quatuor, illorum locum ſupplent i & u conſonantes ſimplices, ut in Iohannes &

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu conſonantes aſpiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aſpirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in ſuo uulgari g cum u coniunctũ loco eius ponunt, ſic ſcribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.

90.	100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.
S.	T.	V.	X.	Y.	Z.	I.	V.	HI.	HV.

Quod ſi nunc ſcire deſideras nati alicuius dominatricem ſtellam, computa nomen ſuum & utriuſq; parentis ſui per ſingulas literas ſecundum numerum ſupraſcriptum, collectamq; totius ſummam diuide per nouenarium, ſubtrahendo illum quoties potueris: & ſi remanſerit unitas, aut quaternarius, uterq; ſolem indicat: ſi uero binarius aut ſeptenarius, uterq; ſignat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: ſenarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notãt, & eius rationes oſtenduntur alibi. Simili ratione ſi nati alicuius horoſcopon ſcire deſideras, computa nomen illius, & nomen matris ſuæ & patris ſui, & ſummã totam collectam diuide per duodenarium: ſi reſtabit unitas, Leonem notat: ſi Iunonia dias, aquarium: ſi ternarius Veſtalis, capricornum: ſi quaternarius, ſagittarium: ſi quinarius, cancrum: ſi Venereus ſenarius, taurum: ſi Palladius ſeptenarius, arietem: ſi Vulcanius octonarius, libram: ſi Martius nouenarius, ſcorpium: ſi denarius, uirginem: ſi undenarius piſces: ſi Phœbæus duodenarius, geminos repræſentabunt: & horum rationes etiam alibi redditę ſunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognoſticari poſſe, cum teſtibus Pythagoricis philoſophis & Hebræorum cabaliſtis, in illis numeris lateant occulta aliqua myſteria à paucis intellecta: omnia enim numero, menſura, pondere creauit altiſſimus, à quibus et literarum et nominum ueritas originem ducit, quæ non caſu ſed certa (licet nobis ignota) ratione inſtituta ſunt. Hinc Ioannes in Apocalypſi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtię, qui eſt numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ diſſonans diſcrepantia nationum ac diuerſi gẽtium ritus, pro locorum cauſis cultibusq; hominibus impoſuerunt, ſed quæ naſcenti cuilibet ab ipſo cœlo ſyderea cõpagi natione inſpirata ſunt, quæq; ex cuiuſq; geneſi elicere Hebræorũ Mecubales atq; Aegyptiorum ſapientes olim docuerunt.

Qui numeri quibus diis ſacri ſunt, & qui quibus elementis adſcripti. Cap. XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœleſtium numinibus ſacratos numeros Pythagorici dedicarunt, nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, ſenarium: aquæ duodenarium aſſignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus ſtellarum rex

eſt,in quo poſuit deus tabernaculum ſuum:hanc etiam Iouis eſſe,idealis illius intellectualisq; ſpeciei uis cauſatiua teſtatur,qui idem caput & pater eſt deorum,ſicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ,quæ ſecundum luminare eſt,& animam mundi figurat,uocaturq; Iuno,quod inter eam & monadem prima coniunctio eſt,conſortiumq; cõſimile. Datur & Saturno & Marti,duabus apud aſtrologos infortunis. Sic ternarius cõpetit Ioui,Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Veſtæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt, *Dualitas.* *Ternarius.*

Tergeminam Hecaten,tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata eſt huic uirgini,quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipſe Solis eſt, qui eo numero cœli cardines conſtituit, temporaq; diſcernit: deputatur etiam Cyllenio,quòd quadratus deus ſolus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari,uelut ex fœmineo & maſculo utroq; ſexu conſtans, adſignatur Mercurio: etiam mundo cœleſti attribuitur,qui ſuper quatuor elementa ipſe ſub alia forma eſt quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriuſq; ſexus commixtione,à Pythagoricis geneſi nuptiisq; accõmodatus, ptinet ad Venerẽ & lunonem. Septenarius quietis numerus,Saturni eſt: idem etiam lunæ motum lumenq; diſpenſat,ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum poſſidet, quia nihil gignit: Mineruæ adſignat,quòd à nullo naſcit: Palladi quoq; uiragini, qa ex numeris tã maſculis q̃ fœmineis cõſtat. Hũc Plutarchus etiã dat Apollini. Octonarius ob iuſtitiæ ſacramentũ Iouis eſt: dicatur etiã Vulcano, nã ex primo motu & diade quę luno eſt,in ſe bis ducta,conſtat: etiam matri deûm Cybelæ attribuitur,cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illũ Baccho ſeu Dionyſio adſignat,qui ipſe octauo mẽſe natus dicitur: alii, quoniã octimeſtres partus uitales non ſunt,Saturno atq; Parcis illum conſtituerunt. Nouenarius ad lunam,omnium cœleſtium influxuũ uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet,nõ minus & nouẽ Muſis dicatus, tum etiã Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis,ea ratione qua monas ad Solem ſpectat,datur etiam Iano,quia primi uerſus finis,ſecundę monadis implet auxilium: inſuper etiam mundo adſignatur: ſimiliter & duodenarius,quia ſol duodecim ſigna permeãs annũ duodecim mẽſibus diſtribuit,mundo & cœlo & ſoli attribuit. Vndenarius uero,quia ſemicircularis eſt, attribuitur lunæ,& deputatur etiam Neptuno. *Quaternarius.* *Quinarius.* *Senarius.* *Septenarius* *Octonarius.* *Nouenarius* *Denarius.* *Duodenarius.* *Vndenarius*

De planetarum menſulis,earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dęmonia. Cap. XXII.

TRadũtur inſuper à magis quædam numerorum menſulæ,planetis ſeptem diſtributę,quas planetarum ſacras tabulas uocãt multis admodum magnisq; cœleſtium uirtutibus inſignitas, quatenus repræſentãt diuinam illam cœleſtiũ numerorũ rati-

onẽ à diuinæ mẽtis ideis per rationẽ animæ mũdi cœleſtibus impreſſam, illorumq; ſuauiſſimã cœleſtiũ radiorũ harmoniã, ſecundũ effigierũ proportionẽ, intelligentias ſupramundanas conſignificantiũ, quæ aliter exprimi nõ poſſunt, quàm per notas numerorum & characterũ: nihil enim materiales numeri & figuræ poſſunt in myſteriis rerũ abditarũ, niſi repræſentatiue p numeros & figuras formales, quatenus regunt & informant ab intelligẽtiis & numerationibus diuinis, quæ nectũt extrema materiæ atq; ſpiritus ad uoluntatẽ animæ eleuatæ, per magnũ affectũ, operantis cœleſti uirtute, poteſtatẽ accipiens à deo, per animã uniuerſi & cœleſtiũ cõſtellationũ obſeruatiões in materiam applicatã ad formã cõuenientem, diſpoſitis mediis ſolertia & ſciẽtia magicali: ſed nunc ad tabulas ſingulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno adſignata, ex quadrato ternario cõſtat, cõtinẽs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uerſum, & per utrãq; diametrum cõſtituentes quindecim: tota autem numeros ſumma, quadragintaquinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiũtur, prædictos numeros implentia nomina, cũ intelligẽtia ad bonũ & dæmonio ad malũ: eliciturq; ex eiſdem numeris ſignaculum ſiue charecter Saturni & ſpirituũ eius, quales inferius ſuæ tabulæ adſcribemus. Dicũt hanc tabulã fortunato Saturno in lamina plumbea ſculptã, adiuuare partum, reddere hominẽ tutũ & potentẽ, atq; pſtare ſucceſſus petitionũ apud principes & poteſtates: ſi uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plãtationes & cõſimilia, hominẽ deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & diſcordias, & diſpergere exercitus. Secũda dicitur tabula Iouis, quæ cõſtat quaternario in ſe ducto, cõtinens numeros particulares ſexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cõſtituentes triginta quatuor: omniũ autẽ ſumma centũtriginta ſex. Et præſunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, cũ dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & ſpirituũ eius. Ferũt illam ſi Ioue potente dominãteq; argenteæ lamine fuerit impreſſa, conferre lucrũ & diuitias, gratiã & amorẽ, pacem & cõcordiã hominũ, & placãre inimicos, confirmare honores & dignitates & conſilia: & diſſoluere maleficia, ſi in corallio inſculpta fuerit. Tertia tabula ad Martẽ ſpectat, quæ quinario quadrato conſtituit, cõplectens nũeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciũt ſexagintaquinq;: & oĩm ſumma eſt CCCXXV. Et pſunt illi noĩa diuina cũ intelligẽtia ad bonũ, & dęmonio ad malũ, & elicit ex ea character Martis & ſpirituũ eiº. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut enſe ſculpta, potentẽ facit in bello & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduerſariis ſuis, & uictoriã pręſtat aduerſus hoſtes: & ſi in lapide corneola ſculpta ſit, ſtringit ſanguinẽ & mẽſtruã: ſi uero infortunato Marte ſculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potẽtes à dignitatibus & honoribº & diuitiis, generat diſcordiã & lites & odia hominũ & beſtiarum, fugat apes & columbas & piſces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

Saturni tabula.

Iouis tabula.

Martis tabula.

ones & prælia, & generat ſterilitatẽ in uiris & mulieribus & cæteris animãti bus, aduerſariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendã compellit. Quarta tabula ſolis, ex quadrato ſenario conſtituta eſt, & conti net numeros triginta ſex, quorũ ſex in quolibet latere & diametro, produ cunt centum & undecim, & ſumma omnium ſexcentum ſexaginta ſex. Præ ſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonũ, & dæmonio ad malum, & eliciuntur ex ea characteres ſolis & ſpirituum eius. Hęc fortunato ſole in lamina aurea ſculpta, reddit geſtantem glorioſum, amabilem, gratum, po tentem in omnibus operibus, & cõparat hominem regibus & principibus, eleuans eum ad ſublimia fortunæ faſtigia, impetrare faciens quicquid uo luerit: ſole autem infortunato, facit tyrannum, ſuperbum, ambitioſum, in explebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula Veneris eſt, cõſtans ſeptenario in ſe ducto, numeris uidelicet quadraginta nouem, quorum ſe ptem in omni latere & diametro conſtituunt centum & ſeptuaginta quinq;: & ſumma omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præſunt illi nomina di uina cum intelligentia ad bonũ & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea cha racter Veneris & ſpirituum eius. Hæc fortunata Venerę in lamina argenti ſculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierũ, con fert ad conceptum, pellit ſterilitatem, reddit potentes in coitu, & diſſoluit maleficia, & pacẽ generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; anima lium & pecorũ greges copioſo partu fœcundat: & poſita in columbari, mul tiplicat columbas. Confert aduerſus omnes ęgritudines melancholicas, & generat lætitiam, & geſtata fortunat itinerãtes: quod ſi infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurii eſt, ex octonario in ſe ducto reſultans, numeros continens ſexaginta quatu or, quorum octo in quouis latere & per utranq; diametrum faciunt ducen ta & ſexaginta: & ſumma omnium duo milia octoginta. Et præſunt illi no mina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Mercurii & ſpirituum eius: & ſi fuerit Mercurio fortunato ſculpta in argẽto uel ſtanno, uel ęre citrino, uel inſcripta in pergameno uir gineo, reddit geſtantem gratum, fortunatum ad impetrandũ quicquid uo luerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriã & intellectum, & diuinationẽ, & notitiam occultorũ per ſomnia: & ſi fuerit Mercurius infor tunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę eſt, conſtans ex nouenario in ſe multiplicato, habẽs numeros octoginta & unũ, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentũ ſexaginta nouem: & omni um ſumma eſt, tria milia trecenta & uigintiunũ. Et præſunt illi nomina di uina cum intelligentia ad bonũ, & dæmonio ad malũ: & eliciuntur ex ea cha racteres Lunæ & ſpirituũ eius. Hæc fortunata Luna in argẽto ſculpta, facit geſtantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præſtat ſecuritatem in itinere, &

profectum diuitiarum; & corporis ſanitatem; & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & ſi Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit ſubhumata, infortunat locum illum, & habitãtes & conuerſantes in eo: ſimiliter naues, fontes, flumina, molẽdina: & infortunat omnem hominem, aduerſus quem rite facta fuerit, faciẽs illum profugum de terra & patria ſua, & è loco manſionis ſuæ ubi ſubhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoſcunq; homines in officio ſuo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciãtur ſignacula & characteres cũ ſtellarum tum ſpirituum ex iſtis menſulis, ſagax ſcrutator, & qui harũ menſularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina reſpondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	Tetragrammaton extenſum.		יוד הא ואו הא
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni.	אגיאל
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni.	זאזל

Nomina diuina reſpondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יהפיאל
136.	Hiſmaël.	Dæmonium Iouis.	הסמאל

Nomina reſpondentia numeris Martis.

5.	He litera nominis ſancti.		ה
25.			יהי
65.	Adonai.		אדני
325.	Graphiel.	Intelligentia Martis.	גראפיאל
325.	Barzabel.	Dæmonium Martis.	ברצאבאל

Nomina reſpondentia numeris Solis.

6.	Vau, litera nominis ſancti.		ו
6.	He extenſum, litera nominis ſancti.		הא
36.	Eloh.		אלה
111.	Nachiel.	Intelligentia Solis.	נכיאל
666.	Soràth.	Dæmonium Solis.	שרת

Nomina reſpondentia numeris Veneris.

			סוך
			אהא
49.	Hagiel.	Intelligentia Veneris.	הגיאל
157.	Kedemel.	Dæmonium Veneris.	קדמאל
1252.	Bne Seraphim.	Intelligentiæ Veneris.	בני שרפים

Nomina reſpondentia numeris Mercurii.

8.	Asboga. Octonarium extenſus.		אזבוה
64.	Din.		דין
64.	Doni.		דני
260.	Tiriel.	Intelligentia Mercurij.	טיריאל
2080.	Taphthartharath.	Dæmonium Mercurij.	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	Bod	בד
81	Elim	אלים
369	Hasmodai, Dæmonium Lunæ.	השמודאי
3321	Schedbarschemoth Schartathan, Dæmonium dæmoniorum Lunæ. Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	שדברשהמעת שרתתן
3321	Malcha bethar sisim hed beruah schehakim.	מלכא בתרשיתים עד ברוח שהקים

Tabula Saturni in abaco.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

45

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Saturni. *Signacula siue characteres, Intelligentiæ Saturni,* *Dæmonij Saturni.*

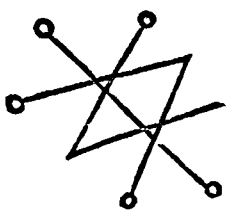

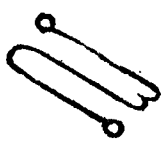

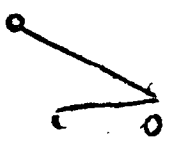

Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres Intelligentiæ Iouis, *Iouis,* *Dæmonij Iouis.*

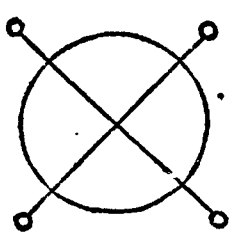

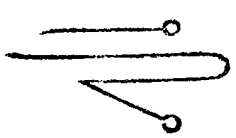

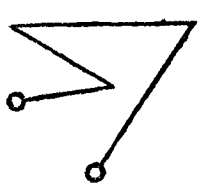

Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

32

In notis Hebraicis.

יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
	יח	א	יד	כב
גכ	ו	יט	ב	יה

Signacula ſiue characteres

Martis.

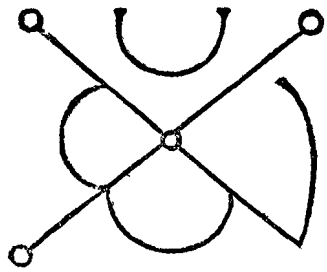

Intelligentiæ Martis.

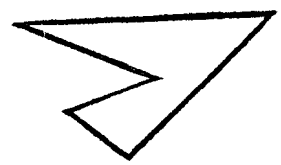

Dæmonij Martis.

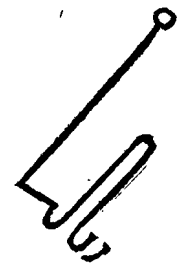

Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

66

In notis Hebraicis.

ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כו	כח	ח	לא
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	ג
כה	כט	י	ט	כן	יב
לו	ה	גל	ד	ב	לא

Signacula ſiue characteres

Solis,

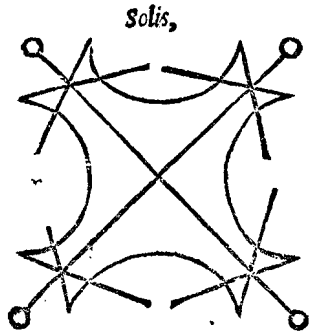

Intelligentiæ Solis,

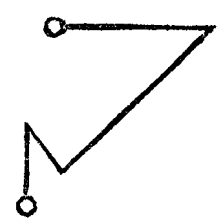

Dæmonij Solis.

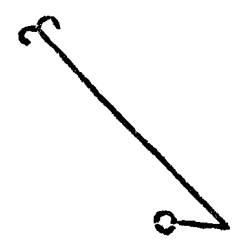

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue characteres Veneris.

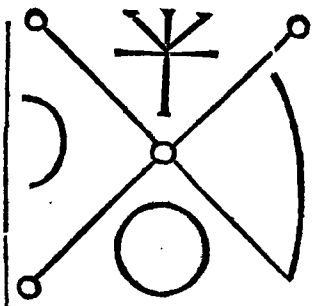

Intelligentiæ Veneris.

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

פב	בפ	יג	מא	י	הה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	ט
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

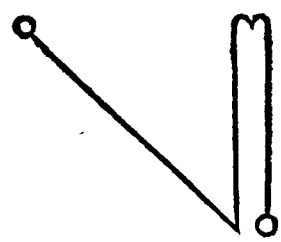

Dæmonij Veneris.

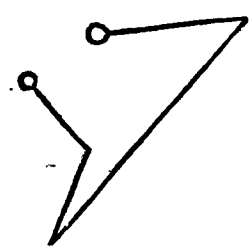

Intelligentiarum Veneris.

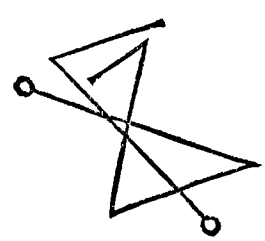

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

2080

Signacula siue characteres Mercurij

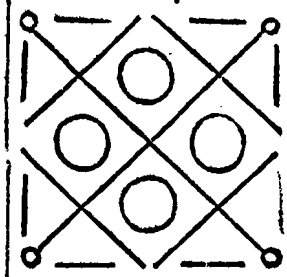

Intelligentiæ Mercurij.

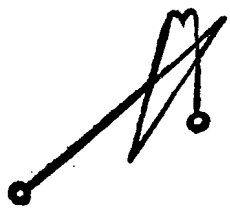

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
ם	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	ל	נא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	ב	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Dæmonij Mercurij.

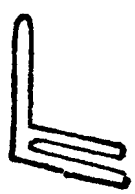

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Signacula siue characteres Lunæ.

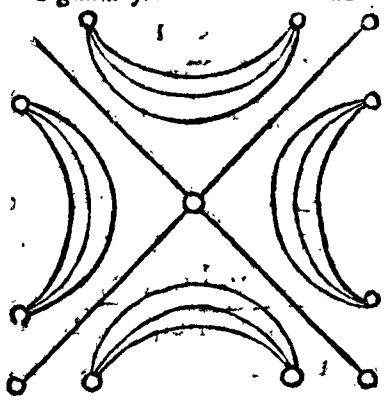

Dæmonij Lunæ.

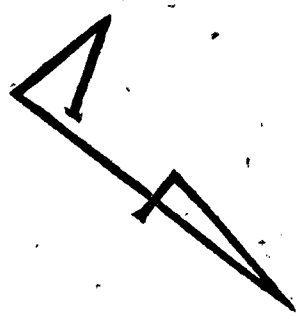

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	מג	יד	מו
מז	ז	פ	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יז	מח	צ	צ	פא	לב	סר	כר	נו
נז	יח	נט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יה	י	א	מב	עד	לד	סו
סו	כט	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	גב	ג	מר	עו
עז	כח	ס	כ	סא	יב	נג	ד	מה

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

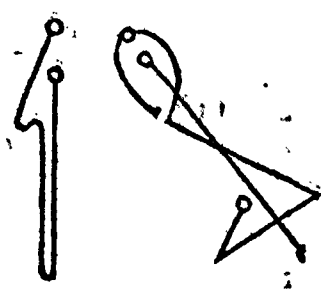

Intelligentiæ Intelligentiarum Lunæ.

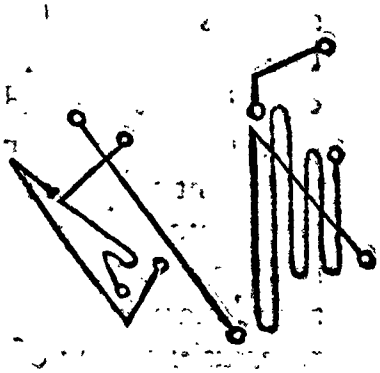

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elementis cõueniant atq; cœlo. Cap. XXIII.

FIguræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potẽtiæ putantur. Ex his imprimis circulus reſpondet unitati atq; denario, nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferẽtia eſt: ipſeq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita, in qua non eſt terminus à quo, nec terminus ad quẽ, cuius principiũ & finis eſt in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, ſed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium ampliſſima & perfectiſſima, ligatiõibus & exorciſmis aptiſſima cenſetur. Vnde qui malos dæmones adiurãt, circulo ſeſe communire ſolent. Ipſe etiam pentagonus cum uirtute quinarii numeri mirandum in malos dæmones habet imperiũ, tum ex lineatura ſua qua habet intus quinq; angulos obtuſos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in ſe cõtinet myſteria, quod ita etiam de cęteris figuris, triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirẽdum & intelligendum eſt, quarum plures quatenus multiplicibus diuerſisq; interſectionibus cõſtituuntur, diuerſas etiam nanciſcuntur ſignificationes atq; uirtutes, iuxta diuerſimodũ linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes ſummam potentiam habere confirmabant, quodque ſit omnium cœleſtium uirium atq; intelligentiarum firmiſſimum receptaculum, quia ipſa ſit figura omniũ rectiſſima, continens quatuor angulos rectos, ſitq; prima ſuperficiei deſcriptio, habẽs longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœleſtium fortitudine conſpiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum reſultat: ſuntq; ſtellę tunc maxime potentes, quando in figura cœli quatuor obtinent cardines, atq; radiorum ſuorum in ſeinuicem proiectione crucem conſtituunt. Habetq; præterea (quod ſupra oſtendimus) cum quinario, ſeptenario, nouenario potentiſſimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam ſacerdotibus ab initio religionis inter ſacras literas relata fuit, uitam futuræ ſalutis apud eos allegoricè ſignificans. Fuit etiã Serapidis pectori impreſſa, & apud Græcos magna ueneratione habita. Verum quod hic ad religionẽ attinet, diſcutiemus alibi. Illud aduertendum eſt, quicquid mirificum operãtur figurę, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inſcribuntur, id non agunt niſi per uirtutẽ ipſis acquiſitam à figuris ſublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut ſimilitudo cõparat, quatenus adamuſſim ad illas configurantur, quemadmodum ex oppoſita pariete cauſatur echo, atq; in ſpeculo cõcauo collectio radiorum ſolarium, quos poſtea repercutiens in oppoſitum corpus uel lignum uel aliud combuſtibile, pro

tinus comburat: ſiue quemadmodum cithara cauſat reboatum in alia citha
ra, non niſi quia figura conformis & conſimilis è cõſpectu ſit poſita, ſiue ut
duæ in lyra fides æquo interſtitio tractæ, & ad eandem intentionem tempe
ratæ, quando pulſatur una, ſubito tremit & altera. Similiter & figuræ de qui-
bus diximus, atq; characteres quicunq;, concipiunt uirtutes figurarum cœ-
leſtium, quatenus dominãtibus illis opportune fuerint rebus impreſſæ aut
rite fabricatæ, tanquam cõſpiret figura ad conſimilẽ figuram atq; exigat. Et
ſicut hęc de figuris dicta ſunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus in
telligenda ſunt, quæ ſunt ſphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, ico
cedron, dodecacedron & conſimiles. Neq; uero prætereundum eſt, quas fi-
guras Pythagoras & illum ſecuti Timæus Locrus atq; Plato, elemẽtis & cœ
lis adſignarunt: nam terræ primum cubũ, octo angulorum ſolidorum & ui
gintiquatuor planorum & ſex baſium quadratũ in forma teſſerę dederunt.
Igni autem pyramidem quatuor baſium triangulorum, & totidem angulo-
rum ſolidorum & duodecim planorũ tribuerunt. Aëri autem conſtituerũt
octocedrontẽ, ex octo baſibus triangulis & ſex angulis ſolidis & uigintiqua
tuor planis. Aquæ deniq; adſignarunt icocedrontem, baſium uiginti, angu
lorum ſolidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex
duodecim baſibus pentagonis & uiginti angulis ſolidis, planis autem ſexa-
ginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem re-
ſpectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in ma-
gia naturali & perſpectiua, maxime quidem in ſpeculis: & ego noui ex illis
miranda conficere, & ſpecula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uolu-
erit à longiſſima diſtantia.

Elementorũ & cœli figuræ.
Terræ.
Ignis.
Aeris.
Aquæ.
Cœli.

De Muſicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Cap. XXIIII.

MVſicalis etiam harmonia nõ eſt ſyderum muneribus uiduata: eſt enim imitatrix omnium potẽtiſſima: quæ cum corpora cœ leſtia opportune inſequitur, cœleſtem influxum mirificè pro-uocat, omniumq; audientium affectus, intẽtiones, geſtus, mo-rus, actus atq; mores immutat, & ad ſuas proprietates ſubito prouocat, ut ad lætitiam uel lamentationem, ad audaciam uel tranquillitatem & ad ſimilia, ipſas quoq; beſtias, ſepentes, uolucres, delphines ad auditum ſuæ modulati onis prouocat. Sic aues fiſtulis alliciuntur. eiſdem capiũtur cerui. Piſces in ſtagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominũ amicitias perſuaſere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indi cos organicæ uoces permulcent. Ipſa etiam elementa modulis gaudẽt. Ha leſius fons, aliàs tranquillus & quietus, ſi inſonent tibiæ, exultabũdus eleua-tur, & ultra margines intumeſcit. Sunt in Lydia quæ Nymphas; inſulæ nun cupant, quæ ad cantum tibiarum in medium ſtagnum à continenti proce-dentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro ſe uidiſſe teſtatur. Et ſunt iſtis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam ſonat. Megaris ſaxū quoddam ad ſingulos ictus fidicinat, adeò magna uis eſt Muſicæ. Ipſa quidem animū mulcet, mentē erigit, prę-liatores ad bella incitat, & ſingulorum operum labores fatigationemq; ſo-lat. Lapſos & deſperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicūt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur cantibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracūdos mitigat, triſtes & anxios lætificat, diſcordes pacificat, phreneticorū rabiē temperat, uanas co gitationes diſſipat: hinc eſt quòd morbos aliquos corporis & animi ſic uel curari uel inferri poſſe, Democritus & Theophraſtus affirmāt. Sic legimus Terprandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes ſa naſſe: & Iſmeniam Thebanum quamplurimos grauiſſimis morbis uexatos concentibus curaſſe. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pytha-goram, Empedoclem, Aſclepiadem, Timotheum, concentibus atq; ſonis mi ra quædā facere conſueuiſſe: nunc enim aſſuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis laſciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repreſſit. Sic Pythagoras luxurioſum ado leſcentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rurſusq; repreſſit. Narrat Saxo Grammaticus in hiſtoria Danica de quodam muſico, qui ſonorum modulis tāta ui homi nes in amentiæ furorem ſe poſſe pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente conſtare poſſet: cumq; regis iuſſu præſtare effectum compelleretur, animorum habitus ſonorum uarietate inflectere aggreſſus, inuſitatæ ſeue-ritatis concentu edito, prima ſpecie audiētes ueluti mœſtitia & ſtupore cō-pleuit, deinde uegetioribus ſonis ſeueritate in plauſum permutata, ad iucū-diorem mentis ſtatum petulantioresq; corporis motus geſticulationesq; inflectebat: poſtremo acrioribus modis ad tantum amentiæ ſpiritum cōci tauit, ut furor ad rabiem uſq; & temeritatē proceſſerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalāgio tacti ſunt, ſtupeſcere, examinesq; iacere, donec cer tum ſonum audierint, quo quiſq; ſuo auditu ſaltat aptè ad numerum ac cō-ualeſcit, atq; poſtea ſi poſt longum tempus conſimilem ſonum audierit, ſu bito concitatur ad ſaltum. Et creditū eſt (Gellio teſte) iſchiacos cū maxime dolēt, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophraſto, uipe-rarum morſibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipſe fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuiſſe medicinā.

Laus cātus.

De ſono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Caput XXV.

Esse pręterea in ſono uirtutem ad cœleſtia dona capienda non negabimus, ſi cum Pythagora & Platone ſenſerimus cœlũ harmonica compoſitione conſtare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quàm inſtrumentalis ſonus plus poteſt, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu ac imperioſo phantaſiæ cordisq; affectu proficiſcens, ſimulq; cũ aëre fracto ac temperato aëreũ audictis ſpiritum, qui animæ atq; corporis uinculũ eſt, motu facile penetrans, affectũ animũq; canctis ſecũ trãsferens audientis affectũ mouet affectu, phantaſiã afficit phantaſia, animũ animo, pulſatq; cor, & uſq; ad penetralia mẽtis ingreditur, ſenſim quoq; mores infundit: mouet præterea mẽbra atq; ſiſtit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut nõ modo naturalis, ſed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferãt. Neceſſe eſt autem omnes concentus ex cõuenientibus fundamentis procedere, ſiue in fidibus, ſiue in fiſtulis, ſiue in uocibus ſint, ſi in unum debeant cõuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum aſini, grunnitum porci quis cõuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factæ fides in conſonantiam aliquam deduci poſſunt, quia eorũ diſſona ſunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominũ uoces uariæq;, quia uni cum ſecundum ſpeciem eſt ipſis fundamentũ. Conueniunt & multę aues, quia unicum illis propinquum genus & à ſuperis ſymbolum. Conueniunt & artificialia inſtrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; ſimili tudo, aut uera & expreſſa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, ſonorum aut uocum eſt: ſonus ſpiritus eſt, uox eſt ſonus & ſpiritus animatus, ſermo eſt ſpiritus cum ſono & uoce aliquid ſignificãte prolatus, cuius ſpiritus cum ſono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocẽ ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente ſpiritu, quã neruis obſitus limes interiectus cor à pulmone ſecernitur, utroque & uitalibus cęteris, quo faucium anguſtias pulſante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi ſonos, ſermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obſcuram eſſe, ut non ſit comprehenſum quomodo fiat, aut quid ſit omnino. Tota deniq; muſica in uoce & ſono & auditu poſita eſt. Sonus ſine aëre audibilis fieri non poteſt: qui quum adeo neceſſarius ſit auditui aër, tamen ut aër per ſe non eſt audibilis, nec ullo ſenſu attingi poteſt, niſi per accidens: neq; enim uiſus uidet illum niſi coloratum, nec auditus niſi ſonãtem, nec odoratus niſi olentem, nec guſtus niſi ſapidũ, nec tactus niſi calidum aut frigidum aut eiuſmodi: itaq; licet ſonus ſine aëre non fiat, non tamen eſt ſonus de natura aëris, nec aër de natura ſoni, ſed corpus uitæ ſpiritus noſtri ſenſitiui exiſtit aër, & nõ eſt naturæ alicuius obiecti ſenſibilis, ſed ſimplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam ſenſitiuam aërem

uiuificare ſibi cõiunctũ, & in uiuificato & cõiuncto ſpiritui aëre ſentire ſpecies obiectorum in actu poſitos, idq; in aëre uiuo: ſed in diaphano & ſubtili ſpecies uiſibiles, in communi audibiles, in groſſiori ſpecies aliorũ ſenſuũ.

De conuenientia eorum cum cœleſtibus: & qui concentus quiq; ſoni ſingulis ſtellis reſpondent. Cap. XXVI.

CAeterum nunc ſcias, quod ex planetis ſeptem Saturnus, Mars atq; luna plus uocis habent quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces triſtes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos ſonos: Mars uero aſperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obſeruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius poſſident concentus: habet tamen Iupiter cõcentus graues, cõſtantes, intentos, ſuaues, hilares & iucũdos: Sol uenerabiles, intẽtos, puros, & cũ gratia dulces: Venus aũt laſciuos, luxurioſos, molles & uoluptuoſos, & in circunferentia diſſolutos dilatatoſq;: Mercurius uero habet cõcentus remiſſiores, multiplices, & cũ quadã ſtrenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus muſis nouem obtẽperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ ſimul & quintę, ſcilicet diapaſon cum diapente: Sol obtinet octauę uocis melodiam, ſcilicet diapaſon, ſimiliter per tonos quindecim diſdiapaſon: Venus tenet gratiã uocis quintæ, ſcilicet diapente: Mercurius habet diateſſaron, ſcilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor eſt, quorum hypate terrã, parhypate uel meſe aquam, nete uel diezeugmenon aut hypboleos ignẽ: parenete uel ſynemmenon aërẽ reſignare uoluerunt. Deinde uero Terpãder Lesbius ſeptimã chordã inueniẽs, illas planetarũ numero æquauit. Præterea qui elementorũ numerũ ſecuti ſunt, quatuor muſicæ genera illis ſimul atq; quatuor humoribus cõuenire dicebãt, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiũ choleræ & igni, Lydiũ ſanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cõſonare putabant. Alii ad cœlorũ numerum uirtutemq; reſpicientes, Doriũ Soli, Phrygiũ Marti, Lydiũ Ioui, mixolydiũ Saturno, hypophrygiũ Mercurio, hypolydiũ Veneri, hypodoriũ Lunę, hypomixolydiũ cœlo ſtellato cõtribuerũt. Præterea cũ his cõcentuũ modis etiã muſas & chordas ad cœlos referebãt, ſed nõ eo ordine quo inter numeros & cœlorũ aïas de nouẽ muſis narrauimus: nã Thaliã muſam dicũt concentũ nõ habere, ſilẽtio & terrę eã adſcribẽtes: Clio aũt cũ Luna hypodoriũ modũ & chordã proſlãbanomenos mouẽt: Calliope & Mercurio hypophrygiũ modũ & chordã hypatehypaton poſſidẽt. Terpſichore cũ Venere hypolydiũ & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypatõ coaptãtur. Erato cũ Marte Phrygiũ & hypatemeſen cuſtodiũt. Euterpę & Ioui Lydius & parhypate meſon cõueniũt. Polymnia & Saturno mixolydiũ & lichanos meſon ſeruãt: Vraniæ ac cœlo ſtellato hypmixolydius modus atq; me

ſes chorda adſcribuntur,quæ ita in ſequentibus uerſibus expreſſa legimus:

Germinat in primo nocturna ſilentia cantu,
Quæ terræ in gremio ſurda Thalia iacet.
Perſephone & Clio ſpirant,hypodorius ergo
Naſcitur,hinc ortum proſmeledes generat.
Dat hypochorda ſequens Phrygium,quem parturit ipſa
Calliopé,interpres parturit ipſe deûm.
Tertius oſtendit hypolydæ exordia neruus,
Terpſichore occurrit,ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan ſtatuunt mihi crede modum,qui
Dicitur in quarto Dorius eſſe loco.
Vult Erato quintum Phrygio perſcribere neruum,
Mars quoq; non pacem,prælia ſemper amans.
Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,
Dulce tenens iuſſit ſexta quod eſſe fides.
Septeno Saturnus agit Polymniá neruum,
Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perſcrutatur amicam,
Verſat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorũ concẽtus ex eorundem adinuicem diſtantia rimãtur:nam id ſpatium quod à terra ad lunam interiacet,uidelicet cẽtum & uigintiſex milia ſtadiorũ Italicorum,toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriũ dimidium illius ſpatii facit ſemitoniũ:tantundem ab illo ad Venerem facit aliud ſemitoniũ:inde uero ad ſolem triplum quaſi tonũ & dimidium ſtatuit diapente:à luna autem ad ſolem duplum cum dimidio faciẽs diateſſaron:à ſole uero ad Martem rurſus tantũ eſt interualli, quãtũ à terra ad lunam,faciens tonum:inde ad Iouem dimidiũ illius aliud faciẽs ſemitonium:tantundẽ ab illo ad Saturnũ etiam conſtituẽs ſemitoniũ: à quo ad ſtellatum orbem iterum ſemitonii ſpatiũ interiacet. Eſt itaq; à ſole ad cœlum ſtellatum diaſtema diateſſaron duorũ tonorũ cũ dimidio: à terra autẽ perfectum diapaſon ſex tonorũ integrorum. Iam uero etiã ex proportione motuum planetarũ adinuicẽ,& cum octauo cœlo reſultat harmonia omnium ſuauiſſima. Eſt autẽ proportio motuũ Saturni ad Iouem dupla ſeſquialtera:Iouis ad Martem ſeſcupla:illius ad ſolem,Venerẽ & Mercuriũ, qui pariter iter perficiũt,proportio dupla:illorũ ad lunam,duodecupla:Saturni uero ad ſtelliferũ orbem millecupla & ducentupla,ſi uerum ſit quod ait Ptolemæus,cœlum illud moueri contra primũ mobile in cẽtum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior eſt,& acutiorem ſonũ facit ſtellato orbi,qui omnibus tardior, ſonũ grauiſſimũ facit: ſed motu uiolẽto qui eſt primi mobilis,omnium uelociſſimus eſt & acutiſſimus:lunaris uero tardiſſimus & grauiſſimus,quę motuum proportio & reciprocatio

ſuauiſſimum concentum edit. Hinc nulli cãtus, nulli ſoni, nulla muſica inſtrumenta mouẽdis affectibus hominũ & inducendis magicis impreſſionibus potentiores ſunt, quàm qui ex numeris & menſuris & proportionibus ad inſtar cœleſtiũ componũtur. Elementorũ etiam concentus ex eorũ baſibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignẽ & aërem ſit proportio dupla in baſibus, & ſeſquialtera in angulis ſolidis, rurſumq; in planis dupla, harmonia naſcitur duplicis diapaſon & diapente. Inter aërem & aquã proportio eſt in baſibus dupla ſeſquialtera, unde diapaſon, diapẽte: in angulis uero dupla, unde iterum diapaſon: inter aquã autem & terram eſt in baſibus proportio tripla ſeſquitertia, unde conſurgit diapaſon, diapente, diateſſaron: in angulis uero ſeſquialtera iterum conſtituens diapente. Porrò inter terram & ignẽ proportio eſt in baſibus ſeſquialtera, faciẽs diapẽte: in angulis uero dupla, conſtituẽs diapaſon. Verũ inter ignẽ & aquã, atq; inter aërẽ & terrã deficit quodãmodo cõſonãtia: ſiquidẽ inter hęc eſt plena qualitatũ cõtrarietas: cõuenit aũt p intermediũ elementũ.

De humani corporis proportione & menſura harmoniaq;. Cap. XXVII.

HOmo quoniã pulcherrimũ abſolutiſſimũq; dei op° & imago, & minor mũdus, ideoq; etiã perfectiore cõpoſitione ac ſuauiori harmonia, ſublimioriq; dignitate oẽs numeros, mẽſuras, põdera, motus & elemẽta, cęteraq; omnia illũ cõponentia, in ſe cõtinet ac ſuſtinet, omniaq; in eo uelut in ſupremo artificio, ſupremã quãdam ſortẽ ultra cõmunem conſonantiã quam habẽt in aliis cõpoſitis, cõſequuntur. hinc antiqui oẽs, digitis olim numerabãt, & digitis numeros indicabãt, ex ipſiſq; humani corporis articulis, oẽs numeros, mẽſuras, porportiões ac harmonias inuẽtas fuiſſe, probare uiſi ſunt. Vnde ad hãc corporis cõmenſurationẽ, tẽpla, ædes, domos, theatra, inſuper & nauigia, & machinas, & quodcũq; artificii gen°, & artificiorũ ędificiorũq; quęcũq; ſunt partes & mẽbra, puta colũnas, epiſtylia, baſes, antes, ſtilobates & huiuſmodi cętera omnia partiuntur, atq; ex hũano corpore deducũt. Quin & ipſe deus docuit Noẽ fabricare arcã ad humani corporis mẽſurã, ut qui ipſe totã mũdi machinã humano corpori ſymmetrã fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mũdus nũcupatur. Hinc microcoſmologi nõnulli, humanũ corpus per ſex pedes, pedẽ uero per X. gradus, & gradũ quẽq; per minutias V. metiunt: unde numerãtur LX. gradus, qui faciũt minutias CCC. quibus æquiparantur totidẽ cubiti geometrici, q̃bus deſcripta eſt arca à Moſe: ſicut enim corpus humanum eſt in longitudine trecentorum minutorũ, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: ſic & longitudo arcæ fuit cubitorũ trecentorum, latitudo quicquaginta, altitudo triginta, ut ſit utrobiq; longitudinis ad latitudinẽ ſeſcupla ꝓportio, ad altitudinẽ decupla, latitudinis ad altitudinẽ ſupparties duas tertias: pariq; modo oĩm mẽbrorũ cõmenſurationes ſunt pro-

Ex humanis articulis numeri & mẽſuræ reptæ.

portionatæ & conſonantes,& cum mundi membris atq; archetypi menſuris ſic conuenientes,ut nullum ſit in homine membrum,quod non reſpondeat alicui ſigno,alicui ſtellæ, alicui intelligentiæ,alicui diuino nomini in ipſo archetypo deo. Tota autem corporis menſura tornatilis eſt,& à rotunditate proueniens,ad ipſam tendere dignoſcitur.

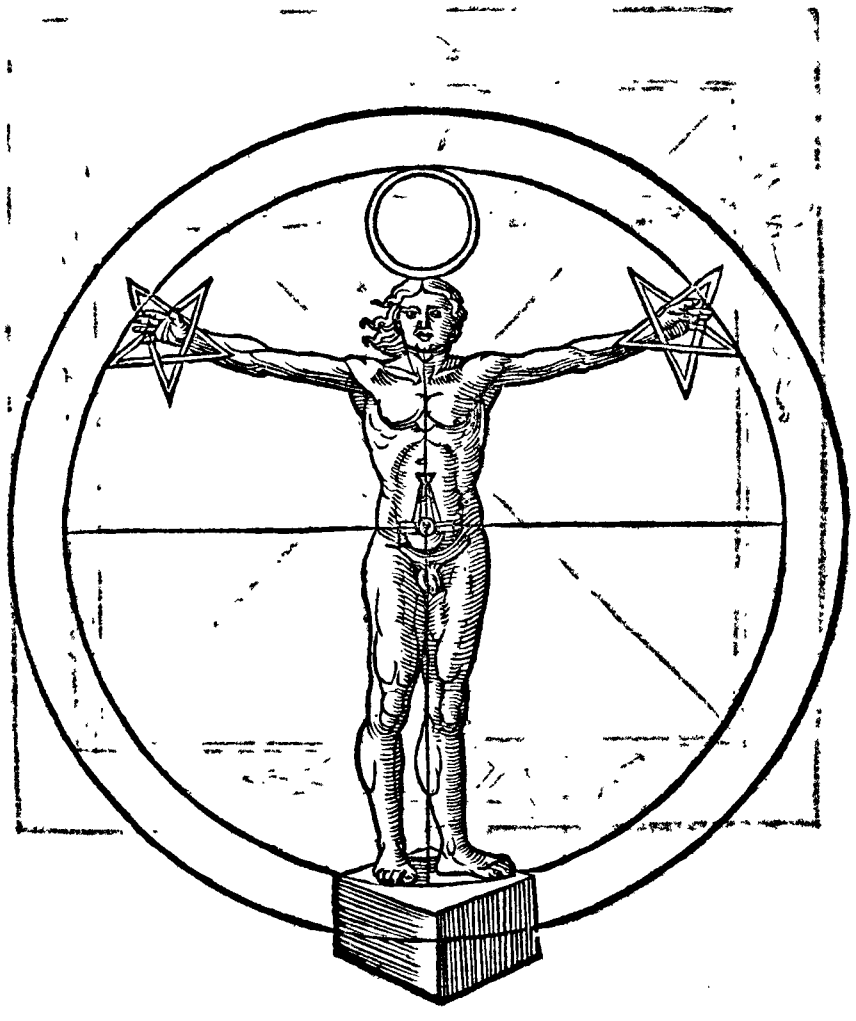

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachijs in conuinctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

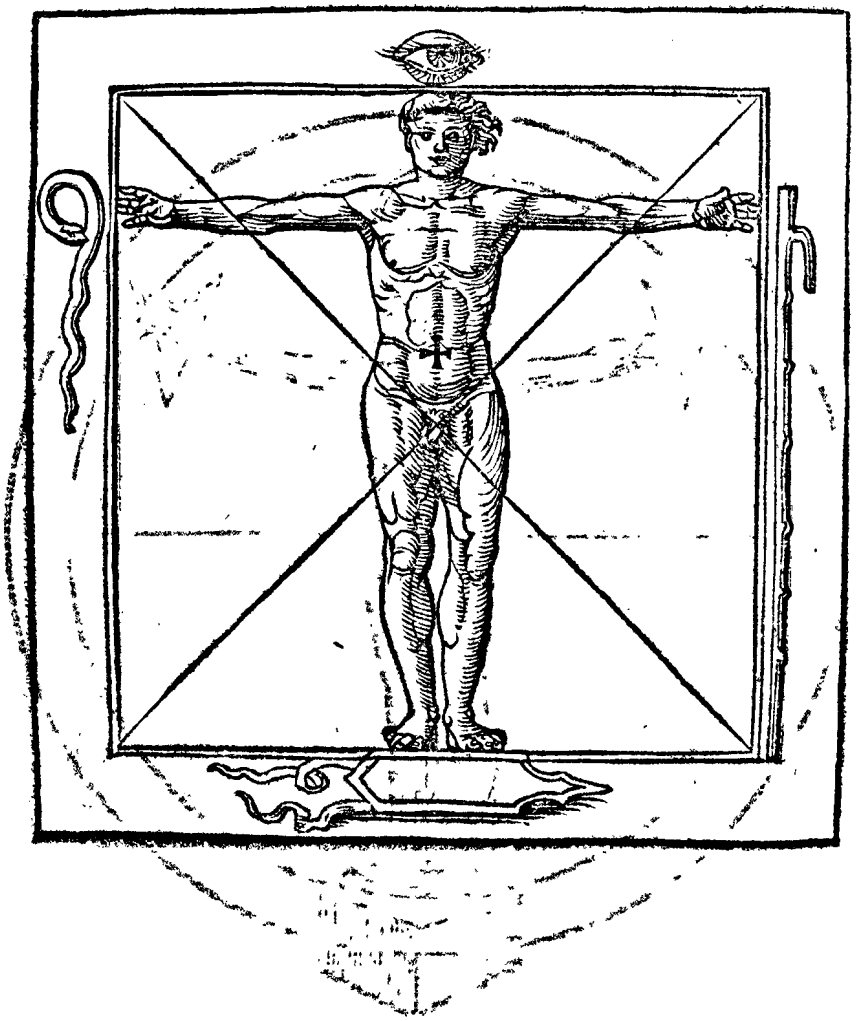

Quòd ſi ſuper eodem centro circulus fabricetur per ſummum caput, demiſſi brachii quouſq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, paſſiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à ſummo uertice diſtant, tunc circulum illum ſuper imi pectinis centro ductum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum conſtituunt, ipſiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

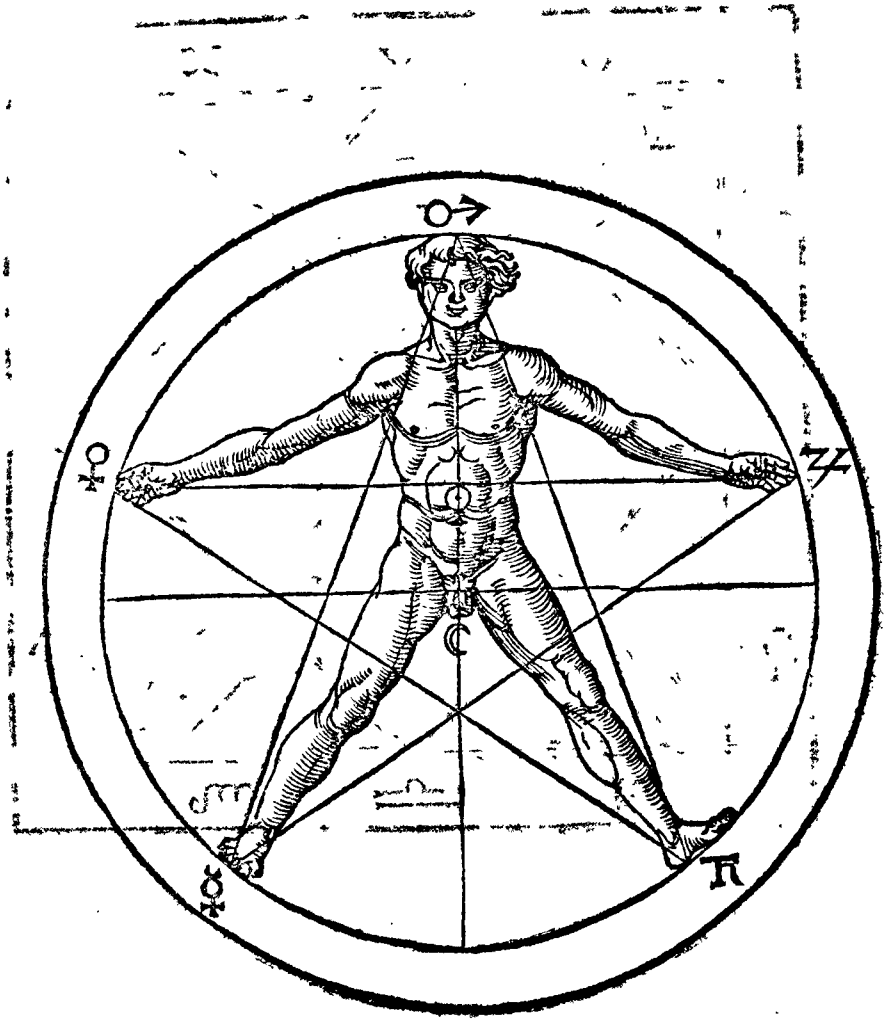

Quod ſi immotis talis pedes dextrorſum ſiniſtrorſumq; in utrunque latus protendantur,& manus ad capitis lineam eleuentur,ipſi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt,cuius centrum ſupra umbilicum eſt in cinctura corporis.

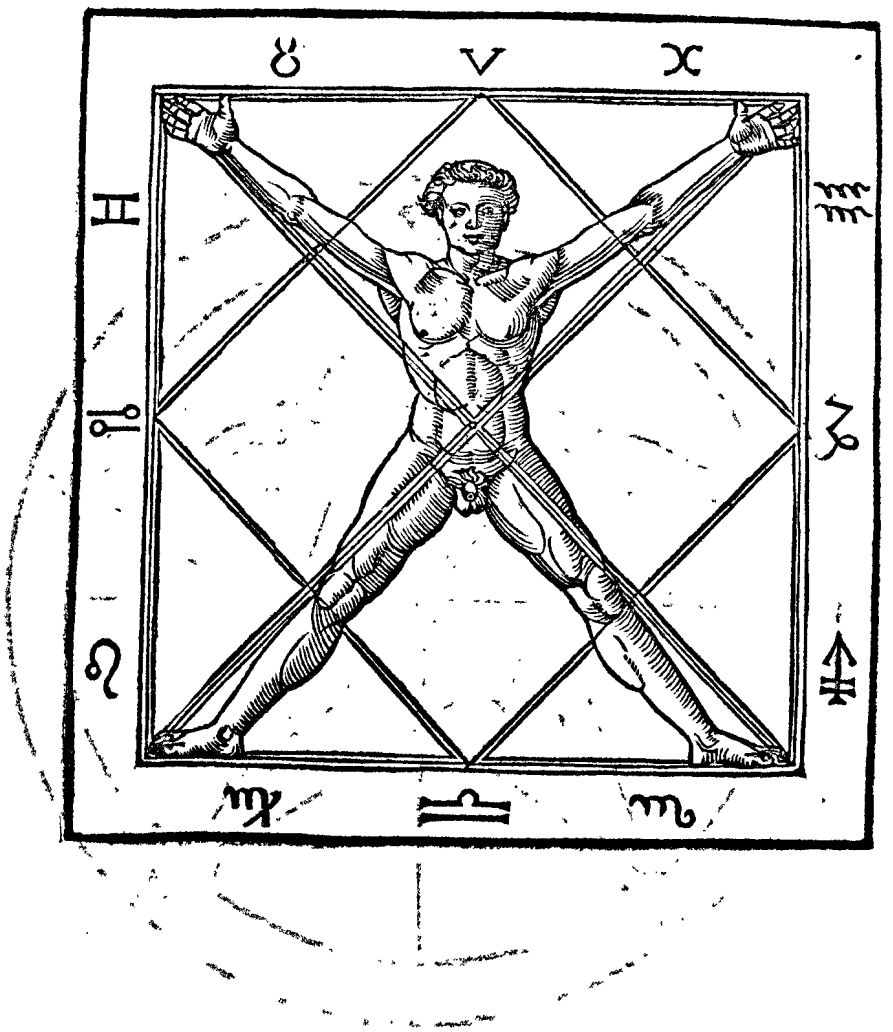

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandãtur, quo homo de cimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad imum pectenrelata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

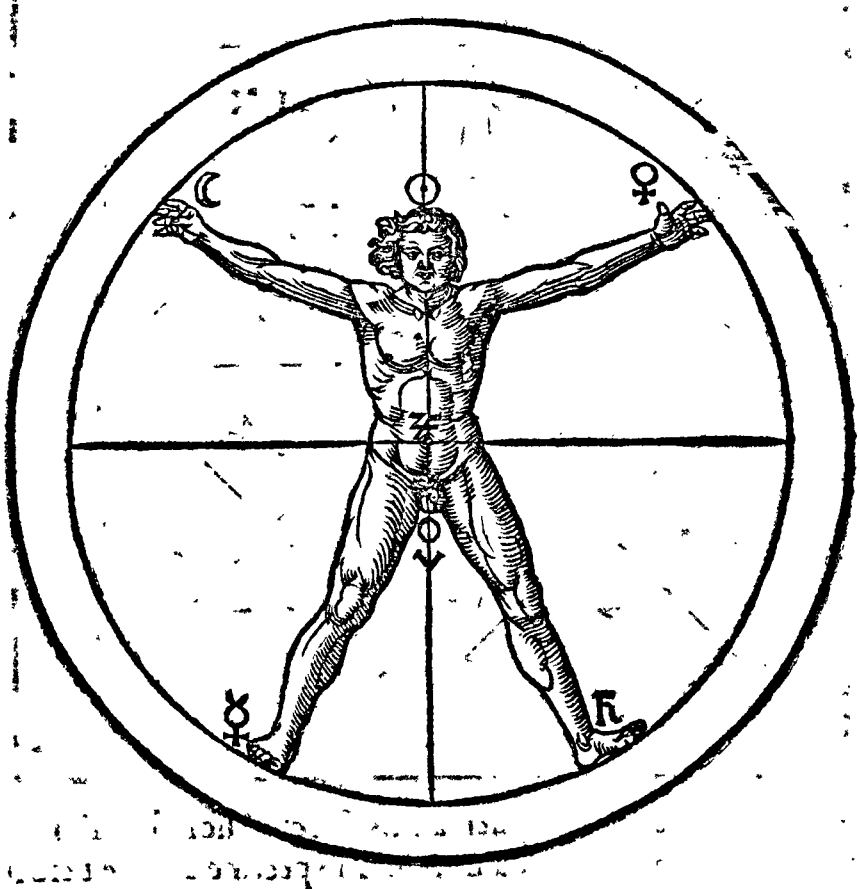

Quod ſi manus ſupra caput quàm altiſſime extendantur, cubitus æquabunt uerticem: & ſi tunc iunctis pedibus ità ſtans homo in quadratum, æquilatere; locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cẽtrum illius quadrati in umbilico erit, qui idem medium eſt inter ſummum uerticem & genua.

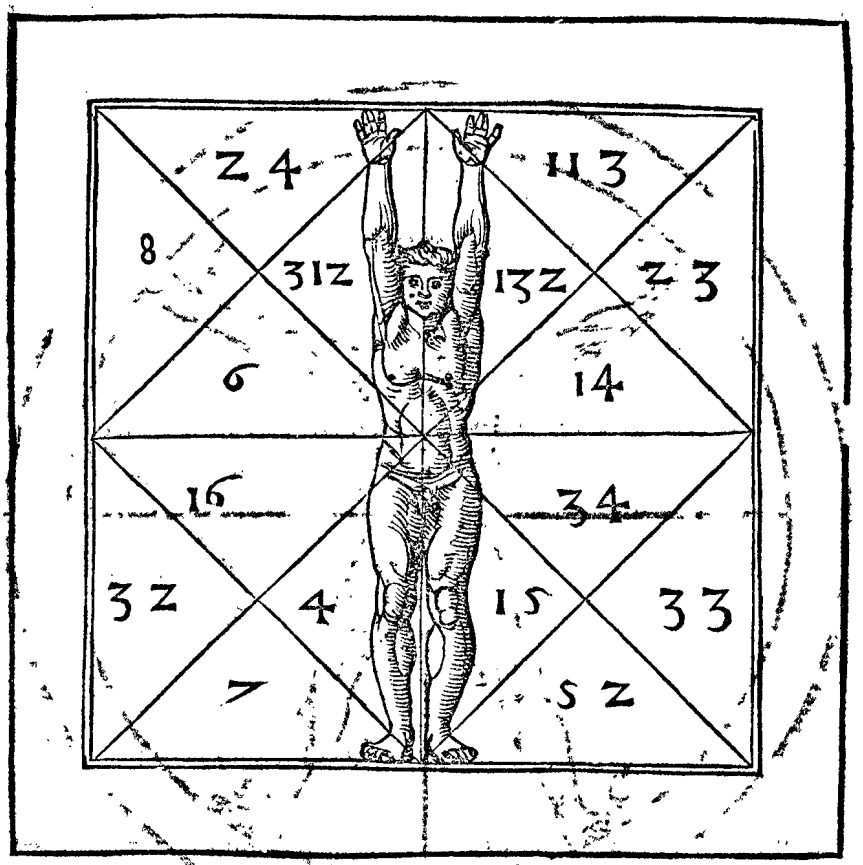

Sed iã ad particulares mẽſuras ueniamus. Circuit hois ſub alis, medietatẽ ſuæ cõtinet lõgitudinis, cui⁹ mediũ eſt in imo pectine: abinde uero ſurſum ad mediũ pectus inter utraſq; mamillas & à medio pectore in ſummũ uerticẽ, utrobiq; pars quarta: ſimiliter ab imo pectine uſq; ſub genua, & inde ad extremos talos, pars hois quarta. Eadẽ eſt latitudo ſpatularũ ab uno extremo in alterũ: eadẽ eſt longitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic cubitus dicit: hinc quatuor cubiti conſtituunt longitudinẽ hominis: latitudinem uero quæ in ſpatulis eſt, cubitus unus: quæ uero in cinctura eſt, pes unus, cubitum autem conſtituũt palmi ſex: pedem uero quatuor, & quatuor digiti palmum, totaq; hominis lõgitudo palmorum uigintiquatuor, pedum ſex, digitorum ſex & nonaginta. Ab imo pectinis ad ſummum pectoris, pars longitudinis ſexta: à ſummo pectore ad ſupremum frontem & radices imas capillorum, pars longitudinis ſeptima: corporis robuſti & bene quadrati pes, eſt pars longitudinis ſexta: procerioris autem ſeptima: nec poteſt Varrone & Gellio teſtibus, humanum corpus proceritatem ſeptem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à reſtricta manus uſq; in

interiorem plicaturam cubiti ſpatium eſt:& quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra,ſiue deorſum uſque ad umbilicum eſt, quodq; eſt inter extrema oſſiũ ſupremi pectoris gulam cingentiũ,& quod à plãta pedis ad finẽ lacerti,& exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mẽſuræ ſibi coæquales ſunt,& ſeptimã totius altitudinis cõſtituũt. Caput hominis ab imo mẽto in ſummũ uerticẽ, pars lõgitudinis octaua:totidem à cubito in finem ſpatularum:tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremũ frontem & imas radices occipitis ductus,facit totius longitudinis partem quintam:tantundem etiam præſtat latitudo pectoris. Hominem quadratum &compactum conſtituunt facies nouem,procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum,una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummũ ſtomachũ, altera:abinde ad umbilicum, tertia:ab hoc ad imũ femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitẽ,conſtituũt duas:abinde uſq; ad nodum pedis crura continent duas alias,quę omnes partes ſunt octo. Porro arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem, & quod eſt à mẽto ad ſummũ pectoris gutur,atq; quod à nodo pedis ad imam plantam,hæc tria ſpatia cõiuncta conſtituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas,& utraq; brachia ſeptem. Quod uero corpus decem facies cõſtituunt,ipſum eſt proportionatiſſimum. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremum pectus, ſecunda:& conſequenter ad ſupremũ ſtomachum,tertia:ab eo ad umbilicum,quarta:& inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt medium humanæ longitudinis: à quo uſque in extremas plantas, ſunt quinque aliæ partes,quæ prioribus iunctæ,faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne menſura proportionatiſſima commẽſuratur: nam facies hominis ab imo mento ad ſummum frontem & radices imas capilli eſt,quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſque ad extremũ longioris digiti,etiam pars una:ſimiliter inter utraq;mamillarum puncta, pars una:& ab utriſq; ad imam gulam,triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram,latitudo eſt partis unius: totius autem pectoris latitudo,uidelicet à ſupremo pectore ad iũcturas ſpatularum, utrobiq; partis unius,quæ faciunt duas. Circulus capitis trãſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremum frontem uſque in finem occipitis ubi terminatur capillitium,etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinſecus ab aſcellis ad confinia palmę & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine:in delicatiori corpore,partes tres cum dimidia,ſeu, quantũ eſt à ſummo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum,partes quinq;,uidelicet quantum longitudinis totius mediũ. A' ſummo uertice ad nodum gulę,ſunt to

tius altitudinis duæ decimætertiæ: eleuatis in altũ brachiis, cubitus accedit ſummo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cõmenſurationes ſibi æquales ſunt, ſpectemus. Quantum eſt à mento ad ſummũ pectus, tãta eſt latitudo colli: quantum à ſummo pectore ad umbilicũ, tanta eſt colli circulatio: quantũ à mẽto in ſupremũ uerticẽ, tanta eſt latitudo cincturæ: quãtum eſt ab interciliis ad ſummas nares, tantũ à iugulo diſtat productio mẽti: quantumq; à ſummis naribus ad mentũ, tantũ à iugulo ad imã gulã. Itẽ oculorũ ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac ſummarũ nariũ prominentia, & quod ab imis naribus ad extremũ ſupremi labri interſtitiũ eſt, hæc tria ſunt inter ſe æqualia. A ſummo ungue indicis ad imã eius iun-

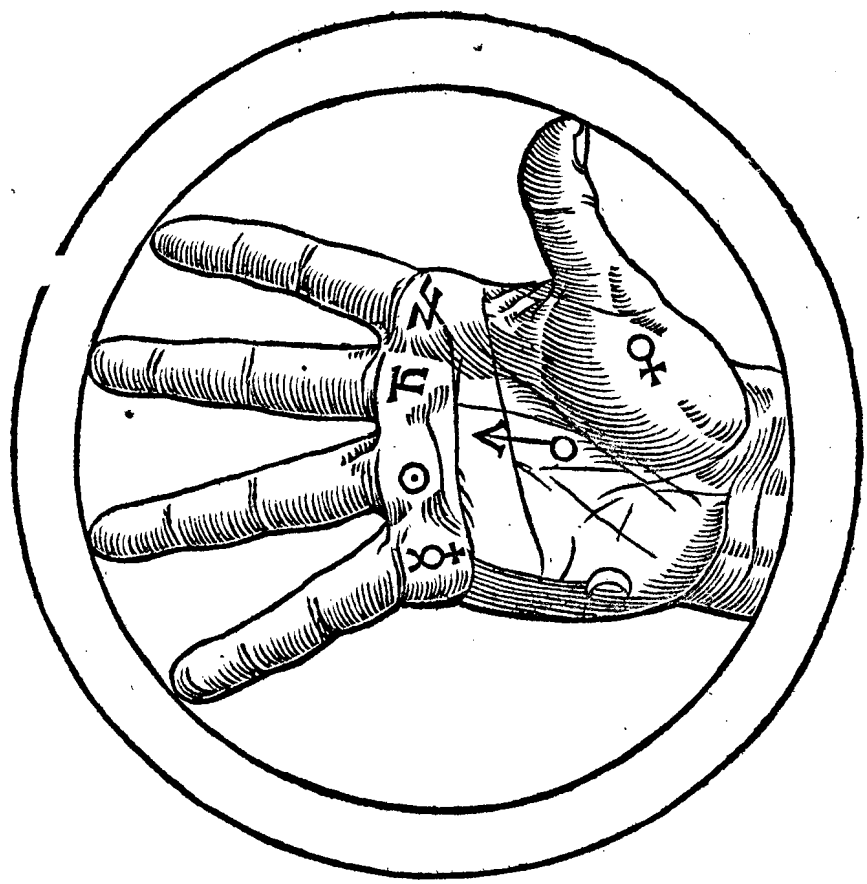

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte ſylueſtri, in domeſtica quoq; à ſummo ungue medii uſq; in imã iuncturã, & abinde ad reſtrictam manus, omnes hæ portiões inter ſe æquales. Maior indicis articulus altitudinẽ frontis æquat: reſidui duo, ad extremũ unguẽ æquant naſum ab interciliis uidelicet in ſummas nares primus & maior articulus medii æq pollet illi ſpatio quod eſt ab imis naribus in extremũ mentũ: & ſecũdus medii tantus eſt, quantũ ab imo mento ad ſupremũ inferioris labri: tertius uero, quantũ ab ore ad inferiora nariũ: tota autẽ manus, quãtus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris aperturam:& quod eſt ab imo mẽto ad ſupremum inferioris labri:minor uero quãtum à ſupremo imi labri ad imas nares,omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iuſtam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum eſt,quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo naſi, latitudo oris per ſupremum labrum,inter ſe ſunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ eſt ab imo talo ad ſummum pedis,æqualis eſt longitudini,quæ eſt à ſummo pedis ad extremum unguem. A' ſummo frontis ad interſtitium oculorum,& ab illo ad imas nares,& proinde ad extremum mentum,partes ſunt æquales. Iuncta ſupercilia oculorum,circulos æquant: & ſemicirculi auricularũ æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris,ſunt æquales. Latitudo naſi eſt quanta longitudo oculi: hinc ſpatii illius quod eſt inter utranque extremitatem oculorum,duas partes oculi tenent: tertiam naſus intermedius excipit. A' ſummo uertice in genua,medium facit umbilicus: à ſupremo pectore ad imam narem,medium deſignat nodum gulæ:à ſummo uertice in imum mentum,medium locat oculos: ab oculorum interſtitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri,eiuſdem autem diſtantiæ pars tertia,dat ab imis naribus labrum ſuperius. Sunt præterea omnes iſtæ menſuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus ſibi inuicem conſonantes: nam digitus groſſior qui pollex dicitur ad brachium in extremo lacerti apud pulſum & iuncturam manus,in circulari menſura,eſt in proportione ſubdupla ſeſquialtera:continet enim illam bis & mediam,ſicut quinque ad duo. Eiuſdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo ſpatulis,ſubtripla: cruris autem ſiue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii, eſt proportio ſeſquialtera, ſicut trium ad duo:ſimiliſque proportio colli ad tibiam eſt, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla eſt. Totius corporis ad truncum eſt proportio ſeſquioctaua: à trunco ſiue thorace ad crura uſque ad plantas,ſeſquitertia: pectoris à collo uſque ad umbilicum ad lumbos uel aluum uſque ad finem trunci,dupla:latitudo iliorum ad coxæ latitudinem ſeſquialtera:capitis ad collum,tripla:capitis item ad genu,tripla: eademq; ad pernam & petaſonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ ſunt quæ paſſim reperiuntur menſuræ,quibus corporis humani membra ſecundum eorum longitudinem,latitudinem,altitudinẽ & circunferentiam inter ſe, & cum cœleſtibus ipſis conueniunt: quæ menſuræ omnes partitæ ſunt per multiplices proportiones,aut ſuperpartientes,aut mixtas,ex quibus & multiplex reſultat harmonia:dupla enim proportio facit ter diapaſon:quadrupla,bis diapaſon & diapente:pariq; modo elemẽta, qualitates & cõplexiones & humores ſunt proportionata:nam homini ſa-

no & bene cõpoſito hęc humoꝝ & cõplexionũ pondera adſignantur: uidelicet, ſanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerę, duo: melãcholię, unũ, ut utrobiq; per ordinem ſit proportio dupla: ſed primi ad tertium, & ſecũdi ad quartum, quadrupla: primi autẽ ad ultimum, octupla. Dioſcorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarũ duarũ: in ſecundo, quatuor: & inde pro curſu pari in annũ quinquageſimum habere centũ drachmarũ pondus, à quo decrementa rurſus ad æquilibriũ ſupputentur, quæ ambitu peracto ad metã redeant eandem, nec ſupereſſe ſpatia uitæ eius uiſceris dilapſu: ex qua ratione cẽtum annorũ hominũ uitã circunſcripſit: & hanc etiã Aegyptiorũ hæreſim fuiſſe teſtatur Plinius. Ipſi etiã humanorum membrorũ motus, cœleſtibus motibus correſpondent, & habet quiſq; homo in ſe motũ cordis ſui, qui ſolis motui reſpondens, per arterias in totum corpus diffuſus, & annos, & menſes, & dies, & horas, & momẽta nobis certiſſima regula indicat. Compertus præterea eſt per anatomiſtas nieruus quidã circa micham, qui tractus ſic cũcta hominis mẽbra mouet, ut ſingula propriis motibus moueãtur: cuiuſmodi tractu putat Ariſtoteles à deo etiã mũdi mẽbra moueri. Et ſunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi ſcinduntur, caput ſubeunt, quibus foris ualide apprehenſis, mox collabuntur homines ſenſibus ereptis, quouſq; remittantur. Ipſe itaq; mũdi æternus opifex, miſſurus animũ in corpus uelut domiciliũ, prius id atq; eo dignũ metitur hoſpitiũ, nobiliſſimũq; animũ etiã ſpecioſo corpore condonat, quod tunc etiam animus ipſe diuinitatis ſuæ conſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnoſophiſtarum ſapiẽtia regebantur, quod teſtatur Ariſtoteles, reges ſibi non ex his qui fortiſſimi & opulentiſſimi eſſent, creabãt, ſed eos tantũ, qui forma eſſent pulcherrimi atq; præſtantiſſimi: quippe quoniã animorũ magnidecentiã ex corporis effigie ſeſe uiciſſim intueri poſſe arbitrabant. Quod cõſiderantes multi admodũ tũ ueteres tũ recentiores philoſophi, qui abditarũ in ipſa naturæ maieſtate cauſarũ ſecreta rimati ſunt, auſi ſunt aſſerere, nullũ corporis uitiũ euenire, nullãq; diſproportionẽ corpori ineſſe, quæ nõ etiã animi uitiũ intẽperantiaq; ſequatur certũ ſit, alterũ alterius officio uiciſſim creſcere & coaleſcere atq; opari.

De animæ humanæ compoſitione & harmonia. Cap. XXVIII.

Icut conſonantia corporis conſtat debita membrorum menſura ac proportione, ſic animi conſonantia cõſtat debito temperamento proportioneq; ſuarum uirtutum & operationum, quæ ſunt cõcupiſcibilis, iraſcibilis & ratio, quæ ſic compropro tionantur: nam ratio ad concupiſcentiam habet proportionẽ diapaſon, ad irã uero diateſſaron: iraſcibilis aũt ad cõcupiſcibilẽ habet proportionẽ diapẽre. Quãdo itaq; cũ proportionatiſſimo corpore etiam proportionatiſſima coniũgitur anima, cõſtat talẽ hominẽ etiã in donorũ diſtributione feliciſſimã ſortiri ſortẽ, prout anima cũ corpore in naturaliũ diſpoſitiõe cõue

niunt,quæ quidem conuenientia reconditiſſima eſt,tamen à ſapiẽtibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniã properantes,oportet illã nos à mediis illis per quæ ad nos tranſitũ habẽt,inquirere,hoc eſt,à corporibus ſphærisq; cœleſtibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarũ reſpondẽt,ex his quę ſuperius dicta ſunt,earundẽ inter ſe cõcentus facile cognoſcemus. Luna enim creſcẽdi & decreſcẽdi uires regit: phãtaſtica uis atq; ingenium à Mercurio pẽdet: concupiſcibilis uirtus à Venere,uitalis à Sole: impulſiua quæ & iraſcibilis dicit,à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipſa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum,ipſaq; cum intellectu ſuperiori iuncta,ſemper eſt in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati ſemitas monſtrat, ſicut lumen oculo: nõ tamen ipſam mouet,ſed manet ſuæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet ſemper ad bonum tanquam ad obiectum ſibi adæquatum tendat,aliquando tamen excæcata errore,& ui animali impellente,malum eligit,credẽs illud eſſe bonum: ideoq; definitur liberũ arbitrium eſſe facultas intellectus & uoluntatis,qua bonũ eligitur gratia adiſtente,& malum,ea deſerente. Ipſa itaq; gratia,quam etiam charitatẽ ſiue amorem infuſum uocant Theologi,eſt in uoluntate ſicut primũ mouens, qua abſente uniuerſus cõcentus labitur in diſſonantiã. Præterea anima correſpondet terræ,per ſenſum: aquæ per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo,per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam ſecũdum quod tẽperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoſcẽtes corporum & animarum harmonicas diſpoſitiones diuerſas,iuxta diuerſitatẽ complexionũ hoĩm, nõ fruſtra uſi ſunt muſicis ſonis & cãtibus, cũ ad cõſeruandã corporis ſanitatẽ & amiſſam reſtituendã, tum etiã ad conducẽdum animos ad ſalutiferos mores,quouſq; hominẽ cœleſti harmoniæ contemperẽt,reddantq; totũ cœleſtẽ. Nihil præterea pulſandis malis dæmonibus muſicali harmonia efficacius,ut q ab harmonia illa cœleſti collapſi,cõcentum aliquẽ uerũ tanquã ſibi inimicũ nequeũt ſuſtinere, proculq; fugiunt: ſicut Saulũ ſpiritu nequã furentẽ,Dauid cithara repreſſit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus,qui hæc harmonica ſacramẽta cognouerũt, cantus & muſici ſoni ſacris officiis illati ſunt.

Liberũ arbitrium.

De obſeruatione cœleſtiũ,in omni opere magico neceſſaria. Cap. XXIX.

OMnis uirt⁹ naturalis multo quidẽ agit mirabiliora,quãdo non ſolũ ꝓportione phyſica cõponitur,ſed etiã opportuna ad hoc cœleſtiũ obſeruatiõe electa (uidelicet quãdo uis cœleſtis fortiſſima ad talẽ effectũ quẽ deſideram⁹, eſſe probatur,tũ etiã cœleſtibus multis adiuta) ĩformatur,inferiora cœleſtibus tanq̃ proprias fœminas ſuis maribus fœcũdandas paſſim ſubiiciẽdo. Sũt itaq; obſeruãda in quo uis opere ſitus & motus,& aſpectus ſtellarũ & planetarũ in ſignis & gradib⁹, & qualiter hæc omnia ſe habeant ad longitudinẽ & latitudinẽ climatis: ex hoc

Quæ in quo uis opere obſeruanda.

enim uariãtur qualitates angulorũ, quos deſcribũt radii corporũ cœleſtiũ ſuper figurã rei ſecũdum quos infundunt uirtutes cœleſtes. Sic quoties operaturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in ſuis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec ſolum ſignificatorẽ operis expectabis potentẽ, quin etiam lunam ad hunc obſerues opportune directã: nihil enim ſine lunæ beneficio pfeceris. Quòd ſi plures habueris operis patronos, oẽs obſerua potẽtes, & amicabili aſpectu ſeinuicem contuentes: quòd ſi nequeas eiuſmodi aſpectꝰ habere, cõuenit tibi ſaltẽ angulares accipere. Lunã uero obſeruabis, quãdo uel ambos intuet, uel iungit uni & aſpicit alterũ: uel quãdo à coniunctione ſiue aſpectu unius tranſit ad coitũ uel ad aſpectũ alterius. Illud etiã neutiq̃ credo omittendum, quin Mercuriũ in omni opere diligẽter obſerues: hic enim utrorumq; inferũ & ſuperũ deorũ cõmeator, quando cõgredit bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infortunatũ aũt dicimus ſignũ uel planetã, per Saturni uel Martis aſpectũ, maxime oppoſitũ uel quadratũ: hi enim aſpectꝰ ſunt inimicitiæ: coitus uero & trinus atq; ſextilis aſpectus, ſunt amicitiæ: inter hos fortior eſt cõiunctio: ueruntñ ſi p trinũ iã aſpiciẽs, planeta etiã ſuſcipiat, ęſtimat quaſi iã coniũctus. Solis uero coniunctionẽ oẽs planetæ timẽt, aſpectu gaudẽt, trino & ſextili.

Planetæ quo modo obſeruandi.

Luna quomodo obſeruanda.

Mercurius diligenter obſeruãdus.

Quando planetæ ſunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

OCtẽtes uero habebimus planetas, qñ ſunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra cõbuſtionẽ directi, in auge & in figura cœli dominãtes, ſcilicet quãdo ſunt in angulis, maxime oriẽtis, uel decimę, uel in plagis mox ſuccedẽtibus, uel in ſuis gaudiis. Cauẽdũ aũt, ne ſint in finibꝰ uel ſub dñio Saturni uel Martis, nec ſint in gradibus tenebroſis, puteis uel uacuis. Obſeruabis ut anguli aſcẽdentis & decimæ & ſeptimæ ſint fortunati, & aſcẽdentis dñs, & locus ſolis, & locꝰ lunæ, & locꝰ partis fortunæ, & eius dominꝰ, dñs coniũctionis uel p̃uentionis p̃cedentis: planetę uero maleuoli cadãt infortunati, niſi forte opis tui ſignificatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi eſſe poſſint: uel ſi in reuolutione ſeu geneſi tua principatum obtinuerint, tũc enim minime ſunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem ſi ſit in domicilio ſuo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu ſibi ad opus optatum conuenienti, atq; ſi manſionẽ ex uiginti illis & octo ſibi & operi competentẽ obtineat: nõ ſit in uia cõbuſta, nec tarda curſu: nõ ſit in ecliptica, nec cõbuſta à ſole, niſi forte ſit in unitate cũ ſole, non deſcẽdat in latitudine meridionali, quando combuſtionem egreditur, nec ſit oppoſita ſoli, nec lumine minuatur, non ſit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic lõgius ſermonem prorogare, cum hæc & plura alia neceſſaria in aſtrologorũ uoluminibus ſufficienter tradita ſint.

De obſeruatione ſtellarum fixarum, earumq; naturis. Cap XXXI.

Imilis per omnia ratio eſt tibi de ſtellis fixis habenda. Illud ſcias, omnes ſtellas fixas eſſe ex ſignificatione & natura ſeptē planetarum: ſed quædam ſunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotieſcunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua ſtellarum fixarum ſuæ naturæ, efficitur ſignificatio illius ſtellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quòd ſi ſit ſtella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in ſignificatione, utputa ſi ſit de natura Martis & Veneris, ſi fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: ſi uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris ſuperabit. Dignoſcunt autē naturæ ſtellarū fixarum ex coloribus earū, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adſcribuntur. Colores uero planetarum ſunt: Saturni liuidus ſiue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, poſtea radians: Veneris albus, ſed lucifero cādens, ueſpero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; ſtellas fixas quantò maiores & lucidiores ſunt & apparent, tantò maior & fortior eſt eorum ſignificatio, ſicut ſunt ſtellæ quæ dicuntur apud Aſtrologos primæ & ſecūdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ ſunt Vmbilicus Andromedæ, in uiceſimoſecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicūt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiuſdē gradu uiceſimoſecundo, ſydus natura Lunare, & complexione Martiū. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: ſed Hermes hanc locat in uiceſimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu ſeptimo, Canis maior, Venereus: in eiuſdem decimoſeptimo Canis minor, Mercurialis natura, & cōplexione Martius: in uiceſimoprimo gradu Leonis eſt ſtella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda urſæ maioris, Venerea & Lunaris: in ſeptimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiuſdē decimotertio, Ala ſiniſtra, utraque de natura Saturni & Martis: in eiuſdem gradu decimoſexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiuſdem gradu decimoſeptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: ſed huius cū luminare bene aſpexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor ſorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu ſeptimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piſcium tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; ſtellarum propria dona ſperare ipſa domināte: impediri uero, ipſa infortunatā & oppoſito modo ſe habente, quod ſupius oſtenſum eſt. Corpora enim cœleſtia quatenus ipſa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ planetarum naturas ſortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoſcantur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

tunate ſunt affecta, eatenus & nos & noſtra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitoſe afficiunt. Et licet à ſtellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; diſtinctis & cognitis, tum quia ipſi exequuntur quæcunq; ſuperiores ſtellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. Cap. XXXII.

Solis præſtantia.

Oelorum, & omniũ quæ ſub cœlo ſunt corporum adminiſtrationem Sol & Luna ſortiti ſunt: Sol elementalium omniũ uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumaſar, per Solem & Lunã uitã cunctis infundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à ſeipſo dat, & omnibus copioſe largitur, non ſolum in cœlo & aëre, ſed etiã in terra & intimis profundis abyſſi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipſo ſolo, uel ab ipſo per alia. Heraclitus Solem cœleſtis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globũ Solis totũ implẽs, radios ſuos undiq; quaſi ſpiritũ effundit per oĩa, uitam, ſenſum & motũ ipſi uniuerſo diſtribuẽs. Hinc ueteres phyſici Solẽ ipſum cor cœli appellauerũt: & Chaldæi illũ mediũ planetarũ poſuerunt. Aegyptii etiã illũ in medio mũdi collocarũt, puta inter duos mundi quinarios, nempe ſupra Solẽ planetas quinq; collocãt, ſub Sole aũt Lunam & quatuor elemẽta. Ipſe inter reliqua ſydera eſt imago & ſtatua ſummi principis, utriuſq; mundi, terreſtris & cœleſtis, uera lux, atq; ipſius dei exactiſſimũ ſimulachrũ, cuius eſſentia, patrẽ: ſplendor, filiũ: calor, ſpiritũ ſanctum reſignant, adeo, ut nõ habeant Academici aliquid per quod diuinã eſſentiam expreſſius monſtrare poſſint. Tanta conſonantia deo reſpondet, ut Plato eũ uocet conſpicuũ dei filiũ: & Iamblichus illũ imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noſter Dionyſius illũ perſpicuã dei ſtatuã uocat. Ipſe tanq̃ rex ſedet in meditullio aliorũ planetarũ, luce, magnitudine, pulchritudine oẽs excellens, oẽs illuminans, uirtutẽq; illis ad inferiora quęq; diſponẽda diſtribuẽs, greſſusq; eorũ regulans & diſponens, adeo ut inde motus eorũ dicant diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, oriẽtales aut occidentales, directi uel retrogradi: & ſicut ipſe ſuo lumine fugat tenebras noctis, ita etiã quaſcũq; tenebras poteſtates, de quibus legitur in Iob: Cum primũ apparuerit aurora, arbitrant umbrã mortis: & Pſalmiſta loquens de catulis leonis quęrẽtibus à deo deuorandi licentiã, infert: Ortus eſt Sol, & congregati ſunt, & in cubilibus ſuis collocabuntur: quibus fugatis, ſequitur: Exibit homo ad opus ſuũ. Sol itaq; cũ mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animãtibus uniuerſo corpori ipſum cor, ſic cœlo & mũdo præeſt Sol, in ipſum uniuerſum mundũ, & quę in eo ſunt, imperium habẽs, ipſe temporũ autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporũ qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cũ in alicuius ſtellæ locũ deuene-

Pſ. 103.

rit,illius uim excitat quã in aëre habet:ut,cum Marte calorẽ, cum Saturno frigus,ipſumq; hominis ſpiritum animũq; diſponit:unde ab Homero dicitur,& ab Ariſtotele comprobatur,tales motus ineſſe menti,quales ſingulis diebus Sol planetarũ princeps ac moderator adferat. Luna autẽ terris finitima,receptaculum omniũ cœleſtiũ influxuũ,curſus ſui pernicitate ſingulis menſibus Soli cęterisq; planetis & ſtellis coniungit,& uelut ſtellarũ omniũ uxor facta,ſtellarũ fœcũdiſſima,Solis cęterorũq; planetarũ atq; ſtellarũ radios & influxus quaſi fœtũ ſuſcipiens,inferiori mundo ſibi uicino uelut parturiens edit:omnes enim ſtellæ in ipſam influunt ultimã ſuſcipientem,quę deinceps omniũ ſuperiorũ influxus inferioribus cõmunicat, terrisq; refundit:manifeſtiusq; ipſa præ cæteris hæc inferiora diſponit,motusq; eius magis ſenſibilis eſt,ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiſcum,& tanq̃ medium inter utraq; ſuperiora & inferiora,iſtis omnibus cõmunicat: ideoq; motus eius præ cæteris obſeruandus eſt,quaſi omnium cõceptuum parentis,quos ipſa his inferioribus uarie explicat,pro uaria ſua cõplexione,motu,ſitu,& aſpectibus ad planetas cęteraq; ſydera diuerſis:& licet ab omnibus ſtellis uires ſuſcipiat,potiſſime tamen à Sole,quoties illi coniungitur,uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cõplexionem mutuatur: nam in prima quarta,ut tradũt Peripatetici,calida eſt & humida:in ſecũda, calida & ſicca:in tertia,frigida & ſicca:in quarta,frigida & humida. Et licet ipſa ſit ſyderum infima,ſuperiorum tamen cõceptus omnes explicat: ab ea enim in cœleſtibus incipit rerum ſeries,quam Plato uocat catenã auream, qua unaquęq; res aut cauſa alteri connexa,à ſuperiori dependet,quouſq; deueniatur ad ſupremam omnium cauſam,à qua pendent omnia. Hinc eſt, quod abſq; ipſa Luna intermedia,uim ſuperiorũ attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit,ad captandam alicuius ſtellæ uirtutem,accipiendum eſſe lapidem &herbam illius ſtellæ,quando Luna eandem ſtellam aut feliciter ſubit,aut feliciter aſpicit.

Lunæ in inferiora uires.

Lunæ motus diligẽter obſeruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mãſionibus Lunæ, earundẽq; uiribus. Cap. XXXIII.

ET quoniam Luna uigintiocto dierum ſpatio totum zodiacũ metitur. Hinc eſt quod Indorũ ſapientes & uetuſtiſſimi Aſtrologi octo & uiginti manſiones Lunę conceſſerunt,quæ in octaua ſphæra fixæ à diuerſis earundem ſyderibus & ſtellis quæ in eis continetur,ut inquit Alpharus,diuerſas proprietates & nomina ſortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias ſortitur poteſtates atque uirtutes. Manſionum autem illarum iuxta ſententiam Abrahami,unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintiſex ferè ſecundas complectitur, quarum nomina ſimul atq; earũdem initia in zodiaco octauæ ſphærę ſunt hęc:Prima uocatur Alnath,hoc eſt,cornua arietis. Initium eius eſt à capite arietis octauæ ſphæræ. Facit ad itinera & diſcordiã. Secunda dicta eſt Allothaim ſiue Albochan,hoc eſt,uẽter arietis: & initium eius

ad eiuſdem ſigni gradu duodecimo, minuto quinquageſimoprimo, ſecunda uigeſimaſecũda cõpletis. Cõfert ad inueniẽdos theſauros, ad retentionẽ captiuorũ. Tertia uocat Achaomazone ſiue Athoraye, id eſt pluuiales ſiue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquagintauno ſecundis. Prodeſt nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mãſio dicta eſt Aldebaram aut Aldelamen, hoc eſt, oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. ſecunda decimaſeptima eiuſdem Tauri excluſis. Facit ad deſtructionem & impedimenta ædificiorũ, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generãdum diſcordiam. Quinta eſt uocata Alchataya ſiue Albachaya. Initiũ eius eſt poſt Tauri gradũ uiceſimũ primum, minutum uiceſimumquintũ, ſecunda quadragintatria. Confert ad reditum ex itinere, ad inſtructionem diſcipulorũ: cõfirmat ædificia, largitur ſanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna ſiue Alchaya, hoc eſt, ſydus paruũ lucis magnæ. Initium eius poſt quartum gradum, decimumſeptimum minutum, & nouem ſecundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obſidionẽ urbium, uindictam principum: deſtruit meſſes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id eſt, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorũ decimoſeptimo, minuto octauo, ſecunda XXXIII. & durat uſq; ad finem ſigni. Confert lucrũ & amicitiã: prodeſt amantibus, fugat muſcas, deſtruit magiſteria. Et ita cõpleta eſt in iſtis ſeptem manſionibus una cœli quarta: ſimiliq; ordine & graduum & minutorum & ſecundarũ numero reſiduæ manſiones in ſingulis quartis, ſeptem ſua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ ſigno tres manſiones initia ſumant: in reliquis duobus ſignis duæ manſiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri ſeptẽ manſiones ſequentes, quorum nomina ſunt Alnaza uel Anatrachya, hoc eſt, nebuloſa aut nubiloſa, manſio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & ſocietatẽ itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Poſt hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id eſt, oculus leonis: obeſt meſſibus & itinerantibus, & ponit diſcordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id eſt, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxiliũ contra hoſtes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc eſt, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorũ. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc eſt, cauda Leonis. Proſperitatem dat meſſibus & plantationibus, ſed obeſt nauigantibus: bona autẽ pro ſeruis & captiuis & ſociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc eſt, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiã, lucrum, itinera, meſſes & liberationẽ captiuorum. Decimaquarta dicit Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech ſiue Alcheymech, hoc eſt, ſpica uirginis, uel ſpica uolãs. Valet ad amorẽ cõ-

iugatorum,ad ſanandum infirmos,prodeſt nauigantibus,ſed obeſt itineri-bus per terram:& in iſtis cõpleta eſt ſecunda quarta cœli. Sequuntur aliæ ſeptem quarum prior incipit in capite libræ,mãſio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc eſt, cooperta uel coopertũ uolãs: confert pro extrahendis theſauris,pro fodiẽdis puteis,facit ad diuortiũ, diſcordiam,& ad deſtructionẽ domorũ & inimicorum,& impedit itinerantes. Decimaſexta dicit Azubene uel Ahubene,hoc eſt,cornua Scorpii,impedit itinera & coniugia,meſſes & mercimonia,ualet ad liberationẽ captiuorum. Decimaſeptima dicitur Alchil,id eſt,corona ſcorpii. facit ad melioratiõẽ iniquioris fortunæ,ad amoriẽ durabilem,ad firmanda ædificia,& cõfert nauigantibus. Decimaoctaua dicitur Alchas uel Altob,id eſt,cor ſcorpii. facit ad diſcordiã,ſeditionẽ & coniurationẽ cõtra principes & potentes,& ad uindictã de inimicis: ſed liberat captiuos,& cõfert ad ędificia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala,ab aliis Hycula uel Axala,id eſt,cauda ſcorpii. Valet ad obſidendũ ciuitates & ad capiendũ urbes & ad expellendũ homines de locis ſuis & ad deſtructionem nauigantiũ & perditionem captiuorum. Viceſima uocatur Abnahaya,hoc eſt,trabs:facit ad cicurationẽ ferarum,ad cõfirmationem carcerũ,deſtruit diuitias ſociorum,cõpellit hominem uenire ad locũ aliquẽ. Vigeſimaprima uocatur Abeda ſiue Albeldach,quod eſt deſertum:facit pro meſſibus,lucro,ædificiis & uiatoribus & pro faciendo diuortio:& in hac completa eſt tertia cœli quarta,reſtant ultimæ ſeptem manſiones ultimam cœli quartam complentes,quarum prior quæ eſt in ordine uiceſimaſecunda,incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena,hoc eſt,paſtor:promouet fugam ſeruorum & captiuorum ut euadant,& ualet ſanandis morbis. Vigeſimatertia uocatur Sabadola uel Zobrach hoc eſt,glutiens: facit pro diuortio,pro liberatione captiuorum & ſanatione ægrotorum. Viceſimaquarta dicitur Sadalbath uel Chadezoad,quod eſt ſydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugatorum,pro uictoria militum: nocet obeundis magiſteriis, & impedit ut non compleantur. Viceſimaquinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc eſt, papilio ſiue expanſorium:facit ad obſidionem & uindictã: deſtruit inimicos,facit diuortium,confirmat carceres & ædificia,accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum hominis, quod non poſſit facere officium ſuum. Viceſimaſexta dicitur Alpharg uel Phragal Mocaden,id eſt, hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro ſalute captiuorum, deſtruit carceres & ædificia. Viceſimaſeptima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad,id eſt, hauriens ſecundus: auget meſſes, merces, lucrum, ſanat infirmitates, ſed impedit ædificia,prolongat carceres,facit periclitari nauigantes,& adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Viceſimaoctaua & ultima uocatur Albotham ſiue Alchalh, id eſt, piſces: auget meſſes & mercimonia:ſecurat iti-

nerantes per loca periculoſa,facit ad gaudium cõiugatorum:ſed confirmat carceres,& facit perdere theſauros.Et in iſtis uigintioćto manſionibus latẽt multa ſecreta ſapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in oĩa quæ ſunt ſub circulo lunæ:& attribuerunt ſingulis manſionibus ſua ſimulachra,& imagines & ſignacula,& præſidentes intelligentias,& operabantur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœleſtium motu in oćtaua ſphæra obſeruando,ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIIII.

Vicũq;ad cœleſtẽ opportunitatẽ opaturi ſunt,utrũq;aut duoꝝ alterũ obſeruare oportet,ſtellarũ uidelicet motus, aut tẽpora, motus inquã,quãdo ſunt in ſuis dignitatibus,aut deiectionibus ſiue eſſentialibus ſiue accidẽtalibus. Tẽpora aũt dico,dies & horas illarũ dominiis diſtributas:de oĩbus his abũde ſatis in aſtrologorũ libris docẽt.Sed duo nobis hoc loci prẽcipue penſitãda ſunt & obſeruãda,unũ ut obſeruemus motũ ſtellarũ aſcenſionesq́;& cardines, quãadmodum in ueritate ſe habent in oćtaua ſphæra,ob quorum negligentiam in fabricandis cœleſtium imaginibus multos cõtingit errare,ac effećtu deſiderato defraudari:alterum obſeruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis: nam aſtrologi ferè omnes omnem ab ortu ſolis in occaſum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt,uocantq́;illas duodecim horas diei. Deinde quod ſequit̃ tempus ab occaſu in ortum,ſimili ratione in duodecim æquas portiones partitum,uocant duodecim horas noćtis,diſtribuuntq́;deinde horas illas ſingulas ſingulis planetis ſecundũ ordinem ſucceſſionis eorum,dando primã ſemper horam diei,ipſius diei domino,deinde ſingulis per ordinem uſque in finem uigintiquatuor horarũ. Et in hac diſtributione adſentiũt illis Magi,ſed in horarũ partitione diſſentiunt aliqui, dicẽtes quod ortus occaſusq́;intercapedo in æquales partes diuidenda non eſt,quodq́;horæ illæ ideo inæquales dićtæ non ſunt,quia diurnæ ad noćturnas inęquales ſunt,ſed quia diurnæ & noćturnę ſingulæ etiam inter ſe inæquales ſunt. Habet ergo inæqualium ſiue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obſeruatam menſuræ ſuæ rationem, quæ talis eſt. Quippe ſicut in horis artificialib⁹ quę ſemper ſibi coæquales ſunt,aſcenſiones quindecim graduum in æquinoćtiali unã conſtituunt horam artificialem,ita etiam in horis planetariis aſcenſiones quindecim graduũ in eclyptica conſtituunt unam horam planetariam ſiue inęqualem,quarum menſuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis aſcenſionum obliquarũ uniuſcuiuſq́;regionis.

Quomodo res quęq́;artificiales ut imagines & ſigilla ſimiliaq́;,uirtutem aliquam ſortiantur à corporibus cœleſtibus. Cap. XXXV.

Anta eſt cœleſtiũ magnitudo,uirtus & poteſtas,quòd nõ ſolũ res naturales,uerũ etiam artificiales,quãdo ſuperis ritè ſunt expoſitæ,ſubito patiuntur ab agẽte potẽtiſſimo uitaq; mirabili, quæ ipſis uirtutẽ cœleſtem ſæpe mirificã largitur,quod Diuus Thomas Aquinas doctor ſanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiã ueſtes & ædificia & quæcũq; artis opera,certã à ſyderibus ſuſcipere qualitatẽ. Sic magi nõ modo mixtione & applicatione rerũ naturaliũ,ſed etiam imaginibus,ſigillis,annulis,ſpeculis & quibuſdã aliis inſtrumentis,opportunè ſcilicet ſub certa conſtellatione fabricatis,cœleſtẽ quandam illuſtrationem capi,& mirandũ aliquod ſuſcipi poſſe confirmant. Cœleſtiũ enim corporum radii animati,uiui,ſenſuales,dotes mirificas,potentiãq; uehemẽtiſſimã ſecũ ferentes,etiã repentino momento ac ſubito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires,etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes,ſi non ex qualibet,ſed certa materia fabricẽtur,cuius uidelicet uirtus naturalis cum ſpecifica ſimul operi cõueniat,figuraq; imaginis ſimilis ſit figuræ cœleſti: talis nãq; imago,cũ propter materiã naturaliter operi ac cœleſti influxui congruã, tũ propter figurã cœleſti figurę ſimilẽ paratiſſima eſt ad actiones & uires cœleſtiũ corporũ & figurarũ capiendas: & cœleſte munus ſubito in ſe cõcipit,tũ agit aſſidue in alterũ, & res aliæ per obedientiã ſeſe inclinãt ad illã. Vnde inquit Ptolemęus in Cẽtiloquio,quòd res inferiores obediũt cœleſtib⁹,nõ ſolũ illis,ſed etiã earũ imaginibus: ſicut nõ ſolũ ſcorpiones terreni obediũt ſcorpioni cœleſti, ſed etiã imagini ſcorpiõis illius,q̃ fuerit opportunè ſub ei⁹ aſcẽſu ac dñio figurata.

De imaginibus Zodiaci,quas inſculptæ à ſuis ſtellis concipiant uirtutes. Cap. XXXVI.

Magines aũt cœleſtes,ad quarũ ſimilitudinẽ huiuſmodi imagines cõfigurant,in cœlis ſunt q̃plurimæ: quędã uiſibiles & cõſpicuæ,quædã ſaltẽ imaginabiles,ab Aegyptiis,Indis, Chaldæis;q; perſpectę & deſignatæ: partesq; earũ ſic ſe habẽt,ut ipſe etiã figurę quędã ſint ab aliis diſtinctę. Hac ratiõe ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuerſales,ad numerũ ſignorũ: harũ itaq; arietẽ,leonẽ,ſagittariũ,triplicitatẽ cõſtituentes igneã & orientalem,ferũt prodeſſe cõtra febres,paralyſim,hydropiſim,podagram,& cõtra oẽs infirmitates frigidas ac phlegmaticas,& reddere geſtantem,gratũ,facundũ,ingenioſum, & honoratũ: quia domicilia ſunt Martis,Solis & Iouis. Faciebãt quoq; leonis imaginẽ contra phantaſmata melãcholica,hydropiſim,peſtẽ,febres,& ad expellẽdũ morbos,hora ſolis primo gradu faciei leonis aſcẽdente,quę quidẽ facies ac decanatus Iouis eſt,ſed contra calculũ & cõtra renũ morbos,ac cõtra nocumenta beſtiarum,faciebant eandem quando ſol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rurſus nunc Gemini,libra & aquarius, quia triplicitatem conſtituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia ſunt Mercurii; Vene-

ris,& Saturni,dicuntur morbos effugare,& conducere ad amicitiam & concordiam,ualere contra melancholiam,& conferre ſanitatẽ:&prẽcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer,ſcorpius atq; piſces,quia triplicitatem conſtituunt aqueam & ſeptentrionalem,ualent contra febres calidas & ſiccas,item contra ethicam & omnes paſſiones cholericas. Scorpius uero,quia inter membra obſeruat genitalia,prouocat ad luxuriã. Cõfigurabant aũt ad hoc aſcẽdente eius facie tertia,quæ eſt Veneris:& faciebãt eandem contra ſerpentes & ſcorpiones,uenena & dæmonia,aſcendente facie eius ſecũda,quæ eſt facies ſolis & decanatus Iouis. ferturq; geſtãtem etiã reddere ſapientẽ,& colorẽ efficere bonũ. ferturq; imago cãcri efficaciſſima cõtra ſerpentes & uenena,quãdo ſol & luna in eo cõiuncti,aſcẽdunt in facie prima uel tertia: hęc enim eſt facies Veneris,decanatus lunę:illa uero facies lunæ,decanatus Iouis. Dicunt etiã torqueri ſerpẽtes, cũ ſol ſit in cancro. Itẽ taurus,uirgo & capricornus,quia triplicitatem conſtituũt terream & meridionalem,curant infirmitates calidas,ualent contra ſynocham:reddunt geſtantes gratos,acceptos,facũdos,deuotos ac religioſos: quia domicilia ſunt Veneris,Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes,& loca tuta efficere,quia exaltatio eſt Martis.

De imaginibus facierũ earumq; uirtutibus,atq; de his quæ extra Zodiacum ſunt imaginibus. Cap. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines ſex atq; triginta, iuxta numerũ facierũ, de quib⁹ (quod ait Porphyrius) ſcripſit olim Teucer Babylonicus,uetuſtiſſimus mathematicus, poſt quẽ ſcripſerũt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis aſcẽdere nigri hominis ſimulachrum,ſtantis quidẽ,& alba ueſte induti prẽcinctiq;,magni corporis,ruffis oculis,ualidis uiribus,atq;irato ſimilis:& eſt imago ſignificans & facies audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In ſecunda facie aſcẽdit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueſte rubra,& ſubtus alba,alterum protẽdens pedem:& facit hæc imago ad nobilitatem,altitudinem regni & magnitudinẽ dominii. In tertia facie oritur figura hominis albi,pallidi,ruffo capillo,&rubra ueſte induti:qui altera manu aureã armillam geſtans,& ligneum baculum proferens, inquietus & irato ſimilis eſt,quia prẽſtare nequeat bona quæ uelit. Cõfert hęc imago in genium,manſuetudinẽ,gaudia & pulchritudinẽ. In prima facie tauri aſcendit uir nudus & ſpiculator ſiue arator,& proficit ad ſeminandum,arandum, ædificãdum,populandum,diuidendum terras,& ad artes geometriæ. In ſecunda facie aſcendit uir nudus,tenens in manu clauem: confert potẽtiam, nobilitatem,dignitatem ſuper populos. In tertia facie aſcendit uir, in cuius manu ſerpens & ſagitta. & eſt imago neceſſitatis & utilitatis,atq; etiam miſeriæ & ſeruitutis. In prima facie geminorũ aſcendit uir,in cuius manu uirga,&ipſe tanquam alteri ſeruiens,& confert ſapientiam & ſcientiam nume-

rorum & artium,in quibus non eſt utilitas. In ſecunda facie aſcendit uir, in cuius manu eſt fiſtula,& alter incuruatus fodiens terram,& ſignificant agilitatem infamem & inhoneſtam, qualis eſt ioculatorum & præſtigiatorũ, & ſignificat labores & inquiſitiões cum labore. In tertia facie aſcẽdit uir quęrens arma,atq; uir ſtultus,in dextra auẽ tenens,& in ſiniſtra tibiam:& ſignificationes eorum ſunt,obliuionis,indignationis, audaciæ, iocorum,trufarũ, & uerborum inutilium. In prima facie cancri aſcendit forma puellæ uirginis,pulchris ornatæ ueſtibus,coronam gerẽtis in capite:præſtat acuitatem ſenſuum,ſubtilitatem ingenii & amorem hominum. In ſecunda facie aſcendit uir decoris indutus ueſtibus,ſiue uir & mulier ad menſam ſedentes & ludentes:confert diuitias,hilaritatem,lætitiam & amores mulierum. In tertia facie aſcendit uir uenator cum lancea &cornu,educens canes ad uenãdum. ſignificatio eius eſt contrariandi hominibus,inſequendi fugientes,uenãdi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis aſcendit uir ſuper leonem equitans:& ſignificatio eius eſt audaciæ,uiolentiæ,crudelitatis, maleficiorum,libidinis & ſuſtinendi laboris. In ſecunda facie aſcendit imago manibus eleuatis,& uir ſuper cuius caput corona,& forma uiri irati & minabundi,in dextra habens gladium euacuatum,& in ſiniſtra clypeum: & ſunt ſignificationes eorũ ſuper rixas occultas,& uictorias ignotas,& per uiles homines,& ſuper occaſiones litium & pręliorum. In tertia facie aſcendit uir iuuenis in cuius manu ſcutica, & uir uehemẽtis triſtitiæ,& turpis faciei: & ſignificatio eorũ eſt amoris &ſocietatis, & demittẽdi de ſuo pro uitãdis rixis. In prima facie uirginis aſcendit figura puellæ bonæ,& uir iacięs ſemina,& ſignificatio eius eſt congregandi diuitias,dirigendi uictum,arandi, ſeminãdi & populandi. In ſecunda facie aſcendit uir niger,indutus ex corio,& uir habens cõmam,& tenens loculos:& ſignificatio eorũ eſt ad lucrum & congregationem ſubſtantiæ,& ad auaritiã. In tertia facie aſcẽdit mulier alba & ſurda,ſiue homo ſenex innixus baculo:& ſignificatio eius eſt ad debilitatẽ & infirmitatem,& damnamẽtum membrorum,& ad deſtructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ aſcendit forma irati uiri, in cuius manu fiſtula,& forma uiri in libro legentis:& operatio eius in iuſtitia & auxilio miſerorum &debilium contra malos & potentes. In ſecunda facie aſcendunt duo uiri ſæuientes & irati,& uir ornato ueſtitu in cathedra ſedens:& ſignificatio eorum eſt ad indignationem contra malos, & ad quietẽ & ſecuritatem uitę cum bonorum ubertate. In tertia facie aſcendit uir uehemens,arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens,altera uini cyathum:ſignificatio iſtorum eſt ad libidinem nefandam,cantus & iocos & gulam. In prima facie ſcorpii aſcendit mulier bonæ faciei & habitudinis,ac duo uiri ſe percutientes:& operatio eorum eſt ad decorem & pulchritudinem,& ad rixam,inſidias,deceptiones,detractiones & perditiones. In ſecunda facie aſcendunt uir nudus & mulier nuda,& uir in

terra sedens, & ante illũ duo canes se mordẽtes: & operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genuá sua, & mulier percutiens illum baculo: et significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, uiolentiæ et litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis: et operatio eius ad audaciam, malitiam et libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans et pãnis cooperta: et operatio eius est ad tristitiam, et timorẽ de corpore suo. In tertia facie ascẽdit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cum baculo: et significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, et pertinacia in illis, et in agilitate ad res malas, et rixas, et res horribiles. In prima facie capricorni ascẽdit forma mulieris, et uir niger gerẽs plenos loculos: et significatio eorum est ad spatiãdum et gaudendum, ad lucrandum, et perdendum cum debilitate et uilitate. In secunda facie ascendũt duæ mulieres, et uir respiciens auem in aëre uolantem: et significatio eorũ est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirẽdo quæ sciri nõ possunt. In tertia facie ascẽdit mulier pudica in corpore et sapiens in opere, et nummularius pecunias in mensa colligẽs: et significatio eius est in prudentia gubernandi, et in cupiditate substãtiæ, et in auaritia. In prima facie aquarii ascẽdit forma uiri prudentis, et forma mulieris nẽtis: & significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascẽdit forma uiri cum prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mãsuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascẽdit uir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudẽtia. In prima facie piscium ascẽdit uir onera portans super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiam & uictum. In secũda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petẽdi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascẽdit uir nudus uel uir adolescẽs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribꝰ ornatũ: & significatio eius est ad quietẽ, & ociũ & delectationem, & ad fornicationẽ & amplexus mulierum. Et hæc de facierũ imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecẽtę & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduũ numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longũ esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorum, & cõseruat eqtes in bello: deinde est Andromacha, quę cõciliat amorẽ inter uirũ & uxorẽ, ita quòd dicitur etiam recõciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & mẽbra roborat. Serpẽtarius fugat uenena, & curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq;

urſa reddunt hominem aſtutum, ingenioſum, fortē, diis & hominibus placentem. Hydra confert ſapiētiam, & diuitias, & reſiſtit uenenis. Centaurus confert ſanitatem & longæuā ſenectutem. Ara conſeruat caſtitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudētem, terrā mariq; felicē, facitq; recuperare ablata. Nauis præſtat ſecuritatē in aquis. Lepus ualet contra deceptiones & inſaniam. Canis curat hydropiſim, reſiſtit peſtilentiæ, & tutū reddit à beſtiis & feris. Orion cōfert uictoriā. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conſeruat. Cygnus liberat à paralyſi, & febre quartana. Perſeus liberat ab inuidia & maleficiis, & præſeruat à fulgure & tēpeſtate. Ceruus ſanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta ſufficiant.

De imaginibus Saturni. Cap. XXXVIII.

CEterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, quāuis de his ampliſſima uolumina apud antiquos ſapientes habeantur conſcripta, ut nō ſit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipſo aſcendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginē hominis, ceruinum uultū & cameli pedes habentis, ſuper cathedrā uel draconem ſedentis: in dextra falcē, in ſiniſtra ſagittā tenētis: quam quidem imaginē ſperabant ſibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnū enim ad uitæ longitudinē conferre probat Albumaſar in libro Sadar, ubi etiā narrat quaſdam Indię regiones Saturno ſubiectas, homines q; ibi longæuos ualde fore, nec niſi extremo ſenio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinem Saturni imaginem, in ſapphiro, hora Saturni, ipſo aſcendente uel feliciter cōſtituto, cuius figura erat homo ſenex ſupra altam cathedram ſedens, habēs manus ſupra caput erectas, & in eis piſcem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemū, caput tectum habens panno nigro uel fuſco, & omnes ueſtes eius nigræ ſint uel fuſcæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora ſcilicet Saturni, ipſo aſcendente cū tertia facie Aquarii. Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginem ad poteſtatem creſcendi, aſcendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir ſenex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus ueſtibus: faciebant quoq; imaginem ex ære fuſam, Saturno aſcendente in ortu ſuo, ſcilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius eſt, in primo gradu capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni ſimul atq; Mercurii imaginē ex metallo fuſam, ad pulchri hominis formam, quam futura prędicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mercurii hora tertia ſcilicet Saturni, aſcendente Geminorum ſydere Mercurii domicilio prophetas deſignante, Saturno & Mercurio cōiunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aſpiciat aſcendentem, ac luna ſimiliter, & Sol coniunctionis locum aſpiciat. Venus angulum aliquem obtinens ſit potens & occidentalis: Mars à Sole cō-

buratur, ſed non aſpiciat. Saturnum neque Mercurium: Dicebant enim, quod ſplendor potentiarum ſtellarum illarum diffundebatur ſuper hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad uitę longitudinem imaginem hora Iouis, ipſo in exaltatione ſua feliciter aſcendẽte, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus ueſtibus, equitans ſuper aquilam uel draconem, in dextra ſagittam habens tanquàm miſſurus eam in caput aquilæ uel draconis eiuſdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipuè in cryſtallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tãquàm deprecans, ſedens in cathedra quadru pedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & proſperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religioſam & glorioſam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus ueſtibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Caput. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipſo aſcendente in ſecunda facie arietis, in lapide Martiali, prẽcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus ſupra leonẽ equitans, in dextra habens enſem nudum erectum, in ſiniſtra caput hominis geſtans. Ferunt huiuſmodi imaginem reddere hominẽ potẽtem in bono & in malo, ita quod timebitur ab omnibus: & qui geſtauerit eam, tribuũt ei uim faſcinãdi, ita ꝙ terrebit homines aſpectu ſuo quando iraſcitur, & liget in ſtuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animoſitatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipſo aſcendente.

De imaginibus Solis. Caput XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginẽ hora ſolis, prima facie Leonis cũ Sole aſcendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra ſedens, coruũ habens in ſinu, & ſub pedibus globũ crocea ueſte indutus. Ferunt hanc imaginẽ reddere hominẽ inuictum & honoratũ, & incepta dedurere ad finẽ, ac ſomnia uana pellere, ualere etiam cõtra febres & peſtẽ: faciebantq; eãdem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipſe in ſua exaltatione feliciter aſcendit. Faciebant aliã ſolis imaginem in lapide adamãte, hora ſolis, ipſo in ſua exaltatione aſcendente: cuius figura erat mulier coronata cũ geſtu ſaltantis & ridentis, ſtans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra ſpeculũ uel clypeũ, in ſiniſtra baculũ ſuper pectus innixum,

flammam ignis geſtans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora ſolis ipſo aſcendente in prima facie leonis, cōtra paſſiones lunaticas quæ proueniunt in combuſtione lunæ.

De imaginibus Veneris Cap. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniabat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipſa aſcēdente in piſcibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu ſagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipſa aſcēdente in tauro: cuius figura erat puella nuda diffuſis capillis ſpeculū habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adoleſcens pulcher ſiniſtra manu tenens eam per catenam: dextro uero eius aptans capillos, ſintq; ambo amicabiliter ſe intuentes, & circa eas ſit puer paruus alatus, enſem uel ſagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piſcium cum Venere aſcēdente, cuius figura erat puella diffuſis capillis, longis & albis induta ueſtibus, laurum, uel pomū, uel flores in dextra tenens: in ſiniſtra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucūdum, robuſtum, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

EX operibus Mercurii faciebant imaginē hora Mercurii, ipſo aſcēdente in Geminis, cuius forma erat adoleſcens pulcher, barbatus, habens in ſiniſtra caduceū, uidelicet uirgam, in qua inuolutus ſit ſerpens, in dextra geres ſagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginē hāc conferre ſcientiam, & facundiam, & ſolertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem, ipſo aſcendente in uirgine, ad beneuolentiam, ingenium & memoriam, cuius forma erat homo ſedens ſupra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite criſtam, & in ſiniſtra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIIII.

EX operibus Lunę faciebāt imaginē pro itinerantibus cōtra laſſitudinē, hora Lunæ, ipſa in exaltatione ſua aſcēdente, cuius figura erat homo ſuper baculū incūbens, habens in capite auē, & ante ſe arborē floridā. Aliā faciebāt Lunę imaginē pro augmēto terrę naſcentiū, & cōtra uenena, atq; infirmitates puerorū, hora Lunæ, ipſa aſcēdēte in prima facie cācri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās ſupra taurū, uel draconē ſepticipitē, uel cancrū, habeatq; in dextra ſagittā, in ſiniſtra ſpeculū, ueſtibus induta albis, uel uiridib⁹: habēsq; in capite duos ſerpētes cornib⁹ circūuolutos: & cuilibet brachio unū habēs ſerpentē circūuolutū: & cuilibet pedi unū ſimiliter. Et hęc de figuris planetaꝝ dicta ſufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

FAciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpẽtis effigiem, cum capite accipi tris illos circũdantem, ad istar Græ ce literæ thita, faciebãq; quando Iupiter eũ capi te mediũ cœlum obtinebãt, quam quidẽ imagi nẽ ad successus petitionum multum conferre af firmant, uolebãtq; per eam imaginẽ bonum ac felicem dæmonẽ notare: uolebãtq; cum per serpentis imaginem figurare: hũc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinã natũrã celebrãt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cũ ex illo celeri gressu ostẽditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumẽtis, tum quod ætatem subinde cum exuuiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant consimilem quãdo luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebãtq; illam ad anxietatẽ & infirmitatem & infortuniũ inducẽda: & uocabãt illam malum genium. Talem imaginẽ Hebræus quidã incluserat aureo gemmatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignorãs) dono dedit: quo cũ ille cingeretur, serpẽte succinctus sibi uidebatur: cõpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiauit.

De imaginibus Mansionum Lunæ. Cap. XLVI.

FAciebant etiã imagines in singulis mãsionibus Lunæ. In prima ad destructionẽ alicuius faciebant in annulo ferreo imaginẽ hoĩs nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciẽtis: figillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda contrã irã principis & pro reconciliatione illius figillabãt in cera alba & masticlie, imaginem regis coronati, & fumigabãt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginẽ in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedẽs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & figillabant & fumigabant cum moscho, camphora & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, figillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, figillabant ex argento, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, figillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirẽdum omne bonũ, figillabant ex argento, imaginẽ hominis bene uestiti, manus ad cœlum pro

rendentis,tanquam orantis & ſupplicantis,& fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello,ſigillabant ex ſtanno,imaginem aquilæ faciem hominis habentis,& fumigabant cum ſulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, ſigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & teſtibus, manibus oculos ſuos obturantis, & fumigabant cum reſina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad ſanandum infirmos,ſigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem,ſigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis ſuper leonem equitantis,ſiniſtra manu illius autem apprehendentis,dextra dardum proferentis,&fumigabant bonis odoribus,& croco. In duodecima ad ſeparationem amantium, ſigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine,& fumigabant cum pilis leonis,& aſſa fœtida. In decimatertia pro concordia coniugatorum & diſſoluendo maleficio coitus, ſigillabant utriuſque imagines, uiri in cera rubea,mulieris in alba,& coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës & ambra. In decimaquarta pro diuortio & ſeparatione uiri à muliere,ex ære rubeo ſigillabant imaginem canis ſuam caudam mordentis,& fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, ſigillabant imaginem hominis ſedentis & literas legentis,& fumigabant cum thure & nuce muſcata. In decimaſexta ad lucrandum in mercibus, ex argento ſigillabant imaginem hominis ſuper cathedra ſedentis, bilancem in manu tenentis,& fumigabant cum ſpeciebus bene redolentibus. In decimaſeptima contra fures & latrones, cum ſigillo ferreo ſigillabant imaginem ſimiæ,& fumigabant cum pilis ſimiæ. In decimaoctaua contra febres & dolores uentris, ex ære ſigillabant imaginem colubri caudam ſupra caput tenentis,& fumigabant cum cornu cerui,idemque ſigillum ferebant fugare ſerpentes & uenenata quæque à loco ubi ſubhumatum fuerit. In decimanona ad facilem partum & prouocationem menſtruorum, ſigillabant ex ære imaginem mulieris manus ſuas ſupra faciem tenentis,& fumigabant cum ſtorace liquida. In uiceſima pro uenatione,ſigillabat ex ſtanno imaginem ſagittarii ſemihominis & ſemiequi,& fumigabat cum capite uulpis. In uiceſimaprima pro deſtructione alicuius,faciebat imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabat cum ſulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea ſulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uiceſimaſecunda pro ſecuritate fugientium, ſigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uiceſimatertia ad deſtructionem & deuaſtationem, ſigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis,& fumigabant cum capillis canis, & ſubhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uiceſimaquarta ad multiplicandum greges armentorũ accipiebant cornua arietis, uel tauri, uel

hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lanctantis filium: & suspẽdebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis: uel sigillabãt in cornu illius. In uicesimaquinta pro salute arborum & messium, sigillabãt in ligno fici, imaginem hominis plantantis: & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesimasexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba et mastiche, imaginẽ mulieris abluentis et pectentis capillos suos: et fumigabant cũ rebus bene redolentibus. In uicesimaseptima ad destruendum fontes, puteos, thermas, et balnea, faciebãt ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum et perforatum in manibus tenẽtis: et cocta imagine, ponebant in uase assam fœtidam, et storacem liquidam: et demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebãt. In uicesimaoctaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ere imaginẽ piscis, et fumigabant cum corio piscis marini, et proiiciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uõluerant. Præterea una cũ imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, et characteres eorum: et inuocabãt, et imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

CAeterũ nunc ex operibus stellarũ fixarũ, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebãt imaginẽ, cuius figura erat caput hois cũ longa barba, habẽs collũ sanguinolentũ. Ferũt cõferre euentus petitionum, reddere gestãtem audacem, & magnanimum: conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incãtationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebãt imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare uentos, reuelare secreta & abscõdita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolãtis: cõfert diuitias & honorem. Sub hirco faciebãt imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens lætari in instrumentis musicis, efficit gestantem gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii, uel puellę uirginis. Confert honorem & beneuolentiã & gratiam hominum, & spirituum aereorum: & dat potestatem pacificandi & cõcordandi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebãt imaginem galli, uel trium puellarum. Confert gratiam deorũ, spirituum & hominum: dat posse cõtra maleficia, & cõseruat sanitatem. Sub corde leonis, faciebant imaginem leonis, uel cãti, uel figuram hominis honorati, sedẽtis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebãt imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueſte. Efficit hominem iracundū, audacem, animoſum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala ſomnia, dat poſſe fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dęmonum, & uentorum. Sub ſpica faciebant imaginem auis uel hominis, onuſti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert anguſtiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis ſal tantis. Valet contra febres, & ſtringit ac retinet ſanguinem. Sub Elpheya faciebāt imaginem gallinæ, uel hominis coronati & ſublimati. Confert bene uolentiam & amorem hominum, & dat caſtitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figurā Scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; conſtringit eos. Sub Vulture faciebāt imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & ſuperbum: dat poſſe ſuper dæmones & beſtias. Sub cauda capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat proſperitatē, & auget diuitias. Hæ ſunt imagines quarundam ſtellarum fixarum, quas iubent inſculpi in lapidibus ſuis ſub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres medię ſunt, & earundem tabula. Cap. XLVIII.

Vnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros ſtellarumq; ſitus fabricatæ, atq; cum elementis, tū planetis atq; ſignis adſcriptæ, quas geomanticas uocant, eo quod geomantici diuinatores proiecta ſortis ſuæ puncta, per paritatis & imparitatis exceſſum, in iſtas figuras reducunt: & ipſe etiam ſub ſuorum planetarum & ſignorum dominio inſculptæ ſiue impreſſæ, imaginum uirtutem poteſtatē q; concipiunt: & ſunt iſtæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarū naturas, qualitates, proprietates, conditiones, ſignificationes & apoteleſmata, qui examuſſim ſcire deſiderat, apud geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quā ſexdecim, quorum nomina & themata ſunt hæc:

FIGVRA.	NOMEN	ELEMENTVM	PLANETA	SIGNVM.
	Via Iter	Aqua	☾	♌
	Populus Congregatio	Aqua	☾	♑
	Coniunctio Coadunatio	Aër	☿	♍
	Carcer Constrictus	Terra	♄	♐
	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	☉	♒
	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	☉	♉
	Acquisitio Cõprehẽsum intus	Aer	♃	♈
	Acquisitio Cõprehẽsum extra	Ignis	♀	♎
	Lætitia Ridens Sanus Barbatus	Aër	♃	♉
	Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♄	♍
	Puella Mundus facie	Aqua	♀	♎
	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♈
	Albus Candidus	Aqua	☿	♋
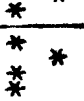	Rubeus Ruffus	Ignis	♂	♊
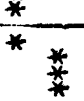	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	☊	♑
	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	☋	♑

De imaginibus, quarū figura eſt non ad ſimilidinem alicuius figuræ cœleſtis, ſed ad ſimilitudinem illius quod deſiderat animus operātis. Cap. XLIX.

EST & adhuc alius imaginum modus, non ſecundum ſimilitudinem figurarum cœleſtium, ſed ſecundum ſimilitudinem illius quod deſiderat animus operātis, cuius ſunt effigies & ueſtigia: ſic ad amorē fabricamus imagines ſe inuicem amplectantes, ad diſcordiam ſe percutiētes, ad inferendam uero calamitatem uel deſtructionem, uel impedimētum, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines diſtortas, confractas in membris & partibus, ad ſimilitudinem & figuram eius rei, quam deſtruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel ſculpendis imaginibus, inſcribere ſibi nomen ſui effectus: & hoc in dorſo quando malus, ut deſtructio: in uentre, quādo bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomen ſpeciei uel indiuidui quam deſignat imago, uel propter quem, ſiue contra quem fabricata eſt. Rurſuſq; in pectore nomen ſigni uel faciei aſcendentis, & eius domini: etiā characteres, atq; ſuorum angelorum nomina. Iubēt præterea in fabricāda imagine imprecationem illius effectus ad quē conficitur, debere nō taceri: quę quidem omnia etiā Magnus Albertus in ſpeculo ſuo affirmat. Confectis uero imaginibus ſecundū diuerſas eius uirtutes, ipſi diuerſimode utuntur: aliquādo enim ſuſpenduntur uel alligātur corpori: aliquādo ſepeliūtur ſub terra uel ſub flumine: aliquādo ſuſpēduntur in camino ſuper fumū, uel ad arborē ut moueātur à uento: aliquādo capite ſurſum: aliquādo deorſum: aliquādo in aquā feruentem mittūtur, uel in ignē. Dicūt enim quòd quatenus imaginū operarii ipſam imaginem afficiūt, eatenus illā ſimiles paſſiones inferre his, quibus adſcripta eſt, prout illud animus operātis dictauerit: quēadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confeciſſe, ut cum ipſe imagines mergebat in aquā, hoſtium ſuorū naues in mari ſimili modo mergebantur, atq; periclitabātur. Conſtellationes uero ad huiuſmodi imagines & cōſimiles obſeruādas, docet nos ea pars aſtrologiæ, quæ de electionibus inſcripta eſt.

De obſeruationibus quibuſdam cœleſtibus, & practica quarundam eiuſdem imaginum. Cap. L.

MOdo narrabo tibi obſeruationes corporum cœleſtium, quæ requirūtur ad practicam aliquarum eiuſmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquē cōficimus imaginē in qua hæc fortunata ſunt, ſcilicet illius ſignificator uitę, uitęq; datores, & ſigna, & plāetæ: fortunemus prætetea aſcendens, & medium cœli, & eorū dominos. Item locū Solis, & locū Lunæ: partē fortunæ, atq; dominū cōiunctionis uel præuctionis ante ſuā natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimēdo. Si uero ad calamitatē imaginē fabricare uoluerimus, è cōuerſo agemus: atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, ſtellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro deſtruendo, uel impediẽdo aliquo ſupradictorũ, fiat imago ſub aſcẽſione illius rei, quam deſtruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum aſcendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini aſcẽdentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in aſcendente eius: & in domo prima, & decima, & ſecunda & octaua, fortunabis dominum aſcẽdentis, & dominum domus lunæ. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel perſiſtere non poſſint, fiat imago ſub aſcenſione illius animalis, quod fugare uolueri mus, & ad ſimilitudinem illius: ut ſi fugare uelimus ſcorpiones ab aliquo loco, fiat imago ſcorpionis, aſcendente ſigno Scorpionis cum luna, & infortunabis aſcendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum aſcendentis in octaua: & iungantur aſpectu maleuolo, oppoſito, uel quadrato: & inſcribatur in imaginem nomen aſcendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiuſdem, & ſepeliatur ibidem imago, capite deorſum, imprecando ſiue proferendo, hęc eſt ſepultura ſcorpionũ, ut non ingrediantur iſtum locũ: & ſic de ſimilibus. Item pro lucro fiat imago ſub aſcendente natiuitatis hominis, uel ſub aſcẽſione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna aſcẽdens, & dominum eius: & facias dominũ domus ſecundæ, quæ eſt domus ſubſtantiæ, iunctum cum domino aſcendentis in trino, uel ſextili: ſitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et ſi poteris, pone partem fortunæ in aſcẽdente, uel ſecunda: & ſepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addi care uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in die Iouis, ſub aſcendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna aſcendens, & decimã: & abſconde malos ab aſcẽdente: & habeas dominum decimæ & undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino aſcẽdentis, ex trino uel ſextili cũ recepti one: deinde fac aliam imaginẽ, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amãdum: cõſidera ſi ſit amicus, uel ſodalis illius, quem uis amari: & ſi ſic, fiat imago ſub aſcenſione domus undecimæ ab aſcendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat ſub aſcenſione ſeptimæ. Si frater uel ſoror uel conſanguineus, fiat ſub aſcẽſione tertiæ: & ſic de ſimilibus: & pone ſignificatorem aſcendentis ſecundæ imaginis, iunctum ſignificatori aſcendentis primæ imaginis: ſitq; inter eos receptio: ſintq; cætera fortunata, ut in prima imagine, poſt iunge ſimul ambas imagines in amplexũ, uel pone faciẽ imaginis ſecundæ, ad dorſum imaginis primæ: & inuoluantur in ſindone & defe rantur, uel ſpoliẽtur. Item ad ſucceſſus petitionũ, & pro adipiſcẽda re dene-

gata,ſiue ab alio accepta uel poſſeſſa fiat imago ſub aſcendẽte illius qui petit rem: & fac dominum ſecundæ iunctum cum domino aſcendentis,à trino uel ſextili:ſitq; inter eos receptio: & ſi fieri poteſt,ſit dominus ſecundæ in ſignis obedientibus,&dñs aſcendẽtis in imperãtibus,fortuna aſcendẽs,& dñm eius,& caue ne ſit dñs aſcẽdentis retrogradus, uel cõbuſtus,uel cadẽs, uel in domo oppoſitionis,hoc eſt, in ſeptima à domicilio ſuo:nõ ſit impeditus à malis,ſit fortis,& in angulo: fortunabis aſcẽdens & dominũ ſecũdæ, & lunam:& fac aliam imaginẽ pro eo aqud quem eſt quod petitur: & incipe eam ſub aſcẽdente pertinẽti ad eũ:ut ſi ſit rex uel princeps,incipe ſub aſcendente decimæ domus,ab aſcendente primę imaginis:ſi pater, ſub quarta:ſi filius ſub quinta,& ſic de ſimilibus:& pone ſignificatorem ſecũdæ imaginis iunctũ cum dño aſcendẽtis primæ imaginis, à trino uel ſextili:& ipſe recipiat eũ,& pone utroſq; fortes & fortunatos abſq; impedimẽto: fac omnes malos ab eis cadẽtes:fortunabis decimã & quartã;ſi poteris, uel aliquid eorũ: & cum fuerit perfecta ſecunda imago,iunge eam cũ prima,facie uerſus faciẽ, &inuolue in linteo mũdo,& ſepeli in medio domus illius qui petit rem,ſub ſignificatore fortunato fortuna forti:ſitq; facies imaginis primæ uerſus ſeptentrionem,uel potius uerſus locũ ubi moratur ille apud quẽ eſt quod petitur:uel ſi contingat petentẽ pergere ad eum,apud quẽ res eſt petita,deferũt imagines ſecũ,quouſq;pergit.Et fit etiã imago ſomniorũ,quę poſita ſub capite dormientis,uera ſomnia efficaciter præſtat,de quacũq; re animus iã antea deliberauerit,figura illi⁹ eſt figura hoĩs dormiẽtis in ſinu angeli, quã facies aſcẽdente leone,ſole in ariete nonam domum tenente,tum in pectore hominis inſcribes nomen deſiderati effectus, in capite autem angeli nomẽ intelligẽtię ſolis. Fit eadẽ imago aſcendẽte uirgine,Mercurio in ariete in nona domo fortunato,aut aſcẽdentibus geminis Mercurio fortunato,& in aquario nonã tenẽte:ſitq; à Saturno felici aſpectu receptus,inſcribiturq; nomẽ ſpiritus Mercurii.Fit eadẽ etiã aſcendẽte libra Venere in geminis,in nona domo à Mercurio recepta,inſcribẽdo angelũ Veneris:& fit adhuc ea dẽ imago aſcendente aquario,Saturno in exaltatiõe ſua,quæ eſt in libra, nonã feliciter poſſidente:& inſcribit angelus Saturni. Fit adhuc etiã aſcendente cãcro,luna in piſcibus à Ioue & Venere recepta,& in nona domo feliciter conſtituta,& inſcribitur ſpũs lunæ: & fiunt etiam annuli ſomniorũ mirabilis efficaciæ: & ſunt annuli Solis & Saturni & cõſtellatio eorũ eſt quãdo Sol aut Saturnus in exaltationibus ſuis in nona domo aſcendunt:& quando luna Saturno iũgitur in nona domo:& in eo ſigno quod fuit nona domus natiuitatis:& inſcribitur annulis nomen ſpiritus ſolis uel Saturni: & infigitur lapis ſua imagine inſculptus,radice aut planta ſubiecta, ſecũdum regulam quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta ſufficiant,nã plura eiuſmodi nũc per teipſum inueſtigare poteris. Illud autem ſcias, nihil operari imagines eiuſmodi, niſi uiuificent ita quod ipſis aut naturalis aut cœleſtis

Somniorum imago.

Annuli ſomniorum.

aut heroica, aut animastica, aut demoniaca uel angelica uirtus insit, aut adsit. At quis modo animã dabit imagini, aut uiuificabit lapidẽ, aut metallũ, aut lignũ, aut cerã: atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certè nõ penetrat hoc arcanũ ad artificẽ durę ceruicis: nec dare poterit illa, qui non habet. Habet aũt nemo, nisi qui iã cohibitis elemẽtis, uictã natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypũ usq; transcendit, cuius tũc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

CHaracteres etiã habent cõmunitatem suã ex radiis cœlestiũ, secundum certũ numerum in seinuicẽ peculiari quadam proprietate coniectis, quæ quidẽ cœlestia, sicut in diuersis radiorũ suorum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtutes: sic etiam characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorum cõcursus aliter atq; alirer protracti, diuersas subito nanciscuntur operationes: sæpe etiam multo efficaciores, q̃ physicalium commixtionũ proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia, cuilibet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uero etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularum puncta inter se colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis, atq; signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia

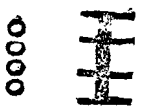

A populo

CHARACTERES MERCVRII.

A cõiunctione

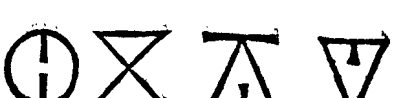

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amissione

A puella 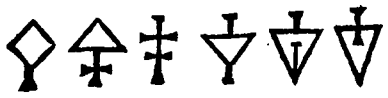

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

Characteres Martis.

A rubeo

A puero

Characteres Iouis.

Ab acquisitione.

Alætitia.

Characteres Saturni.

A carcere

A tristitia.

Characteres capitis Draconis.

Characteres caudæ Draconis.

De characteribus qui à rebus ipſis ſimilitudine quadam abſtrahuntur. Cap. LII.

Characteres quid.

DIximus ſuperius eſſe quendam imaginum modum, non ad ſimilitudinem imaginum cœleſtium, ſed ſecundum æmulationem eius quod deſiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibuſdam intelligendum eſt. Sunt ſiquidem nihil aliud characteres huiuſmodi, quã imagines male dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem ſimilitudinem cum imagine cœleſti, aut cum eo quod cupit animus operantis, ſiue id ſit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totam imaginẽ exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu. ♊. Cancri à progreſſu & regreſſu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cauda. ♌. ♏. ♑. Virginis à ſpica. ♍ ♎. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à ſagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒. Et Piſcium à piſcibus. ♓. Similiratione character Saturni tractus eſt à falce. ♄. ♃ Iouis à ſceptro. ♃. ♂ Martis à dardo. ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore. ☉, ♀ Veneris, à ſpeculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿ ☽ Lunæ à creſcentis decreſcentisq; cornibus. ☽. Ex iſtis deinceps iuxta mixtiones ſignorũ & ſtellarum naturarumq; conſtituuntur etiã characteres mixti, ut triplicitatis igneæ, ♌♈♐ terreæ, ♉♍♑ aëreæ, ♊♎♒ aqueæ, ♋♏♓ Similiter iuxta cẽtum & uiginti planetarum coniunctiones totidem complexi ſiue compoſiti characteres multiplicibus figuris reſultãt: ut Saturni & Iouis, ſic ſcilicet. ♄♃ uel ſic: ♄♃ uel ſic: Saturni & Martis. ♄♂ uel ſic: ♄♂ Iouis & Martis, ♃♂ uel ſic: ♃♂ Saturni Iouis & Martis, ♄♃♂ uel ſic: ♄♃♂ Et ſicut hæc de duobus & tribus exemplificata ſunt, ita etiã de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratiõe cæterarum imaginum cœleſtium, in aliqua facie uel gradu ſignorum aſcendentiũ characteres ad ſimilitudinem imaginis quàm compẽdioſe protrahendi ſunt, ſicuti in his quæ ſecũdum uiam imitationis fiunt ad id quod deſiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ ſibi permixtæ, ſeinuicem complectentes, ſibiinuicem obedientes: ad odium uero contrario, ſeinuicẽ auertentes, impugnantes, diſpares & diſſolutæ. Cęterum nunc quos characteres Hermes adſignauerit ſtellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, ſunt autem tales:

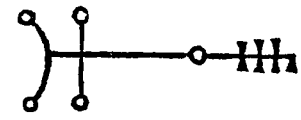

Caput Algol,

Pleiades,

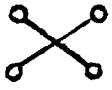

Aldebaram,

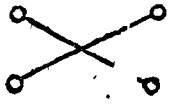

Hircus,

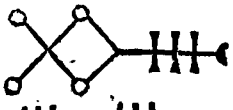

Canis maior,

Canis minor,

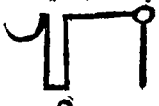

Cor leonis,

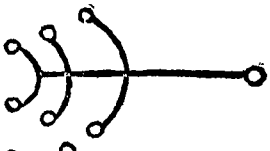

Cauda urſæ,

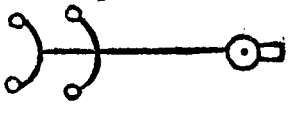

Ala corui,

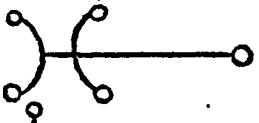

Spica,

Alchameth,

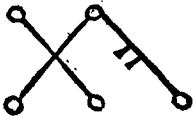

Elpheia,

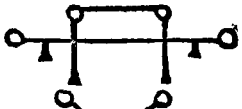

Cor Scorpii,

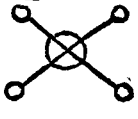

Vultur cadens,

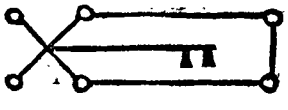

Cauda capricorni,

Quod nulla diuinatio ſine aſtrologia ſit perfecta. Caput LIII.

Oquuti ſumus in prę cedentibus, de uariis diuinationum generibus: ſed illud animaduertendum eſt, omnia hæc aſtrologiæ uſum canonesq; ſibi depoſcere, ueluti clauem ad omniũ arcanorum notitiã perneceſſariam: omniaq; diuinationũ quarum cunq; genera: ſic in ipſa aſtrologia ſuas radices & fundamẽta habẽt, ut abſq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipſa tamen aſtrologica diuinatio, quatenus cœleſtia ſunt cauſæ & ſigna, omnium eorum quæ ſunt & fiunt in iſtis inferioribus, ex ſolo ſitu & motu corporum cœleſtium, quæcũq; occulta aut futura ſunt, illorum certiſſimas largitur demonſtratiões: de quibus plura dicere hic locus nõ exigit: cũ de hac ſcientia, ab antiquis, ingẽtia uoluminа ſcripta ſunt: & palã omnibus extant. Itaq; ſiue corpus, ſiue uultũ, ſiue frontem, ſiue manũ, inſpiciat phyſionomus, ſiue ſomniũ, ſiue auſpiciũ, cõiectator ſcrutatus fuerit, ſi rectũ futurũ ſit iudiciũ, cœli figura pariter ſcrutanda erit: ex cuius indiciis, unà cũ ſimilitudinũ ſignorumq; cõiecturis, ueridice ſignificatorũ naſcantur opiniões. Quod ſi etiã prodigiũ aliquod apparuerit, cœli figura erigẽda erit: ſcrutanda etiã quæ præceſſerũt in reuolutionibus annorũ, ex magnis cõiunctiõnibus & eclipſibus: deinde etiã conſiderandæ principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hęc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiões, fundationes, reuolutiões, profectiões, directiões, & quæ ex eis ſunt: atq; in quẽ cuiuſq; locũ cœleſtis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & ueriſimilimam harũ rerum uenemur ſignificationẽ: eadẽ ſerie, minori tamen labore etiã in ſomniorum expoſitionibus, incedendũ eſſe perhibẽt. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non niſi per aſtra horum'ue inferiora inſtrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœleſtia adaptãda ſunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuſcum Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Poſt luſtratam urbem, poſt mactatam uictimã, poſt inſpecta exta, tãdem ex cœleſtium ſyderũ diſpoſitionibus, protuliſſe ſententiam. Iam uero etiã ipſa geomantia ſortilegiorũ accuratiſſima, quæ per puncta terræ, aut alterius ſuperficiei, uel caſu, uel ui quadam inſcripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœleſtes: uidelicet ad eas ſeſdecim quas ſuperius nominauimus: ex eorum proprietatibus & ratiõibus, aſtrologico more iudicium formãs. Atq; huc ſpectant, quęcunque naturalium ſortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde eſſe non poteſt, quã à cœlo, atq; ab animo illa operantis. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, neceſſe eſt ſuperiorum motus influxus'que imitari, ad quos

uelut ad radices,& cauſas atq; ſigna,cum reductum fuerit,eorundem nobis tunc ex aſtrologicis regulis indicat ſententiam. Hinc teſſeræ, tetracedron, hexacedron,octocedron, dodecacedron, icocedron,certis numeris, ſignis, atq; ſtellis,opportunis temporibus ſub cœleſtiũ influxibus fabricatæ,& inſcriptæ mirandam diuinandi prædicendiq; ſuis iactibus obtinẽt uirtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ teſſeræ,in quibus Romanorum fata cõtenta fuiſſe leguntur.

De ſorte,& quando,ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

VAcunq; per ſortem diuinationes,ac euentuum humanorũ fiunt prædictiones,præter ſortẽ cauſam certè aliquam ſublimẽ& latentem & occultam habere neceſſe eſt:quæ quidẽ nõ erit cauſa per accidens,qualẽ Ariſtoteles fortunam deſcripſit. Siquidẽ in ſerie cauſarũ,cum ſecundum Platonicos cauſa per accidens nunq; poſſit eſſe prima & ſufficiẽs cauſa,oportet nos altius ſpeculari,& inuenire cauſam quæ effectum ipſum cognoſcat,atq; intẽdat. Hãc aũt nõ incorporea natura,ſed in ſubſtantiis immaterialibus & incorporeis,quæ re uera ſortẽ adminiſtrant,& ad ueritatis indicium diſpenſant,collocare neceſſe eſt: ut in humanis animis,aut ſeparatis ſpiritibus & dæmonibus,aut in cœleſtibus intelligẽtiis,uel in ipſo deo. Quòd aũt in humana anima eſſe poſſit ſufficiẽs poteſtas & uirtus,ad ſortes eiuſmodi dirigendas, ex eo patet,quia ineſt animæ noſtræ diuina uirtus ac ſimilitudo,omniumq; rerum apprehenſio & poteſtas.Et ſicut in libro primo diximus,omnes res habent naturalem obedientiam ad ipſam:& de neceſſitate habent motum & efficaciam ad id quod deſiderat anima ſorti deſiderio:& omnes uirtutes & operationes rerũ naturalium & artificialium obediunt illi; quando fertur in magnum exceſſum ſui deſiderii:& omnes ſortes cuiuſcunq; generis,tunc adiuuant talis animæ appetitum,& acquirũt ſibi mirabiles præſagiorum uirtutes,cum ab illa, tũ ab opportunitate cœleſti in illa hora,qua ipſam hujuſmodi appetitus exceſſus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, eſt etiam radix omniũ aſtrologicarum quæſtionum,quoniam anima eleuata in alicuius deſiderii exceſſum, arripit ex ſe horam & opportunitatem magis conuenientem & efficacem: ſu per qua fabricata cœli figura,poteſt tunc aſtrologus in ea iudicare & planè cognoſcere de eo quod quærẽs,ipſe ſcire cupit,atq; deſiderat. Quia uero nõ ſemper humano animo,ſed etiam quod diximus aliorũ ſpirituum miniſterio ſortes nonnunq; dirigũtur,nec ſemper diſpoſitus eſt uatis animus ad eũ quem diximus paſſionis exceſſum; hinc apud ueteres mos erat ante ſortis proiectionem ſacra quædam præmittere,quibus diuinas intelligentias & ſpiritus ad ſortem recte dirigendam aduocabant. Quãtulumcunq; ergo præſagii ſortes huiuſmodi portendunt,non ex caſu & fortuna ſit oportet,ſed ex cauſa ſpirituali,cuius ui mouetur phãtaſia,aut manus ſortem mittentis tra-

hentis ue, ſiue illa uis prodeat ab anima operantis per magnum affectus ſui exceſſum, ſiue ab influxu & opportunitate cœleſti, ſiue à numine quodã aut ſpiritu alterinſecus adſiſtente atq; mouente: ſiue hæ ſortes fiæ ſint in talorũ iactu: ſiue in teſſerarum impulſu: ſiue in occurſu uerſiculorum, quales erãt olim ſortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæſiſſe, quo animo in ſe eſſet Traianus imperator, & obueniſſe illi hos Vergilianos uerſus:

Maro.

Quis procul ille autem ramis inſignis oliuæ
Sacra ferens, noſco crines lucanaq; menta:
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Miſſus in imperium magnum.

Quibus uerſiculis in ſpem potiundi imperii, non fruſtra euaſit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Chriſtianos, non improbantibus quibuſdam theologis, ſortes ex pſalmorum uerſiculis capiuntur. Sunt & alia plura ſortium genera, & ſunt ſortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obſeruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magiſtratibus, inuidiæ uitandæ cauſa de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit: ſed illa noſtri propoſiti non exiſtunt. Quæ uero diuinæ ac ſacræ ſortes ſunt ad oracula & religionem ſpectantia, de his in ſequenti libro diſſeremus: modo illud uos admoneam, quantumcunq; præſagii, diuinationis, aut uaticinii, ſortes habere comperiantur, non propter hoc quod ſortes ſunt illud habent, ſed per uirtutem alicuius ſublimioris operatiõis ipſis adiunctam.

De anima mundi & cœleſtium, iuxta traditiones poëtarum & philoſophorum. Cap. LV.

COelum corporaq; cœleſtia cum ipſa uim habeãt & influxum ac manifeſtam operationem in iſta inferiora, neceſſe eſt ea eſſe animata: ſiquidem operatio à puro corpore prouenire minime poteſt. Habere igitur mundum ipſum animam, corporaq; cœleſtia ſimiliter, & illam quidem intelligentẽ, omnes nobiliſſimi tum poëtæ, tum philoſophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Aſtronomicis ad Auguſtum canit:

Manilius.

Hoc opus immenſi conſtructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuerſa condita forma,
Aëris atq; ignis, terræ pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: ſacroq; meatu
Conſpirat deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus.

Aëre libratum uacuo, qui ſuſtinet orbem,
Totius pars magna Iouis.

Et Boëthius: Boethius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit: Maro.

Principio cœlum & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum nõ modo habere spiritum & animam, sed etiã mentis diuinæ esse participẽ, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

HAbet mũdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animã, cũ qua causant animã in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritũ ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totũ quoddam est corpus, cuius particulæ sunt omniũ animantiũ corpora, atq; quanto totũ partibus est perfectius & nobilius, tãto mũdi corpus perfectius nobiliusq; est singulorũ animantiũ corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæq; animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitã possideant, animã habeant, mũdum ipsum integrũ, perfectissimũ, totale ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animã habere. Nõ minus absurdũ est, cœlos, stellas, elemẽta, quæ singulis uitã animãq; largissime præbent, ipsos uita animaq; carere: sitq; plãta, uel arbor quæuis, nobilioris cõditionis, q̃ cœlũ, q̃ stellæ, q̃ elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ insors, terrã & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neque enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent forte ali-

lib. 1. c. 14.

qui uiuentia eiuſmodi non ab anima terræ uel aquæ,ſed ex cœleſtiũ animarum influxibus progigni. His reſpondent Platonici,non poſſe accidens generare ſubſtantiam,niſi forte ut inſtrumentum proximæ ſubſtãtiæ ſubiiciatur. Dicunt aũt proximę ſubſtantiæ,quia inſtrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœleſtes illi influxus cũ ſint accidentia quædam à ſuis uitalibus ſubſtantiis ſiue ab ipſa uita longe remota,uitalem ſubſtãtiam in iſtis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quẽ de cõmuni inſcripſit,inquit: Totũ quod eſt in mundo,aut creſcendo aut deſcrendo mouetur. Quod autem mouetur,id propterea uiuit:& cum omnia moueantur,etiam terra,maxime motu generatiuo & alteratiuo,ipſa quoq; uiuit. Si quis autẽ cœlos dubitet uiuere,inquit Theophraſtus,is non cenſetur philoſophus:& qui negat cœlum animatum eſſe,ita ut motor eius nõ ſit forma eius,totius philoſophiæ fundamẽta deſtruit. Viuit itaq; mundus,habetq; animam,& ſenſum: ſiquidem uitam dat plantis,quæ ex ſemine non gignuntur:& ſenſum præbet animalibus,quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi ac cœleſtes animæ ſint rationales, ac mentem participantes diuinam. Cap. LVII.

QVOD etiam animæ quas diximus rationem habeant,ex eo patet. Nam cum uniuerſa dictarum animarum opera perpetuo quodã ordine inter ſe conſpirant, neceſſarium eſt, non caſu ſed ratione regantur: quibus rationibus cunctas ſuas operationes ad certa dirigãt & perducant. Neceſſe eſt enim terram rationes habere terrenorum,& aquã aqueorum: ſimiliter in cæteris quibus ſingula ſuo tẽpore,loco & ordine procreantur,& ſæpe læſa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuſpiam corporis animam cenſent philoſophi,ſed rationalem, inſuper intelgere,& eſſe deam. Abſurdum præterea foret, cum nos noſtrorum operum poſſidemus rationes, animas cœleſtes, ipſamq; animam uniuerſi, ſuorum rationes non habere. Quod ſi (ut inquit Plato) mundus ab ipſo bono quàm optimus effici poterat,eſt effectus,erit certe non ſolum uitæ,ſenſus,& rationis,ſed etiam intelligentiæ mẽtisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima eſt: & illud corpus perfectius eſt,quod perfectiorẽ habet animã. Neceſſe ergo eſt,cum cœleſtia corpora perfectiſſima ſint,perfectiſſimas etiam habeãt animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes: quod Platonici etiã ex ordinis tenoris q; eorundẽ perſeuerantia comprobant: quia motus cum ſit natura ſua liber,præuaricari facile poteſt,ac uiciſſim peruagari,niſi intellectu mẽteq; regatur: & ea quidem perfecta,electiſſimam uiã,atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentiſſime adeſt animæ,qualis eſt anima mundi,& quales ſunt animæ corporũ cœleſtium & elementorum,proculdubio ordinatiſſime & perfectiſſime ad

ſcriptum ſibi opus gubernat. Siquidem potentiſſimæ animæ corpora non reſiſtunt,& mens perfecta non uariat conſilium. Eſt itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens,omnia perfundens,omnia colligans & cõnectens,ut unam reddat totius mundi machinam:ſitq; uelut unum monochordum,ex tribus generibus creaturarum,intellectuali, cœleſti & incorruptibili reboans,unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœleſtium,eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum,uidelicet hominem. Cap. LVIII.

ANimarum autem cœleſtium nomina,multa admodũ ſunt atq; diuerſa, pro multiiuga earum in iſta inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuerſa nomina ſortitę ſunt, quibus ueteres in eorũ hymnis & inuocationibus uſi ſunt. Circa quod aduertendũ,quod unaquæq; eiuſmodi animarũ,iuxta Orphicam theologiã, duplicem dicitur habere uirtutem:unam in cognoſcẽdo poſitam, alterã in uiuificando & regendo corpus ſuum eſſe ſitam. Hoc modo in ſphæris cœleſtibus,priorem illam uirtutẽ,uocat Orpheus Bacchum:alterã appellat Muſam. Hinc non inebriatur per aliquẽ Bacchum,qui ſuæ Muſæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouẽ Bacchi,circa nouem Muſas deſignantur: unde in nona ſphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium,& Muſam Calliopem:in cœlo ſtellato Picionium & Vraniam. In cœlo Saturni Amphietum & Polyhymniã. In cœlo Iouis,Sabaſium & Terpſicorem. In cœlo Martis, Baſſarium atq; Clio. In cœlo Solis Trietericũ & Melpomenen. In cœlo Veneris Lyſium & Erato. In cœlo Mercurii,Silenũ & Euterpen. In cœlo Lunę, Bacchum Lyæum,& Thaliam Muſam. Similiter & in ſphęris elementorũ, animas nominat hoc modo. In igne ponit planetã & aurorã. In aëre fulminatorẽ Iouem & Iunonẽ. In aqua oceanum,& Thetym. In terra Plutonẽ,& Proſerpinam. Animam uero mũdi ſiue totius uniuerſi, uocant magi Iouẽ mundanũ:mentem uero mũdi Apollinem nuncupant: naturã mundi Mineruam. Preterea in igne Vulcanũ:in aqua Neptunũ:& nominabant ipſos diuerſis nominibus. In ſyderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebãt Pythagorici particulares deos,ſiue animas in cordibus eiuſmodi ſyderũ ſitas: atq; exinde totũ ſydus regentes:ſcilicet in corde arietis,Pallas particularis:in corde tauri,Venus particularis:Geminorum,Phœbus particularis:cancri, Mercurius:leonis,Iupiter: Virginis, Ceres:libræ,Vulcanus: Scorpionis, Mars:ſagittarii,Diana:capricorni,Veſta:Aquarii,Iuno particularis: in corde piſcium Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uerſibus:

Lanigerum Pallas,taurum Cytherea tuetur,
Formoſus Phœbus geminos,Cyllenius cancrum.
Iupiter & cum matre deũm regit ipſe leonem.
Speciferæ eſt uirgo Cereris,fabricatam libra

Vulcano, pugnans Mauorti ſcorpius hæret.
Venantemq; Diana uirum: ſed partis equinæ
Atq; anguſta fouet capricorni ſydera Veſta.
Et Iouis aduerſum Iunonis Aquarius aſtrum eſt.
Agnoſcitq; ſuos Neptunus in æquore piſces.

Ipſeq; antiquiſſimus Orpheus ad Muſæum ſcribens ampliora iſtis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, reſpectusq; & officia adſignans: ſingulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hęc malorum & decipientium dæmonum nomina eſſe: ſed naturalium diuinarumq; uirtutum, à uero deo in miniſterium & utilitatem hominis qui eis uti ſciuerit, mundo diſtributarum: ipſaq; antiquitas ſingulis his numinibus ſingula hominis membra adſcripſit: utputa aurem memoriæ: quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiēs: Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram fortitudinis ſignaculum, & per quam iuramentū fit, Numa Pompilius narrante Liuio fidei conſecrauit: digiti ſub Mineruæ tutela ſunt, & genua miſericordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes, Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ ſedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipſum ueluti centrum referunt, Ioui illum conſecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia proſequuntur ueteres etiā minima quæq; membra, & articulos, ſuis numinibus adſcribētes, quę ſi recte intelligantur, & uera his preſidentia cognoſcātur numina, nihil eorum eſt à debita pietate alienum, cum & ſacra eloquia teſtentur membra omnia noſtra à ſupernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in ſequenti libro dicemus, nec membra ſolummodo, ſed & quæcunq; hominū exercitia, ſuis numinibus diſtributa ſunt, ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum, ſunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori, dura atq; horrentia bella
Pallas amat, nemora & ſaltus uenatibus apti
Dianam capiunt, Iunoniq; humidus aër
Debetur, Cereriq; ſeges, perquirit Oſyrim
In latis Nili ripis fidiſſima coniunx.

De ſeptem mundi gubernatoribus planetis, eorūdemq; uariis nominibus, magicis ſermonibus deſeruientibus. Cap. LIX.

PRæterea ſeptem illos mūdi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & Lunam, uariis nominibus & epithetis nuncupabāt inuocabantq;; Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum, patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, ſapientem, intelligētem, ingenioſum, reuolutorem longi ſpacii, ſenem magnę profunditatis, arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri-

mentem uel deprimentem, omnia deſtruentem & cõſeruantem, uim & po teſtatem ſubuertentem, & conſtituentẽ abſconditorũ cuſtodem & oſtenſo rem; facientẽ amittere & inuenire autorẽ uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, quaſi iuuans pater, rex cœlicolũ, magnanimus, tonãs, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotẽs, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honeſtus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitiæ & iudicio rum, ſapiens, uerax, oſtenſor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & ſapientiæ. Mars ipſe dicitur Mauors, belli- potens, cruentus, ſanguineus, armipotens, enſifer, magnanimus, audax, in domitus, generoſus, fulmineus, fortis potentiæ & impetuoſę feſtinationis, contra quem nemo defendere ſe poteſt ſi ei obſtare uelit: qui fortes & po- tentes deſtruit, & reges de ſuis ſedibus deponit: dominus caloris & poten- tiæ, dominus igneæ calefactionis & planeta ſanguinis: qui corda litigantiũ incendit, eiſq; audaciam præſtat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Dieſpiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Oſiris, ut eſt in oraculo illo:

Iupiter. Mars. Sol.

Sol, & Oſiris item, Dionyſius, Horus, Apollo.
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat.
Stellarum ſummus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardẽs, igneus, aureus, flammiger, radioſus, igni- comus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenẽs, cre ator lucis, rex ſtellarũ, dominus magnus, bonus, fortunatus, honeſtus, mũ dus, prudens, intelligens, ſapiens, fulgens ſuper uniuerſum mundum, gu- bernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi ſub ſe omnes ſtellas detinens, omnium ſtellarum lumen & uirtutem ſua propinquitate obfuſcans, comburens & ſuperans, tamen ex lumine & ſplẽ dore ſuo omnibus lumen & ſplendorem tribuens: uocaturq; in nocte Dio nyſius, in die autem Apollo, quaſi mala pellens. Ideoq; Athenienſes illum Alexicacon & Homerus Vlion uocauerunt, hoc eſt, malorum expulſorẽ. Vocatur autem Phœbus à ſpecie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus cõſtat. Dicitur autem ſol, quia omniũ ſtel- larum lucem continens: hinc ab Aſſyriis אדאר Adad, quod ſolum ſignifi- cat: & ab Hebræis שמש Schemeſch, quod propriũ interpretatur, Venus uo catur domina, alma, formoſa, ſyderea, candida, pulchra, placida, multipo- tens, fœcunda domina amoris & pulchritudinis, ſeculorum progenies ho- minumq; parens initialis, quę primis rerum exordii ſexuum diuerſitatem germinato amore ſociauit, & æterna ſobole hominum animaliumq; gene ra quotidie propagat, regina oĩm gaudiorũ, domina lætitiæ, amicabilis du- ctrix, amica, miſericors & bonæ receptionis, perpetuò ſemper mortalibus benefica, dulcẽ matris affectionẽ miſeroꝝ caſibus tribuens, humani gñis ſo ſpitatrix, nullum temporis momentum dimittens ſuis beneficiis uacuum

Venus.

nec ocioſum, omnia uirtute ſua deuinciens, faciēs humiliari altum depreſſo, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquans uocaturq; Aphrodita, quia in omni ſexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quaſi lucem ferens, Solis annos, ducēs ad lucem, & uocatur Heſperus: quando ſolem ſubſequitur, & uocatur Phoſphorus quaſi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres ſuperū, Stilbon, ſerpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, ſapiens, rationabilis, robuſtus, ſtrenuus, potēs in bono & malo, notarius ſolis, nuncius Iouis, utrorunq; deorum ſuperum & inferum commeator, maſculus cum maſculis, fœmina cum fœminis, utroq; ſexu fœcūdiſſimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc eſt interpres, omnem obſcuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita ſunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proſerpina, Hecate, menſtrua, ſemiformis, Noctiluca, errās, ſilens, bicornis, ſoſpitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, ſumma numinum, prima cœlitū deorum dearumq;, regina manium, elementorum omniū domina, cui reſpondent ſydera, redeūt tēpora, ſeruiuut elementa: cuius nutu ſpirant fulmina, germinant ſemina, creſcunt germina, frugū parens initialis, Phœbi ſoror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina ſua luce colluſtrans ſtellarū uarios meatus cohibēs, ſolis ambagibus incerta lumina diſpenſans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium ſtatuum, pia & miſericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tēpeſtates mitigans, cum fato diſpenſans, omnia terræ naſcentia enutriens, lucos diuerſos inerrans, laruales impetus comprimēs, terræ clauſtra cohibens, cœli luminoſa culmina, maris ſalubria flumina, inferū deplorata ſilentia nutibus ſuis diſpenſans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maieſtatē perhorreſcūt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, ſerpentes ſolo latentes, beluæ ponto natātes. Cæterum de his & ſimilibus ſtellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura ſcire uelit & curioſius illa ſcrutari, is ad Orphicos hymnos ſe conferat, quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam conſecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt ſuas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per ſingulos depēdentiarum gradus aſcendit in mundū intelligibilem, fitq; ſimilis ſpiritibus & intelligentiis ſub limioribus. Ca. LX.

OEleſtes animæ uirtutes ſuas corporibus cœleſtibus influunt, quæ deinde illas huic ſenſibili mundo tranſmittunt: Non enim ab alia cauſa q̄ à cœleſti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione aſtuta ſuperiorum, uerbis myſterioſis & locutione quadam ingenioſa, trahens unum ad

aliud, ui tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res ſponte ſequũtur, ſiue quãdoq; trahuntur inuite. Hinc dicit Ariſto. li. VI. Myſticæ philoſophię. Quòd ubi aliquis ligando aut faſcinando inuocet ſolem alias'ue ſtellas, orãs ut cooperentur operi deſiderato, non ſol aut aliæ ſtellæ ſermonẽ illum audiunt, ſed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua ſerie, qua partes mundi ſunt ſibi mutuo ſubordinatæ, habentq; conſenſum mutuũ, propter magnam unionem earundẽ. Sicuti in corpore humano, membrũ unũ mouetur percipiendo motũ alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouet & altera. Sic quãdo aliqs mouet aliquã partẽ mundi, mouentur & aliæ percipiendo motũ illarũ. Cognitio itaq; dependentiæ rerũ ſeſe ſubſequentiũ, eſt fundamentũ omnis mirabilis operationis, quæ neceſſario requirit ad uim attractionis ſuperiorũ uirtutũ exercendã. Verba aũt hoĩm res quædã ſunt naturales: & quia partes mundi naturaliter ſeinuicẽ trahunt & in ſe mutuo agũt, idcirco Magus inuocãs per uerba, operat per uires naturæ aptas, quędã amore unius ad aliã ducẽdo aut trahendo propter ſequelã unius rei ad alterã, aut repellẽdo, propter oditum unius ad aliã, ex rerũ contrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet ſint cõtrariæ aut differẽtes, perficiũt tamẽ partẽ unã: quandoq; etiam dominio quodã cogit res uirtute cœleſti, quoniã nõ eſt alienus à cœlo. Homo ergo, ſi qs recipit impreſſionẽ alicuius ligationis aut faſcinatiõis non recipit ſecundũ aĩam rationalẽ, ſed ſenſualẽ: & ſi qua parte ſui patit, ſecũdum aĩalem ſubmundanãq; patit. Nõ enim rõne cognoſcentẽ & intelligentẽ trahere poſſunt, ſed tm̃ ſenſu illã impreſſionẽ & impetũ concipientẽ, quatenus cœleſtiũ influxu, & rerũ mundanarũ cõoperatiõe, ſpũs animalis hominis afficit ultra diſpoſitionẽ ſuã priſtinã aut cõnaturalẽ: quẽadmodũ filꝰ mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ ſeruãdi alẽdiq; illius gratia, q̃uis fatiget: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiſcendi dominii cauſa. Et indigẽtia naturæ, & timor paupertatis, mouẽt ad optandũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamẽtũ eſt ad illius cõcupiſcẽtiam. Et harmonia prudentis muſici uariis paſſionibus mouet audiẽtes: quorum alii ſponte ſequunt conſonantiã artis, alii etiã geſtu ſeſe cõformant, etiã inuitè, quia ſenſus illorũ captiuatus eſt, ratione ſeſe ad hæc nõ intendẽte. Sed has ſpecies faſcinationũ & ligationũ non admirat uulgus nec deteſtatur, ob conſuetudinem: admiratur aũt alias phyſicas, quoniã ignorat, & non conſueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes ſupra naturam aut contra illã eſſe, quod eſt à natura & ſecundũ illã. Sciẽdum igit, quòd unumquodq; ſuperius mouet ſuũ proximũ inferius, in ſuo gradu & ordine non ſolũ in corporibꝰ, ſed etiam in ſpiritibus. Sic anima uniuerſalis mouet animas particulares: & anima rõnalis agit in ſenſualem, & illa in uegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & unaquæq; eſt apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patit à cœlis ſecundũ naturã aptitudinemq; ſuã, uelut pars

una corporis aīalis patitur ab alia. Et mūdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidē continet omnia eadē entia à primo ad postremū quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouēt corpora elementaris mundi, cōposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrū, per essentias superiores perpetuasq́; & spiritales pendētes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbū eius insita, quod uerbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocant causam causarū, quoniā ab eo producuntur entia, etiā ipse intellectus agēs ab eo secūdus. Id aūt propter unionē uerbi huius cū autore primo, à quo oīa existentia uere producunt. Verbum igitur, id est, simulacrū dei: intellectus agens, est simulacrū uerbi: anima est simulacrū intellectus: uerbū aūt nostrum est simulacrū aīæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et unūquodq; istorū perficit suū subsequēs sicut pater filiū: & nullū posteri⁹ existit sine priore: sunt enim inter se depēdentia, dependētia quadā ordinata, ita quod quando corrūpitur posterius, reuertit ad proximū prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animā uniuersalē, postea ad intellectum agentē, quo oēs aliæ creaturæ existūt, quiq́; existit in autore principe, quod est uerbū creās, ad quod tandē omnia reuertunt. Oportet igit animā nostrā uolentē operari aliquod opus mirandū in istis inferioribus, speculari suū principiū, ut ab illo roboretur, illustret, uimq́; agēdi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera, ut magis contēplemur animas stellarū q̄ corpora: magis mūdū supercœlestē intellectualē, q̄ cœlestē corporeū: quoniā ille est nobilior, q̄uis etiā hic insignis & præliminaris ad illū existat: & sine quo medio, nō possit superioris illius influxus cōsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarū luce plenissimus, recipit illā à mūdo intelligibili super oēs alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splēdoris capacior existit. Quapropter, qui solis attrahere cupit influxū, oportet illū contēplari Solē, non tantū speculatione exterioris luminis, sed etiā interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animū Solis, euadatq́; illi assimilis, uisuq́; intellectuali cōprehendat illius intelligibile lumē, sicuti oculo corporeo sensibile lumē: hic nanq; illius splendore implebitur, & lumē eius quod est hypotypus à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione indutus, uerè illi par, & tanq̄ subleuamēto adiutus, supremā illā claritatē, oēsq́; eius participes formas pro uoto intellectus cōsequet. Cūq́; hauserit lumē grad⁹ supremi, tūc aīa illius accedet ad perfectionē, assimilabiturq́; spiritibus Solis, attingetq́; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarumq́; potestate fruet, si nacta fuerit fidē in autore primo. In primis igit implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tm̄, sed & cum gestu religioso & supplici aīo, etiā abūde, incessanter & integre orātes, ut ille illustret mentē, dimoueatq́; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

Quid speculandum ei, q opus mirandū uult operari.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO ab Wyda, Principi electori, Westphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Colonienſi & Padebornenſi, Domino ſuo gratioſiſſimo Henricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheym.

EST VETERVM MAGORVM NOBILIS admodum ſententia (Princeps illuſtriſſime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborandũ eſſe, q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedimus diuinamq́; induimus naturã, minime degeneremus, nequando inani otio torpeſcens animus, ad terreni corporis fragilitatẽ carnisq́; uitia reſoluatur, illumq́; tãquàm proiectũ per peruerſarum cupiditatum tenebroſa præcipitia perdamus. Quare nos ita animũ inſtituere decet, ut ipſe per ſemet dignitatis ſuæ nobilitatisq́; memor dignũ aliquod ſeipſo & cogitet ſemper & faciat & operetur. Hoc autem ſolum & maxime præſtat nobis diuinæ ſcientiæ notio, quando eius maieſtatis recordatione diuinis ſemper ſtudiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta ſagaci ac peruigili inquiſitione contemplamur, & per ſingulos creatorũ gradus ad ipſum uſq; archetypũ aſcẽdentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo cõfidentes, hi ſolent uariis ſæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonib⁹ ſæpiſſime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq́; diuinam, uirtutem operibus noſtris infallibilem præſtat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obſtacula longe propellit, illosq́; ſimul imperio noſtro ſubiicit, etiam bonos angelos & uniuerſas mundi uirtutes in noſtrũ miniſterium cogit, attracta uidelicet ab ipſo archetypo operũ noſtrorum uirtute, ad quem quum aſcendimus, neceſſe eſt omnem creaturam nobis obedire, totusq́; nos ſequitur cœleſtiũ chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nullus deorum auſit in ſuis ſedibus permanere moto Ioue: Statimq́; tunc regit (ut ait Ariſtophanes) per aliquem deorum, cui iuſſa capeſſere phas eſt, qui tũc ex officio ſuo petitiones noſtras pro uoto noſtro exequatur. Cum itaq; (Princeps illuſtriſſime) diuinus atq; immortalis tibi datus ſit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas tam taliter dotarunt, ut mentis acumine, & ſenſuum incolumitate, rerum naturalium amœna ſpectacula ſublimesq́; cœlorum ædes difficilimosq́; rerum diuinarũ adytus intueri, ſcrutari, cõtemplari, diſcernere, & diiudicare uales: tãtarum uirtutum tuarum neceſſitudine tibi deuinctus, debitor ſum, eti-

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ myſteria ſine fictiõe didici,ueris ſententiarum definitionibus ſine inuidia communicare,& intelligentiã eorum non abſcondere,quicquid de his Iſiaci Aegyptiorum ueteres ſacerdotes,ac Chaldæi Babyloniorum priſci uates,atq; Cabaliſtæ Hebræorum diuini ſapientes,tum Orphici,Pythagorici& Platonici,Græcorũ profundiſſimi philoſophi,tum Indorum Bragmani,Aethiopum Gymnoſophiſtæ,ac noſtræ religionis intemerati theologi tradiderũt,& qua uerborum ui, qua ſignaculorum potentia,quibus benedictionum & imprecationũ carminibus, qua obſeruationum uirtute tam ſtupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint,in hoc tertio Occultioris philoſophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetuſtatis ſqualore obſitã,& obliuionis caligine uelut Cimmeriis tenebris hucuſq; inuolura iacuerunt,ad lucem exponentes.Plenũ igitur nũc & integrum his tribus libris Occultioris Philoſophiæ ſiue Magiæ tibi reddimus opus,quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus,ſermone licet incultum,re tamen plane arduiſſimum. Quare hanc unã ueniam me præfatum uolo,ne orationis gratiam ſermoniſq; elegantiam in his libris requiras,quos olim iuuenili ætate, cum eſſet adhuc ſermo rudis informisq; oratio,ſcripſimus:atq; nũc nõ orationis contextum ſed ſentẽtiarum ſeriem duntaxat recognouimus: minus enim elegãtiæ ſermonis ſtuduimus,ſuccedente in eius locũ ubertate materiæ.Satisq; nos officio noſtro perfunctos eſſe arbitror,ſi quę de Magiæ arcanis referre polliciti ſumus,pro uirili noſtra pręſtiterimus, & à munere tibi debito conſcientiã noſtram liberauerimus.Sed cum nullum mihi dubium ſit,conſpiraturos cõtra me multos naſutulos ſophiſtas,ex his qui ſe dei nepotes diuinitate pleniſſimos iactant, & de Sybillæ foliis ſibi iudicium arrogant,qui hæc noſtra(cum ob diſſimiles ſuis labris lactucas,inſuetumq; ſuis naribus amaracinum,tum etiam ex olim cõcepti aduerſum me odii ſcintillis ægre ſub cinere latentibus)nouo incendio iudicare & damnare aggreſſuri ſint,etiam priuſquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Idcirco (Princeps Illuſtriſſime ſapientiſſimeq; antiſtes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adſcriptum,& iam tuum effectũ,inſuper tuæ cenſuræ ſubiicimus,& protectioni tuæ commendamus,ut ſi improbi & perfidi ſophiſtæ,craſſa liuoris & calũniandi inſania illud arrodere uelint,ipſum tuæ diſcretionis perſpicacia ac iudicii candore,feliciter protegas atq; defendas. Vale feliciſſime.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOSOPHIA, siue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis. Caput primum.

TEMPVS EST NVNC AD ALTIOra nos conuertere, & ad eã Magię portionẽ, quę nos docet callere & scire leges religionũ; & quomodo ueritatẽ religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem qua sola possumus ueritatẽ cõprehendere, ritè debeam⁹ excolere. Est enim Magorũ uulgaris sententia, quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non possit. Tunc autem esse hominẽ uere sanũ, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quẽadmodum medicus corporis iuuat sanitatẽ, & agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunq; uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentũ. Deniq; nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cęteros præcellit, q̃ ipse à diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidẽ purgatos offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinũ germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudãtes & adorãtes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in religione sunt. Cap. II.

Vicunq; igitur nũc in hac scientia studerẽ affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silẽtio tegito, & cõstanti taciturnitate celato. Sermonẽ enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ

mentis eſt multorum conſcientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, nō eſſe populo inuulgāda, quę ſacra & arcana in myſteriis ſūt. Pythagoras quoque & Porphyrius ſectatores ſuos ſilentio religioſo cōſecrabant. Orpheus etiā ab his quos ſacrorum ceremoniis initiabat, ſilentii iuſiurandum cū terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis ſecreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo ſacro canit:

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite ueſtros.
Contrà qui ſacra leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miſeri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina ſpecularis, & alta
Mente capis Muſæe, uoces complectere, & illas
Aſpiciens ſacris oculis ſub pectore ſerua.
Hocq; iter ingreſſus, ſolum illum ſuſpice mundi
Ingentem autorem, ſolum interituq; carentem:
Quem nos præſenti quis ſit, ſermone docemus.

Maro.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul ô, procul eſte prophani:
Conclamat uates: totoq; abſiſtite luco.

Hinc & in ſacris Eleuſinæ Cereris celebrandis, initiati ſolum admittebātur, agente hoc præcone, qui procul eſſe prophanū uulgus acclamabat, & apud Eſdram legimus idem præceptum, de Hebræorū Çabaliſtis arcanis, his uerſibus explicatum. Tradas eos libros ſapiētibus de populo, quorū corda ſcis capere poſſe, & ſeruare ſecreta hæc. Idcirco religioſa Ægyptiorū uolumina & ad ceremoniarū arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc eſt ſacrata cōficiebantur: in his literas ignorabiles perſcribebant, quas ſacras uocāt. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne ſcilicet à prophanis, eiuſmodi ſcripta noſci poſſent, quod etiā Apuleius teſtatur his uerbis: Peracto inquiens ſacrificio, de opertis adyti, profert quoſdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiuſmodi animaliū, cōcepti ſermonis compendioſa uerba ſuggerētes: partim nodoſis, & in modū rotæ tortuoſis, capreolatimq; condenſis apicibus, à curioſitate prophanorū lectione munita. Silentes igitur & occultātes quæ ſecreta in religione ſunt, erimus eius ſcientiæ digni diſcipuli. Silentii enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debet: q uero ſecus agūt, periculo ſunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis ſacrorū: Dicerē ſi dicere liceret, cognoſceres ſi liceret audire, ſed parē noxam contraherēt aures & linguæ temerariæ curioſitatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicæ ſcripturæ myſteriis, ad fabulam quādam referre uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina trāsferre in Græcam linguā, turbatione mentis quadam & animi ilico perculſus eſt: unde poſtea

Tertullian⁹.
Apuleius.

magnopere deum orās, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniū, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicū promulgaret. Numenius etiā quidam occultorꝝ curiosior, offensam numinū contraxit quod Eleusinæ deæ sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertū lupanar prostātes, quod cū admiraret, irate responderūt, ab ipso se aditu pudicitię suę ui abstractas, & passim adeūtibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorꝝ minime inuulgandas esse. Ideo antiquorū studiū semper fuit, dei & naturę sacramenta inuoluere, & uariis ænigmatibus obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persę, Aegyptii. Hinc Mercuri⁹, Orpheus, oēsq; antiquates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarūt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonii discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatiōe & disciplina Plotini, iurarūt ne Magistri dogmata ederēt: & qa Plotinus, uiolato iureiurādo Ammonio pręstito, sacramēta publicauit, in trāsgressiōis pœnā, ut nōnulli adserūt, horrēdo pediculorū edulio consumptus est. Ipse etiā Christus dū adhuc in terris ageret, ea lege & ratiōe loquut⁹ est, ut tantūmodo secretiores discipuli intelligerēt mysteriū uerbi dei, cæteri aūt solas parabolas sentirēt: pręcipiēs insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut nō peccē tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt reseremus, atq; uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodientur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quē admodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secreta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærit occultari, silētio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructū inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tēpus, neq; desideriū, neq; uoluntatē suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio qualem etiā oportebit esse fidelem, credentē, & tacitur nū, & à natura, aut institutione dignificatū. Siqdē ipsa etiā socii loquacitas, incredulitasq;, atq; indignitas, in oi opatione effectū impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem. Cap. III.

CIrca principiũ primi libri huius operis, loquuti ſumus qualẽ oporteat eſſe magũ: nũc uero narrabimus rẽ arcanã, neceſſariã, & ſecretã, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ eſt principiũ & complementũ & clauis omniũ magicarum operationũ: & ipſa eſt dignificatio hominis ad hanc tam ſublimem uirtutẽ acpoteſt atem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipſe enim qui in nobis eſt intellectus, ſumma mens animæ, ſolus eſt mirandoꝝ operator: q cũ fuerit nimio carnis demerſus cõmercio, & circa ſenſibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ ſubſtantiarum imperiũ: ideoq; multi fruſtra hanc artẽ proſequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantã celſitudinem nitimur, duo potiſſimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; ſenſum, materialesq; paſſiones deſeramus. Alterũ qua uia, & quo modo ad purũ ipſum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum aſcendamus, ſine quibus haud feliciter unquàm ad rerũ ſecretarũ ſcrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem ſcãdere poſſumus. In his enim tota conſiſtit dignificatio, quam præſtãt natura, meritũ, & ars quędam religioſa, naturalis dignitas: ipſa eſt corporis organoꝝq; optima diſpoſitio, animã ipſam nulla craſſitudine obſcurãs: nec ullo tumultu, aut humore præueniẽs & hæc prouenit à ſitu, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœleſtiũ, quæ in geneſi cuiuſq; uerſantur: ut ſunt quorum nona domus per Saturnũ, Solem, Mercuriũq; fortunata eſt. Mars etiã in nona domo ſpiritib⁹ imperat. Sed de his copioſe tractat in libris aſtrorũ. Qui uero talis non fuerit, neceſſe eſt ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium proſpero uſu, recõpenſet, quouſq; omni perfectione intrinſeca & extrinſeca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Moſaica de ſacerdote, ut ſit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menſtruata: quòd ſit liber à lepra, à fluxu ſanguinis, ab hernia, ſitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naſo deformi. Et Apuleius in Apologia ſua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere ſanum, incolumẽ, ingenioſum, decorum, integrum, animo ſolertem, & ore facundũ, ut in eo diuina poteſtas quaſi bonis ædibus uerſetur: atq; ipſe pueri animus cito expertus, ad diuinitatẽ ſuam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis eſt, uerũ cognoſcere. Oportet ergo ſicut circa principium primi libri dictum eſt, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum eſſe: deinde ſublatis impedimentis, animam ipſam contemplationi penitus admouere: & in ſeipſam conuertere. Ineſt enim nobis ipſis rerum omniũ apprehẽſio & poteſtas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per paſſiones ex generatione nobis obſtãtes, per imaginationes falſas, & appetitus immoderatos: quib⁹ expulſis, ſubito adeſt diuina cognitio atq; poteſtas. Operatio autem religioſa, non minorem efficaciam ſortitur, quæ

ſæpe etiam ſe ſola efficax eſt ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tã-
ta enim eſt uirtus ſacrorum operum ritè factorum exhibitorumq́; ut etiam
licet non intellecta, pie tamen & integre obſeruata, ſtabiliq́; fide creditã, nõ
minorẽ habeant efficaciã, nos diuina pqteſtate decorare. Quæ uero ãrtè re-
ligionis acquirit dignitas, ipſa religioſis quibuſdã ceremoniis, & expiationi-
bus, cõſecrationibus, ſacrisq́; ritibus perficitur ab eo, cuius ſpiritum publica
religio conſecrauit: qui poteſtatem habet impoſitionis manuũ, & initiandi
uirtute ſacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; po-
teſtatis, quem uocant diuinum conſenſum, quo homo diuina natura ſubni-
xus, & quaſi cœlitum conſors effectus, inſitam numinis gerit potentiam: &
hic ritus inter eccleſiaſtica ſacramenta relatus eſt. Si igitur nunc fueris ho-
mo ſacra religionis mente perfectus, qui pie conſtantiſſimeq́; de religione
ſentias, & ſine hæſitatione credas, fueriſq́; talis cui autoritas ſacrorum, natu
raq́; præ cæteris contulerint dignitatem, quẽ numina minime cõtemnant,
poteris orando, conſecrando, ſacrificando, inuocando, uirtutes ſpirituales
atq; cœleſtes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq́; ſcien-
tiæ magicalis opus ea ipſa uiuificare. Quiſquis autẽ præter autoritatẽ offi-
cii, abſq; ſanctitatis & doctrinę merito, præter naturę educationiſq́; dignita
tẽ aliquid in magicis operari præſumpſerit, ſine fructu laborabit, ac ſe ſimul
& credẽtes ſibi decipiet: ac numinum indignationẽ cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magię adminiculis, religione & ſuperſtitione. Cap. IIII.

DVO ſunt quæ regũt omnem ceremonialis Magiæ operationẽ, religio uidelicet & ſuperſtitio. Religio ipſa, eſt diuinorũ aſſidua contemplatio, piiſq́; operibus cũ deo diuinisq́; numinibus religatio, per quam reuerẽti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus ſanctificatio impenditur, ceremoniæq́; diuini cultus rite exercẽtur. Eſt itaq; religio, diſciplina quædam externorum ſacrorum ac ceremoniarũ, per quam rerum internarum & ſpiritualium, tãquàm per ſigna quædam admonemur: quæ ita nobis à natura inſita eſt, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus diſcernamur. Quicunq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut ſupra diximus) tantũmodo confidunt, ſolent à malis dæmonib⁹ ſæpiſſime falli. Iccirco qui religioſius ſanctiusq́; eruditi ſunt, nec arborẽ plãtant, nec uineã inſerunt, nec modicũ quoduis opus abſq; diuina inuocatiõe adgrediunt, ſicut ad Coloſſenſes præcipit doctor gentiũ, inquiẽs: Quæcũq; c. 3
feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Ieſu Chriſti facite, gratias illi agẽtes & deo patri per ipſum. Religiõis igit uires, phyſicis ac mathematicis uirtutibus ſuperaddere, tantũ abeſt à culpa, ut non adiungere, ſit impiũ ſcelus. Hinc in libro ſenatorũ ait Rabi Henina: Quicũq; omiſſa bñdictione, aliqua creaturarum fungit hãc ueluti furto & rapina, à deo & eccleſia

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legē matris tuæ. Nihil deo magis disciplicet, quàm negligi, quàm cōtemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro temporū regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionē deus approbet, cæteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non ęterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̄ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorū impietas, q̄ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sapientiæ cōtineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram aūt religionem homo per seipsum peruenire nō potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alienꝰ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̄ uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quādo peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinibꝰ fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quoniam in multis etiā toleratur, & à religionis antistitibus obseruat. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramētis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cęteris, haud paruam inde nancisci tur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constās credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quēadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiā miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura nō discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in ſuperſtitione,ſed etiam in uera religione infirmant,& effectum quæſitum,licet fortiſſimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem ſuperſtitio imitetur religionẽ,iſta tibi exẽpla oſtendunt: uidelicet,quando excommunicantur uermes & locuſtæ,ne noceãt frugibus:quãdo baptizantur campanæ,& imagines,& eiuſmodi plura. Quia uero priſci illi magi,& q̃ eius artis autores apud ueteres extiterunt,fuerunt Chaldæi,Aegyptii,Aſſyrii,Perſæ & Arabes,quorum religio omnis peruerſa erat,& idololatria inquinata,cauendum nobis ſummopere eſt,ne permittamus illorum errores ſupra noſtræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blaſphemum eſſet,& maledictioni ſubiectum:& ego etiam blaſphemus eſſem in hac ſciẽtia,ſi uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiuſmodi à nobis ſcripta reperieris,ſcitote illa uobis ex alienis autoribus narrata,& per me uobis nõ pro ueritate tradita,ſed pro coniectura,quę eſt affinis ueritati,& imitationis inſtructio,in his quæ uera ſunt. Oportet igit ex illorũ erroribus,ueritatem nos colligere:quod quidẽ non niſi profundæ intelligentiæ,integrę pietatis,difficilis & laborioſæ diligentiæ,exiſtit opus:& ſapientia,quæ de omni malo nouit extrahere bonum,& obliqua omnia adaptare in rectum,uſum eorum quæ gubernat,ſicut de hoc exemplum dat Auguſtinus de carpentario,cui neceſſaria & opportuna ſunt inſtrumẽta obliqua & complicata,non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis,qui nos ad ueritatis ſemitam perducunt. Cap. V.

TRes ſunt religionis duces,qui nos ad ueritatis ſemitam uſque perducunt,& qui religionẽ totã gubernant:in quibus tota conſiſtit,ſcilicet amor,ſpes,atque fides. Amor enim uehiculum animæ,omniũ præſtãtiſſimus,ſuperne ab intelligibilibus uſq; ad inferiora deſcendens,ad diuinam pulchritudinem mentem noſtrã congregat atq; conuertit,nos quoq; in omni operatione cõſeruat,& effectus ad uota largitur,uirtutẽ ſupplicationibus noſtris ſubminiſtrãs: ſicut apud Homerũ legitur,Chryſen Apollo ſupplicantẽ exaudiuit,quia multũ ſibi amicus erat:& de Maria Magdalena legitur in euangeliis:Dimittuntur ei peccata multa,quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit ſuſpenſa,quãdo indubia atque imperturbata fuerit,nutrit animum & perficit,in bono ſingulatim oĩa ſiſtens:Fides uero uirtus omniũ ſuperior,quatenus nõ humanis commentationibus,ſed diuinæ reuelationi tota innititur,per uniuerſum omnia luſtrat:nam cum ipſa ſuperne à primo lumine deſcendat,atque illi uicinior exiſtat,longe eſt nobilior atque excellentior,quàm ſciẽtiæ & artes,& credulitates à rebus inferioribus,per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum noſtrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum ſuperis:eademq; poteſtate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ eſt credulitas,infra ſcientiam eſt, *Iliad.1.* *Proclus.*

ſic fides quæ eſt uera fides, eſt ſuperſubſtantialiter ſupra omnem ſcientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Eſt enim fides omnium miraculorum radix, qua ſola (ut Platonici teſtantur) ad deum accedimus, diui namq; adſequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonũ pericula euaſiſſe, quia credidit deo ſuo, & Hæmorroiſſæ ait Chriſtus: Fides tua te ſaluã fecit: & à cæcis petẽtibus lumẽ, fidẽ requiuit dicẽs: Creditis quod poſſim uos illuminare: ſic Pallas apud Homerũ his uerbis conſolat Achillẽ: Iliad. 1.

Veni ego pacificatura tuam iracundiam ſi credideris.

Linus. Idcirco Linus pœta canit credenda eſſe omnia, quia facilia deo omnia ſunt; nihil eſt ei impoſſibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciſcimur uirtutem. Vbi uero de fide defeceri-mus, nihil admiratione, ſed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, ſub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circunſtantibus Iudæis exorciſtis, inuocare ſuper eos qui habebant malignos ſpiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Reſpondens autem ſpiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum ſcio: uos autẽ qui eſtis? Et inſiliens homo in eos in quo erat dæmonium peſſimum, & dominatus amborũ, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana ſcandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

MEns itaq; noſtra pura atq; diuina, religioſo amore flagrans, ſpe decora, fide directa, poſita in culmine & faſtigio humani animi, ueritatẽ attrahit, omnesq; rerum tam naturalium q̃ immortalium ſtatus, rationes, cauſas & ſcientias, in ipſa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis ſpeculo intuetur, ſubitò comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura conſtituti, ea quæ ſupra naturã ſunt cognoſcimus, ac inferiora quæq; intelligimus, atque non modo ea quæ ſunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quę longe poſt futura ſunt aſſidue recipimus oracula. Præterea non ſolum in ſciẽtiis, & artibus, & oraculis mens eiuſmodi uirtutem ſibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibuſq; per imperium tranſmutandis, miraculoſam ſuſcipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura conſtitutos, aliquando ſupra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam ſubitas, tam arduas efficere, quib⁹ obediant manes, turbentur ſydera, cogantur numina, ſeruiant elementa: ſic homines deo deuoti, ac theologicis iſtis uirtutibus eleuati, imperant elemẽtis, pellunt nebulas, citant uentos, cõgunt nubes in pluuias, curant morbos, ſuſcitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuiſſe, canunt pœtæ, recitant hiſtorici: atq; ea ipſa fieri poſſe, ſplendidiſſimi quiq; philoſophi unà cũ Theologis cõfirmant: ſic prophetæ, ſic apoſtoli, ſic cęteri uiri dei maximis claruere potẽtiis. Sciendũ ergo, quòd ſicut per primi agentis influxũ,

ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, fit aliquòd ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; uirtutum, ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunq; autem ſine admixtione aliarum uirtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium & traditur ad deuorādum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi.

Caput VII.

QVoniam omnium rerum eſſe atque operari, à ſummo deo omniū creatore depēdet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; poteſtas data eſt, non quidem principaliter ſed ratione inſtrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod autem à ſecūdis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarum productrix eſt: quos idcirco ſecundarios deos nūcupamus) neceſſe igitur eſt magum quēque ipſum deum omnium productorem & primā cauſam cæterosq; deos ſiue numina (quas ſecūdas cauſas dicim⁹) cognoſcere: & quo cultu, qua uenerationē, quibus ſacris, uniuſcuiuſq; cōditioni cōformibus colendi ſunt ſinguli, nō ignorare. Quicūq; enim inuocatis diis, illos nō proprio honore proſequitur, nec illis quod cuiq; cōgruit rite diſtribuit, illorū præſentiā & optatos ab illis effectus nō adſequit: quēadmodum in harmonia, ſi una chorda frāgatur, tota ſubito diſſonat: nōnunq; etiā periculū cū pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyriis, quos trāſtulit Salmanaſar in Samariā, quia ignorabant legitima dei terræ, immiſit in eos dns leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nūc igitur quid ueteres magi & philoſophi de deo conſonū ſenſerint uideamus. Legimus enim quod Nicocreonte tyrāno Cypriorū quondā quis ſummus deus foret interrogante, Serapidis illi reſpondiſſe oraculū, illū pro maximo deo habendū, cuius caput cœlum eſſet, uenter maria, pedes terra, aures in ipſo æthere locarentur, oculi præſulgentis ſolis lumen: cui haud abſimile cecinit Orpheus in his uerſibus:

Orpheus.

Sydereæq; domus rex eſt & Iupiter ipſe,
Principium atq; ortus: uerum uis una deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aēr:
Nox ſimul atq; dies, ſapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelſi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli ſuſpiciens reuerentia magnaq; tecta.

Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanum'ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrātur: atq; sane ipsius mūdi mētem quæ in seipsa mūdum continēs produxit: unde Sophocles, in ueritate Inqt solus unus est deus, qui cœlū hoc & terrā capacem cōdidit. Et Euripides inqt: Vides'ne excelsum, qui illū infinitū ætherē, & terrā undiquaq; complecti tur ulnis? Hūc crede Iouem, hunc arbitrare deū. Vnde Ennius poēta canit:

Sophocles.
Euripides.
Ennius.

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
Iouem.

Porphyrius Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est inquantum intellectus est à quo uniuersa producuntur, cuncta creās intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

Orpheus.
Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
Quem præter non est alius. Et paulo post:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine, Mundi

Ingentem autorem ſolum,interituq; carentem.

Zoroaſtes quoque in ſacra hiſtoria de rebus Perſicis ſic deum definit: Deus eſt inter omnia quæ labem nullam & corruptionem ſentiunt,primus:ingenitus,nec interiturus unquàm,partiũ expers,ſibiq; ipſi ſimilimus,bonorum omnium auriga & autor,rerũ pater omnium, optimus ac prudentiſſimus,ſacrum iuſtitiæ lumen,abſolutiſſima naturæ perfectio,eiusq; inuctor ac ſapientia. Apuleius autem deſcribit ipſum baſileum,hoc eſt regẽ,totius rerum naturæ cauſam,rationem,&originem initialem,ſummũ animi genitorẽ,æternũ,animantium ſoſpitatorẽ,ſine propagatione genitorẽ, neq; loco,neq; tẽpore,nec ulla uice cõprehenſum,eoq; paucis cogitabilẽ, nemini effabilem. Hinc itaq; ſummũ deum Euripides Iouẽ præcipit nominandũ: per cuius caput cecinit Orpheus uniuerſa in lucem proceſſiſſe: cæteras aũt poteſtates,miniſtras eſſe cenſendas:quæ uidelicet extra deũ ſunt,& ab ipſo ſeparatæ. Hinc ipſi dei miniſtri,& intelligẽtiæ ſeparatæ,à philoſophis nuncupantur. Huic itaq;ſummo Ioui,illiq; ſoli,cultũ religioſum deberi dicũt: cæteris uero numinibus non deberi niſi propter ipſum.

Quid de diuina trinitate ueteres ſenſerint philoſophi. Cap. VIII.

AVguſtinus atq; Porphyrius teſtãtur,Platonicos,tres in deo perſonas poſuiſſe, quarum primam uniuerſitatis patrem appellãt: ſecundam,filium atq; primam mentẽ uocãt: etiam à Macrobio ſic dictam:tertiam ſpiritum,ſiue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione ſpiritum uocat,ubi canit:

Spiritus intus alit,totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium,primam mentem,diuinum ſcilicet intellectũ, tradũt Plotinus & Philo,à deo patre manantem,quemadmodum abs loquẽte uerbum, uel ſicut à lumine lumen. Hinc & uerbum,& ſermo,& ſplẽdor dei patris,nomina accepit: diuina enim mens, cum ſe unico & nunquàm interrupto actu, abſq; ulla internotione,aut uiciſſitudine,intelligit ſummum bonum:prolẽ & filium in ſe progenerat,quæ eſt plena intelligẽtia,plena ſui imago,& plenũ mundi exemplar:quod Ioannes noſter,& Mercurius uerbũ nominant, ſiue ſermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladẽ ex Iouis capite natam,hoc eſt ſapientiam. Hæc eſt altiſſima dei parentis imago,quadã tamen relatione,aut aliquo intrinſeco abſoluto,tanquã genita diſtincta à generãte,quæ apud Eccleſiaſticum ait:Ego ex ore altiſſimi prodii,primo genita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cũ patre unum & eundem in eſſentia deum eſſe teſtatur Iamblichus,deum uidelicet ſuiipſius patrem filiumq;nominãs. Mercurius quoq; Triſmegiſtus in Aſclepio, dei filium diuerſis in locis affirmat. Inquit enim:Deus meus atq;pater,mentem ſibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in ſe ſuũ reflectit ardorem. & in Pimandro(ubi uaticinari uidetur de futura lege gra

t

tiæ ac de regenerationis myſterio) ait, regeneratiõis autor eſt filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriuſq; ſexus fœcunditate pleniſſimum. Similiter Indorum philoſophi adſerunt mundum eſſe animal partim maſculum atq; fœminã: & Orpheus naturam mundi Iouemq; mundanum marem ſimul appellat & fœminam: adſeritq; utrunq; diis ſexũ ineſſe. Hinc in Hymnis Mineruã ſic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es, Et Apuleius in libro quem ſcripſit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uerſiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas eſt & fœmiua, neſcia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Maro. Deſcendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone ſiue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus abfuit.

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluiſſe legit. Ex hac plena ſummæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligãs intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immenſa proportione ſibi inferior eſt quàm aliæ proles cum eorum parẽtibus, quæ eſt tertia perſona, ſcilicet ſpũs ſanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldęorũ oracula, ponentia in deo paternã poteſtatẽ: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum deſcripſiſſe, eſſe ipſum ſpiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, ſed transformãtem ſe in quodcunq; uoluerit, & coæquãtem ſe uniuerſis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis conſumens eſt. De quo & Zoroaſtes ait, omnia uno ab igne genita eſſe. Et Heraclitus Epheſius cuncta ex igne genita eſſe docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea eſſentia habitare poſuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in ſeipſo ſplẽdorem, & circa ſeipſum amorem. Et apud Home-

Homerus. rum legimus, æthera eſſe regnum Iouis, ubi canit:

Iuppiter obſcurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis eſt cœlum, nebulis ſedet æthere lato.

αἴθω. ἀήρ. Dicitur autem æther iuxta Græcorũ grammaticã, ab æthο, quod ſignificat ardeo, & aër ſpiritus, quaſi æthaër, id eſt, ardẽs ſpiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id eſt igneum ſpiraculum. Pater ergo, & filius, & ſpiritus amatorius, idemq; igneus, uocant à theologis tres perſonæ: quas etiã Orpheus in adiuratiõibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni ſapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus eſt primum, quando mundum uniuerſum ſuis firmauit conſiliis. Eaſdem confitetur Heſiodus, ſub Iouis, Mineruæ & Bulæ nominibus, in Theogonia ſua, duplicem Io-

πυρπνόν.

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæſiis oculis Tritoni am, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc eſt conſilium. Quod Orpheus in præfatis uerſiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipſeq; Auguſtinus libro quarto de Ciuitate dei, teſtatur Porphyrium Platonicum tres in deo perſonas poſuiſſe: primam, quam patrem uniuerſitatis appellat: ſecundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione ſpiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem.

Eſt igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. A patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanquam in piſcina ſuis ideis collocantur omnia: per ſpiritum ſanctũ uero explicantur omnia, & propriis gradibus ſingula diſtribuuntur. Rom. 11. 36.

Quæ ſit uera de Deo & ſanctiſſima Trinitate orthodoxa fides. Caput IX.

DEcreuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita ſentiendũ ac profitẽdum eſſe, quod unus ſit ſolus uerus deus, increatus, immenſus, omnipotens, æternus, pater, filius, ſpiritus ſanctus, tres quidem perſonæ, ſibiinuicem coæternæ & coæquales: una tamẽ eſſentia & ſubſtantia, naturaq; ſimplex omnino. Hęc eſt fides catholica, hæc eſt orthodoxa religio, hæc eſt Chriſtiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes perſonas, neq; ſubſtantiam ſeparantes. Pater ab æterno genuit filiũ, ſuamq; illi dedit ſubſtantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; naſcendo, patris accepit ſubſtantiam: non tamen perſonam propriam patris adſumpſit, neq; pater illam in filium tranſtulit: ſunt enim ambo unius & eiuſdem ſubſtantiæ, ſed diuerſarum perſonarũ. Filius quoq; hic licet patri coæternus ſit, ex ſubſtantia patris ante ſecula genitus, tamẽ nihilominus ex ſubſtantia uirginis in ſeculo natus eſt, & uocatum eſt nomen eius Ieſus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens: cui nihil humanum defuit, præter peccatũ. Neceſſarium eſt igitur credamus, quia dominus noſter Ieſus Chriſtus dei filius deus & homo eſt: una perſona, duæ naturę. Ante ſecula genitus eſt deus ſine matre: in ſeculo natus eſt homo ſine patre, de uirgine, & ante & poſt partum incorrupta: paſſus in cruce mortuus eſt; ſed in cruce uitam reſtaurauit, & mortem morte reſoluit: ſepultus eſt, & deſcẽdit ad inferos, ſed animas patrum eduxit ex inferis: & reſurrexit per uirtutẽ

propriam tertia die aſcendit in cœlos, & miſit ſpiritum ſuum paracletum, & uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines ruſurrecturi ſunt in carne ſua, & reddituri ſunt de factis propriis rationem. Hæc eſt uera fides, quam ſi quis non crediderit, uel de qua ſi quis dubitauerit, à ſpe uitæ ac ſalutis æternæ alienus eſt.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles deos & uumina nuncupabant: deq; decem Sephiroth ac decem ſacratiſſimis dei nominibus illis præſidentibus, eorumdemq; interpretatione. Caput X.

DEus ipſe, licet in trinitate perſonarum unitiſſimæ eſſentiæ ſit, eſſe tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philoſophi deos, Hebræorum magiſtri Numerationes, nos attributa uocamus, ut ſapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercuriũ: formæ fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quã Neptunum: naturam rerum ſecretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidã uitam, quem Solem ſiue Apollinem: uniuerſi mundi ratiõem, quem Pana nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, ſuperiora contemplatur, in ſeipſam ſe retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionyſius, unus eſt.
Sed cur bis loquimur, deus adſtat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipſe deuſq;
Progenitor genitrixq; deûm deus unus & omnis.

Ita prudentiſſimi illi gẽtium theologi ſub uariis nominibus numinibusq; ſub uario etiam ſexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laborioſa mortalitas in plures digeſſit, fragilitatis ſuæ memor, ut portionibus quiſq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus ſapiẽtia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum diſtributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Fauſtinum: Cum ſit unus deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter ſpecierum multitudinem, quarum diuerſitate ſit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi ſiue uniuerſi, ſic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, ſub uariis colitur numinib⁹. Oportet ergo ſcire ſenſibiles proprietates, per uiã ſecretioris analogiæ, perfecte intellectualizare. Quicunq; hymnos Orphei, & ueterum magor⁹ ſane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabaliſticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimũ differre: Nã quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionyſius poteſtates appellat: Cabaliſtæ illos numerationi pahad, hoc eſt, timori diuino appropriant: ita quod eſt enſoph in cabala, Orpheus noctẽ uocat: idẽ eſt Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditiſſimi, decẽ principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quæ per decẽ numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per ueſtimenta, ſiue inſtrumenta, uel exemplaria archetypi, influũt in omnia quæ creata ſunt, per ſingula ſuperiora, uſq; in infima ordine tamen quodam. Nã primo & proxime influũt in nouem angelorũ ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœleſtes ſphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res ſingulę accipiũt uim atq; uirtutẽ. 1 Primum horum eſt nomẽ Eheie, nomen diuinæ eſſentiæ. Numeratio eius uocata eſt cether, quod interpretatur corona, ſeu diadema: & ſignificat eſſe ſimpliciſſimũ diuinitatis: & uocatur, quod oculus nõ uidit: & attribuit deo patri: & influit p ordinẽ Seraphim, uel ut uocãt Hebræi Haioth Hacadoſch, hoc eſt, animalia ſanctitatis: & exinde per primũ mobile, omnib⁹q; eſſendi munus largitur, ipſum uniuerſum per totam circunferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nũcupatur merattron, hoc eſt princeps facierum, cuius officium eſt introducere alios ad faciem principis, & 2 per hunc loquutus eſt dominus Moyſi. Secundum nomen eſt Iod, ſiue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc eſt ſapientia: & ſignificat diuinitatem plenam idearum, & primogenitũ: & attribuit filio, & influit per ordinẽ cherubin, ſiue quẽ uocant Hebræi Ophanim, hoc eſt formæ, uel rotæ: & exinde in cœlum ſtellatum, totidem illic fabricãs figuras, quot in ſe continet ideas, ipſum chaos creaturarum diſtinguẽs, per intelligentiam particularem nomine Raziel, qui fuit præfectus Adam. 3 Tertium nomẽ uocatum eſt tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc eſt prouidentia, ſeu intelligẽtia: & ſignificat remiſſionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem conuerſionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitã uẽturi ſeculi: & attribuitur ſpiritui ſancto, & influit per ordinem thronorum, ſiue quos Hebræi uocãt Aralim, hoc eſt angeli magni, fortes & robuſti: atq; exinde per ſphæram Saturni, formam fluxæ materiæ miniſtrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligẽtia Iophiel, præfectus Sem: & hæ ſunt tres numerationes ſummæ & ſupremæ, ueluti ſedes diuinarum perſonarum, quarum iuſſu fiunt omnia: ſed per reliquas ſeptem exequuntur, quæ iccirco dicuntur nu

merationes fabricæ. Eſt itaque quartum nomẽ El, cuius numeratio hæſed, quod eſt clementia, ſiue bonitas: & ſignificat gratiam, miſericordiam, pietatem, magnificentiam, ſceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationũ, ſiue quem uocant Hebræi Haſmalim, per ſphærã Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iuſtitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc eſt deus robuſtus, puniẽs culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod eſt potentia, grauitas, fortitudo, ſecuritas, iudicium: puniens per ſtrages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium ſiniſtrum: & uocatur etiam Pachad, quod eſt timor: & influit per ordinem Poteſtatum, ſiue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per ſphæram Martis, cuius eſt fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samſonis. Sextum nomen Elo ha, ſiue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc eſt ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & ſignificat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutũ, ſiue quem uocant Hebræi Malachim, hoc eſt angeli, in ſphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligẽtia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Iſahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, ſiue Adonai Sabaoth, hoc eſt deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc eſt triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & ſignificat æternitatem, & iuſtitiã dei ulciſcentis: & influit per ordinẽ Principatuũ, ſiue quem uocant Hebræi Elohim, hoc eſt deos, in ſphæram Veneris, Zelum & amorẽ iuſtitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauũ nomẽ dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iuſtitiæ, ſed pietatis & conſonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens ſuum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confeſſio, & decor, & celebritas: & attribuitur ſibi columna ſiniſtra, & influit per ordinẽ archangelorũ, ſiue quẽ Hebræi uocant Bne elohim, id eſt filios deorum, in ſphæram Mercurii, ornatus elegantiam & conſonantiã, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc eſt omnipotens & omnibus ſatisfaciens, & Elhai, quod eſt deus uiuus: & numeratio eius Ieſod, hoc eſt, fundamentum, & ſignificat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, ſiue quem Hebræi uocant Cherubim, in ſphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominũque genios & cuſtodes curat atque diſtribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioſeph, & Ioſue, & Danielis. Decimum nomen eſt, Adonai melech, hoc eſt,

dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod eſt regnum & imperium: & ſignificat eccleſiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animaſticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Iſſim, hoc eſt, nobiles, heroës & principes: ſuntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum ſcientiam & induſtriam, & prophetiam largiuntur: & præſidet illis anima Meſſihæ, ſiue (ut alii dicunt) intelligẽtia Metattron, quæ dicitur prima creatura, ſiue anima mũdi, & præfectus Moſæ.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute.

Caput XI.

DEus ipſe licet ſit unitiſſimus, ſortitur tamen diuerſa nomina nõ quæ diuerſas eius eſſentias aut deitates exponant, ſed quaſdã proprietates ab eo emanantes, per quę nomina, in nos, & ea quę creata ſunt, multa beneficia, & diuerſa munera, uelut per canales quaſdam diſtillãt. Horum nominum decem ſuperius deſcripſimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellã numerat: Dionyſius quadragintaquinq;, tum dei patris, tum Chriſti nomina colligit. Hebræorũ mecubales ex quodam textu qui eſt in Exodo, ſeptuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt, quod nomen ſeptuagintaduarum literarum, & Schemham phoras, hoc eſt expoſitorium, uocant. Alii ulterius progredientes, ex ſingulis ſcripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ ſignificãt, ſint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ ſupra memorauimus, eſt nomen diuinæ eſſentiæ Eheie אהיה, quod Plato tranſtulit ὤν, Hinc deum uocant τὸ ὤν, alii ὁ ὤν. Eſt aliud nomen Hu הוא, reuelatum Eſaiæ, diuinitatis abyſſum innuens: quod Græci traduxerũt τὸ ἐκεῖνο, Latini idemipſum. Eſt & aliud nomen Eſch אש, à Moſe receptum, quod ignem ſonat: & eſt nomen dei Na נא, in perturbationibus & moleſtiis inuocãdum. Eſt etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מקום, nomẽ Caphu כפו, nomen Innon, יונ & nomen Emeth אמת quod interpretatur ueritas: & eſt ſigillum dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunque ſolidam petram ſignificat, & alterũ illorum patrem cũ filio exprimit: & plura alia nomina in ſcalis numerorum poſuimus ſuperius. Et extrahũtur multa nomina dei & angelorum ex ſacris ſcripturis, per artẽ Cabaliſtam, Calculatoriam, & Notariacã, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per ſingulas ſuas literas diſperſum, plura ſignificat ſiue reſtituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, ſicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. ſcripturæ uerſiculo: אתה גיבר לעולם אדני hoc eſt Tu es fortis in æternũ deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uerſiculo יהוה יאוא אלהינו יהוה אחד hoc eſt, deus deus noſter deus unꝰ. Similiter nomẽ Iaua

deut. 6. 4. ps. 67. 7. Hadonai Sini is Sembatha ds dominus Deus noſter Deus.

ex illo uersiculo. יהי אורויהי אור. hoc est, fiat lux & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo, unum principiũ unitatis suæ, principium singularitatis suæ uicissitudo sua unum אחד ראש אחדותו ראש ייהודו תמורתו אחד. Est & aliud nomen Hacaba הקבא extractum ex hoc uersiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomẽ Iesu ישו cõperitur in capitibus istorum duorum uersiculorum uidelicet, יביא שלו הולו hoc est, Quousq; ueniat Messiah: Et alius ינון שמו ויה id est, permanet nomẽ ei⁹. Similiter hoc nomẽ Amẽ אמן, ex hoc uersiculo. אדני מלך נאמן id est, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahũtur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, לא כן הרשעים hoc est, nõ sic impii, sed trãspositis literis. Sic in finalibus hui⁹ uersiculi לי מה שמו מה id est, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahũtur illa septuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uersiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. יוסעו יבא ויט, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistrã conscriptis, sed medio cõuersim à sinistra ad dextram, sicut in posterioribꝰ ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיח, ex Iismah. ישמח, & Michaël מיכאל. Ex מלאכי Malachi. Quãdoq; autem per alphabetariam cõmutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירוף uocant, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina. מצפצ, Mazpaz. כוזו, kuzu: nõnunq̃ etiã per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metattron, מטטרון pro Sadai שדי utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai ייאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatem, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hęc sunt arcana abscõdita de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi, & doceri possunt. Verum cũ diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita sunt à barbaris, q̃ habuerũt à deo sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quę à deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotẽtiæ sacramenta atq; uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, diuinaq; assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colũt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorũ religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, deificantq; unionem, atque etiam supa naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis

quidē illa ulla unquam ratiōe fas eſt permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in ſuiſipſis characteribus incorrupte conſeruanda: & Zoroaſtes etiā uetat barbara & antiqua uerba mutari: nā ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba ſiue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile ſcitur, uel à barbaris prodita ſunt. Iāblichus quoq; ſimiliter præcipit, ea non eſſe ex ſua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem ſeruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, ſunt aptiſſimum atq; efficaciſſimum medium hominis cum diis conciliandi atque uniendi, ſicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquā delubra ſtatuasq; diuinas: quia expreſſior dei imago atq; uirtus ſit in officio mentis, præſertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reſeruata. Verba itaq; ſacra, nō iam ex ſeipſis, quatenus uerba ſunt, uim habent in magicis, ſed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis ſecundum fidem hęrent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquàm per uehicula in eos tranſmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatiſſimos mores, & per inuocationes diuinorum facti ſunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorū influxuū. Quicunq; igitur diuinis his uerbis ſiue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita ſunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita ſiſtunt.

Quod Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obſeruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere conſueuerunt. Pythagorici etiā demonſtrarunt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibuſdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum eſſet unus ex Argonautis, tempeſtatem quandam ſæuiſſimam uerbis quibuſdam auertiſſe. Simili modo Apollonium, quibuſdam uerbis ſecreto prolatis, puellam mortuā Romæ reſuſcitaſſe, & aliis à quibuſdam uerbis manes Achillis euocaſſe, narrat Philoſtratus. Sed & Pauſanias refert, fuiſſe Lydis in Hierocæſarea & Hypepis urbibus, duo tē pla deæ quam Perſicam uocabant, ſacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda eſſet, uir magus ligna ſicca ſuper aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo ſubdito igne, ſponte ſua ardere, & lucidiſſimam concipere flammam uidebātur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quod ſi ſcribatur hoc nomē Abracadabra, uidelicet diminuēdo literam poſt literam, iuxta ordinem regreſſionis, ab ultima uſq; ad primam, ſicut hic oſtenditur, quicunq; ęger he

mitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam & à collo suspen sam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumq; paula tim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominũ aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circunferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha, & circũscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

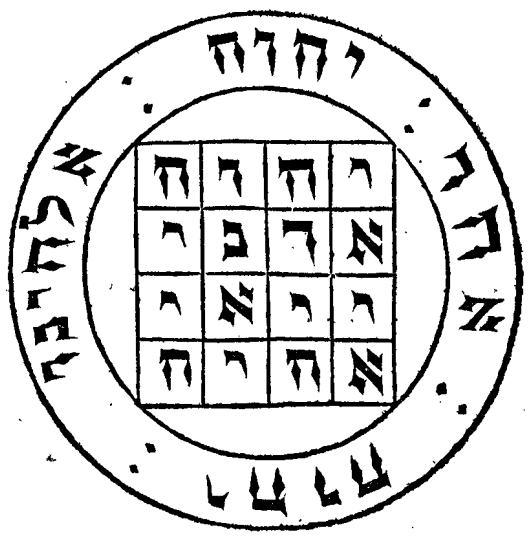

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hęc omnia fieri in auro puriſſimo, aut in uirginea membrana, tanquam ſyncera, munda & immaculata, etiam incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei uel incenſi, & aqua ſacrata, atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad deum altiſſimum mente eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant ac præſtare poſſint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum atq; hominum, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum, ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupradictum eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere, בווו: & hos à tergo, צמרבה. qui ſunt capita & fines primorum quinq; uerſuum Geneſeos, & totius mūdanę creationis ſymbolum, ea'que ligatura aiunt hominem, modo firmiſſime ſperet in deum uniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. A' TERGO.

Neque uero diffidat quiſpiam, miretur'ue uerba ſacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe, ſiquidem experimẽto compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res nõ phyſicas, poſſe quamplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire cõceptum, quamdiu collo illius hæſerit. Præterea in uerbis quibuſdã ſacris & nominibus diuinis, uim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroaſtes, Orpheus, Iamblichus, Syneſius & Alchindus, & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtantur, & Artephius magus atq; philoſophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendidiſſimis quibuſq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibuſdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod eſt Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiens mirabilia. Verum autẽ dei nomẽ, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli deo, nec antè publicabitur (ut teſtantur ſacrę literę) quã diſpoſitio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei eſt apud nos (ut inquit Moſes Aegyptius) quod non ſit ſumptum ab operibus, & ſignificans cũ participatione, præter ipſum nomen tetragrammaton, quod eſt ſanctum, ſignificans ſubſtãtiam creatoris ſignificatiõe pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen ſeparatum, quod ſcribitur & non legitur, neq; exprimitur apud nos, ſed nominatur: & ſignificat ſecundum idioma ſupernum, quod eſt dei, & fortaſſis etiam angelorũ. Simili modo ſunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorũ nomina, omnia ab officiis & operibus illorũ ſunt deciſa, quæ nõ ſunt tantæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris ſuis nominibus cient, illis uidelicet cœleſtibus, quæ in literis ſanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per ſingula media in hęc inferiora. Caput XII.

SVmmus creator & prima cauſa, & ſi omnia regit & diſponit, curam tamẽ exequendi uariis miniſtris diſtribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypſi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocẽtes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timentiũ eum, ut eripiat eos, & alibi deſcribit immiſſiones per angelos malos. Quodcunq; autẽ per angelos tanquã per miniſtros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & ſtellas, ſed tanquam per inſtrumenta, ut hoc modo oĩa cooperentur in miniſterium: ut ſicut quælibet cœli portio, & quodq; aſtrum, certam terræ plagam locum'ue, & tẽpus, & ſpeciem, & indiuiduum decernit: ſic etiam angelicam illius portionis aſtriq;

uirtutem,eiſdem loco,tempori,ſpeciei,accommodare fas eſt. Vnde Auguſtinus libro Queſtionum: Vnaquæq;(inquit)res uiſibilis in hoc mundo,angelicam habet poteſtatem ſibi propoſitam. Hinc Origenes in librũ Numerorum ait: Opus eſt ipſi mundo angelis,qui præſint exercitibus terrenis,regnis,prouinciis,hominibus,beſtiis,animalium natiuitati & progreſſui,uirgultis,plantis,cæterisq; rebus,eam uirtutem donantes,quam dicunt ineſſe rebus à proprietate occulta. Multo magis opus eſt angelis qui præſint operibus ſanctis,uirtutibus & hominibus,ut ipſi qui ſemper uident faciem patris ſummi,recto ducatu poſſint conducere homines,&unumquodq; etiam minutiſſimum ad locum ſuum, tanquam membra huius mundi concinna,in quo deus tanquam præcipuus antiſtes, omnia ſuauiſſimè diſponens inhabitat,non contentus aut circunſcriptus,ſed continens omnia ſicut Ioannes in Apocalypſi deſcribit cœleſtẽ illam ciuitatẽ,cui à duodecim portis preſident duodecim angeli,influctes in eas,quę à diuino noie ſuſcipiũt duodecies reuoluto,& in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apoſtolorum,& agni:nam ſicut in lege,in lapidibus ſuperhumeralis, & fundamentis ciuitatis ſanctę per Ezechielem deſcriptæ,inſcripta erãt nomina tribuum Iſrael,& dominabatur illis nomen quadriliterum:ſic in euãgelio inſcripta ſunt in lapidibus fundamenti cœleſtis ciuitatis, nomina apoſtolorum,qui ſtant pro tribubus Iſraël in eccleſia,ſuper quos influit nomẽ agni, hoc eſt nomen IESV,in quo eſt omnis quadriliteri uirtus:ſiquidem tetragrammus ille pater,dedit illi omnia. Ab angelis itaque ſuſcipiũt cœli,quod influunt:illi autem à magno nomine dei & IESV, cuius uirtus prima eſt in deo,poſt diffuſa in duodenos & ſeptenos illos angelos,per quos extenditur in duodecim ſigna,& ſeptem planetas,& conſequenter in omnes cæteros miniſtros & inſtrumenta dei,uſque in infima penetrans. Hinc ait Chriſtus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo,dabit uobis,& reſurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient,& quæ ſequuntur: ut ultra neceſſarium nõ ſit quadriliterum nomen,cuius tota uirtus tranſlata eſt in nomen IESV,in quo ſolo fiunt mirabilia:nec eſt aliud nomen (ut inquit Petrus) ſub cœlo datum hominibus,in quo oporteat nos ſaluos fieri,niſi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore tanquam nomen hominis cuiuſdam,in uirtute illius facere poſſumus miracula, ſed oportet illud inuocare in ſpiritu ſancto,mente expurgata,& animo feruenti, ut adſequamur ea quæ nobis in ipſo promiſſa ſunt, maxime cognitione præuia, ſine qua non exauditio,iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri poteſt à cœleſtib⁹, niſi interueniat autoritas,fauor,adſenſus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabaliſtæ in diuinis nominibus peritiſſimi,nihil poſt CHRISTVM in priſcis illis nominibus operari poſſunt,ſicut olim eorum patres. Et iam experimẽto cõprobatum eſt,nullũ malũ dæmonũ,nullã inferorũ uirtutẽ ex his quæ

Ioan.14. Marc.16. Actu.4. Pſalm.90.

uexãt aut obſident homines poſſe huic nomini reſiſtere, quin uelint nolint genu flectãt, & obediant: quãdo nomen Ieſu debita pronũtiatione illis proponitur uenerãdum: nec ſolũ nomen ſed etiam illius ſignaculũ crucem, pauent: nec ſolum terreſtriũ, cœleſtiũ, infernorũ genua flectuntur, ſed etiã inſenſibilia ipſum reuerentur, & ad nutum eius contremiſcunt omnia, qñ ex fideli corde, ore ueridico, nomẽ Ieſu pronũtiatur, & crucis ſalutiferũ ſignum manus imprimũt innocẽtes. Neq; uero in uacuũ dixit Chriſtus diſcipulis: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ ſequunt: niſi uirtus quædã eſſet in noie illo expreſſa, ſuper dæmones & infirmos, ſerpẽtes & uenena, & linguas, & huiuſmodi: quæ uirtus cũ inſit nomini illi, tũ à uirtute dei inſtituẽtis, tũ à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui inſita ipſi uerbo. Hinc eſt, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eã, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiuſmodi diuinorum inuocationi, dæmones aſtringunt & alia quædam magna operant.

Marc. 16.

Noĩs Ieſu uirtus unde ſit.

De membris dei, & de eorum in noſtra membra influxu. Cap. XIII.

Membra dei quæ.

Veſtimenta dei, quæ.

EGimus in uariis ſanctæ ſcripturæ locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quædam multiplices & ſimpliciſſimè in ipſo deo permanentes, per ſacra dei nomina inter ſe diſtinctæ: ueſtimẽta autem dei & ornatus, ſunt tanquam uiæ quædam ſeu relationes, ſiue emanationes uel canales, per quas ſeſe diffundit: quarum fimbrias quoties mens noſtra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quẽadmodum de hæmorrhoiſſa clamauit Ieſus: Tetigit me aliquis: nam ſenſi de me exire uirtutem. Sunt itaque in deo hæc membra ſimilia noſtris: ſed membrorum noſtrorum ideæ & exemplaria, quibus ſi membra noſtra rite cõformemus, tunc in eandem imaginem tranſlati, ueri efficimur filii dei, deoq; ſimiles, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in ſcripturis deprompta ſunt: nã de capite eius legitur in Canticis: Caput tuũ ſicut Chermel, & comæ capitis tui ſicut purpura regis: ſignificat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, ſed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Pſalmis: Oculi domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorũ. Oculi eius in pauperem reſpiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & guſtu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Eſaiam: Os meum non interrogaſtis. Et in Canticis: Guttur tuum ſicut uinum optimum. Dignum eſt uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege ſæpe reperitur) odorat ſacrificia in odorem ſuauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Eſaiam: Factus eſt principatus ſuper humeros eius. Brachium domini cui reuelatum eſt? & regius uates canit: Manus tuæ domine fecerunt me, & plaſma-

Luc. 8.

Cant. 7.

Chermel qd.

Oculi domini.

Pſ. 34.

Nares domini.

mauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo sede à dextris meis. De sinistra legimus in euangeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit deus Dauid uirũ secũdum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cõcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicẽs: Expandi amictum meũ super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circũdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamẽtis diuinis, nõ dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliũ, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri nõ peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruãtia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculũ propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id membrum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera, domini.

Hebræorum Mecubaliũ opinio.

Psalm. 90.

De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus, quæ loca olim sacra fuerunt. Cap. XIIII.

Oſuerunt philoſophi, quemadmodum ſuperius oſtendimus, cœlos ac ſtellas eſſe diuina animalia, & animas eorũ intelligentes, mentẽ participantes diuinam: & poſuerunt ipſis alias quidem præeſſe, alias uero ſubeſſe ſubſtantias ſeparatas, quaſi regentes & miniſtrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipſe adſeruit, cœleſtes animas haudquaquã corporibus ſuis cohiberi, quemadmodũ animæ noſtræ corporibus noſtris, ſed ubiq; uelint eſſe, & ſimul dei uiſione gaudere, & ſine ullo labore & ſolicitudine corpora ſua regere & mouere, & unà his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiuſmodi animas deos uocitabant, & ſtatuerunt ipſis diuinos honores, preces q; & ſacrificia dedicarũt eiſdẽ, & diuerſo cultu uenerabãtur. Et hi ſunt dii, quibus attributi ſunt omnes populi, de quibus præcepit Moſes in Deuteronomio inquiens: Ne forte eleuatis oculis ad cœlũ, uideas ſolem, & lunam, & omnia aſtra cœli, & auerſus adores ea & colas, quib' attributi ſunt oẽs populi, qui ſub uniuerſo cœlo ſunt: uos autẽ tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Ægypti, ut haberet ſibi populum hęreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoſeptimo, ſolem & lunam & aſtra deos uocat. Et Hebræorũ doctores, ſuper eo quod legitur in Geneſi, Abrahamũ filiis cõcubinarum largitũ eſſe munera, uidelicet Shemoth ſteltoma, hoc eſt, nomina aliena: Iſaac autem reliquiſſe hæredem omnium quæ poſſederat: dicunt, filios concubinarũ in benedictione Abrahæ non eſſe attributos deo tetragrãmo, & ſummo creatori, ſed alienis diis & numinibus: Iſaac autẽ & ſemen eius adſignatũ ipſi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributũ alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia ſeruiuerũt diis alienis, & adorauerũt eos quos neſciebant, & quibus nõ fuerũt attributi. Quin & refus Naue poſt introductũ populum in terrã promiſſionis, & ſuperatos hoſtes & diſtributas ſortes poſſeſſionũ Iſrael, optionẽ dedit populo, ut eligerẽt numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placẽt, cui ſeruire potiſſimũ debeatis, utrum diis quibus ſeruierũt patres ueſtri in Meſopotamia, an diis Amorrheorũ, quorũ terrã habitatis: Reſpondente autem populo, ſeruiemus dño tetragrãmo, & ipſe erit deus noſter, dixit illis Ieſus: non poteritis: quia dñs deus tetragrammus ſanctus & fortis & æmulator eſt. Perſeuerãte aũt populo ut ſeruirent tetragrãmo, ait illis: Teſtes uos eſtis, qa ipſi eligeritis uobis dominũ ut ſeruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio ueſtri, & inclinate corda ueſtra ad dominũ deũ Iſrael. Et exitq; lapidem pregrandẽ, dicẽs: Lapis iſte erit uobis in teſtimoniũ, ne fortè poſtea negare uelitis, & mẽtiri dño deo ueſtro: Erat itaq; dii quib' attributæ erãt cæteræ gẽtes, ſol & luna, duodecim ſigna, cęteraq; corpora cœleſtia, diuinaq; opificia: nõ tamẽ ſecundũ quòd corpora, ſed quatenus eis inhæret anima, uniuerſaq; militia cœli, & quã uocat Hieremias regina cœli, hoc eſt, uirtutẽ qua cœlũ regit uidelicet animã mũdi, de qua inqt Hieremias: Filii colligũt ligna

& partes succẽdunt ignem,& mulieres conspergunt adipem,ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestiũ animarum cultus Dulię, illis prohibitus erat: sed Latriæ tãtum, quem qui adhibuerũt, reprobati sunt à domino. Nomina uerò istarum animarum, deorum'ue in præcedẽtibus narrauim⁹. Verum quibus regionibus,& populis,& urbibus, tanquam proprii,& tutelares dii adscripti fuerint, partim referũt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus,& pleriq; alii historici: Coluerũt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Beotii, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegyptii, Osirim & Isidem: Aethiopes, qui Meroẽ habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruã: Naucratitæ, Serapim: Syrii Atargatẽ: Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestũ: Norni, Tibelænũ. In Italia quoq;, municipali cõsecratione Crustumẽsium deus erat, Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorũ, Aucharia: Volsinensiũ, Nursia: Otriculanorũ, Valẽtia: Sutrinorũ, Nortia: Phaliscorũ, Curis, cũ primis celebres fuere. Coluerũt summa ueneratione Latii, Martẽ: Aegyptii, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirũ: Pœni, Vranũ: Latini, Faunum: Rhomani, Quirinum: Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruã: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanũ: Naxos, Liberũ: Delphis Apollinem,& quos cãnit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta Dianam:
Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum: Fauni Menalis ora caput:
Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnũ, Carthaginienses & Leucades: Iouem, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Lybia, ubi eius erat oraculũ: Epirus, Latium, Gnidus, Lyciæ, Pisa Macedoniæ: Martẽ, Thermodonii, Scythæ,& Thracia: Solem, Scythę unicum deum uenerabãtur, equum illi immolantes: eundemq; colebãt Heliopolitæ, Assyrii: & sub Apollinis nomine Rhodii,& Hyperborei,& Milesii: Etantq; sibi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soractæ mõtes, atq; Delos, Claros, Tenedos insulę & Mallois locus in Lesbo,& Grynæum nemus, seu oppidũ: Prętera Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiã illi sub Bacchi & Dionysii nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ; Itẽ Parnasus & Cytheros mõtes Beotiæ, in quibus alternis annis Bachanalia fiebãt, etiã Thamaritæ populi, Hircanis uicini, propriis sacris Bachum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt, deinde Paphii in Cypro,& Phœnices,& Cytheręi: quos, Agæo autore, secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha:& Delphis, Venus, Epytibia. Colebatur etiã à Cois,& in Amatho Aegei maris insula,& in Memphi urbe Aegypti,& in Gnido,& Sicilia,& Idalio nemore,& Hypæpa urbe,& *Variarũ gẽtiũ uarij tutelares dij.*

Eryce Siciliæ monte,& Calydonia,& Cyrene,& Samis: nullumq; (Aristote le teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Tentatem illum appellãtes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mẽphitæ. Lunã sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycenâ post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulachrũ, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis, & in Pisa Achaiæ urbe, & in Tybure, & Aurẽtino Rhomanõ monte, & in Perga Pamphyliæ oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erãt & reliquorum numinum sacra, ut Palladi quæ & Minerua sacræ erant Athenæ, & Pyrcus Aracynthus mõtes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidũ, & Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana urbes Siciliæ, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiamquè Silicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemque tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mõtes, & Reatum Vmbriæ oppidum. Item Berecynthus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phaliſci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium, & Trœzenii populi, & urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gẽtium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, nõ alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. Cap. XV.

ESse igitur cœlos corpora'que cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorum'que assertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origines in suo libro de principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus. Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur: Stellę quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber

tus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec ipse super alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Diuiæ cultu uenerari, earundem què suffragia auxilia què implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus asserit, quot uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secũdo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium, quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uariis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. Cap. XVI.

NVnc consequerer de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonumque natura. *Intelligẽtia quid.*

Dico autẽ dæmones hic nõ illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uerò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mẽtes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum finem summã stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupãt, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proxime sequũtur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinũ cultũ mundi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidẽ distribuũt ordines, quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabãt alios Saturnios, q præessent cœlo Saturni & ipsi Saturno: alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis & ipsi Ioui: similiter pro aliarum *Dæmones hic, qui sint & quot illorũ genera.*

stellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominãt: & quia ueteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebant motus, hinc totidẽ illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerũt quoq; in cœlo stellato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinariis, & gradibus, & stellis: nam licet unicuiq; orbi stellarũ unã solam intelligentiam totam schola philosophorũ etiam Peripateticorũ adsignet, tamen cũ unaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differẽtem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat præsidentem intelligentiam quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dęmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci, & triginta sex, qui pręessent totidem decuriis, & septuagintaduos, qui præessent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus, & quatuor qui præessent triplicitatibus & elementis, & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas, & posuerũt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarũ operationum instrumẽtis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponũt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponẽda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunq; dirigunt, sæpe etiã præliis intersunt, clandestinisq; subsidiis optatos amicis præbent successus, quippe concilare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuũt, ut alii ignei, alii aquei, alii aërei, alii terrei, quæ quidem quatuor dæmonum species, iuxta quatuor cœlestium animarum uires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimiora contemplãda concurrunt. Aërei autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à sensuali uegetabiliq; quodammodo segregãtes, seruiunt igitur uitæ actiuæ, quemadmodum ignei cõtemplatiuę: Aquei uero imaginationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuosæ: Terrei naturã sequuti, uegetali naturæ fauent. Pręterea distinguunt etiã hoc dęmonũ genus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumq; nomina. Pręterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum adsistentia destituta, non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maxime regnant, sunt enim ubique, quamuis alii alibi potissimum operantur atq; influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus syderum subiecti sint, sed ut respondeant supra mundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet, unde sicut uariis stellis, sic etiam uariis locis, &

Dæmonũ numerus & officia.

Dæmonũ distinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coarten-
tur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuũtur, sed quia sic
sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus
fauent atque patrocinãtur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios
meridianos: simili modo, alios uocãt syluestres, alios montanos, alios cam-
pestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Na
iades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Aga
ptæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Musæ, Aonides,
Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phebiades, Camœnæ, Cha-
rites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alii se-
mideos deasue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut
etiam perturbationibus afficiantur humanis, quos instructione putat Pla
tõ homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione
hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes elephan-
tes, mirã sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorũ & Norue
giorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus ho
minum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, morta-
lesq;, quorũ corpora gignãtur & intereant: uita tamẽ longeuos. Aegyptios
opinio est Platonicorũq; præsertim à Proclo cõprobata, Plutarchus quoq;
& Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmãt: testantur
enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq;
alios eiulasse primum, deinde etiam obiisse. Horum itaq; dæmonum tertii
generis, ut Platonicorum sentẽtia est, totidem ferunt esse legiones, quot in
cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlum ipsum complectitur, in
qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut
tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem par
tes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouẽ par
tes putant iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum homini
bus angelorum numerum cẽsent, quia scriptum sit: constituit terminos po
pulorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi mul
ta scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarũ, Au
gustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quòd bonorum ange
lorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra re-
spondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori,
quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi,
se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum si-
ue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerũ & impie-
tatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos dæmones &
spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocent: horũ etiam
plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elemẽto-
rum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntq; ipsis reges, & princi-

pes,& præſidentes,& eorundem nomina. Ex his præſunt cæteris quatuor reges nocentiſſimi,iuxta quatuor mundi partes:ſub his alii plures dominant principes legionum,multi quoq; priuatorũ officiorum. Hinc Gorgones, ſtatenoctæ, furiæ. Hinc Cteſiphone,Alecto,Megera,Cerberus: De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius. Locũ incolunt terræ uicinum, imò intra ipſam terram. Nullum eſt malum quod perpetrare nõ audeant. Habẽt omnino uiolentum & male ſanũ morem: ideoq; uehementes repentinasq; inſidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incurſiones, partim latere ſolent,partim uero inferre uiolentiam,omnibusq; rebus inique diſcorditerq; factis,admodum delectantur.

De eiſdem iuxta theologorum ſententias. Cap. XVII.

Angelorum diſtinctio triplex.

THeologi uero noſtri cum Dionyſio ſimiliter ponunt triplices angelorum diſtinctiones: harum quamlibet in tres diuidũt ordines,ut uidelicet ſint tres diſtinctiones,nouẽ ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero diſtinguit. Ponunt itaq; in ſuperiori hierarchia Seraphim, Cherubim,Thronos,tanquam ſupercœleſtes dæmones,diuinæ prouidẽtiæ ordinem contemplantes: primi,in dei bonitate: ſecundi, in eſſentia dei tanquam forma: tertii,in ſapientia. In media hierarchia ponũt Dominationes Virtutes & Poteſtates,tanquam mundanos dæmones,ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: ſecundi adminiſtrant cœlos,nonnunquã ad miracula facienda conſpirant: tertii arcent quæ diuinam legem perturbare poſſe uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus,archangelos & angelos,quos etiã Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones miniſtri,ad inferiora curãda deſcẽdunt: horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias & regna,ſinguli ſingula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi uiginti uno dieb⁹: & Ieſus filius Sirach teſtatur unicuiq; genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiã indicare uidetur Moſes Deuteronomii cantico inquiens: Cum diuideret excelſus gentes,ſtatuit eorum terminos ſecundum numerum angelorum dei. Secundi ſacris interſunt,diuinum cultum circa ſingulos homines dirigũt, precesq; hominum & ſacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; diſponunt,ac ſinguli ſingulis cuſtodes adſunt. Suntq; ex ipſis etiam qui minutiſſimis herbis & lapillis,& omnibus inferioribus uirtutẽ ſubminiſtrant, quibus multa cũ deo, multa cum hominibus ſunt communia,ſuntq; mediãtes miniſtri. Verum Athanaſius præter Thronos,Cherubinos,Seraphinos deo proximos,illũq; indefinentibus hymnis,& irrequieta laude magnificãtes,& pro noſtra ſalute orantes, ſeptem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiam cœli. Horum primus eſt ordo Doctrinalis,ex quo fuit ille qui locutus eſt Danieli inquiens: Veni ut docerem te quæ uentura ſunt popu-

Athanaſii de angelis opinio.

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de principibus uenit in adiutoriũ meum: & ibidem: In tempore illo consurget Michaël princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorũ in gentibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterũt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiabit usq; in æternũ. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nõne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abrahæ: & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiãt in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentiũ, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant היות הקדש id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he cõiuncto, היהוה formam fluxæ materię ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim חשמלים, per quos El אל deus, corpora effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אלהים גיבר elementa depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorũ, per quos deus Eloha אלוה metalla producit: Septimꝰ Elohim אלהים id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia: Octauus Bnelohim בני אלהים, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim כרובים, per quos deus Sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Isim אישים id est heroes, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai אדני prophetiam largitur.

2 *Tutelaris ordo.*

3 *Procuratorius ordo.*

4 *Ministerialis ordo.*

5 *Auxiliaris ordo.*

6 *Animarũ receptiuus ordo.*

7 *Adsistentiũ ordo.*

Hæbrei angelorũ ordines quomodo numerẽt.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

SVnt etiam ex theologorũ ſchola qui malos dæmones in nouẽ gradus diſtribuunt, uelut ipſis nouem angelorum ordinibus aduerſantes. Horum itaque primi ſunt, qui pſeudothei, hoc eſt falſi dii nuncupantur, qui dei nomen uſurpantes, pro diis coli uolunt, ſacrificia & adorationes expetunt, ſicut dæmon ille qui ait ad Chriſtum: Si cadẽs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: oſtendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps eſt ille qui dixit: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero altiſſimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc eſt, uetuſtus deus. Hos ſecundario ſequuntur ſpiritus mẽdaciorum, cuiuſmodi fuit ille, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps eſt ſerpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus eſt, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangeliis, quę Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus ſeſe oraculis immiſcet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo uſq; decipiat. Tertio ordine ſunt uaſa iniquitatis, quæ & uaſa iræ dicuntur: hi ſunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipſis enim omne ſcelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Geneſi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vaſa iniquitatis in habitationibus eorum, in conſilium eorum non ueniat anima mea: quos Pſalmiſta uocat, uaſa mortis, Eſaias uocat uaſa furoris, & Ieremias uocat uaſa iræ, Ezechiel uaſa interfectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quòd interpretatur ſine iugo ſiue inobediẽs, præuaricator, & apoſtata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Chriſti ad Belial? Sequuntur quarto ultores ſcelerum & princeps eorum Aſmodeus, uidelicet faciens iudicium. Poſt hos quinto ordine ueniunt præſtigiatores, qui imitantur miracula, & inſeruiunt Cacomagis & maleficis, & ſeducunt populum in miraculis ſuis, ſicut ſerpens Euã ſeduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypſi ſcriptum eſt, quòd ſeducit uniuerſum orbem, faciens ſigna magna, & ignem de cœlo deſcendere in terram in conſpectu hominum, ſeducens habitantes in terra, propter ſigna quæ data ſunt illi facere. Sextò ſeſe offerunt aëreæ poteſtates: hæ ſęmiſcent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpẽtes aërem, peſtilẽtias & alia mala inducentes: è quorum numero ſunt, quos narrat Apocalypſis quatuor angelos, quibus datum eſt nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic eſt dæmon meridianus, ſpiritus æſtuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Ephe ſios uocat principem poteſtatis aëris huius, & ſpiritum qui operatur in filios diffidentię. Septimam manſionem tenent furiæ, ſeminatrices malorum, & diſcordiarum, & bellorum, & uaſtationum: quorum princeps in Apocalypſi uocatus eſt Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc eſt exterminãs & uaſtans. Octauo loco ſtant criminatores ſiue exploratores, quorum prin

Primus dæmonũ ordo.

Secundus.

Tertius.

Pſalm. 7.
Eſai. 13.
Ierem 50.

2. Corint. 6.

Quartus.
Quintus.

Sextus.

Septimus.

Octauus.

ceps Aſtaroth, hoc eſt, explorator, Græcè dictus diabolus, hoc eſt criminator uel calumniator, qui in Apocalypſi uocatur accuſator fratrum noſtrorum, accuſans illos ante cõſpectum dei noſtri die & nocte. Porrò ultimum locum habent tentatores ſiue inſidiatores, qui ſingulis hominibus ſinguli adſunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter aſtruũt in hoc inferiori mundo uagantes omnibus infenſos, quos iccirco diabolos uocãt, de quibus ait Auguſtinus libro primo de incarnatione uerbi ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis uirtutibus eccleſiaſtica prædicatio docuit, quoniam ſint quidem hęc: quæ autẽ ſint, aut quomodo ſint, non ſatis clare diſpoſuit. Apud plurimos tamen iſta habetur opinio, quòd angelus fuerit iſte diabolus, & apoſtata effectus, quã plurimos angelorũ ſecũ declinare perſuaſerit, qui & nunc uſq; angeli ipſius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes eſſe ex propoſito malos, ſed quòd ab condito æuo rerum diſpẽſatio ea ſit ratione inſtituta, ut illis animarum peccatricũ carnificina delegata ſit. Cæteri theologi dicũt, nullos dæmones creatos malos, ſed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulſos & deiectos: quos & caſum non ſolum noſtri & Hebræorum theologi docent, ſed etiã Aſſyrii, Arabes, Aegyptii & Græci ſuis dogmatib⁹ cõfirmant. Pherecydes Syrus caſum dæmonum deſcribit, & Ophin, hoc eſt, ſerpentem dæmoniacũ, caput fuiſſe rebellantis exercitus. Eundẽ caſum Triſmegiſtus in Pimãdro, & Homerus ſub nomine Atarum ſuis decantat carminibus: & Plutarchus in ſermone de fœnore, Empedoclem eiuſmodi dæmonum lapſum nouiſſe ſignificat. Ipſi quoq; dæmones multoties caſum ſuũ confeſſi ſunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miſeriæ, partim hoc caliginoſo aëre propinqui nobis oberrãt: alii lacus, fluuios & æquora habitant: alii terras, terreſtria territant, & qui puteos & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamẽta concutiũt, nec homines modo, ſed & animalia uexant: alii ſolo riſu & illuſione contenti, fatigare eos potius ſtudent quàm nocere: alii ultrà proceritatem giganteo corpore ſeſe ſuſtollentes, nũc ſeſe accliuos ad pygmæorum paruitatem ſubmittentes, & in uarias figuras ſeſe uertentes, homines inani terrore perturbant: alii mendaciis ſtudent & blaſphemiis, qualem unum in tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Peſſimum autem dæmonum genus eorum, qui obſident itinera, irruentes tranſeuntibus, gaudent bellis & effuſione ſanguinis, & affligunt homines ſæuiſſimis inſultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam tranſire iam nullus audebat. Iam uero nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones ſcriptura cõmemorat: & alios nequitię ſpiritus uariis uocabulis deſcribit, quales apud Eſaiam legimus, Onocentauros, ericios, piloſos, Sirenes, lamias, ululas, ſtru

Dæmonũ uaria ſtudia.

3. Reg. 22.

Eſa. 34.

thiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in euāgelio scorpius legitur & mammona, & princeps huius mūdi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub, quem scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Grę cis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aēre, aqua, terra uersatur, pernicioſissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elemētis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulachra fero, terræ, aēris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aēreis corporibus: tunc'que genua deo curuanda omnia, cœlestium, terrestrium & infernorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenęus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquā ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquā aduenisset in terras dominus, eo quod non dum cognosceret damnationem suam. Esse autē plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli epistolæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandani legēda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quòd in euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac cōcessisse illis quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrā supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus, ubi nos legimus, coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aēri spiritus eum adorabūt, ut Cabalistę adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ: & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones an saluandi.

De corporibus dæmonum.

Caput XIX.

De corporibus dæmonum magna eſt recẽtiorum theologorũ cum philoſophis diſſenſio: nam Thomas adfirmat angelos omnes eſſe incorporeos, ſimiliter & malos dæmones: adſumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuãtur: & Dionyſius in diuinis nominibus angelos eſſe incorporeos cõſtanter adfirmat. Auguſtinus tamen ſuper Geneſim ſic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicũtur animalia: quia corporum aëreorum natura uigent, nec per mortem diſſoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendũ aprius quàm ad patiẽdum. Idem aſtruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis ſuæ corpora habuiſſe aërea, ex puriore ſuperioreq; aëris parte formata, ad agẽdum idonea, non ad patiendum: eaq; poſt confirmationem bonis angelis conſeruata, malis autem in lapſu demutata fuiſſe in aëris craſſioris qualitatem, ut etiam igne poſſint torqueri. Quin & Magnus Baſilius, non dæmonibus modo, ſed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti ſpiritus quoſdam tenues & aëreos atq; puros. Cõſentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: ſiquidẽ in libro de dæmone Socratis, Genus aliud auguſtius (ait) dæmonũ, qui ſemper à corporeis cõpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verũ Pſellus Platonicus & Chriſtianus, dæmonum naturam nõ putat eſſe ſine corpore: nõ idem tamen angelicum & dæmonum corpus, rã illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uero quodammodo materiale ſicut umbrarũ corpora, & ſubiectum paſſioni, ut etiam percuſſum doleat, & igne exuratur in conſpicuas cineres, quod in Tuſcia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet ſpiritale corpus ſit, maxime tamen ſenſibile eſt, & tactum patitur: & licet reſectũ, coit rurſum recreatq;, ſicut aër & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timẽt aciẽ ferri, & tela, & enſes. Hinc apud Vergiliũ Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluiſſe Aeneam habere enſem conſecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; deſcribit. Eſt quidem corpus unum quod igne tantum conſtat, ſed uiſum non patitur, quos igneos & cœleſtes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aëriſq; mixtione contemperatum, unde ætherei & aërei nuncupãtur: cui ſi aqueum quiddam acceſſerit, tertium genus conſurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uiſu percipiuntur: quibus ſi aliquid terreum addatur, ſed non ita craſſum, terreni dæmones nũcupantur, eoſq; iam magis conſpicuos, noſtriſq; ſenſibus occurrentes. Corpora autem ſublimiorum dæmonum angelorum ex puriſſimo æthereo elemento coalita ſunt, nemini hominum temere uiſibilia, niſi diuinitus ſpeciem ſuam offerãt: filis adeo texta ſunt ſplẽdidis & uſq; adeò tenuibus, ut radios omnes noſtri uiſus raritate tranſmittant, & ſplẽdore reuerberent, & ſubtilitate fruſtentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia corpora eorũ neq; tantũ ignis habẽt ut ſint perſpicua, neq; tan-

Varia dæmonicorũ corporum genera.

tum terræ,ut ſoliditas eoꝝ tactui renitat,totaq; eorum compago ex ętheris ſerenitate & aëris liquore connexa,indiſſolubilẽ coagmentauit ſuperficiem Reliqui dæmones neq; ita probabiles,neque ita incommodi,nec inuiſibiles ſemper,interdum conſpicui,in diuerſas cõuertuntur figuras,exanguiũ quo que ſimulachrorũ umbraticas formas induũt,obeſi corporis illuuiẽ trahẽtes:habentq;nimiam cum ſylua(quã malignã animã ueteres uocabãt)communionem,atq; ex uicinia terræ & aquæ,etiã terrenis uoluptatibus ac libidine tangũtur:cuius generis ſunt lamiæ,& incubi,& ſuccubi,è quorũ numero fuiſſe Meluſinam forte non abſurda eſt coniectio:nullus tamẽ (quod Marcus arbitratur)dæmonũ,alius mas cenſendus,alius fœmina:cũ hoc ſexuum diſcrimen ad cõpoſita pertineat,dæmonũ uero corpora ſimplicia ſint: neq; tamen unumquodq; dæmonũ genus omnes figuras pro libito perficere poteſt,ſed igneis & aëreis facilis ea ſuppetit facultas,ſeſe in omne id deforma re,quod illorũ cõcipit imaginatio: ſubterranei autẽ tenebroſi dæmones qa eorũ phãtaſticũ craſſi & inagilis corporis anguſtiis cõcluditur,eã nequit effi cere diuerſitatẽ figurarũ quam cæteri. Aquei aũt & q humidã ſupficiẽ terræ habitant,ex elementi mollitie mulieres plurimũ adſimulant,ex quo genere ſunt Naiades, Dryades:q uero inaquoſa & arida incolũt,corporibus aridioribꝰ ſeſe mares exhibẽt,aut Satyros,aut Onoſcelos aſininis cruribꝰ,Faunos, Syluanos & incubos,de qbus Auguſt.multos tradit experiẽtia magiſtra didiciſſe,illos ſæpe improbos extitiſſe mulieribꝰ,earũq; appetiſſe & pegiſſe cõcubitũ:& quoſdã dęmones,quos Galli Duſios nũcupãt,hãc aſſidue tẽtare libidinem.

In dæmonibus nullus ſexus.

De infeſtatione malorũ dæmonum,& cuſtodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Cap. XX.

EST theologorũ communis ſententia, dæmones malos omnes eius eſſe naturæ,ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos,quibus nos tanquã paſtoribus ſeu rectoribus cõmendauit,ut nos quotidie adiuuẽt,dęmonesq; malos arceant,cõpeſcant & religẽt, ne noceãt nobis quantũ uellent,quẽadmodũ legitur in Tobia,Quod appreheditRaphaël dęmoniũ nomine Aſmodeus,& relegauit ipſum in deſerto ſuperioris Aegypti. De his ait Heſiodus: Ter decẽ mille ſunt ſuper terra uiuentes paſcente immortales Iouis cuſtodes mortaliũ hoĩm,q utiq; obſeruẽt iuſtitias & miſerãda facta aërẽ induti,ubiq; eũtes ſuper terrã:nullus enim principũ,nullus magnatũ incolumis perſiſteret,non ulla mulier incorrupta remaneret,nullus hoĩm in hac ignorãtię ualle ad cõſtitutũ ſibi à deo finẽ perueniret,ſi boni dæmones nobis pro cuſtodia non adſiſterent:uel ſi mali dæmones malis hominũ uolũtatibus ſatisfacere permitterent. Sicut igit ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus eſt cuſtos,corroborãs ſpiritũ hois ad bonũ:ita ex malis aliqs demittit hoſtis,pſidens carni & pruritui eiꝰ, pugnatq; pro nobis bonus cuſtos pro ſpiritu,aduerſus hoſtem atq; carnẽ:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cõsilii sui, cui uult uictoriam præstar: non possumus ergo angelos accusare, si gẽtes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionẽ nõ deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarũt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmõ est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sentẽtiæ adstipulatur etiã Origenes in libro Periarchon cõcludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincẽtes, eorum minuũt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinũ cum aqua: bonus quidẽ per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioãne Baptista scriptũ est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: de qua transmutatione & unione, alibi scriptũ est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodẽcim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quãdo dæmon in humanã influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus cõsperſa, furore prægnãs, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficaciorem q; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumen semper infundũt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contẽdunt theologi, nos plures putamus, dicẽte Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uiis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorũ spirituum ministerio reguntur: ducunturq; ad quẽcunque gradum uirtutum meritorũ, & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunq; autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præsunt: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

Gentiũ malitia angelis nõ imputãda

Malach. 6.

Ioan. 6.

Psalm. 90.

iiciunt ui quadam occulta, quam &ſi neuter illorum percipit,ſentit tamen ſubditus iugum quoddam prę ſidētiæ,ā quo facile ſe abſoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam,quam ſuperioribus, ſuperiores angeli influūt, & terrore quodam inferiores in prę ſidentię timorem inducunt. Hoc ſenſiſſe uidetur Homerus ubi ait,Muſas Ioue genitas,regibus Ioue genitis indiuulſas ſemper comites aſſiſtere,perq; illas fieri eos uenerabiles & Auguſtos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Auguſto ſingulari amicitia iunctum,ſæpe unà ludere ſolitos: Verum cum ſemper Auguſtus uictor abiret,magum quendam M. Antonium in hanc ſententiam ſubmonuiſſe: Quid tibi ô Antoni cum adoleſcente iſto? Fuge illum & uita: nam &ſi tu natu grandior,& peritia rerum præſtantior es,etiam genere illuſtrior,& pluriumimperator bella multa exantlaſti,tamen huius adoleſcentis genium genius reformidat tuus,& tua fortuna illius fortunæ ſubblandit: ni procul fugeris,tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo eſt cæteris hominibus ſimilis: quomodo eum timerent & reuererētur cęteri homines, niſi terror diuinus eum ueheret,& cæteris timorem incutiens eos deprimeret,ut ipſum tanquam principem reuereantur? quare nitendum nobis eſt, ut expurgati recte agendo,ſublimiaq; ſequendo,etiā tempora & loca opportuna eligendo,ſublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur, qui de nobis curam gerentes,aliis merito præferamur.

Auguſti genius, M. Antonij genio præſtātior.

De obſequendo proprio genio,eiusque natura indaganda. Caput XXI.

SIcut unaquæq; regio in cœleſtibus certam ſtellam cœleſtemq; imaginem obtinet,ſibi præ cæteris influentem: ita etiam in ſupercœleſtibus certam nanciſcitur intelligētiam, præſidentem atque tuentem,cum ſui ordinis infinitis aliis miniſtris ſpiritibus ſiue dæmonibus,qui omnes communi uocabulo dicti ſunt filii Elohim ſabaoth בני אלהים צבאות, hoc eſt,filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut ſtragem,aut regni alicuius deſolationem populiq; ſubactionem deliberat altiſſimus in iſtis inferioribus,tunc non ſecus atq; hæc in terris uentura ſunt,præcedit conflictus ſpirituum illorum in ſuperis, ſicut ſcriptum eſt in Eſaia: Viſitabit dominus exercituū ſuper exercitum excelſi in excelſo,& ſuper reges terræ in terra,de quo ſpirituum ac præſidum conflictu, etiā apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Perſarum,de principe Græcorum,de principe populi Iſraël,eorundemq; adinuicem cōflictu. De quo etiam quondam ſenſiſſe uidetur Homerus,ubi eccinit:

Eſai 24

Danie.10.

Tantus cœleſti rumor percrebuit aula,
Cum ſæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo,
Aduerſus Martem certabat Pallas Athene,
Iunoni obſtiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in ſingulis regionibus ſint omnis generis ſpiritus atque dæmones illi tamen præ cæteris ibi potentiores ſunt, qui eiuſdem ordinis ſunt cum præſide illius regionis. Sic in ſolari regione præ cæteris uigent ſpiritus ſolares: inlunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque conſequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii ſeſe offerant ſequantur que rerum & negotiorum noſtrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noſter maiorem ſortitus fuerit potentiam, aut nos eiuſdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic ſolares homines, ſi in ſolarem commigrarint regionem ſiue prouinciã, longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores que ibi ſuos habituri ſunt duces ſiue genios, quorum præſtanti ibidem præſidio, omnia ſua ſæpe etiam præter opinionem & ſuarum uirium menſum ad felices exitus perducuntur. Hinc eſt, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis ſe ad ſui genii naturam & inſtinctum exercitet, habitet & frequenter, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nõnunquàm nominis mutatio, nam cum proprietates nominum ipſarum rerum indices ſunt tanquam de ſpeculo declarantes ſuarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, ſæpe res mutari contingat. Hinc ſcriptura ſacra non ſine cauſa introducit deum, dum benedicturus eſſet Abramo & Iacob, eorum nomina immutaſſe, & uocaſſe hunc Abrahamum illum iſraëlem. Naturam autem genii uniuſcuiuſque hominis antiqui ſapientes ex ſyderibus & influxu eorum, eorundemq; aſpectibus, qui in geneſi cuiuſque uerſantur, cognoſcere docent: ſed tam diuerſis & diſſidentibus inter ſe inſtitutis, ut difficilimum ſit hæc cœlorum ſacramenta è manibus eorum poſſe eripere. Nam Porphyrius ex ſtella genituræ domina, genium quærit: Maternus uero, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingreſſura eſt luna poſt illud, quod naſcente homine detinet. Chaldæi autem non niſi aut à ſole, aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum cenſent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocãt: malum autem genium à ſexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum laborioſa & occultiſſima ſit inquiſitio, multo facilius ex nobis ipſis genii noſtri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis diſtracta, aut ea quę expurgata mente ab inanibus curis & ſiniſtris affectibus, amotiſq; impedimẽtis ſuggerit animus, dictat naturæ inſtinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genii ſuadelæ ſunt, qui unicuique datus eſt à principio ſuæ natiuitatis, eò nos ducens & perſuadens, quò nos illius ſydus inclinat.

Genius ad loci mutationẽ mutatur.

Nominis mutatio nõnunquã cõducit.

Genij natura unde dinoſci poſſit.

Triplicem uniuſcuiuſq; hominis cuſtodẽ eſſe,& à quibus ſinguli procedant. Cap. XXII.

Sacer dæmõ

Triplex unicuique homini dæmon bonus eſt proprius cuſtos, unus quidẽ ſacer, alter genituræ, tertius profeſſionis. Dæmon quidem ſacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nõ ab aſtris neq; à planetis, ſed à ſuperna cauſa, ab ipſo dæmonum præſide deo deſcendenti animæ rationali adſignatur, uniuerſalis, ſupra naturã. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti ſemper exhibet, aſſidue agens in nobis illuminando, quãuis non ſemper animaduertimus, ſed quando purgati ſumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quaſi nobiſcum loquitur, ſuamq; nobis communicat uocem, antea ſilentio præſens, ſtudetq; aſſidue ad ſacram nos adducere perfectionẽ. Huius quoque dæmonis auxilio, poſſumus malignitatem fati deuitare: qui ſi religioſe colatur à nobis probitate ac ſanctitudine, quod Socratem feciſſe ſcimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuuari, tum ſomniis, tum ſignis, mala auertẽdo, bona anxius ſoſpitando: quare concinentes Pythagorici, Iouem precari conſueuerunt, ut uel ipſe à malis abduceret, uel à quo dæmonũ id poſſit præſtari monſtraret. Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mũdi diſpoſitione ſyderumq; circuitibus qui in generatione uerſantur deſcẽdit.

Genituræ dæmon, genius,

hunc ſunt qui opinantur animam iamiam in corpus deſcenſurã, ex dæmonum choro cuſtodem ſibi naturaliter ſecernere, nec tam eligere ſibi hũc ducem, quàm uiciſſim etiam ab illo optari in tutelã. hic exequutor uitæ, atque cuſtos, eam corpori cõciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipſum officium adiuuat, ad quod naſcentẽ cœleſtia deputarũt. Qui cunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuoſi, efficaces, fortes & proſperãtes: quapropter à Philoſophis bene fortunati, ſeu bene nati dicuntur. Dæmon uero profeſſionis, hic datur à

Profeſſionis dæmon.

ſyderibus quibus talis profeſſio uel ſecta, quam homo aliquis profeſſus fuerit ſubiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; ſibi mores induerit, latẽter optat. Hic dæmon mutatur mutata profeſſione, tum pro dignitate profeſſionis, digniores ac etiam ſublimiores adſunt nobis profeſſionis dæmones, qui ſucceſſiue curant hominem, qui aliũ & alium ſibi indies comparat profeſſionis cuſtodem, prout conſcẽdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque profeſſio cum natura noſtra conſentit, ſimilis nobis atque cum genio concors adeſt profeſſionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, fœlix atq; proſpera: quando uero profeſſionẽ genio ſubimus diſſimilem uel contrariam, uita nobis redditur laborioſa, & diſcordãtibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua ſcictia, aut arte, aut miniſterio, exiguo tẽpore & labore, qui in aliis multo ſudore & ſtudio fruſtra laborat: & licet nulla ſcictia, nulla ars, nulla uirtus, ſit contemnẽda, tamen ut proſpere uiuas, fœliciterq; agas, imprimis cognoſce geniũ

tuum bonũ,& naturã tuã,& quid tibi boni promittat diſpoſitio cœleſtis,atque horum omnium diſtributos deus,qui diſtribuit ſingulis ut uult, horũ exordia ſequaris,hæc profitearis,in ea uirtute uerſare, ad quam te ſummus diſtributor eleuat atq; conducit,qui Abrahamum iuſtitia & clemẽtia, Iſaac timore,Iacob robore,Moſen manſuetudine & miraculis,Ioſue bello, Phineen zelo,Dauidem religione & uictoria,Solomonem ſciẽtia & præconio, Petrum fide,Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia,Magdalenam cõtemplatione,Martham miniſterio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere ſenties,ad eius apicem cõſcendere cures,ut in uno præſtes,qui in omnibus non potes:in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas:quòd ſi concordes habueris naturę & profeſſionis cuſtodes,geminũ naturę & profeſſionis ſenties profectum & augmẽtum:ſi uero diſpares fuerint,ſequere meliorem:nam melius aliquando fomentum percipies egregiæ profeſſionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum,eorumq; cum inter ſe tum nobiſcum collocutionibus. Caput XXIII.

DVbitare poſſemus,ſi angeli ſiue dæmones cum ſint puri ſpiritus,ſermone aliquo uocali aut lingua,cũ inter ſe, tum ad nos utãtur,niſi Paulus alicubi diceret:Si linguis hominũ loquar & angelorũ:ſed quis ſit iſte eorũ ſermo,quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uerſatur. Putant enim pleriq;,ſi aliquo idiomate utantur, ipſum eſſe Hebræũ,quia hoc omniũ fuit primũ,emanauitq; de cœlo,fuitq; ante exortã in Babylone cõfuſionem linguarũ, in quo data eſt à deo patre lex,& à Chriſto filio prædicatum euangelium,& per ſpiritum ſanctũ data in prophetis tot oracula:& cum omnes linguæ paſſæ ſint & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones,hæc ſola ſemper perſeuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens ſignum eſt, quòd cum dæmones & intelligentiæ ſingulæ, ſingularum gentium cum quibus habitant ſermonem exerceant,ſcientibus tamen Hebræum ſermonem, nunquam in alio idiomate,ſed in illo ſolo loquunt. Quomodo aũt angeli loquũtur, occultũ nobis eſt,ſicut & ipſi: nobis aũt ut loquamur,lingua neceſſaria eſt cũ cæteris inſtrumẽtis,quæ ſunt fauces,palatũ,labia,dẽtes guttur,pulmo, ſpiritalis arteria,& pectorales lacerti,qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Verũ ſi quis procul alteri loquat,uehemẽtiori clamore indiget: ſic propinquus in audientis aurẽ ſuſurrat:& ſi poſſet cũ audiẽte ſtrictiori ſpiritu copulari,nullo prorſus ſono ſermo eius indigeret:ſed ſine ſtrepitu audiẽti, uelut imago oculo aut ſpeculo,illaberet. Sic animæ à corpore egreſſę,ſic angeli, ſic dæmones loquũtur:& quod hõ facit ſenſibili uoce,ipſi faciunt imprimẽdo ſermonis cõceptũ,in his qbus loquunt,meliori modo,q̃ ſi p audibilẽ uocẽ exprimeret. Sic dicũt Platonici Socratẽ ſuũ dęmonẽ ſenſu quidẽ pcepiſſe, ſed non corporis huius,ſed ſenſu ætherei corporis in hoc deliteſcentis: qua

Angelorum ſermo quis.

Angelorum ſermo nobis occultus.

item ratione ab propheris uideri audiriq; ſolitos angelos credit Auicẽna: illud inſtrumẽtum, qualiſcunq; ea uirtus ſit, per quam innoteſcere facit ſpiritus alteri ſpiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apoſtolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpiſſime tamen etiam ſenſibilem uocem emittunt, ut in aſcenſione domini clamantes, uiri Galilæi, quid ſtatis ſpectãtes in cœlũ? & in uetere lege cũ multis patribus ſenſibili uoce loquuti ſunt: ſed hoc nõ niſi in adſumptis corporibus. Verũ quibus ſenſibus ipſi ſpiritus atq; dæmones noſtras inuocationes preceſq; audiant, noſtraſq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Eſt enim ſpirituale dæmonũ corpus magna parte ubiq; & undique ſenſibile natura, ita quod abſq; medio tãgit, uidet, audit, nihilq; illis impedimẽto eſſe poteſt: nec tamẽ ea ratione qua nos diſcretis organis ſentiũt, ſed forte ueluti ſpongiæ aquam, ſic toto corpore ſuo ſenſibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia ſenſoriis eiſdem ſunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen ſonum ab his concipi ſcimus, ſed qua ratione, ignoramus.

Act. 1.

De nominibus ſpirituum, eorumq; uaria impoſitione, deq; ſpiritibus, qui præſunt ſtellis, ſignis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

SPirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuerſa ſunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum aſtrorũ, ſoli deo nota ſunt, qui ſolus numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorũ nulla à nobis niſi diuina reuelatione cognoſci poſſunt, atq; admodũ pauca nobis in ſacris literis expreſſa ſunt. Verum Hebræorum magiſtri putãt ſpiritibus ipſis ab Adamo nomina impoſita eſſe, iuxta illud quod ſcriptum eſt: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quomodo cũq; uocauit rẽ, hoc eſt nomẽ illius. Hinc putãt Hebræorũ mecubales unà cum Magis eſſe in poteſtate hominis & ſpiritibus nomina imponere: ſed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutẽ diuino quouis munere, aut ſacra poteſtate dignificatus & ſublimatus eſt: quia uero nequit ulla humana uoce cõponi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodam q; angelicæ eſſentiæ uirtutem exprimere poſſit, iccirco ab operibus nomina ſpiritibus plurimũ imponuntur, ſignificantia certum aliquod officium ſiue effectum, qualis à ſpirituum choro deſideratur: quæ nomina tunc non ſecus atq; oblationes & ſacrificia diis deuota, efficaciam uirtutem q; ſortiuntur, ad ſpiritualem aliquam ſubſtantiam deſiderati affectus operatricem de ſuperis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inſcribentem in charta uirginea nomẽ & ſignaculum ſpiritus cuiuſdam in hora lunæ: quam cum dediſſet poſtea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmuraſſet, remiſſa rana in aquã, mox pluuiæ & imbres oborti ſunt. Vidi per eundẽ inſcriptũ

Homo ſpiritibus nomina imponere poteſt.

Vnde ſpiritibus noia imponantur.

alius ſpiritus cum ſuo ſignaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo poſt immurmuratum carmen dimiſſo, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolaſſet, obortis nubibus fulmina, concuſſiones, horribilia'que tonitrua conſecuta ſunt: neque tamen erant illa ſpirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum ſignificatiua. Huius generis ſunt angelorum iſtorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ ſonant, uiſio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, luſor, deceptor, ſomniator, fornicator, & huiuſmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præſidentium planetis atque ſignis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli, Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël: Lunæ, Gabriel. Hi ſunt ſpiritus illi ſeptem qui ſemper adſtant ante faciem dei, quibus credita eſt diſpoſitio totius regni cœleſtis & terreni, quod ſub orbe lunæ eſt. Hi enim (ut dicunt ſecretiores theologi) omnia regunt uiciſſitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præſunt, tradunt Aſtrologi: quos Triſmegiſtus Mercurius iccirco uocat ſeptem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per inſtrumenta, coaceruatis omnium ſtellarum & ſignorum influentiis, eas in hæc inferiora diſtribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuerſis nominibus ſtellis adſcribunt, dicentes quod Saturno præſit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli, Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel: & horum unuſquiſque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & menſibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: poſtquam per ordinem regnant intelligentię Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturq; deinde regimen ad ſpiritum Saturni. Scripſit de iſtis ſpecialem tractatum ad Maximilianum Cæſarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere poteſt. Ex ſignis uero duodecim præſunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Aſmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piſcibus, Barchiel.

Angeli, planetis præſidentes.

Abbatis Tritemij Tractatus.

Angeli, duodecim ſignis præſidētes.

De iſtis ſpiritibus præſidentibus planetis & ſignis, meminit etiam Ioannes in Apocalypſi, de prioribus in fronte inquiens: Et à ſeptem ſpiritibus, qui in conſpectu throni dei ſunt, quos reperi præſidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi ſupernę ciuitatis fabricam deſcribit, teſtatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rurſus uigintiocto angeli, qui dominantur in uigintiocto manſionibus lunæ, quorum nomina per ordinem ſunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Gabiel, Dirachiel, Seheliel, Amnediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, kyriel, Bethnaël, Ge-

Apoca. 1.

Apocal. 21.

Angeli manſionũ lunæ.

Ventorum quatuor angeli totidē. liel, Requiel, Abrinaël, Azriel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiā quatuor angelorum principes, qui prefecti sunt super quatuor uentos & sup quatuor partes mundi, quorum Michaël prefectus est super uentum orientalem: Raphaël, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel, qui ab aliis Vriel dicitur, super Australem. Adsignātur etiam elementis, aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habēs potestatē multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus, eadem ratione, in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potētissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex occidentis: Egyn, rex septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël, Azazel, Azaël Mahazaël: sub quibus plures alii dominantur principes legionum, & præsides: innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant, alii Alastores appellant: qui hominibus malefici, stygis aquā manibus haurientes, in terras spargūt: ex quo calamitatēs, pestes & fames cōsequuntur: Hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorū distincta nomina, officia, loca, tempora exacte noscere cupit, illa in rabi Symonis Templorū uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminū, atq; in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Tēplorum rabi Ismaëlis, atq; in omnibus ferè cōmentariis libri Formationis de istis copiose scriptum inuenier.

Telchines.

Quomodo Hebræorum mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutatione num literarum & numerorum.

Caput XXV.

Vnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituū ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem quam de istis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur, sicut etiam quędā nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunq; in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunq; uero in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministeriū quod illi nomini subiacet, perpende. Vbicūq; ergo de spiritus alicuius boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen siue boni siue mali extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonos, ex malis ma-

Regula generalis.

Canō extra.

lorum ſpirituũ accipiamus nomina: nec albo nigrũ, nec diem nocti, nec lucem tenebris cõfundamus: quod ex iſtis uerſiculis ueluti exẽplo eluceſcit. Sint tanquàm puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos. Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini perſequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה דוחה
יהי דרכם חשך וחלק לקות ומלאך יהוה רדפם

Pſalmo triceſimoquinto apud Hebræos, apud nos triceſimoquarto, è quibus angelorũ illorũ nomina extrahuntur: מיכאל Michael & מיראל Miracl de ordine Militantium. Sic ex uerſiculo, Conſtitues ſuper eum impium, & Satan ſtet à dextris eius. Pſalmo centeſimonono apud Hebræos, apud Latinos autem cẽteſimo octauo: הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיחי quod dæmonem machinatorẽ deſignat. Eſt certus textus in Exodo, tribus uerſiculis cõtentus, quorũ quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis, incipiẽtes: Primus Vaiiſa ויסע: Secundus, Vaiauo ויבא: Tertius, Vaiot ויט: qui unam in lineam extenſi, uidelicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram, medius uero cõuerſo ordine à dextra incipiẽs terminetur in ſiniſtrã, tunc ſingulæ tres literæ ſibi ſubalternatę cõſtituunt unũ nomẽ, quę ſunt ſeptuaginta duo nomina, quę Hebręi Schemhamphoras uocant: quibus ſi in fine addatur nomen diuinũ El אל, uel iah יה, producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſyllaba, quorum quilibet fert magnũ nomen dei, ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus præcedet te: obſerues eum, eſt enim nomen meum in illo. Et hi ſunt qui præſident ſeptuaginta duobus quinariis cœleſtibus, totidemq; natiõibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; ſeptuaginta duobus ſynagogæ ſenioribus, totidemq; Chriſti diſcipulis: & nomina eorum ſecundum extractionem quã faciunt Cabaliſtæ, patent in hac ſequenti tabella, ſecũdum unum modum quem diximus. Sunt autẽ & alii plures modi ex eiſdẽ uerſiculis fabricandi ſchemhamaphoras, ut cũ omnes tres recto ordine ſibi ſubalternatim à dextra in ſiniſtram ſcribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in ſuperioribus mentionem feci mus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inſeruiunt, ideo illas etiam huic capiti ſubiungemus.

Hi ſunt ſeptuaginta duo Angeli, deferentes nomen Dei Schemhamphoras.

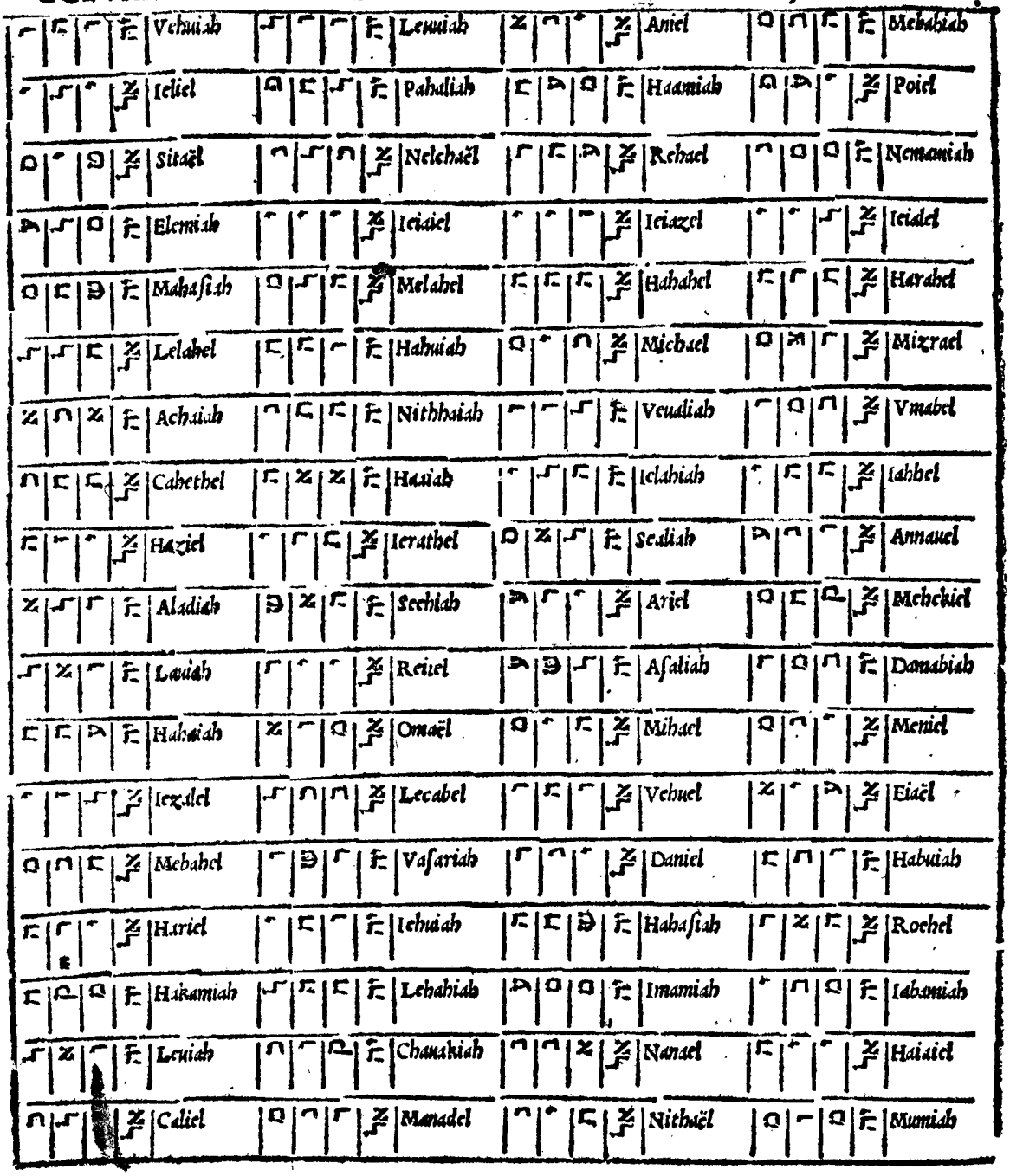
Vehuiah
Leuuiah
Aniel
Mebahiah
Ieliel
Pahaliah
Haamiah
Poiel
Sitaël
Nelchaël
Rehael
Nemamiah
Elemiah
Ieiaiel
Ieiazel
Ieidel
Mahasiah
Melahel
Hahahel
Harahel
Lelahel
Hahuiah
Michael
Mizrael
Achaiah
Nithhaiah
Veualiah
Vmabel
Cahethel
Haaiah
Iclahiah
Iahhel
Haziel
Ierathel
Sealiah
Annauel
Aladiah
Seehiah
Ariel
Mehekiel
Lauiah
Reiiel
Asaliah
Danabiah
Hahaiah
Omaël
Mihael
Meniel
Iezalel
Lecabel
Vehuel
Eiaël
Mebahel
Vasariah
Daniel
Habuiah
Hariel
Iehuiah
Habasiah
Rochel
Hakamiah
Lehahiah
Imamiah
Iabamiah
Leuiah
Chanakiah
Nanael
Haiaiel
Caliel
Manadel
Nithaël
Mumiah

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

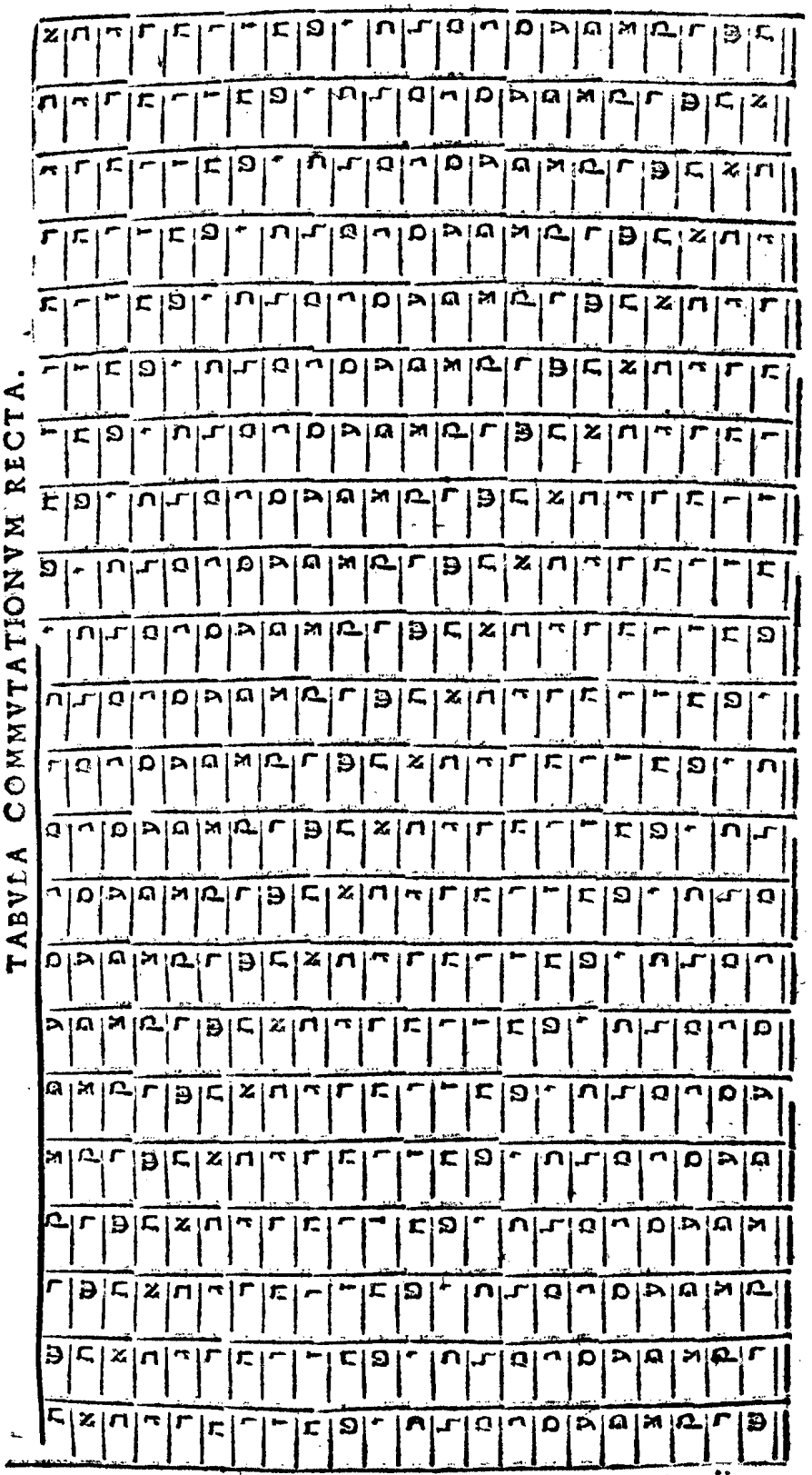

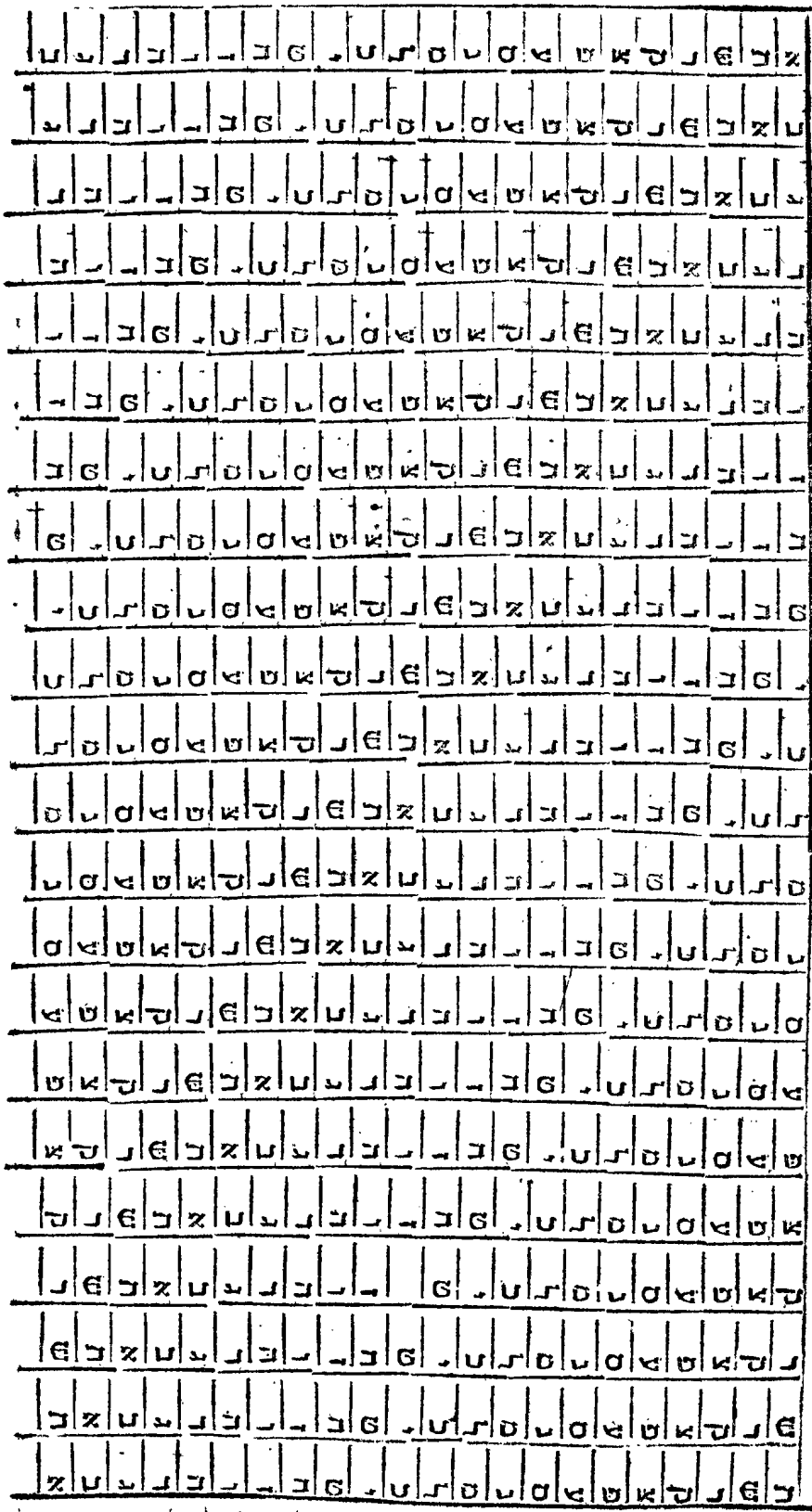

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

ALIA TABVLA AVERSA DICTA IRRATIONALIS.

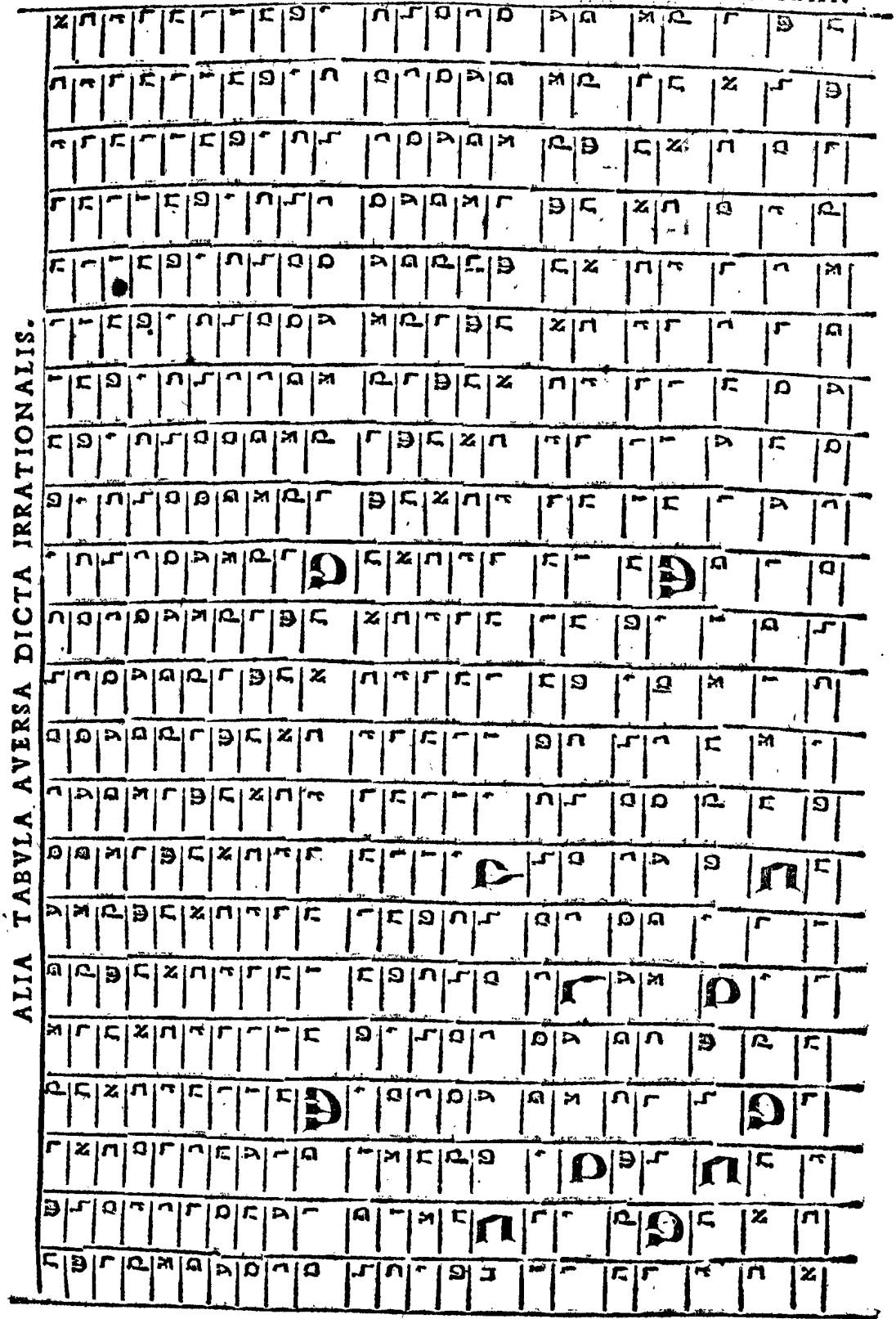

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

אא	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	יג	כמ
אב	גת	דש	הר	זק	חצ	טפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דת	הש	וד	חק	טצ	יפ	יע	כס	לנ	מם
אד	הת	וש	זר	טק	יצ	כפ	יפ	כע	לס	מנ
אה	ות	זש	חר	יק	כצ	לפ	יצ	לע	מס	נג
או	זת	חת	טר	כק	לצ	מפ	יק	מע	נע	נס
אז	חת	טת	יר	לק	מצ	נפ	ירש	נצ	סע	סס
את	טת	ית	כר	מק	נצ	ספ	יר	סצ	עע	עס
אט	ית	כת	לר	נק	סצ	עפ	יש	עק	פע	פס
אי	כת	לת	מר	סק	עצ	פפ	כש	פק	צע	צס
אך	לת	מת	נר	עק	פצ	צפ	כת	קע	קע	קס
אל	מת	נת	סר	פק	צצ	קפ	לת	רע	רע	רס
אם	נת	סת	ער	צק	קצ	רפ	מת	שע	שע	שס
אן	סת	עת	פר	קק	רצ	שפ	נת	תע	תע	תס
אס	עת	פת	צר	רק	שצ	תפ	סת	אפ	אפ	אס
אע	פת	צת	קש	שק	תצ	אק	עת	בפ	בפ	בס
אפ	צת	קת	רת	תק	אר	בר	פת	גפ	גפ	גס
אץ	קת	רת	שת	אר	בש	גש	צת	דפ	דפ	דס
אק	רת	שת	תת	בש	גת	דת	קת	הפ	הפ	הס
אר	שת	תת	אך	גת	דך	הך	רת	ופ	וף	וס
אש	תת	אך	בך	דך	הך	וך	שת	זף	זף	זס
את	אך	בך	גך	הך	וך	זך	תת	חף	חף	חס
	בך	גך	דך	וך	זך	חך	אך	טף	טף	טס
	גך	דך	הך	זך	חך	טך	בך	יף	יף	יס
	דך	הך	וך	חך	טך	יך	גך	כף	כף	כס
	הך	וך	זך	טך	יך	כך	דך	לף	לף	לס
	וך	זך	חך	יך	כך	לך	הך	מף	מף	מס
	זך	חך	טך	כך	לך	מך	וך	נף	נף	נס
	חך	טך	יך	לך	מך	נך	זך	סף	סף	סס
	טך	יך	כך	מך	נך	סך	חך	עף	עף	עס
	יך	כך	לך	נך	סך	עך	טך	פף	פף	פס
	כך	לך	מך	סך	עך	פך	יך	צף	צף	צס
	לך	מך	נך	עך	פך	צך	כך	קף	קף	קס
	מך	נך	סך	פך	צך	קך	לך	רף	רף	רס
	נך	סך	עך	צך	קך	רך	מך	שף	שף	שס
	סך	עך	פך	קך	רך	שך	נך	תף	תף	תס
	עך	פך	צך	רך	שך	תך	סך	אע	אע	אס
	פך	צך	קך	שך	תך	אל	עך	בע	בע	בס
	צך	קך	רך	תך	אל	בל	פך	גע	גע	גס
	קך	רך	שך	אל	בל	גל	צך	דע	דע	דס
	רך	שך	תך	בל	גל	דל	קך	הע	הע	הס
	שך	תך	אל	גל	דל	הל	רך	וע	וע	וס
	תך	אל	בל	דל	הל	ול	שך	זע	זע	זס
	אל	בל	גל	הל	ול	זל	תך	חע	חע	חס
	בל	גל	דל	ול	זל	חל	אל	טע	טע	טס
	גל	דל	הל	זל	חל	טל	בל	יע	יע	יס
	דל	הל	ול	חל	טל	יל	גל	כע	כע	כס
	הל	ול	זל	טל	יל	כל	דל	לע	לע	לס
	ול	זל	חל	יל	כל	לל	הל	מע	מע	מס
	זל	חל	טל	כל	לל	מל	ול	נע	נע	נס
	חל	טל	יל	לל	מל	נל	זל	סע	סע	סס
	טל	יל	כל	מל	נל	סל	חל	עע	עע	עס
	יל	כל	לל	נל	סל	על	טל	פע	פע	פס
	כל	לל	מל	סל	על	פל	יל	צע	צע	צס
	לל	מל	נל	על	פל	צל	כל	קע	קע	קס
	מל	נל	סל	פל	צל	קל	לל	רע	רע	רס
	נל	סל	על	צל	קל	רל	מל	שע	שע	שס
	סל	על	פל	קל	רל	של	נל	תע	תע	תס
	על	פל	צל	רל	של	תל	סל	אפ	אפ	אס
	פל	צל	קל	של	תל	אם	על	בפ	בפ	בס
	צל	קל	רל	תל	אם	בם	פל	גפ	גפ	גס
	קל	רל	של	אם	בם	גם	צל	דפ	דפ	דס
	רל	של	תל	בם	גם	דם	קל	הפ	הפ	הס
	של	תל	אם	גם	דם	הם	רל	וף	וף	וס
	תל	אם	בם	דם	הם	ום	של	זף	זף	זס
	אם	בם	גם	הם	ום	זם	תל	חף	חף	חס
	בם	גם	דם	ום	זם	חם	אם	טף	טף	טס
	גם	דם	הם	זם	חם	טם	בם	יף	יף	יס
	דם	הם	ום	חם	טם	ים	גם	כף	כף	כס
	הם	ום	זם	טם	ים	כם	דם	לף	לף	לס
	ום	זם	חם	ים	כם	למ	הם	מף	מף	מס
	זם	חם	טם	כם	למ	מם	ום	נף	נף	נס
	חם	טם	ים	למ	מם	נם	זם	סף	סף	סס
	טם	ים	כם	מם	נם	סם	חם	עף	עף	עס
	ים	כם	למ	נם	סם	עם	טם	פף	פף	פס
	כם	למ	מם	סם	עם	פם	ים	צף	צף	צס
	למ	מם	נם	עם	פם	צם	כם	קף	קף	קס
	מם	נם	סם	פם	צם	קם	למ	רף	רף	רס
	נם	סם	עם	צם	קם	רם	מם	שף	שף	שס
	סם	עם	פם	קם	רם	שם	נם	תף	תף	תס
	עם	פם	צם	רם	שם	תם	סם	אצ	אצ	אס
	פם	צם	קם	שם	תם	אן	עם	בצ	בצ	בס
	צם	קם	רם	תם	אן	בן	פם	גצ	גצ	גס
	קם	רם	שם	אן	בן	גן	צם	דצ	דצ	דס
	רם	שם	תם	בן	גן	דן	קם	הצ	הצ	הס
	שם	תם	אן	גן	דן	הן	רם	וץ	וץ	וס
	תם	אן	בן	דן	הן	ון	שם	זץ	זץ	זס
	אן	בן	גן	הן	ון	זן	תם	חץ	חץ	חס
	בן	גן	דן	ון	זן	חן	אן	טץ	טץ	טס
	גן	דן	הן	זן	חן	טן	בן	יץ	יץ	יס
	דן	הן	ון	חן	טן	ין	גן	כץ	כץ	כס
	הן	ון	זן	טן	ין	כן	דן	לץ	לץ	לס
	ון	זן	חן	ין	כן	לן	הן	מץ	מץ	מס
	זן	חן	טן	כן	לן	מן	ון	נץ	נץ	נס
	חן	טן	ין	לן	מן	נן	זן	סץ	סץ	סס
	טן	ין	כן	מן	נן	סן	חן	עץ	עץ	עס
	ין	כן	לן	נן	סן	ען	טן	פץ	פץ	פס
	כן	לן	מן	סן	ען	פן	ין	צץ	צץ	צס
	לן	מן	נן	ען	פן	צן	כן	קץ	קץ	קס
	מן	נן	סן	פן	צן	קן	לן	רץ	רץ	רס
	נן	סן	ען	צן	קן	רן	מן	שץ	שץ	שס
	סן	ען	פן	קן	רן	שן	נן	תץ	תץ	תס
	ען	פן	צן	רן	שן	תן	סן	אק	אק	אס
	פן	צן	קן	שן	תן	אס	ען	בק	בק	בס
	צן	קן	רן	תן	אס	בס	פן	גק	גק	גס
	קן	רן	שן	אס	בס	גס	צן	דק	דק	דס
	רן	שן	תן	בס	גס	דס	קן	הק	הק	הס
	שן	תן	אס	גס	דס	הס	רן	וק	וק	וס
	תן	אס	בס	דס	הס	וס	שן	זק	זק	זס
	אס	בס	גס	הס	וס	זס	תן	חק	חק	חס
	בס	גס	דס	וס	זס	חס	אס	טק	טק	טס
	גס	דס	הס	זס	חס	טס	בס	יק	יק	יס
	דס	הס	וס	חס	טס	יס	גס	כק	כק	כס
	הס	וס	זס	טס	יס	כס	דס	לק	לק	לס
	וס	זס	חס	יס	כס	לס	הס	מק	מק	מס
	זס	חס	טס	כס	לס	מס	וס	נק	נק	נס
	חס	טס	יס	לס	מס	נס	זס	סק	סק	סס
	טס	יס	כס	מס	נס	סס	חס	עק	עק	עס
	יס	כס	לס	נס	סס	עס	טס	פק	פק	פס
	כס	לס	מס	סס	עס	פס	יס	צק	צק	צס
	לס	מס	נס	עס	פס	צס	כס	קק	קק	קס
	מס	נס	סס	פס	צס	קס	לס	רק	רק	רס
	נס	סס	עס	צס	קס	רס	מס	שק	שק	שס
	סס	עס	פס	קס	רס	שס	נס	תק	תק	תס
	עס	פס	צס	רס	שס	תס	סס	אר	אר	אס
	פס	צס	קס	שס	תס	אש	עס	בר	בר	בס
	צס	קס	רס	תס	אש	בש	פס	גר	גר	גס
	קס	רס	שס	אש	בש	גש	צס	דר	דר	דס
	רס	שס	תס	בש	גש	דש	קס	הר	הר	הס
	שס	תס	אש	גש	דש	הש	רס	וש	וש	וס
	תס	אש	בש	דש	הש	וש	שס	זש	זש	זס
	אש	בש	גש	הש	וש	זש	תס	חש	חש	חס
	בש	גש	דש	וש	זש	חש	אש	טש	טש	טס
	גש	דש	הש	זש	חש	טש	בש	יש	יש	יס
	דש	הש	וש	חש	טש	יש	גש	כש	כש	כס
	הש	וש	זש	טש	יש	כש	דש	לש	לש	לס
	וש	זש	חש	יש	כש	לש	הש	מש	מש	מס
	זש	חש	טש	כש	לש	מש	וש	נש	נש	נס
	חש	טש	יש	לש	מש	נש	זש	סש	סש	סס
	טש	יש	כש	מש	נש	סש	חש	עש	עש	עס
	יש	כש	לש	נש	סש	עש	טש	פש	פש	פס
	כש	לש	מש	סש	עש	פש	יש	צש	צש	צס
	לש	מש	נש	עש	פש	צש	כש	קש	קש	קס
	מש	נש	סש	פש	צש	קש	לש	רש	רש	רס
	נש	סש	עש	צש	קש	רש	מש	שש	שש	שס
	סש	עש	פש	קש	רש	שש	נש	תש	תש	תס
	עש	פש	צש	רש	שש	תש	סש	את	את	אס
	פש	צש	קש	שש	תש	את	עש	בת	בת	בס
	צש	קש	רש	תש	את	בת	פש	גת	גת	גס
	קש	רש	שש	את	בת	גת	צש	דת	דת	דס
	רש	שש	תש	בת	גת	דת	קש	הת	הת	הס
	שש	תש	את	גת	דת	הת	רש	ות	ות	וס
	תש	את	בת	דת	הת	ות	שש	זת	זת	זס
	את	בת	גת	הת	ות	זת	תש	חת	חת	חס
	בת	גת	דת	ות	זת	חת	את	טת	טת	טס
	גת	דת	הת	זת	חת	טת	בת	ית	ית	יס
	דת	הת	ות	חת	טת	ית	גת	כת	כת	כס
	הת	ות	זת	טת	ית	כת	דת	לת	לת	לס
	ות	זת	חת	ית	כת	לת	הת	מת	מת	מס
	זת	חת	טת	כת	לת	מת	ות	נת	נת	נס
	חת	טת	ית	לת	מת	נת	זת	סת	סת	סס
	טת	ית	כת	מת	נת	סת	חת	עת	עת	עס
	ית	כת	לת	נת	סת	עת	טת	פת	פת	פס
	כת	לת	מת	סת	עת	פת	ית	צת	צת	צס
	לת	מת	נת	עת	פת	צת	כת	קת	קת	קס
	מת	נת	סת	פת	צת	קת	לת	רת	רת	רס
	נת	סת	עת	צת	קת	רת	מת	שת	שת	שס
	סת	עת	פת	קת	רת	שת	נת	תת	תת	תס
	עת	פת	צת	רת	שת	תת	סת	אך	אך	אס
	פת	צת	קת	שת	תת	אך	עת	בך	בך	בס
	צת	קת	רת	תת	אך	בך	פת	גך	גך	גס
	קת	רת	שת	אך	בך	גך	צת	דך	דך	דס
	רת	שת	תת	בך	גך	דך	קת	הך	הך	הס
	שת	תת	אך	גך	דך	הך	רת	וך	וך	וס
	תת	אך	בך	דך	הך	וך	שת	זך	זך	זס
	אך	בך	גך	הך	וך	זך	תת	חך	חך	חס
	בך	גך	דך	וך	זך	חך	אך	טך	טך	טס
	גך	דך	הך	זך	חך	טך	בך	יך	יך	יס
	דך	הך	וך	חך	טך	יך	גך	כך	כך	כס
	הך	וך	זך	טך	יך	כך	דך	לך	לך	לס
	וך	זך	חך	יך	כך	לך	הך	מך	מך	מס
	זך	חך	טך	כך	לך	מך	וך	נך	נך	נס
	חך	טך	יך	לך	מך	נך	זך	סך	סך	סס
	טך	יך	כך	מך	נך	סך	חך	עך	עך	עס
	יך	כך	לך	נך	סך	עך	טך	פך	פך	פס
	כך	לך	מך	סך	עך	פך	יך	צך	צך	צס
	לך	מך	נך	עך	פך	צך	כך	קך	קך	קס
	מך	נך	סך	פך	צך	קך	לך	רך	רך	רס
	נך	סך	עך	צך	קך	רך	מך	שך	שך	שס
	סך	עך	פך	קך	רך	שך	נך	תך	תך	תס
	עך	פך	צך	רך	שך	תך	סך	אל	אל	אס
	פך	צך	קך	שך	תך	אל	עך	בל	בל	בס
	צך	קך	רך	תך	אל	בל	פך	גל	גל	גס
	קך	רך	שך	אל	בל	גל	צך	דל	דל	דס
	רך	שך	תך	בל	גל	דל	קך	הל	הל	הס
	שך	תך	אל	גל	דל	הל	רך	ול	ול	וס
	תך	אל	בל	דל	הל	ול	שך	זל	זל	זס
	אל	בל	גל	הל	ול	זל	תך	חל	חל	חס
	בל	גל	דל	ול	זל	חל	אל	טל	טל	טס
	גל	דל	הל	זל	חל	טל	בל	יל	יל	יס
	דל	הל	ול	חל	טל	יל	גל	כל	כל	כס
	הל	ול	זל	טל	יל	כל	דל	לל	לל	לס
	ול	זל	חל	יל	כל	לל	הל	מל	מל	מס
	זל	חל	טל	כל	לל	מל	ול	נל	נל	נס
	חל	טל	יל	לל	מל	נל	זל	סל	סל	סס
	טל	יל	כל	מל	נל	סל	חל	על	על	עס
	יל	כל	לל	נל	סל	על	טל	פל	פל	פס
	כל	לל	מל	סל	על	פל	יל	צל	צל	צס
	לל	מל	נל	על	פל	צל	כל	קל	קל	קס
	מל	נל	סל	פל	צל	קל	לל	רל	רל	רס
	נל	סל	על	צל	קל	רל	מל	של	של	שס
	סל	על	פל	קל	רל	של	נל	תל	תל	תס
	על	פל	צל	רל	של	תל	סל	אם	אם	אס
	פל	צל	קל	של	תל	אם	על	בם	בם	בס
	צל	קל	רל	תל	אם	בם	פל	גם	גם	גס
	קל	רל	של	אם	בם	גם	צל	דם	דם	דס
	רל	של	תל	בם	גם	דם	קל	הם	הם	הס
	של	תל	אם	גם	דם	הם	רל	ום	ום	וס
	תל	אם	בם	דם	הם	ום	של	זם	זם	זס
	אם	בם	גם	הם	ום	זם	תל	חם	חם	חס
	בם	גם	דם	ום	זם	חם	אם	טם	טם	טס
	גם	דם	הם	זם	חם	טם	בם	ים	ים	יס
	דם	הם	ום	חם	טם	ים	גם	כם	כם	כס
	הם	ום	זם	טם	ים	כם	דם	למ	למ	מס
	ום	זם	חם	ים	כם	למ	הם	מם	מם	מס
	זם	חם	טם	כם	למ	מם	ום	נם	נם	נס
	חם	טם	ים	למ	מם	נם	זם	סם	סם	סס
	טם	ים	כם	מם	נם	סם	חם	עם	עם	עס
	ים	כם	למ	נם	סם	עם	טם	פם	פם	פס
	כם	למ	מם	סם	עם	פם	ים	צם	צם	צס
	למ	מם	נם	עם	פם	צם	כם	קם	קם	קס
	מם	נם	סם	פם	צם	קם	למ	רם	רם	רס
	נם	סם	עם	צם	קם	רם	מם	שם	שם	שס
	סם	עם	פם	קם	רם	שם	נם	תם	תם	תס
	עם	פם	צם	רם	שם	תם	סם	אן	אן	אס
	פם	צם	קם	שם	תם	אן	עם	בן	בן	בס
	צם	קם	רם	תם	אן	בן	פם	גן	גן	גס
	קם	רם	שם	אן	בן	גן	צם	דן	דן	דס
	רם	שם	תם	בן	גן	דן	קם	הן	הן	הס
	שם	תם	אן	גן	דן	הן	רם	ון	ון	וס
	תם	אן	בן	דן	הן	ון	שם	זן	זן	זס
	אן	בן	גן	הן	ון	זן	תם	חן	חן	חס
	בן	גן	דן	ון	זן	חן	אן	טן	טן	טס
	גן	דן	הן	זן	חן	טן	בן	ין	ין	יס
	דן	הן	ון	חן	טן	ין	גן	כן	כן	כס
	הן	ון	זן	טן	ין	כן	דן	לן	לן	לס
	ון	זן	חן	ין	כן	לן	הן	מן	מן	מס
	זן	חן	טן	כן	לן	מן	ון	נן	נן	נס
	חן	טן	ין	לן	מן	נן	זן	סן	סן	סס
	טן	ין	כן	מן	נן	סן	חן	ען	ען	עס
	ין	כן	לן	נן	סן	ען	טן	פן	פן	פס
	כן	לן	מן	סן	ען	פן	ין	צן	צן	צס
	לן	מן	נן	ען	פן	צן	כן	קן	קן	קס
	מן	נן	סן	פן	צן	קן	לן	רן	רן	רס
	נן	סן	ען	צן	קן	רן	מן	שן	שן	שס
	סן	ען	פן	קן	רן	שן	נן	תן	תן	תס
	ען	פן	צן	רן	שן	תן	סן	אס	אס	אס
	פן	צן	קן	שן	תן	אס	ען	בס	בס	בס
	צן	קן	רן	תן	אס	בס	פן	גס	גס	גס
	קן	רן	שן	אס	בס	גס	צן	דס	דס	דס
	רן	שן	תן	בס	גס	דס	קן	הס	הס	הס
	שן	תן	אס	גס	דס	הס	רן	וס	וס	וס
	תן	אס	בס	דס	הס	וס	שן	זס	זס	זס
	אס	בס	גס	הס	וס	זס	תן	חס	חס	חס
	בס	גס	דס	וס	זס	חס	אס	טס	טס	טס
	גס	דס	הס	זס	חס	טס	בס	יס	יס	יס
	דס	הס	וס	חס	טס	יס	גס	כס	כס	כס
	הס	וס	זס	טס	יס	כס	דס	לס	לס	לס
	וס	זס	חס	יס	כס	לס	הס	מס	מס	מס
	זס	חס	טס	כס	לס	מס	וס	נס	נס	נס
	חס	טס	יס	לס	מס	נס	זס	סס	סס	סס
	טס	יס	כס	מס	נס	סס	חס	עס	עס	עס
	יס	כס	לס	נס	סס	עס	טס	פס	פס	פס
	כס	לס	מס	סס	עס	פס	יס	צס	צס	צס
	לס	מס	נס	עס	פס	צס	כס	קס	קס	קס
	מס	נס	סס	פס	צס	קס	לס	רס	רס	רס
	נס	סס	עס	צס	קס	רס	מס	שס	שס	שס
	סס	עס	פס	קס	רס	שס	נס	תס	תס	תס
	עס	פס	צס	רס	שס	תס	סס	אע	אע	אע
	פס	צס	קס	שס	תס	אע	עס	בע	בע	בע
	צס	קס	רס	תס	אע	בע	פס	גע	גע	גע
	קס	רס	שס	אע	בע	גע	צס	דע	דע	דע
	רס	שס	תס	בע	גע	דע	קס	הע	הע	הע
	שס	תס	אע	גע	דע	הע	רס	וע	וע	וע
	תס	אע	בע	דע	הע	וע	שס	זע	זע	זע
	אע	בע	גע	הע	וע	זע	תס	חע	חע	חע
	בע	גע	דע	וע	זע	חע	אע	טע	טע	טע
	גע	דע	הע	זע	חע	טע	בע	יע	יע	יע
	דע	הע	וע	חע	טע	יע	גע	כע	כע	כע
	הע	וע	זע	טע	יע	כע	דע	לע	לע	לע
	וע	זע	חע	יע	כע	לע	הע	מע	מע	מע
	זע	חע	טע	כע	לע	מע	וע	נע	נע	נע
	חע	טע	יע	לע	מע	נע	זע	סע	סע	סע
	טע	יע	כע	מע	נע	סע	חע	עע	עע	עע
	יע	כע	לע	נע	סע	עע	טע	פע	פע	פע
	כע	לע	מע	סע	עע	פע	יע	צע	צע	צע
	לע	מע	נע	עע	פע	צע	כע	קע	קע	קע
	מע	נע	סע	פע	צע	קע	לע	רע	רע	רע
	נע	סע	עע	צע	קע	רע	מע	שע	שע	שע
	סע	עע	פע	קע	רע	שע	נע	תע	תע	תע
	עע	פע	צע	רע	שע	תע	סע	אפ	אפ	אפ
	פע	צע	קע	שע	תע	אפ	עע	בפ	בפ	בפ
	צע	קע	רע	תע	אפ	בפ	פע	גפ	גפ	גפ
	קע	רע	שע	אפ	בפ	גפ	צע	דפ	דפ	דפ
	רע	שע	תע	בפ	גפ	דפ	קע	הפ	הפ	הפ
	שע	תע	אפ	גפ	דפ	הפ	רע	וף	וף	וף
	תע	אפ	בפ	דפ	הפ	וף	שע	זף	זף	זף
	אפ	בפ	גפ	הפ	וף	זף	תע	חף	חף	חף
	בפ	גפ	דפ	וף	זף	חף	אפ	טף	טף	טף
	גפ	דפ	הפ	זף	חף	טף	בפ	יף	יף	יף
	דפ	הפ	וף	חף	טף	יף	גפ	כף	כף	כף
	הפ	וף	זף	טף	יף	כף	דפ	לף	לף	לף
	וף	זף	חף	יף	כף	לף	הפ	מף	מף	מף
	זף	חף	טף	כף	לף	מף	וף	נף	נף	נף
	חף	טף	יף	לף	מף	נף	זף	סף	סף	סף
	טף	יף	כף	מף	נף	סף	חף	עף	עף	עף
	יף	כף	לף	נף	סף	עף	טף	פף	פף	פף
	כף	לף	מף	סף	עף	פף	יף	צף	צף	צף
	לף	מף	נף	עף	פף	צף	כף	קף	קף	קף
	מף	נף	סף	פף	צף	קף	לף	רף	רף	רף
	נף	סף	עף	צף	קף	רף	מף	שף	שף	שף
	סף	עף	פף	קף	רף	שף	נף	תף	תף	תף
	עף	פף	צף	רף	שף	תף	סף	אצ	אצ	אצ
	פף	צף	קף	שף	תף	אצ	עף	בצ	בצ	בצ
	צף	קף	רף	תף	אצ	בצ	פף	גצ	גצ	גצ
	קף	רף	שף	אצ	בצ	גצ	צף	דצ	דצ	דצ
	רף	שף	תף	בצ	גצ	דצ	קף	הצ	הצ	הצ
	שף	תף	אצ	גצ	דצ	הצ	רף	וץ	וץ	וץ
	תף	אצ	בצ	דצ	הצ	וץ	שף	זץ	זץ	זץ
	אצ	בצ	גצ	הצ	וץ	זץ	תף	חץ	חץ	חץ
	בצ	גצ	דצ	וץ	זץ	חץ	אצ	טץ	טץ	טץ
	גצ	דצ	הצ	זץ	חץ	טץ	בצ	יץ	יץ	יץ
	דצ	הצ	וץ	חץ	טץ	יץ	גצ	כץ	כץ	כץ
	הצ	וץ	זץ	טץ	יץ	כץ	דצ	לץ	לץ	לץ
	וץ	זץ	חץ	יץ	כץ	לץ	הצ	מץ	מץ	מץ
	זץ	חץ	טץ	כץ	לץ	מץ	וץ	נץ	נץ	נץ
	חץ	טץ	יץ	לץ	מץ	נץ	זץ	סץ	סץ	סץ
	טץ	יץ	כץ	מץ	נץ	סץ	חץ	עץ	עץ	עץ
	יץ	כץ	לץ	נץ	סץ	עץ	טץ	פץ	פץ	פץ
	כץ	לץ	מץ	סץ	עץ	פץ	יץ	צץ	צץ	צץ
	לץ	מץ	נץ	עץ	פץ	צץ	כץ	קץ	קץ	קץ
	מץ	נץ	סץ	פץ	צץ	קץ	לץ	רץ	רץ	רץ
	נץ	סץ	עץ	צץ	קץ	רץ	מץ	שץ	שץ	שץ
	סץ	עץ	פץ	קץ	רץ	שץ	נץ	תץ	תץ	תץ
	עץ	פץ	צץ	רץ	שץ	תץ	סץ	אק	אק	אק
	פץ	צץ	קץ	שץ	תץ	אק	עץ	בק	בק	בק
	צץ	קץ	רץ	תץ	אק	בק	פץ	גק	גק	גק
	קץ	רץ	שץ	אק	בק	גק	צץ	דק	דק	דק
	רץ	שץ	תץ	בק	גק	דק	קץ	הק	הק	הק
	שץ	תץ	אק	גק	דק	הק	רץ	וק	וק	וק
	תץ	אק	בק	דק	הק	וק	שץ	זק	זק	זק
	אק	בק	גק	הק	וק	זק	תץ	חק	חק	חק
	בק	גק	דק	וק	זק	חק	אק	טק	טק	טק
	גק	דק	הק	זק	חק	טק	בק	יק	יק	יק
	דק	הק	וק	חק	טק	יק	גק	כק	כק	כק
	הק	וק	זק	טק	יק	כק	דק	לק	לק	לק
	וק	זק	חק	יק	כק	לק	הק	מק	מק	מק
	זק	חק	טק	כק	לק	מק	וק	נק	נק	נק
	חק	טק	יק	לק	מק	נק	זק	סק	סק	סק
	טק	יק	כק	מק	נק	סק	חק	עק	עק	עק
	יק	כק	לק	נק	סק	עק	טק	פק	פק	פק
	כק	לק	מק	סק	עק	פק	יק	צק	צק	צק
	לק	מק	נק	עק	פק	צק	כק	קק	קק	קק
	מק	נק	סק	פק	צק	קק	לק	רק	רק	רק
	נק	סק	עק	צק	קק	רק	מק	שק	שק	שק
	סק	עק	פק	קק	רק	שק	נק	תק	תק	תק
	עק	פק	צק	רק	שק	תק	סק	אר	אר	אר
	פק	צק	קק	שק	תק	אר	עק	בר	בר	בר
	צק	קק	רק	תק	אר	בר	פק	גר	גר	גר
	קק	רק	שק	אר	בר	גר	צק	דר	דר	דר
	רק	שק	תק	בר	גר	דר	קק	הר	הר	הר
	שק	תק	אר	גר	דר	הר	רק	ור	ור	ור
	תק	אר	בר	דר	הר	ור	שק	זר	זר	זר
	אר	בר	גר	הר	ור	זר	תק	חר	חר	חר
	בר	גר	דר	ור	זר	חר	אר	טר	טר	טר
	גר	דר	הר	זר	חר	טר	בר	יר	יר	יר
	דר	הר	ור	חר	טר	יר	גר	כר	כר	כר
	הר	ור	זר	טר	יר	כר	דר	לר	לר	לר
	ור	זר	חר	יר	כר	לר	הר	מר	מר	מר
	זר	חר	טר	כר	לר	מר	ור	נר	נר	נר
	חר	טר	יר	לר	מר	נר	זר	סר	סר	סר
	טר	יר	כר	מר	נר	סר	חר	ער	ער	ער
	יר	כר	לר	נר	סר	ער	טר	פר	פר	פר
	כר	לר	מר	סר	ער	פר	יר	צר	צר	צר
	לר	מר	נר	ער	פר	צר	כר	קר	קר	קר
	מר	נר	סר	פר	צר	קר	לר	רר	רר	רר
	נר	סר	ער	צר	קר	רר	מר	שר	שר	שר
	סר	ער	פר	קר	רר	שר	נר	תר	תר	תר
	ער	פר	צר	רר	שר	תר	סר	אש	אש	אש
	פר	צר	קר	שר	תר	אש	ער	בש	בש	בש
	צר	קר	רר	תר	אש	בש	פר	גש	גש	גש
	קר	רר	שר	אש	בש	גש	צר	דש	דש	דש
	רר	שר	תר	בש	גש	דש	קר	הש	הש	הש
	שר	תר	אש	גש	דש	הש	רר	וש	וש	וש
	תר	אש	בש	דש	הש	וש	שר	זש	זש	זש
	אש	בש	גש	הש	וש	זש	תר	חש	חש	חש
	בש	גש	דש	וש	זש	חש	אש	טש	טש	טש
	גש	דש	הש	זש	חש	טש	בש	יש	יש	יש
	דש	הש	וש	חש	טש	יש	גש	כש	כש	כש
	הש	וש	זש	טש	יש	כש	דש	לש	לש	לש
	וש	זש	חש	יש	כש	לש	הש	מש	מש	מש
	זש	חש	טש	כש	לש	מש	וש	נש	נש	נש
	חש	טש	יש	לש	מש	נש	זש	סש	סש	סש
	טש	יש	כש	מש	נש	סש	חש	עש	עש	עש
	יש	כש	לש	נש	סש	עש	טש	פש	פש	פש
	כש	לש	מש	סש	עש	פש	יש	צש	צש	צש
	לש	מש	נש	עש	פש	צש	כש	קש	קש	קש
	מש	נש	סש	פש	צש	קש	לש	רש	רש	רש
	נש	סש	עש	צש	קש	רש	מש	שש	שש	שש
	סש	עש	פש	קש	רש	שש	נש	תש	תש	תש
	עש	פש	צש	רש	שש	תש	סש	את	את	את
	פש	צש	קש	שש	תש	את	עש	בת	בת	בת
	צש	קש	רש	תש	את	בת	פש	גת	גת	גת
	קש	רש	שש	את	בת	גת	צש	דת	דת	דת
	רש	שש	תש	בת	גת	דת	קש	הת	הת	הת
	שש	תש	את	גת	דת	הת	רש	ות	ות	ות
	תש	את	בת	דת	הת	ות	שש	זת	זת	זת
	את	בת	גת	הת	ות	זת	תש	חת	חת	חת
	בת	גת	דת	ות	זת	חת	את	טת	טת	טת
	גת	דת	הת	זת	חת	טת	בת	ית	ית	ית
	דת	הת	ות	חת	טת	ית	גת	כת	כת	כת
	הת	ות	זת	טת	ית	כת	דת	לת	לת	לת
	ות	זת	חת	ית	כת	לת	הת	מת	מת	מת
	זת	חת	טת	כת	לת	מת	ות	נת	נת	נת
	חת	טת	ית	לת	מת	נת	זת	סת	סת	סת
	טת	ית	כת	מת	נת	סת	חת	עת	עת	עת
	ית	כת	לת	נת	סת	עת	טת	פת	פת	פת
	כת	לת	מת	סת	עת	פת	ית	צת	צת	צת
	לת	מת	נת	עת	פת	צת	כת	קת	קת	קת
	מת	נת	סת	פת	צת	קת	לת	רת	רת	רת
	נת	סת	עת	צת	קת	רת	מת	שת	שת	שת
	סת	עת	פת	קת	רת	שת	נת	תת	תת	תת
	עת	פת	צת	רת	שת	תת	סת	אך	אך	אך
	פת	צת	קת	שת	תת	אך	עת	בך	בך	בך
	צת	קת	רת	תת	אך	בך	פת	גך	גך	גך
	קת	רת	שת	אך	בך	גך	צת	דך	דך	דך
	רת	שת	תת	בך	גך	דך	קת	הך	הך	הך
	שת	תת	אך	גך	דך	הך	רת	וך	וך	וך
	תת	אך	בך	דך	הך	וך	שת	זך	זך	זך
	אך	בך	גך	הך	וך	זך	תת	חך	חך	חך
	בך	גך	דך	וך	זך	חך	אך	טך	טך	טך
	גך	דך	הך	זך	חך	טך	בך	יך	יך	יך
	דך	הך	וך	חך	טך	יך	גך	כך	כך	כך
	הך	וך	זך	טך	יך	כך	דך	לך	לך	לך
	וך	זך	חך	יך	כך	לך	הך	מך	מך	מך
	זך	חך	טך	כך	לך	מך	וך	נך	נך	נך
	חך	טך	יך	לך	מך	נך	זך	סך	סך	סך
	טך	יך	כך	מך	נך	סך	חך	עך	עך	עך
	יך	כך	לך	נך	סך	עך	טך	פך	פך	פך
	כך	לך	מך	סך	עך	פך	יך	צך	צך	צך
	לך	מך	נך	עך	פך	צך	כך	קך	קך	קך
	מך	נך	סך	פך	צך	קך	לך	רך	רך	רך
	נך	סך	עך	צך	קך	רך	מך	שך	שך	שך
	סך	עך	פך	קך	רך	שך	נך	תך	תך	תך
	עך	פך	צך	רך	שך	תך	סך	אל	אל	אל
	פך	צך	קך	שך	תך	אל	עך	בל	בל	בל
	צך	קך	רך	תך	אל	בל	פך	גל	גל	גל
	קך	רך	שך	אל	בל	גל	צך	דל	דל	דל
	רך	שך	תך	בל	גל	דל	קך	הל	הל	הל
	שך	תך	אל	גל	דל	הל	רך	ול	ול	ול
	תך	אל	בל	דל	הל	ול	שך	זל	זל	זל
	אל	בל	גל	הל	ול	זל	תך	חל	חל	חל
	בל	גל	דל	ול	זל	חל	אל	טל	טל	טל
	גל	דל	הל	זל	חל	טל	בל	יל	יל	יל
	דל	הל	ול	חל	טל	יל	גל	כל	כל	כל
	הל	ול	זל	טל	יל	כל	דל	לל	לל	לל
	ול	זל	חל	יל	כל	לל	הל	מל	מל	מל
	זל	חל	טל	כל	לל	מל	ול	נל	נל	נל
	חל	טל	יל	לל	מל	נל	זל	סל	סל	סל
	טל	יל	כל	מל	נל

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גת	רש	הר	וק	צז	חפ	טע	יס	כנ	לם	
אג	רב	הת	וש	זר	דק	טצ	יפ	כע	לס	מנ	
אד	הג	וב	זת	חש	טר	ק	כצ	לפ	מע	נס	
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע	
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	כר	נק	סצ	עפ	
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	גש	כר	עק	פצ	
את	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק	
אט	יח	כז	לו	מה	גר	סג	עב	פת	צש	קר	
אי	כט	לח	מז	נו	סה	ער	פג	צב	קת	רש	
אך	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	שת	
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב	
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג	
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גד	
אס	עג	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה	
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גה	דז	הו	
אפ	צע	קס	רג	שמ	תל	בכ	גי	דט	הח	וז	
אצ	קפ	רע	שס	תג	במ	גל	דכ	הי	וט	זח	
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	דמ	הל	וי	זי	חט	
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ום	זל	חכ	טי	
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חם	טל	יכ	
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	מ	כל	
אב	גת	הו	זת	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר	שת	

TABVLAE TRANSPOSITIONVM NVMERALIVM.

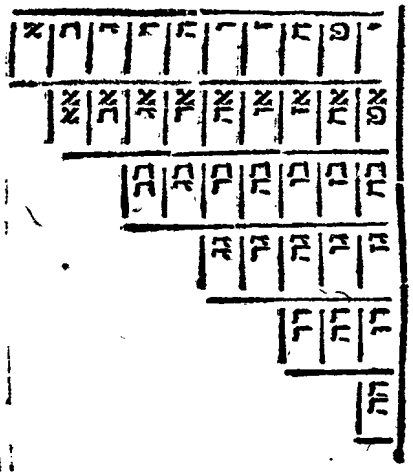

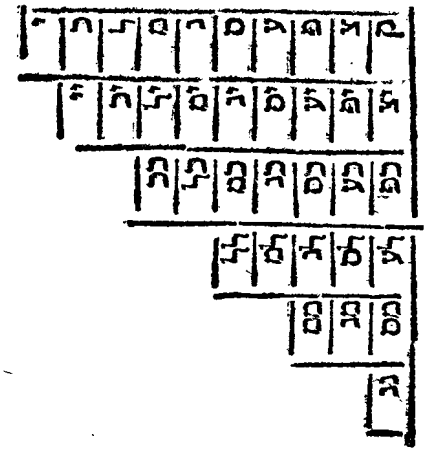

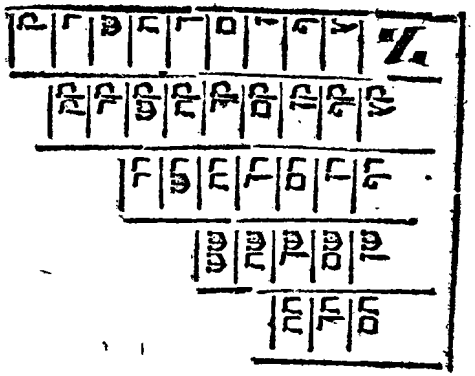

יא	טב	יג	זר	וה
יב	טג	יד	זה	וו
יג	טד	יה	זו	
יד	טה	יו	זז	
יה	טו	יז		
יו	טז	יח		
יז	טח	יט		
יח	טט			
יט				

קי	צכ	פל	עם	סג
קכ	צל	פמ	עג	סס
קל	צמ	פנ	עס	
קמ	צנ	פס	עע	
קנ	צס	פע		
קס	צע	פפ		
קע	צפ			
קפ	צצ			
קצ				

רץ	שף	תן
	שץ	תף
		תץ

10	10	10	10	5
אש	בה	גז	רו	ה
100	100	100	100	50
יצ	כפ	לע	מס	נ
1000	1000	1000	1000	500
קץ	רף	שץ	תם	ן

De inueniendis nominibus ſpirituum & geniorum à diſpoſitione corporum cœleſtium. Cap. XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomẽ ſpiritus ad quemcunq; deſideratum effectum, ex cœli diſpoſitione illud elicientes, puta propoſita tibi aliqua cœleſti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, ſeu alio quouis opere, ſub certa conſtellatione peragẽdo, ſpiritum illius operis rectorem inuenire ſi uelis: Erecta cœli figura proiice literas ſuo numero & ordine à gradu aſcendentis, ſecundum ſucceſſionẽ ſignorum per ſingulos gradus complendo totũ cœli circulũ: tunc literis illis quæ ceciderint in loca ſtellarum, quarũ præſidio uteris, iuxta earundẽ ſtellarum numerũ atq; fortitudines, in nnmerũ & ordinẽ extranotatis, nomẽ ſpiritus cõſtituũt, boni ſcilicet: ſi uero ab initio gradus occidẽtis cõtra ſignorum progreſſum ſic feceris, ſpiritus reſultans erit de gñe malorum. Eo artificio nõnulli Hebræorum & Chaldæorũ magiſtri, naturã & nomẽ genii cuiuſq; hominis perquirendũ docẽt, ut uidelicet cognito gradũ aſcendẽtis alicuius natiuitatis, coęquatisq; cęteris cœli cardinibus, tũc qui planetarũ in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quẽ Arabes Almutez uocãt, ipſe prior notet inter cæteros: & iuxta eũ ſecundo loco, qui ſibi in numero dignitatũ fuerit proximus, & ita per ordinẽ reliquos eorũ qui aliq̃ in prędictis cardinibus obtinẽt dignitatẽ: hoc ordine habito ſcias uerũ eorũ locũ & gradũ in cœlo, incipiensq; à gradu aſcẽdentis per ſingulos gradus ſecundũ ordinẽ ſignorũ proiicere uiginti duas Hebræorũ literas: tũc quę literę ceciderint in prędictarũ ſtellarũ loca, notatę & diſpoſitæ iuxta ordinẽ ſuperius in ſtellis inuẽtũ, & rite ſecũ dũ Hebraicę linguę ratiões cõbinatæ, genii nomẽ cõſtituũt: cui iuxta morẽ, aliquod diuinæ oĩpotẽtiæ monoſyllabũ nomẽ puta El uel Iah ſubiũgit. Quod ſi proiectio literarũ fiat ab angulo occidẽtis, & cõtra ſucceſſionẽ ſignorũ & literæ quæ ceciderint in Nadir (hoc eſt punctũ oppoſitũ) ſupradictarũ ſtellarũ, quo diximus ordine coiugant nomẽ cõſtituẽt genii mali. Verũ Chaldęi alia uia procedũt, nõ enim accipiũt Almutez cardinũ, ſed Almutez undecimę domus, faciũtq; ꝓ oĩa ut dictũ ẽ: Malũ aũt geniũ reqrũt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quã malũ dæmonẽ uocãt, proiicientes à gradu occidẽtis cõtra ſignorũ progreſſum. Sũt etiã Arabes pleriq; & nõnulli Hebręi, q̃ ex quinq; hylegiorũ locis nomẽ genii reqrũt, & facientes proiectionẽ ſemper ab initio arietis, & literis inuẽtis iuxta hylegiorũ ordinẽ apud aſtrologos cognitũ in ordinẽ redactis, cõiũctisq;, nomẽ cõſtituũt genii boni: mali aũt genii nomẽ eliciũt ex locis hylegiis oppoſitis, facta proiectiõe ab ultimo gradu piſciũ cõtra ſignorũ ordinẽ. Alii uero nõ loca hylegiorũ, ſed loca Almutez ſup quĩq; hylegiis accipiũt, facientes proiectionẽ ab horoſcopo, ſicut in priorib⁹ dictũ eſt: atq; hęc noĩa ita ſecundũ proportionatos numeros ſydereo calculo di-

ſtributa,iugatis alternatisq; literis compacta, ſono licet & ſignificatione ignota,ex ſecretis philoſophiæ principiis neceſſe eſt confiteri plus poſſe in opere magico,quã nomina ſignificatiua, dum attonitus in illorũ ænigmata animus,totaq; mentis acie intentus,diuinũ aliquod ſubeſſe firmiter credens,uerba & nomina hæc,licet nõ intellecta, reuerenter ſonat in gloriam numinis,cum ſpirituali pietatis affectu captiuans ſe in illius obſequium.

De arte calculatoria nominum eiuſmodi ex traditione Cabaliſtarum. Cap. XXVII.

ESt adhuc aliud huiuſmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant,& fit per tabulas ſequentes, ingrediendo cum nomine aliquo ſacro, ſiue diuino ſiue angelico in colũna literaria deſcẽdenti,accipiendo illas literasquas in angulis cõmunibus ſub ſuis ſtellis ſignisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, ſpiritus nomen conſtituitur boni de natura illius ſtellæ uel ſigni, ſub quibus fueris ingreſſus:quod ſi fueris ingreſſus in colũna aſcendente, ſumendo angulos cõmunes ſupra ſtellas & ſigna in infima linea ſignata, nomẽ cõſtituitur ſpiritus mali. Et hæc ſunt nomina ſpirituũ ex quolibet ordine ſiue cœlo minis ſtrantiũ,tám bonorum quam malorũ,quę ſecundũ hunc modũ in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud ſuperioris ordinis ſpiritus ex eodẽ elicere potes tã boni quã mali. Principiũ tamen huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutẽ habet in Magia,inquantum à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq; ſcire debemus, omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomen dei, iuxta illud quod ſcriptum eſt,quia eſt nomen meũ in illo. Itaq; ut bonorũ angelorum nomina à malorũ nominibus diſcernantur, ſolet illis ſæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen ſubnecti,ut El, uel On,uel Iah, uel Iod & cũ illo ſimul pronunciari:& quoniã Iah nomẽ eſt beneficentiæ,& Iod nomen deitatis,iccirco hæc duo nomina non niſi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El,quod uim & uirtutem importat,iccirco nõ modo bonis,ſed quandoq; etiam malis ſpiritibus adiicitur,neq; enim etiã mali ſpiritus abſq; dei uirtute,aut ſubſiſtere aut aliquid agere poſſunt. Cęterum ſciendum eſt, quoniã ſumendi ſunt anguli cõmunes eiuſdem ſtellæ atq; ſigni,niſi ingreſſum ſit cũ nomine mixto,quemadmodũ ſunt nomina geniorũ,& ea de quibus in capitulo præcedenti dictũ eſt, quæ ex cœli diſpoſitionibus iuxta diuerſarũ ſtellarũ harmoniã cõponuntur: cũ his enim quoties ingrediẽda eſt tabula,angulus cõmunis ſumẽdus eſt ſub ſtella uel ſigno literę ingrediẽtis. Sunt prętera qui iſtas tabulas adeo extendũt, ut arbitrẽtur etiã ſi cũ noïe ſtellæ,uel officii,uel effectus alicui⁹ deſiderati fiat ingreſſus,dæmõ eliciat & bonus & malus ad illud officiũ uel effectũ deſeruiẽs. Simili ratiõe cũ nomine proprio perſonæ cuiuſuis ingrediẽtes,geniorũ noïa

ſeſe extrahere poſſe cõfidunt, ſub illa ſtella quæ tali perſonæ uidebitur præ eſſe, prout ex Phyſiognomia, uel ex animi paſſionibus & inclinatione, ſiue ex profeſſione & fortuna cognouerint illum eſſe uel Martium, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius ſtellę natura. Et licet huiuſmodi nomina primaria, ex ſuo ſignificato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiuſmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ ſunt efficaciæ, quem admodum radii ſolares in ſpeculo cauo collectę, fortiſſimè quidem urunt, ſolé tamen ipſo uix modicé calente. Eſt autem ordo literarum in iſtis tabulis ſub ſtellis & ſignis ferè conſimilis, qualis eſt apud aſtrologos ordo decanorũ, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondam Alfonſus Cyprius, & neſcio quis alius illud etiã Latinis characteribus accommodauit: uerum quoniã uniuſcuiuſq; linguæ literę, quod in primo libro oſtendimus, ſuo numero, ordine & figura cœleſtẽ diuinam q; originem habent, facile conceſſero, hanc de nominibus ſpirituum calculationem, non modo per Hebræas literas, ſed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quaſcunq; alias fieri poſſe, tabulis ex illis ad imitationem præſidentiũ rite fabricatis. Sed hic à pleriſq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuerſæ naturę & fortunæ homines, nõ raro ob nominis identitatem eundem eiuſdem' ue nominis genium ſortiri. Sciendũ igitur eſt, non abſurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus poſſe ſeceni, eũdemq; pluribus poſſe præeſſe. Præterea ſicut diuerſi homines eodem ſępe nomine funguntur, ſic etiam diuerſorum officiorum & naturarum ſpiritus, poſſunt uno nomine ac uno eodemq; ſignaculo ſiue charactere notari reſpectu tamen diuerſo: nã ſicut ſerpens nunc Chriſti, nunc diaboli typum tenet, ſic eadem nomina eademq; ſignacula, nunc alicui malorum dęmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini ęquiparantur. Deniq; ipſa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noſter iungitur intelligentiis ſeparatis, facit ut nunc illum, nunc alium ſpiritũ licet ſub eodem nomine inuocatum, habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum & malorum, ſub ſeptem planetarũ pręſidio atq; ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Linea bonorum
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	ג	מ	ר	כ	י	ט	ח	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד
צ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג	ו
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	ת	מ	ט
מ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	י
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ת	כ
כ	צ	פ	ע	ס	ת	ש	ק	ל
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ה	מ
ט	פ	ע	ס	ז	ו	מ	כ	נ
ח	ב	א	ת	ש	ר	ה	ל	ס
ז	ט	ח	ז	ו	מ	כ	צ	ע
ו	ע	ס	נ	ש	ר	ה	ל	פ
ה	א	ת	ש	ר	ה	ל	ק	צ
ד	ח	ז	ו	מ	כ	צ	ד	ק
ג	ס	נ	מ	ר	ה	ל	ק	ר
ב	ת	ש	ר	ה	ל	ק	צ	ש
א	Linea malorum	♄	♃	♂	☉	♀	☽	☿	ת

INGRESSVS BONORVM.

INGRESSVS MALORVM.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	Linea bonorũ
ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	ס	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
Linea malorũ	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

INGRESSVS BONORVM.

Quomodo nonnunquam ſpirituum nomina accipiuntur à rebus ipſis quibus prę ficiuntur. Cap. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominũ genus ab ipſis rebus, quibus ſpiritus ipſi præſident, illis impoſitum, tanquam mutuato illis nomine à ſtellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus ſimilibus ue rebus, diuino nomine in clauſulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nũcupatur Sabathiel: ſpiritus Iouis, Zedekiel: ſpiritus Martis, Madimiel: ſpiritus Solis, Semeliel uel Semeſchiah: ſpiritus Veneris, Nogahel: ſpiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: ſpiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupãt ſpiritus qui prę ſunt ſignis, ab ipſis uidelicet ſignorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Maſniel, Acrabiel, Cheſetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac ſi à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Piſciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam ſupra diximus) omnes ſpiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adſequuntur, unde in ſacris literis homines nõnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorũ qui ſingulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obſtinati ab hoc ſeculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum ſortita ſunt, numerantur q; cum eiſdem, ſiue hominum illorum animas, ſiue illorum genios bonos malos ue ſignificari putabimus. Sic legimus apud Eſdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: ſic Zachariel à Zacharia: & Vriel ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorũ pariter nomina ſunt. Phaniel & angeli & loci nomen eſt, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen eſt & dicitur quaſi leo dei: nonnũquam & cacodæmonis nomẽ eſt, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Atiel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in ſacris literis comperimus à peſſimis hominibus aut peſſimorum hominum habitationibus ortum accepiſſe, ſicut nomen Aſtaroth, quod nomen cacodæmonis eſt, eratque olim nomen ciuitatis Og regis Baſan, in qua habitarũt gigantes: Similiter Aſtaroth, olim ciuitas Amorrheorũ: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorũ. Idolorum quoq; & cacodęmonũ nomina ſunt, ut Remma, ſimulacrũ idoli Damaſceni: Chamos, idolũ Moab: Melchim, idolũ Amonitarũ: Bel, idolũ Babyloniorũ: Adramelech, idolũ Aſſyriorũ: Dagon, idolũ Allophylorũ. Et narrat Philo fuiſſe Amorrhęis ſeptẽ ſimulachra aurea, quas uocabãt ſanctas nymphas, q̃ inuocatę oſtenderũt Amorrhęis p ſingulas horas opera eorũ: & noĩa eorũ noĩa mulierũ, q̃ fuerũt uxores ſeptẽ uirorũ peccatorũ, q eas conſecrauerũt poſt diluuiũ, uidelicet

Planetarum ſpiritus.

Signorum ſpiritus.

4. Eſd. 4. v. 36.

Septē peccatores. Chanaan,Phut,Selath,Nēbroth,Abirion,Elath,Deſuat:erantq; illis ſuper poſiti lapides pretioſi ſculpi & conſecrati,quorū in uno uirtus erat, ut cęcis lumen reſtitueret:nec potuit ignis exurere lapides: & libri ſacrati erant cū lapidibus,qui ſimiliter nō poterant igne cōburi,nec incidi ferro,nec aqua deleri,quouſq; auferret eos angelus domini,& ſepeliret in profundo maris. Iā uero etiā ſcimus quia Nimbroth Chodorlaomor,Balach,Amalech,regum noīa ſunt in cacodæmonū ordinē aſcita. Similiter gigantes cū dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur,quia nō participarunt cū imagine dei,hoc eſt,nō acceperunt ſplendorē ſpiritualis intellectus,ſed ratio illorū multiplicauit ſpecies malas fraudū & peccatorū:ideoq; nō numerant de ſpecie hoim(ut ait rabi Moſes Aegyptius)ſed de ſpecie beſtiarū & dæmonū præterquā quòd habēt figurā humanā:&tales(inquit)fuerunt filii Adæ, qui præceſſerūt Seth poſt Abel:de quibus dixerūt ſapiētes Hebræorū, Adā genuiſſe Tochot תוכות,hoc eſt diabolos. Poſtq; aūt inuenit gratiā in oculis domini genuit Seth ad imaginē & ſimilitudinē ſuā,hoc eſt qui ad imaginē dei adeptus eſt perfectionē humanā,quā qui nō habet,nō numeratur de ſpecie hoīm,propter prauitates quæ ſunt cauſa omnis mali & dāni. Eſt etiā (teſte Porphyrio)Magorū ſentētia,prauas animas in naturā dæmonū cōuerti,ac pniciosas ſicut & illi fieri:cui atteſtatur etiā illud Chriſti uerbū de Iuda Iſcariothe,inquiētis:Nōne duodecim uos elegi,& unꝰ ueſtrū diabolus eſt?quos ideo dæmones aduētitios nūcupant,qa ex humanis animis inter dæmones ſint cēturiati. Vnde & peſſimorū hominū & dæmonū eadē nomina ſunt,ſiue per hæc eorū animas,ſiue malos genios uocemus, qui malorū hominū nomina,quaſi pſonas aliquas induerūt. Iam uero etiā & Behemoth,& Leuiathā,beluas & dæmones ſignificāt. His itaq; exēplis,cū bonorū tū malorum dæmonū nomina,curioſus inquiſitor facile inuenire & cognoſcere poteſt.

Animas fieri dæmones.

De characteribus & ſigillis ſpirituum. Caput XXIX.

DE characteribus atq; ſigillis ſpirituum iam nobis dicēdum eſt. Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quędā literę & ſcripturæ,ſacra deorū & ſpirituū nomina à prophanorum uſu lectioneq; cuſtodiētes,quas literas ueteres hieroglyphicas ſiue ſacras uocabāt,qa ſolis deorum ſacris deuotas:nefas ſiquidem arbitrabantur,ſacra deorū myſteria his characteribus cōmittere,quibus prophana & turpia quæq; apud cōmunem plebem conſcriberētur. Vnde Porphyrius ait,ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes,per ſenſibiles figuras,& per ea quæ uiſibilia ſunt,inuiſibilia ſignificantes, quaſi ſacris literis magna myſteria tradidiſſe,& ſymbolicis quibuſdam figuris explicaſſe,ut cum pila & rotunda omnia,mundo,ſoli,lunæ ſpei & fortunæ dedicarunt: circulum, cœlo: circuli autem partes,lunæ:pyramides & obeliſcos, igni atq; diis olympiis:cylindrū,ſoli & terræ:penē,generatiōi atq; lunoni,cui & propter mulierem ſexū,figurā triangularem. Quare hoc genus characterū aliā radicem

non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cõsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerũt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerũt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmẽta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

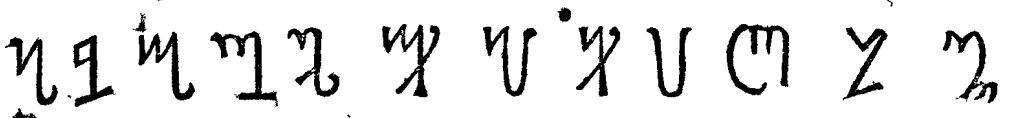

A B C D E F G H I k L M

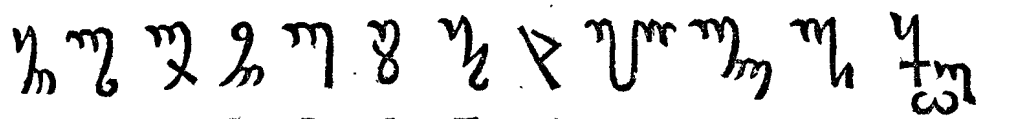

N O P Q R S T V X Y Z Ω.

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus.

Caput XXX.

APud Hebræos plures characterũ inuenio modos, quorũ unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelãda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutę sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atq; ceteri astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malach m uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quã uocãt transitus fluuii, & horum omnium characteres & figuræ tales sunt.

Scriptura Cœlestis

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

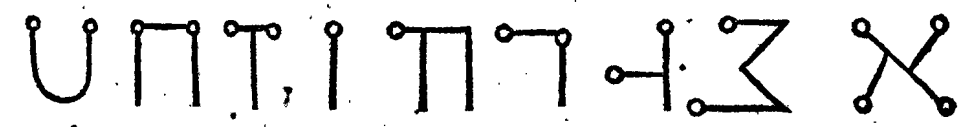

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Laned Caph Iod

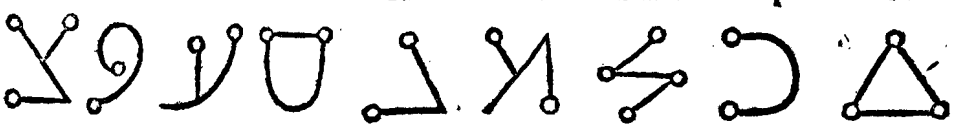

Tau Schin Res Kuff

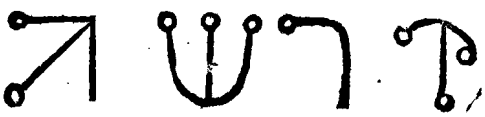

Scriptura Malachim

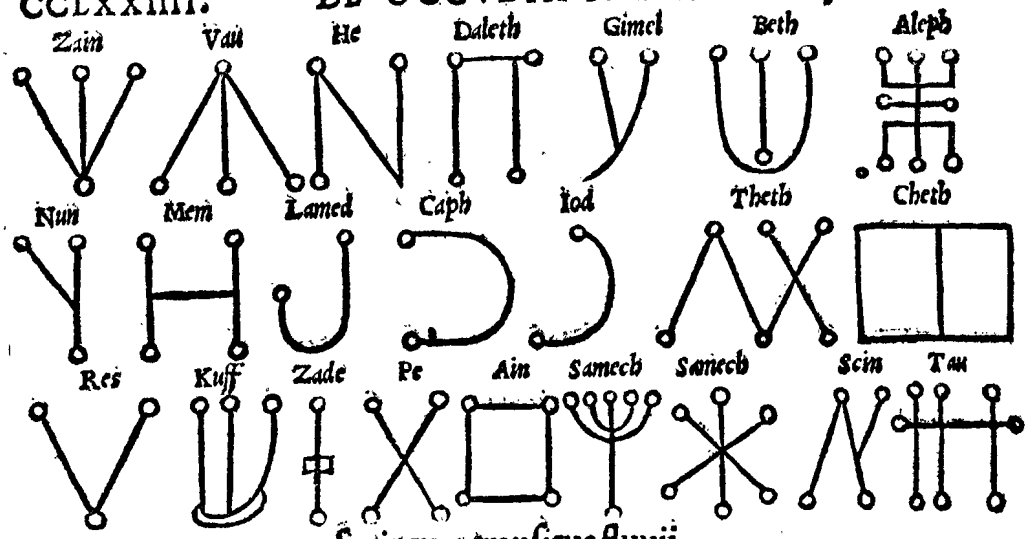

Scriptura tranſitus fluuii.

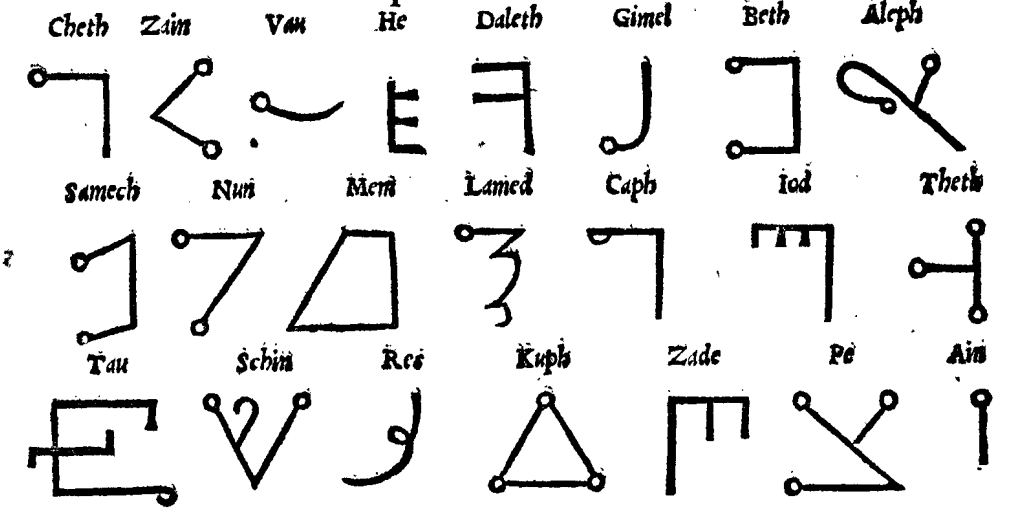

Eſt adhuc alius modus apud Cabaliſtas, olim magna uenerationè habitus, ſed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locũ ſortitus ſit, eſt aũt talis: Diuidantur uiginti ſeptẽ Hebræorũ characteres in tres claſſes quarum quælibet nouem contineat literas: Prima ſcilicet א ב ג ד ה ו ז ח ט quæ ſunt ſignacula numerorum ſimplicium, rerumq; intellectualiũ, in nouem angelorum ordines diſtributorum: Secunda tenet י כ ל מ נ ס ע פ צ ſignacula denariorum rerumq; cœleſtium, in nouem orbibus cœlorũ: Tertia uerò tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinẽ, ſcilicet: ק ר ש ת ך ם ן ף ץ ſignacula centenariorum rerumq; inferiorum uidelicet quatuor elementorum ſimplicium, & quinque generum compoſitorum perfectorum. Has tres claſſes ſubinde in nouem cameras diſtribuunt, quarum prima eſt trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœleſtis & elementalis: Secunda eſt dyadum, Tertia triadũ, & ſic de reliquis: formanturq; cameræ illæ ex interſectione quatuor linearũ parallelarum, ſeſe in angulos rectos interſecantium, ſicut in hac ſequenti figura exprimitur:

ג ל ש	ב כ ר	א י ק
ד ס ם	ה נ ר	ל מ ת
ט צ ץ	ח פ ת	ו ע ן

Qua in partes diſſecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, ſcilicet:

quæ ſunt nouem camerarum ſuas literas characterizantium, per ſupraſcri ptum notariacon: qui ſi unius puncti eſt, primam illius cameræ literã indi cat: ſi duplicis, ſecundã: ſi triplicis, tertiã literã refert: ut, ſi characterem Mi chaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extẽſus, ſcilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps contrahuntur in unam, puncta tamẽ notariacon ſolent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

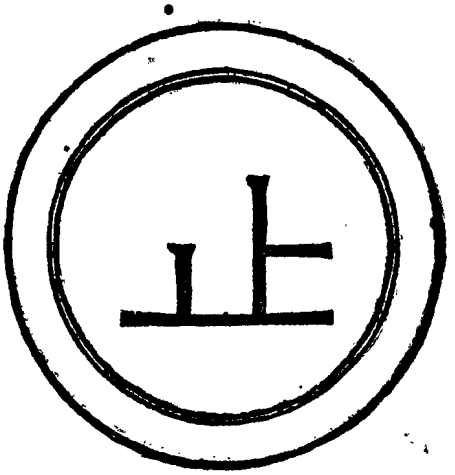

Eſt adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis cõmunis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, ſi detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabũtur tales:

Hebraicè · Græcè · Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptiſſimus eſt, nec eſt ſcriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter ſibi connectatur, ſicut Arabica. Scire aũt oportet quod angelici ſpiritus, cum ſint puri intellectus, & omnino incorporei, ſignaculis & characteribus figuriſq; pingibilibus, aliis'ue humanis nutibus non compelluntur: ſed nos eorum eſſentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorũ nominibus, ſiue operibus, ſiue aliter pro noſtris affectibus, characteres illis figurasq; & ſignacula deuouemus & conſecramus, non quibus illos ad nos ullo modo cõpellere poſſimus, ſed quibus nos ad illos adſurgimus quatenus per eiuſmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo ſenſus noſtros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis noſtræ admiratione quadam in ipſorum religioſam inducimur uenerationẽ, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tũc fide mirifica, ſpe infallaci, amore uiuifico, illos in ſpiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, poſtulatam ab illis adſequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de ſignaculis ſpirituum quæ ſola reuelatione recepta ſunt. Cap. XXXI.

Est aliud characterum genus, ſola reuelatiõe acceptum, quod nulla alia ratione poteſt indagari: quorum characterum uirtus eſt ex ipſo numine reuelante, cuius ſunt latentia quędam ſignacula, diuinitatis alicuius harmoniam ſpirantia: uel ſunt ueluti fœdera quædam ſeu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis ſunt ſignaculum Conſtantino oſtenſum, quod crucem pleriq; appellabãt, Latinis literis inſcriptum, IN HOC VINCE, & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod ſanitatẽ edicit: nã reſolutum in literas, edicit uocabulũ ὑγίεια, id eſt, SANITAS: in quorum ſignorum fiducia & uirtute, uterq; regum inſignem contra hoſtes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem poſtea cognominatus eſt Machabęus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud ſignaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorũ, deinde iterum triginta quinq; milia hoſtium ſtrauerunt: eſt enim hoc ſignaculum nominis quadriliteri repræſentatiuum, atq; nominis ſeptuaginta duarum literarum per ęqualitatẽ numeri memorabile ſymbolũ, & expoſitio illi' eſt, מי כמוך באלים יהוה, id eſt,

Quis ſicut tu in fortibus tetragamme. Horum itaq; memoratorum trium ſignaculorum figuræ formandæ ſunt tales.

Præterea de iſtis ſignaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Reſponſis, inquiens, deos ipſos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur ſignificaſſe, & quæ ſibi offerenda eſſent: figuras quoq; ipſas ſimulachrorũ quales eſſe deberent, characteres quoq; & figuras monſtraſſe, hæcq; ſe de Proſerpinæ oraculo percepiſſe. Dicitq; inſuper, Hicaten quomodo ſimulachra ſibi conſtituenda eſſent præcepiſſe: & quòd circundanda abſinthio: quòd pingendi domeſtici mures, quæ pulcherrima illi eſſent ornamẽta, & animo ſuo gratiſſima, totq; mures, quot eius eſſent formæ ſumendi: tũ ſanguis, myrrha, ſtorax, & alia quædã incendenda: quæ ſi fierent, per ſomnium appareret reſponderetq; hæc operanti. Sed ipſius Hecates oraculũ ſubiiciemus, ita enim ait:

Hecates ſimulachrũ, et quo pacto ſacra illi facienda.

Oraculum Hecates.

Quale mihi facias ſimulacrum, aduerte docebo:
Sylueſtri cape nata loco, atq; abſinthia circum
Ponito, tum totum cælato & pingito mures,
Qui ſoleant habitare domos: pulcherrima ſunto
Hæc ornamenta atq; animo gratiſſima noſtro.
Tum myrrham, thus, ſtyracem ipſorumq; cruorem
Conterito pariter murum, ſacra deſuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe muresq; repone,
Quot mihi tu eſſe uides formas, tum ſumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato, piasq;
Tunc effunde preces ſimulacro, & debita ſolue
Vota hæc ſi facies, per ſomnum meq; uidebis.

Eiuſmodi erant olim gentilium deorum dęmoniorumq; ſecreta myſteria, quibus ſe cogi, detineri & ligari poſſe hominibus perſuadebant. Hinc docẽt Iamblichus & Porphyrius, oportere ſacros dæmones inuocantem, unumquẽq; proprio honore proſequi, & diſtribuere ſingulis quod cuiq; cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, ſacrificiis, uerbis characteribus eorũ cõditioni congruis & quamſimilimis, aliàs ipſam numinũ ſiue dæmonum præſentiam, optatumq; effectum nequaquam adſequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præſertim, qui negligentius in ea re ſe habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones,& quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

EFficacia religionis præsentia dæmonũ sortitur effectum, neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuis efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni,& si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyriũ: Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnũquam humanis usibus sese accõmodabant: nõ quòd necessitate quadam cõpulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorũ ait Hecate:

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Sed & diuinitatis consortium cum mẽte humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutem q; suam nobis cõmunicãt, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantes q; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cõsortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorũ, præsertim quãdo obtestator erga deũ sanctimonia pollet, uerba q; sacra sermonem q; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda superna turalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cõiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi conuerationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii nõ sint, dicit, Quod dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatẽtur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim evanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurãtis aspirat. Et Athanasius in libro de

Adsistentiæ dæmonum ratio.

uariis quæſtionibus ait, non exiſtere uerbum terribilius atq; magis diſperdens poteſtatem dæmonum, quam initium ſexageſimi ſeptimi pſalmi: Exurgat deus, & diſſipentur inimici eius: quàm primũ enim uerbo dicto, mox ululans euaneſcit & diſparet diabolus. Et Origenes contra Celſum ait, nominis Ieſu nuncupationem ſpectatum perſæpe cum ex hominum animis tum corporibus innumeros dæmones eieciſſe, & in iis uim maximam exercuiſſe, è quibus dæmones fuiſſent excuſſi. Sæpe etiam ſolis minis & contumeliis malos dęmones pręſertim minores, ut lamias, incubos & eiuſmodi, uel aſtringimus uel repellimus, quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

Iam uos ego nomine uero
Eliciam, ſtygioſq; canes in luce ſuperna
Deſtituam, per buſta ſequar, per funera cuſtos
Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.
Teq; deis ad quos alio procedere uultu
Ficta ſoles Hecate, pallenti tabida forma
Oſtendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philoſtratum legimus, cum Apollonius & ſocii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantaſma illis occurrit, modo in hãc, modo in aliam figuram ſeſe conuertere, quandoq; oculis repente euaneſcere. Apollonius autem quidnam eſſet quamprimũ agnoſcens, grauibus contumelioſisq; uerbis illud increpans, ſocios ut idẽ facerent hortabatur: id enim contra eiuſmodi inuaſiones optimũ ſciebat eſſe medicamentũ. Eius dictis cũ ſocii paruiſſent, ſtridens phantaſma, celeriter tanq; idolum refugit: adeo enim formidoloſum eſt hoc dęmonũ genus, ut etiam ficto terrore, ac falſis impoſſibilibusq; minis moueantur & contremiſcant, & cõpellantur. Vnde Chæremon ſacer ſcriba, hæc illa dicit eſſe quibus maxime dęmones cogantur. Eſt præterea quemadmodũ ſuperius dictũ eſt, quoddam dæmonũ genus haud adeo noxiũ, ſed & hominibus proximũ, ita ut etiã paſſionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominũ cõuerſatione gaudent, libenterq; habitant cũ eiſdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuerſorũ animalium domeſticorum uel ſylueſtriũ conſortio lętantur: alii ſyluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitãt. Sic Fauni & Lemures, cãpos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, ſtagna & aq̃s: Oreades, mõtes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, ſyluas, quas etiã habitãt Satyri & Syluani, gaudẽtq; arboribus & ceſpitibus eædẽ, ſicut Naptę & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleę & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicũq; inuocare uoluerit, in locis ubi morant id facile poteſt, allicendo eos redolẽtibus fumigiis, ſonis dulciorib⁹, in fidibus & muſicis inſtrumẽtis quæ ex certor⁹ aĩalium inteſtinis ligniſq; appropriatis fabrefactæ ſint: adhibitis etiã cantiõibus, carminibus, incãtamentis ad hoc cõgruentibus: & q̃p

in his maximum eſt, ipſum eſt ſimplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & conſtans ſilentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obſcuris homunculis ut plurimum occurrunt: cõſtantes autem animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atq; contremiſcunt, bonis & mundis inoffenſi: ſed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis ſunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nõnunquàm dæmones eſſe, & ex hominibus fieri lares, ſi bene meriti ſunt, quos Græci Eudęmonas, hoc eſt, beatos dęmões uocãt: lemures aũt & laruas fieri, ſi male meruerint, illosq; eſſe noxios dęmones ex hominibus factos, quos Græci iccirco Cacodęmones dicũt: Manes autẽ uocari quãdo incertũ eſt, bene an male meriti ſint Apparitionũ illarũ plura exẽpla ſunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharſenſis philoſophi, in qua importuno ſtrepitu horridi ſenis ſimulacrum aſpiciebatur. Et Philoſtratus ſimile narrat de Lamia Menippi Lycii philoſophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuerſa, quam Tyaneus Apollonius deprehẽdit lemurem eſſe. Idem quoq; apud Epheſios ſimilem deprehendit ſub ſpecie mendici ſenis, peſtilitatis eſſe cauſam: qui iuſſu ſuo lapidibus obrutus, uiſus eſt canis quaſi moloſſus, moxq; peſtis ceſſauit. Illud ſciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperiũ bonorũ ligabit illos: qui uero mundialiter ſolummodo operabitur, iudiciũ ſibi operabitur ad gehennã.

Ex hominibus lares lemures & laruæ fiũt.

De uinculis ſpirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

VIncula autem quibus alligantur ſpiritus, obteſtanturq; uel exterminantur, triplicia ſunt: quædã eorum enim ſumuntur ex mundo elementali, utputa quãdo adiuramus ſpiritum aliquẽ per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduerſas, quatenus illũ inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiuſmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & conſecrationibus ſæpe inſeruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in pſalmo illo: Laudate dominum de cœlis, & in conſecratione & benedictione cerei paſchalis: hoc ſiquidẽ uinculum operatur in ſpiritus uirtute apprehenſiua ſub ratione amoris uel odii, inquantum ſpiritus ipſi alicui rei naturali, ſiue etiam præter naturam præſunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiuſmodi res, etiam inter ſe ſibi mutuo amori uel odio ſunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, ſic ſpiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo ſubito diſparuit. Secundum uinculũ ſumitur ex mundo cœleſti, quãdo uidelicet adiuramus per cœlũ, per ſtellas, per horũ motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatẽ, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiuſmodi: & hoc uinculũ operat in ſpiritus p modũ cuiuſdã admonitiõis

& exempli. Habet etiã nõnihil imperii, maxime in ſpiritus miniſtros, & qui ex infimis ordinibus ſunt. Tertium uinculum ipſum eſt ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur, utputa cum adiuramus per ſacramenta, per miracula, per diuina nomina, per ſacra ſignacula, & cætera religionis myſteria: quare hoc uinculum omnium ſupremum eſt & fortiſſimum, agens in ſpiritus imperio & poteſtate. Illud autem obſeruãdum eſt, quòd ſicut poſt uniuerſalem prouidentiam eſt particularis prouidentia, & poſt uniuerſalem animã particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula ſuperiora, & per nomina atq; uirtutes quæ regũt res, deinde per inferiora atq; res ipſas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula nõ ſolum ſpiritus, ſed & omnes ligantur creaturæ, ut tempeſtates, incendia, diluuia, peſtes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adſumẽdo illã ſiue per modum adiurationis, ſiue per modum deprecationis ſeu benedictionis, ut in adiuratione ſerpentum, præter naturalia & cœleſtia, commemorando ex myſteriis & religione maledictionem ſerpentis in paradiſo terreſtri, erectionem ſerpẽtis in deſerto: adſumẽdo præterea uerſiculum illum nonageſimi noni Pſalmi: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superſtitio etiam in his plurimum pollet, per tranſlationem alicuius ritus ſacramentalis ad id quod ligare aut impedire intẽdimus, utputa excõmunicationis, ſepulturæ uel exequiarum, ad exterminãdos morbos, uel ſerpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis ſic factum legimus, & adhuc fieri conſueuit.

Tertium.

Ordo in uinculis ſeruandus.

Quæ per hæc uincula ligentur.

Superſtitio quantum ualeat.

De ordine animaſtico atq; heroibus. Cap. XXXIIII.

POſt beatorum ſpirituum choros, proximus eſt ordo animaſticus, quem Hebræorum theologi Iſſim uocãt, hoc eſt uiros fortes & robuſtos: gentium magi, heroas nuncupant & ſemideos, ſiue deos ſemones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatẽ cœlo digni nõ cenſeantur, nec terreni tamen putẽtur propter gratiæ uenerationẽ, cuiuſmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanũ genus beneficiis, in hac uita præcellentes, poſt exutum hunc mortalem hominem, in deorũ beatorum choros tranſlatæ ſunt, eiſdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano ſuperũm ſemine procreati ſunt, quos ex deorum ſiue dęmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam ſortitos, ut qui nec angeli, nec homines ſint: quam opinionem ſequitur etiam Lactantius: Et ſunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem cõmixtionem habeant cũ dæmonibus: & iam creditum eſt ab omnibus, Merlinum Britannũ uatẽ fuiſſe filiũ dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonẽ ſapientiæ principẽ opinati ſunt de uirginis partu, Apollinis phãtaſmate oppreſſæ, natũ. Et traditũ eſt hiſtoriis, quaſdã Gotthorũ (quas Alrumnas uo-

tāt)& ſpecie & ingenio ſpectabiles fœminas, olim Filimiri, ſiue (ut alii aiūt) Idanthreſi Gotthorū regis caſtra egreſſas, in Aſiaticæ Scythiæ ſolitudines trans Meotides paludes migraſſe, ibiq; à Faunis & Satytis cōpreſſas, primos Hunos progenuiſſe. Quinetiam autore Pſello, dæmones nōnunquam ſemen iaciunt, ex quo animalcula quędā oboriūtur. Horum itaq; heroū non minor in his inferioribus diſponendis regendisq;, q̄ deorum dæmonumq; potentia eſt, habent ſibi ſua diſtributa & officia & præſidia: quocirca illis nō ſecus atq; diis ipſis templa & ſimulachra, & aræ, & ſacrificia, & uota, cæteraq; religionis myſteria nūcupata ſunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos eſſe narrat Euſebius: & plura eiuſmodi de Hercule, Atlante, Aeſculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum hiſtoricos & philoſophos: ſed hæc ethnicorum deliramenta ſunt. De noſtris uero ſanctis heroibus, credimus illos pollere poteſtate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiā Hebræorum atteſtantur theologi) anima Meſchihæ, ipſe eſt Ieſus Chriſtus, qui per diuerſos ſanctos ſuos, uelut accommodata ad hoc membra, diuerſa ſuæ gratiæ munera in iſtis inferioribus adminiſtrat atque diſtribuit, & ſinguli ſancti peculiare cooperandi munus ſortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformen gratiarum diſtributionem, ſinguli nobis ſua munera, ſua beneficia, ſuas gratias libentiſſime impartiuntur, multò quidem promptius, multo etiam abūdantius, quàm angelicæ poteſtates, quò ipſi nobis ſunt propinquiores, atq; naturæ noſtræ cognatiores, ut qui ipſi olim & homines fuere, humanos'que affectus infirmitates'que perpeſſi ſint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis ſunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero, duodecim principes ſunt, ipſi uidelicet duodecim Chriſti apoſtoli, qui (ut ait euangelica ueritas) ſedent ſuper duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Iſraël, qui in Apocalypſi diſtributi ſunt ſuper duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœleſtis ciuitatis, qui præſunt duodecim ſignis, & ſignati in duodecim lapidibus pretioſis, & diſtributus eſt illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina ſunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic eſt Petrus: Secundus: אלעזי Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקבה Iahacobah, hic eſt Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polypos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic eſt Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus eſt תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מרו Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus eſt יעקב Iahacob, hic eſt, Iacobus minor: Decimus תשיפא Catepha, hic eſt Thadæus: Vndecimus שמאם Samam qui eſt Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Marattiah, qui dicitur Mathias. Poſt illos ſunt ſeptuagintaduo Chriſti diſci-

Apoſtolorū uera nomina.

puli,qui & ipſi preſunt totidem cœleſtium quinariis,& tribubus,& populis, & nationibus,& linguis:poſt quos innumera eſt ſanctorum multitudo,qui & ipſi diuerſa officia,& loca,& natiões,& populos in ſua præſidia tutelamq; recepere,quorum manifeſtiſſima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Cap. XXXV.

POſt iſtos proximi ſunt dii mortales,quos ſimiliter &heroas,& deos terrenos,ſiue deorum ſupernorum complices uocamus, uidelicet reges,& principes,& pontifices,quibus mũdus iſte regitur,eorumq; legibus diſponitur:quos iccirco tanquam deos ſuſpicimus,colimus & ueneramur,quia ipſe deus ſuum nomen communicari illis paſſus eſt,& propria appellatione id illis confirmauit,uocans illos deos,quemadmodum ad Moſen dixit inquiens:Ego te dedi deum Pharaoni.& alibi de illis præcepit dicens:Diis non detrahes:& iterum: Si furtum latuerit,applicabitur dominus domus ad deos:& Pſalmiſta ait:Principes populorum congregati ſum cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati ſunt.& alibi:Deus ſtetit in concilio deorum,in medio autem deos diiudicat:& paulo poſt:Ego dixi dii eſtis,& filii excelſi omnes.Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens,& gladii ius tribuens,atq; illis maledici uetans,obedientiamq; illis præſtandam etiam licet diſcolis præcipiẽs.Hinc antiquitas omnis principes ſuos deos appellabat,& uelut numina colebat,Sicut teſtat Ianus apud Ouidium,in primo Faſtorum inquiens:

Tunc ego regnabam,potens cum terra deorum
Eſſet,& humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica inſtituit principes tàm uiuos q̃ mortuos diuinis honoribus celebrãdos eſſe:quæ inſtitutio apud omnes gẽtes,& à primo æuo ſemper recepta fuit,ſcilicet principes diuinis honoribus deificare,& æterna memoria conſecrare.Hinc urbibus,& prouinciis,& mõtibus,& fluminibus,& æquoribus,& inſulis,& mari,illorum nunquam deſitura nomina imponebant:tum pyramides,coloſſos,arcus triumphales,trophæa,ſtatuas,delubra,ludos,feſta illis magna pompa dedicarunt:qui & cœlos,& ſtellas,& dies,& menſes,illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano,Iulius à Iulio, Auguſtus ab Auguſto: ſic dies Mercurii à Mercurio Triſmegiſto,dies Iouis à Ioue,quem morem non ſolum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obſeruatum legimus, ſed etiam ab extremis barbaris, Gotthis,Danis,& Teutonibus. Hinc teſte Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, iſti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, iſti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati ſunt, quàm quòd ſummum deũ eorum lingua nuncupant Gotthum.Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant

deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto ceci nit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur sciptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna cõtra uallem Aialon: steterunt q; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulciscereturse de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populũ siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Non nunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deũ in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem dei.

Caput LXXXVI.

Mercurius Trismegistus.

EXuperantissimus deus (ut Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mũdum uidelicet atq; hoiem, in quorũ altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundũ creauit incorruptibilem & æuiternũ: cum ipse sit immensus, mundũ creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cũ ipse sit omnipotens, sola uolũtate sua, nõ ulla naturæ necessitate mundũ nõ ex prẽiacẽte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suũ quod est prima omniũ rerũ idea, optima sua uolũtate essentialiq; amore cõplexus, mundũ hunc extrinsecum ad exemplar mũdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extra mittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiam hominẽ ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginẽ, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mũdus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

Dei imago, mũdus: mundi, homo.

interire: mori igitur nomen uanum eſt. Et quemadmodum uacuum, nuſquam eſt mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus ſeparantur, non quod aliquid eorum intereat ſiue conuertatur in nihilum: uerunta men uera dei imago uerbum ſuum eſt, ſapientia, uita, lux & ueritas, per ſeipſum exiſtens, cuius imaginis, animus humanus imago eſt, propter quam ad imaginem dei facti eſſe dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nã ſicut deus nec tangi poteſt, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi poteſt: & ſicut deus ipſe infinitus eſt, & à nullo poteſt compelli: Sic & humanus animus liber eſt, & nec cogi, nec menſurari poteſt: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo eſt, ſola mente gerit: ſic illum humanus animus etiã cogitatione complectitur, atq; quod ſoli illi cum deo peculiare eſt, ut deus mundum totum ſolo nutu mouet atq; gubernat: ſic animus humanus nutu ſolo corpus ſuum agit atq; regit. Animũ igitur hominis ſic uerbo dei ſigillatum, neceſſe fuit etiam corporeum hominẽ ad conſummatiſſimum mũdi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus eſt, & altera dei imago: quia in ſe ipſo habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum ſit, quod ipſum non etiam uere & realiter in ipſo homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eiſdem quibus in maiori mundo officiis fungãtur. Sunt in ipſo elementa, per ueriſſimas naturæ ſuæ proprietates. Et in ipſo æthereum corpuſculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correſpondens. Sunt in ipſo plantarum uita uegetatiua, animalium ſenſus, cœleſtis ſpiritus, angelica ratio, menſq; diuina: & omnium horum ſimul in unum confluentiũ uera cõiunctio, & diuina poſſeſſio. Hinc in ſacris literis uocatur homo omnis creatura: nec ſolum homo alter mundus effectus, ipſius partes omnes in ſe complectitur, ſed etiam ipſum deum concipit & continet. Hinc Xyſtus Pythagoricus, ait hominis animum eſſe templum dei, quod etiam multo lucidius expreſſit Paulus inquiens: Templum dei eſtis uos: idemq; pluribus locis ſacra ſcriptura teſtatur. Eſt igitur homo expreſſiſſimũ dei ſimulachrũ, quando homo omnia in ſe continet, quæ in deo ſunt: ſed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute ſua & ſimpliciter, ſicut omniũ cauſa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut ſimiliter cõtineret omnia, ſed actu & compoſitione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Itaque ſolus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus ſymbolũ habet, & cum omnibus operationẽ, cũ omnibus conuerſationem. Symbolizat cũ materia, in proprio ſubiecto: cũ elementis, in quadrifario copore: cũ plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in ſenſitiua: cum cœlis, in æthereo ſpiritu, atq; influxu partium ſuperiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & ſapientia: cum deo, in omnium continentia: conſeruatur cum deo & intelligentiis, per fidem & ſapientiam: cum cœlis & cœleſtibus, per rationẽ & diſcurſum: cũ inferioribus omnibus, per ſenſum & dominiũ:

Mortis nomen uanum.

Homo templum dei.

agitq; cũ omnibus,& in omnia posse habet,etiã in deũ ipsum,illũ intelligendo & amãdo: & sicut deus cuncta cognoscit,sic etiã homo omnia cognoscibilia cognoscere potest;cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni, uel (ut alii dicunt) ipsum uerũ:nec reperitur aliquid in hoĩe,nõ ulla dispositio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis:nec quicq̃ est in deo, quod ipsum non etiã repræsentet in homine. Quicũq; igitur seipsum cognouerit,cognoscet in seipso omnia,cognoscet in primis deũ,ad cuius imaginẽ factꝰ est:cognoscet mundũ,cuius simulachrũ gerit:cognoscet creaturas oẽs, cũ qbus symbolũ habet:& qd fomenti à lapidibus,à plantis,ab animalibus, ab elemẽtis, à cœlis,à dæmonibus,ab angelis,& ab unaquaq; re habere & impetrare possit,& qũo singula singulis suo loco,tempore,ordine,mẽsura,proportione & harmonia aptare queat,& ad se trahere atq; deducere, nõ secus atq; magnes ferrũ. Et Geber in summa Alchymię docet,neminẽ ad eius artis pfectionẽ peruenire posse,q illius principia in seipso nõ cognouerit:quãtò aũt magis quisq; seipsum cognoscet,tantò maiorẽ uim attrahẽdi consequitur,tantoq; maiora & mirabiliora operat̃,ad tãtamq; ascẽdet perfectionẽ,quòd efficitur filius dei,trãsformaturq; in eandẽ imaginẽ quę est deus,& cũ ipso unit̃,quòd neq; angelis,neq; mundo,nec cuiq̃ creaturæ datũ est,nisi soli homini,posse scilicet filiũ dei fieri,& uniri deo:homine aũt deo unito,uniũtur omnia quę in homine sunt,mens imprimis,deinde spũs & animales uires, uegetandiq; uis& elemẽta usq; ad materiã trahẽs secũ etiã corpus,cuius forma extitit,deducens illud in meliorẽ sortẽ & cœlestẽ naturã, quousq; glorificetur in immortalitatẽ:& hoc quòd iã diximus,est peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi propria est,& cũ nulla alia creatura cõmunis. Sunt alii aũt theologi,qui tres hominis potẽtias,memoriã,intellectũ,uolũtatẽ diuinæ trinitatis imaginẽ adsignant:& sunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potẽtiis, quos uocant actus primos, sed etiã in actibus secundis hanc imaginẽ locant:ut sicut memoria patrẽ,intellectus filiũ, uoluntas spiritũ sanctũ repręsentant:sic etiã uerbũ ab intellectu nostro productũ,& amor à uoluntate manãs,ipseq; intellectus habẽs obiectũ præsens & producens,eundẽ filiũ,spiritum atq; patrem denotant:docentq; secretiores theologi,quòd insuper singula membra nostra aliquid in deo repræsentant,cuius gerant imaginem:quodq; etiam in passionibus nostris deum repræsentamus,sed quandam per analogiam:nam in sacris literis legimus de deo,iram,furorem,pœnitentiam,complacentiam,dilectionem,odium, ludum,delectationem,delicias,indignationem,& horũ similia: & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus,quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus,illam describit intellectum,uitam & fulgorem,quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum,hominemq; ad imaginẽ dei factũ, eãdem trinitatẽ repræsentare ait:ineſt enim illi mens intelligens,& uerbum uiuificans,& spiritus tãquam

Hõis perfectio & dignitas.

Trinitatis mysterium agnouit Mercurius Trismegistus.

fulgor diuinus ſeſe undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectēs: nō tamen hoc intelligendum de ſpiritu naturali, qui eſt medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quē corpus uiuit & operatur, & unū membrū operatur in aliud, de quo ſpiritu in primo libro loquuti ſumus: ſed hic agitur de ſpiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodāmodo eſt, nō tamē habet corpus craſſum, tangibile & uiſibile, ſed corpus ſubtiliſſimū & facile unibile cū mente ſcilicet ſuperiori & diuino illo quod eſt in nobis. Nec miretur quiſpiā, Si animā rationalē dicimus eſſe illum ſpiritum & quid corporeum, ſiue habere & ſapere aliquid corporeitatis, dū eſt in corpore & illo utitur tanquam inſtrumento, ſi modo intellexeritis quid ſit apud Platonicos æthereū illud animę corpuſculū ipſius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes poſt Triſmegiſtū ſimiliter tria ponūt in homine, quæ uocāt ſupremum, infimum & medium. Supremū eſt illud diuinū, quam mentem, ſiue portionem ſuperiorem, ſiue intellectum illuſtratum uocant: Moſes in Geneſi uocat ipſum ſpiraculum uitarū, à deo uidelicet, uel à ſpiritu eius in nos ſpiratū. Infimum eſt ſenſitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apoſtolus animalē hominē nuncupat. Mediū eſt ſpūs rationalis utraq; connectēs extrema atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriuſq; ſapiens naturā extremorum: differt tamen ab illo ſupremo, qui intellectus illuminatus, mēs, lux & portio ſuprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum ſeparare debere per uirtutem uerbi dei docet Apoſtolus, dicens: Viuus eſt ſermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens uſq; ad diuiſionē animæ & ſpiritus. Sicut enim portio illa ſuprema nunq; peccat, nunquā malo cōſentit, ſemperq; errori reſiſtit & ad optima hortatur: ſic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & cōcupiſcentia ſemper demergitur, & trahit ad peſſima, de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur ſuprema portio nunquam damnatur, ſed puniēdis ſociis illæſa abit ad ſuam originē: ſpiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum ſit natura ſua liber, & utriq; ad libitum adhærere poteſt, ſi ſuperiori portioni conſtanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adſumatur in deum: ſi adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & ſpiritu hactenus: de ſermone ſiue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiuſdem ad immortalitatem pretii exiſtimat. Eſt enim ſermo ſiue uerbum, ſine quo nihil factum eſt nec fieri poteſt: quin eſt expreſſio exprimentis & expreſſi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, ſermo & uerbum eſt: & concipientis cōceptio, & id quod concipit, uerbum eſt: & ſcribentis ſcriptio, & id quod ſcribit, uerbum eſt: & formantis formatio, & quod format, uerbum eſt: & creantis creatio, & quod creat uerbum eſt: & facientis factio, & quod factum eſt, uerbū eſt: & ſcientis ſcientia, & ſcitū, uerbū eſt: & omne quod dici poteſt, nō

Tria in homine ponūt Platonici.

Mens.

Sermo, ſiue uerbum.

eſt niſi uerbum,& dicitur æqualitas:æque enim ſe ad omnia habet,cum non ſit unum pluſquam aliud,omnibus æqualiter largiens, ut ſint id quod ſunt, nec plus nec minus,ipſumq; ſenſibile ſe & omnia ſenſibilia facit, ſicut lux ſe & omnia uiſibilia facit,ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius:conceptio autem qua mens ſeipſam concipit, eſt uerbum intrinſecũ à mente generatum, ſcilicet ſuiipſius cognitio: uerbum autem extrinſecũ & uocale,eſt illius uerbi partus & oſtenſio,& ſpiritus cum ſono & uoce aliquid ſignificante ex ore procedens:uerũ omnis uox noſtra, uerbum atq; ſermo, niſi dei uoce formetur,aëri miſcetur atq; euaneſcit: ſpiritus autem & uerbũ dei manent ſenſu & uita comitãte. Omnis itaq; ſermo noſter,omnia uerba, omnis ſpiritus & uox noſtra,nullam uirtutem habent in magia,niſi quatenus diuina uoce formentur:& Ariſtoteles ipſe in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam eſſe uirtutem ſiue naturalem ſiue moralem,niſi per deum:& in ſecretis dogmatibus,adſerit intellectum noſtrum bonum & ſanum poſſe plurimũ in naturæ ſecreta, dummodo adſit diuinæ uirtutis influctia,aliàs nequaquam. Sic & uerba noſtra plurima producere poſſunt miracula,modo formentur uerbo dei,in quibus etiam uniuoca noſtra generatio perficitur,ſicut inquit Eſaias, A facie tua domine concepimus,ſicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum,& peperimus ſpiritum. Huc quodammodo pertinet,quod apud Indorum Gymnoſophiſtas, quaſi per manus huius opinionis autoritas traditur,Buddam principem dogmatis eorũ, è latere ſuo uirginẽ generaſſe. Et apud Mahometiſtas conſtans opinio eſt, pleroſq; quos ſua lingua Nefeſogli uocant,occulto quodam diuinæ diſpenſationis modo ſine carnali coitu naſci:quorum uita iccirco mirabilis & impaſſibilis ſit,& uelut angelica,totaq; ſupernaturalis: ſed illis nugis dimiſſis, Solus rex Meſſias, uerbum patris,caro factum, Ieſus Chriſtus hoc arcanũ reuelauit,quadam temporis plenitudine apertius manifeſtaturus. Mẽtem propterea perſimilem ſibi(ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit
Vt diis conſimiles parturiat deos
Senſu deſuper indito.
Fœlix ille nimis,qui ſua nouerit
Sortis munera,perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus eſt,
Nec diis eſt ſuperis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul.
Hi dant ſomnia præſaga,feruntq; opem
Aerumnis hominum,dantq; mala impiis.
Dant præclara piis præmia,ſic dei
Complent imperium patris.

Hi ſunt diſcipuli, hi ſunt filii dei,
Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menſtruatæ, ſed ex deo nati ſunt. Eſt aũt uniuoca generatio, in qua filius eſt patri ſimilis omni moda ſimilitudine, & in qua genitũ ſecundũ ſpeciẽ idem eſt cum generãte. Atq; hæc eſt potentia uerbi à mẽte formata in ſubiectũ diſpoſitũ rite ſuſcepti, ueluti ſemen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autẽ diſpoſitum, & rite ſuſcepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadũt, ſed alia aliter. Et hæc ſunt de recõditiſſimis naturæ ſecretis, de quibus non eſt aliud publicè pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. Caput XXXVII.

Anima humana quid.

ANima humana eſt lux quædã diuina, ad imaginẽ uerbi, cauſæ cauſarũ, primi exẽplaris creata, ſubſtãtia dei, ſigilloq; figurata cuius character eſt uerbum æternum. Item anima humana eſt ſubſtantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præſens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute ſolũ, non ex materiæ gremio dependeat. Eſt anima numerus ſubſtãtialis, uniformis, ad ſeipſum conuerſiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo ſuperans interuallo, cuius partitio non eſt ſecundum materiam, nec ab inferioribus & craſſioribus, ſed ab efficiente cauſa proueniens: non eſt enim numerus quantus, ſed ſemotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Eſt itaq; anima diuina quædã ſubſtantia, à diuinis fontibus emanans, ducens ſecũ numerũ: non quippe illũ diuinũ, quo opifex omnia diſpoſuit, ſed rationalẽ numerũ, quo cũ omnib⁹ proportionẽ habens omnia intelligere poſſit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorũ ſententiã, immediate procedẽs à deo per media cõpetentia corpori huic iungitur craſſiori: unde primo quidẽ in ipſo deſcenſu, cœleſti aëreoq; inuoluitur corpuſculo, quod æthereum animæ uehiculũ uocant, alii currũ animæ appellant: hoc medio, iuſſu dei, qui mundi centrũ eſt, in punctũ cordis mediũ, quod eſt centrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuerſas corporis ſui partes membraq; diffunditur, quando currũ ſuũ naturali iungit calori, per calorẽ ſpiritui ex corde genito, per hũc ſe immergit humoribus, per illos inhæret mẽbris, atq; his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodũ calor ignis, aëri & aquæ hæret proximè, licet per aërẽ tollatur ad aquã. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpuſculũ, uidelicet æthereũ uehiculũ, corpore clauditur craſſiore & mortali. Quãdo uero per morbũ malũue ſoluuntur uel deficiunt hęc media, tũc anima ipſa per ſingula media ſeſe recolligit, refluitq; in cor, quod primũ erat animæ ſuſceptaculũ: cordis uero deficiente ſpiritu extincto'que calore, ipſum deſerit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egreſſam genii cuſtodes dæmo-

nesq; sequuntur,& ducunt ad iudicem,ubi lata sentẽtia,bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam,malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat.

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorum fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur:per Saturnũ sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicii, firma speculatio,stabilitas immobileq; propositum:per Iouem incõcussa prudẽtia,temperãtia,benignitas,pietas,modestia,iustitia,fides,gratia,religio,æqtas,clementia,regalitas:per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo,animositatis ardor uisq; agendi & practica,incõuertibilisq;animi uehementia:per Solem nobilitas animi,imaginandi perspicuitas,sciendi & opinandi natura,maturitas,consilium,zelus,iustitiæ lumen,ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans,lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria,& charitas uirtutum omnium regina:per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderii motus,ordo, concupiscentia, pulchritudo,suauitas,incrementi desideriũ,& suimet propagatio:per Mercurium penetrans fides & credulitas,dilucida ratiocinatio,interpretandi & pronuntiandi uigor,grauitas eloquii,acuitas ingenii,discursus rationis,sensuumq; mobilitas uelox:per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi,crescendi & decrescendi,& moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum prębet,tum motus ad terrena pro modo uitæ colendæ,& augmentum sibi cęterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis,quæ stant ante faciem dei,quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus,reddentes complexionem tractabilem,& ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum:Deus uero & influxũ & incrementum tanquã primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorũ per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri diiudicant,& has cũ corporibus ipsis nõ nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto,animam opinantur infundi contẽperatam à numine & intelligentia Iouis,& sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore,purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroborat, puta ab angelis,ut sit diuinæ uoluntatis nuntius,& diuinæ mentis interpres: ab archangelis,ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestiis terræ, piscibus maris & uolatilibus cœli: à principatibus ut subdantur illi omnia, ipse omnium

A bangelicis ordinibus homo quid capiat.

uires amplectens,& omnes ad se ui quadam occultissima & supercœlesti attrahens: à uirtutibus uim suscipit,qua in hostes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita stadium currimus,constanter pugnans roboretur: à Potestatibus,præsidium aduersus humani huius domicilii inimicos:à Dominationibus auxilium,quo subiicere possimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum,debitumq; finem adsequamur: A Thronis unde cõpaginemur,& unde in nos ipsos collecti,memoriam in illa æterna spectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen,sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras quibus diuina ipsa contẽplari possimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incẽdio ipsis tandẽ inhæreamus. Hi sunt gradus,hæ scalæ, per quas facile ascẽdunt homines ad quæcunq; uirtutũ genera naturali quodã nexu & curriculo,pro uaria dispositione corporis & animi,atq; fauore stellarum in disponendo corpore,& intelligentiarum præsidẽtium illis, quarum in descensu anima induit naturã, sicut lux colorẽ uitri per quod transit: fauẽte etiam superna opificis uirtute,à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu,inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes,ad diuina pertingere opinãtur,quiq; in cœlis pedem fingentes,à cœlesti fauore ea capere niruntur,quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidẽ hæc inferiora,dico animalia,herbæ,lapides,metalla,suam uim subministratam à cœlo:cœlum uero ab intelligentiis,hæ autẽ ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt,sicut & in homine ipso minore mundo nõ est membrum,quod nõ respondeat alicui elemento,alicui planetæ,alicui intelligentiæ,& alicui mẽsuræ ac numerationi in archetypo,sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni,in istis inferioribus deprauantur,& malorum causæ efficiantur.

Caput XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo,ab intelligẽtiis & astris,qui nec errare,nec malum agere possunt,necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonũ reperitur,non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos,stulteq; queruntur
Mortales:etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus,& sua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegisthi casus ab Oreste interfecti reminiscẽs,apud Homerũ in deorum concilio ait:

O facinus,mortale genus nos numina primum
Incusat,causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt:sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi sponte incommoda quærant.

Quando igitur ſubiecti peruerſitas peruerſæ ſuſcipit influxus,uel eius debi litas tolerare non poteſt efficaciam ſuperiorũ,tũc ab influxu cœleſtiũ ſic in materiã diſcordiis plenã recepto,reſultat quid diſſonũ & deforme malumq; cœleſtibus tñ uiribus ſemper bonis permanentibus,quæ dũ in ſe exiſtunt,& à datore luminũ per ſanctas intelligẽtias & cœlos influũtur,quouſq; ad lunã peruenerint,eorum influctia bona eſt, tanq̃ in primo gradu:deinde autem quando in ſubiecto uiliori ſuſcipitur,ipſa etiã uileſcit:tunc enim propter di uerſam recipiẽtis naturã diuerſimode ſuſcipitur,& qualitatibus in eodẽ ſub iecto inter ſe diſſidentibus,& ipſa uariatur,& patiente ſubiecto patitur:unde ex omnibus tandẽ in ſubiecto cõprehenſis,aliud quiddã quam ſuperi influ unt,reſultat. Itaq; qualitas nocens in iſtis inferioribus,longe aliena eſt ab in fluxu cœleſtiũ. Ideoq; ſicut lippientis calamitas luci,& incendiũ igni,& uul nera ferro,uincula & carceres iudici imputari non debent,ſed male diſpoſi tis & male operantibus:ita nec in cœleſtes influxus malorũ culpa reiicienda eſt. Itaq; in nobis bene diſpoſitis ſuperiorũ influxus omnia cooperantur in bonũ:male autẽ diſpoſitis,& in quibus propter peccata noſtra diuinum il lud quod nobis ineſt receſſit,omnia cedũt in malũ. Omniũ itaq; malorũ no ſtrorũ cauſa peccatũ eſt,quod eſt deordinamentũ & diſtemperamentũ ani mi noſtri:cui tunc ſic male regente aut proſtrato,ac declinante ab eo quod cœleſtes influxus requirunt,rebellant omnia,& diſtẽperantur in noſtrã per niciẽ:tunc in humano corpore aliàs tẽperatiſſimo & conſonantiſſima har monia cõpoſito,oritur elemẽtorum diſtemperamentũ,inſurgũt humores mali,& etiã boni deordinati & ſegregati ab inuicẽ,& uiciſſitudine quadã cor pus uexant & torquent:tunc uehementiſſima ſentitur diſſonantia,aut ex ſu perfluitate,aut ex diminutione,aut ex intrinſeco accidente,aut ſuperfluo ci bo,unde ſuperflui gignuntur humores, eademq; ex cauſa infirmitates ſub oriuntur,etiã animales ſpiritus amiſſo freno in pugnã congrediuntur:tunc cœleſtes influxus aliàs de ſe boni,redduntur illis nocui, quemadmodũ lux Solis oculis male diſpoſitis:tunc Saturnus influit anxietatẽ,tẽdiũ,melãcho liã,deliramenta,triſtitiã,pertinaciã,rigiditatẽ,blaſphemiã,deſperationem, mendacium,laruas lemurum,terriculamenta ſepulchrorum,expaueſcen tiam buſtorum,irritamenta dæmonum. Iupiter autem tũc influit auaritiã & diuitiarum occaſiones prauas,& tyrannidem:Mars impetuoſam irã,pro phanam arrogantiam,audaciæ temeritatem,& ferocem pertinaciam: Sol autem ſuperbiam imperioſam,& inexplebilem ambitionẽ. Venus concupi ſcentiæ deceptiones,laſciuos amores turpesq; libidines:Mercurius fraudes, dolos,mendacia,machinationes malorum,& peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium inſtabilem progreſſum, & quæcunq; ſunt humanæ naturæ cõtraria. Atq; hoc modo homo ipſe propter ſuam cum cœleſtibus diſſimilitudinẽ,nocumentũ ſuſcipit,unde beneficiũ reportare deberet. Pro pter eandẽ cũ cœleſtibus diſſonantiã(ut inquit Proclus)etiam ſubiiciuntur

Malis ſuperiora quæ influant.

nunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquẽdis illis ſe ſe expediunt. Tunc ueniunt illis immiſſiones per angelos malos quouſque debitis expurgationibus rurſus expientur, reuertaturq; homo ad cœleſtem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere poteſt, à ſtellarũ diſpoſitione profectura, cum eorum naturam præſentit, præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrãt, & ne male diſpoſitum ſubiectum ſicut diximus, nocumentum ſuſcipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impreſſus eſt character diuinus cuius uigore poteſt pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experictia comprobatum eſt, inſitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod teſtat Plinius, elephas homini obuio in ſolitudine errãti, clemẽs placidusq; demonſtrare, uiam traditur: idem ueſtigia hominis priuſquàm hominem animaduertens, ab inſidiarum metu contremiſcere, ſubſiſtere, circunſpectare, & expaueſcere dicitur. Eodẽ modo tygris, feris cũctis truculẽtior, uiſo homine catulos protinꝰ trãsferre dicit: & plura his ſimilia legimꝰ apud uarios autores q̃ de aĩalibus magnis uoluminibꝰ ſcripſerũt: ueru unde cognoſcãt animalia hęc hominẽ timendũ quem nunq̃ uiderunt, & ſi ſæpe uiderint & cognouerint, unde timẽt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate prẽſtãtiores? quæue ſit hæc hominis natura feris hunc timorẽ incutiens, oẽs quidem illi animaliũ hiſtoriographi inquirunt & innuunt, ſed aliis reliquerunt docendũ atq; probandũ. De hoc igit Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philoſtratum) uiſo puero ducente ingentem elephantẽ, roganti Damo, unde hæc tã uaſti animalis erga paruulũ obedictia eſſet, reſpõdit: id eſſe ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immiſſo: quẽ prẽſentictes inferiores creaturæ & animalia omnia ipſum hominẽ timẽt, & reuerẽtur, qui eſt, uelut character terrificus & ſignaculum dei homini impreſſum, quo quæcũq; illi ſubiiciunt ſuperioremq; agnoſcũt, ſiue ſeruus ſiue animal ſit: alioquin enim nec puer regeret armẽta & elephãtes: neq; rex perterreret populũ, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impreſſus eſt, quam Hebræorũ Cabaliſtæ Pahad פחד uocant, & ſiniſtram & gladiũ dei. Neq; uero tantũmodo habet homo ſignũ quod timeatur, ſed etiã quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibꝰ uocatur Hæſed חסד quod clementiã ſignificat, & dextram & ſceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligẽtias & ſtellas nobis imprimũtur ſigna & characteres unicuiq; ſecundum capacitatem & puritatem ſuam, quæ ſigna primus protoplaſtes in omni integritate & plenitudine proculdubio poſſidebat quãdo placida mã ſuetudine attracta & terrore ſubiecta, uenerunt ad eũ cuncta animantia ueluti ad dominũ, ut eis nomina imponeret. Verũ poſt præuaricationis pectatum à dignitate illa decidit, cũ omnibus poſteris ſuis, neq; tamen omnino

Hominẽ frãgilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tanto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutē atq; timorem, cum animalium tum hominum & dęmonū. Quod sentiens Cain timebat, inquiēs ad deū: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dęmones timebat, non tam homines qui pauciſſimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebāt, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebātur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Helisæus in ursas, Paulus in uiperā, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

Caput XLI.

OMnibus hominibus cōmuniter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ quod post diruta sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera quibus condemnari solebāt, neminem mortis reum sine retalatione euasisse: nam qui lapidibus mortē promeruerat, is dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autē gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiā magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilem relabat statū: qui manus sanguine polluerit, talionē subire cogatur: qui bestia lē uixerit uitā, in brutale corpus reuolutus precipitet. de istis scribit Plotin° in libro de Proprio cuiusq; dęmone, ingens: Quicūq; proprietatē seruauerūt humanam hoīes iterum nascūtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeūt, ita tamen, ut qui sensu prępcipue unà cū ira, animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicunq; autem ſenſu per concupiſcentiam uoluptatemq; utantur, ſalacia & ingluuioſa animalia reuertantur. Verum ſi non tam ſenſu unà cum his quàm ſenſus degeneratione uixerint, unà cum ipſis plãtæ re pululant, ſolũ nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui muſicis modulis nimium delini ti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia muſica renaſcuntur. Et qui ſi ne ratione regnarunt, aquilæ fiunt, niſi prauitate aliqua ſint infecti. Qui uero ciuilem uirtutẽ conſecutus eſt, homo reuertitur. Et Salomon ipſe in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, urſum uel aprum appellat: nũc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicã, ericium, ſerpentem uel araneam: nunc aquilam, ſtellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiuſmodi. Verum Hebræorũ cabaliſtæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamẽ penitus rationem excuſſerint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuũt: ter quoque nec amplius, animas huc reuolui aſtruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde ſufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam ſuã ne pergeret in interitum, ſed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per ſingulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis ſenſerint ueteres, uideam⁹. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua ſumptum eſt: mens unde deſcẽdit, in cœlos remeat, ſicut ait Eccleſiaſtes: Reuertitur puluis in terram ſuam unde erat, & ſpiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uerſiculis expreſſit Lucretius:

Animæ ter in hãc uitã redeunt.

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uerſibus:

Bis duo ſunt hominis, manes, caro, ſpiritus, umbra:
Quatuor iſta loca bis duo ſuſcipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,
Orcus habet manes, ſpiritus aſtra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in poteſtate dæmonis Zazelis, de quo dictum eſt in ſcriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus eſt autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & ſanguinis quandiu corpus non fuerit iuſtis exequiis expiatum & ſanctificatum. Hinc non ſine cauſa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum eſt, aſpergatur aqua benedicta, thurificetur incenſo, exorcizetur ſacris orationibus, illuſtretur luminibus, quouſque ſuper terram fuerit, demum ſacro in loco ſepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlyſſe, mei ſis me-

Caro.

mor,neq; inde diſcedens,me inhumatũ relinque,ne inſepultus deoꝝ ira fiã. Mens uero humana,cuius ſacra natura & diuinum genus exiſtit,quia culpę ſemper inſors,etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero ſi bene operata fuerit congaudet menti,& cum æthereo ſuo uehiculo egrediens,libera ad heroum choros tranſcendit, aut ſuperos petit:ubi omnibus ſenſibus & potentiis ſuis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, inſuper & diuina uiſione ac regni cœlorum poſſeſſione fruitur, diuinæq; poteſtatis particeps,in inferiora hæc benefica,uaria dona largitur,ceu immortalis deus:ſi male egerit,mẽs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœſta anima, ſine mente, uagatur apud inferos idolum,quam uocant imaginem,ſicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei ſub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis eſſentiæ,furentis phantaſiæ imperio relicta,etiam corporearum qualitatũ cruciatu ſubiicitur,cognoſcens ſeſe iuſto dei iudicio,ob ſuam culpã, diuina uiſione, ad quã creata erat, perpetuo priuatã:quæ quidem diuina uiſio,ſicut teſtatur ſcriptura,eſt præſentia omnium malorum, quæ pœna eſt omnium acerbiſſima, quam uocant ſacræ literæ effuſionem iræ dei. Hęc itaq; animę imago,quandoq; aëreũ corpus ingreditur umbram,qua inuoluta,nunc conſulit amicos,nunc exagitat hoſtes,quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ,inquiens:

Omnibus umbra locis adero,dabis improbe pœnas.

Nam cũ anima ſeiũcta à corpore,perturbationes & memoriæ ſenſusq; remanent,dicũt Platonici animas,præcipue interfectorum,hoſtes exagitare, non tam humana indignatione id efficiẽte,quàm etiã diuina Nemeſi,ac dæmone prouidente & permittente. Sic ſpiritus Naboth(ut interpretãtur Hebræorũ magiſtri)quia in ipſius uitæ extremo cũ ultionis deſiderio emigrauit,factus fuit(ad explendum uindictã)ſpiritus mendacii,& egreſſus eſt permittente deo,ſpiritus mẽdax in ore omniũ prophetarũ,donec faceret aſcendere Achab in Ramoth Galaad. Et Vergilius ipſe cum Pythagoricis & Platonicis,quibus adhæret etiam noſter Auguſtinus,fatetur animas ſeparatas eorum quæ in hac uita geſſerunt, nondum extinctam,retinere memoriam atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq; fuit uiuis,quæ cura nitenteis
Paſcere equos,eadem ſequitur tellure repoſtos.

Et Algazel in libro de ſcientia diuina. Cæteriq; Arabes & Mahometiſtæ philoſophi, ſentiunt quod operationes animæ cõiuncto corpori cõmunes,imprimunt in animã uſus & exercitii characterẽ:quo fortiter impreſſo utetur, ſeparata ad cõſimiles operationes & paſſiones quæ in uita non ſunt deletæ, itaq; licet corrumpatur corpus & organum, non ceſſabit propterea operatio,ſed remanebunt affectiones & conſimiles diſpoſitiones.

Et has animas priſci communi uocabulo manes uocant: quarũ quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius: *Manes.*

Qui manus ob patriam pugnando uulnera paſſi,
Quiq; ſacerdotes caſti, dum uita manebat,
Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq; ſui memores alios fecere merendo:

Licet extra gratiam & fidei iuſtitiam deceſſerint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quoſdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius:

Deuenire lætos locos & amœna uirẽta,
Fortunatorum nemorum ſedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibuſdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cũ ſenſitiua tum intellectuali & reuelata gaudere, forte etiam erudiri in fide & iuſtitia, haud minus atq; quondam ſpiritus illi quib⁹ Chriſtus prædicauit Euangeliũ in carcere: Nam ut certum eſt neminem ſine fide Chriſti poſſe ſaluum fieri, ita probabile eſt, hãc fidẽ adhuc multis paganis & Saracenis poſt hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad ſalutem, atq; in illis ueluti in communi cuſtodia detineri, donec tẽpus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus ſit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Auguſtinus, & Ambroſius, & multi præterea Chriſtiani ſcriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniuſtæ migrant animæ, non tam felicibus ſomniis agũtur, ſed horribilibus phantaſmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, niſi abſtracta per cõceſſionem aut manifeſtationem, tum continua carnis & ſanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiã ſenſui doloris ſubiiciũtur, timentq; gladios & enſes. Hæc proculdubio ſenſiſſe uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odyſſeæ introducit matrem Vlyſſis defunctam illi immolanti aſtãtem, ſed illũ nec cognouiſſe nec allocutum eſſe, quantiſper ipſe euaginato gladio umbras à ſacrificii ſanguine prohibebat. Poſtquam uero ſuadente Tyreſiã uate, de ſacrificio illo libaſſet mater, bibitq; ſanguinem nebulo nigrum, ſtatim cognouit filium, & lachrymans allocuta eſt: Verum Tyreſiæ uatis anima, nulla obſtante euaginati gladii prohibitione, etiam ante libatum ſanguinem, & agnouit Vlyſſem, & allocuta eſt, & matris umbram adſtare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore ſcelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus ſecum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commiſſorum pœnas, quod pocta explicauit his uerſibus:

Quin & ſupremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miſeros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt peſtes, penitusq; neceſſe eſt
Multa diu concreta modis inoleſcere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim ſunt mores & habitus hominũ in hac uita, tales plerunq; animam affectiones ſequuntur poſt mortem, quæ ſecum adhuc memorẽ mente uolutat, quæ quondam in uita geſſerat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto ceſſant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi ſenſuumq; & humanorũ negotiorũ uarię occupationes & ſolatia, & craſſioris corporis obſtacula. Occurrũt autem tunc phantaſticæ rationi ſpecies illæ eò turbulentiores maximeq; furentes, quanto in eiuſmodi anima latet intellectualis ſcintilla plus aut minus ſopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus ſpecies aut falſiſſimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiſcibili, concupiſcentia imaginarii boni eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potiundi facultate priuata, quamuis nonnunquam ſibi uideatur propemodum delicias ſuas adipiſci, ſed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quẽadmodum apud poëtas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu:
Lemures. Lar. Midas, ab auro: Siſyphus à potẽtia: & has animas lemures uocarunt: quarũ ſi qua domeſticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute iraſcibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & ſuſpiciones falſiſſimas horribiliſſimaque phantaſmata tunc incidunt, uerſanturq; ſecum triſtes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu abſumi, nunc uaſto aquarum ſub gurgite mergi, nũc terræ hiatibus abſorberi, nunc ſeſe in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monſtris lacerari aut deuorari, nunc per ſyluas, per maria, per ignes, per aëra, per tetterrima inferorum loca paſſim exagitari: nunc ſeſe à dæmonibus comprehendi & torqueri ſuſpiciunt: quæ omnia illis poſt mortem non ſecus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phreneſi aut mania ſiue melancholico humore delirant, aut qui in ſomniis horribilibus uiſis perterriti torquentur, ac ſi uere hæc illis cõtingerent, quæ tamen uere apud illos non ſunt, ſed ſolæ illorum ſpecies in imaginatione apprehenſæ: ſic & animas illas poſt mortem ueluti ſomniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conſcientia ſceleris agit per diuerſa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos ſomniorum, inquiens: Referari nequeũt portæ Plutonis, intus eſt populus ſomniorum. Tales itaque ſceleroſæ animæ nullis bonis ſedibus fretæ, quãdo in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aſpectibus noſtris formam repræſentant, lar-
Laruæ aut terriculamẽta. uæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, ſed noxia malis: modo tenuioribus, modo craſſioribus exuuiis, ſub diuerſorum animaliũ & mõſtrorum ſpecie, quorum moribus ſeſe olim in uita ſimiles præſtiterunt occurrentes, ſicut canit poëta:

Tum uariæ illudunt ſpecies, atq; ora ferarum.

Fiet enim ſubitò ſus horridus,atraq; tygris,
Squammoſusq; draco,& fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis ſonitum dabit,
Omnia transformans ſeſe in miracula rerum,
Ignemq;,horribilemq; feram,fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud ſibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quaſi hauſtu quodam reficiens corpus illud iugiter euaneſcens: cui inſuper ueluti carceri & ſenſibili inſtrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus & ſpiritum & ſenſum offendunt, fœtores,ululatus,planctus,ſtridores,uerbera,laceratus & uincula ſicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis,ueterumq; malorum
Supplicia expendunt:aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad uentos,aliis ſub gurgite uaſto
Infectum eluitur ſcelus,aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyſſi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
Expanſumq; nouem corpus per iugera,cuius
Vtrinq; aſſidens contundit uiſcera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora ſolum inhabitant, ſed nimio carnis ſanguinisque affectu etiam in animalia ſeſe præcipitant, & reptibilium brutorumque corpora,cuiuſcunque ſpeciei ingreſſa, dæmonum inſtar illa obſidentes corripiunt. Aſtipulantur iſtis Pythagoras,& ante illum Triſmegiſtus,adſercẽtes prauas animas ſæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti eſſentiales formę uiuificant & informant,ſed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, ſiue per indiſtantiam localem illis adſiſtunt,ut motor intrinſecus ſuo mobili: aut circa illa alligata cruciantur,ut Ixion ad ſerpentum rotas,Syſiphus ad ſaxum: neque ſolum bruta,ſed quandoque etiam homines corripiunt,ſicut de anima Nabaoth diximus, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore prophetarum. Hinc aſſeruere nonnulli,ſceleſtorum hominum uitas ſiue ſpiritus, in quorundam corpora ingredientes,illos diu male habere,& nonnunquam interimere. Quod multo meliori ſorte etiam beatis animis conceſſum eſt,ut bonorum angelorum inſtar nos habitare & illuſtrare poſſint,quemadmodum de Helia legimus,quòd ſublato eo ex hominibus,inclinauit ſpiritus eius ſuper Heliſæum: & alibi legimus,abſtuliſſe deũ de ſpiritu qui erat in Moſe,& dediſſe ſeptuaginta uiris. Magnũ hic latet,ſed nõ temere reuelandũ myſteriũ. Quandoq; etiam(quod tamen rariſſimũ eſt)tanta inſania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitantur.

ut non uiuẽtium modo corpora petant, ſed in relicta ſua cadauera quadam ſtygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Aſuitum quendam & Aſmundũ inter ſe communibus uotis coniuraſſe, quem nam illorum uita prolixior excepiſſet, mortuo contumulandum: tandem Aſuitus morbo conſumptus, cũ cane & equo ſuo uaſto mandatur antro: cũ quo & Aſmũdus ob amicitiæ iuſiurandum uiuus contumulari ſuſtinuit, cibo quo in longum tempus ueſceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertranſiens, Aſuiti tumulum (theſaurum ineſſe ratus) perfrangens, adaperta ſpecu, eductum Aſmũdum luci reſtituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obſitum, & profluo ex cruda cicatrice ſanguine cruentatũ (quippe Aſuitus noctib⁹ rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) ſecti uulneris cauſam referre iuſſit: quam ille narrauit iis uerſibus:

Quid ſtupetis qui relictum me colore cernitis?
Obſoleſcit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Neſcio quo Stygii numinis auſu
Miſſus ab inferis ſpiritus Aſuit
Sæuis alipedem dentibus edit
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi uel canis eſu,
Mox in me rapidos tranſtulit ungues:
Diſciſſaq; gena ſuſtulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere ſanguis.
Haud impune tamen monſtrifer egit:
Nam ferro ſecui mox caput eius,
Perfodiq; nocens ſtipite corpus.

Danicæ hiſtoriæ lib. 5.

Non diſſimile huic refert Pauſanias, ex Delphorum interpretibus acceptũ: Eſſe uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes abſumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur oſſa. Legimus etiã in Cretenſiũ annalibus, manes quas ipſi Catechanas uocant, in corpora remeare ſolitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores nõ infeſtẽt, legibus municipalibus cautũ eſt, ſurgẽtium cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio ſunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri poſſent, niſi fidem facerent & latę leges, & creditę antiquitatũ hiſtoriæ. Neq; demũ à Chriſtiana religione alienũ eſt, animas multas ante uniuerſæ carnis reſurrectionem ſuis corporibus reſtitui poſſe: quin & multos credimus ſingulari dei beneficio cum corporibus in gloriã aſſumptos, multos etiam uiuos deſcendiſſe in infernum: audiuimusq; non raro mortuorũ corpora è ſepulchris per dęmones ſublata, proculdubio nõ in alium uſum,

quàm in carcerandis torquendisq; ſuis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedũt etiam uiliſſimorum ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum cõcutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorũ ſolis capax, ignaraq; ſyderum ſplẽdoris, perpetuis tenebris & noctis ſpecie caligat. Quo apud Homerum peruenisſe fertur Vlyſſes ubi canit:

Cymmerios fama eſt populos hic eſſe, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine merſos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miſeri ſed nocte premuntur.

Neq; uero oĩa illa inanes nugæ ſunt, quæ de Patricii antro, Vulcani ſpeluncis, Aetneis crateribus, Nurſiæ ſpecu multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt, & cognouerunt, teſtati ſunt. Narrant ſiquidẽ iſtis maiora Saxo grãmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris ſeptentrionalis ſtupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Druſi hiſtoria, Germanico pelago deuiaſſe milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uiſa teſtatur, uim ſcilicet turbinum, in auditas uolucrum ſpecies, monſtra maris ambiguas formas habẽtia hominum atq; animalium, & in libro de Germania, Helduſios & Axionas, qui ſub uultu humano membra cætera beſtiis æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ procul dubio non niſi manium atque dæmonum opera ſunt: de iſtis etiam Claudianus olim cecinit:

Eſt locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlyſſes
Sanguine libato populum nouiſſe ſilentum.
Illic umbrarum tenui ſtridore uolantum
Flebilis auditur quæſtus, ſimulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Ariſtoteles Aeolias iuxta Italiam Inſulas, in Lipara tumulum quendam fuiſſe, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cũ inconditis quibuſdam cachinnis, tumultus etiã & inanes ſonos exaudiri, accolæ cõſtanter aſſeuerabãt. Eoq; loci aliquãdo ebriũ iuuenẽ acceſſiſſe, & ſub noctẽ apud tumuli ſpecũ obdormiuiſſe, ibiq; poſt tertiũ tandẽ diem à quæritantibus repertũ ac pro mortuo ſublatum: cũq; paratis exequiis educeretur funus, ſubito experrectum, multaq; quæ uidiſſet, quæq; perpeſſus fuiſſet, magna omniũ cũ admiratione ſeriatim narraſſe. Eſt etiã in Noruergia mõs quidã oim formidoloſiſſimus, mari circunſeptus, uulgo Hechelbergiũ nuncupant, inferni ſpeciẽ prę ſe ferẽs, unde tantę eiulantiũ lachrymabiles uoces & clamores exaudiũtur, ut ad unũ fermè miliare circũ horriſoni illi ſtrepitus dilatentur, quem inſuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circunuolantes, perterrefaciendo

acceſſum prohibent: præterea fontes inde duo ſcaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intenſiſſimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Eſt & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præſentia cernũtur ab omnibus. Eſt etiam in Scotia mons Doloroſus, horribili lamentantium ſtridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horriſonũ uocant, ubi Syluanos ſatyroſq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; ſcriptores teſtantur. Sunt in diuerſis regionibus & prouinciis iſtis ſimilia miracula: ſed & ipſe ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum ſtupẽdam admirationẽ, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic cenſeo, quid de animarum receptaculis plerique ex noſtris ſenſerint, ab his quæ iam diximus non admodum diſcrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduerſum hæreſes Marcionis ait: Apparet ſapienti cuique qui elyſios aliquando audierit eſſe aliqualem localem determinationem, quæ finus dicta ſit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœleſtem, ſublimiorem tamen inferis, ubi conquieſcant animæ iuſtorum, donec cõſummatio rerum reſurrectionem omnium plenitudine mercedis reſtituat. Quin & Petrus apoſtolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, nõ pigebit: Chriſtus, qui ab initio & ſemper erat, per ſingulas generationes piis, latenter licet, ſemper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: ſed nõ erat tẽpus, ut tũc reſolutis corporibus fieret reſurrectio: ſed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iuſtus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (ſicut de quodam iuſto cuidẽter refertur in literis) quod trãſtulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cũ cæteris geſtum eſt, qui eius uoluntati placuerunt ut ad paradiſum tranſlati, ſeruentur ad regnũ: eorum uero qui non ad integrum potuere explere normam iuſtitiæ, ſed aliquas in carne ſua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem reſoluũtur, animæ uero ſeruantur in bonis lętiſq; regionibus, ut in reſurrectione mortuorum cũ corpora ſua receperint, ipſa iã reſolutione purgata, pro his quæ bene geſſerant, æterna hæreditate potiantur. Ipſe quoq; Irenæus in calce libri quẽ aduerſus hęreſes Valentinianorum conſcripſit, ait: Cũ dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, poſt deinde corporaliter reſurrexit, & poſt reſurrectionem adſumptus eſt, manifeſtũ eſt quia & diſcipulorum eius (propter quos & hæc operatus eſt dominus) abibunt animæ in inuiſibilem locum definitum eis à deo, & ibi uſq; ad reſurrectionem commorabuntur, ſuſtinentes reſurrectionem, poſt recipientes corpora, & perfecte reſurgẽtes, hoc eſt corporaliter, quemadmodum & dominus reſurrexit, ſic uenient ad cõſpectum dei: Nemo eſt enim diſcipulus ſuper magiſtrum:

Tertullian.

Petrus Apoſtolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis ſicut magiſter eius. Quomodo ergo magiſter noſter non ſtatim euolans abiit, ſed ſuſtinens definitum à patre reſurrectionis ſuæ tempus, quod & per Ionam manifeſtum eſt, poſt triduum reſurgens adſumptus eſt: ſic & nos ſuſtinere debemus definitum à deo reſurrectionis noſtræ tempus præannũciatum à prophetis, & ſic reſurgentes aſſumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit iſtis etiam Lactãtius Firmianus in eo diuinarum inſtitutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquiens: Nec quiſquàm putet animas poſt mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; cuſtodia detinẽtur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iuſtitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & ſcelera detecta, non reſurgent, ſed cum impiis recondentur in eaſdem tenebras ad certa ſupplicia deſtinati. In eadem ſententia ſunt Auguſtinus & Ambroſius, quorum ille in Enchiridio ſuo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam reſurrectionem interpoſitũ eſt, animas abditis receptaculis continet, ſicut quæq; digna eſt requie uel ærumna, pro eo quod ſortita eſt in carne dum uiueret. Ambroſius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Eſdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurens quærelæ humanæ (eo quod iuſti qui præceſſerunt uideantur uſque ad iudicii diem per plurimum ſcilicet temporis debita ſibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ eſſe ſimilem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubeſcant, & uictores palmam adipiſcantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectãt animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro ſecũdo de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & poſt finẽ uitę huius, adhuc tamẽ futuri iudicii ambigua ſuſpẽditur. Adſtipulatur illis illud euangelicũ, de extremo iudicio dicẽte Chriſto apud Matthæũ: Multi dicẽt mihi in illa die, domine, domine, nõne in nomine tuo prophetauim⁹, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo uirtutes multas fecimus? & tũc cõfitebor illis q̃a nunq̃ noui uos. Ex quo ſermone cõſtare uidetur, eos uſq; in diẽ illũ fuiſſe de ſentẽtia ſua incertos, ac miraculorũ fidutia quę in Ieſu nomine dũ adhuc uiuerẽt peregiſſent, quadã ſpe ſalutis interea fuiſſe ſuſpenſos. Quia igitur animarũ iudiciũ in extremũ diẽ dilatũ eſt, putãt pleriq; theologi nõ ſolũ iuſtificãdis, ſed etiã damnatis, piacularia ſuffragia ante preſtitutã iudicii diẽ poſſe opitulari. Sic Traianum Cęſarem à diuo Gregorio ab orco liberatũ, iuſtificatumq; ad ſalutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, ſed animaduerſionis iuſtitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii ſuffragiis reuixiſſe, uimq; gratuitam conſecutum, qua à pœna ſcelerumq; nexu fuerit

Lactantius.

Auguſtinus.

Ambroſius.

mat. 7

liberatus. Et ſunt ex theologis, qui ſuffragiorũ inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, ſed duntaxat dolorũ ſolatia & fomenta quædã adferri opinantur, idq; æſtuantis geruli ſimilitudine, qui conſperſione aquæ uideatur preſſu ponderis leuari, ſiue ad facilius ferendũ iuuari, quanq̃ nihil ſit expondere detractum. Cõmunis tamen theologorũ ſententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ ſuffragari. Verũ hæc omnia cum ſint incomprehenſibilis obſcuritatis, multi in illis ingeniũ fruſtra exacuerunt. Itaq; accedẽtes Auguſtini ſentẽtiæ, ſicut ille in Geneſim libro decimo ait, dicamus: Melius eſt dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitẽ in ardore pœnarũ, & illum pauperẽ in refrigerio gaudiorũ, intelligendos eſſe non dubito: ſed quomodo intelligenda illa flãma inferni, ille ſinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa ſitis tormenti, illa ſtilla refrigerii, uix à manſuetè quærentibus, à contentioſe autẽ certantibus nunq̃ inuenitur. Sed iſtis iam omiſſis, ad ulteriora properantes, de animarũ reſtitutionibus diſſeremus.

Præclara Auguſtini ſententia.

Quibus rationibus Magi & Nicromantes mortuorum animas euocare ſe poſſe putabant. Cap. XLII.

EX his quæ iã dicta ſunt patet, quòd animæ illę quæ poſt mortem adhuc relicta corpora diligunt, quẽadmodũ ſunt animæ corporum ſepultura debita carentiũ, ſeu quæ corpus ſuũ uiolenta morte reliquerũt, & adhuc in turbido illo humidoq; ſpiritu circa cadauera ſua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam ſuis cõiungebantur corporibus, per conſimiles uapores, liquores nidoreſq; facile euocari & allici poſſunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, ſonis & huiuſmodi, quæ ipſam animæ imaginatiuã ſpiritalemq; cõmoueant harmoniã, ſacris etiam inuocamentis & huiuſmodi, quæ ex religione ſunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionẽ natura ſuperiorẽ. Sic Phytoniſſa euocaſſe legit Samuelem: ſic Theſſala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poẽtas & huiuſmodi rerum narratores, animas mortuorũ non euocari abſq; ſanguine & cadauere: umbras autẽ ex illorũ fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina tanq̃ aptum medium præſtantibus animabus ad ſumenda corpora, quẽadmodũ hæc apud Homerũ longa inſtructione Cyrce docet Vlyſſem. Arbitrantur aũt, hæc non niſi in his locis duntaxat fieri poſſe, ubi huiuſmodi animę plurimũ uerſari dinoſcunt, uel propter cognatum aliquod, ſicut corpus relictũ eas alliciẽs, uel propter affectum aliquem in uita quondam impreſſum, animã ipſam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci alicuius tartaream naturam iccirco purgãdis uel puniendis animis aptum, cuiuſmodi loca plurimũ experiẽtia uiſionum nocturnarumq; incurſionũ & cõſimilium phantaſmatũ occurſione cognoſcũtur, aliqua per ſe ſatis nota ſunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri ſolet

executio criminalis iudicii,& in quibus recentibus annis publicæ ſtrages factæ ſunt,uel ubi occiſorum cadauera necdum expiata nec rite ſepulta recentioribus annis ſubhumata ſunt. Expiatio namq; exorciſatioq; alicuius loci, tum ritus etiam ſacer ſepulturæ corporibus debite adhibitus, ſæpe animas ipſas accedere prohibet,longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomẽ habet,quia in mortuorum cadaueribus operatur,ac per manes & mortuorum umbras, ſubterraneosq; dæmones reſponſa petit, alliciens illos in mortuorũ cadauera,per ſtygia quædam carmina & infernales inuocationes,perq; feralia ſacrificia & impias immolationes,quales apud Lucanũ legimus,de Erichthone illa malefica,quæ mortuum euocauit,qui Sexto Pompeio omnem Pharſalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi ſacerdotes ſacrorum peritiſſimi,& animarum quæ uita functæ eſſent euocatores,& ſacræ literæ teſtantur,Phytoniſſam quandam mulierem euocaſſe animam Samuelis. Ita enimuero etiã ſanctorum animæ ſua corpora diligunt,magisq; & promptius exaudire ſolent,ubi reliquiarum ſuarum pignora ſeruantur. Sunt autem duæ necromãtiæ ſpecies,una necyomantia,erigens cadauer,quæ nõ fit abſq; ſanguine: Altera ſcyomantia,in qua ſola ſufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta ſua per trucidatorum cadauera & oſſa,& membra,& quę ex illis ſunt, operatur:quoniam adſit illis dæmonica poteſtas ipſis amica:ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt,propter ſimilitudinẽ proprietatemq; ualde familiarẽ:qui cũ in rebus terrenis humanisq; poſſunt quamplurimum,illorum opera freti necromantici,illicitos accendũt amores,immittunt ſomnia,& morbos,& odia,paſſionesq; conſimiles,ad quas tunc poſſunt etiam conferre uires animarum illarum,quæ adhuc in ſpiritu humido turbidoq; inuolutæ,circa exuuias ſuas oberrantes,eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta ſunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus ſuis uiolẽter auulſæ,hominũq; non expiatorum & ſepultura carentium,circa corpora immorantur, & ad cognatum ſibi trahantur,facile abutuntur illis malefici ad maleficia ſua efficienda, infelices animas appoſitione corporis uel partis eiuſdem aſſumptione allicientes,tum ſtygiis inuocationibus compellentes,obteſtãdo per diſperſa latis campis informia cadauera,& ſepultura carentium uagabũdas umbras,manesq; Acheronte remiſſos,& hoſpites inferũm,quos immatura mors in tartara abſtraxit,perq; horrenda damnatorũ deſideria,dæmonesq; ſuperbos,ultores ſcelerum. Qui autem uere animas ſuis corporibus reſtituere debeat,oportet illum ſcientem eſſe, quæ ſit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligentia communita,quibus mediis in corpus diffuſa,qua harmonia cũ ipſo fuerit compacta,quam affinitatem habeat cum deo,cum intelligentiis, cũ cœlis,cum elementis & cęteris omnibus,quorum imaginẽ & ſimulachrũ te-

Necromantiæ ſpecies duæ.

Animam uere corpori reſtituere cupientẽ,ſcire qd oporteat

net deniq; quibus influxibus compaginatū ſit corpus: hæc enim omnia requirit ars ſuſcitationis mortuorum, quæ non hoīm, ſed ſolius dei eſt, & quibus ille uoluerit cōmunicare, ſicut Helizæo qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiſcere fecit. Sic & Alceſtis narratur ab Hercule reſuſcitata, rurſum diu uixiſſe: & Tyanenſis Apollonius, mortuam puellam uitæ reſtituit. Atque hic notandū eſt, quia accidit aliquādo hominibus, ut retrahatur in illis ſpiritus uiuificus, & appareant mortui & non ſentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi ſe in illud actu non extendat, ſed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen nō deſinit eſſe: & licet ille homo iam uere mortuus dici poſſit, quatenus mors eſt carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter ſeparatum, poteſtq; rurſum expergefieri & reuiuiſcere: & ſic multa in his apparēt miracula, cuiuſmodi præcedentibus ſeculis apud gentiles & Iudæos multa uiſa ſunt, è quorum numero eſt, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereū quēdam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuiſſe, biduoq; poſtquam inde ſublatus eſſet, impoſitum rogo reuixiſſe, ac mira quę dam quæ tempore mortis illius uiderit, narraſſe: & de his partim locuti ſumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extaſi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ poteſtate, in mente, ratione & idolo.

Caput XLIII.

Compara 4 C. Anima humana quibus conſtet.

ANima humana conſtat mēte, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una eſt anima. Ratio niſi per mētem illuminetur, ab errore nō eſt immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, niſi luceſcente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo eſt ſupereminens omnē intellectū: quapropter non poteſt lux intelligibilis uocari, ſed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi poteſt: deinde quando per mētem infunditur rationi, fit rationalis, ac poteſt non ſolum intelligi, ſed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur ~~in idolum animæ~~, efficitur nō ſolum cogitabilis, ſed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeſte ſenſibilis, donec tranſierit in corpus elementale, ſiue ſimplex aēreumq;, ſiue cōpoſitum, in quo efficitur lux manifeſte uiſibilis ad oculum. Hunc lucis progreſſum conſiderantes Chaldęorū philoſophi, ſtupendam quandam narrant mētis noſtrę potentiam, uidelicet fieri poſſe, ut mens ipſa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; ſic impleta lumine, effuſis radiis per ſingula media uſq; ad hoc craſſum, tenebroſum, graue, mortale corpus, ipſum quoq; copioſo lumine circunfundat, reddatq; ſtellis ſimile & æque coruſcās, tum etiā radiorum ſuorū copia

ac leuitate tollat in altum, tanq̃ ſtuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando ſtatim corpus ueluti ſpiritũ ad longinquas partes transferat: ſicut de Philippo legitur in Actibus apoſtolorum quãdo baptizato Eunucho in India, ſtatim inuctus eſt in Azoto, & de Abacuc ſimilia apud Danielẽ. Sic alii penetrantes clauſas portas, cuſtodes & uincula euaſerũt, ut de Petro apoſtolo, & de Petro exorciſta legitur. Minus hoc miretur, q uiderit famoſos iſtos melancholicos, qui ambulant in ſomniis, & per inuia uadunt, & aſcendunt per inacceſſa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime poſſent: quorum non eſt alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autẽ homine eſt iſta uirtus, & ineſt animę humanę à radice creationis ſuæ, ſed uariatur in diuerſis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur ſecũdum exercitium & uſum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, poteſt aſcendere in cognitione ſua, quouſque imaginatiua uirtus ſua tranſcendat & iungatur cũ uirtute uniuerſali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Pariſienſis, uocant ſenſum naturæ, Vergilius ſenſum æthereum, & Plato ſenſum uehiculi appellant: efficiatur'que cogitatio ſua fortiſſima, quando effunditur ſuper ipſam uirtus illa ætherea & cœleſtis, cuius ſplendore confortatur, donec apprehẽdat ſpecies, notiones, & ſcientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente ſua, proueniat ſicut ipſe cogitauit, & adipiſcatur tantam potentiam, ut poſſit ſe immergere, & iungere, & inſinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus ſuis, & de uoluntate & deſiderio ſuo, etiam per magna & remota ſpatia, acſi illa ſenſibus ſuis à prẽſente obiecto comprehenderent, & poteſt in modico tempore facere multa, ac ſi eſſent facta ſine tempore: atque hæc non ſunt data omnibus, ſed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua eſt fortiſſima, & peruenit ad finem ſpeculationis: & is eſt idoneus apprehendere & nunciare omnia per ſplendorem uirtutis uniuerſalis, ſiue intelligentiæ & apprehenſionis ſpiritualis quæ eſt ſuper ipſum: & hæc eſt uirtus neceſſaria quam ſequi oportet, & cui obedire debet omnis qui ſequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut ſe poſſit inſinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorſum ipſa ſomniat & imaginatur, nonnunq̃ ſecum trahat graue corpus, non eſt dubitandum quin maior ſit potentia mentis, ſi quãdo fuerit ſuam naturam adſequuta, nec ſenſuum illecebris grauata, perſeuerauerit'que incorrupta ſuiq̃ ſimilis. Sed nunc ad exemplar tam copioſo lumine cœleſtium ſtellarum animæ abũdant, & ingens inde in corpora ſua redundet copia luminis. Sic Moſis facies ſplendebat adeo, ut non poſſent intendere filii Iſraël illum ob ſplendorem uultus eius. Sic Socrates trãsfiguratus legitur, ſolis luciferas uti uicerit lumine rotas: ſic Zoroaſtem trãsfiguratum ſublatumq̃ corpore ſurſum: ſic Enoch & Heliã igneo quodam curru cœlos aſcendiſſe: ſic Paulum in tertium cœlum raptum eſſe: ſic

Senſus naturæ, æthereus & uehiculi.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solē & lunā hac ratione dicere possumus. Quod quidē fieri posse, factūq; fuisse, Auicebrō Maur⁹ atq; Arabs Auicēna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldęorū schola fatētur & ostēdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexādrum in India ingenti periculo circunuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumē fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiēs quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiā in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerū naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corp⁹ per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animę tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq; passionibus & occursu distrahitur: quandoq; anima sese totā replicat in rationē, uel res alias argumentādo indagans, uel cōtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quē possibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cōuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tātum deniq; est rationis ipsius imperiū, ut quotiescunq; aliqd incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturā, uel in corpus, nō potest transire in animā, nisi ratio sese ad hoc intēdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq̄ percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cōprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes.

sensus naturæ est instinctus naturalis sup. l. 1. c. 55

reflexio animæ

q̃ animi paſſiones,nec quodcunq; ſenſibile in animã poſſet agere uel penetrare,niſi per rationis ipſius iudiciũ.Itaq;per ſuum actum,non per ullam forinſecam uiolẽtiam poteſt animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipſo facto comprobarunt. Sic Anaſarchus Abderites philoſophus,iuſſu Nicocreontis Cypriorum tyranni,in ſaxum concauũ conie&us,ferreis malleis dum cæderetur,corporis pœnam negligens,aiſſe fertur:Tunde tunde Anaſarchi uaſculum,Anaſarchum ipſum nihil terres. Iuſſitq; tyrannus illi linguam præſcindi:at ille propriis dentibus præſciſam in tyranni faciem conſpuit. *Anaſarchi conſtantia.*

De gradibus animarum,& earundem interitu aut immortalitate. Cap. XLIIII.

MEns quia à deo eſt,ſiue à mundo intelligibili,iccirco immortalis eſt & æterna:ratio aũt cœleſtis à cœlo ſuæ originis beneficio longęua eſt:idolum uero quia ex materiæ gremio ac ſublunari natura depẽdet,interitui atq; corruptioni ſubiicit. Anima itaq; per mentem ſuam immortalis,per rationẽ in æthereo ſuo uehiculo longæua,ſed reſolubilis,niſi in noui corporis circuitu reſtauretur:nõ ergo immortalis eſt niſi uniatur mẽti immortali:ita idolum animæ ſiue ipſa ſenſibilis & animalis anima,quia ex corporeæ materiæ gremio educta eſt,reſoluto corpore unà cum illo interit,aut in corporis ſui reſoluti uaporibus non diu ſupereſt umbra,nihil participãs immortalitatis,niſi ipſa quoq; ſublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita eſt anima,hæc dicitur anima ſtans & non cadens:uerum nõ omnes homines mentẽ adepti ſunt,quoniam(ut inquit Hermes)uoluit illam deus pater tanq̃ certamen præmiumq; animarũ proponere:quod qui neglexerint mentis expertes,corporeis ſenſibus mãcipati,irrationalibus animalibus ſimiles facti,eundem cum eiſdem ſortiũtur interitum,ſicut ait Eccleſiaſtes,inquiens:Vnus interitus eſt hominis & iumentorum,& æqua utriuſq; conditio:ſicut moritur homo,ſic & illa moriũtur.Similiter ſpirant omnia,& nihil habet homo iumento amplius. hæc ille.Hinc putant pleriq; theologorũ,huiuſmodi animas nullam manere immortalitatem poſt hoc exutũ corpus,niſi ſolam ſpem reſurrectionis,quando omnes homines inſtaurandi ſunt.Talem Auguſtinus refert fuiſſe Arabum hæreſim,qui animas ſimul cum corpore interire dicebãt,& in iudicio iterum cum illo ſurrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentẽ conſecuti ſunt,hi ſecundum operum comparationẽ immortales euadunt,ut inquit Hermes,intelligentia ſua cuncta complexi,quæ in terra ſunt,& quæ in mari,& quę in cœlis:& ſi quid eſt prẽter ea ſuper cœlum,ut ipſum quoq; bonum intueantur:quos uero mediã uitã uiuere contingit,licet diuinã intelligentiam non ſint conſecuti,ſed eius quandã rationalem imaginem,horum animæ cum è corpore exceſſerint,ad ſecreta quædam relegatæ receptacula, ubi ſenſibilibus uiribus affectę ac in quodam actus genere uerſantes,ex opi *Non omnes homines mẽtem adipiſcuntur.*

natione,& irascibili,& concupiscibili uirtutibus,aut effuse lætantur,aut grauiter dolẽt,in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit,De spiritu & anima. Hanc animã Indorum,Persarũ,Aegyptiorum & Chaldęorũ sapientes,corpore suo longæue superuiuere tradiderũt,tamẽ non protinus immortalem fieri,nisi per transcorporationẽ:uerum theologi nostri de his longe aliter philosophantur,dicunt enim,quod & si animarum omniũ cõmunis sit origo & idem ortus,diuersis tamẽ gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt,nõ solum accidentalibus, sed gradibus quibusdã intrinsecis,in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia,per illud quod est ipsi proprium: quam sententiã ita tenet Ioannes Scotus:& Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens:Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam,uidelicet meliorem quàm multi alii. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris,quod suscipit à deo donum gratuitum,sicut legitur in euãgeliis: Quia uni dedit quinque talenta,alii duo,alii unum,unicuique secundum propriam uirtutem:& Apostolus inquit:Dedit aliquos fieri apostolos,alios prophetas,alios euangelistas & doctores,ad consummationem sanctorum in opus ministerii,in ædificationem corporis Christi. Sunt enim(ut inquit Origenes)quædam inuisibiles uirtutes,quibus ea quæ sunt super terrã dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est,sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ aut dignitatis attingit,alius paulò distat à bestiis,& bestias pascens fit semibestia:alius uirtutibus abundans & fortuna diues,alius uel nihil uel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia,in distributione donorum,ut correspondeant uirtuti uniuscuiusq; recipientis,quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum,ut quæ sit proportio munerum ad munera,& meritorum ad merita,eadem sit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginem diuinæ proprietatis, alterã intellectualem per formalitatem participationis cum intelligentiis:tertiam rationalem,per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem,per cõmunionem ad corpus, & ad hæc inferiora,ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile,tam excellens,tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa,quam uocant Magi animam stantem & non cadentem,sua propria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

Ãiæ nobilis, quadruplex operatio.

Anima stãs & nõ cadẽs.

De uaticinio & furore.
Caput XLV.

Aticinium eſt quo perciti ſacerdotes uel alii, & rerũ cauſas cernunt, & futura etiam præuident, quando ſcilicet à diis, uel à dæmonibus deſcendunt in illos oracula, ſpiritusq; tradunt ab eis, quos quidem deſcenſus uocant Platonici ſuperiorum animorũ in noſtros animos illapſiones: & Mercurius uocat eos dæmonũ ſenſus, ac dæmonum animos. Cuiuſmodi dęmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominũ ingredi corpora ſolitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, conſtanter credidit antiquitas: de quibus etiã meminit Plutarchus in Dialogo de cauſis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos ſecutus, præſcientiam futurorum tantundẽ diis competere affirmat: & Ptolemæus aſtrologus ait: Soli numine afflati, prædicũt particularia. Aſtipulatur iſtis Petrus apoſtolus, inquiens: Non enim uoluntate humana allata eſt aliquãdo prophetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, deorum illapſionum propria ſit, affirmat Eſaias inquiens: Annuntiate nobis quæ uentura ſunt, & dicemus quia dii eſtis uos. Illapſiones uero huiuſmodi ſiue ſenſus non transferunt in animam noſtram, quãdo illa in aliud quidem attentius inhians eſt occupata: ſed tranſeunt quando uacat: uacationis autẽ eiuſmodi tria ſunt genera, ſcilicet furor, raptus & ſomnium, de quibus ſingulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præſcientiã ſolis diis cõpetere.

Eſa.

Tria uácationis genera.

De prima ſpecie furoris à Muſis. Caput XLVI.

Vror eſt illuſtratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniẽs, unde Naſonis hoc carmen:

Eſt deus in nobis, ſunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis ſpiritus ille uenit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abſtrahit ſiquidem ab his quibus corporei ſenſus excitãtur, ab animali homine alienus, numini adhærer, à quo ſuſcipit, quæ propriis uiribus nequit indagare: quando enim animus liber & ſolutus, relaxatis corporis habenis, uelut in cuſtodito carcere, licentius egreſſus, membrorum uincula tranſgreditur, nullo cohibente, ſuis ſtimulis impulſus, diuino ſpiritu cõcitatus, omnia cõprehendit & futura prę-uidet. Sunt autem quatuor diuini furoris ſpecies, à ſingulis numinibus procedẽtes, ſcilicet à Muſis, à Dionyſio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Muſis procedens, hic animũ ſuſcitat atq; tẽperat, redditq; diuinum, per res naturales ſuperiora trahendo ad inferiora: ſunt autẽ Muſæ ſphærarum cœleſtium animæ, ſecundum quas ſinguli reperiuntur gradus, quibus ſuperiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior ſphæram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus ſunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materiis durioribus ſunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & ſuſpenſiones: ſic fertur quòd lapis ſelenites, & lapis hyenæ præſtant diuinationem: ſimiliter uerbena & herba theangelida uaticinium præſtant;

Furoris diuini quatuor ſpecies.

Furor à Muſis.

quemadmodum de his ſuperius dictum eſt. Secundus gradus referẽs Mercurium, tenet quæ ex animalibus ſunt, & quæ ex diuerſarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & eſculenta: hoc modo cor talpæ, ſi quis ipſum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moſes Cuſenſis in commentariis ſuper Leuiticum, eſſe animal ידוע Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitę inſtar humo adfigitur: & quantũ longitudo illius funiculi protrahitur omnia circunueſcens deuorat atq; conſumit, uiſumq; fallens capi nequit, niſi ſagittarum ictu funis amputetur: quo pręciſo expirat: cuius deinde oſſibus certa quadam lege ori impoſitis, ſtatim quiſquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibuſq; edicit oracula. Tertius gradus correſpondet ſphæræ Veneris: hic tenet pulueres ſubtiliſſimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & ſuffumigationes, de quibus ſuperius dictum eſt. Quartus gradus pertinet ad ſphęram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & ſonos harmonicos, per quorum ſuauem conſonantiam turbidam pellit ex anima diſcordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, diſſonantẽ animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem ſonis fertur excitaſſe in furorem: ſic ſacerdos Calamenſis (teſte Aurelio Auguſtino) ſolebat ſeſe ſuo arbitratu querula quadã harmonia euocare à corpore in raptum & extaſim. de his etiam ſuperius ſermo habitus eſt. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cõceptus & motus, de quibus omnibus ſupra patet. Sextus gradus reſpondet Ioui: hic tenet rationis diſcurſus, deliberationes, conſultationes moralesq; purgationes: de his partim ſuperius mentio facta eſt, partim dicetur inferius. Habet præterea ſub ſe admirationes & ueenerationes, quorum ſtupore aliquando phantaſia atque ratio ſic infrenantur, ut ſubito omnes ſuos actus prætermittant: unde tunc mens ipſa libera, ſoli numini, ſiue deo alicui ſiue dæmoni expoſita, ſupernos diuinosq; concipit influxus, eos ſcilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ ſacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula ſuſcipere ſolitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet ſecretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perſpicaciam, in ſpectacula ſapientiæ, cum admiratione ſuſpẽſam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, ſpeculatio aut diſcurſus quidam eſt, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum ſtellatum: hic cœleſtium corporum obſeruat ſitum, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & ſimilia, quæ ad cœleſtium normã fabricantur, de quibus ſupra dictum eſt. Nonus gradus correſpondet primo mobili, ſcilicet nonæ ſphæræ ſiue ipſi uniuerſo: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contẽplatio

telligentiarum cœli obſeruat influentias,cæteráq; myſteria,quæ quia cœleſtium numinum & inuocatorum ſpirituum gerunt effigiem,illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam neceſſitate impulſos, accedere cogunt:atque ne recedant facile detinent,de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Ceſſa nunc tandem,& uerbis parce,uitæq;
Da requiem,ſoluens priſcas cedensq; figuras,
Et remoue à membris,& lintea dura reſolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite ſerta pedes,liquidis & ſpargite lymphis
Aquæ,manum ramum laurus auferte uirenteis,
Linea,ſitq; omnis deleta,omnisq; character.

De his omnibus ſuperius ad longum ſatis tractatum eſt, & adhuc dicetur inferius.

De ſecunda ſpecie à Dionyſio.
Caput XLVIII.

SEcundus autem furor procedit à Dionyſio: hic per expiationes exteriores & interiores,& per exorciſmata, per ſacramenta, per ſolennia,ritus,phana, obſeruationes, animam in mentem ſupremam ſui partem dirigit,ac tanquam dignum & inconta-minatum deorum templum efficit, in quo diuini ſpiritus inhabitent,quos anima tunc uitæ ſocios poſſidens, ab illis felicitate, ſapientia oraculisque repletur, non in ſignis aut notis, aut coniecturis, ſed concitatione quadam animi, ac ſoluto liberoque motu: ſic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uiſionem,quandoque per expreſſam uocem:ſic Socrates à ſuo dæmone regebatur,cuius monitis ſedulo obtemperabat,cuius uocem auribus ſæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis ſæpe uiſa eſt. Solent enim fatidici ſpiritus bene expurgatis animis etiam ſeſe uiſibiles præbere & comites, cuius exempla multa ſunt in ſacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar,in Iacob,Gedeone,Helia,Tobia,Daniele, & multis aliis.Sic Adam familiarem conſuetudinem habuit cũ angelo Raziele: Sem filius Noë,cum Iophiele:Abraham cum Zadkiele: Iſaac & Iacob, cum Peliele:Ioſeph & Ioſue & Daniel, cum Gabriele: Moſes cum Metattron:Helias,cum Maltiele:Tobias iunior,cum Raphaële:Dauid, cum Cerniele:Manne, cum Phadaële:Cenez,cum Ceruele:Ezechiel, cum Haſmaële:Eſdras,cum Vriele:Solomon,cum Michaële. Nonnunquam ſpiritus iſti uirtute ſua animarum & organicum corpus,ſiue brutum ſiue rationale, ingrediuntur & corripiũt,ac anima illius tãquam baſi utentes,per corporea

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

inſtrumenta uoces reddunt,ſicut hoc in aſina Balaam manifeſtum eſt,& in Saul,in quem inſiliit ſpiritus domini & prophetabat. De iſtis ſic ait Apollo in reſponſis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur,ab alto
Defluxit,tacitus purumq; per aëra uectus,
Afflatu ſpirans labensq; in corda ſonoro,
Et ſubiit mentem innocua, ſanctiq; capacem
Numinis,& peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia ſpecie furoris,ab Apolline. Cap. XLVIII.

TErtius uero furor ab Apolline procedit,ſcilicet mundi mente: Hic ſacris quibuſdã myſteriis,uotis,ſacrificiis, adorationibus, inuocationibus & ſacris quibuſdam artificiis, uel arcanis quibuſdam confectionibus,quibus dii ſui ſpiritus uirtutem infuderunt, animam ſupra mentem aſſurgere facit,ipſum cum numinibus dæmonibusq; coniungẽdo:ſicut legimus de Ephod,quo applicato mox prophetabant:ſic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Iſmaëlem confeciſſe quaſdam placentulas,quibuſdam diuinis angelicisq;nominibus inſcriptas,atq; ſic conſecratas,quibus qui cum fide,ſpe & charitate ueſcebatur,mox prophetico ſapientiæ ſpiritu effulgebat. Legimus ibidem,Rabi Iohenam filium Iochahidis,rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, oĩs literaturæ expertẽ,taliter illuminaſſe,ut repẽtino fulgore circũfuſus,inopinate tam alta legis myſteria in cœtũ ſapientum concionaretur, ut aſtantibus omnibus ſtupori fuerit:& de quodã Heraiſco Aegyptio memorię proditum eſt,illum diuina quadam natura prędituм,ita ut ſolo ſimulachrorũ contuitu,quæ aliquod in ſe numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in ſacris literis,cum Saul eſſet inter prophetas,inſiliiſſe ſuper eum ſpiritũ domini & prophetaſſe,cũq; à prophetarũ cuneo abiret,ceſſaſſe prophetare. Simile accidit lictoribus illis quos miſit Saul ut caperẽt Dauid:qui cũ uidiſſent cuneũ prophetarũ, & Samuelem ſtantẽ ſuper eos,factus eſt ſpiritus domini etiã in illis & prophetarũt etiam ipſi. Tãta eſt ſæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia,ut etiam propinquos illis corripiat,ſimili'que ſpiritu furere compellat: non ergo incredibile eſt aliquem ex ignorante repente poſſe fieri ſapientem,& iterum ex ſapiente ignorãtem:eſt enim ars quędam (ſed pauciſſimis cognita) taliter informandi,exornandi,& illuſtrandi,fidelem & purum hominis animũ,ut ex ignorantiæ tenebris repẽte ad ſapientiæ & doctrinarũ lumina eue hatur:eſt econuerſo facultas immũdos& incredulos,reconditis quibuſdam arcanis,eodem ſapientiæ & doctrinarũ dono rurſus exuere, & priſtinæ ſuæ ignorantiæ reſtituere. Poteſt etiam animus humanus (teſte Apuleio)præſertim ſimplex & purus, ſacrorũ quorundam auocamento ac delinimento, ſoporari & externari ad præſentium obliuionẽ, ita ut remota corporis me-

Ars mira.

moria redigatur in naturam ſuam diuinam, atque ſic diuino lumine luſtratus ac furore diuino afflatus, futura rerum præſagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc ſuſcipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæſi feruntur, & flumina tranſeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & ſpecus, & fontes, & lacus, & eiuſmodi hoc modo diis ſacrata, uel eo myſterio fabricata fuiſſe, ut exinde ſacerdotes uaticinandi ſpiritum hauſerint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum ſuſcipere ſolita eſt: aut enim per tenuem ſpiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipſa etiam in adytu ſedens, ſuper æneam ſellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino ſpiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circunfunditur, eamq; ſuo numine repletam agitat, aut ſacræ ſedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe conſedit, aut uirgam manu geſtat à numine ſibi aliquo conceſſam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino ſplendore repletur, editáque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuiſſe Libero ſacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi ſolebant: cuius templi antiſtites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permiſſum fuerat, aqua prius aſſumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum conſtitutus, ubi de ægrotorum ſucceſſibus conſulentes, ſpeculum tenui funiculo alligatum, uſque ad ſupremas fontis aquas ſenſim demittebant: peractis'que certis ſupplicationibus & ſuffitibus, rei ipſius euentus in ſpeculo ſeſe offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, reſponſa dabãtur: proſpera, ſi undę iniectas placide retinuiſſent: aduerſa autem, ſi ueluti aſpernatæ illas reiecciſſent. Simile etiam Atnæ crateres factitaſſe proditum eſt, in quas iniecta numiſmata aut uictimæ, idem præſagii læti aut triſtis, iniectorum retentione uel reiectu oſtendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana hiſtoria, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis ſcire cupiebat, præterquã de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliſcorum Siciliæ fonte tradidit Ariſtoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluiſſent, tabellis inſcripta & obſignata in fontem deiiciebant: quæ ſi recta fuiſſent, ſuper aquas fluitare uidebantur: ſin uero falſo & dolo malo peierata, ſtatim mergebantur ima petentes: tum exiliens ſubito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflat, ne minè timet.

neres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum reſponſum ingrediebatur, protinus mouebatur & ſonitum edidit: erat & ibidem ſtatua uirgam ferens, quæ lebetem (ſcilicet peluim) quę prope adrat percutiebat, ex qua reſponſum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epiſtola Auſonii ad Paulinum:

Nec Dodonei ceſſat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Reſpondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta ſpecie furoris à Venere. Cap. XLIX.

QVartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & tranſmutat, efficitq; deo penitus ſimilem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Aſclepi, magnum miraculum eſt homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei trāſit, qua ipſe ſit deus: hic dęmonum genus nouit, utpote qui cum iiſdem ortum ſe eſſe cognoſcat: hic humanæ naturę partem in ſeipſo deſpiciens, alterius partis diuinitate cōfiſus. Anima itaq; iam cōuerſa, deo quoq; ſimilis effecta, ſic à deo formatur, ut ſupra omnem intellectum eſſentiali quodam diuinitatis cōtactu omnia cognoſcat: ideoq; amorē Orpheus ſine oculis deſcribit, quia eſt ſupra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum ſic conuerſa, & ſupra intellectualem ſphærā ſublimata, præter hoc quod integra ſua uirtute uaticinii ac prophetiæ ſpiritum adſecuta ſit, aliquando etiam mirabiliora & maiora q̄ ipſa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nā quē admodū cœlum imagine ſui, & ſuo lumine atq; calore ea agit quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipſa experiētia notiſſimum eſt) ſic etiam deus per ſui imaginem ac lucem ea perficit, quę mūdus innata ſibi uirtute agere non poteſt: imago autem dei homo eſt, ſaltem qui iam Venereo furore deo ſimilis effectus, ſola uiuit mēte, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis ſecundum Hebræorum doctores ac Cabaliſtas diffinitur, eſſe lumen dei, & ad imaginem uerbi cauſæ cauſarum primi exemplaris creata, ſubſtātia dei, ſigilloq; figurata, cuius character eſt uerbum æternum. Quod intuens Hermes Triſmegiſtus, talem hominem ait eſſe uel cœlicolis præſtantiorem, uel ſaltem æquali ſorte potiri.

Amor cur cæcus.

Miraculum.

Anima hoīs.

De raptu & extaſi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & ſyncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. Cap. L.

RAptus eſt abſtractio, & alienatio & illuſtratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à ſuperis delapſam ad infera, rurſus ab inferis retrahit ad ſupera. Huius cauſa eſt in nobis cōtinua contēplatio ſublimiorum, quæ quatenus profundiſſima mentis intentione animum incorporeę ſapientiæ coniungit, eatenus uehe-

Raptus qd.

mẽtioribus ſuis agitationibus ipſum à ſenſibilibus corporeq; ſeuocat,& (ut inquit Plato) taliter quandoq;,quòd nonnunq̃ corpus ipſum uel effugiat & quaſi diſſolui uideatur,quemadmodum Aurelius Auguſtinus narrat de ſacerdote Calamenſi(cuius ſupra meminimus)Iacebat,inq̃t,ſimilimus mortuo,ſine anhelitu:& cum ureretur & ſecaretur,non ſentiebat. Tãtum igitur eſt animæ imperium,quãdo ſcilicet ſuam naturam fuerit adſecuta,nec ſenſuum illecebris grauata,ut uirtute ſua ſubito aſcendat, non modo in corpore manens, ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus uolitans ad ſupercœleſtem cohabitationẽ, ubi iam deo q̃proxima & q̃ſimilima, diuinorum effecta receptaculum,diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroaſtes: Aſcẽdendum tibi eſt ad lumen ipſum,& ad patris radios, unde tibi miſſa eſt anima,plurimã induta mentẽ. Et Triſmegiſtus ait: Aſcẽdere te oportebit ſupra cœlos,chorisq; dæmonum longe abeſſe,& Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberũ tranſieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetẽ,Socratem,Xenocratẽ,Platonem,Plotinum, Heraclitum,Pythagorã & Zoroaſtem,raptu ſolitos ſeuocari,atq; ſic multarum rerum ediſcere ſapientiam. Legimus etiam apud Herodotum,fuiſſe in Procõneſo philoſophum mirifice ſcientiæ Atheum nomine, eiusq; animã quandoq; corpus exire,ac poſt uiſa longinqua ſpatia rurſus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius,conſueuiſſe animã Harmonis Clazomenii,eamq; relicto corpore uagari ſolitã,multa quoq; ac uera è lõginquo nunciare. Et ſunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios perplures, qui ſe in totum triduũ ſeuocant à corpore,reuerſiq; multa à longinquis renunciant:atq; illos interea cuſtodire oportet,ne quod uiuũ animal illos ſupergrediatur contingatq;,aliàs ferunt in corpus ſuum non reuerti. Sciendũ ergo quòd(iuxta Aegyptiorum doctrinã) cum anima lumen ſit quoddam ſpirituale,quando à corpore eſt ſoluta, omnem locum & omne tempus cõprehendit,non ſecus atq; lumen in laterna incluſum, qua aperta,uſq;quaq; diffunditur,neq; deficit:nã ubiq; eſt & ſemper:& Cicero in ſuo de Diuinatione libro ait: Nec aliquãdo animus hominis diuinat,niſi cum ita ſolutus eſt, ut ei planè nihil ſit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenerit ad illũ ſtatum qui eſt ſupremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis ſpeciebus,& intelligit non per ſpecies acquiſitas,ſed per inſpectionem ad ideas,omniaq; in idearũ lumine cognoſcit: cuius luminis Plato dicit pauciſſimos homines participes fieri in hac uita, ſed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur,atq; in ipſis ſæpiſſime ſicut in raptu uaticinia proueniunt,quo quidem uaticinãdi genere legimus Herculem Arabesq; q̃ plures excelluiſſe. Et ſunt quædam uaticinia,quæ inter confinia naturalium diuinationum & tranſnaturalia oracula media ſunt,uidelicet quæ ex paſſionis alicuius exceſſu,ut amore nimio,uel triſtitia,uel inter crebra ſuſpiria,aut in mortis agone futu-

Aug. de cur. D. l. 4. c. 13.

Plin. Hermotimi Clazomenii ... narrant.

Aiũt à corpore ſoluta omnẽ locũ & tempus comprehendit.

ra pronuntiant, ſicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo ſub gurgite remos.

Ineſt enim animis noſtris quædã uis perſpicua & capax rerũ oĩm, ſed caligine corporis & mortalitatis obſita & impedita, poſt mortẽ autẽ immortalitatẽ cõſecuta & à corpore ſoluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & ſenecta debilitatis, nonnunq̃ aliquid inſueti luminis, quia anima tunc ſenſibus minus præpedita eſt, & acutius intelligit, & iam quaſi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quaſi loco quo migratura eſt uicina, reuelationes facile percipit, quæ agoniis ſuis pexmixta, ſibi tũc offerũtur. Vnde Ambroſius libro de Fide reſurrectionis ait: Anima noſtra corporeum iſtud euadere geſtit ergaſtulum quę motu aëreo libera neſcit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quòd corpori ſuperuiuat, & ea iam depoſitis proprii ſenſus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante ſita in corpore nõ uidebat, quod exemplo dormiẽtium poſſumus æſtimare, quorum animi uelut quieti ſepulto corpore ad altiora ſe ſubrigunt, & renunciant corpori rerum abſentium uel etiã cœleſtium uiſiones.

De ſomnio prophetico. Caput LI.

Omnium dico nunc, quod ex ſpiritu phantaſtico & intellectu inuicem unitis, aut per illuſtrationem intellectus agẽtis ſuper animã noſtrã, aut per merã reuelationẽ numinis alicuius, purgata atq; trãquilla mente procedit: ab hoc enim anima noſtra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præſtat: nã in ſomniis & interrogare uidemur, & diſcere & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa cõſilia, multa incognita inopinataq;, neq; unq̃ tẽtata animis noſtris, nobis in ſomniis patefiũt, apparentq; imagines ignotorũ locorũ, & ſimulachra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: portẽduntur q; futura quæ nondũ prouenerunt, & reuelantur prouenisſe uſpiã, quæ nulla adhuc ſcientiæ fama innotuerunt: & hæc ſomnia nulla egent alia interpretãdi arte, ſicut illa de quibus in primo libro locuti ſumus, quæ diuinationis ſunt, non præſcientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimũ nõ intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) ſicut uidere ſomnia, eſt à fortitudine imaginatiõis: ita intelligere ea, eſt à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demerſus cõmercio ſopitus eſt, aut ſpiritus imaginatiuus ſiue phãtaſticus tã hebes ac impolitus eſt, ut ſuperni intellectus ſpecies influentesq; imagines nequeat excipere exceptasq; retinere, hic ad ſomniorum uaticinia planè inutilis eſt. Oportet ergo uolentẽ uera recipere ſomnia, ſpiritũ phantaſticũ purũ, incõcuſſum imperturbatumq; ſeruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præſideat atq; innoteſcat: talis nanq; ſpiritus uaticiniis aptiſſimus, omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Sõnia uidere, & ea intelligere, unde cõtingat

Syneſius) ſpeculum eſt clariſſimũ. Cum igitur corpore iam ſani ſumus, nõ perturbati animo, non cibo potu'ue grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obſtrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiis, caſtè cubitũ euntes dormimus, tunc anima noſtra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione ſoluta per ſomnium iam libera, hoc diuino ſpiritu inſtrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in ſe ſuſcipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico ſpeculo, omni intellectus uulgari indagatiõe rationisq; diſcurſu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, inſtruentibus diuinis poteſtatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ ſolitudinis opportunitate, neque etiam tũc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur ſpiritum ſuũ meditatione trãquilla ac religioſa, tum per uictum temperatum ac moderatum ſecundum naturam conſeruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiuſmodi ratione diuinus euadat atq; ſciens: quicunq; uero contrà phãtaſtico ſpiritu languet, non recipit perſpicua diſcretaq; uiſa: ſed quẽadmodum luſcus oculus propter debilitatem confuſe indiſcreteq; iudicat: ſic etiam quando crapula uinoq; repleti ſumus, tunc ſpiritus noſter noxiis uaporibus oppreſſus (ſicut aqua turbida ſub eadem forma ſolet diſſimiliter affici) decipitur atq; hebeſcit, quã ob cauſam Amphiaraus uates (ut legimus apud Philoſtratũ) uolentem recipere oracula, iuſſit integrum diem à cibo, à uino autẽ triduo abſtinere: quia non poſſit recte uaticinari anima, niſi eſſet uino ciboq; liberata: ſobriis enim animis ac religioſis, diuinoq; cultui uacantibus, ſolent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philoſtrat. lib. 2. ca. 14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas ſomni quiete demulctas.
Easq; compellans ſuſcitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per ſomnium ſubinſeris,
Silens ſilentibus animis uenturã pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectiſſime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui reſpõſa accepturi eſſent, prius celebratis ſacris quibuſdam expiationibus & ſacrificiis, peracto diuino cultu, etiam ſacrato cubiculo, uel ſaltem ſuarum immolationum uelleribus, religioſius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uerſibus:

In dubiis reſponſa petunt, huc dona ſacerdos
Contulit, & cæſarum ouium ſub nocte ſilenti
Pellibus incubuit ſtratis, ſomnosq; petiuit.

Et paulo poſt canit:

Hic & tum pater ipſe petens reſponſa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo ſtratisq; iacebat
Velleribus.

Et qui Lacedæmoniis præerant (quod ait Cicero) in Pasiphaē phano somniandi causa recubare solebāt: idem fieri in templo Aesculapii, à quo uera immitti somnia putabātur. & Calabri Podalyriū Aesculapii filiū consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autē tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autē (ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorū uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostēditur: quartum quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiēs: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinēs somnium, firmitatis indiciū est. Est autem firmissimum somniū, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hęc. Oportet aūt alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud præterea sciēdum, uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis, quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somniū testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti: num ego & mater tua & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutum. Hęc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato: cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticū nō pluris q̄ aduśq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit quod postea ętatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum etiam exorcizatū & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorū anulis, suppositā capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationib⁹ numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus cōiungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Somniorū tempus nox est.

Somniorū uerorū genera quatuor.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus. Caput LII.

Vnt etiam ſortes quædam diuinam oraculorũ poſſidentes uir tutem,ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obſecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquãdo etiã à deo ipſo fieri præceptæ,quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emiſſario:& in Numerorum libro, de uirgis tribuum Iſraël. Iam uero & Moſes,& Ioſue,miſſis ſortibus in conſpectu domini diuiſerunt terras & hæreditates tribubus Iſraël ſecũdum præſcriptum dei. Apoſtoli Chriſti præmiſſis precibus per ſortem elegerũt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharſum,ſuborta tempeſtate nautæ per ſortem inuenerũt illum cauſam periculi,proiectumq; in mare ceſſaſſe tempeſtatem. Narrat Ceſar de M. Valerio Procillo capto ab hoſtibus, ter ſortibus conſultum, utrum igne ſtatim necandus eſſet,an in aliud tempus reſeruandus,ſortium beneficio euaſiſſe incolumem. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidũ Herculis oraculum ex talis & abaco conſtitutum, ubi cõſulturus de re quapiam,poſt peractas deo preces,toles quatuor iaciebat,quorum ſitum atq; figuras obſeruans uates,quid uenturum eſſet, in abaco ſcriptum cõperiebat: erant autem tali omnes ex hoſtiarum oſſibus confecti. Illud uero ſciẽdum uetuſtos partes non ſolitos qualibet leui de cauſa mittere ſortem,ſed aut neceſſitate aut grandi utilitate urgente,nec niſi cum magna religione,reuerẽtia,expiationibus,ieiuniis,munditia,precibus,inuocationibus,uotis,ſacrificiis,cõſecrationibus,cæteriſq; adhibitis religionum ſacris myſteriis. Solent enim ſacra ipſa operibus noſtris rite præmiſſa,ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam,diuinorumq; ſpirituum preſentiã quorum diſpenſatione ſorte directa, rei quæſitæ ueram ſuſcipimus ſententiam. Oportet ergo quemcũq; per ſortes operantem,accedere animo bene diſpoſito, non perturbato, non diſtracto,& cum forti deſiderio, firma deliberatione ac conſtanti intentione ſciendi id quod quæſitum fuerit: præterea erga deum &cœleſtia puritate,caſtitate,ſanctimonia pollẽtem,in dubia ſpe & firma fide,ſacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini ſpiritus cõgrediantur,diuinaq; uolũtas innoteſcat: ſic nanq; ſi fueris diſpoſitus, uirtute ſortium maxima ſecreta tibi patefient,eriſq; uates ueridicus, præteritorum,preſentium & futurorum,de quibus fueris requiſitus. Quod autem de ſortibus hic diximus,etiam in ominũ & notaminum auguriis obſeruãdum eſt,quando uidelicet cum formidine,tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi cauſa nobis præfigimus, aut ſignũ poſtulamus, ſicut uernaculus Abrahę Eleazar,& Gedeon iudex in Iſraël feciſſe leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurii ſimulachrũ, ubi omen accepturus,ſuffito thure & accenſis lucernis quæ ante aſtabãt,oblatoq; patrio numiſmate in ſimulachri dexterã, tum quodcũq; percũctari uoluiſſet,in ſimulachri aurem inſuſurrabat,moxq; ambabus manib⁹ obtu

Leuit. 16. 8. num. 17. 2.

Nõ temere ſortiebãtur antiq patres

Diſpoſitio eius qui per ſortes uult operari.

ratis auribus ſuis, ocyus à foro diſcedebat: cuius limites egreſſus, ilico apertis auribus, quã primã uocẽ excepiſſet, ſibi pro rato omine, & tanq̃ dato oraculo obſeruabat. Licet igitur ſortes eiuſmodi ignorantibus (tanq̃ à caſu uel à fortuito euentu ſint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & ſublimioribus uirtutibus certis rationibus diſponuntur, neq; cadunt præter intẽtionẽ eas moderãtis. Nõne in electione Saul in regem Iſraël, ſors in illũ caſu & fortuito cecidiſſe putabatur? Attamẽ iam antea à dño ſtatutus fuit rex & unctus à Samuele propheta: & q̃ ſtatuerat illũ regẽ deus, diſpoſuit & ſortes ut caderent ſuper illum. Atq; de his hactenus ſatis.

Quomodo ſe diſponere debeat uolens ſuſcipere oracula. Caput LIII.

Vicunq; ad ſupremũ animæ ſtatum accedere cupiens, ad oracula petẽda proficiſcitur, oportet eum caſte ſancteq; diſpoſitũ, purũ mundũq; accedere, ita ut nullius ſordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorũ cicatrices pectori gerat impreſſas: oportebitq; animum penitus ſegregare & purgare, quatenus natura permittat neceſſitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiuſmodi paſſionibus, omniq; irrationali cõditione, quæ ſequitur eã tanq̃ ferrũ rubigo, rite cõponendo & diſponẽdo quæ ad mẽtis pertinẽt trãquillitatẽ: ſic enim ueriora efficacioraq; accipiet reſpõſa. Quibus uero purgetur animus, & in diuinã ſuã reſtituatur puritatẽ, à religione nobis ſapiẽtiaq; eſt perdiſcendũ: neque enim ſine religione ſapiẽtia, nec ſine ſapiẽtia probãda eſt religio. Sapiẽtia enim (inquit Solomon) lignũ uitæ eſt his qui apprehenderint eam: & Lucretius ait, eam eſſe inuentũ dei, ſeu ſpiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur ſapien tia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam eſſe illuſtrationẽ diuinã, unde Democritus nullos uiros ſapiẽtes arbitratur, præter illos q̃ furore quodã diuino perciti ſunt, quẽadmodũ Minos ille Cretẽſis, quẽ ferunt à Ioue cũcta didiciſſe, cũ eſſet ei in Ida mõte frequẽs cũ deo cõuerſatio: ſic etiã Meleſagorã Eleuſinũ Atheniẽſes ferũt à nymphis edoctũ: ſic & Heſiodũ cũ eſſet pecudũ paſtor in Bœotia, gregem iuxta quendam Helicona montẽ egiſſet, legimus à Muſis condonatum fuiſſe aliquot calamis: quibus acceptis, poëſim repente adeptum eſſe, quæ quidem & huiuſmodi in momẽto adſequi, pro certo nõ eſt humani animi, ſed diuinitus inſpirati, uidelicet cui ineſt deus oĩa operans: ipſe nanq; deus in animas ſanctas ſe transferẽs, prophetas & mirandorũ opifices cõſtituit, potentes in opere & ſermone, ſicut aſſerũt Plato & Mercurius, atq; ipſe etiã Xyſtus Pythagoricus, aſſerẽtes, eiuſmodi hoiem dei tẽplum, deum aũt

Homo, dei templum.

hoſpitem:cui aſtipulatur & noſter Paulus,hominẽ uocans templũ dei,& alibi de ſeipſo inquit:Omnia poſſum in eo qui me cõfortat deus, ipſe em̃ eſt uirtus noſtra,ſine quo(ut ipſemet perhibet)nihil poſſumus,quod etiam Ariſtoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullã eſſe uirtutem, ſiue naturalem ſiue moralẽ,niſi per deũ:& in ſecretis ſuis aſtruit,intellectũ bonũ & ſanũ poſſe in naturæ ſecreta,dũmodo adſit diuinæ uirtutis influentia,aliàs nequaq̃. Hãc autẽ influentiam tũc ſolũ ſuſcipimus,quãdo nos abſoluimus ab impedimentis aggrauãtibus,à carnalibus & terrenis occupationibus,& ab omni externa agitatione:neq; enim poteſt lippus & immundus oculus res nimiũ lucentes intueri:nec capere poterit diuina,qui purgationẽ animi ignorarit. Oportet autẽ pedetentim & uelut per gradus quoſdã ad hanc animi puritatem peruenire:neq; enim unuſquiſq; de nouo iis myſteriis initiatus, ſtatim lucida omnia cõprehendit,ſed aſſuefaciẽdus paulatim eſt animus, quouſq; in nobis emineat intellectus,ac diuinæ luci applicans illi permiſceat. Anima itaq; humana quãdo rite fuerit purgata & expiata,tum ab omni uarietate ſoluta,libero motu foras emicat,ſurſum aſcẽdit,diuina capit etiã ſeipſam erudit,quãdo fortè aliũde erudiri uidetur:neq; enim cõmemoratione, neq; demonſtratione tunc indiget,ob naturalem ſui ſolertiam, tum per mẽtem ſuam quæ animæ caput & auriga eſt,ſuapte natura angelos imitata,nõ ſucceſſione,non tempore,ſed ſubitaneo momento quod cupit aſſequitur. Dauid enim literas non didicit,& ex paſtore effectus eſt uates,& diuinarum rerum ſcientiſſimus. Solomon in unius noctis ſomnio,omniũ ſuperum & inferum ſapientia repletus fuit:ſic Eſaias,Ezechiel,Daniel,cæteriq; prophetæ & apoſtoli eruditi ſunt:poteſt enim anima(quæ cõmunis Pythagoreorũ & Platonicorum ſententia eſt)per uiam purgatoriam abſq; alio ſtudio uel inueſtigatione,per ſolam modicam & facilimam collationẽ & aduentitiã,ſup iam deſuper habita intelligibilia,perfectã omniũ ſcibiliũ ſcientiã acquirere: poteſt etiã per extrinſecã expiationẽ ad hoc deuenire,ut omnia per ſubſtãtialem ſuã formã indiuiſibiliter intelligat. Purgatur autẽ animus & expiatur per mũditiam,per abſtinẽtiam,per pœnitentiã, per eleemoſynã:tũ etiã cõferunt ad idẽ ſacra quędam inſtituta,ut hic inferius patebit:curãda enim eſt anima per religionũ ſtudia,uulgo q̃dẽ occulta,ut ſanitati reſtituta, ueritate firmata,& diuinis præſidiis munita nõ timeat ſuboriẽtes cõcuſſiones.

Pedetentim ad animi puritatẽ peruenidum.

Dauid, Solomõ cæteriq; & prophetæ & apoſtoli ſubito edocti.

Animus quõ expiandus.

De munditia,& quomodo obſeruanda. Caput LIIII.

MVnditiam igitur imprimis oportebit ſeruare,in uictu,in operibus,in affectibus,ſordesq; omnes & animi perturbatiões,& quæcunq; ſenſum ac ſpiritũ offendũt,expellere, & quæ inſunt homini diſſimilia cœlo,non ſolum ſi animo & ſpiritu,uerumetiã ſi in corpore,ſi circa corpus fuerint:talis nanq; mũditia exterior animi puritatem haud parũ creditur adiuuare. Hãc ob cauſam philoſophi Pythagorici auiditate oraculorum capti,diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

Lana, uestitus prophanis.

ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanq̃ beluinæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purũ, & prorsus immaculatũ habitabãt. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dircæ appellatur in Beotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postq̃ pro ritu satis mundi erant, exeundũ circiter meridiẽ, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctũ fuit, priusq̃ sacrorũ penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Bragmanorum habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dii succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uero diis inferis litandũ erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Anna chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneã apud inferos ramũ Proserpinæ adferẽtẽ, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cõparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei cõtuitũ unionemq; sic disponitur, dum mundo corpore & pura mẽte deo ministrat, & in omnibus munditiã amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesq; bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant,huiuſmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obſeruādum eſt, ut habeatur animus mundus & cor purum,atque tunc immundæ poteſtates nequeunt aſcendere.

De abſtinentia & ieiuniis,& caſtitate,ſolitudine,& animi tranquillitate atq; aſcenſu.

Caput LV.

Bſtinentia quoque ſuos paſſim obſeruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atq; tuetur,& quaſi templum dei incontaminatum reddit animū,mentemq; deo coniungit: nihil etiam ad ſanitatem complexionisq; temperantiam melius,quàm ſuperflua minime congregare,modumq; neceſſarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius ad ſumendum eſt, ſed quo potius natura ſit ualentior,ſicuti de Chriſto aſſerunt nonnulli,quòd ea meta cibū ſumebat, ut nō generaret ſuperfluum quartæ digeſtionis. Multi quoque alii parcitate cibi ſimul & ſanitate & agilitate corporis gauiſi ſunt, ut Moſes & Helias,qui uſque ad quadrageſimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille ſplendebat facie, & iſte ſubuectus corpus ſuum ueluti ſpiritum facile ducebat ad nutum. Nam aſſerunt magi & philoſophi, ſpiritum noſtrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, ſed ſpongiarum more per totum corpus undique alimentum ſuum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuiſſimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui ſpiritum hunc cupiunt habere purū & potentem,cibis utuntur ſiccioribus,corpusq; hoc craſſum ieiuniis extenuant,ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut craſſeſcat ſpiritus aut ſuffocetur,tum lotionibus & fricationibus,& exercitiis,& amictu corpus ipſum mundum conſeruant, ſpiritumq; luſtrationibus & ſuffitibus corroborant,& ad puram tenuemq; ſynceritatem perducunt. Debemus igitur in ſumendis cibis eſſe puri atq; abſtinentes,quēadmodū philoſophi Pythagorici,mēſam ſacram atq; ſobriam ſeruantes, uitā in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitę cōplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius ſuperantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantaſiā,efficit ut anima noſtra ſæpiſſime ſomnians,nonnunq; etiam uigilans,ſemper ſupernis influxibus ſubiiciatur. Inſuper Pythagorici, ſi quis per abſtinentiam prudenter moderetur ſingulas tum animi tum corporis ſui motiones,perpetuam utriuſq; ſanitatem,ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipſorum admittebant collegium,niſi abſtinentes à uino,& carnibus,& uitiis: dicentes neminem poſſe deū intelligere,niſi qui illum diuina conuerſatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philoſtratum docuit Phraotes. Præterea abſtinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum ſpiritumq; inficiūt,à cupiditatibus & inuidentia,quæ iniuſtitiæ famulę ſunt(ut

Tēperantia effectus.

A quibus potiſſimū homini abſtinendum.

inquit Hermes)ad mala facinora mentem ac manum impellentes:item ab otio & luxuria:anima enim torpore & libidine ſuffocata,cœleſte aliquid prę uidere non poteſt. Quapropter ſacerdotes Athenienſium qui græce Hierophantæ appellantur(ut refert Hieronymus)quo caſtius in ſacris agerent, diuinisque rebus incumberent,conſueuerunt ſorbitione cicutæ ſeipſos caſtrare. Caſtitas præterea mentis deo deuotæ,ipſa animam noſtram(ut docet Orpheus Muſeum in omnium deorum hymno)ſempiternum ac ſemper paratum efficit dei templum. Inſuper abſtinere debemus ab omni multitudine & uarietate ſenſuum,affectuum,imaginationum,opinionum, & eiuſmodi paſſionibus,quæ lædunt animũ ac iudicium rationis peruertunt, ſicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitioſis: quapropter has paſſiones Cicero (in Tuſculanis quæſtionibus) tanquam animi ægritudines & peſtiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel inſanias,ubi canit:

Mille puellarum,puerorum mille furores.

Sentire quoque uidetur idem,in hoc omnes homines in aliquo ſtultos eſſe: *Eccleſia.1.* unde legitur in Eccleſiaſtico:Stultorum infinitus eſt numerus. Iccirco Stoici negant paſſiones cadere in ſapientem,paſſiones inquam,quæ ſequuntur apprehenſionem ſenſitiuam:nam paſſiones rationales & mentales,ſapienti concedunt. Sic ſentire uidetur etiam Boëthius ubi canit,paſſiones aliquas abiiciendas in inquiſitione ueritatis,his uerſibus:

Tu quoq; ſi uis — Pelle timorem,
Lumine claro — Nec dolor adſit,
Cernere uerum, — Spemq; fugato,
Tramite recto — Nubila mens eſt
Carpere callem: — Vinctaq; frenis
Gaudia pelle, — Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiuſmodi paſſionibus penitus denudare & auertere,ut ueritatem ſimpliciſſimã adſequamur:quod quidem multi philoſophorum longi temporis ſolitudine leguntur aſſecuti. Animus enim per ſolitudinem ab omni humanorum negotiorum cura ſolutus,ſacris numinibus ac cœleſtibus uacans,eadem quotidie ſentit,quæ cœleſtia munera cogitant efficere. Sic Moſes Hebræorum legiſlator & maximus prophetarum,ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum ſapiẽtia eruditus,cum ſeſe à ſenſibus abſtrahere uellet,in uaſtas Aethiopiæ ſolitudines cõceſſit,ubi cũctis humanis negotiis prætermiſſis,ad ſolam diuinarum rerum cõtemplationem animũ mentemq; conuertit,inquo ſic omnipotenti deo placuit,ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit,accepta etiã miraculorum illorũ ſtupenda potẽtia,quæ ſacræ literæ de illo teſtificari cõſpiciuntur. Sic Zoroaſtes Magorũ pater ac princeps,omniũ rerũ naturaliũ diuinarumq; ſcientiã uiginti annoꝝ ſolitudine dicit aſſecutus, ubi de omni

diuinandi atq; uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatũ es se Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Musæum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretẽsem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandẽ ob causam solitudine delectabãtur: quãto magis enim animalẽ uitã relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deũ, quibus coniũcti & in mẽliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascẽdat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̃ cognitionũ gradus, docet Proclus in cõmentariis super Alcibiadẽ, ostendens quomodo im primis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarũ ordinẽ, multiplicatũ tamẽ per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformẽ superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contẽdere, & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contẽplari: porrò ipsam etiã intellectualem multitudinẽ licet unitam & indiuiduã relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsi usq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, oẽm cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuũ, & sensuũ, imaginationũ, opinionũ, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendũq; ad scientias, in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatẽ tamẽ habet nullã: omnes enim sibi inuicem cõnexæ, & subalternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unã ab omnib⁹ præsuppositam, & nullam ulterius supponentẽ, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus pur⁹. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitũ ascendentes, intelligibilem essentiam pręceptionibus indiuiduis & simplicibus speculãtes, ut ipsam summam animę existentiam, per quam unũ sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atq; sic primum unũ, à quo omnibus inest unio, per ipsum unũ, tanquã essentiæ nostræ florem attingamus: quod tũc demum assequimur, quando omnem multitudinẽ fugiẽtes, in ipsam unitatem nostram cõsurgimus, unumq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini quæ potißimum fugienda.

De pœnitentia & eleemosyna. Cap. LVI.

MAxima aũt purgationũ pars est, uolũtaria pœnitẽtia delictorũ: nã (ut ait Seneca in Thyeste) quẽ pœnitet peccasse, penè est innocẽs. Hęc em̃ maximã nobis adfert expiationẽ, dũ molestiã delectamẽtis opponit, stupidãq; expurgat ex aia lętitiã, tribuitq; uim q̃dã pecu-

Potior purgationum pars quæ sit

Pœnitentia quid.

liarem ad ſupera reducentem. Eſt itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitiorũ, ſed & animæ ſpiritale martyrium, quæ gladio ſpiritus ex omni parte confoditur: gladius autem ſpiritus eſt uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiã Paulus ad Epheſios ſcribens: Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine: & Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo exponendæ ſunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, ut ipſe iuxta uerbum dei ea iudicet, & ſecundum poteſtatem illi conceſſam à deo, pœnitentia iniuncta mundet & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius ſacramentũ: hinc dii ipſi (teſte Ouidio in Ponto:)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe uident.

Eleemoſynæ laus.

Eſt adhuc aliud expiationis ſacramentũ, ipſa uidelicet eleemoſyna, de qua parum aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos, ſed docuit nos illam ſumma ueritas, inquiens: Date eleemoſynam, & omnia mũda ſunt uobis: & apud Eccleſiaſticũ legitur: Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccatum: & Daniel regẽ Babylonis docuit, ut eleemoſynis redimeret peccata, & Raphaël angelus teſtatur ad Tobiã. Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt quæ purgat peccata & facit inuenire uitam æternã. Hinc Chriſtus ad patrẽ orare iuſſit, dimitte ſicut dimittimus, & da ſicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitã æternam poſſidebitis. Idẽ iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemoſynas & miſericordiæ opera, dũ dicet: Eſuriui & ſitiui & nõ dediſtis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inqt: Quod uni illorũ feceritis mihi feciſtis. Quod mihi etiã ſenſiſſe uidetur Homerus, ubi introducit iuuenẽ ad Antinoẽ procũ in hæc uerba dicẽtem: Antinoë nõ quidem pulchre cecidiſti miſerum mendicum, perdet te ſi uſquã deus ſupracœleſtis eſt, nam & dii alienis hoſpitibus aſſimilati, in uniuerſum exeuntes, ciuitates euertũt, hoĩm iniurias ſimul & nefas aſpicientes.

De his quæ extrinſecus adminiſtrata ad expiationem conducunt. Caput LVII.

Reditum eſt & à ſacrorum peritis traditum, expiari etiam animum ſacris quibuſdam inſtitutis & ſacramentis ab extra miniſtratis, ut per ſacrificia, per baptiſmata, per exorciſmata, per benedictiones, per conſecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aſperſiones, etiam per quaſdam inunctiones, & ſuffumigationes, non tam ad hoc ſacratas, quàm etiam naturaliter hãc uim poſſidentes. Hoc modo habet in religionibus locum ſulphur, ad expiandum ſuffitu malos dæmones: oleum quoq; ſimiliter in purgationibus uſurpari ſolebat, hinc oua luſtralia dicta ſunt, unde Ouidius:

Veniat quæ luſtret anus lectumq; locumq;
Deferat & tremula ſulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, ſacerdotes in purificationibus uti ſolitos ſulphure atque aſphalto, aut ablutione aquę marinæ: quoniã purificat ſulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatẽ ſuam ſacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarũ: hæc em̃ tantæ puritatis eſſe dicitur, ut ferant oliuã à meretrice plãtatam, uel infructuoſam perpetuo manere, uel omnino exareſcere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: ſimiliter fel canis nigri ſuffitum, in his maxime præſtare dicitur, tam ad expiandum dęmones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: ſimiliter pennæ upupæ ſuffitæ phantaſmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, niſi illud narraret grauis & non contemnendus autor Ioſephus, in Hieroſolymitana hiſtoria, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudeæ oppidũ ſic nũcupata, hanc ait colore flãmeo, noctu ſplendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius conſiſtat, quã mẽſtruatæ mulieris lotio fuerit cõſperſa: neq; tamẽ hoc modo retẽta ſine periculo euellitur, quippe extrahentẽ præſentanea mors cõſequitur, niſi eiuſdem radicis amuleto fuerit cõmunitus: quo carẽtes, terram circumcirca ſcarificãtes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente diſcedunt: tandẽ nimio conatu ſecuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini perſoluẽs uices illico cõmoritur, nulloq; poſtmodum periculo radix illa à quouis tractari poteſt: cuius uis in expiationibus præſtantiſſima, ut etiam eos qui à ſpiritibus uexantur immundis, protinus liberare cõpertum ſit. Materias autẽ huiuſmodi in ſpirituales ſubſtantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigãdo, uel incitando, non ſecus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui (teſte Guilielmo Pariſienſi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim ſuperius tractatum eſt.

Mira de radice Baaras.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

ADorationes quidem & uota, ſacrificia atque oblationes, gradus quidem ſunt in ſacris ad deum inueſtigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; ſacram indiſſolubilem̃q; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & ſacris ſenſu & mẽte proferim⁹, magnã uim cõparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat ſermonem ſuum & reſponſum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionyſius) loquitur cum hominibus deus, ſed adeo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem ſæpiſſime rex ille & propheta Dauid. Quãdo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutiſſi-

me cõtinuata & ſępiſſime frequẽtata, perficit intellectũ, & animã ad ſuſcipiẽda diuina lumina efficit ampliorẽ, amorẽ diuinũ accẽdens, ſpem fidemq; & rhores ſacros inferens, animam ab omni contrario & aduerſo expurgat, etiã mala multa repellit, quę alioquin naturaliter euenirẽt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.
Sæpe Iouem uidi cum ſæua mittere uellet
Fulmina, thure dato ſuſtinuiſſe manum.

Homo ad deũ quõ reuertatur.

Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo peruenies (inquit Plato in Phædro) ſiſtit equos, & cubiculũ ſympoſii intrat, ubi paſcitur ambroſia & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquã poſſidere cupiunt, orandum illis eſt, & ſupplicandum crebro ad eum qui in ſe omnem cõtinet uirtutem. Melior autem & optima oratio, quæ nõ ore profertur, ſed quæ ſilentio ſancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præſules deos. Votum autem eſt ardens affectus caſti animi deo deditus, qui uouendo, quod bonũ uidetur, exoptat: hic affectus (ut teſtãtur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̃ artificis, animi uero tanq̃ inſtrumenti diuini: hinc per uota nõnunq̃ fieri miracula morbosq; curari, tempeſtates auerti, & ſimilia, omnis teſtatur antiquitas. Hinc legimus, excellentiſſimos quoſq; & apud omnes nationes ſapientiſſimos uiros, Indorum Bragmanas, Perſarum magos, Aegyptiorum gymnoſophiſtas, Græcorum Chaldæorumq; theologos, qui feſta deorum & abdita myſteria ſanxere, diuinis uotis ac orationibus potiſſimũ incubuiſſe, ac mirãda multa effeciſſe.

Votũ quid.

Ad uotũ perfectionem duo requirũtur.

Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim ſine adoratione uotum, nec ſine uoto uſq; quaq; perfecta eſt adoratio) duo potiſſimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendũ eſt, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis ſit colendũ: ſunt enim multiplices dei cooperatores & inſtrumenta, uidelicet cœli, ſtellæ, adminiſtratorii ſpũs, cœleſtesq; animę ac heroẽs, quos ueluti ianitores, interpretes, adminiſtratores, mediatores, primũ implorare oportet eũ, qui pergit ad archetypũ deũ, q ſolus eſt termin⁹ extremus adorationis: cętera numina tanq̃ aditus ſunt ad ipſum deũ. Scias itaq; adorationes ac uota ad ſolũ unũ deum, ſummũ patrẽ deorũ oĩm regẽ ac dñm, pura ac pia mẽte principaliter facienda eſſe: quãdo uero ad inferiores deos proceſſerint, niſi ſub delegatę à ſummo patre adminiſtrationis minime ſit intẽtio. Itaq; adorationibus ac uotis, quãdo ad inferiora numina dirigunt, Zoroaſtes & Orpheus ſuffumigationes & characteres & eiuſmodi, adhiberi licitũ putabãt: quãdo uero ad ſupremi Iouis maieſtatẽ erigunt, fieri illa minime debere: quod etiã Hermes & Plato fieri uetãt. Vnde Hermes ad Tatiũ: Hoc (inquit) ſacrilegio ſimile eſt, cũ deũ ores, uelle thus & ſimilia accẽdere: aliena eñ hęc ſunt (ut ait Porphyri⁹) ab omni pietate: nihil eñ materiale inueniri poteſt, qđ immateriali deo nõ

sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur assimilatio quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate sanctimoniaq; proficiscens, cũ eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summe diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subiicimur largitioni: nã nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quę petim⁹ digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quòd uelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorũ fiunt de his, quę sunt deo beneplacita, nec sciũt discernere, quo ordine adorandũ sit, & per quos meditatores ipse deus sit adeundus: quorum ignorãtia, orationes ac preces nostras sæpissime ad nihilũ redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus & modis. Caput LIX.

Sacrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerẽdo, & sacrat seu sanctificat offerẽtem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hęc itaq; sacrificia & oblatiões multam nobis præstant fiduciam, & de familia dei efficiũt, malaq; multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præcęteris confirmant, inquiẽtes: per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminẽtia mala à nobis ad eiusmodi deflecti, tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mũdo sacrificat deo animas animaliũ irrationabiliũ, per interitũ corporis ab anima, ita Michaël archãgelus sublimioris mũdi sacerdos, sacrificat animas hominũ, idq; per separationẽ animę à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut cõtingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animę uacationibus, quem Hebræi uocant mortẽ osculi. Sacrificia uero & oblatiões primo ac principaliter ad summum deũ facienda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum est: tum quæcũq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uero sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur holocaustũ quando igne hostia consumitur: quoddã immolatio propter sanguinis effusionẽ. Præterea quædã dicũtur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinẽda: quædã pacifica, pro pace obtinenda: quędã laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonorũ: quædã gratulatoria, pro ueneratione diuina & gratiarũ actione: quædã etiã fiũt nec propter honorẽ dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, sacrificiũ zelotypiæ, quod solũ fiebat causa detegendi occultũ adulteriũ. Eratq; olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabãtur ciuitates, fame aut pestilẽtia, aut alia

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis sacrificium.

quauis horrenda calamitate laborantes,cuius ritus erat,diſquirere quem in ea ciuitate reperire potuiſſent hoiem turpiſſimũ, illumq; correptũ ad locũ conſtitutũ deducebãt,caſeum cũ placenta & ficus ſiccos manibus geſtantẽ, illumq; ſepties uirgultis ſylueſtrib⁹ uerberatum,lignis ſylueſtribus cõburebant,cineremq; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec diſſimilia multo narrat Philoſtratus de Apollonio Tianeo,dũ peſtilentiã Epheſo fugaret. Multa præterea ſacrificiorũ & uictimarũ genera erãt,ſicut Agonalia,Dapſa,Farreationes,Hecatõbe,Hoſtia,Hyacinthia, Armiluſtra,Ianualia,Lucalia,Lupcalia,Munychia,Nouẽdinalia,Nyctilu ca,Palatialia,Paſtillaria,Popularia,Proteruia,Scęnopegia,Solitaurilia,Sta ta,Rubigalia,Fontanalia,Ormia,Parẽtalia,Inferiæ,Cõſualia,Lãpteria,Am burbia,Ambarualia,Viualia,Thyia,Holocauſtomata,Orgia,Latialia,Dia netaurica,Bacchanalia,Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia,Theſmophoria,Adonia,Teonia,Laurentalia,Opalia,Palilia,Quirinalia, Vertũnalia,Gynęcia,Panathenęa,Quinquatria,Diapalia,Diaſia, Horma, Hormea, Nemea,Mytriaca,Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuerſænã caper & aſinus Bacchi,Cereris porca,Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi aſinus, Iſidis anſer,Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus,Mineruæ capra,Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ ſus prægnãs, Aeſculapii gallus:Iã uero & Herculi Gnidio probris & cõuiciis ſacrificabatur. Erãt & ſacerdotũ uarii ordines,Põtifices,Flamines,Archiflamines,Phylades,Salii,Hierophãtæ,uariaq; religionum & ſuperſtitionũ nomina,ſacrificia,ceremoniæ,feſta,conſecrationes,dedicationes,uota,deuotiones,piacula iuſiurãdum,hoſtiæ,litamina,quibus ſeducta gentilitas, falſis diis dæmonibuſq; ſacrificabat. Verũ aũt ſacrificium purgans hominem,& uniens illum deo,duplex eſt:unum quod obtulit ſummus Pontifex Chriſtus in remiſſionem peccatorum, purificãs omnia per ſanguinem crucis ſuæ:alterum,quo homo offert ſeipſum mundum,immaculatũ,in hoſtiã uiuentem deo, ſicut Chriſtus ſummus ſacerdos ſeipſum obtulit,& docuit nos offerendos ſimul cum eo ſicut ipſe oblatus eſt,dicens de ſacramẽto corporis & ſanguinis ſui: Hoc facite in meã cõmemorationẽ:ut uidelicet nos ſimul mortificatos,per paſſionẽ corporis mortalis in ſpiritu uiuificatos,ſimul offeram⁹: de quo ait Porphyrius:Laboremus uitæ noſtræ ſanctimoniã pro ſacrificio offerre:nemo enim bonus dei ſacerdos eſſe poteſt,niſi qui ſeipſum hoſtiã producens, propriã animã quaſi ſimulachrũ quoddã ædificat, & mentẽ & intellectũ in tẽplum cõſtituat,in quo diuinã lucẽ ſuſcipere poſſit. Externa aũt ſacrificia (ut ait Heraclitus)medelæ quędã ſunt animarũ,à ſummo medico inſtitutę: poſſidet enim malus dæmõ hoiem(quod ait Proclus)quouſq; per ſacrificia expietur:exquirũtur igit ſacrificia ad deũ & uirtutes cœleſtes placãdas, & ad expiãdum hominẽ,qui & ipſe dei & mũdi gerit imaginẽ. Verũ dñs noſter Ieſus Chriſtus,uerus põtifex & ſummus ſacerdos omne ſacrificium concluſit

Sacrificiorum genera.

Verũ ſacrificiũ duplex

Ad placandũ deũ,neceſſaria ſũt ſacrificia.

in ſolo pane & uino, tanq̃ in primaria ſubſtantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effuſi ſanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in ſanguine illius perfecte mundati ſumus. Erant etiam apud Aegyptios ſexcẽta ſexaginta ſex genera ſacrificiorũ, tum ſingulis ſtellis ac planetis diuinos honores ſacraq; ſacrificia ſtatuerũt, eo quod eſſent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinã participantia: unde ferunt ipſas ſtellas ſuppliciter deprecatas, noſtras preces exaudire, & cœleſtia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero ſuo arbitrio. Et hoc eſt quod dicit Iamblichus, cœleſtia corpora mundanaq; numina, uires quaſdam in ſe diuinas ac ſuperiores, quaſdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus claues appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato ſoluere. Vnde ſi cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nõ protinus ad Iouem uel Venerem, quã ad eum ipſum cõfugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Pſyche, ob formæ parilitatem à Venere perſecuta, non à Cerere neq; à Iunone, ſed ab ipſa met Venere gratiam promereri coacta eſt. Sacrificabãt autem ſingulis ſtellis cum illi pertinentibus: ſoli cum rebus ſolaribus & ſuis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia ſua, ut columbam uel turturem, & per plantas ſuas, ut uerbenam, ſicut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & maſcula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad ſtellam aliquam pertinentem perfecerant, hãc poſtea religioſius eidem ſtellæ ſacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune ſuſcepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationẽ ipſam religioſam eandem diuinitus confirmatam fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuſlibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non ſecus ac ſacrificiũ ipſa oblatione res illa & deo ſanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœleſtibus & æthereis diis cãdidæ hoſtiæ mactabantur: terreſtribus autem & infernis, nigræ: ſed terreſtribus ſuper aras, infernis uero in foueis, aëreis autem & aqueis uolatilia: ſed illis alba, iſtis atra. Deniq; omnibus diis dęmonibusq; præterq̃ terreſtribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem ſolę quadrupedes, ſimili nanq; ſimile gaudet. Ex his deniq; quæ cœleſtibus & æthereis immolabantur, ſolũmodo ueſci licebat, extremitatibus numini reſeruatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculũ his uerſibus expreſſit:

Terna quidem diuis cœleſtibus hoſtia, & ipſa
Candida mactanda eſt terna & terreſtribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœleſtes aris, foueas cum numina contrà

DCLXVI. *Sacrificiorũ genera apud Aegyptios.*

Stellæ preces exaudiunt, & cœleſtia dona largiuntur.

Stellis quæ ſacrificauerint antiqui.

Quibus diis quæ hoſtiæ mactari ſolitæ.

Expoſcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat niſi quæ terræ mandetur humata
Hoſtia: mel uero nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
Quæ circum uolitant terram ſibi numina poſcunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura ſimulq;
Iniicier ſalſas fruges & dulcia liba.
Hæc facito: uerum quibus eſt data pura profundi,
His ipſa ſemper fer ſacra in littore, totum
Proiice in fluctus animal, cœleſtibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod ſupereſt propone tibi dapibusq; reſerua,
Sudet adoratis craſſisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Reſponſorum narrat Porphyrius, cui adſentiunt & reliqui: dicunt enim ſacrificia hæc media quædã eſſe naturalia, inter deos & homines: quod afſerens Ariſtoteles inquit, ſacrificare deo ineſt homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quę utriuſq; naturam ſapiunt, & diuina analogice repræſentãt, habentq; cum eo numine cui offeruntur, ſimul & cum iis qui expiantur, ſymbola quædã conuenientiſſima, ſed adeo occulta, ut uix capere queat humanũ ingeniũ, quæ deus & numina in particulari requirũt pro noſtra expiatione, quibus placentur uirtutes cœleſtes, & ſeſe contineãt ab executione punitionis, quam merentur delicta noſtra: atq; hæ ſunt (quas uocat Orpheus) claues quę aperiunt portas elementorum atque cœlorum; ut per illas penetret homo ad ſupercœleſtia, & ad illum deſcendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religioſi iſtis non egent, ſed illi ſoli, qui (ut ait Triſmegiſtus) in harmoniã lapſi, cœlorum & creaturarum ſerui effecti ſunt: qui quia ſubiiciuntur cœlis, iccirco fauore cœleſtis uirtutis corroborandos putãt, quouſq; altius euolantes, ab illarum præſidentia abſoluantur, atq; illis ſublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere ſolebant ſacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificãtis uerba.

NVnc uideamus quas imprecationes oblationib⁹ atq; ſacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel ſimilia, quicũq; offerẽs & ſacrificãs deo: Ego ſeruitor tu⁹ hæc tibi offero & ſacrifico, autorẽ ſanctitatis te cõfiteor, & ad ſanctificandũ inuoco hanc oblationẽ, ut infundas ſibi uirtutẽ ſpiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cęterũ uero ſicut res iſta præſens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriat, ita & ego tuus efficiar, qui p hãc oblationem & cõmunionem, per hoc quod ad offerendũ & ſacrificandũ tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me eſſe profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut iſtud animal in poteſtate mea eſt ad occidendum ſi

uoluero,uel ad ſaluandum:ita in poteſtate tua eſt,ad auferendum per iram tuam,uel ad largiendum per benęuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat ſacrificium,dicebatur:Sicut moritur iſtud animal in manu mea,ſic moritur in me omne uitium,omnis immūditia,uel ſic moriatur & annihileť tale uel tale malū ſiue incōmodum. Item,ſicut effunditur ſanguis huius animalis de corpore ſuo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocauſto dicebatur:ſicut hæc oblatio igne iſto præſenti cōſumitur,ita quod nihil remaneat ex ea:ita conſumatur in me omne malum,ſeu tale uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipſam manibus cōtingere,ab omnibus his pro quibus tale fiebat ſacrificium:quiq; eius participes eſſe cupiebant,quia litare ſola non poteſt precatio,niſi is qui precatur etiam aram manibus tangat,unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina teſtor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda ſunt. Cap. LXI.

OMnis itaq; adoratio,oblatio ſiue ſacrificatio,deprecatio,inuocatio in hac uerſatur differentia, uidelicet quia aut ad ſolū deū fit,aut ad inferiora numina,ut angelos,ſtellas,heroas. In his itaque tales tibi obſeruandæ ſunt regulæ, ut quoties ſoli deo offerenda eſt oratio,ad aliquem effectum obtinendum,hoc fiat cum cōmemoratione alicuius operis,miraculi,ſacramenti uel promiſſionis, alicubi ex ſacris ſcripturis educta:ut ſi fiat deprecatio pro deſtructione inimicorum,cōmemoretur,quemadmodum deus deſtruxerit gigātes in diluuio aquarum, & conatūs Babel in cōfuſione linguarum,Sodomam & Gomorram in pluuia ignis,exercitū Pharaonis in mari Rubro,& eiuſmodi: addēdo iſtis quicquid maledictionis ex pſalmis,& hinc inde ex ſacris literis colligi poteſt. Cōſimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum,commemoremus ſaluationem Noë in diluuio,tranſitum filiorum Iſraēl per medium maris Rubri,& Chriſtum ſiccis pedibus ambulantem ſuper aquas, eundemq; periclitantem ſaluaſſe nauiculam,imperaſſe uentis & fluctibus,& Petrum mergentem eduxiſſe ex aquis maris,& huiuſmodi. Quod ſi pro oraculis uel ſomniis petendis ſiue ad deum,ſiue ad angelos & heroas oratio neceſſaria eſt, iam ſe ſe offerunt ex ueteri teſtamento innumera loca, ubi deus cū hoībus locutus legitur,cū multis admodū uerſiculis,præſagia & reuelationes pollicentibus, tū uaria prophetica ſomnia,Iacob,Ioſeph,Pharaonis,Danielis,Nabuchodonoſor:tū quicqd in nouo teſtamēto & uniuerſa religiōe inueniť reuelationū,Ioānis,Pauli,Sanctorū Magorū,tū Helenæ & Cōſtātini,& Caroli: tū re-

centiorũ prophetarum, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechtyndis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationũ participes. Præterea inuocamus etiã sacra dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accõmodata: ut pro destructione inimicorũ inuocamus nomina ire dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uero periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius quod optamus desiderii executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unũ ex heroibus, cui id officii incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est debito numero pondere & mensura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exibentur, & ex hac eadem radice etiã consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorũ & orationũ differentia.

De consecrationibus & earum ratione. Cap. LXII.

Consecratio est sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam, anima spiritalis, proportione & cõformitate tracta, infunditur, opusq; nostrũ per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia cõsecrationum duobus potissimum perficitur, uidelicet uirtute ipsius psonæ cõsecrantis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia & sanctificandi potestas: primum natura præstat & meritum, secundum per initiationem & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur nũc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales pleraſq; legimus in sacris bibliæ eloquiis: uel si sit uirtute spiritꝰ sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extãt: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi nõ uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, utputa sacrarũ literarum, historiarum, miraculorũ, operũ, effectuum, gratiarũ, promissionum, sacramentorum & sacramentalium, quæ rei consecrandæ proprie uel improprie, uel per similitudinem aliquam cohærere uidebuntur: atque huius nũc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniã in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instru-

Consecratio nũ efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

Aquæ consecratio.

mentum in deſtructione gigantum, per diluuium generale ſuper omnem terram:& in deſtructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro:& quoniam eduxit populum ſuum ſiccis pedibus per medium mari Rubri,& per mediũ Iordanis:& quoniam miraculoſe eduxit aquã de petra deſerti,& eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ aſini ad preces Samſonis:& quoniã poſuit aquas inſtrumentũ miſericordiæ ſuæ atq; lauamen ſalutis in remiſſionem peccatorum:& quoniã Chriſtus baptizatus in Iordane, mundauit & ſanctificauit aquas,& huiuſmodi: inuocãdo inſuper diuina nomina ad hæc conformia utputa cum deus ipſe uocatur fons uiuus,aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in cõſecratione ignis,fit commemoratio, quoniã deus creauit ignem iuſtitiæ ſuæ inſtrumentum in pœnam,uindictam & purgationẽ peccatorum,& iudicaturus mundum ipſius conflagrationẽ præcedere iubebit,qui apparuit Moſi in rubo ignis ardentis,qui præceſſit filios Iſraël in colũna ignis,qui conſtituit ignem inextinguibilem conſeruandum in tabernaculo fœderis,& eundem extinctũ miraculoſe reaccendit, & ſub aquis latentem inextinctum ſeruauit,& conſimilia. Tum ſe etiam offerunt diuina nomina,ut quia deus ignis conſumens eſt,ignis conflans eſt, & quæ his propria ſunt,ut ſplendor dei,lux dei,lumen dei,& huiuſmodi. Sic in conſecratione olei commemorantur ſacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate,nominaq; ſacra his conformia, quale eſt nomen CHRISTVS, quod unctum ſonat,& ſi quid huiuſmodi in myſteriis eſt:& quale illud Apocalypſis de duabus oliuis ſtillantibus oleum ſanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in conſecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, ſancta ſanctorum, templi Solomonis,& ſanctificationis collis Golgotra per myſterium paſſionis CHRISTI, & agri qui emptus eſt de pretio ſanguinis CHRISTI: Item montis Tabor,ubi tranſiguratio cœlorum'que aſcenſus facta ſunt,adhibitis ſacris nominibus, ut loci dei, throni dei,cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, ſedis dei, habitaculi dei, & huiuſmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex ſacris ſcripturis diuinis'q; nominibus & religionis ſanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta ſit uel liber, habes ex myſteriis quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Moſi ſuper monte Sinai, & ſanctificationem legis & prophetarum ſcripturarumq; per ſpiritum ſanctum promulgatarum:atque ſuccurrent diuina nomina, teſtamẽti dei, libri dei,libri uitæ,ſcientiæ dei,ſapientiæ dei & conſimilia. Sic etiam ſi benedicendus ſit gladius, habes quod commemores ex ſecundo Machabæorũ: quia Iudæ Machabæo diuinitus miſſus eſt gladius,ut concideret inimicos populi Iſraël:habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios biſacutos: habes & in euangeliis,diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica hiſtoria, uiſum angelum cruentatum gladium recondentem:&

Ignis conſecratio.

Olei conſecratio.

Locorũ conſecratio.

huiuſmodi plura in prophetis & Apocalypſi inuenies, ſacraq; nomina gladii dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei & huiuſmodi. Et hæc de cõſecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, ſufficiant: ex quibus perſonales conſecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed eſt adhuc alius conſecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciæ, qui ex generibus ſuperſtitionum eſt, quando uidelicet ritus alicuius ſacramenti tranſſumitur ad aliquam rem, quæ conſecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptiſmi, confirmationis, funeris & huiuſmodi. Sciendum inſuper uotum, oblationem, ſacrificium, uim quandam habere conſecrationis tam realis quàm perſonalis, quatenus res uel perſonæ certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Alius conſecrãdi & expiãdi ritus.

Quæ dicantur ſacra, quæ conſecrata: & quomodo hæc ſe habeant inter nos atque diuos, ac de ſacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Dicuntur autem ſacra, quæcũq; ab ipſis diis uel dæmonibus ſuis adſiſtẽtiis ſunt ſacrata, tanq; (ut ita loquar) à diis ipſis nobis dedicata: hoc modo dicimus ſacros dæmones, quia in ipſis deus habitat, cuius nomẽ ſæpe ferre dicunt. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obſerues eum, nec contemnẽ dum putes, quia eſt nomen meum in illo. Sic etiam myſteria ſacra dicũtur. Eſt enim myſterium quod ſacratam & occultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dæmonibus collatam, uel ab ipſo ſummo deo diſpẽſatam, quemadmodum ſunt ſacra nomina & characteres, de quibus ſupra dictum eſt. Sic crux ipſa ſacra & myſterioſa, Ieſu Chriſti paſſione ſacrata: hinc etiam orationes & preces quædam ſacræ & myſticæ nuncupãtur, quæ nõ hominum deuotione, ſed diuina reuelatione inſtitutæ ſunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Chriſtum inſtituiſſe orationẽ dominicam. Simili modo & confectiones quædam ſacræ dicuntur, quibus deus ſingularem ſuæ uirtutis radium indidit, ſicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & ſicut apud nos fons ſacer & ſacrum chriſma, & oleum catechumenõ & eiuſmodi. Eſt & aliud ſacrorũ genus, quo ſacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & conſecrata ſunt, quemadmodum uota & ſacrificia, de quibus ſupra dictum eſt. Vnde Vergilius:

Myſterium.

At Cæſar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, diis Italis uotum immortale ſacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoſeon libris canit:

Feſta dies aderat, qua cygni uector Achilles
Pallada mactatæ placabat ſanguine uaccæ,
Munus ut impoſuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere ſuam, pars eſt data cætera menſis.

Simili modo dicuntur ſacra ſimulachra,delubra,idola,ſtatuæ,imagines,pi
cturæ ad deorum ſimilitudinem effecta,uel diis ipſis dedicata,quemadmo-
dum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Noſtri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter ſacrum ſtatuere coloſſum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape ſacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas eſſe ſa-
cras deorum ſtatuas & imagines,non propter ſe,ſed quia deos nobis repræ-
ſentant,quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud ſimulachrū, ita
interpretati:nā per hoc quod hominis ſimulachrū gerit, ſignificari quoniā *Iouis ſimula chri inter-*
mens eſt,quæ cuncta ratione ſeminali producit:ſedere aut fingitur,ut ſtabi *pretatio.*
lis uirtus atq; incommutabilis exprimatur:nuda apertaq; habet ſuperiora,
quoniam conſpicuus eſt intelligentiis & ſuperioribus:inferiora uero tegun
tur,quoniā occultatur inferioribus creaturis:ſceptrū læua tener,quia in his
corporis partibus ſpiritaliſſimū uitæ domicilium inuenitur:creator autem
intellectus,rex ſpirituſq; uiuificus mundi eſt:dextra uero & aquilam protē-
dit,& uictoriam:alterum,quia cæterorum deorum dominus, quemadmo-
dum aliarum auium aquila eſt:alterum,quia omnia ſibi ſubiecta ſunt.Simi
li modo & nos ueneramur figuram agni,quia repræſentat Chriſtum: & fi-
guram columbæ,quia notat ſpiritum ſanctum:& figuras leonis,bouis,aqui
læ, hominis,ſignificantes euangeliſtas,& alias ſimiles, quas in reuelationi-
bus prophetarum, in ſacris literis uariis locis reperimus expreſſas. Quin
ipſæ quoq; ad conſimiles reuelationes & ſomnia conferunt,& ſacræ picturę
iccirco dicuntur.Sunt etiam ſacri ritus & ſacræ obſeruationes, quæ fiunt ad
uenerationem deorum & religionis,quemadmodum ſunt geſtus deuoti, ge
nuflexiones,capitis apertiones,ablutiones,aquæ benedictę aſperſiones,ſuf-
fumigationes,exteriores expiationes,item ſupplicationum proceſſiones:&
laudum diuinarum exterior ornatus,ut muſicalis reſonātia, cereorū & lam
padum accenſio,ſignorum & campanarum pulſatio,templorum,altarium
& ſimulachrorum ornatus, in quibus omnibus ſummus ac ſpecioſiſſimus
cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; ſpecioſiſſi-
ma & pulcherrima & pretioſa, aurum,argentum & lapides pretioſi & eiuſ-
modi: quæ quidem uenerationes, & ſacra exteriora ſunt tanq; eruditiones,
& inuitationes ad ſacra ſpiritualia,ad impetranda beneficia deorum,ſicut de
his teſtata eſt Proſerpina his uerſibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq;,
Aut auri flaua,aut argenti candida dona:
Quis non miretur,quis non hæc ipſa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tũ & sacra quælibet administrantes, resq; consecrãtes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum, uittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt uero sacra huiusmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos sub laude uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediãtibus sæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones & exorcismata, & incantationes, & uoces, quæ ad deorum laudes & uenerationes sunt composita & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris, iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incãtamentis, contra morbos, & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis uel pronunciando orantes, uel etiam aliquãdo scripta appensa siue alligata deserẽtes, sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirantur: hoc modo sunt etiã sacra nomina, figurę & characteres, & signacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt, dedicarunt & consecrarunt, quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta pronunciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiam quatenus seruetur modus & regula à primo institutore tradita: nam qui hæc ignorãt, operam perdunt, & frustra laborant. Hoc modo nõ solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Aegyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiusq; linguę nominib⁹, deo deuotis, ac suæ essentiæ, uel uirtuti, uel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficimus. Sic sunt apud Iamblichũ nomina scilicet Osiris, Ictõ, Emeph, Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonẽ, & Græcos, ὢν, τὸν ταυτὸν, sic Græci uocant Iouẽ ζῆνα, ἀπὸ τοῦ ζῆν quod est uiuere, quia singulis uitã præbet: similiter Δία, quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατον, quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicit Iupiter, quasi iuuans pater, & horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuũtur, ut Eutychidem, Sosiam Theophilum, hoc est prosperum, seruitorem, deo charũ. Similiter res quædam materiales concipiũt haud parum sanctitatis ac uirtutis ex cõsecratione maxime sacerdotali, quẽadmodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorum, uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura & tempestates ne lædant ea gestantes: inspiratur enim diuina uirtus, in sacratas huiusmodi imagines, & continetur in illis, quasi in sacra quadã litera, quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiũt cerei illi benedicti in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter cãpanæ, ex

Mira in nominibus quãdoq; uis.

conſecratione & benedictione ſua accipiunt uirtutem, ut arceant & compeſcant fulgura & tempeſtates, ne noceant in locis ubi ſonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo ſal & aqua per ſuas benedictiones & exorciſmata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & ſic de ſimilibus. Sunt etiam ſacra tempora, apud omnis religionis gentes ſumma ſemper uenerationе obſeruata, quæ aut à diis ipſis ſanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii commemorationem perpetuamq; gratiarū actionē illis dedicata. Sic Hebræi ſua ſabbatha, ſic ethnici ſuas ferias, ſic nos ſacrorū noſtrorum ſolennes dies ſumma ſemper celebritate accepimus uenerādos. Sunt etiā his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus inſignē aliquā cladē calamitatem ue reſpublica paſſa eſſet: cuiuſmodi apud Romanos erat ante diē quartū nonas ſextilis: quia eo die cladem illā uaſtiſſimā pugnæ Cannenſis paſſi ſunt: ſimili ratione dies omnes poſtriduani, atri dicti ſunt, quibus ſępiſſime ab illis male dimicatum eſt. Sic apud Iudęos dies atri ſunt, decimus ſeptimus menſis Iunii, quoniam eo die Moſen confregiſſe tabulas, Manaſſen erexiſſe idolū in ſancta ſanctorū, murosq; Hieruſalem ab hoſtibus ditutos ratum habent. Similiter ater illis dies eſt nonus Iulii, quia eo die utraq; tēpli deſtructio perpetrata eſt. Hac ratione dicti ſunt dies Aegyptiatici, olim ab Aegyptiis obſeruati: & quælibet natio hac ratione ſimilē ſibi fauſtorum infauſtorumq; dierum calculum facile fabricare poteſt: atque hos ſacros religioſos que dies Magi non ſecus q̄ planetarios dies cœleſtesq; diſpoſitiones obſeruari iubēt: quin illos multo efficaciores eſſe perhibēt, maxime ad ſpiritales diuinasq; uirtutes adſequēdas: quia illorum uirtus atq; influentia nō tam ab elementis corporibusq; cœleſtibus, ſed ab intelligibili ſupercœleſtiq; mūdo deſcendens cōmunibusq; diuorū ſuffragiis adiuta, nulla cœleſtium corporum aduerſante diſpoſitione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione fruſtretur, modo nō deſit firma credulitas ac uenerationi religioſa, hoc eſt, cum metu horroreq; coniuncta, id enim proprie ſonat religio. Hinc dies illi religioſi dicti, quos nefas eſt uiolare, quos anxie obſeruamus, nec metuentes ingens aliquod malū, ſi quid in illis ſecus factum ſit quàm oportet.

Tēpora ſacra.

Tēpora piacularia.

Atri dies.

Dies Aegyptiatici.

De religioſis quibuſdam obſeruationibus, ceremoniis & ritibus ſuffituum, unctionum & ſimilium.

Caput LXIIII.

VIgitur quicunq; in hac facultate operari deſideras, in primis piis precibus obſecrā deum patrem unum, ut tu quoq; ſis unus illius clementia dignus, ſis mūdus ab intra & ab extra, & in loco mundo quia ſcriptum eſt in Leuitico: Omnis homo qui acceſſerit ad ea quæ cōſecrata ſunt, in quo eſt immūditia, peribit corā dño. Propterea lauare ſępius, & p ſtatutos dies, iuxta numeros; myſteria, induas uē-

ſtes mundas,& abſtineas ab omni immunditia,pollutione & libidine:nolũt enim diſexaudire hominem(ut ait Porphyrius)qui multis diebus ab operatione Venerea ſe nõ abſtinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menſtruatæ,nec illi qui patitur hæmorrhæam:nõ tangas rem immundam,nec morticinũ. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit,ei ad oracula accedere non licet: Fortè,quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus animus,concipiẽdis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inunges, & fumigabis,& offeras ſacrificia:ſuſcipit enim deus in odorẽ ſuauiſſimum, quæ illi fiũt ab homine purificato & diſpoſito,ſimulq; conſcendentẽ cũ illa ſuffumigatione orationẽ & oblationẽ ſuã,ſicut canit Pſalmiſta:dirigatur domine ad te oratio mea,ſicut incẽſum in conſpectu tuo. Præterea delectatur in his ſuffumigiis & odoramẽtis anima ipſius dei proles & imago, ſuſcipiẽs illa per nares illas,per quas & ipſa intrauit in hũc corporeũ hominem,& per quas(teſtãte Iob)aliquãdo emittunt ſpiritus uiuaciſſimi,qui retineri nequeunt in corde hominis,aut bili,aut labore æſtuãtis: unde à multis odoratus omniũ ſenſuũ uiuacior & ſpiritualior exiſtimatus eſt. Fumigia præterea,ſacrificiũ & unctio penetrãt omnia,& aperiũt portas elementorũ atq; cœlorũ, ut per illas homo poſſit uidere & cognoſcere ſecreta creatoris, res cœleſtes, & quæ ſupra cœlos ſunt,& quæ deſcẽdunt de cœlis,ſicut ſunt angeli,& ſpiritꝰ ſpeluncarũ & profundorũ,phantaſmata deſertorum locorum, ut ueniant, appareant,compareant & obediant:faciuntq; pacatos omnes ſpiritus,& attrahunt ſicut Magnes ferrum,coniunguntq; cum elementis,& faciunt ſpiritus accipere corpora:plurimũm ſiquidem ſpiritale corpus iis craſſeſcit,obeſiusq; euadit:etenim uaporibus uiuit,& fumigationibus,& libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris,fac pleno affectu ac cordis deſiderio, ut faueat tibi clementia cœli cœleſtiumq; omniũ,quorum fauorẽ ut magis proſequaris,mirũ in modũ conferũt adaptatio loci,tẽporis,profeſſionis,cõſuetudinis,uictus,habitus,exercitii,etiã nominis:in his enim nõ ſolũ mutatur uis naturæ,ſed etiã ſuperatur: multum enim cõfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus eſt deus ad Abraham,ut ueniret ad terram quã monſtraret illi:& perrexit Abraham uadens & proficiſcens ad meridiem. Similiter Iſaac uenit in Gerarath,ubi ſeminauit & collegit cẽtuplũ,& effectus eſt dives ualde. Quis aũt ſit locus unicuiq; congruus,ex cuiuſq; geneſi ſcrutandũ erit:quod q nequiuerit,is obſeruet ubi potiſſime ſpiritus ſuus recreet, ubi ſenſus uegetiores ſint,ubi corporis ſanitas & robur plus proficiãt,ubi negotia melius ſuccedãt,ubi plures faueant,ubi infenſi ſuccũbant:hanc regionẽ,hũc locũ ſciat ſibi à deo ſuperisq; præordinatũ,& à cœlis diſpoſitum atq; paratum. Hunc ergo locum cole,& pro tẽpore & negotio muta:infauſtum aũt locũ ſemp fugito. Nomina etiã fauſta res noſtras fortunatiores reddũt: infauſta uero,infelicitãt. Hinc Romani olim in delectu militũ cõſcribẽdo cauebãt,ne primo militi eſſet nomẽ aliqua ex parte infauſtũ. Et in locandis

Fortunatus locus ad fauorẽ cõfert.

uectigalibus, & luſtrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebãt. Tum & infauſtis nominibus in felicia mutatis, rerũ quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari inſtituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentũ uocauerũt. Lacum uero Lucrinũ, ob nominis felicitatem, omnium feliciſſimum putauerũt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim ſine cauſa dixit ſaluator: Nonne duodecim ſunt horæ diei? & quæ ſequuntur. Tempora enim rebus noſtris certã fortunam præſtare poſſe docuerunt Aſtrologi, obſeruarunt magi. Omnes denique ſapientiſſimi ueteres in hoc conſentiunt, permaximi intereſſe, quo quidq; temporis momento qua'ue cœleſtium diſpoſitione in hoc mũdo eſſe ſuum acceperit, nõ tam naturale, q̃ etiam artificiale. Tantã enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnẽ fortunæ curſum, inde pẽdere & prædici poſſe, pariq; ratione ex cuiuſq; rei fortunæ ſucceſſibus, illius initium retro ſcrutari poſſe, & firmiter crederent, & ipſa experiẽtia teſte adſeuerarent, quemadmodum Sulla Aſtrologus, Caligulæ cõſulenti de natura certiſſimam necẽ appropinquare prædixit. Metheon aſtrologus, Atheniẽſibus in Syracuſanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iiſdem nauigaturis in Siciliã, Meſon aſtrologus tempeſtatẽ prædixit. Anaxagoras hac temporum ſcientia, quibus diebus ſaxum è ſole caſurum eſſet, præmonuit, ſicut poſtea factum eſt ad Ægos Thracię flumẽ. Cõtrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli geſtis atq; fortuna & cõceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ ſucceſſibus. Sic etiam mundi initiũ genituram'ue, ex rerum euentibus compertam fuiſſe, refert Maternus. Quòd autẽ tempora in rebus naturalibus plurimũ poſſint, multis exemplis patere poteſt. Sunt nanq; arbores, quæ poſt ſolſtitiũ inuertũt ſua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba ſalix. Et cõchylia, & cancri, & oſtreæ, creſcente luna augeſcũt, decreſcẽte macreſcũt: & maria ſuo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tẽporaq; obſeruant. Et Euripus in Eubœa nõne ſepties mira celeritate defluit & refluit? Idẽ tribus dieb⁹ unoquoq; mẽſe, uidelicet ſeptima, octaua, nona luna, ſtat immotus. Et apud Troglodytas lacus eſt, qui ter in die fit amarus ac ſalſus, & rurſus dulcis. Iam uero die brumali cum marcẽt omnia, pulegiũ aridũ floreſcit. Eodẽ die aiunt inflatas ueſicas diſrũpi: ſalictoꝝ folia, & malorũ grana uerti ac circumagi. Et manifeſtũ eſt, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & ſationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totũ annum arida, ſub ipſa diui Iohannis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totũ hoc miraculũ ex ſola tẽporis obſeruatione in ſatione illi⁹ cõſiſtit. Quòd aũt tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles poſſint p̃ſtare uirtutes, ipſi Aſtrologi in ſuis Electionũ & Imaginũ libris cõſtanter affirmãt. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, Simulachrũ apud Peleneos ea arte fabricatũ fuiſſe,

Tẽpora fortunã præſtare poſſunt.

quod quoquouersus ſpectaſſet,oĩa terrore & maxima perturbatione cõficiẽbat ita quod nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim⁹ magos apud Babylonẽ tecto alligaſſe quatuor aũreas alites,quas deorum linguas appellabant,uimq; illis fuiſſe,ut animos multitudinis ad regis amorẽ obedientiãq; cõciliarent. In Chio inſula Dianę facies erat in ſublimi poſita,cuius uultus introeuntibus triſtis,exeuntibus hilaris uidebat. Apud Troadẽ circa ſimulachrũ Mineruę,relicta ſacrificia nõ putreſcebãt. In phano Veneris apud Paphos,in area nõ pluebat. Ex tumulo Antæi ſiqd erutũ fuiſſet,imbres è cœlo ſpargebant,donec quod effoſum fuerat,reſtitueret. In tumulo regis Bibriæ Põti,laurus extabat, à qua ſiqd decerptũ in nauim qs intuliſſet,nõ ceſſabãt illic iurgia,q̃diu nõ fuiſſet abiectũ. In inſula Boriſthene ędẽ Achillis nulla auis infeſtabat. Romę ædẽ Herculis in foro Boario nec muſca,nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat,in quẽ ſi ſcarabe⁹ incidiſſet,nõ poterat exire,ſed diſtorquẽs ſeſe,immoriebat. Innumera ferè exẽpla adferre poſſem,& his multo mirabiliora, quæ arti imaginũ & obſeruatione temporũ facta fuiſſe narrat antiqtas. Sed ne quis iſta iampridẽ obſoleta minus credat,& pro nugis reputet,recẽtiora quædã & per hæc tẽpora adhuc locis nõnullis extãtia,artificioſa miracula iſtis addã. Nam arte imaginũ effectũ dicit,quòd Byzãtio ſerpẽtes neminẽ lædãt,graculiq; intra mœnia nõ peruolent. Quòd Creta noctuã nõ ferat,quòd in agro Neapolitano cicadæ nõ audiant,quòd Venetiis publica tonſorũ tecta nullũ genus muſcarũ ſubit,quòd apud Toletũ macello publico toto anno nõ plus una & ea q̃ dẽ inſigni albedine cernit muſca. Et nos iã in præcedenti libro narrauimus, & modos & tẽpora,quorũ obſeruatione hęc & ſimilia fieri poſſint. Sermonũ præterea atq; uerborũ uires tibi potiſſimũ obſeruãda ſunt: per hæc enim expandit aĩa in ſubſtãtias inferiores,in lapides,in metalla,in plãtas,in aĩalia,& in omnia naturalia,imprimẽs illis figuras & paſſiones uarias,omnibus creaturis uim inferẽs, aut amore quodã ducẽs trahẽsq;. Sic Cato teſtat laſſatos boues uerbis inſtaurari. Tũ uerbis atq; precibus à Tellure impetrari poſſe, ut inſuetas alat arbores,ipſas etiã arbores ſimiliter exorari, ut trãſmigrẽt, & in alieno ſolo accreſcãt. Rapas quoq; ampliores fieri,ſi dũ ſerũtur,obſecrent ut ſibi & familiæ,uicinisq; benigne cõferant. Pauo quoq; laudatus,mox pẽnas explicat: cõtrà uero,ocymũ herbã,cũ maiorib⁹ maledictis & probris ſitũ ſit,eò fructus adferre lætiores cõpertũ eſt. Garus etiã ambuſta & infuſa medetur malis,ſi tamẽ interim garus nõ nominet. Tũ & q̃ faſcino utũtur,laudãdo necãt arbores,nocẽtq; ſatis atq; pueris. Tantã præterea humanæ execrationũ uim eſſe dicũt,ut etiã malos dæmones abigãt exterminẽtq;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Euſebius ſymbola edidiſſe,quibus dæmones expellerent: docuiſſe etiã quomõ dæmones aſſũptis brutorũ figuris inſidiẽtur hominibus. In omnibus deniq; deũ præ oculis habe,ſcriptũ eſt ẽm in Deuteronomio: Cũ quæſieris dominum deum tuũ,inuenies eum, ſi ta-

unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenięt uobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem ſicut granũ ſinapis, nihil impoſſibile erit uobis. Multũ quoq; ualet oratio iuſti aſſidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat ſimilis nobis, paſſibilis, & orauit oratione ut non plueret ſuper terrã, & nõ pluit annos tres & mẽſes ſex: & rurſum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum ſuũ. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod ſit contra diuinam uoluntatẽ: uult autẽ deus omnia bona: neq; enim uſurpabis nomen dei tui fruſtra, quia non erit impunitus, qui ſub re uana nomen eius aſſumpſerit. Facias abſtinentiã, & des eleemoſynas, quoniã dicẽte angelo ad Tobiam, bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces ueſtras, ſi manentes permã ſeritis in ieiuniis & orationibus in conſpectu domini.

Operis totius concluſio. Caput LXV.

HAec ſunt quæ ad magiæ introductionem ex traditiõe antiquorum, cõpilatione diuerſa in hunc librũ coëgimus, ſermone quidem breui, ſed ſufficiẽti his qui intellecturi ſunt. Horum autẽ quædam cũ ordine, quędam ſine ordine ſcripta ſunt, quędã per fragmenta tradita ſunt, quædã etiam occultata, & inueſtigatione intelligẽtium relicta, qui in his quæ ſcripta ſunt acutius ſpeculantes & perſcrutãtes, artis magicæ cõpleta documẽta ſimul & infallibilia experimenta conſequi poſſunt: tradidimus enim hãc artẽ taliter, ut prudentes & intelligentes late re non accidat: prauos uero & incredulos, ad ſecretorũ illoꝝ arcana nõ admittat, ſed in ſtuporẽ adductos, ſub ignorãtię & deſperatiõis umbraculo deſtitutos relinquat. Vos igit doctrinę & ſapiẽtiæ filii, perquirite in hoc libro, colligẽdo noſtram diſperſam intentionẽ, quam in diuerſis locis propoſuimus, & quod occultatum eſt à nobis in uno loco, manifeſtũ fecimus illud in alio, ut ſapientibus uobis patefiat, uobis enim ſolis ſcripſimus, quoꝝ animus incorruptus, ad rectũ uiuendi ordinẽ inſtitutus, quorũ caſta & pudica mens ac illibata fides deũ timet ac reueretur, quorũ manus ſunt ab omni ſcelere & crimine ſeparatę, ac mores pudici, ſobrii & modeſti: uos enim ſoli ſeruatã uobis doctrinã inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abſcõdita, quæ non eliciuntur niſi intelligẽtia abſcondita, quã ubi adſecuti fueritis, integra ſe uobis inexpugnabilis magicæ diſciplinę ſcientia inſinuabit, appare bũtq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroaſtes, Apollonius & cæteri mirabilium operatores conſecuti ſunt. Vos aũt maleuoli calumniatores, prauæ ignorantiæ & inſipientis nequitiæ filii, hęc noſtra fugite, nam inimica uobis ſunt, & poſita in præcipitiũ, ut erretis & incidatis in miſeriam. Si quis igitur propter ſuam incredulitatẽ & intellectus inertiam, ſuum deſiderium non obtineat ignorãtiæ ſuæ culpam mihi non imputet, nec me erraſſe, aut falſa ex propoſito ſcripſiſſe, aut mentitum dicat, ſed ſeipſum accu

ſet qui ſcripta noſtra non intelligit: obſcura enim ſunt, uariiſq; obducta myſteriis, in quibus facile multos cõtinget errare & perdere ſenſum ſuum. Nemo ergo iraſcatur mihi, ſi ueritatem huius ſcientiæ ænigmatibus intricatã, & uariis locis diſperſam abſcondimus: non enim ſapientibus abſcondimus, ſed prauis & improbis, eamq; tali ſermone tradidimus, quẽ latere inſipientẽ neceſſario accidet, & ad illius intellectum ſapientem facile admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PA

TRI SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRO
Aurelio ab Aquapendente Auguſtiniano
Hen. Corn. Agrippa. S. D.

EX literis quas ad me à ſecundo huius menſis dediſti, perſpexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctũ, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescũt curioſum exploratorem. Gauiſus ſum ilico, atq; mihi gratulor, nactum me amicitiam talis uiri, qui cum poſſem aliquando & geniũ & ingenium excolere: teq; nũc (teſte hoc chirographo) inter amiciſſimos recipio. Sed heus tu qui ſunt duces tui quos ſequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atq; tremendi Minois, Ire per excubias, & te committere Parcis? Qui ſunt magiſtri tui, tu qui uerſaris circa immenſa, auſus conari uagum ſtabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugaciſſimum reddere, uel ipſa Adraſtia conſtantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non niſi mera ænigmata ſonent. O quanta leguntur ſcripta de inexpugnabili magicæ artis potẽtia, de prodigioſis aſtrologorum imaginibus, de monſtrifica alchymiſtarum metamorphoſi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ inſtar cõtacta æra, mox omnia in aurũ argentum'ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falſa quoties ad literam practicantur. Atq; tamen traduntur iſta, ſcribunturq; à magnis grauiſſimisq; philoſophis & ſanctis uiris, quorum traditiões quis audebit dicere falſas? Quin imo credere impium eſſet, illos data opera ſcripſiſſe mendacia: Alius eſt ergo ſenſus quàm literis traditur, isq; uariis obductus myſteriis, ſed hactenus à nullo magiſtrorũ palam explicatus, quem neſcio ſi quis ſine perito fidoq; magiſtro ſola librorum lectione poſſit adſequi, niſi fuerit diuino numine illuſtratus quod datur pauciſſimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc ſecretiſſima naturæ arcana proſequuntur, ad nudam lectionis ſeriem referentes animum. Nam inauſpicato ingenio à uero intellectu prolapſi, in

falsas imaginationes, exteriorum spirituum uaframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregũ suorũ, quærentes extra se quod intus possident. Atq; hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidẽtes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid dæmonibus deteriores malefici necromãtes promittere audẽt, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquã est ille mirandorũ operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli,
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̃ latissime tecum conferendum esset, sed coram: Nõ enim cõmittuntur hęc literis nec scribũtur calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisq; uerbis infunduntur, idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cęterũ quos postulas libros, aliq illorũ aliquãdo fuerũt penes me, sed iam nõ sunt: qui uero penes uos circunferuntur libri adolescẽtiæ meę, de Occulta philosophia intitulati, horũ priores duo in multis deficiũt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorũ meorum epitome quoddã continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrũ recognitumq; aliquando in lucẽ dabo, claue tamẽ operis solis amicissimis reseruata, quorũ te unũ esse nõ dubites, Vale felicissime, è Lugduno XXIIII. Septemb. Anno M. D. XXVII.

AD EVNDEM.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumq; amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quàm literis demonstrari possit gratissimum fore, altissimeq; insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos qui se meæ amicitiæ commiserũt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilẽ fore perpetuoq; duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quod omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareq; deus quemadmodum de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Hęc est illa uera & summa mirabilium operũ occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quanto enim altiora iutelligimus, tanto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediuntur) ac

peruidendis illis occultiſſimis dei & naturæ ſecretis,omnino ineſficax eſt,atq; hoc opus,hic labor eſt,ſuperas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere ſeipſum amiſit,deum ipſum inueniet? Quomodo apprehendet ſpiritualia carni immerſus & ſanguini? An uidebit dominum homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti ſi prius mortuũ non fuerit? Mori enim oportet,mori inquam mundo & carni, ac ſenſibus omnibus,ac toto homini animali,qui uelit adhęc ſecretorum penetralia ingredi,non quod corpus ſeparetur ab anima, ſed quod anima relinquat corpus:de qua morte Paulus ſcribit Coloſſenſibus: Mortui eſtis,& uita ueſtra abſcondita eſt cum CHRISTO. Et alibi clatius de ſeipſo ait: Scio hominẽ, in corpore uel extra corpus,neſcio,deus ſcit,raptum uſq;ad tertium cœlũ,& quæ reliqua ſequuntur. Hac inquã pretioſa in conſpectu domini morte,mori oportet,quod contingit pauciſſimis,& forte nõ ſemper:Nam pauci quos æquus amauit Iuppiter,aut ardens euexit ad æthera uirtus,diis geniti potuere. Primum qui non ex carne & ſanguine,ſed ex deo nati ſunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cœlorum genethliaco dono,ad id dignificati ſunt:cæteri meritis nituntur & arte,de quibus uiua uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitũ uolo,ne circa me decipiaris ac ſi ego aliquando diuina paſſus,tibi iſta prædicem,aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi poſſe ſperem,qui hactenus humano ſanguine ſacratus miles,ſemper fere aulicus, cũ carnis uinculo chariſſimæ uxori alligatus,omnibuſq; inſtabilis fortunæ flatibus expoſitus,totuſq;à carne,à mundo,à domeſticis curis tranſuerſum actus,tam ſublimia immortalium deorum dona nõ ſum adſecutus: ſed accipi me uolo uelut indicem,qui ipſe ſemper præ foribus manens, aliis quod iter intergrediendum ſit,oſtendit. Cęterum de amore in te meo tu quidem minime falleris,beneficiis meis quid debeas,non uideo,quippe qui non contulerim in te quicquam,niſi quod paratus ſum dum dabitur occaſio,conferre omnia. Tu nunc feliciſſime Vale,è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA CVIDAM AMICO ſuo in Aula Regis. S. D.

SOlebant ueteres ædito prouerbio inſignẽ ſtultitiã notare,Noctuas Athenas inferre:ſed non minoris ſtultitię eſt,impietatis autẽ maximæ,dæmones inferno addere. Scis quem dico infernum,illam inquam ſcelerum ſcholam, quam indignatus alibi ſuis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iuſta ſcribendi ſimul & indignandi occaſio data eſt atq; nunc,ſi per occupationes liceret rem pro dignitate tractare. Continere tamen nequeo calamum,quin

argumentū eius tibi exponam. Audi nunc igitur rē ſtultam ſimul & impiā: Accerſitus eſt è Germania nō modicis ſumptibus uir quidā dęmoniorȳ, hoc eſt cacomagus, in quo poteſtas dęmonū inhabitat, ut ſicut Iānes & Mābres reſtiterūt Moſi, ſic iſte reſiſtat Cæſari. Perſuaſum eſt enim illis à patre mēdaciorum, illum futurorū omniū præſciū, arcanorum quorumcunq; conſiliorū conſciū, ac deliberatarū cogitationū interpretē: tanta præterea prædituū poteſtate, ut poſſit regios pueros reducere per aëra, quēadmodū legitur Abacuc cū ſuo pulmēto traduct' ad lacū leonū: poſſetq; ſicut Heliſęus obſeſſus in Dothaim, oſtēdere mōtes plenos equorū & curruū igneorȳ, exercituūq; plurimū: inſup & reuelare & trāsferre theſauros terræ, quasq; uolet, coget nuptias amoresq;, aut dirimet: deploratos quoſq; curabit morbos, ſtygio pharmaco, puta radicatā ethicā, cōfirmatā hydropē, inoſſatā elephātiam, & quā

Soluere nodoſam neſcit medicina podagram;

Multaq; præterea quæ fama obſcura recondit.

Vides ubi fides eorum locata eſt, ubi ſpes repoſita, qui elemēta, cœlū, fata, nāturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio ſubiicere conātur, & regni quærunt ſalutem, à publicæ ſalutis hoſtibus dæmonibus, dicētes in corde ſuo cum Ochozia: Non eſt deus in Iſraēl, eamus ad cōſulendum Belſebub deum Acharon. Et ſicut Saul locutus ad Pythonē, ait: Philiſtiim pugnant aduerſum me, & dñs receſſit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes iſtos deſperatū eſt de deo, ut requirēda cenſuerint auxilia dæmonū? Nonne hoc eſt iuxta uerbum Iudæ & Petri, dñm noſtrum Ieſum Chriſtum ſaluatorē, & qui nos redemit, deum abnegare, & ſuperinducere ſibi celerem perditionem? Nonne theſaurizāt ſibi iram indignationis domini, mittentem in eos immiſſiones per angelos malos? Nōne traditi ſunt in reprobū ſenſum, q ueritatē arcani conſilii petūt à patre mendaciorū diabolo, & uictoriam poſtulant aliunde q̄ à domino exercituū? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & ſacrilegiorȳ artifici, audaciā præſtat, quæ iſtis tam impenſe fauet orthodoxa illa mater, & Chriſtianiſſimi filii accommodatur autoritas, & è ſacris pecuniis largiuntur munera, cōuiuentibus etiā atq; tam nephariam operam conducentibus colūnis eccleſiæ, epiſcopis & cardinalibus, & impietatis miniſtro impii applaudunt proceres, quēadmodum operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatū commiſerunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum ſua Iezabel? Ochozias, Nabuchodonoſor, Balthaſſar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Moſen magos ſuos, & illi uicti in tertia plaga confeſſi ſunt digitum dei: rex autem obſtinatus per decē plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Iſraēl, & deus ipſe maledictionē conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus eſt. Quid Saulo Samuelis ſui aut Pythonis profuere reſponſa? Nonne confoſſus eſt in monte Gelboē: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

Baal,& iuxta uerbum dei egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore omnium prophetarũ,Achab aſcẽſuro in Ramod Balaad proſpera promittentiũ, cecidit q; Achab,& Iezabel præcipitata eſt,& canes comederunt eos. Corripitur Aſa rex Iuda à propheta domini,quia in ægritudine ſua nõ quæſiuit dominum, ſed in artem medicorum confiſus eſt. Nonne maius peccatũ habituri ſunt, qui relinquentes deum ſaluatorem,& ſalubres naturæ uires,ſalutem quęrũt à ſatana? Fecit ita quondam Ochozias, propterea q; audiuit à propheta domini,Supra lectulum quem aſcendiſti non deſcendes,ſed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum ſeries,etiam gentilium hiſtorię, Zoroaſtes,Diotharus,Crœſus,Pompeius,Pyrrhus, Craſſus,Nero,Julianꝰ, quid lucrati ſunt in magis & diuinatoribus ſuis,qui mentiti ſunt illis felicia? Nonne omnes ad nihilum redacti ſunt,& male perierũt in peccatis ſuis? Sic ſolent impiæ illæ nugæ ſemper pernicię ſuis adferre cultoribus,quibus profecto qui maxime confidunt,maxime omnium reddũtur infeliciſſimi. Nõ inficior,ſunt naturales ſcięctiæ,ſunt metaphyſicę artes,ſunt occulta ingenia, quibus citra dei offenſam,citra fidei & religionis iniuriam tueri poſſunt regna,explorari conſilia,uinci hoſtes,eripi captiui,adaugeri diuitiæ,conciliari hominum beneuolentia,depelli ægritudines,conſeruari ſanitas, prolongari uita,reſtitui iuuentutis robur. Sunt inſuper ſacræ religionis interceſſiones,publicæ ſupplicationes, priuatæ bonorum preces,quibus nõ ſolũ iram dei flectere,ſed & ſimul illum nobis beneficũ impetrare poſſumus. Quod ſi præterea ars quædam eſt præſcientiæ & mirãdorum operum, quam Calo magiam ſiue Theurgiam ueteres uocant,certe hæc iſtis nugatoribus & dæmoniorum mãcipiis incognita eſt. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis'ue occultis,& quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas ſententias,atque operari opera uirtutum communem naturæ conſuetudinem excedentia,non niſi profundæ & perfectæ doctrinæ,integerrimę q; uitæ ac fidei eſt,non hominum leuiſſimorum ac indoctorum. Hominibus autem innocẽtibus & doctis in lege domini,pro uoto fidei ſeruit omnis creatura,& exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit,& ad preces eius terra fructus retinet,cœlum negat pluuiam,& in impios euomit ignes ſuos. Sic Heliſęo ſeruiunt urſi,militant angeli,flumina ſiccis trãſeuntur pedibus. Danieli poſita ferocitate neglecta q; fama adblandiuntur leones: Et ſuccenſus in fornace ignis non urit pueros. Eiuſmodi ſunt non Cacomagorum,non Geoticorum,non dæmoniorum,ſed fidelium diuinorum q; hominum opera: non enim dæmones,ſed ſpiritus dei miniſtrãt illis. Sunt fateor aliqui,etiam in hunc diem(& forte plures)uiri ſapięctia graues,ſcientia inſignes,uirtutibus & poteſtatibus pollentes,uita & moribus integri,prudentia inuicti,etiam ætate & robore diſpoſiti, ut reipublicæ cõſilio & opera plurimum poſſint prodeſſe: ſed hos aulici ueſtri contemnunt,ut ab inſtituto eorum longe diuerſos,quibus pro ſapientia malitia eſt,fraus & do

lus pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Regionis locum possidet superstitio, & in afflictionibus blasphematur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, contemnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur, audax hypocrisis prouehit, ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia cecidérunt funditus que euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numerabilibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nõne hæc uidistis & admirati estis, quę ante facta q̃ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, & collapsi in fata cõtremiscetis, quia ueniet super uos repẽte miseria quã nescitis: quo tũc fugietis? State cum incãtatoribus uestris & cũ multitudine maleficiorum uestrorum, si forte quid prosint uobis, aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet prophetas, ac prævalebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non sic impii non sic. Nisi dominus ædificauerit & custodierit ciuitates & regnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarum sententiam: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atq; perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperũ, imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cũ sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia cõuersus est ad deum, factus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem meã, nõ inducã malum in diebus eius. Niniuitæ quia ex edicto regis & principũ egerunt pœnitentiã ad prædicationẽ Ionæ, ab imminenti protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechiæ sententiam, ut disponeret domui suæ cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, adauctis ei annis uitæ quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluũ fecit regem,

& qui ſapientiam dat filio regis. Ad hũc magiſtrum confugere oportet, qui quærunt ſalutem, non ad magos & ariolos. Induimini iuſtitiam, & timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, ſcriptum eſt: Iuſti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iuſtus, & in æternum nõ commouebitur. Si ſecuritas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, ſed & omnes deſpicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitię in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur: Si potentia: Potens erit in terra ipſe & ſemen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii proſperitas: Vxor eius ſicut uitis habundans in lateribus domus, & filii eius ſicut nouellæ oliuarum. Si corporis ſanitas & robur: Non dabit dominus ſanctos ſuos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus eſt uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in conſilio impiorum, qui miſeretur ſuper egenũ & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eum in manu inimicorum eius: peccatores autem uidebunt & iraſcentur, dentibus frement & tabeſcent, deſiderium eorum peribit. Hęc nũc admonuiſſe ſatis. Nolo enim curioſius hanc rem proſequi, ne forte malitia ſubiectæ materię calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Pariſiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CENSVRA SIVE RETRACTATIO De magia ex ſua declamatione de Vanitate ſcientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipſa cum aſtrologia ſic coniuncta atq; cognata eſt, ut qui magiam ſine aſtrologia profiteatur, is nihil agat, ſed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguſeis, & nomen, & originem traxiſſe putat. Cõmunis opinio eſt nomen eſſe Perſicum, cui aſtipulãtur Porphyrius & Apuleius, & ſignificare eorum lingua idem quod ſacerdotem, ſapientem ſiue philoſophum. Magia itaq; omnem philoſophiam, Phyſicam, & mathematicã complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in ſe quoq; continet. Qua de cauſa magiam pleriq; bifariam diuidunt in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

NAturalem magiam, non aliud putant, q̃ naturalium ſcientiarũ ſummam poteſtatem, quam idcirco ſummum philoſophię naturalis apicem, eiusq; abſolutiſſimam conſummationẽ uocãt, & quæ ſit actiua portio philoſophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutũ adminiculo, ex mutua earũ & opportuna applicatiõe opera edit, ſupra oẽm admiratiõis captũ: q̃ magia Aethiopes maxĩe & Indi utebant, ubi herbaꝝ & lapidũ, cęterorũq; ad id ſpectantiũ facultas ſuppetebat. Eius meminiſſe uolũt Hieronymũ ad Paulinũ, ubi ait Apolloniũ Tyaneũ fuiſſe magũ, ſeu philoſophũ, ut Pythagorici. Eius etiã gñis fuiſſe magos, q̃ Chriſtũ natũ muneribus inuiſentes adorauerũt, quos euangeliorꝝ interpretes exponũt Chaldęorꝝ philoſophos: q̃les fuere Hiarchas apud Bragmanas, Teſpion apud Gymnoſophiſtas, Budda apud Babylonios, Numa Põpilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroaſtes Oromaſi filius apud Perſas. Nã Indi, & Aethiopes & Chaldæi, & Perſæ hac maxime pręcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuunt Perſarũ regũ filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginẽ ſuã & ipſi rẽpublicã adminiſtrare, diſtribuereq; cõdiſcãt, & Cicero in Diuinationũ libris ait, neminẽ apud Perſas regno potiri, q̃ prius magiã nõ didicerit. Magia itaq; naturalis ea eſt, quę rerꝝ oĩm naturaliũ atq; cœleſtiũ uiręs contẽplata, earundẽq; ſympathiã curioſa indagine ſcrutata, recõditas ac latẽtes in natura poteſtates ita in apertũ ꝓducit: inferiora ſuperiorꝝ dotibus, tanq̃ quaſdã illecebras, ſic copulãs, per eorꝝ mutuã applicationem ad inuicẽ, ut exinde ſtupẽda ſępe cõſurgant miracula, non tã arte q̃ natura, cui ſe ars iſta miniſtrã exhibet hęc operanti. Nã magi, ut naturę accuratiſſimi exploratores, conducentes ea, quę à natura prępara ſunt, applicando actiua paſſiuis, ſępiſſime añ tempus à natura ordinatũ effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cũ tñ naturalia opera ſint, interueniẽte ſola tẽporis pręuẽtione: ut ſi qs in mẽſe Martio roſas producat, & maturas uuas, aut ſatas fabas, uel petroſelinũ intra paucas horas excreſcere faciat in perfectam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuerſorꝝ generũ aĩalia, & rerum tranſmutationes q̃ plurimas, cuiuſmodi multas feciſſe ſe ia ętat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripſerũt de illius operibus Zoroaſtes, Hermes, Euãthes rex Arabũ, Zacharias Babylonius, Ioſeph Hebręus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomõ, Aſtaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmẽta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uero ſcripſerunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri, ad Alfonſum, ſub Picatricis nomine editus, qui tamẽ una cum naturali magia plurimum ſuperſtitionis admiſcet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ ſagaciſſimi æmulatores, inquiſitoresq; audaciſſimi, qui abſq; naturalibus uirtutibus, ex ſolis mathematicis diſcipli-

nis,adſcitis cœlorũ influxibus,ſeſe naturę operum ſimilia producere poſſe pollicentur,ut corpora cuntia uel loquentia,quę tamẽ nõ habeant uirtutes animales:qualis fuit colũba Architæ lignea,quæ uolabat,& ſtatuæ Mercurii,quæ loquebãtur:& caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ,quod locutũ perhibẽt. Excelluit in iſtis Boëthius, uir maximi ingenii,&multiplicis eruditiõis:ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus:Tibi(inquit) ardua cognoſcere,& miracula mõſtrare propoſitum eſt: tuæ artis ingenio metalla mugiũt,Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis inſibilat,aues ſimulatæ ſunt,& quæ uocẽ propriã neſciunt habere,dulcedinẽ cãtilenę ꝓbantur emittere,parua de illo referimus,cui cœlũ imitari phas eſt. De iſtis puto artificiis dictum eſt,quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus: Ars data eſt mortalibꝰ,qua res poſterioresquaſdã generarẽt,nõ quidẽ ueritatis & diuinitatis participes,ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt:atq; eouſq; progreſſi ſunt magi hoĩes audaciſſimi omnia perpetrare,fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpente ſcientiaꝝ pollicitato re,ut ſimiles illi tanquam ſimiæ,deum &naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

St præterea naturalis magiæ ſpecies, quã ueneficã, ſiue pharmaciã uocãt,quæ poculis,phyltris,uariiſq; ueneficiorũ medicamentis perficit:cuiuſmodi Democritus cõfeciſſe legitur, quo boni felices,fortunatiq; filii gignãtur: & aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus,ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat,quendã Demarchũ Parrhaſium in ſacrificio,quod Arcades Ioui Lyceo humana hoſtia faciebãt,immolati pueri exta deguſtaſſe,& in lupũ ſe cõuertiſſe:propter quã hoĩm in lupos immutationẽ,putat Auguſtinus Pani Lycæo,& Ioui Lyceo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus,dũ eſſet in Italia,quaſdã fœminas magas,Circes inſtar,dato uiatoribus ueneficio in caſeo,eos in iumenta uertiſſe:cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera,rurſus in hoĩes reſtituiſſe,idq; patri cuidã Præſtantio tunc accidiſſe. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramẽta eſſe & impoſſibilia,is recordetur quomodo ſacrę literę narrant,Nabuchodonoſor regẽ mutatũ in bouẽ,& ſeptem annis fœno uixiſſe, tandẽ dei miſericordia in hominem rediiſſe:cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus,ne quãdo reſurgeret à mortuis,qui iam de beſtia redierat in hominẽ,&eiuſmodi plura de magis Pharaõis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiens,dũ dicit:Exhorruiſti illos deus,ꝙ horribilia opa tibi faciebant ꝑ medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo,nõ ſolũ

naturalia ſcrutari hos magos, uerumetiã ea quę naturã comitantur, ac quo dãmodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, ſonos, uoces, cõcentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant ſerpentes, alii aliis deprimientes fugabant: ſic Orpheus Argonautas tempeſtatem hymno cõpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinẽ uerbis reſtrictũ: & in lege duodecim tabularum iis qui meſſes excantaſſent, pœna cõſtituta eſt: ut non dubium ſit, magos etiam ſolis uerbis & affectibus, aliiſq; ſimilibus, nõ in ſeipſos modo, ſed etiam in res extraneas ſępe mirũ aliquẽ producere effectũ: quę omnia nõ ſecus uim inſitã in res alias profundere, illasq; ad ſe trahere, uel abs ſe repellere, ſeu alio quouis modo afficere putãt, q̃ magnes ferrum, & ſuccinũ paleas trahũt: ſiue adamas, & allium magnetem ligant: ſicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatã ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia, ſed etiã intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus atq; Syneſius, ex magorum ſententia, deſuper ſuſcipi poſſe confirmãt, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiuſmodi rerum conſenſum, magos etiã numina euocare ſolitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam, ut ex diuerſis ſtellarum conſtellatiõibus, per temporũ interualla, & quadam proportionũ ratione rite obſeruatis, conſtructam imaginem cœlitũ nutu uitæ intellectusq; ſpiritũ accepturam putent, quo conſulẽtibus illã, reſpondeant, & occultæ ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hanc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goëtiã & theurgiã reclinatam, ſæpiſſime malorũ dæmonum uaframentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA NECROMANTIA.

Eremonialis aũt magiæ partes ſunt goetia atq; theurgia. Goetia, immundorũ ſpirituũ commerciis inauſpicata, nefarię curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamẽtis concinnata, omnium legũ placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt, quos necromanticos & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui ſydera mundi,
Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.
Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera ſub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui defunctos inclamãt animas, & illi quos ueteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur ſpiritus paſcũt in uitro, per quos ſe prophetare mentiuntur. Et hi oẽs bifariam procedũt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominũ adiuratos, aduocare & cogere ſtudent: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomẽ illius, qui fecit eam, non mirum ſi goëtici & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuſcũq; prophani colle

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringãt. Alii autem nefandissimi, detestãdo & omnibus ignibus plectẽdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificãt & adorant, idololatræ & uilissimæ deiectionis rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores nõ sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dęmones inuigilant, semper quo errantes nos decipiãt. Ex horum uero goëticorũ anagyri, profluxerũt omnes isti tenebrarũ libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iuriscõsultus appellat, protinusq; corrumpẽdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidã illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circunferũtur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorũ nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellę, Robert⁹ Anglicus, Bacon, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nõ homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei tam execrabiliũ dogmatũ fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaële, Adami & Tobiæ angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorũ canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & charecterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas cõtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ religionis ceremõiis permixtis insitisq;, ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nã nisi re uera essent, atq; ꝑ illas multa mira ac noxia fierẽt, nõ tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goëtici istis solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorẽtur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbent faciliores, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipsę etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nõ fuisse animã prophetæ, sed malignũ spiritũ, qui illius sumpserit imaginẽ. Tamen Hebræorũ magistri dicunt, quod etiã August. ad Simplicianũ fieri potuisse nõ negat, q̃a fuerit uerus spiritus Samuëlis, q̃ ante completũ annũ à disces-

ſu ex corpore facile euocari potuit, prout docēt Goētici. Quinetiā magi, necromantici, illud naturalibus quibuſdam uiribus, ac uinculis fieri poſſe aſſumāt, ſicut nos in libris noſtris de Occulta philoſophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum ſpiritaliū periti, non ſine cauſa ordinauerunt, ut corpora mortuorum ſepelirētur in loco ſacro, & luminibus ſocietur, aqua bene dicta aſpergantur, thure & incenſo ſuffumigentur, & expientur orationibus, quouſq; ſuper terram extiterint. Nam ut aiūt magiſtri Hebræorum, omne corpus noſtrum, & carnale animal, & quicquid in nobis ſuper materia carnis male diſpoſita innititur, relinquitur in cibum ſerpenti, & ut ipſi uocāt Azazeli, qui eſt dominus carnis & ſanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps deſertorum, cui dictum eſt in Geneſi: Terram comedes omnibus diebus uitæ tuæ. Et in Iſaia: Puluis panis tuus, hoc eſt, corpus noſtrum creatum ex puluere terræ, q̄ diu non fuerit ſanctificatum & transmutatū in melius, ut non amplius ſerpentis, ſed dei ſit effectum, uidelicet ex carnali ſpirituale, iuxta uerbū Pauli dicentis: Seminatur quod animale eſt, & reſurget quod ſpirituale eſt. Et alibi: Omnes quidem reſurgent, ſed nōn omnes immutabuntur, quia multi remanſuri ſunt in perpetuum cibum ſerpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac ſerpentis cibum morte deponimus, illam aliquādo in meliorem ſortem, & ſpiritalē tranſmutatam reaſſumpturi, quod erit in reſurrectione mortuorum. Et iam factum eſt in his, qui primitias reſurrectionis deguſtarūt, & multi hoc ipſum uirtute deifici ſpiritus in hac uita conſecuti ſunt, Enoch & Helias, & Moſes, quorum corpora tranſmutata in naturam ſpiritualem, non uiderunt corruptionem: nec ſicut cætera cadauera poteſtati ſerpētis relicta ſunt. Atq; hæc eſt illa diſceptatio diaboli cum Michaēle de corpore Moyſi, cuius meminit in epiſtola ſua Iudas, ſed de Goetia & Necromantia hæc ſatis.

DE THEVRGIA.

Theurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quaſi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum ſæpiſſime tamē ſub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obſtringatur: nō ſolum ſiquidem naturalibus uiribus, ſed etiam certis ritibus & ceremoniis cœleſtes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminibus pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia ſeruanda cōſiſtit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quæ circa corpus ſunt, ut in cute, in ueſtibus, in habitaculis, in uaſis, in utenſilibus, oblationibus, hoſtiis, ſacrificiis, quorum munditia ad diuinorum conſuetudinem & contuitum diſponit, & in ſacris ſummopere efflagitatur, iuxta uerba Iſaiæ: Lauamini & mundi eſtote, & auferte malum cogitationum ueſtrarum. Immunditia uero, quia actem frequenter & hominem inficit, mundiſſimum illum cœleſtium & diuinorū influxum diſturbat, & mundos dei ſpi-

ritus fugat. Verum nonnunq̃ immũdi ſpiritus,& deceptrices poteſtates, ut uenerentur & adorẽtur pro diis,etiam hanc munditiã exquirũt:ideo hic mà xima opus eſt cautela,de quib⁹ late in libris noſtris de Occulta philoſophia diſſeruimus. Verum de hac theurgia, ſiue diuinorum magia plura diſputãs Porphyrius, tandẽ cõcludit theurgicis cõſecrationibus poſſe quidẽ animã hominis idoneã reddi,ad ſuſceptionẽ ſpirituũ & angelorũ,ad uidẽdos deos: reditũ uero ad deũ hac arte præſtari poſſe inficiat omnino. Eius itaq; ſcholę ſunt,ars Almadel,ars notoria,ars Paulina,ars reuelationũ,& eiuſmodi ſuperſtitionũ plura,quæ eo ipſo ſunt pernicioſiora,quo apparẽt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

VErum occurrunt hic mihi uerba Plinii,qui,eſt & alia inquit magices factio,à Moſe etiãnum & Latopea Iudæis pẽdens,quę uerba me de cabala Iudæorũ cõmonefaciunt, quã in monte Sina à deo ipſo Moſi datã penes Hebræos conſtans opinio eſt,ac deinceps per ſucceſſionũ gradus citrà literarũ monumenta,uſq; in Ezræ tẽpora poſterioribus ſola uiua uoce tradita:quẽadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lyſiade,qui in Greçia Thebis ſcholas habuere tradebantur,in quibus diſcipuli memoriter doctorũ præcepta tenẽtes, ingenio & memoria pro libris utebãtur:ſic & Iudæi quidam literas aſpernati,in memoria & obſeruatione,ac uocali traditione hanc collocarũt:unde cabala ab Hebræis,quaſi ſolo auditu unius ab altero receptio,nuncupata eſt. Ars (ut fertur)peruetuſtã,nomen autem nõ niſi recentibus tẽporibus apud Chriſtianos cognitũ. Eius uerò duplicem tradũt ſcientiã,unam de Breſith, quam & coſmologiam uocant,uidelicet rerum creaturarũ naturaliũ & cœleſtiũ uires explicantem,& legis bibliæq; arcana philoſophicis rationibus exponentẽ:quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonẽ regẽ præſtitiſſe credimus. Legitur nãq; in ſacris Hebræorũ hiſtoriis,illũ diſputare ſolitũ à cedro Libani,uſq; ad hyſſopum:itẽ de iumẽtis,uolucribus, reptilibus,& piſcibus,quæ omnia magicas quaſdam naturæ uires præ ſe ferre poſſunt. Ipſe quoq; inter poſteriores Moyſes Aegyptius,in expoſitionibus ſuis ſuper Pentateuchũ,& plures thalmudiſtæ hãc inſecuti ſunt. Alterã uero eius ſcientiã uocãt de Mercaua,quæ eſt de ſublimioribus diuinarũ,angelicarũq; uirtutũ,ac ſacrorũ nominũ,& ſignaculorũ contẽplationibus,quędam quaſi ſymbolica theologia,in qua literæ,numeri,figuræ,res & nomina, & elementorũ apices,ac lineæ,puncta & accentus,omnia ſunt profundiſſimarũ rerum,& magnorũ arcanorũ ſignificatiua. Hanc rurſus bifariã ſecãt, in Arithmãtiam,uidelicet quæ notariacon uocatur,de angelicis uirtutibus, nominibus,ſignaculisq;,etiã dæmonũ ac animarũ cõditionibus tractãs:atque in theomantiã,quæ diuinę maieſtatis myſteria,emanatiões,ſacraq; nomina,& pentacula ſcrutatur:quã qui norit,hũc aiunt admirãdis pollere uirtutibus,ita quod dũ uelit futura omnia præſciat,toti naturæ imperet,in dę

mones & angelos ius habeat,& miracula faciat. Hac putant Moyſen tot ſi-
gna edidiſſe: uirgã in colubr̃,aquas in ſanguinẽ uertiſſe: ranas,muſcas,pedi
culos,locuſtas,bruchos,ignẽ cum grãdine,ueſicas & tabes Aegyptiis immi
ſiſſe:primogenitũ omne ab homine uſq; ad pecus interemiſſe:ſuosq; dedu-
centẽ,mare aperuiſſe,fontẽ de petra, coturnices de cœlo produxiſſe: aquas
amaras dulcoraſſe:fulgura & nubes p diẽ,columnã ignis per noctẽ,ſuis p̃mi-
ſiſſe:uocẽ dei uiuẽtis ad populũ,è cœlis deuocaſſe:arrogãtes igne,murmurã
tes lepra,pcuſſiſſe:male merẽtes ſubita ſtrage,alios terrę hiatu abſorptos af
feciſſe:populũ cœleſti cibo pauiſſe:ſerpẽtes placaſſe: uenenatos curaſſe:nu
merosam turbã ab infirmitate,ueſtes eorũ à corroſione cõſeruaſſe:& hoſtiũ
uictricẽ reddidiſſe. Hac deniq; miraculorũ arte & Ioſue ſtare ſolẽ præcepiſſe,
Eliã ignẽ in aduerſarios è cœlo deuocaſſe, puerũ mortuũ uita reſtituiſſe, Da
nielẽ leonũ ora perſtrinxiſſe,tres pueros in camino æſtuãtis incẽdii carmi-
na luſiſſe. Porro hac arte aſtruũt perfidi Iudęi etiã Chriſtũ tã admirãda fæ-
pe feciſſe, Salomonẽ quoq; hãc percaluiſſe,atq; ex ea artẽ cõtrà dæmones,eo
rundẽq; uincula,& cõiurationũ modos,ac cõtra morbos, excãtamẽta tradi
diſſe,ut autor eſt Ioſephus. Verũ ego deũ Moyſi,cęterisq; prophetis multa,
quæ cõtinerent ſub cortice uerborũ legis,prophano uulgo nõ cõicãda my-
ſteria retexuiſſe,ut nõ dubitó,ſic hãc quã iactãt Hebręi cabalæ artẽ,quã ego
multo labore aliquãdo ſcrutat' ſum,nõ niſi merã ſuperſtitiõis rapſodiã, ac
thcurgicã quandã magiã agnoſco:quod ſi(quod Iudęi iactãt)à deo profecta
ad uitæ perfectionẽ,ad hoim ſalutẽ,ad dei cultũ, ad intelligẽtiæ ueritatẽ cõ
duceret,profecto ſpũs ille ueritatis,qui repudiata ſynagoga uenit nos doce-
re oẽm ueritatẽ,hanc uſq; in hęc poſtrema tẽpora,ſuã non celaſſet eccleſiã:
quæ profecto oĩa nouit quæ ſunt dei,cuius benedictio,baptiſmus, cæteraq;
ſalutis ſacramenta reuelata,& perfecta ſunt in omni lingua. Vniuſcuiuſque
eñ linguæ par eſt & eadẽ uirtus,modo par ſit & eadẽ pietas:nec eſt aliud no-
mẽ in cœlis,nec in terrà,in quo oporteat nos ſaluos fieri,&in quo operemur
uirtutẽ,præter unũ nomẽ Ieſu,in quo recapitulant,& cõtinent omnia.Hinc
Iudęi in diuinis nominibus peritiſſimi,parũ aut nihil poſt Chriſtũ operari
poſſunt,ſicut priſci illorũ patres. Quod aũt experimur,& uidemus huius ar
tis (ut uocãt) reuolutionibus,ſæpè miras magnorũ myſteriorũ à ſacris lite-
ris extorqueri ſentẽtias,totũ hoc nihil aliud eſt,q̃ luſus quidã allegoriarũ,q̃s
otioſi hoies,in ſingulis literis & pũctis &numeris occupati,quod hęc lingua
& ſcribẽdi ritus facile patiunt,pro eorũ arbitrio fingũt,atq; refingũt:quę etſi
nonnunq̃ magna ſonẽt myſteria,nihil tamen probare, nec euincere queũt,
quin iuxta uerba Gregorii eadẽ facilitate contẽnere liceat, qua aſſeruntur.
Confinxit ſimili artificio pleraq; Rabanus monachus,ſed latinis characteri
bus &uerſibus,inſertis uariis imaginibus,qui quaq; uerſus lecti,per quęlibet
ſuperficiei ac imaginum lineamenta ſacrũ aliquod denuntiant myſteriũ,de-
pictæ illic hiſtoriæ repręſentatiuũ:quæ etiam ex prophanis literis extorque

ri posse nemo ignorat, qui Valerię Probę ex Vergilii carminibus compositas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculatiões otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorũ operationem attinet, nemini uestrũ puto tam stolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquam habere artem uel scientiã. Est itaq; nihil aliud hęc Iudęorum cabala, q̃ pernicio sissima quędã superstitio, qua uerba & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterũ ex altero facientes, soluũt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas, hinc inde ex propriis fictionibus cõstruentes: aptare illis uolũt eloquia dei, & infarcientes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorũ tentant uiolentas & blasphemas perfidiæ fuę inferre probatiões. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quę sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quę etiã prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaq; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & durę ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatũ, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala, impetũ faciens, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticæ superstitionis iudaico fermento prodierũt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis. Græcam quandam cabalam commentati sunt, omnia Christianę fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis constituentes corpus, quod uocant ueritatis, docẽtes absq; illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uarię sunt, & alicubi sibi repugnãtes, plenæq; parabolis scriptę, ut uidẽtes nõ uideant, & audientes nõ audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam & arithmanticam theologiã, quam Christus secreto manifestauit apostolis, & quã Paulus se loqui dicit, non nisi inter perfectos. Cũ enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secũ illa custodientes. Sapiẽs autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos monstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

SEd redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edũt, multaq; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt,& ſomnia immittunt,quod nõ tam goëticis incantamentis,& imprecationibus,dæmonumq; fallaciis,quam etiam certis fumigiorũ uaporibus,luminibus,phyltris,collyriis,alligatiõibus,& ſuſpẽſionibus: præterea annulis,imaginibus, ſpeculis, ſimilibusq; magicæ artis pharmaciis,& inſtrumẽtis,naturali cæleſtiq; uirtute perpetratur. Multa & manuũ prompta ſubtilitate & induſtria fiunt,cuiuſmodi ab hiſtrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus,quos idcirco chiroſophos,hoc eſt,manuſapiẽtes appellamus. Extant de hoc artificio libri præſtigiorũ Hermetis,& quorũdam aliorum: legimus quoq; Paſeten quendã præſtigiatorẽ refertiſſimum cõuiuiũ hoſpitibus mõſtrare ſolitum,idq; cum libuit rurſum euanuiſſe,diſcumbẽtibus omnibus fame ac ſiti eluſis. Numam Pompiliũ etiã iſtiuſmodi præſtigiis uſum legimus. Sed & doctiſſimum Pythagoram id ridiculũ aliquando factitaſſe, ut quæ collibuiſſet, ſanguine perſcriberet in ſpeculo, quo ad pleniluminis lunæ orbem obuerſo, ſtanti à tergo res exaratas in diſco lunæ commonſtraſſe. Huc ſpectat etiam quicquid de hominum transformationibus legitur decantatũ à poëtis,creditum ab hiſtoricis,& à nonnullis Chriſtianis theologis,inſuper à ſacris literis adſertum. Sic apparent homines aſini uel equi,uel alia animalia oculis faſcinatis,aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunquã etiã hæc fiunt à bonis & malis ſpiritibus, ſeu ad bonorum preces ab ipſo deo,ſicut in ſacris literis legimus de Heliſæo propheta,obſeſſo ab exercitu regis uallantis Dothain: uerum puris & apertis à deo oculis,iſta non poſſunt illudere: ſic mulier illa,quæ à uulgo iumentum iudicabatur,Hilarioni non iumentum,ſed quod erat mulier uidebatur: ea igitur quæ hoc modo ſecundum apparentiam fiunt præſtigia dicuntur: quæ autẽ fiunt arte permutantium aut transferentium,ut de Nabuchodonoſor, aut meſſibus ad alios ægros traductis,de his diximus ſuperius: uerũ de hac præſtigiorum arte ſic ait Iamblichus: Quæ præſtigiati ſeu faſcinati imaginant, præter imaginatiua,nullam habent actionis & eſſentiæ ueritatem. Eiuſmodi nanque artificii finis eſt,non facere ſimpliciter, ſed uſq; ad apparentiam imaginamẽta porrigere,quorum mox nullum compareat ueſtigium. Iam itaq; ex his quæ dicta ſunt,patet non aliud eſſe magiam, quàm complexum idololatriæ, aſtrologiæ, ſuperſtitioſæque medicinæ. Iamq; etiam à magis magna hæreticorum caterua in eccleſia orta eſt, qui ſicut Iannes & Mambres reſtiterunt Moyſi,ſic illi reſtiterunt apoſtolicæ ueritati: horum princeps fuit Simon Samaritanus,qui Romę ſub Claudio Cęſare propter hanc artem ſtatua donatus eſt,cum hac inſcriptione, Simoni ſancto deo. Eius blaſphemias copioſe narrant, Clemens, Euſebius, & Irenæus. Ex hoc Simone tanquam ex hæreſum omnium ſeminario, per multas ſucceſſiones monſtroſi Ophitæ, turpes Gnoſtici, impii Valentiniani, Cerdoniani, Martioniſtæ, Montaniani,& multi alii hæretici prodierunt, propter quæſtum & inanem gloriam, mentientes aduerſus Deum, utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus prẽstantes, sed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratũ est, nũc cautior hac palinodia recantatũ uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim cõtriui. Tandem hoc profeci, quod sciã quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per uanitates magicas, exorcismos, incantationes, amatoria, agogima, & cætera opera demoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præstigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre & Simone Mago æternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HENrici Cornelii Agrippæ, Finis. Anno M. D. XXXIII. Mense Iulio.